هــــەزار ئەشکەوت

PDF4Kurd

هـــەزار ئەشکەوت

عومەر مەولوودی

دەزگای توێژینەوە و بڵاوکردنەوەی موکریانی

- **هەزار ئەشکەوت (ڕۆمان)**
- **نووسینی:** عومەر مەولوودی
- **نەخشەسازی ناوەوە:** گۆران جەمال ڕواندزی
- **بەرگ:** هۆگر سدیق
- **نرخ:** ٥٠٠٠ دینار
- **چاپی یەکەم ٢٠١٢**
- **تیراژ: ١٠٠٠** دانە
- **چاپخانە: خانی** (دهۆك)
- **لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانەکان ژمارەی سپاردنی(٦٨)ی ساڵی (٢٠١١) پێدراوە.**

زنجیرەی کتێب (٦٥٠)

ئەو کتێبە و کتێبەکانی وەزارەتی

ڕۆشنبیری لەسەر ئەو ماڵپەڕە بخوێنەوە

www .Kurdchap.com

ماڵپەڕ: www.mukiryani.com

ئیمەیل: info@mukiryani.com

دەبێ زەریا بی تا بتوانی رووبارە لێڵەکان لە نێو خۆتا جێ بکەیەوە و خۆت لێڵ نەبی

(نیچە)

پێشکەشە بە:

هاوڕێی ژیانم و هەوێنی ئەم ڕۆمانە:

ئایشێ شا محەمەدی

کە لە پێناوی پێگەیاندنی منداڵەکانماندا ئەرکی گەورەی بە ئەستۆوە بووە

پێشەکی نووسەر:

لوێچێک ئاوی کانی زولاڵ و مشتێک خاکی کوردەواری تێکوەردرا و پاش خۆش بوون بە تەتەڵەی وەستای هەورگەر راستەوپاستە کرا بە ئۆف و ژانەوە گیان کرایە بەر پەیکەرەی هەرگیز نەسرەوتووم و خرایە چاوگەی کڵی رۆژگارەوە. جا راست و دروست، یان لارووێر لە کڵ دەرهاتبێتم، نازانم، ئەوە بە ئەستۆی ئێوەیە.

لە تاریکە شەوی ئەنگوستە چاوی ئەو سەردەمە کە سێبەری نگریسی دەرەبەگایەتی باڵی بەسەر ولاتا کێشا بوو خۆیان بە سێبەری خوا دەزانی، لەو تاریکە شەوە ئەنگوستە چاوەدا، لە گوندی (یاسی کەند)ی، سەر بە شاری (بۆکان) چاوم بەرووی ماڵە وەرزێرێکی رەشی قورم گرتوو کرایەوە. وەک دەڵێن ساڵی لە دایک بوونم هەزار و سێسەت و سی بووە، بەڵام خۆم ئەوەم پێ راست نییە، چونکە خۆم ساڵی هەزار و سێسەت و سی و یەکم لە بیرە! بەوەیدا دەڵێم راست نییە، وەک خەو لە بیرمە بشێونی بوو کە پاشان باسیان دەکرد، ئەو بشێونییە خولی دەسەلاتداری دکتۆر موسەدیق بووە.

بەر لە وەروێرکە بوونم لە یاسیکەندەوە ماڵمان چووە تیکانتەپەی فەیزولابەگی و لەوێ کەوتمە سەر پێ و وەرۆیرکە بووم. ئەودەم بوو بە بشێونی و ئاغا کەوتە تالان و برۆی رەعیەت. ئەوانەی سەر بزێو و دژی ئاغا جوولابوونە تالان و لە دێ دەرکران. بنەماڵەی ئێمە کە لەو بزێوانە بوون، دەرکراین و بە ماڵەوە چووینە بۆکان. ئەو دەم تەمەنم شەش ساڵ دەبوو. لەو سەردەمەدا خوێندن زۆر باو نەبوو، سەنعەت بە برەو بوو. بابم ناردمیە بەر خەییاتی و بووم بە شاگردی خەییات.

هەر لە منداڵییەوە بزۆز و نەحەواوە و هاروهاج بووم و لە هیچ شوێنێک حەجمینم نەبوو و خەتی کەسم نەدەخوێندەوە. دەڵێن کاسە کە پڕ بێ، دەڕژێ، کاسەی سەبری باوکم پڕ بوو رژا. ماڵی مامێکم لە گوندی «هەوارە بەرزە»ی سەر بە شاری بۆکان بوو و کاری وەرزێری دەکرد. باوکم بە نهێنی پێیگوتبوو بە هەر لەونێک بێ رامم کا و بمکێشێتە ژێر کار. مامە بە زمان گرتمی و کێشامیە ژێر کاری وەرزێری. مامە فێلاوی

و من ساکار، قورسترین و ناخۆشترین کـاری رۆژانـەی مامـە و دڵسـۆزی و چیرۆکـی شەوانەی نەنکم بەرئاوەژوویان کردمەوە و بووم بە ماستی مەیو و مێشکم زاخاو درایـەوە و وەک شۆرە دایرشتم. پاییز کە گەڕامەوە، لە بۆکان بەند نـەبووم، چوومـە سـەقز، دوو ساڵ لەوێ مامەوە و بووم بە وەستا، وەستایەکی دەسـکورت و رەبـەن. ئاسمـان دوور و زەوی سەخت! نە دەمتوانی دووکان بگرم، نە کەرەستەی خەییاتیم پێ دەکـرا. ناچـار هانام بردەوە بەر دێ و لە تیکانتەپە دەس بەکاربووم.

لەو کاتەدا تەمەنم هەژدە ساڵ بوو. چیرۆکەکانی نـەنکم هـەر لـە بیرمـابوو و لـە ناخەوە دەیان هەژاندم. بە چەشنێک لە ناخم هاڵا بوون لێ دابڕینیان زۆر ئەستەم بوو. ئەو سەردەمە باو باوی حەکایەت و حەکایەت خوانی بوو. دەستە دەستە پیـاو مـاقووڵان لـە ماڵان کۆ دەبوونەوە و حەکایەتخوان بانگهێشت دەکرانەوە و لە دەوری کورسـی کـۆ دەبوونەوە و تا شەو دەزرینگاوە کۆڕی حەکایەت و چیرۆک و دیرۆکە گەرم بـوو. لـە هەر ماڵێک زانیبام حەکایەت خوانی لێیە، خۆم دەگەیاندێ و وشە بە وشە لە بەرم دەکرد و دواتر بۆ جەماوەرم دەگێڕاوە. پتر لە دووسەت حەکایەت و چیرۆکی کورت و درێـژم لە بەر بوو. زۆر جار کە تەنیا دەکەوتم لەگەڵ پاڵەوانی چیرۆکەکان راز و نیازم دەکرد، دەمدواندن و ببوونە ئامرازی ژیانم و هانـدەری وەر و وەزەم و فێریـان دەکـردم چـۆن لەگەڵ تەنگ و چەڵەمەی ژیان بەر بەرەکانی بکەم و بەرەی خۆم لە ئاو دەربێنم.

بە بیرەوەری خۆم حەزم لە فێر بوون بووە، بەڵام هیچ کات بۆم نەلوا بخـوێنم. حـەزم دەکرد لەگەڵ گەورە پیاوان و زانایان هاودەم بم. ساڵی چل و شەش چل و حـەوت بـە سۆنگەی تاقمێک لە رۆشنبیران و مامۆسـتایانی قوتابخانـەی ئاواییـەکـەمان و کـوڕانی خوێندکاری دێ رێم بە کاری سیاسی و بزووتنەوەی نەتەوایـەتی بـرد. هـاوڕێ لەگـەڵ ئەوان خۆمان بۆ هاوکاری لەگەڵ راپەڕینی چەکدارانەی سیاکەلی چریکە فیداییەکـان و بزووتنەوەی چەکدارانەی کاک سمایل شەریف‌زادە ئامادە کرد، بەڵام بەداخـەوە قـەت شەوی بە سەردا نەهات، ساواک هەڵـیکوتایە سـەرمان و دوان سـیانێک لـە مامۆسـتا و خوێندکاری قۆڵبەست کرد و تا توانیان ئێمەشیان جەزرەبەدا، چونکە هیچ بەڵگەیەکیـان بەر دەست نەهات، بەو برە لێدان و پشکنین و هەڕەشەیە ئەو شەوە وازیان لـێ هێنـاین. بەڵام هەر بەین نا بەین، شەوانە بە دزی سەرکێشی دێیان دەکـرد و بـەهۆی سـیخوڕانی خۆیانەوە ئێمەیان دەخستە ژێر چاوەدێری. ئێمە تا ماوەیەک کۆ بوونەوەمان قەپاتکرد.

ساڵی پەنجاو سێ لەگەڵ کیژێکی نێـو دێ کـە یـەکترمـان زۆر خـۆش دەویسـت زەماوەندمان کرد. لە نێوەی ساڵی پەنجاوپێنجدا، لە کاتێکدا کە تازە کوڕێکمـان بـوو، ساواک هەڵەسوونی هێناوە و زۆر جار شەوانە تەپیدەدا سەرمان. پاش جەزرەبە و ئازار و پشکنینی ماڵ، هیچیان گیر نەدەکەوت، دەڕۆیشتن، ناچار لەوێ هـەڵـکەنـدراین و بـە ماڵەوە چووینە سەقز.

پاییزی ساڵی پەنجاوشەش کە گەلانی ئێران دژ بە رژێمی دیکتاتۆری شا راپەڕین لـە هەموو رێپێوان و خۆ نیشاندانی سەقز، بۆکان و مهاباد چالاکانە بەشداریم هـەبـوو و لـە یەکەم رێپێوانی سەقزدا بە توندی سەرم شکا، واتە یەکەم خوێن من دام. پاش رووخـانی دەسەلاتی پاشایەتی بە ماڵەوە گەڕاینەوە تیکانتەپە و بووم بـە پێشـمەرگـە و ئـەنـدامی رێکخراوی چریکە فیداییەکانی خەڵکی ئێران و لە بەشی کۆمیتەی جووتیاران (کومیتـە دیهقانی) و چالاکانە تێوە چووم. لە ساڵی هەزار و سێسەت و یەکی هـەتـاوی کەوتمـە بەندیخانە و شەش ساڵی و نیو لە زیندانی سنە مامەوە.

هەر لە سەرەتاوە فیکەی خۆم ناسی و زانیم ئەگەر بە ساخ و سەلامەتـیش دەرچـم و نەکوژرێم لانیکەم ماوەیەکی زۆر میوانم. جا هەر لەبەر ئەوە هەلم قۆستەوە و بە هێـوری و بنەوەش خۆم لە خوێندن هەڵکرد. پـاش سـێ مانـگ حـاکم بـڕیاری کوشـتنی بـۆ دەرکردم. هاوڕێ بەندییەکانم بە لۆمەوە دەیانگوت:

ـ تۆ کە حوکمی سێدارەت لە سەرە، بۆ خۆت ماندوو دەکەی؟! خوێندن بە کەڵـکی چی تۆ دێ؟! لە دیرۆکەکاندا زۆرم بیستبوو «کەسێک حوکمی کوشتنی درابووێ، لێیان پرسی: چ داوایەکت هەیە؟ گوتی: لەم دارەوە بمبـەنـە ئـەو دارەی دیکـە! تـا بردیانـە دارەکەی دیکە حاکم بڕیاری گۆڕی و لە تاوانەکەی خۆش بوو». گوێم بەو قسانە نەدا و بەردەوام درێژەم بە خوێندن‌دا و لێبڕاوانە تێوەچووم. بە رۆژ سەرقاڵی خوێندن و نووسین، شەوانە بە چیرۆک گێرانەوە دڵی تەنگی هاوبەندییەکانم شـاد دەکـرد، وەر و وەزم پـێ دەبەخشین.

پاش بیست و نۆ مانگ چارەنووسی نا دیار تێپەڕی و بڕیاری لە سێداردانەکەم گۆڕا و بوو و بە دە ساڵ بەند. لە ماوەی چوار ساڵدا پۆلی سەرەتـایم تـەواو کـرد و هـەروەهـا درێژەم پێدا و ناوەندی و دواناوەندیشم تەواو کرد، بەلام بێ بڕوانامە. ئاخر مامۆستاکانم، هاوبەندییەکانم بوون و زۆر دڵسۆزانە خۆیان بـە منـەوە مانـدوو دەکـرد و منـیش زۆر

گوێڕایەڵی ئەوان بووم. لە راستیدا بەندیخانە بۆ من بوو بە زانکۆ و ئـاواتی لـە مێژینـەوم لەوێ بە هۆی ئەو کوڕەباشانەوە وەدیهات. دوای فێر بوونی فارسی کەوتمە چالاکی بـۆ فێر بوونی زمانی زگماکی. بێ سەر چاوە، هەروا رەمەکـی، بـێ رێنـووس و رێزمـانی کوردی دەستم بە نووسینی هێندێک لە دیرۆکە کورتەکان کرد. هەتا رۆژێک یەکێـک لە هاوبەندییەکانم کە چوو بووە مەرەخەسی، هاتەوە و گۆڤارێکی کوردی کـە ژمـارە- یەکی گۆڤاری (سروە) تازە دەرچوو بوو، بە دیاری بـۆ مـنی هێنـا بـوو. بـەو گۆڤـارە ئەوەندە شاد بووم لام وابوو لایەک لە سنەی پێ بەخشیوم. ژمارە-یەکی گۆڤاری سـروە کە بە قەڵەمە جوانەکەی مامۆستا هێمن و لە ژێر چاودێـری دڵسـۆزانەی ئـەو جـەنابـە دەرچوو بوو، پڕ بوو لە شتی جوان و بەکەڵک، ئێتر هەر ئەوە بوو بە مامۆستام و زۆر بە زوویی و بە باشی فێری رێنووس و رێزمانی کوردی کردم و هێور هێـور بـە سـەریـدا زاڵبوم و تەنانەت مامۆستاکانم کـە فێـرە خوێنـدن و نووسـینیان کـرد بـووم، بـوو بـە مامۆستایان و فێری خوێندن و نوسینی کوردی بوون. زۆر لە مێژ بوو ئاواتە خـواز بـووم ئەوەی کە لە مێشکمدا بوو و وەک خۆرە ناخمی دەخوارد، بیاننووسمەوە، نووسـینەوەی ئەوانەم وەکو ئەرکێکی نەتەوایەتی بەلامەوە گرنگ بوو و لە نووسینەوەکەشیان زۆر بـە پەلە بووم، چونکە هاتنە دەرەوەم بەلامەوە ببوو بە گریمانە و زۆر بە تەمای ئەوە نـەبووم رۆژێک لە رۆژان ئـازاد دەبم. راسـتە کـە حـوکم درابـووم، بـەڵام کـێ دەیـزانی چ ئاڵوگۆڕێکی دیکە بە سەردا دێ؟! کورد گوتەنی: ورچ دەعبایەکـی ناجسـنە، هێلکـەی کرد، کردا چی لەگەڵ دەکەی؟! زۆر کەسمان بینی پـاش حـوکمی گـرتن بردیـان و هەرگیز نەگەڕایەوە، ئەو چوونە کە چوو، هەر چوو. لـە بـەر ئـەو ئـەگـەر و گریمانـە کەوتمە بیری نووسینەوەی بزووتنەوەی نەتـەوایـەتی ساڵـی چـل و حـەوت کـە لـەو سەردەمەدا زۆر هۆگری بووم و کاک سمایلی شەریف زادەم لە دوورەوە خۆشدەویست و رێبازەکەیم بە دڵ بوو، ئەگەرچی ماوەیەک لە رێبازی نەتەوایەتی لامداوە و بە تـاوانی لایەنگری لە رێکخراوەیەکی چەپی سەرانسەری شەش ساڵ و نیو تەمەنم لـە بـەندیخانـە تێپەڕاند ووە، بەڵام پاش بە خۆدا چوونەوەیەکی زۆر تێگەیشتم لە هەڵـەدا بـووم. وەک کومۆنیستە شیعەکان کە دەگاتە مانگی موحەڕم با دەدەنەوە و کراسی رەش لەبەردەکەن و دەست بە ماتەم گرتن دەکەن، منیش بامداوە و هاتمەوە سەر بـیری نـەتـەوایـەتی و دەستم بە نووسین کرد، بەڵام وەک بیرەوەری. پاش رامان و بیرکردنەوەیەکی زۆر، رام

گۆڕی. له خۆم رادەدی له قاڵبی رۆماندا بیگونجێنم، چونکـه ئـەوەی پێویسـتی رۆمانـه بریتییه له بیر و ئەندێشەی کۆمەڵا یەتی، سیاسی، ئابووری و زانسـت و بەشـێکی هـەره گرنگی ئەدەبیات که باس له دابونەریت و کولتوور و فەرهەنگـی کۆمـەڵـگه دەکـا و دەکرێ له هەر قاڵب و قەوارەیەکدا به شێوەیەکی بەر بڵاو سەر به خۆ پـەل هـاوێژێ و نووسەر خەشی دڵی خۆی بڕێژێ و دەردی کۆمەڵگه دەردەبڕێ. لەو پێوەندییەدا نووسەر پێویستی به بنەما، مۆژاد «سووژە»، داهێنان، تەکنیک، شێواز، فۆرم و چۆنییەتی دارشـتن هەیە که ئەوانەی له خۆیدا بەدی کرد، مانای وایه که نووسەر دنیای خـۆی و روانگـه و بیرۆکەی تایبەتی خۆی هەیە. پاش خوێندنەوەی رۆمانێکی فره لـه خـۆم رادی دەسـت بدەمه قەڵەم و ئەو بیرەوەرییه به پێزه نەتەوایەتییه بخەمه چوارچێوە و قاڵبی رۆمانەوە.

ئەو هاوڕێ بەندییانەی که دارا و دەسـت رویشـتوو بـوون هـەمـوو حەوتوویـەک کەسوکاریان دەهاتنه سەردانیان. من هەر خێزانم دەهاته سەردانم، ئەویش دەس کـورت و دوره دەسـت. شـەش مانـگ جارێـک دەهـات. دەمـزانی کـەی دێ. پێشـەکـی نووسـراوەکانم بـەش بـەش لـه دەفتـەری بچووکـدا دەمنووسـین. کـه هاوسـەره لەخۆبووردووەکەم به چوار منداڵەوە، که گەورەکەیان پۆلی پێنجەمی سـەرەتـایی بـوو، دەهات له بەر ئەو درەنگ هاتنەیان چـاو پێکـەوتنـەکـەیـان دەکـرد بـه سـەعاتێکی حوزووری، بەڵام له ژێر چاوەدێری ئەواندا. له دەرفەتا که هەل دەرەخسا، دەفتەرەکـانم له باخەڵی دەئاخنی و بۆمی دەبردەوە.

به هۆی کەشوهەوا و کەندوکۆسپگەلێکی بەربڵاو و درێژخایـان کـه بـەربینگی بـه وڵاتەکەمان گرتووە وەکو دەردەباریکه (شێرپەنجه) به نەتەوەکەمانـەوە نووسـاوە لـه باری هونەرەوە نەیتوانیوه قۆناخی سەرەتایی ببڕێ و خۆ بگەیێنێته قۆناخی نوێی ئەدەبیاتی جیهان کەواته ناشتوانێ شانبەشانی ئەدەبیاتی جیهانی پیشەسازی بڕواته پێشـێ. ئـەوەش خۆی له خۆیدا چەند هۆکاری سەرەکی هەیە: یەکـەم، نەتـەوەی کـورد وەک منداڵـی شیرەخۆره که له مەمکی دایکی دەبڕنەوە، له نیشتمانەکەیان دابڕیوه و نەیتوانیوه خاوەنی جێ قەبرێک زەوی بێ و کیانێکی سیاسی بۆ خۆی هەبێ و دایم وەک تۆپ بەم بەروئەو بەردا دراون و بوونەته ئامێری دەستی بێگانه، ئەگەر ئاوڕێک له مێژووی کاوله نیشـتمان بدەینەوە و بەوردی تۆێژینەوەی له سەر بکەین و کۆمەڵگەی کوردەواری تـاو و تـوێ بکەین ئاشکرا دەبیین ئەو گەله، ئەو نەتەوە، ئەو نیشـتمانه لـه پـاش جـەنگی جیهـانی

یەکەمەوە لەش ساخی بە خۆوە نەبینیوە و هەر دەم هەڵگری برینێکی قووڵ لە پەیکەری خۆیدا بووە و رۆژێک سەرینی ئەرخەیانی نەناوەتە ژێر سەری تا هزری وەگەڕخا و بە ئەندێشەیەکی ورد بینانەوە رامێنێتە ئەدەبیاتەکەی، کە دەڵێم بڕوانێتە ئەدەبیاتەکەی مەبەستم رۆشنبیرە رەسەنەکانی کوردە، چونکە لە هەر نەتەوە و کۆمەڵگەیەکدا باری قورسی کۆمەڵگە هەر بە شانی ئەوانەوەیە و ئەوانیش بە پێی هەلومەرجی ئەو سەردەمە، ئەوەی هێژا و خاوەن خامەی بە هێز بووە لە مەیدانی بەربەرەکانی لەگەڵ داگیرکەرانی نیشتمان تێوەتلاوە و بۆ هاندانی نەتەوەکەی دژ بە داگیرکەران بووە بە شاعیر و بە شیعری کلاسیکەوە سەرقاڵ بووە و شیر و قەڵخانی بووە و بۆی نەلواوە ئاوڕ لە ئەدەبیاتی نوێی جیهان بداتەوە و ئەوەی لە وزەیدا بووە هەر ئەوە بووە و کۆتایی نەکردووە. ئەم وەزعە هەتا پێکهێنانی کۆماری کوردستان بەردەوام درێژەی پێدراوە. پاش رووخانی کۆماری کوردستان، ئێستاشی لەگەڵ بێ، رۆشنبیرانی چەپی سیاسی کورد و چاو لە دووبوانی رەوت و بزاڤی خەبات و شۆڕشی بێگانە و رەچاوکردن و لاسایی کردنەوەی رەوتی بیگانەیان هاوردە و تێکەڵ بە ئەدەبیاتی سیاسی رەسەنی کوردی کردووە و هۆکارێکی گەلێ مەزنە بۆ ئەوە کە پشت ئەستوور بە دۆزی نەتەوایەتی نەبن و پشت لە مافی رەوای نەتەوە هەڵکەن. ئەو پشت تێهەڵکردنە بۆتە هۆی ئەوە کە ئەوەی لە باری سیاسی و گەشەی کۆمەڵایەتییەوە بە دەس هاتبوو، چونکە هەڵقوڵاوی بیری کۆمەڵگە و نەتەوەی خۆی نەبوو و لە بێگانە وەرگیرا بوو و بە زۆر راگوازرابووە نێو ئەدەبیاتی سیاسی و فەرهەنگی نەتەوایەتی، پووچەڵ و بێ کەڵک دەرچوو و خەڵک لە روانگە و بە چاوی بێگانەوە سەیریان دەکرد، چونکە ئەو میتۆدە، ئەو پرەنسیپە، ئەو بیر و ئەندێشە گەلە، ئەو دۆزە بۆنی بێگانەی لێدەهات و بۆ گەلی کورد نامۆ و قێزەون بوو، ئەگەر تاکی نەتەوەیەک فرچکی بە ژەکی مەمکی دایکی خۆی گرتبێ و پاشان لە دایکی دابڕن و مەمکی ژنە رووسییەک، ژنە چینییەک، ژنە کووبایەک بخەنە زاری، مەگەر لە برسان بیمژێ، هەر کە تێر بوو، گاز لە گوێ مەمکی دەگرێ و شیرەکەی هێق دەکاتەوە، چونکە بۆی نامۆیە و هەست بە بۆنی بێگانە دەکا.

ئەوەی لە بواری هونەر، بە تایبەت ئەدەبیاتدا کار دەکا بێ گومان بۆنی سیاسی لێدێ و سیاسیشە و لە ژێر کاریگەری سیاسیدا هەڵسوکەوت دەکا. ئەو هەڵسوکەوتە کاریگەری لە سەر هەناوی رەوتی ئەدەبیات بووە. نووسەرانی و چەپی رۆشنبیریشی لە

خۆ پێچاوە و پشتیان بە فەرهەنگی بێگانە بەستووە و دابونەریت و فەرهەنگ و کولتوور کەلەپووری بە بایەخ و دەوڵەمەندی کوردەواری و نەتەوەکەی خۆیان وەلاناوە، ئەگەر بە وردی سەرنج بدەینە کاری نووسەرانی پێشکەوتووی ولاتە پیشەسازییەکان. ئێستاشی لەگەڵ بێ، سەرقاڵی تۆژینەوە و ئاڵەبێژی بەیت و باو و حەیرانەکانی ئێمەن و رایدەگوازنە نێو ئەدەبیاتی خۆیانەوە و بە فۆلکولۆری ئێمە خۆیان دەوڵەمەند دەکەن، مەگەر بەیت و باو و حەیران بە گشتی بەشێکی هەرە گرنگی فولکلۆری رەسەنی کورد نییە؟ ئەوان زۆر زیرەکانە سیری خۆمان لە سمێڵی خۆمان هەڵدەسوون و چۆلەکەمان بە نرخی قەناری پێ دەفرۆشن و ئێمەش لێرەوە بۆیان دەبین بە شایەر و بە شان و باهۆ و دەست و قەڵەمیاندا هەڵدەڵێین و وشە بە وشە و دێر بە دێری لە بەردەکەین، مەگەر سەت ساڵ تەنیایی (گاربرێل گارسیا مارکێز) لە جێ چادری دۆمەکان و جێ کلّە ئاگری فۆلکلۆرەوە راینەگواستە نێو ئەدەبیاتی کولومبیاوە؟ لەگەڵ رێزم بۆ رۆشنبیرانی چەپی سیاسی، من دەڵێم وەدووکەوتن و پێرەوی کردن لە سیاسەت و قەڵەمی بێگانە هەڵەیە و دۆزەکەمان بەلارێدا دەبا و وەدوی کڵاوی لار کەوتنە، وەرن با خۆمان بین و لە فەرهەنگ و خەڵکەکەمان دوور نەکەوینەوە و نەتەوەکەمان بە جێ نەهێڵین.

رۆمانی هەزار ئەشکەوت بەرگی یەکەم و دوهەمی کە پێنجەسەت و هێندێک لاپەڕیە، ئەو دوو بەشە بە سەر یەکەوە بڵاو دەبێتەوە و بەرگی سێهەم و چوارەمیشی، ئەگەر تەمەن هەبێ و مەرگ مەودا بدا و لە بەر دەستم دایە. رۆمانی هەزار ئەشکەوت لە سەر بنەمای بزووتنەوەی نەتەوایەتی ساڵی چل و حەوت رایەڵی نراوەتەوە و پۆی دابونەریت، فەرهەنگ و کولتوور و کەلەپووری رەسەنی کوردەواری تێوەدراوە و بەدوور لە مێتۆد و پرەنسیپی بێگانەیە و بزووتنەوەکەش بزووتنەوە و خەباتی چەکدارانەی نەتەوایەتی رەسەنی کوردە و بە بیچم و قەوارەیەکەوە دارێژراوە کە هەڵقوڵاوی نێو دڵی نەتەوەکەی خۆیەتی و لە بێگانە وەرنەگیراوە.

گرنگی رۆمان لە چیدایە؟ ئاخۆ لە نەبوونی رۆماندا چیرۆک و شیعر دەتوانن ئەو بۆشاییە پڕ بکەنەوە؟ بە بۆچوونی من ئەوانە هەر سێ بران و کوڕی ئەدەبیاتن. رۆمان بەشێکی هەرە گرنگی ئەدەبیاتە. ئەو بەشە گرنگە بریتییە لە رەساڵەتی فەرهەنگی، کولتوور و کەلەپوور، زمان، دابونەریت و زاراوە جۆراوجۆرەکانی نێو نەتەوە و دەسەبەر دەکا. هەڵبەت ئەم تایبەتمەندیانە هەر سێ بوارەکە، چیرۆک، رۆمان و شێعر دەگرێتە

خۆ و به نەبوونی هەر یەک لەوانە بۆشاییەکی گورچوو بڕ، خەسارێکی گەورە، برینێکی قووڵ دەکەوێتە پەیکەرەی ئەدەبیاتەوە، چونکە هەر کام لەوانە کارکردێکی تایبەت بە خۆیان هەیە. وەک ئەوە وایە کە سێ منداڵت هەبێ و هەر یەکەیان ئەرکێکی تایبەتیان بە ئەستۆ بێ، جا با ئەرکی یەکیان لەوانی دیکە گرنگتر بێ، لە نەبوونی هەرکامیاندا بۆشایی دەکەوێتە ماڵەکەت و جێی ئەو دیارە. بە نەبوونی هەر کام لەوانە بۆشایی دەکەوێتە ئەدەبیاتەوە. شێعر هەستە، خەیاڵ ناسکییە، زوو تێپەڕە، هاندەرە، چەخماخەی هەورە برووسکەیە و لایەلایە بۆ دڵ دەکا و ئاگر لە هەناو بەردەدا، مێشک دەهەژێنێ و لە ناخەوە دەورووژێنێ و نووستوان وەخەبەر دێنێ.

چیرۆک بە هۆی بەرتەسکی چوارچێوەکەیەوە دەست و باڵ کورتە، بەڵام بزۆز و سەر بزێوە، دەس قورس و گورچووبڕە، مشتۆی نێو هەمبانەیە. چیرۆک زمان شیرین و لە بنەوەبڕە، بە سەر مەڕی بە دڵ گورگە، دەشگری و لایەلایەش دەکا، لێش دەدا و دەشگری. کۆرپەی کۆشکی زۆرداران رادەژێنێ و نقورچکیشی لێ دەگرێ. بە کورتی و بە کوردی ئاوری بن کایە.

رۆمان برا گەورەیە. بەربڵاوە و سینگ کراوەیە، دەستی بە هەموو شوێنێک رادەگا و سەر لە هەموو کەلێن و قوژبنێک دەردێنێ و هەموو پەنا و پەسیوێک دەپشکنێ. تووڕە و تۆسنە، دڕ و بێ بدزەیە، دەم شڕ و جنێو فرۆشە، شەرم لە کەس ناکا، راست و بێ پەردەیە، ئەوەی بە زمان دەیلێ، بە کردەوەش دەیکا و چی بزانێ نایشارێتەوە. پەل هاوێژ و بەر بڵاوە، بە دەسەڵات و زۆر دارە. بە دڵ لایەنگری زۆر لێ کراوانە. هەر لەبەر ئەو تایبەتمەندیانە هەر کام لەوانە نەبن بۆ شاییەکی گەورە لە ئەدەبیاتدا بە دیدێ.

رۆمانی هەزار ئەشکەوت راشکاوانە و بوێرانە دەردی کۆمەڵگە بەیاندەکا و بێ پێچوپەنا راستییەکان دەخاتە روو. بەرەی داهاتوو، واتە ئەو گەنج و لاوانە، بە کیژوکوڕەوە کەتاڵاوی سەردەمی دەرەبەگایەتییان بە قوڕگدا نەچووە دەسنیشان دەکا و ئەو سەردەمە یان بۆ زیندوو دەکاتەوە کە باو باپیرانی ئەوان چ مەرگە ساتێکیان بینیوە.

رۆمانی هەزار ئەشکەوت لە ساڵی شەست و پێنج و شەشدا لەبەندیخانەی سنە گەڵاڵەم گرتووە و لە ساڵی حەفتا و حەوتی هەتاوی بەیارمەتی دۆستی بەڕێزم «کاک سەعدی حیسامی» لە سەر ئەرکی خۆی لە تاران بە چاپی گەیاند و

له ۳۰۰۰ بەرگدا بڵاوکرایەوە. بوێرانە دەتوانم بڵێم ڕۆمانی هەزار ئەشکەوت، لە دوای «چێشتی مجێوور»ی مامۆستا هەژار، بە برەوترین کتێبێ ئەو ساڵەی کوردەواری بوو. بە نیوە و نێوەچڵی، بێ بەرگی دووهەم، لە پێشبڕکێیەکدا کە لە لایەن گۆڤاری «سروە»وە بەڕێوە برا، بە پاش قول و غەدری پارو با دەرانی پاش خوانی سەرۆکان، بە سێهەم ڕۆمانی کوردی ناسێندرا.

مامۆستا هێمن دەفەرمێ:

هونەرمەند و ژیانی خۆش محاڵە هونەرمەند ڕەنجەڕۆیە و ژینی تاڵە

ئەو دەمەی لە بەندیخانە هاتمە دەرێ ڕوخساری ئازادیم نەدی و بۆ من هەر زیندان بوو، بەڵام لە بازنەیەکی کراوەتردا. ئەو دەمەی کە لە زیندان بووم پتر هەستم بە ئازادی دەکرد. لە ترسی لۆمەی خزم و کەس نەم دەوێرا ڕاشکاوانە ئەوەی لە دڵمدایە بیدرکێنم. ناچار هانام بردە بەر چۆلی و چیا و بووم بە هەنگەوان. ماوەی بیست ساڵە بە ڕۆژ چزوو و ژاری هەنگ دەچێژم و شەوانە لە بەر تیشکی کەم تەوژمی لامپا سەرقاڵی نووسین و خوێندنەوەم و زۆریش لە کارەکەم سەرخۆشم، بێجگە لەوەی لە چزوو ژاری زاری خزم و بێگانەی دوور و تەریکی کردومەتەوە، بژیوی ژیانی ماڵ و منداڵیشی لێ هەڵدەکرێنم، دەسکەوتی گەورەی بۆ من ئەوەیە کە توانیومە سێ بەرگ ڕۆمانی هەزار ئەشکەوت بخولقێنم. سەرەڕای ئەوەش کتێبێ ئیدئۆلۆژییە مۆدێرنە سیاسییەکان کە دەوروبەری پێنج سەت لاپەڕەی لە خۆ گرتووە و نووسراوەی و وەگێڕاوەی، وەرگێڕمە سەر زمانی کوردی و لە دەزگای موکریانی هەولێر چاپ کراوە، مێژووی شارستانییەت «تاریخ تمدن» نووسراوەی «هێنری لوکاس» وەگێڕاوەی عەبدولحوسێن ئازرەنگ دوو بەرگ کە پتر لە هەزار و پێنج سەت لاپەڕەیە و لە سەر داوای دەزگای موکریانی هەولێر وەرمگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی و لە ژێر چاپدایە هەروەها چەندین کورتە چیرۆکیشم ئامادەی چاپە. هیوادارم بەو تەمەنە کورتەی خوێندەواریمەوە توانیبێتم کەلێنێک لە ئەدەبیات و قوژبنێکی کتێبخانە هەژارەکەی نەتەوەکەم پڕ کردبێتەوە.

بە سپاسەوە

عومەر مەولوودی ـ جۆزەردانی ۲۷۰۸ ی ک

«روانینێک لە هەزار ئەشکەوت»

ئەوەی ئێستا لەبەردەستی خوێنەری بەڕێز دایە ، بەرگی دووەمی رۆمانی «هەزارئەشکەوت» لە نووسینی مامۆستای ئەدیب و رووناکبیر عومەرمەولوودییە. بەرگی یەکەمی ئەم رۆمانە حەوت سال لەمەوبەر چاپ بووە. سالی رابردوو کاک عومەر بە پێشکێش کردنی نوسخەیەک لەو بەرهەمە بەسەری کردمەوە. هەر زوو دەستم بەخوێندنەوەیکرد بۆ ئەوەی شتێک لە بابەت زمان و شێوەی دارشتن و لایەنە تەکنیکییەکەی هەلکرێنم و لەدەرفەتێکی لە بارتردا بادەمەوە سەری و تەواوی بکەم. کەچی، بە پێچەوانەی هێندێ نووسینکە زۆر زوو خوێنەر جواب دەکەن وکتێبی پێ وێکدەنێن «هەزار ئەشکەوت» بەری نەدام و لەگەڵ خۆی بەکێشی کردم هەتا هەموو شاخ و دووندەکانی نیشاندام و مەزرا و مێرگ و چیمەنی دێهاتی کوردەواریی پێ پشکنیم سەری پێ بە مالە هەژارو کۆیلەی دەستی زۆرداری کورددا کردم، تەنانەت ئەگەر دووراور دووریش بوو قەلا و دیوەخانەی بەگ و کۆڕی بەزم و ئاهەنگی «خوا پێداو»انی پێ ناساندم .

ماوەیەک لەمەوبەر مامۆستا لە سەردانێکی کورتیدا مزگێنی ئامادە بوونی بەرگی دووەمی «هەزار ئەشکەوت»ی پێدام و لە ڕووی لوتفەوە پێشنیاری کرد لەسەری بنووسم. راستییەکەی ئەوەیە هەلسەنگاندنی ئەم کارانە لە توانای خۆمدا نابینم و هەر ناشمەوێ قەرە لە قەرەی بدەم. بەو حالەش«دەستی مەرحەمەت»ی مامۆستام نەگێڕایەوە و قەولم دا، ئەگەر بۆم بنێرێ و بیخوێنمەوە قسەی خۆمی تێدا بکەم. پێموایە لەبەر ئەوە بوو کە کتێبەکە لە دواقۆناغەکانی چاپدا بوو، بۆ رۆژی دوایی بوو، یان دوو ڕۆژ دواتر نوسخەیەک لە بەرگی دووەمی «هەزار ئەشکەوت»ی بۆ ناردم دیسان هەزار ئەشکەوت پیلی گرتم و شاخ و دەشت و شار و گوندی پێ پشکنیم، زولمی زالم و غەدری ناهەقی

و خەیانەت بە هاوخوێنی پێ نیشاندام و لەگەڵ پاکی و ڕاستی و مێهر و وەفا و سیدق و سەفای چەوساوەکان ئاشنای کردم . بە هەق چێژم لێ وەرگرت و کەیفم پێکرد .

ڕەنگە چیرۆکنووس و ڕۆماننووس و ڕۆماناناسان بۆچوونی جیاوازیان هەبێ، کە هەر وەک گوتم ئەوان بە هەقداری ئەو بوارە دەزانم، بەڵام بەش بە حاڵی خۆم ڕۆمانێکم پێخۆشە ڕووداوەکانی چەندی بکرێ لەگەڵ ڕاستییەکانی کۆمەڵی کوردەواری بێنەوە و ئاوێنەی باڵا نوێنی ژیانی کۆمەڵ لەسەردەمی خۆیاندا بن. جگە لەوەش، حەزم بە ڕۆمانێکە بە زمانی خەڵک نووسرابێ، وشە و زاراوە و ڕستەکانی نامۆ نەبن، مەبەستەکەی خۆی بە ئاسانی بە دەستەوە بدا. هەموو ئەوانەی بۆیان نووسراوەڵێی تێ بگەن. حەوسەلەم نییە دێڕێک سێ جار و چوار جار بیخوێنمەوە تا بزانم دەڵێ چی. نامەوێ «خۆشارەوەکێن»م لەگەڵ بکا بە دوای دیتنەوەیدا زمانم پێ بکێشێ .

ڕۆمانی «هەزار ئەشکەوت» هەردوو بەرگی ڕاست ئەوەیە کە ئەمن دەمەوێ. ڕووداوەکانی تەنانەت زۆربەی دیمەنەکانی تابلۆیەکن لە روخساری کۆمەڵی کوردەواریی بەشی ئێران لە دەیەکانی پەنجا و شەستی سەدەی رابردووی زایینیدا.

زمانی«هەزارئەشکەوت»یش کوردییێکی رەوان و بێ گرێوگۆڵی خۆماڵییە. بە هەزاران تەعبیر و مەسەل و مەتەڵی رەسەنی کوردی لە خۆیدا جێ کردوتەوە. هەرکامە لە قارەمانەکانی قسە دەکا، بە زمانی خۆی و هاوشانەکانی دەدوێ. کەسیان لە کەس نابێتە فەیلەسووف و مەتەڵۆکەی لێدا ناهێنێ. بۆ ئەوەی لە راستوێژی دوورنەکەوتبمەوە دەبێ بڵێم جاری وا هەیە زاراوەیەک، یان مەسەلێک پڕاوپڕ لە جێی خۆیدا نییە، بەڵام ئەوانە هێندە کەمن کە بە رۆمانێکی ٦٠٠- ٧٠٠ لاپەڕەییەوە هەر دیار نین.

ماوەتەوە ئەوە کە بڵێم «هەزارئەشکەوت» بەڕادەیەکی بەرچاو لە ژێر کاریگەریی «حەمەدۆک»ی یەشارکەماڵ دایە. ڕووداوەکانی لە ڕووداوەکانی حەمە دۆک نزیکن، بێ ئەوەی دووپاتە کردنەوە بن، «حەمە» قارەمانی سەرەکی رۆمانەکە زۆر وەک «حەمەدۆک» دەچێ «کەوێ» خەجیجە و پەیدا بووەتەوە، «هەمزەبەگ» زوڵموزۆری عەبدی خانمان وەبیر دێنێتەوە، «عەتابەگ» کەم و زۆر«وەلی»یە «پوورەگوڵە» مووی لە «دایەحۆری»وەر نەگێڕاوە «سەروان خودایی» «وەکیل باشی عاسم»ە و زۆری دیکە. تەنانەت تەواوکردنی بەرگی یەکەم و دووەم وێکچوونێکی لەگەڵ تەواوکردنی بەرگەکانی «حەمەدۆک» لە لایەن یەشارکەماڵەوە هەیە. هیچ دوور نییە کاک عومەری

ئێمەش جارێکی دیکە «حەمە» بێنێتەوە و لەبەرگێکی سێیەمی«هەزارئەشکەوت»دا رۆڵی قارەمانی پێ بسپێرێ. رەنگە هەردوو رۆماننووسیش مەبەستیان ئەوە بێ بەو کارەیان داستانی خەباتی رزگاریخوازانەی کوردمان بۆ بگێرنەوە کە هەرچەندە زۆر جار تووشی شکان و نوشوستی بووە، بە زینی نەناسیوە و سەر لە نوێ سەری هەڵداوەتەوە .

بەڵام بە بڕوای من ئەمەش لە نرخی کارەکەی نووسەری«هەزار ئەشکەوت» کەم ناکاتەوە بۆ هیچ کەس شوورەیی نیە لە قوتابخانەی یەشارکەماڵی بە توانادا پێبگا، بە تایبەتی ئەگەر قوتابییەکی سەرکەوتووش بێ (کە مامۆستا عومەری مەولوودی بە راستی هەیە) گرنگ ئەوەیە کە کاک عومەر قارەمانەکانی خۆماڵین، رووداوەکان نەخوازرانەوە، بەشێک لە ژیان و بە مانایەک بەشێک لە مێژووی کۆمەڵی کوردەواریمان بۆ دەر دەخەن. هەوڵی کاک عومەر هەوڵێکی ئازادیخوازانەی نەتەوەیی و خەباتەکەی خەبات دژی زۆرداریی چینایەتی و نەتەوایەتییە. ئەگەر «حەمە دۆک»ی رۆمانی یەشارکەماڵ لە پەردەدا و زۆرتر وەک قاچاغێکی دەستی زوڵمی دەرە بەگ خۆی بە ئازادیخوازێک لە قەڵەم دەدا، «تاهیر»ی رۆمانی عومەر مەولوودی بە پانەوە ئامانجە نەتەوەییەکانی لە وتاری سیاسیدا بۆ گوندنشینەکان شی دەکاتەوە، تەنانەت بە جۆرێک لە جۆران خۆیمان وەک «سمایل شەریفزادە» پێ نیشاندەدا، چونکە سەرەنجام ئەویش بە دەستی خائینێک بە ناوی «کوێخاشەریف» شەهید دەکرێ، هەر وەک شەریفزادە لە «دارێنە»ی بانە بە دەهۆ و دەسکیسی بە دەستی پیسی کوێخا شەریف لە نێو چوو .

پڕ بە دڵ دەست خۆشی بە کاک عومەر دەڵێم و پیرۆزبایی لێ دەکەم. هیوادارم هەزار ئەشکەوت لەبەر دڵی خوێنەرانی دیکەش هەر وا جوان وشیرین بێ و کاک عومەریش بەردەوام بێ و بەرهەمی باشترمان بداتە دەست.

عبدالله حسنزادە بەهاری ٨٤

١

مانگی ڕەشەمەیە، تەشقی عەرز و ئاسمان شکاوە، چلەکان مردوون، خاتوو زەمهەریر شینی برایانی دەگێڕێ. خۆرەتاو ڕەش بۆتەوە، زستان دوا هەناسەی ژینی دەکێشێ.

زەو کەوتووە، گەرمەزەوە. کۆسە ماڵە و ماڵیەتی، لە دەرگاوە بانگ دەکا:

ـ مەڕ بەیەکانە، بزن بە دووانە.

ـ خوا بەرکەت بدا بەو گەوڕ و گەلەخانە.

گەزیزە سەری وەدەر ناوە، قریاشان ژیاوەتەوە، باڵندەی کۆچەر لە گەرمێن گەڕاونەتەوە و هێلانە دۆزییانە، هێلکە لە هێلانە کراوە و بەستوویەتی، بورجی لەگلەکە. کووزەڵە و ماکووز، پنگە و ئاوەڵ گەلا یان پان بووە لەکانی و دەراوان خۆیان کێشاوەتە سەر.

کادێن فەرعانەی تێکەوتووە، دڵی ئاژاڵدار تەنگە، تفاق خۆشەویست بووە، برا بە برای نادا. سووتەمەنی لە تەواو بوونە، بەفر لە خۆ دزینەوەیە، ژنی دووگیان مەگیرانی پێوە دەکا.

سروشت سەر لە نوێ ژیاوەتەوە، دڵی ئەوینداران وەبزووتنەوە کەوتووە، پتر هەست بە دڵداری دەکەن.

قاوەڵتوونە، تەنوورەکە نایگرێ! کڵەکەی تێی ڕووخاوە! دووکەڵ پشووی سوارکردووە، ئاو بە چاو و لووتیدا دێتە خوارێ دەستی داوەتە کۆڵەوەژ و لە کڵی وەرئەدا، بە پێچە رشوە پواوەکەی گوڵبێنەی تەنوورەکە باوەشێن دەکا، گڕ دەگرێ، بڵێسە وەسەرکەوت.

شەوقی تەنوور ژوورە تاریکەکەی ڕوونکردۆتەوە، ماڵەکە قەدیم دەوڵەمەندانەیە. چوار کۆڵەکەی سەرکۆڵدار، سێ بەرە دەستەکەی گرتووە بە کۆڵەوە.

هەرزاڵێکی بەرین پێخەفی لە سەرە و بەڕەیەکی حووللـەیی بـە رووپـدا کێشـراوە، بنەکەی پڕە لە مەنجەڵە گەورە و بچووک، مەڕدۆش و تـاوە مـس و لـە ژەنگـدا ڕەش هەڵگەڕاون.

لە قولینچکی خوارووەوە، کەنـدووە ئـاردێکی گـەورە زاری کردۆتـەوە، کـەلێنی ئاخنراوە لە داس، گاسن، قایشی جووت، مەساسە، شەنەی دار و ئاسن، تەشـوێ و مشـار، پاچ و کەپە پێمەڕە و ...تاد

دیواری ئەمشان و ئەوشانی کەندووەکە، چەند سنگێکی داری پێدا گوتراوە، گـاوس، مەشکە، مەش کۆڵە، کەو، بێژنگ، شێلگیرە کۆنیان پێوە هەڵواسراوە.

لە پشتی دەرگا چەپەرەکـەوە، سـەوەتەیەکی دەمپـەل بـە لەتەگوریسـەوە کـراوە بەسینگدا، پڕە لە قاپە مس و کەوچکەدار.

لە لای سەرووی ماڵەکەوە، سـندووقێکی گـەورە، قوفڵـێکی لوولـەیی ڕەشـی لـە دەرگاکەی داروە، وەستا خەڕاتی لە سەرکردووە.

لە پشت سندووقەکەوە، تاقمێکی ژێرپان و سەرباریک لە دیوار دابڕدراوە، لامپایەکی دەنمرەی لە سەرە. لەو تاقە بەرەو ژوورە دووکەڵ کردوویە بە دەوار، لە خوار تاقەکەوە، گسکە سواخ و سپییە.

لەوبەری دەرگا چەپەرەکەوە، سەکۆیەک هەڵبەسـراوە، نیـوەی گۆزڵـدانە، نیـوەی سەرشۆرکەیە. لەو لای سەرشۆرکەوە، دەرگای تەویلەیە، لە نێو ماڵەکەوە دەچێتە تەویلە. تەنوور بووە بە دەنووکی کەو. ئەستوێلکێ بە سەر تەنوورەکەدا ڕایەڵکراوە، دیزەیـەکی رەشی گڵین لەسەر ئاور کەفوکولیەتی، بڕوێش بە دەم کەفەوە بەلێواری دیزەکەدا دێتـە خوارێ.

خاوەن ماڵ، دیزەکە دەکێشێتە دواوە، کەلێنێ بە دەرخۆنەکەی سەری دەدا، جـامێکی ڕەش و سەلکێ پیواز و چەقۆیەکی دەسک شاخ و دەمە کەوچکێ رۆنی زەنگ لە گوێی تەنوورەکەیە. پیواز دەجنێتە نێو جام و رۆن دەکا بەسەریدا، دەینێ بەلای ئاورەوە. پیـواز لە رۆندا سوور بۆتەوە، بۆنی پیواز داخ ژوورەکەی پڕ کردووە. بە دەسگرە لێواری جـام دەگرێ لە دیزەی دەکا، دەمە کەوچکێ لە ئاوی چێشتەکە هەڵدەگوێزێ لـە جامەکـەی وەرئەدا و تێدەکاتەوە، دەرخونە گڵینەکەی وەسـەر دەنێتـەوە، کەلەبـەرێکی ئـەداتێ و هێندێ وردە لە تەنوورەکە دەماڵێ.

خاوەن ماڵ لە گوێی تەنوورەکە ئەژنۆی لە باوەش گرتووە و چاوی بڕیوەتە گڕی تەنوورەکە. پەڕە کایەک سووتا، بوو بە بەورنگ، بە دەم تینەوە شەکان شەکان وەسەر دەکەوێ، خەیاڵ سواری باڵی سووتاوی کا بووە لە کولاوکەی سەر تەنوورەوە ڕۆیشتە دەرێ.

خەیاڵ بەربڵاوە! سەر لە هەموو کەلێن و قوژبنی ژیانی پڕ لە دەرد و ژانی ڕابردووی دەداتەوە. سەردەمی منداڵی هاتۆتەوە بیر، دایکی، دڵسۆزییەکانی، شەو و شەونەخوونی، کارەکەری و قەرەواشی ماڵان. سەر لە سەر ڕان و سەر دۆزینی، حەکایەتی شەوانە، حەکایەتی مووروە دەنگیلە، مەڕ و بزنە، مریشکە قوڵە و کوڕە کەچەڵ و ...تاد بەسەرهاتی باوکی، مەرگی کوتوپڕی دایکی، بێ کەسی و بێ دەرەتانی، دەرک و دووی ماڵان، چەپۆکە سەری، لارەملی، بێ نازی، چەپۆکی ژنانی بێ بەزەیی، دەست بە سەردا هێنان و دڵسۆزی ژنانی خاوەن بەزەیی، کار، کار، نەوێستانی بێ وچان، لێدان و بێ حورمەتی، ڕەنجبەری، جووتێری، گێرە و کێشە، دروێنە، دەسکەنە، ئاوداشتن، نەحەسانەوەی شەو و ڕۆژ، مانگ و ساڵ، شوانی، شوانی، تەنیایی، تەنیایی، دڵ! دڵ! دەردی دڵ! دڵ پێوە بوون! لە ڕووهەڵنەهاتن، نەداری، دەسکورتی، خۆبەکەمزانی، سەگ وەڕی حەوشە، بیری بەربڵاوی کۆ کردەوە هێنایەوە سەرخۆ، کەوشەکانی خستە سەرپێ لە دەرگاوە سەری کێشا حەوشە. سێ سەگ گەماوەری دەرگای حەوشەیانداوە. تەقەی دەرگای تەنەکە و شالاوی سەگەڵ، خاوەن ماڵی کێشاوەتە حەوشە:

ـ کێیە، کێی؟ دەرگاکە مەکەوە، ئەوە هاتم چغە چغە ، کێیە؟

ـ منم ـ کوێخاکەریم، حەمەگیان! لە ماڵی؟ حەمە واق بردوویەتەوە! بە لەتوکوت جوابی داوە:

ـ بە، بە، بەڵێ، فەرموو وەرە ژوورێ مام کوێخا. کوێخا هاتۆتە حەوشە، هەر دووکیان بێ دەنگ وێستاون، ڕەنگیان پەڕیوە. حەمە لە شەرمان و کوێخا لە ترسان! کوێخاگوتی:

ـ باش بوو زوو دەرگاکەم پێوەدا، دەنا دەیانخواردم! ئەو سوور بەڵەکەیان لەوەدا نەبوو، زۆر دڕە! ئەوە لە جسنی کامە سەگە؟ گەلاز؟ لە جسنی دێڵە باریکی ماڵی مام حەسەنە.

ـ زۆر جسنە، ئەگەر لە کێویش لێ بکا، سەگی چاکە. هەر خۆت لە ماڵی؟

ـ بەڵێ، دەفەرموو، جێگەت خراپە. حەمە شانبەشانی کوێخا دەڕوا، لای سەگەلی لـێ گرتووە، کوێخا لە پێشەوە و حەمە بە دوویدا، چوونەتە ژووریّ. حەمە لبادی راخستووە دوو سەرینی بۆ داناوە، کوێخا دانیشتوو پاڵی داوەتەوە. خانە خۆیّ بەگەرمە بە خێرهاتن لە میوان دەکا:

ـ زۆر بە خێر بێی،ماڵی خۆتە، من خاوەن ماڵ نیم.

ـ عومرت درێژ بیّ، خاوەن ماڵ خۆشبیّ، ئای لـەو دنیایـە! لەگـەڵ حـاجی برایمـی باپیرت چەندە لەمماڵەدا دانیشتین، غەرقی رەحمەت بیّ، چەندە مـەجلیس خـۆش بـوو! رۆڵە لەگەڵ سەرمای ئەو زستانە چۆن بووی؟ حەمە بەرەو سەوەتەی قاپ و کەوچکەکـە دەروا، بە شەرمەوە گوتی:

ـ لە سایەی سەری تۆ و هاوماڵەکانەوە، زۆر باش بووم.

ـ ئەی لەگەڵ پوورەگوڵە چۆنی؟ هاموشۆت دەکا؟ حەمە جامێکی مسی بنـداری لـە سەوەتەکە دەرهێناوە، سەری سندووقەکەی هەڵداوەتەوە، خەریکە کاکڵە گوێز و مێـوژ دەردێنیّ،جوابی داوە:

ـ گیانێکم بە پوورەگوڵـەیە مـام کوێخـا! ئـەو ئەمـەکی دایکێکـی دڵسـۆزی بـە سەرمەوەیە، نان و هەویرم، شیووکوڵم، ئاوردووم، پـاک و خـاوێنی ماڵـم، چـاوەدێری کاسپی ساڵانەم هەمووی بە ئەستۆی ئەوە، لەوەتی دایکم عومری داوە بە تۆ، پوورە گوڵە جێی دایکمی گرتۆتەوە، نەیهێشتووە بیّ دایکیم پێوە دیاربیدا، وەک منداڵی خۆی، دایمە چاوی لە سەرم بووە، جارجاریش لێم توورە دەبیّ، خۆت دەزانی ئەو هەر وایـە. کوێخـا پێکەنی گوتی:

ـ ئا! ئا، ئەو حالەتانەی هەر لەگەڵە، بەو تووڕە بوونەوە جوانە، کەس دڵی لـە قسـەی ئەو نایەشیّ، لای خۆی من کوێخام، جاری وا هەیە سەد قسـەی ناخۆشـم پێدەڵـێ! بـەر حوزوور، قسە بە هەمزەبەگیش دەڵێ! حەمە، کاسە مێوژ و کاکڵە گوێزی لە بـەر دەمـی کوێخا دانا، گوتی:

ـ مام کوێخا! لەگەڵ تفاق چۆنن، لێتان نەبڕاوە؟ کوێخا لاوێچێ مێوژ و گـوێزی لـە مست کرد، گوتی:

ـ هاتۆتە کۆتایی حەمەگیان، تۆ دەزانی لە کەیەوە زستانە؟ تا کەی بەش بکا برالـە؟ ئەوە چەند ڕۆژێکە وشـکە دەڕوا، ئەمساڵـیش کـاوڕە مێوەکـانم نەفرۆشـتووە، شـکور

بخۆرمان زۆرە و زستانەکەشی لە سالآن درێژتر بوو، خەڵک بە دەست بێ تفاقییەوە سکالآ یانە، حەمە سەری داخستووە هیچ نالێ. جاروبار بۆ خانە خوێی کوێخا، دوو سێ دەنک لە مێوژەکە دەخاتە دەمی. کوێخا چاوێ بە ماڵەکەدا دەگێڕێ، هەناسەیەکی هەڵکێشا، گوتی:

ـ دنیا تا سەر بۆ کەس نامێنێ! خاد سەلمەی دایکت، غەرقی ڕەحمەت بێ. چەندە لەم ماڵەدا هەڵسووڕا! حەیفە ئافرەت وانەبێ، کابان لەکرد و بزان، بەکەماڵ و جەماڵ، چوار پێنج ساڵ دوای کا مەحموودی باوکت، بە بێوەژنی دانیشت، خوا نەکا کەس قسەیەکی لێ بیستبێ، یارەبی بە حۆری بەهەشت بێ، خوا عافووی کا.

ـ خوا دایک و باوکت عافووکا مام کوێخاگیان. هەر دوو بێ دەنگ بوونەوە. ماوەیەکە بێ دەنگن کوێخا گوتی:

ـ حەمەگیان! بۆ هیچ نالێی؟

ـ چیت عەرز کەم؟

ـ بۆ نالێی بۆ هاتووی؟

ـ جا تۆ ماڵی خۆتە، من خاوەن ماڵ نیم.

ـ خاوەن ماڵ خۆشبێ کوڕم، بیستوومانە پاییز گوتووتە شوانی ناکەم! بۆ نایکەی؟

حەمە، بە شەرمەوە سەری داخست، چاوی بڕیوەتە سکڵی دامردووی تەنوورەکە بە چیلکەیەک ئەرز هەڵدەکۆڵێ، دەیەوێ بڵێ و لە ڕووی هەڵنایە، دەستی بە چیلکەکەوە دەلەرزێ، کویخا تێگەیوە کە شەرم دەکا، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ شەرمی ناوێ کوڕم، چی لە دڵت دایە بیڵێ، تۆ شەو و شەونەخوونی دەکێشی، شوانی چاکی و خەڵکەکە لێت ڕازین، لەوەتا تۆ شوانی، گوێ بەلێ لە نێو نەچووە، ئێستاش منیان ناردووە بزانم دەڵێی چی؟ لەگەڵ مەڕەکە دەچییەوە؟ حەمە هەروا ماتە. لە دڵی خویدا دەیگوت:

ـ ئەمساڵیش دەچم، ئەگەر شوان بم، زوو زوو کەوێ دەبینم، با منەتەکە بخەمەسەر شانی باوکی، سەری هەڵینا، گوتی: ـ گوتوویانە حەمە مەڕەکە باش نالەوەڕێنێ، ئەگە وایە بۆ دەمکەنەوە بە شوان؟ بێ فایدەیە با دڵمان لە یەک نەیەشێ مام کوێخا.

ـ کێ گوتوویە؟ ئەوەی وا دەڵێ، مەڕ لە مەڕ ناکا، کێ بووە؟

ـ فەیزە درێژ و فەتاحە کوێر.

ـ حەحماڵتە؟ گوتم داخوا کێ گوتوویە!! جا ئەوانە چین؟! هەر بە ئاوەدانیشیان مەزانە، عەسڵی خۆی هەرماڵیشیان مەچۆ، لە نۆرەکەی ئەواندا وەرەوە بۆ ماڵی ئێمە، هەر ئەمساڵ دێڵم شوانی دێ بی، ساڵێکی دیکە بە تەنیا شوانی خۆمی، هەر ئەمساڵمان زەحمەتە، ئەمساڵیش کاوڕەکان نافرۆشم، هەستە با بڕۆین، خەڵکەکە لە دەرگای مزگەوت چاوەڕێن. حەمە گوتی:

ـ لە ڕووی تۆ داماوم! تۆ نەهاتایەی، نەمدەکرد، ڕاوەستە با سەری تەنوورەکە بنێمەوە.

ئاسمان وەک دەریای بێ سنوور، هەتا تەیرە تیژ باڵەکانی چاو هەتەر دەکەن، هەر شین دەکاتەوە، تەناتەت کاکڵە هەورێ وەبەر چاو نایە. هەتاو لە سەر دێیە. سێبەر کورت بۆتەوە، نزیکەی نیوەڕۆیە، بن دیوار گەرم بووە. مەڕ دارەکانی کانی توو لە بەر بەڕۆچکەی دیواری مزگەوت خۆیان هەڵخستووە، باسی بێ تفاقییە. حەسنە کەچەڵ گوتی:

ـ ماڵی کا ساڵە ئاوەدان بێ، ئەو نەبوایە، دەبوو بە کەر و ڕەشکەوە وەدێ بکەوتایەم، سواڵی پاشا خوڕم بکردایە، باش بوو فریام کەوت، ساڵە شانی هەڵتەکاند، گوتی:

ـ لە زووەوە گوتوویانە، کەس لە کەس ئاوس نابێ، کەڵک لە کەڵک ئاوسە، من ساڵی بەفرە زۆرەکەم هەر لە بیرە، خوا کەرەمی باوکت، خوا لێی خۆشبێ، لەو بێ دەرەتانییەدا سێ باری کا دامێ کەوتمە فەرعانە. فەیزە درێژ هەڵێدایە:

ـ خوا حەز بکا، کڵاو چەرخانێکی بەسە، بەهارە، لەوە بە دوا وردە ماڵ لە خەم دەڕەخسێ. حەمەی نەنەخەجێ پەڕیە نێو قسەکەی فەیزەوە:

ـ ئەوە دەڵێی چی، کا فەیزووڵڵا؟! ئەوە گریمان وردە و وشکە ماڵی ڕۆیی، ئەی مانگا و گا جووت و بێچوو چی؟ ئەوانە سەوزاڵفیان ناوێ؟ بە خوا خەمی دنیام لێهاتووە، ئەگەر بەشی سێ ڕۆژ سەوزاڵفمان مابێ، باشە. حاجی قادر بە نووکی گوچانەکەی لە ئەرزەوە دەژێنێ، گوتی:

ـ ئەوە هەر دەردی تۆ نییە حەمە، کەس هیچی نەماوە. مام ڕەسووڵ و سۆفی مینە دامە دەکەن، بە دەم کایەوە، مام رەسووڵ گوتی:

ـ حاجی، ساڵی گرانی و قاتوقریەکەمانم وەبیر دێنێتەوە، کوڕە خۆ وانییە، چی زۆرە تفاق براله، کێ لێی براوە، بێ لە ماڵی من تفاق بەرێ، بۆ گرانیت گرتووە بە دەمەوە حاجی؟! خۆ تۆ بە قەد تەواوومانت تفاق خستبوو. سۆفی مینە چاویکی قرتاند گوتی:

ـ کوڕە، حاجی بەراستی نییە! شکور زۆری ماوە! عەلی کوڕم دەیگوت، چوومە کادێنەکەی ماڵی حاجی بۆ داس، کادێنە سەروەکەیان مۆرێ نەشکاوە، حاجی هەستاوەتە سەرپێ، چاو بە خەڵکەکەدا دەگێڕێ، لە خۆیدا سوور پێستە، ئەوندەی دیکە سوور بۆتەوە، ڕەگی لاملی ئەستوور بووە، دەستی بە گۆچانەکەوە دەلەرزێ، دەگورێنێ.

ـ ئەی رووی ڕەش بێ، بە مەرقەدی کاکە حەمەدی سولەیمانی درۆی کردووە، سۆفی! تۆ بە لای ناخێرت! بۆ بوختان دەکەی؟ فەتاحە کوێر قسەکە بە حاجی دەبڕێتەوە، گوتی:

ـ ئەوە کوێخا کەریم هاتەووە، حەمەشی هێناوە. هەموو هەستاون دەستیان داوەتە بەر چاویان و بێدەنگ بوون، حاجی هەر مۆڕە لە سۆفی مینە دەکا. کوێخا لە دوورەوە بانگی کرد:

ـ خزمەکان! حەمەم ڕازی کردووە ئەمساڵیش لەگەڵ مەڕەکە دەچێ، ئەوەش خۆی، خۆتان قسەی لەگەڵ بکەن. هەموو چاویان لە دەمی مام حەسەنە.

مام حەسەن خەزووری کوێخا کەریمە و لە هەموویان بە تەمەنترە. لە سەر خواجە نشینەکە دانیشتووە. کیسە تووتنەکەی دەرهێناوە، پزووەکەی لە بەریەک دەڕەوێنێتەوە، قەننەکە لە باخەڵی دەردێنێ، سەر قەننە دەکا بە نێو کیسەکەدا بە قامکە کەڵەی، وردە تووتن لە قەنە دەخنێ. چەرخ و پووشووی دەرهێناوە لێی ئەدا و ...تاد پوشوو گرتوویە، ئاوری پووشووی ناوەتە سەر تووتن مژی لێ ئەدا و لێی ...رتاد دووکەڵ بە کونە لووت و ئەملا و ئەولای باسقەنەدا دێتە دەرێ، دەموچاوی وندەکا، دوو سێ جار بە دەم مژلێدانەوە دەکۆخێ، دەمی لە باسقەنە کردەوە و گوتی:

ـ کوڕم حەمە! ئێمە وەک شوانێ چاو لە تۆ ناکەین، لە قەدیمەوە گوتوویانە دار لە لەلەدا دەشکێ، دار و لەلەی خۆت دیاریکە، ئەمساڵ چۆن لەگەڵ مەرەکە دەچی؟

ـ مامەگیان! خۆمنیش بە چاوی بێگانە تەماشای ئێوە ناکەم، بەڵام قەرار و بڕیە ببێ باشە.

ـ دەی باشە ڕۆڵە شەرم مەکە، ئەوەی لە دڵتدایە بیڵێ.

ـ پار جووتی سێ ربە گەنم بوو، ئەمساڵ بیکەنە چوار ربـە، دیـارە وەک سـاڵانیش کراس و دەرپێ تا بدڕێ و پێڵاوم ئەدەنێ. ماڵی خورییەک و نیـو سـیە رۆن، دوو سـیە پەنیریش لە سەر بەراتە، پێویست بە گوتن ناکا بڵێم، هەر حەوتەی لە ماڵێکم، هەر وەک ساڵان، نانە سەگیش لە سەر ئێوەیە، بە مام کوێخاشم گوتووە، دوو ماڵ نـاچم، دوو مـاڵ قرتکەن، لە کوێوە دایدەمەزرێنن، کەیفی خۆتانە. حاجی قادر گوتی:

ـ ئەشهەدوو زۆرە، فەیزە درێژ و فەتاحە کوێر قسەکەی حاجی دەسەلمێنن. کوێخـا قسە دەبڕێتەوە:

ـ لەسەری مەڕۆن، چاوتان لەوەوە نەبێ، حەمە شوانی چاکە. کـوڕم حەمـە! ئـەوەی داوات کرد، ئەتدەینێ، لە نەورۆزەوە مەڕی خۆت لێخوڕە لە قسەکەی کوێخـادا کـەس قسەی نەکردەوە، بەڵام هەموو لە قسەکەی حەمە دڵ کرمۆڵن، لە یەکتر دەپرسن:

ـ بڵێی ئەو دوو ماڵە ماڵی کێ بێ، دەڵێ ناچم؟!

٢

ئاوری نەورۆز کراوەتەوە. خاکەلێوەیە، سەری ساڵە و بنی مانگ، دار و لەلە بۆ شوان و گاوان و رەنجبەر دیارییە، سەر لە نوێ گیرانەوە، کاردارو خاوەن کار سەر و دڵخوش. حەمە، گەلاز و ورچە و بۆرەی وەدووی خستووە لە ناوەڕاستی ئاوایی وەستاوە.

هاواری «مەڕ ڕۆیی» شوان لەم پەڕوئەوپەڕی دێوە دەنگ دەداتـەوە. دەسـتە دەسـتە مەڕ بەرەو پەچە وەڕێ خراون.

کەوێ کچە کوردێکی باڵا بەرز، بەژن ڕێک و بە دیمەن، شـۆخ و شـەنگ، قیـت و لەخۆبایی، ڕەزا سووک و لە دڵەوە نزیک، تونـدوتۆڵ بـە رەوتی کـەوان، لەنجەیـەکی تایبەت بە خۆی بە دووی کەرتە مەڕەکەی کوێخا کەریمەوە بەرەو پەچـە دەڕوا، خـۆی دەلەنگێنێ.

پەلکە شۆڕەکانی چوار قامک لە ژێر کۆڵوانەکەیەوە سەریان وەدەرناوە، بـە هـەوای رەوتی سەما دەکەن. لەگەڵ هـەر هـەنگاوێکی، لـەرەی مـەمکی کەروێشـکە دەخاتـە سەرسینگ و بەرۆکی، وەکو شەپۆل هەڵدەستێ و دەنیشێتەوە، مەلـەوانی ئـەوینی گێـژ دەکا و دەیخنکێنێ.

کەوێ مەڕی لە پەچە کردووە، لە گەڕانەوەدا گورگە ئاوڕێ ئەداتەوە بە سیلەی چـاو دەڕوانێتە شوانە بزەیەکی سیحراوی لە سەر لێوە! گورجـێ ڕوو وەردەسـووڕێنێ، بـەرەو ماڵ دەبێتەوە، هەتا لە چاو وندەبێ، حەمە گێژومەنگ چاوی لێ ناترووکێنێ.

مەڕ لە پەچەکۆ بۆتەوە. شوان ییخە لە بزنەگەل دەکا، مەڕ بە دووی بزندا بەرەو کێوە بەرداویلەی پشتی مالان وەڕێدەکەوێ.

مێگەل پەل ــ پەل، پەلی هەڵخستووە. حەمە لە بەرزاییەوە، لە دوندی کێوە. گەلاز لـە کەوانەوەیە، ورچە و بۆرە ئەمشان و ئەوشانیان گرتووە. گیا سەری لە خاک وەدەرنـاوە، مەڕ لێوە دەکا، بە خۆڵەوە دەیپچڕێ و بزن بە تاشە بـەرددا هەڵـدەگەڕێن، گیـا بـەرزە وشکەکان دەکوڕووسێننەوە.

مێگەل خۆرەتاوی کێوە بەرداویلەی گرتۆتە بەر. حەمە لە تروو‌پکی کێـو، لـە سـەر بەردێ بەرانبەر بە نێو دێ دانیشتووە، بە هەوای شوانە شوانە لە شمشاڵ دەتووڕێنێ.

فووی کوورەی دەروونی دەکا بە گەرووی ساردوسڕیدا، دڵی بێ دڵی وەناڵە دەخـا. وشە بە وشە بە کونی شمشاڵدا دێنە خوارێ:

شوانــە هۆ شوانـــە! شــوانی رەنــجەرۆ
بســـتێ منداڵ بووم قــەولم دا بـــە تــۆ
حەوت ساڵە شوانــم بــەو هـــەردانــەوە
دەتلێم شـــــەو و رۆژ بـــەو دەردانــەوە
حەوت ساڵ شوان بووم قەدریان نەزانیم
کـــاورێکیان دامێ بــۆ شـــەرتە شــوانیم
گورگی ماڵ کاول لێم بــوو بـــە دوژمـــن
کاوڕەکەی خواردم، من چی بدن بە ژن؟!

لەو دەمەوە کەوێ لە بەر هەیوانەوە، گوێی بۆ دەنگی شمشاڵ ڕاگرتووە، حەمە چاوی لێیە، کەوێ ئەژنوێ شل نابێ، هەر وەستاوە! حەمە یەک بین لێوی ناوە بە شمشاڵەوە! بێ ئەوەی پشووی سوار بێ، لێی ئەدا.

مەڕ لە کێوە بەداویلە ئاوا بووە چووە بــە دیــوی هوولەکانــدا، نــەدیوە، کــەوێ بــەر هەیوانی بەرداوە، حەمە لێو لە شمشاڵ دەکاتەوە، وردە وردە وەدوویان دەکەوێ، بە دەم خەیاڵەوە لەگەڵ خۆی ئەدوێ:

ـ نۆرەیان دامەزراندووە، لەم شەوەوە لە ماڵی مام حەسەنم، حەوتەکەی دیکە لە ماڵی حاجی قادر، دوای ئەوان، ماڵی مام رەسووڵ و ماڵی سۆفی مینەیە لە دوای ئەوانیش، ماڵی کوێخایە. بە قامک دەیبژێرێ، چوار حەوتە دەخایەنێ، مانگێ لە بەهاردەڕوا جـا میـوانی کەوێ دەبم! قەیناکە، ماڵی مام حەسەنیش هەر بۆنی ئەوێی لێدێ هەوەڵ جاریش لــەوێ دڵم کەوێی گرت، شەوی قوڕشێلانەکە بوو، بلێی ئەویش دڵی بە منەوە بێ؟ دەبێ هەر وا بێ، ئەگەر وانییە ئەو سیلەی چاو و بزەیە چییە؟ با ئەو مانگەم لێ بڕوا، دەرفەت ببێ پێـی دەڵێم، یان گاڵ دێنێ، یان پەموو، مانی وا بــە کــاری چــی دێ؟ خــەو و خــوراکم لــێ

هەڵگیراوە! بە جارێ لە زەرافەت کەوتووم! ئاوێنەی دەرهێناوە، تەماشای خۆێ دەکا.دەیەوێ هێندەی بیر لێ نەکاتەوە، بە خۆی نییە! کەوێ تێکەڵی بیر و مێشکی بووە! ساتێ لێی دوور ناکەوێتەوە ماوەیەک مات دەبێ، پاشان خەیاڵ هەڵیدەگرێتەوە.

بە خەیاڵ ساڵ چۆتە سەر و شەرتی پەڕیوە! بەراتی کۆ کردۆتەوە، سی و سێ تەغارە! سی تەغار پاشەکەوتەی لە چاڵدایە! پەنجا تەغاری دەکا بە پوول! بە کەوێی گوتووە قەولی داوەتێ! لە باوکی ڕادەسپێرێ، ئەویش دەیداتێ! چڕنە و پڕنە تێڕژاوە! ژن مارەکردنە! پوورە گوڵە دڵسۆزانە قۆڵی هەڵماڵیوە، میوان بەڕێ دەکا! جل هەڵگیراوە، خەنە بەندانە! بووک سازکراوە، برازاوا سوار بوون! جلیتان و ڕمبازێنی سوارەیە! بووک سوار بووە! خۆی لە سەربان وەستاوە. سێوێکی بە دەستەوەیە، بۆ بووکی دەخا! لە پڕ پۆلێ کەو لە پێش مەڕەوە دەفڕێ، مەڕ دەسڵمێنەوە، گەلاز دەوەڕێ و حەمە لەو خەیاڵە شیرینە ڕادەپەڕێ! ئەو ڕۆژە هەتا ئێوارە بەو خەیاڵەوە رایدەبوێرێ.

ئێوارەیە، مەڕ ڕژاوەتە نێو دێ، ژن و پیاو تێڕژاون، مەڕە نەهاتوو دەبەنەوە. ئەحمەدی مام حەسەن بە پیری حەمەوە دەڕوا، لە دوورەوە، دەم بە پێکەنین گوتی:

ــ ماندوو نەبی شوانە!

ــ سلامەت بی، کاکە ئەحمەدگیان! خۆت ماندوو نەبێ، هاتووی لە دووی من؟

ــ جا تۆ لە دوو هاتنت دەوێ؟ باوکم ناردوومی، دەیگوت نەوەک شەرم بکا، ئاخر ئەم حەوتەیە نۆرەی ماڵی ئێمەیە. حەمە سەری بەرداوەتەوە، لە شەرمان سوور هەڵگەڕاوە، ئەحمەد و حەمە نێوانیان زۆر خۆشە، ئەحمەد خاڵی کەوێیە، لەو دەمەوە کە دڵی بە کەوێوەیە، ئەوندەی دەیبینێ ئارەقەی شەرم دەڕێژێ. بە شەرمەوە گوتی:

ــ کاکە ئەحمەدگیان! تۆ بڕۆوە، با گوێدرێژ و کەلوپەلەکەم بەرمەوە، خۆم دێم.

تاریکە، سیرە هەڵگیراوە، بەرخ تێبەر بووە، هاوێرکراوە، مەڕ و بەرخ تاسەیان تێکشکاوە و لە کاڕە کاوتوون.

پوورە خەرامان لە سەر بەرماڵە، بە گرێی قامکەکانی ئەڵڵا ئەڵڵا دەکا. مام حەسەنی مێردی نوێژی شێوانی خوێندووە، لای سەرووی ماڵەوە پاڵیداوە بە دەستە نوێنەوە، قەنە دەکێشێ. کوانوو لە قوژبنی ماڵەوە دەسووتێ، دیزە لە سەر کوانووە دەکوڵێ. دووکەڵی کوانوو، هەڵم و هالاوی دیزە و دووکەڵی قەنە، ماڵەکەی تاریک کردووە، بە حاڵ سۆڵەی لامپا دەنمرەکە دێ. حەمە لە حەوشەوە بانگ دەکا.

ـ مام حەسەن! ئیزن هەیە؟ مام حەسەن دەنگی حەمە دەناسێ. جوابی ئەداتەوە:
ـ هاتی حەمەگیان؟ وەرە ژووریێ وەرە. ماندوو نەبی!
ـ ئیماندار بی مامەگیان خوا عافووت کا.
ـ ئەحمەدم نارد لە دووت، نەتدی؟
ـ بەڵێ دیم، نەهاتۆتەوە؟ لەو قسانەدا بوون، ئەحمەد خۆ دەکا بە ژووردا، حەمە لە بەری هەڵدەستێ، ئەحمەد بە گەرمە بە خێرهاتنی لێدەکا. پوورە خەرامان لە سەر بەرماڵ هەستاوە، ماندوو نەبینی لە حەمە دەکا، کوورە کوور دەڕوا بە لای شێو هێنانەوە. کوڕانی مام حەسەن و بووکەکانی لە تاقەت کردنی مەڕ و پاتاڵ تەواو بوون، یەک بە دووی یەکدا هاتوونە ژووریێ و ماندوو نەبینیان لە حەمە کردووە.

شیو خوراوە. بەهارە، خوێنجمانە، خەو خۆش بووە، شەوگار کورتە. حەمە هەستاوە بڕوا. مام حەسەن گوتی:
ـ حەمە؟ ئێواران خۆت وەرەوە کوڕم، خەرمان! ئافرەت! نان و پێخۆر و نانە سەگ بۆ حەمە سازکە، ئەگەر سەولە هەیە، بۆ بەشدار زۆر باشە. پوورە خەرامان نان و پێخۆر و سەولەی بۆ پێچاوەتەوە، حەمە چارەکە نانی هەڵگرت و بەرەو ماڵەکەی خۆێ رۆیشتەوە.

چوار حەوتە، هەر حەوتەی لە ماڵێ بەسەرچووە. ئاخر شەوی خاکەلێوەیە. شەوگار ئاهێکی بە دەمەوە نەماوە. خەڵک ماندوون، کەس خۆ ناگرێ. حەمە ماڵ ئاوایی لە ماڵی سۆفی مینەش دەکا.

یەکەم شەوی مانگی گوڵانە. داری ئاواتی دڵی حەمە هاتۆتە بەر، لە پشکووتنە. مانگێکی رەبەقە ئەو شەوە بە ئاوات دەخوازێ. لە نێو ژوورەکەیدا دێت و دەچێ، چۆتە بەر ئاوێنە تەماشای خۆی دەکا، سەروملی چڵکنە، ڕیشی هاتووە، کوانوو دەکاتەوە و ئاو وەسەر دەنێ. ئاو گەرم بووە، لەسەر سەر شۆرکە خۆی دەشوا، لەبەر لامپاکە ریشی دەتاشێ دەستە جلەکەی لە سندووق دەرهێناوە، لەبەر شەوقی لامپاکە دەیانکاتەوە. دەستی ڕانگوچۆخەی بووزووی شینکی کۆن، سەر چۆکی ڕانک و ئانیشکی چۆخەکەی شی بوونەتەوە. کراسی سپی سۆرانی دار، ملیوان نەخشاو بە دەزووی ڕەش، دەسکاری پوورە گوڵەیە. کەوای قەنەوزی مۆر، پشتوێنی چیتی ڕەشی گوڵ ورد، شەدەی رشوەدار،

کڵاوی سپی نەخشین، ئەمبار و ئەو باریان دەکا، لە ژووری سەری دایاندەنێ و لــە جــێ دەخزێ.

ماوەیەکە ڕاکشاوە. ئەمشان ئەوشانییەتی، خەوی لێ زڕاوە، رایەڵە خەیاڵی ناوەتــەوە پۆی بیری تێوە ئەدا:

ـ بەیانی مەڕ بێنێ پێی دەڵێم! بڵێی چی بڵێ؟ ڕەنگە پێی خۆش بێ! تا ئێســتا هــیچم پێ نەگوتووە، خۆ ئەو بە من ناڵێ! دەزانم ئەو پێی خۆشە. ئەگەر پێی خۆش نییــە بــۆ بــە دەممەوە پێدەکەنێ؟ تا ئێستا کەوێ بە دەم کەسەوە پێنەکــەنیوە! ئــەویش مــنی خــۆش دەوێ، دڵ ئاوێنەی دڵە، بەیانی لە ڕێوە پێی دەڵێم! مۆتەی خەو نیشــتۆتە ســەر پێڵــووی چاوی، قورسی کردووە، چاو گەرمی خەوە.

کەوێ کراسێکی هاوداوێنی لەبەر دایە، پەلکە ڕەشە درێژەکانی کراوەنەتــەوە و بــە شانە کراوە، لەگەڵ داوێنی کراسەکەی لە ئەرز کێڵە دەکا.

کەوێ لەوبەری چۆمەکەوە وەستاوە و ئامێزی بۆ گرتۆتەوە. چۆم هەر دێ و زۆرتــر دەبێ، ئاوەکە ئەوندە ڕووناکە چاوی لەبەری هەڵنایە. حەمە دەیەوێ بچــێ بــۆ لای، ئــاو بوار نادا. بانگی لێدەکا، هاڕەی ئاو بەسەر دەنگی حەمەدا زاڵە، لە گیانی دەبوورێ خۆ لــە ئاو دەخا. چۆم بووە بە دەریا! هەر دەڕوا و ناگاتە ئەوبــەر! شــەپۆل هەڵــیدەگرێ بــەرەو شوێنەوارێکی نەناسراوی دەبا. حەمە لە ئاو دەپەڕێتەوە. کەوێ لە دوور وەستاوە، باوەشی بۆ گرتۆتەوە. حەمە هەنگاو هەڵدەگرێ بڕوا، لاقی یاری کار نییە! ئەژنۆی دەنووشتێتەوە! ئەرز بۆشە لە ژێر پێیدا، قووتی ئەدا! ماندوو کەلەلا خۆی دەگەیەنێتە کەوێ! نزیکبۆتەوە، دەست بۆ لای یەک درێــژ دەکــەن. ســەر پەنجــەیان لێکدەکــەوێ، گێژەڵــووکەیەک هەڵدەکاتێ، وەک بابردەڵەیەک کەوێ دەڕفێنێ! حەمە چاوی لێیە کەوێ لە سەر شــاخێ گیرساوەتەوە، وەدووی دەکەوێ. کێو ئەوندە بەرزە کەس ناتوانێ لێی وەســەر کــەوێ! با کراس و پرچە درێژەکەی دەشەکێنێتەوە. حەمە هەست بە کەوتنی کــەوێ دەکــا بــە چنگەکرێ لە کێو وەسەر دەکەوێ، نزیک بۆتەوە، دەیەوێ دەستی بگرێ، حەمە پێی لــە سەر بەرد دەخزێ، لە تاش بەردەبێتەوە، یەک بە خۆی هاواردەکا! لە دەنگــی خــۆی بــە چەشنێ رادەپەڕێ کە چاو دەکاتەوە، لەسەر جێ بە پێوە وەستاوە! ماوەیەکە بــێ تــەکان وەستاوە، دەلەرزێ، عەبەساوە، گەرووی وشــکە، هەناســەی ســوارە، لەشــی لــە ئارەقــدا خووساوە، چاوی لە ڕەشەوە دێ، سەری گێژ دەخوا، لە سەر جــێ دادەنیشــێ، وردەوردە

وەهۆش دێتەوە، نێوی خودا و پێغەمبەر دێنێ، گـڕی لامپاکـە هەڵدەکێشـێ و بـیر لـە خەونەکە دەکاتەوە:

ــ خوایە بەخێری بگێری! ئەو خەوە چـی بـوو؟! بـە ئاوەکـە دڵخۆشـە، بـە کراسـە سپیەکەی کەوێ نیگەرانە! ئەی ئەو بایە چی بوو؟! نەکا کەوێ لە من دوور کەوێتـەوە؟! یا خوا خێر بێ، سەدەقە ڕەتی بەڵا یە، سەدەقەی بۆ دەکـەم. دڵخۆشـی خـۆی دەداتـەوە، دەڕواتە حەوشە، ئاو دەخواتەوە، دێتەوە ژووری دەخەوێتەوە.

بەیانییە، وڵات ڕووناکە، دۆست و دوژمن لێک دەکرێنەوە، کەوێ بە دەنگـی مـەڕ ڕۆیی حەمە لە خەو رادەپەڕێ، خۆ کۆ دەکاتەوە، دێتە دەرێ. لە جیرەی دەرگا، کوێخـا وەخەبەر دێ گوتی:

ــ کەوێ ! تۆی؟

ــ بەڵێ منم، مەڕ ڕۆیی دەکا.

ــ نان و پێخۆرەکەت لە بیر نەچێ کچم، بە حەمە بڵێ ئێوارە بێتەوە بۆ ئێرە، نـۆرەی خۆمانە. کەوێ مەڕی لە حەوشە کردۆتە دەرێ، خۆی گەڕاوە بۆ نانەکە.

مەڕی بێ خاوەن دوور لە کوڵانەوە وەدەردەکەوێ، حەمە لە پەچـەوە چـاوی لێیـە. مچوڕکێ وەک هەورە برووسکە بە لەشیدا دێ، پشتی دەلەرزێنێ! بـەر چـاوی تاریـک بووە!

ــ ئەی کەوێ کوا؟! خەوەکەم بە ڕاست نەگەڕێ؟! بێ ئێختیار روو دەکاتە مەڕێ بێ خاوەن. حەمە گەیوەتە نێو کۆڵان، کەوێ لە سەری کۆڵانەوە وەدەر دەکەوێ. حەمە هێز و گوڕ دەگرێتەوە، لە جێی خـۆی وەسـتاوە، کـەوێ بـەرەوڕووی دێ، لێـک نزیـک بوونەتەوە، چاویان لە چاوی یەک بڕیوە، چاو لە تررووکـان کـەوتووە، خۆیـان لـە نێـو گلێنەی چاوی یەکدا دەبینن! کەوێ بە شەرمەوە تەماشای دەکا، بزەی جارانی لـە سـەر لێوە، بزە تێکەڵاوی لەرەی لێوە. حەمە بووە بـە پەیکـەرە! عەبەسـاوە، قسـەی لـە بـیر چۆتەوە! کەوێ دەستی بە پرێسکە نانەوە درێژ کردۆتەوە، حەمە دەستی بەرەو لای نـان دەکێشێ، چارەکە نان بە دەستی هەر دووکیانەوەیە، حەمە لە ژێرەوە پەنجـەی گرتـووە دەیگوشێ. کەوێ بە دەم بزەی لەرزۆکەوە گوتی:

ــ ئێوارە وەرەوە بۆ ماڵی ئێمە، پەنجەی لە نێو پەنجەی حەمە دەردەکێشـێ، بـە پەلـە بەرەو ماڵ دەڕواتەوە.

خۆر و بان لە هەموو لایەک کەوتووە. کەویێ مات و گێژە! دەڵێی کەوی بەفرە و پلاری ڕاوچی وەسەر کشاوە! کار کەوتووە بە سەر کاردا، دەستی ناچێتە هیچ کاریێ، حاڵەتێکی سەیر ڕووی لیێ ناوە! دەڵێی نەخۆشە! دڵە خورپەیەتی! دەلەرزیێ! بێ هێزە! لێوی باری گرتووە، ئەژنۆی دەلەرزیێ! دەڵێی ناوکی کەوتووە! برسیەتی، ئیشتیای هیچ نابا! بیێ ئۆقرەیە، هەست بە شادی دەکا، نیگەرانە! خۆشی لە خۆی ناگا!!

بۆڕەی مانگا و گوێلک کەویێ هێناوە سەرخۆ. دەستی داوەتە مانگا دۆش، بەرەو تەویلە دەڕوا، گوێلک دەکاتەوە، دەیخاتە بەر مانگا و گوێلکەی دەکا، مانگا شیری داداوە، گوێلەوساری گوێلک دەگریێ. لە بەر دەمی مانگا دەیبەستێتەوە، مانگا دوشی ناوەتە بەینی هەر دوو ڕانی و لە ژێر گوانیدا رایگرتووە. خوشەی شیر و هاڕەی مانگا ڕەش کەویێ خستۆتە بیری لاواندنەوەی مانگا، بە سۆزی دەردوونەوە دەڵیێ:

ئەی نایە، وەی نایە، دەنگی چووکەڵە سوارەکەی خۆم نایە،
شەرتە ئەگەر بێتەوە لەویێ کاولە حەسایە،
بۆی هەڵدەگرم کلیلی تەوقان، تەلەسمان،
گواران، کرمەکان، زەبەرجەدان، یاقووتان،
هەتا غەوسەکەی ماڵ لە بەغدایە،
بۆمان دەکا هیمەتیێ لەگەڵ ئەویێ تکایە،
هەر وەکو باخچەی کوڕە فەقێیان.
سیێ شەوان بە شەوی پاییزیێ، سیێ ڕۆژان بە ڕۆژی بەهاریێ،
بە نووکی قەڵەمیێ لێی بکاتەوە متالایە.

شیر و کەف لە مانگا دۆشەوە وەسەرکەوتووە. کەویێ مانگا دۆشی لە ژێر گوانی مانگا دەرهێناوە، گوێلەوساری گوێلکی کردۆتەوە، گوێلک تێبەر بووە. کوانووی حەوشەی کردۆتەوە، شیری وەسەر ناوە، کەوتۆتە بیری ئاو هێنان.

دوو گۆزەی دەست داوەتیێ، دەڕوا بۆ کانی. دەستەیەک ژن لە سەر کانی، بەر پلووسک چۆڵە، کەویێ سلاو دەکا، گۆزەی وەبەر پلووسک داوە، گۆزە پڕ بووە، کەویێ بیێ وێستان دەگەڕێتەوە. ژنان چاو لە یەک دەکەن، فاتمی خێزانی فەیزە درێژ بە توانجەوە گوتی:

ـ کچی قەڕاڵی فەڕەنگە! دایک خۆڕەنگ! ئەیەڕو خۆ دەعیەی نەهێنا لامان راوەستێ! وا نەدڕاوە بدووردرێتەوە! کچە کوێخایە! زارای خێزانی فەتاحە کوێر دەنێتە پالی فاتم:
ـ جا دایکم بۆ بە دەعیە نابێ؟! هەر چاکە سـڵاویش دەکـا! تاقـە کچـی کوێخایـە، ئاغاوکوێخای ئەو دێیە هەر خۆیەتی، بکوژ و ببڕ هەر ئەوە، بڵێ تیژ، تیـژە، بڵـێ کـول، کولە. مینای حاجی قادر دەستە خوشکی (کەوێ)یە، لـەو قسـانە قەڵـس بـووە، لـە زارا وەجواب دێ.
ـ بۆ بوختان دەکەی خـات زارا؟! ئەسـقەزا کـەوێ ئەوانـەی نییـە، داخـوا چۆنـە! پوورئامان گوتی:
ـ ئەوندەی لە سەر مەڕۆن! بەشەر تاو تاوە، دەنـا کـەوێ فیـز و دەمـاری نییـە، زۆر خۆش مەشرەفە، کەس سڵاوی پێش سڵاوی ناکەوێ، دادەی زارا! ئەو گۆزانە بنێ سـەر شانم، ئێستا شیرەکەم هەڵچووە.
مینا کەوێی لە سەر کانی کز هاتبووە بەر چاو، بـە بیـانووی کـارەوە چـووە ماڵـی کویخا و لە گەڵ کەوێ لە حەوشە وێستان. مینا سەری قسـەی وەدەر خسـتووە کـەوێ دەدوێنێ:
ـ لە کانی کز هاتییە بەرچاوم؟! ئەوانەی لەوێ بوون، تێت گەیبوون! نەخۆشی؟
ـ نەوەڵڵا.
ـ ئەی بۆ کز بووی؟ ئێستاش مات دیاری! بۆ دەنگ ناکەی من تۆم ناسیبێ، شـتێک بووە! لە منی دەشارییەوە؟ خۆ من هیچ لە تۆ ناشارمەوە، تۆ خـودا چـی بـووە کـەوێ؟ کەوێ بە بزەوە گوتی:
ـ مینا گیان! ئاخری بۆم دەرکەوت ئەویش منی خۆشدەوێ! مینا چـەپوکێکێ دا بـە سەر (کەوێ)دا، بە پێکەنینەوە گوتی:
ـ ئەی داوەشێی دێڵە گەوجە! نەمگوت شەرم دەکا؟ بە قسەی منـت نـەکرد؟ دەنـا حەوت زەمان بوو پێم ڕاگەیاندبوو، تۆ هەر دەتگوت با ئەو بڵێ، ئاخری ئەو گوتی، یـان تۆ؟
ـ هیچمان! من لێبڕاوانە گوتم پێی دەڵێم، بەڵام ئەو دەستی پێش خست بـە بیـانووی نان وەرگرتنەوە دەستی کوشیم! نازانی چیمان بە سەر هات کچەتیوە نەبی لەوانە بوو لـە شەرمان بمرین! هیچمان قسەمان بۆ نەدەهات! من دەستی خۆمم لە بیر چووبووە، قسەم لە

بیر نەمابوو! ئاخری بێ قسە و باس لەیەک هەڵبڕاین، ماوەتەوە ئێوارێ، ئـاخر دێتــەوە بــۆ ماڵی ئێمە، جا نازانم چۆنی لەگەڵ بدوێم؟ زۆر دەترسێم مینا گیان!

ــ دەڵێی من پێی بڵێم؟

ــ نا، خۆم دەمەوێ قسەی لەگەڵدا بکەم، قسەم زۆرە، ئەوەی خۆم دەمــەوێ، تـۆ نــازانی پێی بڵێی، دەبێ زۆر بە پارێز بین، نابێ پێمان بزانن، دایمــە عــەتا وەک داڵ بــە ســەرمەوەیە! فەیزە درێژی کردووە بە گژمدا، وەک سێبەر لە گەڵمە! زارا رۆژ نییە بەرۆکم نەگرێ و پــێم نەڵێ! ئاغا تا ئێستا سێ جار باوکمی بانگ کردووە، داوام دەکا! دەبێ زۆر بە پارێز بــین، مــن وەک هەنگوینی نێو پێستە سەگ وام، هەر کەس دەستم لێدا گلاو دەبێ! زۆر دەترســێم مینــا گیان! خۆشم نازانم چی بکەم؟! لەگەڵ کەسێ پێوە بووم هیچــی لەگــەڵ نــاکرێ! کــەڵ بــە موویەک بەندە! زۆر دەترسێم ئەو خۆشەویستییەی من و حەمە بێ ئاکام بێ، بەڵام لەگــەڵ دڵ دەڵێی چی؟ بێتو بزانن دەیکــوژن، نــازانی لەگــەڵ کــێ کەڵەوەکێشــی دەکــەین؟ لەگــەڵ هەمزەبەگ!! لەبەر ئەوەیە دەڵێم خۆم دەبێ قســەی لەگەڵــدا بکــەم. لــە بەیانییــەوە ئــۆقرە و هەدادانم نییە. تۆ لە لای حەمە هیچ مەدرکێنە، ئەگەر پێویست بێ، خۆم پێت دەڵــێم، ئــەو دەم قسەی لەگەڵ بکە. ئێستا بڕۆ بزانین چۆن دەبێ.

ئەو رۆژە هەتا ئێوارێ کەوێ حەجمانی نەبوو، ساتی لێ ببوو بە رۆژ، رۆژی لێ ببــوو بــە مانگ.

لارە سێبەری کێوە بەرداویلە وەسەر کانی توو کشاوە، دڵی گڕ گرتووی کــەوێ فێنــک بۆتەوە، چاوی هیوای لە ئاسۆی کێوە. پێشەنگی مێگەل لە ئاسۆگی کێوە بەرداویلەوە ســەریان هەڵداوە، مەڕ گوێی لە کارەی بەرخە، دەکاڕێنن، کەوێ لە بەر هەیوانەوە چــاوی لێیــە، مــەڕ سەرەو خوار ڕەو دەکەن، دەرژێنە نێو دێ، کەوێ هەڵکێشی هەڵکێشاوە، دەرگای حەوشــەی گرتووە، مەڕ بە سەر دەکاتەوە، مەڕ تەواون. دەرگای کۆز دەکاتەوە، مــەڕ و بــەرخ تێکــەڵ دەبن.

تاریکانە، کارە لە دێوە نایە. کەوێ لە حەوشە خۆ بە کارەوە دەخافڵێنێ، کوێخا کەریم لــە سەر بەرماڵە. نازەنینی خێزانی خەریکی شێو سازکردنە. تەقە لــە دەرگــاوە دێ، دڵــێ کــەوێ دادەخورپێنێ! بە پەلە خۆ دەگەیەنێتە بەر دەرگا و دەیکاتەوە، بە دڵە خورپەوە گوتی:

ــ ماندوو نەبی! بــۆ وا درەنــگ هاتییــەوە؟! ماڵــی ئێمــەت پــێ خــۆش نییــە؟ حەمــە بــە پەشۆکاوییەوە گوتی:

ـ من له بەر ئێوه شوانم، لەبەر تۆ کەوێ گیان! جیڕەی دەرگا لێکیان دوور دەخاتەوه، کوێخا ژن بوو هاته هەیوان. حەمه گەیوەته هەیوان، کوێخا ژن ماندوو نەبینی لێدەکا، حەمه جواب دەداتەوه، کوێخا گوێی له دەنگی حەمەیه، بانگی دەکا.

ـ حەمە! هاتوویەوه؟ وەره ژووری وەره. حەمه به شەرمەوه سڵاو دەکا، کوێخا ماندوو نەبینی پێ دەڵێ، کەوێ و دایکی هاتوونه ژووری، کەوێ کەوڵ و کاسه و دیزه چێشتی هێناوەته بەر دەستی دایکی، کوێخا ژن چێشت تێدەکا، کوێخا به پێکەنینەوه گوتی:

ـ نازەنین! چاییمان هەیه؟

ـ بەڵێ دەمم کردووه. کوێخاڕووی کرده حەمه گوتی:

ـ حەمەگیان له کارەکەت دڵخۆشی؟

ـ تۆ سەڵامەت بی، دڵخۆشم.

ـ وەختی مەڕه بێره نەهاتووه؟ ساڵ درەنگه!

ـ ئەمساڵ بەرخ کۆرپەیه، پاییز درەنگ بەران له مەڕ کرا، دەترسێم بەرخ تریفه بێ، لەم ڕۆژانەدا دەست پێدەکەین. حەمه سەری داخستووه له شەرمان سوور هەڵگەڕاوه کوێخا بێ دەنگه، هیچ ناڵێ.

شێو کراوه، چای به مێوژەوه خوراوەتەوه. کەوێ قاپ و کەوچکی بردۆته حەوشه دەیانشوا. حەمه هەستا بڕواتەوه، کوێخا ژن نان و پێخۆری بەیانی بۆ پێچاوەتەوه، دەستی داوەته نان و دەڕواته دەرێ. کەوێ به بۆنەی دەرگا داخستنەوه بە دوویدا دەڕوا. حەمه لەو دیوی دەرگای حەوشەیه، کەوێ له دیوی حەوشەوه به سرته گوتی:

ـ بڕۆ! ئێره بۆ قسه کردن نابێ، بەیانی له مێرگه گەوره چاوەڕێم به. کەوێ دەرگای پێوەدا، حەمه به دڵخۆشییەوه ڕۆیشتۆتەوه.

٣

دوو کێوی سەر بەرز و پڕ هەڵدێر و ڕەوەز، زەرد و مای هەزار ئەشکەوت و کانییە بەردینە، شیو و دۆڵێکی بە سامیان پێکهێناوە وساڵیانی ساڵە، قەڵا و پشتیوانی پیاوانی ئازا و بەجەرگی ئەو مەڵبەندەن.

داوێنی ئەو دوو کێوە، دەشتێکی پانوبەرینە، ئەو دەشتە هەموو ساڵێ لە وەرزی بەهاردا دەزێتەوە، گیای دوورین دێنێ، مێرگە گەورەی کوێخاکەریمە.

چۆمێ بە مابەینی مێرگە گەورە و ئاوایی کانی توودا دەڕوا، ئەمبەروئەوبەر بیی خۆڕەس و گزیچارە لە سەرڕا هەتا خوار تازاواوە لێکیداوە، تیری تێناچێ. لە باران بڕاندا ئاوی چۆمەکە کەم دەکا، هەر زناوی خۆی دەمێنێ، ئەویش لە چەند لاوە بناوانی لە بەر هەڵدەبەستن، چۆڕایی لێدەبڕن.

هەتاو هێدی هێدی تروپکی هەزار ئەشکەوتی بەرداوە. مێگەل بە لانساری کانییەبەردینەوە پەلی خستووە، گەلاز لە کەوانەیە، ورچە و بۆرەئەمشان و ئەو شانیان گرتووە. حەمە لە نزیکی مێرگە گەورە، خۆی داوەتە پەنای گابەردێ، چاوی چاوەڕوانی بڕیوەتە کوێرەڕێی ئەوبەری چۆمەکە. چاوەڕوانی گێژی کردووە، ئاو بە چاویدا دێتە خوارێ، بە لفکەی شەدەکەی دەیسڕێ. پۆلێ گوڵی زەرد سەرەنجی ڕاکێشاوە، مێش هەنگوینێ لە سەر پۆلە گوڵەکە دەنیشێتەوە، بە سەریاندا دەگەڕێ، بەپێ تیسکنە باریکەکانی هەڵاڵە کۆ دەکاتەوە، هەڵاڵە بە پێیەویە گزموولە بووە، بار تەواوە، هەنگ دەفڕێ، حەمە چاوی لێ ناتروکێنێ، مێش هەنگوین بوو بە خاڵێک و ون بوو.

مەڕ لە لووتی کێو گەڕاوەتەوە، بەرەو کانییە بەردینە سەری پێوەناوە، وەختی چێژتاوە. حەمە بێ ئۆقرە لە پەنای گابەردەوە ملە تاتکێیەتی. ئەژنۆی سڕە، ڕانی تەزیوە، مێلوورە دەکا، خۆ لە سەر پێ ناگرێ، مەڕ گەیوەتە سەر ئاو.

ئاوی کانییە بەردینە لە ژێر گاشە بەردێکی سپی گەورەوە هەڵدەقوڵێ، ئاشگێڕێ ئاوی لەبەر دەڕوا. ئەستێرێکی گەورە و قووڵی لە بەر هەڵبەسراوە، ئەستێر پڕ بووە، پۆنگی خواردۆتەوە، جۆگە پڕومەندە، ئاوی ئەو کانی و ئەستێرە بە تەنیا هی فەیزە درێژە.

حەمە هیوای هاتنی کەوێی لە سەر دەرکردووە، لە پەنای گابەرد هەستاوە، قەڵس و تووڕەیە، خۆی داوە بە سەر گوچانەکەیدا و چەناگەی لە سەر پشتی دەستی داناوە، خەیاڵاوی چاوی بڕیوەتە بەر پێی. ڕۆژ درەنگە، سێبەر کورت بۆتەوە، قاوەڵتوونێکی درەنگە، بەر قەنەی نەخواردوە، برسی و تینووە، گەرووی وشکە، لێوی باری گرتووە. چاوی بێ هیوا لە ئەرز هەڵدەبڕێ و دەڕوانێتەوە کوێرەڕێ، ڕادەپەڕێ! خۆ لە سەر گۆچان ڕاستدەکاتەوە، باری لێوی بە زمان تەڕ دەکا. دەیسڕێتەوە، گەرووی پاراو بۆتەوە، بزە دەزێتە سەر لێوی! لە پەنای گابەرد خۆ مات دەکاتەوە.

سروشت ڕەنگی گۆڕیوە! هەموو شتێک جوانە! هەموو دەنگێ خۆشە! نێرە کەوێک لەسەر تاشەبەردێ دەخوێنێ، پاش بانگ لێ ئەدا، خورۆش دەکا، هەست ڕادەگرێ، بێ ئۆقرە ئەم بەردوئەوبەرد دەفڕێ، دەخوێنێتەوە، بانگ هەڵدەدێرێ و هەست ڕادەگرێتەوە.

ماکەوێک لە داوێنی هەزار ئەشکەوتەوە جوابی داوە، پێڕەو بە خوێندنەوە تێهەڵدەگرێ. نێرە کەو گوێی لە دەنگی ماکەوە، دەفڕێ، لە نزیک ماکەو دەکەوێ و بانگێ دەخوێنێ، ماکەو جواب دەداتەوە، بە پێڕەو بۆ لای یەک دەڕون، بە جووت دەخوێنن، نێرە و مێوە پێکدەگەن، بێ دەنگ بوون.

کەوێ بە دەم گیا هەڵکەندنەوە گەیوەتە ناوەڕاستی مێرگە گەورە، بەرەو بناری کێو دێ. هەر هەنگاوێ کە نزیکتر دەبێتەوە، حەمە زیاتر هەست بە لێدانی دڵی دەکا. کەوێ لە بناری کێوە، حەمە بە بنە بەردەوە خۆ نیشانئەدا، کەوێ هاوار دەکا!

ــ دانیشە مەیە دەرێ، لە نێو دێوە دەتبینن. حەمە خۆ مات دەکاتەوە، کەوێ چاوێ بە دەوروبەردا دەگێڕێ، بەرانبەر بە حەمە لە سەر تەختە بەردێ دادەنیشێ، سێ چوار هەنگاو لە یەک دوورن.

هەر دوو بێدەنگ چاویان لێک بڕیوە! تاساو و عەبەساون! چاو لە یەک ناتروو کێنن، بزە لە سەر لێو دەلەرزێ، بزە زگماکە! چاو بووە بە دەریا و شەپۆلی شادی ئەدا، دڵ بووە

به ئەسپی سەرکێش، مەیدانی سینگ تەنگە بۆ رمبازێنی! دەنگی لەرزۆکی حەمە، وەکو دەنگی ژێی تار بێ دەنگی دەشکێنێ.

ـ بۆ درەنگ هاتی؟ گوتم تازە نایەی. کەوێ چەپکێ گوڵی سێوەڕەی زەرد و سووری بە گیا قومامەیەک بەستووە، بە نازەوە بۆنی دەکا، گوتی:

ـ چاوەرێ بوون ناخۆشە؟ زۆر چاوەڕێ بووی؟

ـ قەیناکە، خووم پێگرتووە، سێ ساڵە من چاوەڕێم، دەزانی لە کەنگێوە کەوێگیان؟

ـ ئا، لەو دەمەوە کە من بە هیوام! لە شەوی قورشێلانەکەی ماڵی باپیرمەوە.

ـ باشە، من نەمدەوێرا، تۆ چی؟

ـ تا ئێستا کچ بە کوڕی گوتووە؟ جگە لەوەش، ئەوەی من دەیزانم تۆ نازانی! من ملۆزمم هەیە! دایمە لە سەرم قاسیدن! حەمە بزە لە سەری لێوی تاساوە! نێو چاوانی وێکهێناوەتەوە، بە سەر سوورمانەوە گوتی:

ـ کێ ملۆزمتە؟

ـ هەمزەبەگ، تا ئێستا سێ جار خوازبێنی لە باوکم کردووە، داوای من دەکا، بۆیە دەڵێم تۆ نازانی، هاتووم باش حاڵیتکەم، دەبێ زۆر وریا بین، نابێ کەس پێمان بزانێ حەمە گەشە و نەشەی لە بیر چۆتەوە، سوورایی لە لێویدا نەماوە، بە پەشۆکاوییەوە گوتی:

ـ هەمزە بەگ داوای تۆی کردووە بۆ خۆی؟! کەوێ قاقای کێشا گوتی:

ـ نا! نا، بۆ عەتایکوڕی، عەتا زۆری بۆ هێناوە، زۆری بۆ منیش هێناوە، رۆژ نییە زارا نەکاتە کەوڵم، خۆ ناوێرم، هیچ بڵێم! هەر تەفرەی ئەدەم. حەمە وەک شووشە تێکچڕژاوە! لێوی بە سەر ددانییەوە وشکهەڵاتووە، سەری بێ دەسەڵاتی بەرداوەتەوە. کەوێ تێگەیوە حەمە بەو قسانە تێکشکاوە، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ بۆ رەنگت گۆڕاوە؟ خۆ بەوان نییە! بە خۆمانە!

ـ چۆن بەوان نییە؟ ئێمە چیمان لە دەست دێ؟ باوکت دەڵێ چی؟

ـ ئەو بڵێ چی؟! جارێ ئەویش هەر تەفرەی لە دەست دێ، بەو بێ نامدا! بەڵام خۆ بەوی ناکەن!! گوتوویە با بکەوینە پاییز، خۆ ناتوانێ بڵێ نایدەم، دەتوانێ؟

ـ ئەی چی بکەین؟

ـ لەوە مەترسێ، من لە تۆ دەترسێم! بزانن دەتکوژن، نابێ بزانن.

ـ ئەی ئەگەر بە زۆر ڕایان کێشای؟ ئەو دەم چی؟

ـ مەگەر تۆ پیاو نەبی!
ـ ئاخر من چیم لە دەست دێ کەوێگیان؟!
ـ کار گەیشتە ئەو جێگایە، دەڕۆین، مەگەر تۆ نەوێری! دەنا مـن لەگەڵـت دێم، بـۆ هەر کوێ تۆ بڵێی، حەمە بەو قسانە کەیفی ساز بووە، لە لایەن کەوێوە دڵـنیایە، ڕەنگـی هاتۆتەوە سەرخۆ، سوورایی کەوتۆتەوە لێوی، پێی خۆشە لە ئامێزی بگرێ و بزەی سـەر لێوی بمژێ! بێ ئیختیار هەستاوە، هەنگاوێ دەچێتە پێشێ. کەوێ دەنگی ئەدا:
ـ لە نێو دێوە دەتبینن! ئابڕوومان دەچێ! ئێمە یـەکمان خۆشـدەوێ، خۆشـەویستی ئابڕوو بردن نییە! ئێستا فەیزە درێژ چاوی لێیە! لە دێ وەدەرکەوتم منی دی، ئەگـەر بـۆ ئەوە منت خۆشدەوێ، من نیم، هیچمان لە هیچ! حەمە بەو قسانە مورخی دەمـرێ! پاشـەو پاش چۆوە جێی خۆی.
هەر دووکیان بێ دەنگن! حەمە وەک تۆراوێ تەماشای کەوێ ناکا! کەوێ چاوی لە سەر هەڵناگرێ، بە هیوایە تەماشای بکا و بە بزەیەک ئاشتیکاتەوە.
پەپوولەیەکی باڵ نەخشین لە مابەینیاندا، لە سەر پۆلە گوڵە زەردەکە نیشتۆتەوە، بـاڵ لێ ئەدا، حەمە چاوی لە سەر پەپوولە بە مۆڵەق وەستاوە، دڵی لە شوێنێکیترە! پـەپوولـە سەرنجی کەوێشی ڕاکێشاوە، بە جووت تەماشای دەکەن، پەپوولە دەفڕێ. کەوێ خۆ بـە خەتابار دەزانێ، دڵی شکاندووە. قاقا دەکێشێ و چەپکە سێوەڕەکەی بۆ حەوا ئەدا دەڵێ.
ـ زۆر دڵ ناسکی! لە قسەکەی من قەڵسی؟ حەمە بێ ئەوەی تەماشای بکا گوتی:
ـ تۆ لە من دوو شکی؟ پێت وایە من لە سەر سووکایەتیتم؟
ـ نەوەڵڵا، وام بزانیایە چۆن دەهاتم؟ ئەگەر دەنگم دای، لە بەر خۆت بوو، ئاگات لـە خۆت نەبوو! نەتدەزانی دنیا بەری بە کوێوەیە، دەوری چ پاشایەکە! تۆ نازانی لەگەڵ کێ کەڵەوەکێشی و ملە ملە دەکەی؟ دوژمنەکەت زۆردارە! کەڵ بە موویەک بەندە! سـەدی وەک تۆیان لە چینی دیوار ناوە! چەند کەسیان بێ سەر و شوێن لە نێو بـردووە! سـەدی وەک منیان بە زۆر ڕاکێشاوە! بووکی یەکشەوەیان لە باخەڵی زاوا دەرکێشاوە! بووکیان لە بەر دەرگایماڵی زاوا گێڕاوەتەوە! کێ سەرکێش بووە و سەری هەڵێنابێ، بێ سەریان کردووە، باوکت چی بە سەر هات؟ ئەوان شرتوگومیان کرد. من خەمی تۆمە، دەنـا مـن خۆم بە هی تۆ دەزانم، تۆش هی منی، هەر لە ئێستاوە خۆم دەکـەمـە نـەزرت، تـەواوی وجوودم پێشکەشی تۆ بێ، تۆش بڵێ.

ـ سەرومالّم پێشکەشت بێ کەوێگیان.

ـ بۆ دڵنیا بوون، سوێندیش دەخۆین، قورعان دوورونزیکی بۆ نییە، بەو قورعانەی لە مزگەوتی کانی‌توودایە، تا تۆ بە من قایل بی و ژن نەهێنی، حەلالّی دنیام لێ حەرام بێ، بە زۆر ڕامکێشن، بەر لەوە زاوا دەس نوێژی لێم بشکێ، خۆم بکوژم، دەی تۆش بڵێ.

ـ بەو قورعانەی تۆ سوێندت پێ خوارد، تا تۆ مێرد نەکەی من ژن ناهێنم، چوست و چالاک، وەک تیری ساردەکەوان بازراقە بەست، خۆی هاویشتە باوەشیکەوێوە!

دوو کۆتری سپی تەقڵەباز لە ئاسمانی مێرگە گەورە تێکهالاّون، بە دەم تەقڵەوە دێنە خوارێ، لە رووتەنێ نیشتوونەوە، نێرە خوار و ژوور بە جووتەکەی دەکا، بە دەوریدا دەگمێنێ و دەیسووڕێنێتەوە.

حەمە لە کەوێ جوێ بۆتەوە، چۆتەوە جێی خۆی. کەوێ سەر و دەسماڵی شێواوی کۆ کردۆتەوە، نیوە شەڕ و نیوە ئاشتی گوتی:

ـ ئای لە پیاو! قەت باوەڕیان پێ نەکەی، خۆ منت خوودار کرد! تازە قەت باوەڕت پێ ناکەم. حەمە چاوی پڕ بووە لە ئاو شەپۆلی شادی ئەدا، دەم بە بزەوە گوتی:

ـ هەر ئەوەمان کەم بوو، ئەویشم تەواو کرد، بێ ئیختیار دەست دەکا بە باخەڵدا شمشال دەردێنێ و لێو دەنێ بە لێویەوە:

من دەڵێم ماڵ وێران ئەمرۆ تۆ خەم مەخۆ، کار بە خەمان پێکنایە، ئەگەر بەوەی لە من قایل دەبی، کەپرە چوکەیەکت بۆ دروس دەکەم، لە دارێ، لە دار فندەقێ، هەلاشی دەخەمێ بە رەشە ریحانێ، نەوەڵلا بارنگی دەکەمەوە، بالکی، قوڕەبانی دەکەمەوە بە فرمێسکی دەچاوێ، تەمەنا دەکەم لە خودای گەورە و گران، یار لێم بەژنا بایە.

ئەمن دەڵێم ماڵ وێران ئەوە مەلایێ، پیاو چاکێ، ردێن سپێی، قسە زانێ بنێرە لای ئەو بابە ریش شینە داسێنەی من ئەگەر بە مالّی دنیا دای چاکە، ئەگەر نەیدا، عالەمی خودا بە سەنگی سیام هەڵێنێ سووکەڵە کۆچێکت لەگەڵ دەکەم بۆ لای وەزیرەکەی ماڵ لە بەغدایە.

ئەگەر ئەویش مەسڵەتێی بۆ نەکردین.

حەمە ئاغا لە بانە، سەیفەدین خان لە سەقز، سەردار لە بۆکان،

ئەگەر ئەوانیش مەسڵەتیان بۆ نەکردین،

بە جووت لفکەی سۆرانی خۆمان ئاوێزان دەکەین.

سەبر سەبر، نەرم نەرم، خاوێر خاوێر، دەچینەوە وڵاتەکەی پیرە بارزانیٚ.
دوودڵۆپ فرمێسک لە قووڵکی بەر چاویدا قەتیس بووە، بە چەشنیٚ پێلووی لە سەر یەک داناوە، دەڵێی نایهەویٚ لێکیان کاتەوە! بە بیرەوەری خۆی و شمشاڵەکەی وەبیریان نایە تا ئێستا ئاوا بە کوڵ و دڵ لێدرابیٚ! دەیهەویٚ خەشی دڵی بە کونی شمشاڵدا بڕژێتە خواریٚ، هیچی لە بیر نەماوە! ئاگای لە دنیا نییە! خۆی، تەنانەت کەوێشی لە بیر چۆتەوە! دنیا لە کونی شمشاڵەکەیدا دەبینیٚ!
گەلاز بە هێرشەوە دادەوەڕیٚ، حەمە وەهۆش هاتۆتەوە، چاو لێک دەکاتەوە، لێوی بە لێوی شمشاڵەوە بەستوویە! پەنجەی لە سەر کونی شمشال وشکبووە! دەڵێی پەیکەرەیە! کەویٚ لەویٚ نەماوە! چاوی بووە بە باڵندەیەکی ڕاوی بە دووی نێچیری ڕاکردوودا دەگەڕیٚ، بازی چاوی حەمە کەوێی هەڵاتووی لەوبەری چۆمەوە ڕاو کرد!
گەلاز هەر دەوەڕیٚ! حەمە سەر وەردەسووڕێنیٚ، لە پڕ وەکو بەرق گرتوویەک لە ناخەوە رادەتڵەکیٚ! ماوەیەک بیری بۆ ناکرێتەوە، عەبەساوە! دەڵێی بەنگی خواردووە! بەرە بەرە دێتەوە سەرخۆ و ئاشکرا لەگەڵ خۆیدا دەدویٚ:
ـ ئای ئای! ئەشا ئەو نەدامەتییە! ئەوە ئەو سەگبابە لەویٚ چ دەکا! ئەوە بۆیە کەویٚ رۆیوە، رەنگە ئەو سەگە درێژە ئێمەی دیبیٚ، جا زانیبێتی چ بکەم؟! با بچمە لای بزانم دەراوی دەمی چۆنە؟
فەیزە درێژ هەر دوو لاقی تا پشت چۆکە درێژەکانی هەڵکردووە، لەبەر گونجەی ئاوەکە دانەویوەتەوە، خەریکی تۆپەوانەی کێشی ئەستێرەکەیە، حەمە پیٚ پیٚ و بۆک و نابۆک، لە پشتەوە چووە پێشیٚ، فەیزە ئاگای لەو نییە، حەمە لە نەکاو گوتی:
ـ ماندوو نەبی کا فەیزوڵلا، فەیزە لە دەنگی حەمە بە چەشنیٚ داترووسکا، تۆپەوانەکەی لە دەست بەربۆوە، ئاو بردی، بە پەشۆکاوییەوە جوابی حەمە ئەداتەوە.
ـ خۆت ماندوو نەبی کاکە حەمە! کوڕە خۆ خوودارت کردم! سەد ساڵی دیکە بمرم، هەر بەوە دەمرم! ئەوە لە کوێوە وەک مووروە غەیبی پەیدا بووی؟ حەمە سنووریٚ کەوتۆتە دڵی، دڵنیا بووە کە ئەوانی نەدیوە، بە وەرەزییەوە گوتی:
ـ دوو لە ڕووی تۆ کەمیٚ ناساخم، پێم وایە سەرمام بووە، لە بەر بەرۆچکەی ئەو گا بەردە راکشا بووم، لە مێژە هاتووی؟ تۆپەوانەکە بە بنە دڕوویەکەوە گیرسابووە. فەیزە بەرەو تۆپەوانەکە دەڕوا، بەدەم ڕێوە جواب ئەداتەوە.

ـ نەوەڵڵا تازە هاتم، وات تۆقاندم تۆپەوانەکەم لە دەست بەربۆوە، چابوو بەو بنە دڕوەوە گیری کردووە، دەنا پەکم دەکەوت، حەمە بە تەوسەوە گوتی:

ـ وەڵڵا چاک بوو، بەز نەبوو دیتتەوە! کوڕە جا هەر شڕە زۆرە.

ـ شڕەم لە کوێ بوو لەم چۆڵگە، مەگەر پاتۆڵەکەم! ئەویش ئەو ئاوە! خۆ بەوانە چەنەبەری ناکرێ.

ـ ئەرێ وایە، ئەمساڵ ئاو زۆرە.

ـ جا بە کاری چی دێ، ئاوی زۆر زەوی دەوێ، بە ناشکوری نەبێ، زەوی نییە.

ـ خۆ تۆ زەویت زۆرە کا فەیزوڵلا بۆ ناشکوری دەکەی؟

ـ حەیە حەی! زەوی؟ کامە زەوی؟ ئەوە نییە عەبە شێت داگیری کردووە! کەس ناوێرێ بە لایدا بکۆخێ، شکاتی ئاغاشم لێکردووە، جوابی ئەویش ناداتەوە! بە شێتە شێتە وەبەری داوە. حەمە لێی بە بیانووە، دەیەوێ قەڵسی کا، بە دەهۆوە گوتی:

ـ کامە زەویی داگیرکردووە؟

ـ ئەوە نییە لە دێ کۆن جووت دەکا!

ـ ئەوە بۆ زەوی تۆیە؟ بە بیرەوەری من ئەوێ چۆڵە و هی کەس نییە، ئەوەش بە جێی خۆی، ئەویش وەک تۆ خەرج و پیتاک و دەو دوو ئەدا، کوڕە لێی بەوە، ئەو بەستەزمانە بەو چۆڵگەیە قایلە، بۆ لە کۆڵی نابیەوە؟ فەیزە بە مۆڕەوە چاوێ لە حەمە دەکا، بێ قسە و باس پێمەڕەکەی نا بە شانییەوە، بە دووی ئاوەکەدا ڕۆیشت، لە دوور ئاوڕیداوە، گوتی:

ـ دەزانم تۆش لایەنی ئەو زمانلارە شێتە دەگری، بزانە چۆنی لێ دەستێنمەوە.

٤

هەورێکی چڵکن لە قیبلەوە سەری دەرهێناوە، وەکوو ئەژدیهایەکی حەوت سەر گەزارە دەکێشێ، دەشریخێنێ، قەف دەخوا، خۆ دەکێشێتەوە، دەلرفێنێ، هەتاو بە ئاسمانەوە هەڵدەلووشێ و لە بەر یەک دەڕەوێتەوە، هەر سەرێکی حەوت سەری دیکە لێدەڕوێ.

شریخەی قەمچی ئاور، سینگی هەور شەق دەکا و لە چاو تروووکانێکدا، هەتا چاو هەتەر دەکا، هەریمی ئاسمان دەکاتە ڕێبازی تروووسکەی هەورە برووسکە و پاشان دەبێتە ناڵەیەکی بە سام و زراوی کوێرەکانیان دەتۆقێنێ.

خۆناوکەی باران هێدی هێدی بەردە تراویلکەی شاخان دەشواتەوە، وردە خیز بە دەم ئاوەوە دەخزێنە نێو خڕ. لە هەر ئاودڕێکەوە، دەستاوێ ئاو خۆ دەکێشنە ماشیوێ، ئاوی سەدان ماشیو دەڕژێتە نێو شیو، ئاوی سەدان شیو و دۆڵ یەک دەگرن و خۆدەکێشنە نێو چۆم و دەبنە تەوژمێکی بە گوڕ، ئەوەی لە ڕێیدا بێ ڕامالی ئەدا.

لافاو لە کەندەڵانەوە وەسەرکەوتووە. بناری کێوی هێلانە چەرخە و تەپی قەڵای ئاغای داوەتە بەر هێرشی شەپۆل. شەپۆلی پەیتا پەیتای لافاو، کەندی خستۆتە بن کەندەڵان و توێژ توێژ دەیڕووخێنێ و قەڵپەزە دەبەستێ.

تایەک لە پەنجەرە دوو دەرییەکانی کۆشکی ئاغا ڕوو بە چۆم کراوەتەوە. شنەی بای چۆم، جاروبار قژە ماش و برنجییەکانی هەمزەبەگ دەشەکێنێ و تاڵ تاڵ لە ژێر کڵاوە تۆڕیە سپییەکەیەوە دەریاندێنێ و دەڕژێنە سەر برۆ پەیوەستەکانی. تەزووی تەڕی و کزەی با، موچوڕکی خستۆتە لەشی، پەنجەرەکە پێوە ئەدا، شانە چەماوەکەی بە باڵتە ماهووتە ڕەشەکەیەوە هەڵدەتەکێن، ڕووی کردۆتە فەیزە درێژ و لە سەرە خۆ دەڵێ.

ـ دەی دەی! دڵنیای کەوێ بوو؟ ڕەنگە ڕاست بێ! بۆیە دەڵێ مێرد بە عەتا ناکەم! ئەگەر وا بێ، کۆنە قین و شتی وا نەبێ، خەڵاتت دەکەم، ئەگەر درۆ بێ چی؟ بە سەری

بابم جەریمەت دەکەم. فەیزە لای دەرگاوە چۆکی داداوە، قامکە لارووێرەکانی چەپ و چیڕ لە سەر ڕانی داناوە، بە پارێزەوە گوتی:

ــ قوربان! چەند ساڵە لە خزمەت ئاغا دام، درۆم کردووە؟! من تازە بەو ڕیشە سپییەوە بۆ درۆ دەکەم؟! ئاغا خۆیان فەرموویان چاوم لە سەر کەوێ بێ، بە چاوی خـۆم دیم، دای بە ئەرزدا و سواری سەری بوو! چۆن درۆ دەکەم قوربان!

ــ ئەو هەتیوە کوڕی کێیە؟

ــ کوڕی مەحموودی حاجی برایمە قوربـان، بلـە جـەواڵ، نـاوی حەمەیـە، شـوانی کانیتووە.

هەمزەبەگ بە بیستنی ناوی مەحموود گرژ بـووەوە! وەکـوو ژێـی کـەوان وێـک هاتۆتەوە، بەینی هەر دوو برۆی گرتووە و سەری بەرداوەتەوە، بیست و پێنج ساڵ لەمەو بەری هاتۆتەوە بیر:

ــ مەحموود! وەی بێژوو! چۆن لە دەستم دەرچووی؟ کەس نەیزانی چۆن دەرباز بوو! چی بە سەر هات ؟! بۆ کوێ چوو؟ کێ دز کۆشـکە بـوو؟! دەرگایـان بـۆ کـردەوە و دەستیان تێوەنا، دەنا لە کوێوە دەیتوانی هەڵێ؟ بریا هەر ئێوارە بمکوشتایە، لە خـۆڕا خسـتمە نیوە شەو، بڵێی وا بوو بێ و عەدلە خەیانەتی بە من کردبێ؟ هەر ئەم فەیزە درێژە بوو گـوتی عەدلە خانم لەگەڵ مەحموودی حاجی برایم کەینوبەینی هـەیـە، هـەمزەبـەگ بـێ ئیختیـار هەستاوە و بەرەو پەنجەرەکە دەڕوا، چاوی بڕیوەتە چۆم و خەیاڵاوی دەڕوانێتـە قـەڵـپەزەی سێڵاو، بە ئەسپایی گوتی:

ــ فەیزە! چۆنت دیون، بێ درۆ و پێوەنان بیگێڕەوە.

ــ قوربان! ئاگام لێبوو کەوێ لە دێ چووە دەرێ، هەموو ڕوژێ دەمـدی دەچـوو بـۆ گیا گوێلک، ئەو ڕۆژە لەگەڵ ڕۆژانی تر زۆر جیاوازی بوو، خۆی لەدار و گـوڵ دابـوو، دەتگوت دەچێ بۆ شایی! سەر ڕوومەتەکانی وەک گوڵاڵە سـووریان دەکـردەوە، زۆر هەڵەشە دیار بوو! بەملاو ئەولادا چاوی دەگێڕا، دەڵێن دار هـەڵـێنی سـەگی دز دیـارە، کەوتمە شک، دوورونزیک، بێ ئەوەی ئەو بزانێ، وەدووی کـەوتم، ئـەو لـە چۆمەکـە پەڕییەوە، من چوومە نێو دار و چۆم. چاوم لێبوو، وردە وردە، بە دەم گیا کردنەوە بەرەو بناری کێو ڕۆیشت، من بە نێو دار و چۆمدا پێشاو برم داوە، لە خـوار مێرگـە گـەورەوە چوومە نێو بەردەکانی بەینی کانییە بەردینە و مێرگەکە و لە بن بەردێ خـۆم حەشـاردا.

کەویٔ گەیشتە نزیک گا بەردەکەی ئەو سەری مێرگەگەورە، هێندێ بە دەوری خۆیـدا قوتەی کرد، پاشان دانیشت، دیار بوو لەگەڵ کەسێکدا قسەی دەکرد! خۆم شکم لە حەمە شوان بوو، ئاخر مەڕەکەی لە سەر کانییە بەردینە پالینی دابوو و خۆشی دیار نەبوو زۆری پێ چوو، ئەوەندەی هاتوومەتە خزمەتی ئاغا، زیاتری خایاند، لـە پـڕ کەسـێک لـە بـن گابەردەکە دەرپەڕی و کەوێی گرمۆڵە کرد، سیغارکێشێ بە یەکەوە بوون، پاشان بەریدا و چووە جێگاکەی خۆی و دەستی کرد بە شمشاڵ لێدان. من هـەسـتام بـڕۆم بـۆ سـەر ئاوەکە، ئاخر ئەستێرەکە پڕ بوو و کەلاری دەکرد، کەویٔ ئاوڕی داوە، پـێم وایـە مـنی دی، هەستا و هەڵات. ئەوەی عەرزی ئاغامکرد، بێ پاش و پێش بوو. هەمزەبەگ بـەرەو فەیزە گەڕاوە و گوتی:

ـ خۆ نەتداوەتە ڕوویان؟ بە لای کەسەوە باست نەکردووە؟ فەیزە بزەیـەکی خسـتە سەر لێوە ئەستوورەکانی، ددانی وەک شووڵی چەپەر وەدەرکەوت، گوتی:

ـ هەی بێ بەڵا بی! چۆن کاری وا دەکەم! لە سایەی سەری ئاغـاوە پـارووە نـانێکم هەیە، خۆت دەزانی کابرای دەوڵەمەند، دوو لە رووی ئاغا، وەک ژنی دووگیـان، وایـە، خۆ دەپارێزێ، ئەویش ئەو هەتیوە ڕووتە! حەییە حەی!! ئاغا هێندێ سەری بۆ دەلەقێنـێ، بانگی ئەحمەد فەڕاش دەکا:

ـ ئەحمەد! چای بێنە، ئەحمەد دوو چای لە سەر کەشـەفێ بـە دوو قەندانـەوە هێنایـە ژووری، یەکیانی لە پێش ئاغا دانا، ئەوی دی بۆ فەیزە. هەمزەبەگ ڕووی کردە ئەحمەد و گوتی:

ـ برۆ بە عەدلە خانم بڵێ ئەو دەستە کەواوپاتۆڵە ڕەشە بە کـراس و پشـتوێنەوە بـۆ فەیزەی بنێرێ، دەی فەیزە! کارت نەماوە؟ فەیزە لەو دەمەوە هـاتووە لـە سـەر چـۆک دانیشتووە، لاقی لە ژێریدا تەزیوە، دەست دادەدا و لاقی لە ژێری دەردێنێ، چوار میلکـە دادەنیشێ، لارەملانە گوتی:

ـ گەورەیی بکەو ئەو زەویانەم بۆ لە عەبە شێت بستێنەوە، ئاخر ئەو شێتە زەویـی بـۆ چیە قوربان؟!

ـ باشە باشە، بۆت دەستێنمەوە، با بەرە جووت بێتە نێـو، پـاییز ناهێڵـم دایچێنێتـەوە، بەڵام ئەوەی ئەو داویە، دەبێ تۆش بیدەی، مەتڵەبم دە و دووە.

ـ بەڵێ قوربان، دەیدەم ئەحمەد فەڕاش بەدەستە جلەوە هاتەوە لە بەردەستی ئاغادا داینا. هەمزە بەگ هێندێ جلەکان ئەمبار و ئەوبار دەکا، گوتی:

ـ ئەوەش خەلاتی ئەمجارەت، ئەگەر چوویتەوە و بە کوێخاکەریم بڵێ بێ بۆ ئێرە، تۆ باسی هیچ نەکەی، بە لای کەسیشەوە نەیدرکێنی، با هەر خۆم و خۆت بزانین، دەبڕۆ.

فەیزە هەستاوە، پشتاوپشت لە دەرگاوە دەڕواتە دەرێ، بە دەم ڕۆینەوە گوتی:

ـ خۆم نۆکەری ئاغام مەگەر گڵ لێم ببیستێ!

لەودەمەوە فەیزە درێژ و هەمزە بەگ پێکەوەن، عەتا لە دیوەکەی خۆیەوە گوێی ناوە بە کەلێنی دەرگاوە و لە تەواوی قسەکانیان حاڵیبووە. عەتا وەک ماری برینـدار گێنگڵ دەدا، لێو لە حەمە دەکرۆژێ و بەردی لێ بە با دەکا، وەک شێت لە ماڵ دەردەپەڕێ، هاتۆوتە حەوشە، باران هەر دەبارێ، ڕێژنە بارانە، ئیزنی ڕۆین بە عەتا نادا، دەگەڕێتەوە ژوورێ، چاوەڕێی خۆش کردنەوەیە، ئەو ڕۆژە هەتا ئێوارە، لە ئێوارەوە هەتا بەیانی ئاسمان چاوی وشکنەبووە.

بەیانییە، ئاسمان بە هەوری سپی و بۆڕ گەواڵ گەواڵە، کەوە ڕۆژە، هەتاو جاروبار لە کەلێنی هەورەوە ملە تاتکێ دەکا، خۆ دەشارێتەوە، لە لایەکی دیکەوە سەردەردێنێتەوە. کەژوکێو دارودەوەن ئاونگی بارانیان لە سەرە، وڵات زەلیوە.

سروەی با نایە، گەڵای یەختە بییەکەی سەرکانی، کانیتوو نابزوێ، تەنانەت باریکە دووکەڵی سەربانی ماڵان لارەکە ناکەن.

ئاوی باران لە گۆلکاو قەتیسە، کێڵگە زۆنگە، بوورە قوڕە. دەشت و مەزرا چۆڵە، نێو دێ ئاوەدانە.

دەستە دەستە و پۆل پۆل پیاوان لە بن دیواران کوزیلکەیان داوە. ژنان گۆزە بە شان لە ڕێی کانی دێن و دەڕۆن.

فەیزە درێژ، دەستەجلەکانی هەمزەبەگی لە بەردایە، لە بن دیواری حەوز و ئاو دەستەکان، لە نزیکی کانی ژنان بە تەنیا دێت و دەچێ. لفکەی سۆرانی بەرداوەتەوە، دەستی ناوەتە بەر پشتوێنەکەی، بەردێکی وەبەر شەپ داوە و تا ئەو سەری دیوارەکەی دەبا و دەیهێنێیەوە. جار جار دەڕوانێتە خۆی! پاتۆڵەکەی بۆی قوڵەیە، لە پشتی قولاپەی وەستاوە، قۆڵی کەواکەش کورتە، سۆرانییەکانی بەرداوەتەوە و دیاری نادا. تەماشایەکی

بن دیواری مزگەوت دەکا، کوێخاکەریم لە نێو دەستەیەک پیاودا وەستاوە، فەیزە بانگی دەکا:

ـ هۆی کوێخاکەریم! تا ئێرە وەرە! کوێخا تەماشایەکی ماناداری پیاوەکان دەکا! مام رەسووڵ زۆر قسە قوت و جەفەنگییە، بە تەوسەوە گوتی:

ـ برۆ بزانە هەمزەبەگ چی دەفەرمێ! ئەوەی بە دەنگێکی بەرزگوت، ژنان لە کانی گوێیان لێ بوو، ژن و پیاو دایان لە قاقای پێکەنین. کوێخا گەیوەتە لای حەوزەکە، فەیزە گوتی:

ـ من ڕاسپێراوم، ڕاسپاردە هیچی لە سەر نییە! دوێنێ لە تازاوا بووم، ئاغا فەرمووی بە کوێخا بڵێ لایەک لە سەری تاشیبێ، لایەکەی دیکەی بێنێتە تازاوا. کوێخا بێ ئەوەی هیچی جواب بداتەوە، بەرەو دواگەڕاوە و ڕۆیشتەوە بۆ ماڵێ.

ـ باریکە ڕێگا وەکو کوێرە مارێکی چڵکن بە نێو گڕانە بەردی کێوە بەرداویلەدا، مار پێچ تێهەڵگەڕاوە و لە ئاسۆگی هوولەکانەوە، ئاوای دۆڵی دزان دەبێ.

ئەم بەروئەوبەری دۆڵی دزان دوو کێوی سەربەرز و هەزار بە هەزاری چل پەری و حەوت کانییانە.ترووپکی کێوی چل پەری دەڕوانێتە هەزار ئەشکەوت و کانییە بەردینە و چۆم. درێژایی کێوی حەوت کانیان، هێڵانە چەرخەی بەرانبەر بە تازاوای گرتۆتە بەر، نووساوە بە کێوی حەوتەوانانەوە، ئەویش بێ پسانەوە درێژەی هەیە. حەوت کانیان حودوود و کەوشەنی کانیتوو و تازاو و کانییە کوێرەیە، ئەو سێ دێیە مڵکی هەمزەبەگن.

دۆڵی دزان قووڵ و دووردرێژە، بە سام و پڕ شاخ و ڕەوەزە، سەر سەوز و بژوێنە، ئەمبەروئەو بەری بە دار قەزوان، قەرە چاڵووک، تەرە نییە و کەما و لو داپۆشراوە، لە هێندێ شوێندا کوێرەڕێی کوێرکردۆتەوە و ڕێ بە ماینە بۆرە هەڵە دەکا.

کوێخاکەریم بە کاوەخۆیە، ڕکێف لێنادا، بۆرە گوێی فیچ و کلکی داتەپاو، لەشی داهێزراوە، لەقان لەقان دۆڵی دزانی پێواوە، لە سەر چۆمە. شەقلی لیتەی لافاوی ڕۆژی پێشووی شکاندووە و بە لێژی تەپی قەڵادا وەسەردەکەوێ.

قەڵای ئاغا لە سەر تەپێ بە سەر ئاوایی تازاوادا سوارە. دەوراندەوری تەپ بە بەرد دیواری ڕۆیوە بە حەوادا، لە دوولاوە دەروازەی تێکراوە، ناوەڕاستی ئەو حەوشە گەورە، کۆشک و تالارێکی بەرجەوەن خۆشی لێ دروستکراوە، میوان خانە و ئەندەروونی لە نێو خۆیدایە، تەویلە

و بەهاربەند و عەمبار لە دووری کۆشک سازکراون، لە بەر پەنجەرە و سەر سەراکاندا، حەوزێکی گەورەیە، ئاوەکەی لە پشتی مالانەوە بە گۆنگە کێشراوە و بە کفارە لە نێوەڕاستی حەوزەکەدا هەلدەقولێ، لە چوار گۆشەوە، چوار یەختە بی سالیانی سالە دەشنێنەوە.

ماینە بۆرە لووتی ناوە بە دەروازەوە، کوێخا پێی لە ئاوزەنگی دەرهێناوە، لەغاوی کردووە بە قۆلیدا، لە دەروازە ئەدا. دەرکەوان جوابی داوە:

ـ کێیە؟

ـ منم مام عەلی، کوێخاکەریم، مام عەلی چل مێردە لە پشتی دەروازە دەکێشێتەوە، تایەکی کردەوە:

ـ فەرموو کوێخاکەریم، ماندوو نەبی.

ـ ئیماندار بی مامەگیان، ئاغا لە سەرە؟

ـ بەلێ فەرموو، هۆی کا حەسەن! حەسەن مەیتەر لە دەرگای تەویلەوە سەری دەرهێناوە:

ـ بەلێ بەلێ.

ـ وەرە ئەو چارەوێیە لە کوێخاکەریم بگرە، ها برۆ. حەسەن مەیتەر ماینە بۆرەی کێشاوەتە تەویلە. کوێخا لە پێشخانەیە، ئەحمەد فەڕاشی ناردۆتە ژوورێ ئیزنی بۆ بخوازێ، ئاغا ئیزنی داوە، کوێخا لە حوزووری ئاغادا دەستەوە نەزەر وەستاوە، هەمزەبەگ بە روویەکی خۆشەوە ئیزنی دانیشتنی ئەدا، کوێخا دانیشتووە، ئاغا بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ دەی کوێخا! با باسی خزمایەتییەکەمان بکەین! کۆتایی پێ بێنین باشە. وادیارە باشی لێ هەلناستێ، کەوێت دواندووە لەو بارەوە؟ کوێخا کزومات و داماوە، بیر لە داهاتووی کەوێ دەکاتەوە، بە سەر هاتی ژنە پێشووەکەی هەمزەبەگی لە بەر چاوە، بەر لەوەی عەدلە خانم بێنێ، خەجیجی کچی مام کەریمی هێنا بوو، دوو کچی لێی ببوو، چونکە کچە رەعیەت بوو، تەلاقیدا، ئەویش لە تاوی مندالەکانی شێت بوو و ئەو دێ و ئەو دێ دەگەڕا، هەتا ئەو دەمەی مرد، مندالەورکە شێتە شێتە وەدووی دەکەوتن هەمزەبەگ لێی چۆتە پێشێ و دەستی خستۆتە سەر شانی و بە بزەوە گوتی:

ـ بیر لە چی دەکەیەوە؟ قازانج دەکەی! ڕێوی بە پیرتەوە هاتووە! پشت لە بەختی خۆت و کچەکەت هەلمەکە، ئەبێتە خانم! عەتا کەوێی خۆش دەوێ، کارێ مەکە بە زۆر رایکێشم، با

نەشەت نەشکێ، تا ئێستا خاترم گرتووی، ئەمجارە دەبێتە چوار جار خوازبێنیــت لێدەکــەم، ئەمــە ئاخر جار بێ، کەیفی خۆتە، دەڵێی چی؟

ـ جا قوربان! کەوێ کەنیزی خۆتە! زاوا لە عەتابەگ و خزم لــە تــۆ باشــتر؟ خــۆت دەزانی وەختی کاروکوێرەوەرییە، منیش تەنیا باڵم، با بکەوینە پاییز، کوڕ کوڕی خۆت و کچ کچی خۆتە، چۆن مەسلەحەتە، وابکە، ئاغا قاقا دەکێشێ، بانگی فەڕاش دەکا:

ـ ئەحمەد! چای بێنە. ئەحمەد چای هێناوە، دوو دەور چایی خوراوە، کوێخا لە ســەر ئیزنی ئاغا هەستاوە، پشتاوپشت لە دەرگــاوە دەڕواتــە دەرێ، چۆتــە حەوشــە، حەســەن مەیتەر بۆرەی لە تەویلە دەرکێشاوە، کوێخا پێی لە ئاوزەنگی نــاوە، رکێفــی لێــدا و لــە دەروازەوە دەچێتە دەرێ.

٥

پازدەی بانەمەڕە، گەرمای زەویگوڵانە، دەشت و کێو تارای سروشتی بە سەردا کێشراوە، گیا نێر بووە، مەڕ گوانی رازاندۆتەوە، بەرخ هەراشە، جەنگەی مەڕە بێرەیە.

گاوس و مەشکە لە خووس نراون، تاڵ و خۆی کراون، سێپا پەت و گوریسی تێهەڵکێشراوە، لۆلەپ لە گاوس و مەشکە خراوە، گرم و هۆڕی گاوس و مەشکە لایەلایە بۆ دڵی کابان دەکا.

نیوەڕۆیە، مەڕ لە بێر دراوە و لە دێ چۆتە دەرێ. هەوا گەرمە، سێبەر خۆشە. مەڕ سەریان لە سێبەری یەکتر ناوە و رێچکەیان بەستووە. قەتارەی مەڕ لە ئاسۆگی هووڵەکانە. دەستە مەڕی قەراغی کوێرە ڕێ لە رمەی سمی کوێتە زنجیرەی ڕێچکە دەپسێنن، سڵەمانەوە. کوێتە لە رەوی مێگەل قوشقی و کوڕەگوێ وەستاوە، گوێی لە سەر نێو چاوانی تیژکردووە، سم لە ئەرز دەگوتێ، پڕمە و حیلەی تێکەڵە، هەڵدەسێتەوە سەر پاشوو و دەحیلێنێ، لە حیلە و کوڕژنی کوێتە، گەلاز لە کەوانەوە، ورچە و بۆرە بە دووی شوانەوە دا دەوڕن، حەمە سواری ناسیوە، عەتایە، ورچە و بۆرە بێ دەنگ دەکا، بانگی گەلاز دەکاتەوە، گەلاز بە دەنگی حەمە دەگەڕێتەوە، کوێتە لە جێی خۆی سم دەگوتێ، رێ داناگرێ. عەتا پێ لە ئاوزەنگی توند دەکا، رکێف لێ ئەدا، قەمچی هەڵدەسووڕێنێ، سەری سێ لیزگەی قەمچی وەلاتەڕافی دەکەوێ و کێوتە وەک کێچ دەردەپەڕێ. ناڵ و بزماری سمی، ناڵە لە گڕانە بەرد هەڵدەستێنێ، ترووسکەی ئاوری ناڵ و بەرد لە نێو تۆزی سمیدا پڕشنگ ئەداتەوە، سوار خۆی نووساندووە بە زینەوە، لەغاوی لێ دەکێشێ. کوێتە گوێی لوول وکلکی کلافەیە، سەری ناوە بە سینگی سوارەوە، پەل دەگوتێ، نووکی سمی وەئەرزدەکەوێ وەکو تۆپە جیر هەڵدەستێتەوە و بە دەم ڕەوتەوە دەست و پێی سەما دەکا.

زین و لەغاو قایشی سووری فەرەنگییە. دەسکەوسار، ڕەشمە و گولینگی لە ئاوریشمی زەرد و سوور و شین هۆنراوەتەوە و بە نێو چاوان و لاتەڕاف و کەفەڵیدا شۆڕ بوونەتەوە و بە هەوای رەوت و سەمای دێن و دەچن.

سوار قیتوقۆزە، موو خورمایی و سووركارەیە، چاوی شین و قەوی قەوییە، کەڵەگەت و تیشکەڵەیە، تەمەنی بیست ساڵ، بگرە کەمتر، پێکەوتوو و بە دیمەنە، جلوبەرگە ڕەشەکانی بە جارێ لێی بووە بە نەخش، کزەی بای رەوتی ئەسپە کوێت جاروبار رەشوەی شەدەکەی بە سەر روومەت و تەوێڵیدا دێنێ و دەیبا.

ئەو دیمەن و قەڵافەتەی عەتا، حەمە شوانی خستۆتە گومانەوە و دڵ کرمێی کردووە! بە دڵ دوعای لێدەکا:

ـ دەی خوایە ئەو ئەسپە هەڵیگرێ و ملی بکا بە خڕخاڵ، ئەو دڕووی مەم و زینە چییە لە من پەیدا بووە؟! کەوێ ئاوا ببینێ بڵێی دڵ نەگۆڕێ؟

عەتا گەیوەتە حاندی حەمە، شەوقی ئاوێنەی سینەبەندی کوێتە، تیشکی خۆری گێڕاوەتەوە و داویە لە چاوی شوانە و ڕووی پێ وەردەگێڕێ. عەتا بە قینەوە تەماشای دەکا، لەبەرخۆیەوە گوتی:

ـ با بچمە نێو دێ خەمت، دەخۆم! کەڵەوەکێشی لەگەڵ من دەکەی؟ لە بەرەی خۆت زیاتر پێ درێژ دەکەی؟ پێت دەبڕمەوە! بزن ئەجەلی بێ، نانی شوان دەخوا! پەلە مەکە با بزانم ڕاستە، کوێتە بە دەم چەپۆکان و نەرمە سەماوە مەڕ و شوانی جێ هێشت، بەلارەکە و پێچکەی کێوە بەرداویلەدا دەڕواتە خوارێ.

ماڵی مام حەسەن چاڵیان دەرهێناوە، ژن و پیاویان لە پشت مالان زمهەڕ پاک دەکەن، مام حەسەن و کوێخاکەریم و حاجی قادر و سۆفی مینە و مام رەسووڵ لە دەوری گەنمەکە کۆ بوونەتەوە. لە پڕ لە رممەی کوێتە ئاوڕ دەدەنەوە، قرچە پێ هەڵدەستن، عەتا بایەخێکیان ناداتێ، بە پرتاو بە لایاندا تێدەپەڕێ.

سەر کانی پڕە لە ژن، فاتمی خێزانی فەیزە درێژ جل ئاو دەکێشێ. زارای ژنی فەتاحەکوێر خوری کەمێلاوی لە خووس ناوە، مینای حاجی قادر قاپ و کەوچکی خۆڵماڵ کردووە. نەرمینی مام رەسوول پەڕۆ و پاڵی برازاکەی دەشوا. کەوێ بە دیار گۆزەکانییەوە وەستاوە، مەحتەلە مینا کاسە و کەوچکەکەی ئاو کێشێ. زارا لە نەکاو هاواری لێ هەستاو:

ـ ئەیرۆ عەتا بەگ هات! هەموو هەستاون، کەویێ ڕەنگی پەڕیوە، مینا کەوتۆتە پەلە، عەتا کەویی دیوە، عەقڵی لە سەر پەڕیوە! چاوی هیچ نابینیێ، لە خـوار ژنانـەوە کویێتـەی پەڕاندۆتە نێو جۆگە و بە نێوانیاندا رکێف لێئەدا، چۆتە بەر پلووسکی کانی و لە بەر دەمی کەویێ وەستاوە.

کوێتە بینی ناوە بە ئاوی پلووسکەوە، عەتا سوور هەڵگەڕاوە، چاوەشینەکانی تـەنگ بوونەتەوە و هەوەسیان لێدەبارێ، زەق زەق دەڕوانێـە کـەویێ. کـەویێ چـاوی تـرس و شەرمەزاری بەرداوەتەوە. ژنان بوونەتە پەیکەرە و مەتەقیان لێوە نایە. عەتا بێ دەنگ هەر تێی دەڕوانێ، کەویێ سەری بەرداوەتەوە، دەڕوانێتە دەمی کوێتە و ئاوەکە، بـێ تەکانـە. کوێتە دەمی لە ئاو کردۆتەوە، زیادە ئاوی بن لەغاو دەجوێتـەوە، کـەفاو دەرژێتـە نێـو پلووسکەکە، دەپڕمێنێ، بە پاشووی مێشە کز دەکا و سم لە ئاو دەکوتێ. ژنان لـە ئـاو و قوڕ هەڵکشاون. عەتا دەم بە بزەوە گوتی:

ـ هێندێ ئاومان بدەیە کەویێ خانم! کەویێ لە شەرمان جواناو دەڕێـژێ، جـوابی پـێ نادرێتەوە، مینا جام پڕ دەکا و دەیداتێ، عەتا بە مورەوە چاو لـە مینـا دەکـا، بـە پشـتی دەستی دەدا بە ژێر جامدا، ئاو ڕژا بە سەر سینگیدا، روو دەکاتەوە کەویێ. کـەویێ رووی وەرگێراوە! عەتا وەک شووشە تێکچرژا، بە سەر ئەسپەکەوە دەلەرزێ، قـین لـە چـاوی دەبارێ! تا ئێستا کەس نەیتوانیوە بەرهەڵستی بوەستێ و قسەی پـەرچ بداتـەوە! ئـەویش لەبەرچاوی ژنان!! خۆ بە شکاو دەزانێ، غـورووری زۆردارانـەی هـانی ئـەدا، بـە سـەر (کەویێ)دا دەگوڕێنێ:

ـ کچەتیوە بێ شەرمە! نابێ حەیا بکەی؟! خۆت بە چی دەزانی؟ بە کێ دەنازێ؟ بەو هەتیوە شوانە؟ بە خودا دەیکوژم، لەبەرچاوی خۆت پەت پەتی پێ دەکەم، حاڵی بووی؟ کەویێ تف لە زاریدا وشکبووە، مەرگی حەمەی لە بەر چاوە! بەدڵ بۆی دەگری، چـاویێ لە مینا دەکا، مینا لە چاوی کەویێ حاڵییە کـەویێ دەسـتی داوەتـە قوڵـفی گـۆزە، مینـا گورجێ گوزەی لێ هەڵێنا، کەویێ لە قوڵـکی کـانی وەسـەرکەوت و بـێ ئاوردانـەوە، دوورکەوتەوە، عەتا وەک بەزیوێکەی سەر شۆڕانە سەری کوێتە وەردەسـووڕێنێ و لـە جۆگەی کانی وەسەری دەخا، بـە تووڕەییـەوە ئەسـپی وەبـەر رکێـف داوە، لـە چـاو تروو کانێکا، بوو بە باریکە تۆزێک و لە دێ دەرچووە.

مەڕ بە دەم لەوەڕەوە گەیوەتە دۆڵی دزان. نزیکەی عەسرە، هەوا فێنک بووە. مێگەل بەمبەروئەبەری کێودا پەلی هەڵخستووە، شوانە لە سەر بەردێ دانیشتووە و شمشاڵ لێئەدا، مەڕ بە هەوای شمشاڵ چەلیوە. گەلاز لە سەرووی مەڕەوە دوو سێ جار دەوەڕێ! ورچـە و بۆرە لە قەراخ ڕێ، لە بن کەندەلانـەوە دەردەپـەڕن، بـەدەم وەڕینـەوە سـەرەو ژوور هەڵدێن. گەلاز لە قەدی کێوەوە سەرەوخوار بۆتەوە، حەمە شمشاڵی لە لێـو کردۆتـەوە، دەستی داوەتە بەرچاوی، سوارێ لە هۆولەکانەوە دێ! بێ گومان عەتایە. حەمە دەست بـە گۆچانەوە پێشاوپڕی گەلاز دەداتەوە، ورچە و بۆرە لەدەست دەرچوون.

سەگەل بە سوار گەیون. ئەملا و ئەو لایان لێگرتووە. حەمـە بـەرەو سـەگ و سـوار ڕادەکا، گەلاز بە دوایەوەیە. ورچە و بۆرە لە دوو لاوە هێرش دەبەن، کویتە لە هێرشـی سەگەل شێتبووە، بە دەست و پێوە بەند نابێ، سوار مەجالی لێ بڕاوە، دەمانچەی بـڕنووی دەرهێناوە، تەقەیەک، یەکی دیکە، سێ تەقە، برووسکەیەک! نووزەیەک! ورچە گرمۆڵە بووە! لە قورووسکەی ورچە، بۆرە بەرەو دوا بۆوە. حەمە بەرەو کـەلاکی ورچـە دەڕوا، عەتا بەرەو حەمە ئەسپی تاو داوە، پێشی پێ دەگرێ، حەمـە لاتراسـکە دەبەسـتێ، عـەتا پێشاوبڕی دەداتەوە، قەمچی لێ هەڵدەسووڕێنێ، بە جنێوەوە گوتی:

ـ هەتیوە بەڕەڵلایە! وات لێ هاتووە سەگم تێبەر دەدەی؟! قـەمچی ئاوقـەی سـەر و چاوی دەکا، حەمە خۆ لادەدا، پشتاوپشت دەکشـێتەوە. عـەتا ڕکێـف لـێ دەدا، تـەپی داوەتەوە سەری. حەمە بە پشتەوە لە بەر سمی کویتەدا کەوتووە. کویتە هەستاوەتە سـەر پاشوو، چەپۆک دادێنێتەوە، خۆ لادەدا. عەتا دەیهەوێ ئەسپی وەسەرگێڕێ. حەمە هـاوار دەکا:

ـ دەتەوێ بمکوژی؟ چم کردووە؟ من بۆ سەگ لە تۆ دەکەم؟ وەڵلا ڕۆحم ئاگـای لێ نەبوو. عەتا هەستاوەتە سەر ئاوزەنگی، سپێنی چاوی سوور بووە! خوێنی لێ دەبـارێ! دەگۆڕێنێ:

ـ ڕۆحت ئاگادار نییە؟ ئێستا بـێ ڕۆحـت دەکـەم بیـژوو: ڕکێفـی لێـداوە، حەمـە پاشەکشێ دەکا، یەک بە خۆی هاوار دەکا. گەلاز بە دەنگی هـاواری حەمـە، ئاوەقـەی عەتا بووە، سێ چوار ملای پێـدا دێ. عـەتا لوولـەی دەمانچـەی وەرگێراوەتـێ. حەمـە دەگورێنێ:

ـ گـەلاز هـەڵـێ، دەتکـوژێ! گـەلاز دوورکەوتۆتـەوە، عـەتا ڕووی دەمانچـەی وەرسووڕاندۆتەوە، حەمە مەرگی لێ میوانە! گەلاز پشتی لە عەتا گرتووە، عەتا قامکی لـە سەر پەلەپیتکەی دەمانچەیە، حەمە هیوای مانی نەماوە، هیـوای بـە گـەلازە! گـەلاز لـە بەرزایە، بە سەر سواردا سوارە، خۆی بە ئەرزەوە مەلاسداوە، هـەر دوو گـوێی هێناوەتـە سەر نێو چاوانی، هەر دوو دەستی درێژکردووە، سـینگی بـە ئـەرزەوە نـاوە، پاشـووی چەقاندووە و هێزی خستۆتە شانی و ددانی لە ڕێچـەوە بـردووە، لـە چاوترووکانێکـا، وەک باڵندە باڵ دەگرێ و لە ئەرز بۆتەوە، سێبەری وەسەر ئەسپ و سوار کشا، سـواری لە سەر زین هەڵداشت، دەمانچە لە دەستی عەتا پەڕیوە، لە خۆڵی دەگەوزێنێ، کوێتە بـە زین و لەغاوەوە بەلەسەی کێو بووە. گەلاز نیشتۆتە سەر عەتا، حەمە بە گۆچانەوە تـەپی داوەتە سەر گەلاز و دووری خستۆتەوە، دەستی عەتا دەگرێ و هەڵی دەسێنێتەوە، عـەتا تاساوا، خۆ لە سـەر پـێ نـاگرێ، دانیشـتۆتەوە، حەمـە دەسـت لـە ملـی دەکـا، جلـە خۆڵاوییەکانی دەتەکێنێ، بە جامەلوسکێوە گوتی:

ـ ئاغاگیان! هیچ کوێت ئێشی پـێ نەگـەیوە؟ لـە چـی تـووڕە بـووی؟ عـەتا خـۆ ڕادەپسکێنێ، بە جنێوەوە گوتی:

ـ دەستم لێ مەدە بیـژوو! گـلاوم مەکـە! حەمـە دوورکەوتۆتـەوە و دەسـتەونەزەر وەستاوە، عەتا لێی ڕاست بۆتەوە، وەبەر زللەی دەدا، حەمە بە پاڕانـەوە لـە بـەری دەڕوا، عەتا دەستی داوەتە بەرد، وەبەر دووره بەردی داوە، بەردێ لە دەستی ترازاو زرینگەی لە سەریەوە هەستاند. خوێن بە سەریـدا شـۆلاوگەی بەسـتووە، دەسـتی داوەتـە بـەردێکی گەورەتر، دەیهەوێ یەکجاری کا.

حەمە هەڕای کردێ و پەلاماری دایە. هەر دوو قۆڵی عەتا کەوتۆتە نێـو باوەشـی بـە هێزی حەمەو ڕێکی دەگوشێ، عەتا تاساوە و پشووی سوار بووە، بە هاوارەوە گوتی:

ـ بەرمدە حیزباب، بەرمدە! شین و ڕەش هەڵگەڕاوە، هەناسەی دەرنایە، بـە هـەناسـە بڕکێوە دیسان هاوار دەکاتەوە:

ـ بەرمدە، باشە لێت نادەم!

ـ تا نەلێی بۆ وادەکەی، بەرت نادەم.

ـ باشە بەرمدە پێت دەڵێم. حەمە دەستی شل کردۆتـەوە، عـەتا پشـووی هاتۆتـەوە سەرخۆ، بەرانبەر بە یەک وێستاون. ملیوانی کراسە سپییەکەی عەتا، بە خـوێنی سـەری حەمە سوور بووە. عەتا بە دڵ پرییەوە گوتی:
ـ دەست لە کەوێ هەڵگرە! دەست هەڵنەگری دەتکوژم، کەوێ بـۆ تـۆ نابـێ! مـن خۆشمدەوێ، تۆ لەگەڵ منت پێناکرێ. حەمە خۆ شلوێ ناکا، لە سەرە خۆ گوتی:
ـ کەوێی چی؟! عەتا چاوی لێ دەردەپەڕێنێ، بە تووڕەییەوە گوتی:
ـ خۆ گێل مەکە! ناتوانی حاشا بکەی، تۆیان لەگەڵ کەوێ دیوە، بە هەڵەم مەبە.
ـ درۆیە! هەر کەس کتوویە درۆی کردووە، ئاخر من و کەوێ؟ ئەو خواردنی منـە؟ باوەڕ مەکە، کێ دیویە من لەگەڵ کەوێ بووم؟ تۆ خوا کێ بـۆی گێڕاویـەتـەوە، عـەتا چاوەشینەکانی ئاوی تێزاوە، لە سەرەخۆ گوتی:
ـ فەیزە درێژ ئێوەی لە مێرگە گەورە دیوە. حەمە قاقا پێکەنی، گوتی:
ـ وەڵلا پیاوێکی ڕاست! جا باوەڕ بەو دوو زمانە دەکەی؟ بە خوا ئاغاگیان من ئاگـام لەوە نییە، ئەو حەیس و بەیسە بۆ من نابێ، من شەووڕۆژ بەم کێو و شاخەوەم، ئەو کارانە کاری من نییە، کەوێش پێشکەش بە تۆ بێ، عەتا باوەڕی بە قسەکانی حەمـە کـردووە، دەم بە بزەوە گوتی:
ـ وەختا بوو بتکوژم! باش بوو ئەو سەگە کەوت. لە پڕ دەمانچە و کوێتـەی هاتـەوە بیر. هەردووکیان چوونەتە سەر ئەو شوێنەی کـە کـەوتبووە خـوارێ، دەمانچـەکـەیان دۆزیوەتەوە. بە جووت لە کێوی حەوت کانیان وەسەرکەوتوون، بەڵام شوێن و هەتەرێ لە کوێتە نییە، عەتا بە پیادە بەرەو تـازاوا وەڕێکـەوت، حەمـە بـەرەو کـەلاکی ورچـە گەڕاوە.

٦

تەنگی نوێژی شێوانە. نیکاڵی ئاسمان بووە بە خوم. ئەستێرە تاقە تاقە بە ئاسمانەوە وەدەرکەوتوون.

نێو دێی کانی‌توو شڵەژاوە، دەستە دەستە ژنان لە بنەدیواران کۆ بوونەتەوە نیگەرانن. زارای خێزانی فەتاحەکوێر وەک جاوڕاوێڵکەرە، جاوی ناوەتەوە و لای ئەم کوڕەوە دەڕوا بۆ لای ئەوی دی. زارا، فاتمی خێزانی فەیزە درێژی بە دیکردووە، چوەتە پەنایەوە و دەچپێنێ بە گوێیدا:

ـ ڕەنگە بەڵایەکی بە سەر هاتبێ! دەنا بۆ نەهاتەوە؟! ئەوە چ وەختە شەوانی دی ئەم دەمانە لە کار ببوونەوە، وا هەر نییە خات فاتم، دەبێ شتێک رووی دابێ!

فاتم بۆ ئاشکراکردنی ئەو باسە، وەکو مریشکی هێلکە دۆڕێن گــڵ و دۆر و هێلانە دۆزیبوو، بیانووی بۆ ڕێ کەوتووە، بە دەنگێکی بەرز گوتی:

ـ قەدەرێ لەمەوبەر ئەو پیاوەی ئێمە لە کێو هاتەوە، دەیگوت ئەمڕۆ تەقەیەکی زۆر لەدۆڵی دزانەوە هاتووە! وەک باسی دەکرد، دوا بە دوای رۆینی عەتابەگ بووە، نەکا بەڵایەکی بە سەر حەمەی داماو هێنابێ! ئا بڵێ تۆ بابایەکی شوان و لە دەرکی ماڵان چت بەو بەزمەی داوە؟ ئاخر قوڕبەسەر بۆ داو دەخەیە داوی عەتابەگەوە؟ تۆ لەگەڵ ئەوت چۆن پێدەکرێ؟! بۆ بە قەدەر بەرەی خۆت پێ راناکێشی؟! ئاخر تۆچی و کەوێ چی؟!

زارا دەمی بە دەمەجاوە بنێشتەوە خولهەڵدا و لێوی لوولکرد و کردی بە قولی مستیدا و بە سەر سوورمانەوە، وا کە هەموو گوێ بیس بن، گوتی:

ـ ئەیەڕۆ! ڕاستە!! ئەی مار بە دڵی کەویۆوە دا، جا تۆ خودا هەر لە عەتابەگ و هەر لە حەمە؟

میناى کچی حاجی قادر قسەکەی بە زارا بڕییەوە:

ـ باشە خات زارا! حەمە چییەتی، بە برام بێ کچی شای قابیلە، بەڵام لە فەقیری گەڕێ باڵی شکاندووە و لەبەرچاوی ئێمەومانان سووکە، پیاوی بێ ماڵ هەر وایە، لە قەدیمەوە گوتوویانە: سەد کە ڕوستم و نەتەوەی زاڵی، هیچ قودبت نییە چونکە بێ ماڵی.

زارا ویستی جوابی مینا بداتەوە، لە نەکاو دەستی گرت بە دەمیەوە و بە سرتە گوتی:

ـ باسەکە بگۆڕن! بێ دەنگەی لێ بێنن! پوورەگوڵە هات! ژنان هەموو کڕ و کەوتوون! کەس فزەی لێوەنایە!

تاپۆی پوورەگوڵە لە پەنای دیواری پشتی ژنانەوە وەدەرکەوت. دەستی داوەتە پشتی و وردە وردە دێتە پێشێ، چووە بەر دەمی فاتم و زارا، سەرتاپات پێیان دەڕوانێ. فاتم و زارا سەریان بەرداوەتەوە ودەڕواننە بەر پێیان. پوورەگوڵە هەروا تێیان ڕاماوە و هیچ ناڵێ، ئەوانیش مەتەقیان لێوە نایە، کەس مەتەقی لێوە نایە، پوورەگوڵە لە سەرە خۆ گوتی:

ـ باوەڕ دەکەن نیگەرانن؟ نیگەرانی چین؟ نیگەرانی نەهاتنەوەی مەڕ و حەمەن؟! ئەی خودا لە هاوماڵی و خزمایەتی کەمتان نەکا!!

فاتم و زارا دەزانن، پوورەگوڵە بە تەوسەوە دەدوێ، تووڕە و قەڵسە، هەر وا سەریان داخستووە و کڕیان لە خۆیان بڕیوە.

پوورەگوڵە گوتی:

ـ ئێوە ماڵ و مێردتان نییە؟ بۆ وەک قالاو تەماشای بن باڵ دەکەن و خەبەری عورووسیاتی لێ دەر دێنن؟ بۆ لە حەمە ئاوسن؟! خەتای ئێوە نییە، مێردەکانتان قوڕمساخن! ڕووی لە زارایە:

ـ تۆ زارا دەم مقەست! ئەگەر ئەوندە دڵسۆزی دەکەی بۆ عەتا، بۆ کەوێی بۆ ساز ناکەی؟ خۆ بۆ ئەوانە دەستانێکت هەیە، دە بۆی سازکە، بۆ بۆی ساز ناکەی؟ خۆ دەڵاڵی چاک و باشی لێ دەزانی، خۆ فەتاحەکوێری قوڕمساخ پێی خۆشە، بۆ عەتا پێی ناخۆش نییە.

زارا ددانی بە بنێشتەکەی زارییەوە لکاو و لێو بە سەر ددانییەوە وشکهەڵاتــووە و لــە حاندی پوورەگوڵە نم نادا.

پوورەگوڵە رووی کردە فاتم و گوتی:

ـ فاتە گا خۆر! لەگەڵ زارا دەم مقەست قینی چیتان لە حەمەیە؟

فاتم وەکو کەڕولاڵ سەری بەرداوەتەوە و زمانی ناگــەڕێ. هــەمــوو خەڵــکی کانی‌توو خووی پوورەگوڵە دەزانن، دەزانن کە قینی هەستێ نابێ قسە بکــەن، کەســیش قسەی پوورەگوڵە بە دڵەوە ناگرێ.

پوورەگوڵە تەمەنی شەست، شەست و پێنج ساڵ دەبێ. پیرێکــی ســاخ و توندوتۆڵــە. وەک باسیدەکەن لە تافی لاویدا شۆخ و پێکەوتوو بووە. زۆر کەس لە دڵی خۆیەوە دڵی پێوەی بووە و بەڵام نەیوێراوە خۆ لە قەرەی بدا،

گوڵە کابانی ماڵێ پالاو دەشتەوانی دەشت و کوێخای مام کەریمی باوکی بووە. بــە نێو مێو و بە سەر نێر، قەت کەسی بە نێر نەزانیوە. زۆر کەس بە دزی گوڵەوە خۆازبێنیان لە مام کەریم دەکرد کە گوڵەیان بداتێ، بــەڵام هــەرگیــز بــاوکی نــەیوێرا لای گوڵــە بیدرکێنێ، ئێستاش هەر کچە و بنەماڵەی مام کەریمی ئاوەدان راگرتووە.

پوورەگوڵە زۆر بە کرد و بزانە، هــەمــوو کــارێ بەدەســتیەوە کــولاوە، حەکیمــە، شکستبەندە، کەچەڵ تیمار و چاوێشە دەرمان دەکا، دەرمانی گشت برینــێ دەگرێتــەوە، هەوڕگەر و مامانە، تەونکەر و دەست و دروومان جوانە، وێنەی هەموو چەشنە گــۆرەوی و پووزەدان و دەسکێش و سەرکلاوەی مەرەز و بەنی لە دەست دەرنەچووە.

پوورەگوڵە دڵپاک و سینە سافە. بە کاری هەمــوو کەســەوە مانــدووە و چــاوی لــە دەسخۆشانەی کەسەوە نییە. خەڵکیش زۆریــان خۆشــدەوێ و چاویــان لــە ســەریەتی و کاروباری بۆ بەڕێوە دەبەن و ئەو هەلە هەلە و قسانەشی لێ گــوارە دەکــەن وکــەس بــە دڵیەوە ناگرێ.

پوورەگوڵە شێرە ژنێکی ئازا و نەترســە، ســەر لــە بــەر ئاغــا و کوێخــا دانانــەوێنێ. هاوتەمەنەکانی شتی زۆر سەیروسەمەرەی لێ دەگێڕنەوە.

دەڵێن لە تافی لاویدا، بە سەرینی مام کەریمی باوکی، گوڵە شەوێ بە تاریکە شــەوی زستان، بەر لە مەلا بانگدان، دەچێ وردە و تەپاڵە بێنێ بۆ تەنوور. گوڵە گورگێ لە ترسی سەرما پەنای هێنا بوو بۆ قەلاخ. گوڵە سەر دەکا بە قەلاخدا، گورگە ئامبازی دەبێ. گوڵە

ناخەجلێ، تایەک لە کەوشەکانی دادەکەنێ و لە دەستی راستی دەکا و ئاوقەی گورگـە دەبێ. گورگە دەم دەکاتەوە و گوڵە دەستی بە کەوشەوە هەتا ئانیشـکی لـە گەروویـدا وندەکا. هەر گورگە دەکشێتەوە و گوڵە دەچێتە پێش و بە دەسـتی چـەپی پشـتە ملـی دەگرێ و گورگە بە دەستییەوە دەتاسێ و لە تەکان دەکەوێ و دەیخنکێنێ.

دەگێرنەوە:

ـ پاش مردنی مام کەریم، گوڵە کاری مامانی گرتە دەست.

شەوێ لە نیوە شەوی بەهاردا لە دەرگای ماڵی گوڵە دەدن، گوڵە دەرگـا دەکاتـەوە، رەش سوارێکی نەناسیاوە! رەش سوار دەڵێ:

ـ ئێمە خێلاتین و خێڵەکەمان لە دێ کۆن خستووە و ئافرەتێکمان بە ژانەوەیـە، نێـو نیشانی تۆیان بۆ هەڵداوم، بێتوو فریای نەکەوی دەمرێ. گوڵە بێ ترسـانە لەگـەڵ رەش سوار رێدەکەوێ. کە دەچێتە ئەوێ شتێکی سەیر دەبینێ! ژن و پیاو، گەورە و بچووکیان وەکوو خەڵکی ئاسایی ناچن!! درێژایی چاویان سـەرەو خـوارە؟! قـژی سـەریان وەک درووی ژیشک سەرەو ژوور هەڵگەڕاوەتەوە!! هەمـوو بـۆر بـۆر و بچـووک و یـەک دەستن! گوڵە دەسەو جێ تێدەگا کە ئەوە خێڵی (ئەوان گەلن) بێ ئەوەی خۆف بیگرێ، خەریکی کاری مامانی دەبێ.

سەرتاپا رەشێ وەژوور دەکەوێ. گوڵە دەیناسێتەوە، هەمان رەش سوارە.

رەش سوار دەڵێ.

ـ من سەر خێڵم ئەوەش کە بە ژانەوەیە ژنی منـە، ئەمـە یەکـەم منداڵـمانە، ئەگـەر منداڵەکەمان کوڕ بێ ئەوەی دڵت بیخوازێ ئەتدەمێ، ئەگەر خۆ کـچ بـێ، خـۆم دەزانم چت بە سەر دێنم! بە شێتی دەتنێرمەوە، جا کەیفی خۆتە.

گوڵە هێندێ مات دەبێ، دەکەوێتە بیری فێڵەوە، بە سەر خێڵ دەڵێ:

ـ ئەوەی دەمەوێ بۆم بەڕێوە ببە، ئەوەی دەتەوێ بەڕێوەی دەبەم.

سەر خێڵ دەڵێ:

ـ داوا بکە.

گوڵە دەڵێ:

ـ چەقۆیەکی تیژ، تۆپەڵێ بەرەمێو، جامێ ئارد. دەوروبەرم چۆڵ بـێ و کـەس لێـرە نەمێنێ، تا خۆم نەڵێم، مەیەنە ژوورێ.

سەر خێڵ داخوازەکانی گشت بەڕێوە دەبا، منداڵ لە دایک دەبێ، منداڵ کچ دەبێ. گوڵە ناپەشۆکێ. بەرە مێو نەرم دەکاتەوە و لوولی دەکا. سیرەت و باتوو بۆ کچە دروست دەکا و دەیکا بە کوڕ. نێوکی دەبڕێ، پێستی نێوک لە بەرەمێو هەڵدەکێشێ و منداڵ لە ئارد وەردەدا و بانگی سەر خێڵ دەکا.

سەر خێڵ لە خۆشیان هیچی لە بیر نامێنێ، شایی دەگرن، دەستوور دەدا زێر و ئاڵتوون بۆ گوڵە دێنن، بەڵام گوڵە ناوێرێ وەریبگرێ. سەر خێڵ گوڵە سوار دەکا وەدەیباتەوە ماڵەکەی خۆی.

پاش ماوەیەکی زۆر، شەوێ لە کولاوکەی سەربانی ماڵی گوڵەوە سەر خێڵ بانگی گوڵە دەکا و دەڵێ.

ـ فێڵێ تۆ کردت تا ئێستا نەدیومە، نە بیستوومە، خودا بتکا بە قوربانی عەقڵی خۆت، تازە هیچ، من ئەجننەم! تۆ فێڵت لە ئەجننەکرد!!

پوورە گوڵە هەر دوو دەستی ناوەتە کەلەکەی و وەک لۆک گەرم بووە و بێ فەزیحەت بە فاتم و زارا و مێردەکانیان دەکا.

مینا بۆ ئەوەی کۆتایی پێ بێ و لەوە زیاتر ئابڕووی کەوێ نەچێ، لەوەش دەچوو وەک نەوت بیتەنێتەوە و پای خۆشی بگرێتەوە، ئاخر ئەویش پاشی کولۆشە! لە نەکاو، فێڵەبازانە گوتی:

ـ دا دەنگ، دا دەنگ، دەنگی زەنگ دێ پوورێ گیان، گوێت لێیە؟

ژنان گوێ قۆلاخ هەستیان راگرتووە. زارا و فاتم هەل بەدەرفەت دەزانن، رێوی پێچکێیان لێدا و دەرباز بوون.

مەڕ لە تاریکیدا رێ داناگرێ. شوانە بزنەگەلی وەپێش داوە و ئۆهۆ بۆ مێگەل دەکا. گەلاز کلکەی هەڵپێچاوە کردوویە بە قوڵەی هێلکە. بۆرە شان بە شانی شوانە،کلکی قەف، ناوەتە سەر شانی و مەڕی خستۆتە ژێر چاوەدێری.

حەمە بە پێچەکەی، سەری قەرەچی پێچکردووە، جار جارێ پەنجە لە سەر برینەکەی سەری دادەنێ و بە تاریکی چاو لە پەنجەی دەکا، خوێن و زنچکاوی بۆ سۆ لە پێچەکەوە سەری کردووە پەنجەی تەڕ دەکا.

حەمە پێی خۆش نییە خەڵک پێی بزانێ سەری شکاوە، بە تایبەت پوورەگوڵە. هەر لە بەر ئەوەشە وا خۆی وەدرەنگ خستووە.

مەڕ لە دەوری دێیە. پڕمەی بزن و کۆخەی مەڕ دەگاتە دێ. حەمە گوێی لــە دەنگــی خەڵکەوەیە، وەدیارە بەرەو پیری دێن. حەمە دەنگی ئەحمەدی مام حەسەن دەناسـێتەوە، ئەحمەد بەر لە هەموو کەس بە بەرایی مەڕ گەیشت.

ئەحمەد وەک هەمیشە دەم بە پێکەنینەوە ماندوونەبینی کرد و گوتی:

ـ دڵمان کەوتبووە قرت و فرت! بۆ وا درەنگ مەڕت هێناوە؟ ئەو تەق و تۆقە چــی بوو؟

حەمە گوتی:

ـ دڵتان بۆ مەڕەکە کەوتبوو قرت و فرت،یان....

ئەحمەد گوتی:

ـ نازانم، من نیگەرانی خۆت بووم، خەڵکیش نازانم، بە راست ئەو تەقە چی بوو؟ یەک و دوو نەبوو!

حەمە کە زانی خەڵک زانیویانە، نەیشاردەوە، ئاشکرا گوتی:

ـ سەگەکان بۆ عەتابەگ چوون، ئەو بوو تەقەی کرد، تا فریا کەوتم ورچەی تۆپاند، ئەوانی دیش خستیانە خوارێ و ئەسـپەکـەی بــە لەسـەی کێــو بــوو، لــەو دەمــەوە بــە دوویەوەین، ئاخری بۆمان نــەدۆزراوە، بۆیــە کەوتمــە درەنــگ. ئیتــر باســی لێــدان و سەرشکانی خۆی نەکرد.

یەک یەک و دوو دوو خەڵک گەیون و لە حەمە کــۆ بوونەتــەوە و بــە باســەکەیان زانی. کەس مەتەقی لێوەنایە! هەر بە تەماشا لەگەڵ یەکتر دەدوێن! رەنگە هــەر ئەوەنــدە بڵێن:

ـ جا دەڵێی چی کاکە؟! دەستێ زۆر بیبڕێ کوا خوێنی؟ ئەویش هەر لە دڵەوە ئــەوە دەڵێن.

حەمە بە دەرفەتی دەزانێ، قەت ئاوا خەڵکی بۆ کۆ نابێتەوە، بێ دەنگی شکاند، گوتی:

ـ بەیانی کەسێ لە باتی من لەگەڵ مەڕەکە بچێ، من وەدووی ســەگ دەکــەوم، بــە دوو سەگەوە خۆ شوانی ناکرێ.

کەس خۆ ناکا بە خاوەنی قسەکە. هەموو چاویان لە دەمی یەکە، ئەو بە تەمای ئــەوی دی بێ دەنگە و کەس جواب ناداتەوە.

حەمە بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ بۆ خۆ گێل دەکەن؟ ئەو مەڕە مەڕی ئێوەیە، خۆ ناچم لە هەندەرانەوە پیاو بێنم! کەیفی خۆتانە برالە، سبەی رۆژ گورگ لە مەڕ بدا نەڵێن، من ئەوە گوتم.

حەسەنە کەچەڵ هێندێ لاقوونی هەڵکراند، گوتی:

ـ من بەش بە حاڵی خۆم پێمناکرێ، بەرەئاشم داگرتووە و بەیانی دەچم بۆ ئاش، دەنا رۆژە پیاوێ هیچ نییە.

حەمەی نەنە خەجێ تووتن و پەڕەکەی دەرهێنا و سیغارێکی پێچاوە و نای بە لێویەوە و دەم بە سیغارەوە گوتی:

ـ برالە، کاکە حەمە! بۆ بیانوومان پێدەگری؟! وەختی کار و کوێرەوەرییە، کێ پێی دەکرێ؟ سەگێ ئەوەی هەڵناگرێ پیاوی بۆ لە کار بێ، ئەوە نێو دێ پڕە لە سەگ، سەگێ بە کەیفی خۆت هەڵبژێرە و لەگەڵ خۆت بیبە، ئەوەی بۆ چیە رەحمەتی خوات لێبێ؟

حەمە بە رق هەستانەوە گوتی:

ـ جا ئەوە قسەیە کاکە حەمە؟! سەگی نێو دێ بۆ لای مەڕ دەبێ؟! تۆ لای خۆت دنیات دیوە!

ئەحمەدی مام حەسەن بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ کەس نەچێ برالە، کەس نەچێ، کەسی ناوێ، من دەچم کاکە حەمە، خۆم لە جێی تۆ دەچم، تۆ برۆ وەدووی سەگ بکەوە، تا نەیهێنی مەیەوە، دە رۆژیشت پێ بچێ، خۆم لەگەڵ مەڕەکە دەچم، دڵ لە دوا مەبە، بەلام بەیانی وەرە مەڕەکەم بۆ وەرێ خە، نەک سەگەکان نامۆیی بکەن و رێ دانەگرن، لەگەڵ من، هەر یەک رۆژ لەگەڵم بێن خووم پێدەگرن. ئەحمەد ئەوەی گوت و توندێ لێیدا و رۆیشت. دوا بە دوای ئەحمەد، خەڵکەکەش بلاوەیان کرد.

کزە بایەکی سارد هەڵیکردۆتێ و برینی سەری حەمەی وەژان هێناوە. حەمە ئەو شەوە خۆ لە هەموو کەسێ دەپارێزێ و حەز ناکا کەس بیبینێ. دوو شەوی ماوە نۆرەی ماڵی ساڵەی مام مەجید تەواو بێ. حەمە گەلاز و بۆرەی وەدوو خستووە و بە بەرگەڕەکدا تێدەپەڕێ. ماڵی ساڵە بە جێ دێڵێ، بە کۆلانی ماڵی مام رەسووڵدا تێهەڵدەگەڕی، وەدیارە بەرەو ماڵەکەی خۆی دەچێتەوە. گەیوەتە بەر دەرگای ماڵی مام رەسووڵ. دەرگا بە دەنگە دەنگ کراوە.

ـ کسه کسه، خەڵکه خەڵکه! پووره خاتووزینی خێزانی مام رەسووڵ بوو، مەڕه غەوارەیەکی له حەوشه وەدەر دەنا. پووره خاتووزین لوت و بزووت، لووتی تەقی به لووتی حەمەوه.

ـ ماندوو نەبی حەمەگیان، چاوێ له گوێی ئەو مەڕه بکه بزانه داخی کێیه؟

حەمه قەفی گۆچانی خسته ملی مەڕەکه و لاقی هەڵێناوه و کەرەکی خستیه ئەملاوئەولای کەلەکەی مەڕ و به دەستی راستی لمۆزی گرت و به دەستی چەپی گوێی چەپی گرت و سەرنجی دایه، گوتی:

ـ تاریکییه پوورێ گیان، بۆم نابیندرێ.

پووره خاتووزین دەستی له گیرفانی کوتا، خرەی شەمچه دڵی حەمەی داخورپاند، سەری له سەر مەڕ دوور خستەوه و راست وێستا. پووره خاتووزین شەمچەی دەرهێنا و هەڵیکرد. حەمه هەر له دوورەوه گوتی:

ـ داخی ماڵی کوێخاکەریمه، حەمه مەڕی وەپێشدا و دوورکەوتەوه.

خاد گەوەر! دادەگەوەر! مەری غەریبه له نێو مەڕەکاندا نییه؟ دەنگی کەوێ بوو، له دەرگای ماڵی حەسەنه کەچەڵ دەهات! دەنگی کەوێ دڵی حەمەی داترووسکاند، دەڵێی مەڕەکەش دەنگی کەوێ دەناسێتەوه! دوو سێ جار کاڕاندی.

کەوێ گوێی له کاڕەی مەڕه، بەرەو کاڕه به کۆڵاندا دەگەڕێتەوه. له پڕ دا لەرزی و تاس بردییەوه.

حەمه و کەوێ بەرانبەر به یەک ڕاوەستاون. و مەڕه تاڵە له مابەینیاندایه. ئەوەنده له یەک نزیکن، هەست به هەناسەی یەکتر دەکەن.

کەوێ سەبرێ به پەله گوتی:

ماندوو نەبی! بۆ وا درەنگ مەڕت هێناوه؟ نیوه مەرگت کردم! ئەو تەقەیه لای تۆ بوو؟

حەمه به پەله گوتی:

ـ قسەم زۆره و وەختی نییه، ئاوایی خەوتن دێمه سەربان، نەخەوی.

کەوێ بێ قسه ملی مەڕەتاڵەی گرت و رۆیی.

حەمه دزانه به کۆڵاندا، بەرەو ماڵ بووەتەوه. ماڵی پوورەگوڵەی به جێ هێشت، به دەوری خۆیدا، سرکانه قوته دەکا، گەیوەته بەر دەرگا، دەرگای حەوشەی کردەوه،

ئاورێکی داوە، تارماییەک لە بنە دیوارەوە بێ خشە دەخوشێ. حەمە ویستی خۆ هەڵە بکا، تارمایی دەنگیدا:

ـ راوەستە! ئەوە بە ملی شکاوت لە کوێ بووی؟ بۆ وا دەرنگ؟

ئەوەی حەمە لێی دەترسا، وەک دێوەزمە بەربینگی پێگرت و دەرەتانی لێ بڕی، پوورەگوڵەیە!

پوورەگوڵە وردە وردە بەرەو حەمە دێ. بە رۆین و حاڵاتیدا لە توورە دەچێ.

حەمە بە لاشیپانی دەرگاوە وشکهەڵاتووە و هەست و خوستی نییە.

پوورەگوڵە هاتۆتە پێشێ، بێ ماندوو نەبینی گوتی:

ـ دەڵێن لای تۆ تەقە بووە؟ راستە؟ باس باسی تۆ و عەتایە لە نێو دێ، ژنان پێی هەڵدەپەڕن! تەقەی لە تۆ کرد؟

حەمە تف لە دەمیدا وشکبووە، بە زمان لێوی تەڕکرد و گوتی:

ـ نا! نا، پوورێگیان! تەقەی لە سەگەکان کرد، تەقەی لە من نەکردووە، سەگەکان بۆی چوون، تەقەی لەوان کرد.

پوورەگوڵە بە شک زانیویە لە خۆشی داوە، گوتی:

ـ لە خۆشتی داوە! وەنییە؟ وەرە با برۆین وەرە، پوورەگوڵە بەرەوماڵەکەی خۆی دەڕوا، حەمە بێ قسە وەدووی کەوتووە، تەنانەت ناوێرێ بڵێ نایەم.

پوورەگوڵە لای ژوورووی ماڵە. لامپا لە سەر سندووقەکە خەفە کراوە، پوورەگوڵە گڕی لامپا هەڵدەکێشێ و دەستی دەگرێ بە شووشەکەیەوە و بە دەستەکەی دیکەی نێو قەدی دەگرێ دەیهێنێتە نێوەڕاستی ژوورەکە لە گوێی تەنوورەکە دایدەنێ، چاوێ بە مۆڕەوە لە حەمە دەکا.

حەمە هەر وا بە لاشیپانی چەپەرەکەوە وەستاوە بە ترسەوە چاوی بڕیوەتە دەمی پوورەگوڵە، داخوا چی بڵێ؟!

پوورە گوڵە بێ ئەوەی چاوی لێکا، بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ بۆ بووی بە دارتوورەکە؟ دەوەرە دانیشە.

حەمە پاپا نزیک بووەتەوە، ناوێرێ خۆ وەقەرەی شەوقی چراکە خا.

پوورەگوڵە زەینی دەداتێ بە گومانەوە گوتی:

ـ باوەڕ دەکەی رەنگت پەڕیوە؟! زەرد هەڵگەڕاوی! چی بووە؟

حەمە هەر بە پێوە وەستاوە و نقەی لێوە نایە!
پوورەگوڵە گوتی:
ـ بۆ دانانیشی؟ دەدانیشە، دەڵێی کەری دروێنەوانە و دوورە پەرێز وێستاوی.
حەمە بە ترسەوە دانیشت. پوورەگوڵە بە وردی سەرنجی داوە و بە سەر سـوورمانەوە گوتی:
ـ ئەوە سەرت شـکاوە؟! وەرە وەرە پێشـێ بـزانم، وەرە بـەر شـەوقەکە، بـە چـی لێیداوی؟
ـ بە، بە، بە بەرد، هیچ نییە، بە حاڵ قرنجاوە.
پوورەگوڵە لێی چۆتە پێشێ، پێچ و کڵاوەکـەی لـە سـەر دەکاتـەوە و چـاوێ لـە برینەکەی دەکا، بە دڵئێشییەوە دەڵێ:
ـ ئەی رووی باوکی ڕەش بێ جا ئەوە لێدانە! بەینەڵڵا کەلاکەکەت بهاتایەتەوە باش بوو. یا خوا سیپەلکی بە خوێن بێ! ئەی بۆ نەیکوشتی؟! پیاوی وەک تۆ بـە کـاری چـی دێ؟ هەر بۆ مردن چاکی، دێڵە پیاو، تۆ دێڵی دێڵ، بـە گۆڵـم گـوێ بـڕیت، بـە دێـڵ دەرچووی! وەرە راکشێ وەرە، تەماشا ئەو ملە پانەی! وەڵڵا لەتیکەی دووانی وەک عەتا ریوەڵەی تێدەبێ، وەرە راکشێ وەرە دێڵە!
حەمە لە بەر چرا خۆی درێژکردووە و دوو لێوەی نابزوێ.
پوورەگوڵە بە دەم قسە کردنەوە هەستاوە، کوولەکە سەراوێکی سەڕ بڕاو، پـەتێ لـە باریکی ملی خراوە بە دیوارا شۆڕەوە بووە، زەردە چێوەی تێدایـە، لەگـەڵ مقەسـتێک و هێندێ لۆکەی تازە، هێنای و گوتی:
ـ لەسەرچی لێیدای؟
حەمە چاوی بێ زاری لە سەریەک داناوە، شەرمەزارانە گوتی:
ـ نازانم، هەر لە خۆڕا،
ـ بە درۆ دەڕێی، لە خۆڕا نییە، بە شێتم دەزانی؟ پێتوایـە مـن گـێلم نەوەکـەی بلـە جەواڵ، من گێل و گەوج نیم، ئەوە لە سەر خاد (کەوێ)یە! لە تازە راوکەر وایـە کۆنـە راوکەر کوێرە، سەرت وەرسووڕێنە با بۆت دەرمان کەم.
حەمە سەبرێ سووڕا.

پووره‌گوڵه‌ ده‌وری برینه‌که‌ی به‌مقه‌ست هه‌ڵپاچی وده‌می برینی کرده‌وه‌ و پــڕیکرد له‌ زه‌رده‌چێوه‌ و لۆکه‌ی له‌ سه‌ر دانا و به‌ په‌ڕۆیه‌کی خاوێن به‌ستی و گوتی:

ـ به‌ جارێ لایه‌ک له‌ سه‌ری هێناوه‌ته‌ خوارێ، ده‌ڵێی به‌ حاڵ قرنجاوه‌ پوورێ گیــان، هیچ نییه‌! ئه‌ی هیچ چۆنه‌؟ هه‌ر ئه‌وه‌ی ماوه‌ سوارت بێ، ئیشاڵلا سوارت ده‌بێ، په‌له‌ مه‌که‌، تۆ هه‌ر وا ملی بۆ داخه‌، بزانه‌ سوارت ده‌بێ، یان نا، هائه‌، ئه‌وه‌ من مردوو و تۆ زیندوو. بۆ له‌به‌ری داده‌نه‌وێنی؟ ئه‌و دار ده‌مه‌موکانه‌ چییه‌؟ له‌ چی ده‌ترسێی؟ چیت له‌ پاش بــه‌ جــێ ده‌مێنێ؟ به‌ره‌ جووته‌ زۆره‌که‌ت، مه‌ڕ و مالاته‌که‌ت؟ ژن و منداڵ و دایک و بابت؟ ئاخر تۆ چیت هه‌یه‌؟ بابایه‌ک سه‌ڵت و قوڵت، بۆ ده‌ترسێی؟ پیاو به‌ پیاو.

پووره‌گوڵه‌ به‌ ده‌م هاندانه‌وه‌ که‌وڵ و کاسه‌ و دیزه‌ چێشتی هێناوه‌، نیوه‌ شه‌ڕ و نیــوه‌ ئاشت نان و خوانی ساز کرد.

ده‌ستیان له‌ کاسه‌دایه‌، که‌سێ له‌ ده‌رگاوه‌ بانگیکرد:

ـ پوورێگیان! پووره‌گوڵه‌! کاکه‌ حه‌مه‌ لێره‌یه‌؟

ده‌نگی ئه‌حمه‌دی مام حه‌سه‌ن بوو.

حه‌مه‌ پاروو له‌ ده‌م به‌ بڵمه‌ بڵم جوابی داوه‌، به‌ پێخاوسی ده‌رپه‌ڕی و چوو به‌ پیریه‌وه‌ و هێنایه‌ ژوورێ.

پووره‌گوڵه‌ به‌ روویه‌کی خۆشه‌وه‌ به‌ خێر هاتنی کرد، به‌ زۆر شێوی ده‌رخوارد دا.

شێو خوراوه‌، که‌وڵ و کاسه‌ کۆوه‌کراوه‌، ئه‌حمه‌د به‌ سه‌ر سووڕمانه‌وه‌ چاو لــه‌ حه‌مــه‌ ده‌کا، به‌ په‌رۆشه‌وه‌ گوتی:

ـ ئه‌وه‌ چیه‌؟! ده‌ڵێی سه‌رت شکاوه‌!! بۆ؟

ـ حه‌مه‌ ته‌نیا به‌ بزه‌یه‌ک جوابی داوه‌.

ئه‌حمه‌د رووی پرسیاری بێ ده‌نگی کرده‌ پووره‌گوڵه‌؟

پووره‌ گوڵه‌ به‌ ته‌شه‌ره‌وه‌ گوتی:

ـ عه‌تا بیانووی پێگرتووه‌! لێیداوه‌ و سه‌ری شکاندووه‌، هه‌ر له‌ خۆڕا!!

حه‌مه‌ بۆ به‌رگری له‌ قسه‌ی پووره‌گوڵه‌، په‌ڕیه‌ نێو قسه‌که‌ و گوتی:

ـ زۆریش له‌ خۆڕا نه‌بوو، سه‌گه‌کان بۆی چوون، زۆریان شپرزه‌ کــرد، ته‌نانــه‌ت لــه‌ سه‌ر زین هێنایانه‌ خوارێ و له‌ خۆڵیان وه‌ردا! ئه‌سپه‌که‌شی به‌ له‌سه‌ی کێو بــوو، لــه‌ ســه‌ر ئه‌وه‌ وا قه‌ڵس ببوو کاکه‌ ئه‌حمه‌دگیان، سه‌گێکیشی لێ تۆپانــدم، ورچــه‌! ئێســتا بــه‌ دوو

سەگەوە چۆن بچمە کێو؟ ئەو قسانە بۆ ئەحمەد دووپاتەیە، حەمەش دەیزانی، بەڵام لە ئانقەست بوو، بۆ ئەوە وا درێژەی دایە کە باسەکە بگۆڕێ، نەکا پوورەگوڵە باسی کەوێ بێنێتە گۆڕێ، ئاخر ئەحمەد خاڵی (کەوێ)یە.

پوورەگوڵە ویستی قسە بکا، بەڵام ئەحمەد زووتر هاتە کار، بە پەلە گوتی:

ـ کاکە حەمە! سەگم بۆ دیویەتەوە سەگ! سەگی مەڕی! ئەمڕۆ باوکم چووبووە کانییەکوێرە، دەیگوت خەڵکی کانییەکوێرە مەحموود شوانیان لە شوانی داناوە، ئەویش لە داخان سەگەکەی بردووە لە شار بەرِەڵڵای کردووە، وەک باسی دەکرد سەگەکەی زۆر سەگی چاک بووە.

حەمە لە خۆشیان هەستاوەتە سەر پێ، بە سەر لێشێواویەوە گوتی:

زاڵم؟! زاڵمی بەرِەڵڵا کردووە؟! باوەڕ ناکەم!! ئەی بە قوربانت بم کاکە ئەحمەدگیان، کوڕە زاڵم سەگ نییە، دەبێ بڵێی ملکە! ملکە ملک.. حەمە سوور هەڵگەڕاوە، چاوی وەگەش گەش کەوتووە و پرشنگ دەپێکێ.

پوورەگوڵە چاوێ لە ئەحمەد هەڵدەتەکێنێ، ئاماژەی بە حەمە کرد و گوتی:

ـ چاوی لێکە! دەڵێی رۆن قازی لێدەدەی! تۆ باسی سەگی بۆ بکە، باسی سەگی بۆ بکە بەسیەتی.

ئەحمەد گوتی:

ـ ئاخر ئەویش کارەکەی ئەوەیە پوورێگیان، سەگی نەبێ شوانی پێ ناکرێ، ئەحمەد رووی کردەوە حەمە:

ـ بەیانی برۆ وەدووی کەوە. ئەحمەد ئەوەی گوت و هەستا. حەمەش وێڕای ئەو هەستاوە، ئەحمەد لە سەر ئیزنی پوورەگوڵە وەدەرکەوت، حەمە تا دەرگای حەوشە ڕەوانەی کرد و گەڕاوە ژوورێ. حەمە هەر بە پێوە وەستاوە، چاوی داخستووە، دەڵێی شتێکی لە دڵدایە و ناوێرێ بیدرکێنێ! پوورەگوڵە تێگەیوە، گوتی:

ـ بۆ وا وشک بووی؟ یان وەرە دانیشە، یان برۆ بخەوە، بۆ وا دۆشت دابردووە؟ دەڵێی کارێکت هەیە.

حەمە بە ترسەوە گوتی:

ـ پوورێگیان! بەیانی دەچم بۆ شار، سێ چوار تمەنم پووڵ دەیە. پوورە گوڵە هێندێ ماتبوو، پاشان گوتی:

ـ پووڵت بۆ چیە؟ تۆ دەچی بۆ سەگ، یان دەچی بۆ ئازووقە کڕین؟
حەمە گوتی:
ـ پیاو چوونی بەخۆیەتی، هاتنەوەی بە خۆی نییە، پیاو پووڵی پێ بێ چاکە، هاتوو شەوێ مامەوە، جگە لەوەش، دەبێ مەحمود شوانیش لەگەڵ خۆم ببەم، دەنا بۆ من ناگیرێ، پەت بە من نادا.
پوورەگوڵە هەستاو بەرەو سندووقەکە رۆیی، بە دەم رۆینەوە گوتی:
ـ دەی چاوت دەرێ، من لە بەر خۆت دەڵێم، دەڵێم با شتێکت بۆ پاشەکەوت بێ.
دەرگای سندووقەکەی کردۆتەوە، پرێسکەیەکی دەرهێناوە، پشتی لە حەمە هەڵکردووە و گرێی پرێسکەکە دەکاتەوە، گوتی:
ـ چەندە دەبەی؟
ـ پێنج تمەنم بەسە.
ـ ئەوە پێش تمەن، هەمووی خەرج مەکە، باقییەکەی بێنەوە، حەمە پووڵی وەرگرت و وەدەرکەوت.
شەو درەنگە، دوو بەشی خەڵک خەوتوون، حەڤدە و هەژدەی مانگە، بەری مانگ روون بووەتەوە. حەمە بێ چرپە لە قوونە بانی ماڵی کوێخاوە وەسەر کەوت، بێ چپە چۆتە سەربان. هەر چاوێکی بووە بە چوار چاو و بە دەوروبەردا دەیگێڕێ.
بە ئەسپایی هەنگاو دادەنێ و هەڵیدەگرێتەوە، خۆی کە هەست رادەگرێ، زیاتر دەنگی لێدانی دڵی دەیبیستێ تا دەنگی پێی.
کەوێ کاسەوکەوچکی شێوی بردۆتە نێو ماڵ، دایک و بابی خەوتوون، بە دڵەراوکێوە تەماداری هاتنی حەمەیە.
ـ خشپەیەک، دوو خشپە، سەربان وەچرکە چرک دەکەوێ، چرکە لە کولاوکە نزیک و نزیکتر دەبێتەوە. کەوێ چاوی بڕیوەتە کولاوکە.
حەمە لە سەر کولاوکە چۆکی داداوە ودەستی ناوەتە ئەمبەروئەوبەری و سەری کردووە بە نێویدا، بە ئەسپایی گوتی:
ـ کەوێگیان، نەخەوتووی؟
کەوێ دەستی بە کاسەوە لە نێو تەشتە ئاودا رادەگرێ، گوێ هەڵدەخا، هەست و خوست نایە، بە سرتە گوتی:

ـ بۆ وا دەرنگ هاتی؟
حەمە سەر لە کولاوکە دەردێنێ، تەماشایەکی دەوروپشت دەکا، سەری کردەوە بە کولاوکەدا و گوتی:
ـ دەزانی پێیان زانیوین؟ عەتاش زانیویە!
ـ هەموو کەس زانیویە،کار بەوەدا نەماوە، هەمووی فیتی فەیزە درێژە، ئەو روژە لە میرگە گەورە ئێمەی دی، لەو رۆژەشەوە تۆم نەدیوە، دەرفەت نەبوو پێتبڵێم. تۆ خوا حەمەگیان ئاگات لە خۆت بێ، پێت نەگوتم ئەو تەقەیە چی بوو؟ ئەمڕۆ لە عەسەرەوە حەجمانم لێ بڕاوە، لە تۆ دوور بوو؟
حەمە سەری هەڵێنا و قوتەیەکی بە دەوری دا کرد و سەری بردەوە ژووریێ و گوتی:
ـ عەتا بوو، تەقەی لە سەگەکانی من کرد، سەگێکیشی تۆپاند، وەختا بوو خۆشم بکوژێ، بە هەزار سوێند و قورعان باوەڕی کردووە کە من هیچ نێوانێکم لەگەڵ تۆ نییە، کەوێگیان شتێک بڵێم دڵمەند نابی؟
کەوێ هێندێ ماتبوو، پاشان سەری هەڵێنا و گوتی:
ـ نا، نەوەڵلا چیە؟
حەمە بە دوو دڵییەوە گوتی:
ـ تا ماوەیەک با لە یەک دوور بین، هەر ماوەیەکە، پاشان خەڵک سای دەخەن و کۆن دەبێ.
کەوێ بە پێکەنینەوە گوتی:
ـ جا تازە؟! کابرا گوتی تا سە رەوسەکە ئاو نەیبردووە، تازە ئاو بیبا بە کاری چی دێ؟!
حەمە بۆ دڵخۆشی کەوێ گوتی:
ـ هیچ نییە! هەر گڕوپفێکە، دادەمرکێتەوە، با ماوەیەک لێک دوور بین، بزانین چۆن دەبێ.
کەوێ هەناسەیەکی هەڵکێشا و گوتی:
ـ باشە حەمەگیان، باشە، خودا دەکا بەوە واز دێنن، قەیناکە، ئەگەر کارێ، قسەیەک بوو، بە مینای بڵێ، ئەو با لە نێوانماندا بێ.
حەمەبە سەر سوورمانەوە گوتی:

ـ مینا؟! مینای حاجی؟!
کەویٚ بە پێکەنینەوە گوتی:
ـ لەو مەترسیٚ، ئەو لە یەکەم رۆژەوە دەزانیٚ، ئـاخر ئـەویش دڵـی بـە خاڵـمەوەیە، خاڵیشم دەزانیٚ من و تۆ یەکتریمان خۆشدەویٚ، مینـا پێـی گوتـووە، تـازە کـار لـەوە دەرچووە. حەمە ماوەیەکە بیٚ دەنگە، تاس بە سەریدا دیٚ، کەویٚ دەنگی دەدا:
ـ چیە؟ بۆ وا بیٚ دەنگی؟
حەمە بە دەنگی کەویٚ تاس لە سەری پەڕی، گوتی:
ـ هیچ هیچ، بەیانی دەچم بۆ شار، دەبیٚ سەگ پەیدا کەم، بە راست مینا جێی باوەڕە؟
کەویٚ دەم بە بزەوە گوتی:
ـ ئەریٚ، ئەریٚ، جێی باوەڕی منە، تۆش لێی مەترسـیٚ. لـە پـڕ جیـڕەی گریژەنـەی دەرگای دیوەکەی کوێخا رایەڵەوپۆی قسەی حەمە و کەوێی پساند و لە یەکی هەڵبڕین. خشپەی پێی رەوەکانەی حەمە چرپە وەسەربان دەخا، پاش ماوەیەک رممـەی قوونـەبان کوێخاکەریمی خستۆتە گومان و دوو دڵیەوە.

٧

گزنگی هەتاو لە پەنجەرە دوو دەریەکەی روو بە رۆژ هەڵاتەوە خۆی کێشاوەتە نێو کۆشکی ئاغاوە، داویە لە ئاوێنە باڵا نوێنەکە، تیشک گەڕاوەتەوە بۆ نسێ و هەتاو بووە بە دووان.

هەمزەبەگ بە تۆیی کراس و دەرپێی سپییەوە بە نێو ژوورەکەدا دێت و دەچێ، جار جار بەری هەتاو لە ئاوێنە دەگرێ و تیشک لە بەرگە سپیەکەی دەکەوێ و ژوورەکە دەکا بە کولوو.

رەسووڵی نۆکەر و ئەحمەد فەڕاش دەستەونەزەر بەلای دەرگاوە ویستاون، چاوەڕێی فەرمانی ئاغان.

عەتا لای سەرەوە، لە بەر دەستە نوێنێ، هەڵتروشکاوە، مستی دەستی چەپی لە نێو پەنجەی دەستی راستی ناوە و هەر دوو ئانیشکی ناوەتە سەر ئەژنۆکانی و تەوێڵی ناوەتە سەر هەر دوو مستی و زەق دەڕوانێتە نێوانی هەر دوو پێی.

عەدلە خانم لەوبەری عەتاوە، پاڵی داوە بەدیوارەوە، نازاداری کڵفەتی بە شانییەوە وەستاوە، جار جار کە ئاغا پشت هەڵدەکا، نازدار و ئەحمەد چاوە بڕکێیەک دەکەن و بە بزەیەک جوابی یەکتر دەدەنەوە.

هەمزە بەگ لەوسەری دیوەکەوە بە کرژی رووی کردە عەتا و گوتی:

ـ ئاخر ئەگەر سواری ناتوانێ بۆ سواری بووی؟ بۆ هەر دوێنێ نەتگوت؟ ئێستا چۆنی بدۆزمەوە؟ بەرەو کوێ پیاوی وەدووخەم؟ خودا دەزانێ رووی لە کام شوێنەوار کردووە، داخوا وەگیری کێ کەوتووە. چەند جارم گوت کوڕە سواری کوێتە مەبە؟ کوێتە بۆ ئەوە نابێ تۆ سواری بی. تۆ بۆ من حاڵی نابی و نابییە بنیادەم. هەمزەبەگ جار لەگەل جار دەنگی زیاتر هەڵدێنێ، عەتا بێ تەکان، ئەو چەشنەی کە دانیشتووە. نابزوێ.

عەدلە خانم چووەتە پەنای هەمزەبەگەوە، دەسرتێنێ بە گوێیدا:

ــ عەیبە ئاغا! بۆ ئەسپێ کوڕەکە لای ئەو رەش و رووتانە مەشکێنەوە، ئەگــەر لێشــی قەڵسی، ئەوانە وەدەرنێ با چاوورووویان نەکرێتەوە.

هەمزەبەگ سووڕێ سووڕا، بە تووڕەییەوە رووی لــە رەســوولّ و ئەحمــەد کــرد و گوتی:

ــ هاتوون بۆ سەیر؟! سەیر دەکەن حیزبابانە، بڕۆن یاڵلا لەبەرچاوم.

رەسوولّ و ئەحمەد بە جووت وەدەرکەوتن.

هەمزەبەگ بانگی رەسوولّ دەکاتەوە.

رەسوولّ سەری لە دەرگاوە هێناوەتەوە ژوورێ، بە ترسەوە گوتی:

ــ بەڵێ قوربان! لە خزمەتام.

بە ئەحمەد بڵێی حەسەن مەیتەر لەگەڵ خۆی بەرێ و وەنێو دێ کەون، ماڵــێ پیــاوێ بە گوریسەوە بێنە دەرکی قەڵا، خۆشت بچۆ، ماڵ بوێری نەکەن، هــەر کــەس لــە مــاڵ نەبوو، بە سواری بڕۆن بە دوویدا و بیهێنەوە، هەر کەس نەهات شــڕەی بخەنــە ئــەو لای دێوە، زوو بڕۆن زوو.

نۆکەر و فەڕاش و مەیتەر وەنێو دێ کەوتوون، هەمزەبەگ لە پــەنجــەرەوە چاویــان لێدەکا، لە بەر پەنجەرەوە، ئاورێکی لە عەتا داوە و گوتی:

ــ بۆ لەدەستت هەڵات؟ کەوتی؟

عەتا سەری لە سەر دەستی بەرزەوە کرد، بێ ئەوەی تەماشای بابی کا، بە تووڕەییەوە گوتی:

ــ سەگ بۆم هات سەگ، یەکیان پــەڕیــە کۆڵــم و خســتمیە خــوارێ، لەوانــە بــوو کۆڵەوارم کا.

هەمزەبەگ بە تووڕەیی و دڵسۆزانەوە داخوڕی بە سەریدا، گوتی:

ــ خۆ تۆ ئەسڵەحەت پێبوو، پێت نەبوو؟

ــ بەڵێ پێم بوو، یەکیانم تۆپاند، ئەوەی دیکەیان لە پشتەوە هێرشی هێنا و پەڕیە سەر ئەسپەکە، تازە هیچم پێ نەکرا، کوێتەش بە زین و لەغاوەوە بەلەسەی حەوتکانیان بوو.

دوێنێ عەسر ئەحمەد فەڕاش و حەسەن مەیتەریشم برد، شوێنەکەمان دیەوە و هــەتــا تاریکانێکی درەنگ گێڕامان، بەرەو بژوێ چووە.

بژویّ ملّکی رەشیدخانی کوڕی بەدرخانە و زاوای هەمزەبەگە. هەمزەبەگ دوو کچی لە ژنە پێشووەکەی هەیە، ناسکێ خێزانی رەشیدخانی کوڕی بەدرخانە، تەنکە لە باخەڵی قادرخانی کوڕی خانانی کانی کەروێشکە دایە.

ئەحمەد فەڕاش و حەسەن مەیتەر لەگەڵ پەنجا پیاوی نێو دێ لە بەر دەروازەی قەلاّ بە گوریسەوە وێستاون.

رەسووڵی نۆکەر لە ئەندەروون، بەر حوزووری ئاغا وەستاوە، رەسووڵ بە پارێزەوە گوتی:

ـ قوربان! هەر ماڵێ پیاوێ، بە گوریسەوە لە بەر قەلاّ چاوەڕێی فەرمانی ئاغان، دەستوور چیە؟

هەمزەبەگ لە عەتا دوورکەوتەوە، رووی کردە رەسووڵ و گوتی:

ـ بڕۆ بلێ بێنە حەوشە، با حاڵیان کەم.

رەسووڵ لە حەوشە، لە سەر حەوزەکەوە بانگی مام عەلی دەرکەوان دەکا:

ـ مام عەلی! هۆی مام عەلی! دەروازە بۆ ئەو پیاوانە بکەوە! با بێنە حەوشە، ئاغا قسەیان لەگەڵ دەکا.

پەنجا و سێ کەس دەستەونەزەر لە بەر سەرسەرادا وێستاون. هەمزەبەگ لە سەر سەراوە بە دەنگێکی بەرز قسەیان بۆ دەکا:

ـ کوێتە بە زین و لەغاوەوە بەلەسەی کێو بووە، وەک باسی دەکەن بەرەو و بژوێ رۆیوە. ببنە دوو دەستە، دەستەیەک لەگەڵ رەسووڵ و ئەوی دی لەگەڵ ئەحمەد و حەسەن وەڕێکەون. دیتانەوە دەوری بگرن و گوریسی بۆ رایەڵ کەن و بیخەنە داو، تا نەیهێننەوە، نەیەنەوە، هەر کەس لە ماڵی خۆی نان و پێخۆر هەڵگرێ، بێ کوێتە بێنەوە، بە سەری بابم جەریمەتان دەکەم، جا کەیفی خۆتانە، هەر دەستەیەک بیهێنێتەوە خەلاّتی دەکەم، دەبڕۆن دەی، بزانم چی دەکەن.

پەنجا و سێ کەس لە دەروازەوە چوونە دەرێ. رەسووڵی نۆکەر سوارە و ئەوانی دیکە پیادەن.

لەو لای دێوە، رەسوڵ رووی کردە ئەحمەد و گوتی:

ـ هەڵبژێرە، دەستەی خۆت جیا بکەوە، هەر کەس گۆ لە مەیدانی خۆ دەرکا. ئەحمەد بە پێکەنینەوە گوتی:

ــ تۆ لە من گەورەتری، تۆ هەڵبژێرە.

رەسووڵ بیست و پێنج کەسی جیا کردۆتەوە و بە قوڵێکدا، ئەحمەد و دەستەکەی بە قوڵێکی کەدا دەڕۆن.

ئەحمەد و حەسەن بەرەو بژوێ وەپێش کەوتوون، بە بەڵەدی دوێنێ کەوتوونە سەر شوێن.

شوێن لە هەورازی داوە بۆ نشێو، لە نشێوەوە بۆ هەوراز، لە هەورازەوە بۆ دەشت و مەزرا و مێرگە چووە. لە مێرگدا شوێن شێواو و چەواشەیە، وا دیارە کوێتە لەوەڕیوە!

حەسەن مەیتەرگوتی:

ــ راوەستن، دەبێ لەغاوی بە سەروە نەمابێ، چارەوێ بە لەغاوەوە ناتوانێ بلەوەڕێ، دەوروبەر بگەڕێن.

دەستە بە نێو گژوگیای مێرگدا بڵاو بوونەتەوە.

عومەری مام حوسێن لە پڕ هاواری کرد:

ــ ئەوەتا، ئەوە لەغاوەکەی، خۆی، سمی لێ ناوە و لە قوڕدا غەرق بووە.

حەسەن مەیتەر لەغاوی هەڵگرتەوە، شوێنیان لە مێرگ دەرکرد، بەرەو دار و شێوێ رۆیوە.

شیو ودار پڕوچرە، بی خورست و شیلان و گزیچار لێکیداوە. شوێنی کوێتە بە نێوانیاندا رۆیوە. لەتی دەسکەوسارەکەی لە بنە شیلانێ هاڵاوە و بە پچڕاوی بە جێ ماوە.

حەسەن لەتە دەسکەوساریشی هەڵگرتەوە و کەوتنەوە سەر شوێن:

رۆژ درەنگە، خۆر هاتۆتە چاوی راست، سێبەر کورت بۆتەوە و دوو پێ و نیوە، نیوەڕۆیە، دەستە لە سەر کانی و ئاوێ وچان دەگرێ. هەر کەس نان و پێخۆری خۆی کردۆتەوە و نێوەروژە دەخۆن.

نان و ئاو خوراوە، دەستە بێ وێستان کەوتوونەتە سەر شوێن، کێو بە کێو و یاڵ بە یاڵ دەیگێڕن.

شوێن لە رەقانی کوێربۆتەوە. لە نەرمان دەکەونەوە سەری. دەستە گەیوەتە نزیکی بژوێ، لە سەر هەورازێ وچانیان گرتووە، کەس تاقەتی قسەی نەماوە، هیوای گرتنەوەی کوێتەیان لەدەستداوە و لە بیری دانی جەریمەدان.

حەسەن مەیتەر ورەی لە دەست نەداوە، بە هیوای خەلاتە، بە وردی چـاو بـە ولاتـدا دەگێڕێ، لە نەکاو وەک گەشکەدار گەشکەی هاتێ، هەستاوەتە سەر پێ، هاوار دەکا:

ـ هۆوەتا! ئەوەتا! ئەوەتا کاکە حەمەد! هۆوەیە کوێتەیە!! خۆم دیمەوە، خۆم دیمـەوە! دەستە هەموو هەستاونەتە سەر پێ و دەستیان داوەتـە بـەرچاویان. مانـدووییان لـە بـیر چۆتەوە، وەریان گرتۆتەوە، رەنگیان گەش و چاویان روونبۆتەوە.

دەستە بە پەشۆکاوییەوە جاڵە بوون هەر کەس بە لایەکدا.

ئەحمەد فەڕاش گوڕاندی:

ـ بۆ وا جاڵە بوون؟ پەلە مەکـەن، بـە پـارێز لێـی بچنـە پـێش، سـەر چـڵ مـەبن، دەستوورەکەی ئاغاتان لە بیر چۆتەوە؟ گوریسەکانتان بکەنەوە و دەوری بگرن، کـەس پەلە نەکا.

بیست و پێنج گوریس کراوەتەوە، ئەم سەروئەو سەری هەر گوریسێ بە دەستی دوو کەسەوەیە، بە درێژایی بیست و پێنج حەوت باڵی، وردە وردە لە کوێتە نزیک و نزیکتر بوونەتەوە، گەمارۆیان داوە، دەچنە پـێش و پێشـتر، دەورەیـان داوە، جـەغزێ بـە دی هاتووە. ئەحمـەد و حەسـەن چوونەتـە نێـو جـەغزەوە. جـەغز وردە وردە بچـووک و بچووکتر دەبێتەوە.

کوێتە لە نێو جەغزدا کوێی لوول و کلکیکلافەکردووە و کوڕەگوێ وەستاوە، سم لە ئەرز دەگوتێ و دەپرمێنێ.

ئەحمەد فەڕاش لێی نزیک بۆتەوە، بە پارێزەوە فیکەی بۆ لێدەدا و دەیلاوێنێ.

کوێتە لووتیکردۆتە حەواو بە نێو جەغزدا غار و دەورە دەکا و بە نێـوانی ئەحمـەد و حەسەندا تێدەپەڕێ.

ئەحمەد هەلی بۆ رێ کەوتووە، دەسکەوسارە پچڕاوەکەی دەگـرێ، کوێتـە سـەرێ هـەڵدەسـووڕێنێ و دەردەپـەڕێ، ئەحمـەد دەسکەوسـارێ بـە دەسـتەوە هالانـدووە، کوێتەتـەکان دەدا و ئەحمـەد بـە دووی خوێـدا دەکێشـێ و دەورێ بـە نێـو جـەغزدا دەیسووڕێنێ. ئەحمەد زانی چەنەبەری ناکا، دەسکەوساری بەردا، کوێتە بازراقە دەبەستێ و بە سەر گوریسدا تێدەپەڕێ و وەکوو گێژەڵووکە دوور دەکەوێتەوە.

ئەحمەد بە دەم بەردانی کوێتەوەکەوتبوو، لە مەیدان هەستاوەتەوە، خۆ دەتەکێنێ، بـە دەم خۆ تەکاندنەوە دەڵێ.

ـ وەدوویکەون، ونی مەکەن، بێتوو ونبێ، بۆمان نادۆزیتەوە.
دەستە گوریسیان کۆ کردەوە، دوورونزیک بە دوویەوەن.
دەمە دەمی ئێوارەیە، خۆر لە ئاوا بوونە. ئەحمەد دەستەی کۆکردۆتەوە، قسەیان بۆ دەکا:
ـ ئەمڕۆ هیچمان بۆ نەکرا، تازەگەڕانەوەشمان نابێ، شەویش هیچمان بۆ ناکرێ، نان و پێخۆر ماوە؟
تێکڕا گوتیان:
ـ نەوەڵلا.
ئەحمەد گوتی:
ـ کەوایە ئێوە بڕۆنە سەر ئاوێ و داروپووش کۆکەنەوە بۆ ئاوری شەوێ با سەرمامان نەبێ، من دەچمە بژوێ لە ماڵی رەشیدخان نان و پێخۆر دەخوازم، نانی ئێوە لە سەر من، بەڵام چاو لە کویتە خافڵ نەکەن، هەوا تاریکی بکا تازە ناڕوا، بەیانی ئیشائەڵلا دەیگرین.
تاریکانە، تاریکەشەوە. گڕ بڵێسەی سەندووە و دەوروبەری روونکردووە. شەوقی ئاور دەستەی وەشەوارە خستووە، دەوروپشتی خۆیان نابینن.
ماوەیەکە ئەحمەد ماندوو و کەلەلا بە کۆڵێ نانەوە لە نزیکیان وەستاوە، کەس ئاگای لەو نییە، ئەحمەد خۆ ئاشکرا دەکا، گوتی:
ـ باش حەسانەوە؟ من ئەوە دەمرم، وەرن ئەو کۆڵە لە کۆڵم بکەنەوە.
حەسەن مەیتەر چاوی بە کۆڵە نان کەوت، بە سەرسووڕمانەوە گوتی:
ئەو هەموو نانەت لە ماڵی رەشید خان هێناوە؟!
ئەحمەد ئارەقی نێو چاوانی بە لەپی سڕی و بە بزەوە گوتی:
ـ رەشیدخان ئەو ناسکێ ناسکەی داگیرکردووە، ئێمە هەقمان نییە نان لەوێ بێنین؟
زۆریش توورە بوو، دەیگوت بۆ نەهاتوونەتەوە بۆ ماڵێ؛ قەول وایە بەیانی سەعیدی نۆکەر و چەند کەسێ بنێرێ کویتەمان لەگەڵ بگرنەوە.
دەستە بەو هەواڵە شادی و سروورکەوتۆتەوە دڵیان، زۆرتر دڵیان بە سەعیدی نۆکەر خۆشە. ئەو شەوە تا دەرنگانێ، باس باسی سەعید بوو!
یەک دەیگوت:

ـ قوەتی ئەو کابرایە ئەندازەی نییە، بە چاوی خۆم دیم، لە شەڕەکەڵدا بە کلک کەڵی ڕاگرتووە!

یەکێ دیکە دەیگوت.ـ کوڕە ئەوە هیچ نییە! جارێکی سواری ماینێ ببوو، ماینەکە لە جۆگەی ئاوێ نەدەپەڕیەوە، بەو چاوانەی خۆم دیم ئەو ماینەی کردە قەڵاندۆشی و پەڕاندییەوە، بەڵام لەو بەرەوە دای بە ئەرزدا و سەری بڕی، کا سەعید زۆر رق ئەستوورە، رق لە کەسێ هەڵگرێ تازە لە کۆڵی نابێتەوە، ئەگەر ئەو بێ، تازە لە کۆڵی نابێتەوە، وەبزانن کوێتەمان گرتۆتەوە.

حەسەن مەیتەر لە دڵەوە زۆری پێ ناخۆشە، بە خۆی دەڵێ:

ـ ڕەنجەکەم بوو بە ڕەنجی قالۆنچە! ئێمە خۆمان کوشتووە، بە ناوی سەعیدی نۆکەرەوە تەواو دەبێ، بە هەر لەونێ بێ دەبێ خۆم بیگرمەوە، ئەگەر بشمرم دەیگرمەوە.

دەستە چوار چوار و پێنج پێنج، هەر دەستەی لە قوژبنێ ئاوریان کردۆتەوە و بە دیار سکلەوە خۆیان گرمۆڵە کردووە. کەس بە تەواوی خەوی لێ نەکەوتووە، هەر خۆیان ماتکردووە.

دەمەو بەیانە، بای بەیان هەڵیکردۆتێ. حەسەن مەیتەر بە دیار سکلەوە، هەڵترووشکاوە، بە چیلکە خەریکی ئاوری دامرکاوە و سکلەکان، کۆوە دەکا، پووشە نەرمەی وەسەردەخا، فووی لێدەکا، سکڵ دەگەشێتەوە، پووش گڕ دەگرێ، بە گڕی ئاورەوە یەک یەک و دوو دوو لە ئاور دەچنە پێشێ.

هەوا ڕوونە، چۆلەکە وەجریوە جریو کەوتوون. ئاور لە چەند لاوەکراوە، نانە ڕەقی شەوێ بە ئاوری دەم بەیان گەرم و نەرم دەکەنەوە و دەیخەنە بەر دڵیان.

گزنگی هەتاو لە سەرانی داوە. دەستەی سەعیدی نۆکەر لە ئاسۆ وەدەر کەوتن. سەعید بە سوارییەوە وەپێش پازدە پیاوی پیادە کەوتووە، دەستە نزیک بۆتەوە، ئەحمەد و دەستەکەی بە پیریانەوە دەچن و ماندوو نەبینی و بەخێر هاتنیان پێدەڵێن.

سەعید نۆکەری ڕەشیدخانە، پیاوێکی شان و باهۆدار و کەڵەگەتە، بە دیمەن و شێوە پیاوە، ڕوو خۆش و لەبز شیرینە، ئازا و نەترسە، دڵپاک و خۆش باوەڕە، خۆ لە کەس بە زیاتر نازانێ. تەنیا عەیبی سەعید ئەوەیە زۆر گوێ لە مستی ئاغاواتە، ئەویش لە دڵپاکی خۆیەتی.

سەعیدی نۆکەر و ئەحمەد فەڕاش راویژ بۆ گرتنەوەی کوێتە دەکەن. حەسەن مەیتەر حەجمانی نییە و ئەرز وەخۆی ناگرێ، گوێ بەوان نادا، خۆی راویژی بۆ خۆیکردووە.

چل و سێ کەس دەووراودوور دەوری کوێتەیان گرتووە. سەعید بە سواری و ئەحمەد و حەسەن پیادە بەرەو کوێتە دەڕۆن.

حەسەن و کوێتە ماوەی چوار ساڵە پێک راهاتوون، قولێ گیای بە دەستەوەیە و لێی چۆتە پێشێ، کوێتە هەر دوو گوێی جووت لە سەر نێو چاوانی تیژ کردووە، حەسەن بە فیکە دەیلاوێنێ، کوێتە نامۆیی دەکا، پشتاوپشت دەکشێتەوە، پڕمەو حیلەی تێکەڵە، چاوی بڕیوەتە حەسەن مەیتەر، دەڵێی دەیناسێتەوە، بەڵام نامۆیی دەکا.

ئەحمەد و سەعید لە پشتی کوێتەوەن، دەیانەوێ بێنە پێشێ.

حەسەن دەنگیان دەدا:

ـ مەیەن، مەیەن، قوشقی مەکەن، لەو خەڵکە تۆقیوە، بلێن نەیەنە پێشێ، ئێستا خۆم دەیگرم.

حەسەن وردە وردە چۆتە پێشێ، قولە گیای بۆ رادەوەشێنێ، بە فیکە دەیلاوێنێ، چۆتە دوو هەنگاوی.

کوێتە بە دەم پڕمەوە پاشەکشێ دەکا و سەر هەڵدەتەکێنێ. لە پڕ لە پشتەوە ئەسپەکەی سەعید دەحیلێنێ، کوێتە بەرەو حیلە وەردەسووڕێ و تەنیشتی کەوتۆتە حەسەن. حەسەن لەو هەلە کەڵک وەردەگرێ، لە چاوتروکانێکا بازراقەی بەست و خۆی هاویشتە سەر پشتی و دەستی لە یالی گیر کرد و پێی لە ئاوزەنگی نا.

کوێتە دەڵێی جوانوو ئەسپێکی نەگیراو و تۆڕە، تازە سوار سواری دەبێ، هەڵدەخاتەوە، سم لە زەوی دەکوتێ، هەڵدەستێ و چوار دەست و پێ خۆ لە ئەرز دەداتەوە و بە دەوری خۆیدا دەسووڕێ. چەند جار ئەو حاڵەتانە دووپات دەکاتەوە و پاشان دەحیلێنێ و وەک باڵندە باڵ دەگرێ، بە نێوانی ئەحمەد و سەعید دا تێدەپەڕێ، دەنگی یا ئەڵلا لە هەر چوار لاوە بەرز بۆوە.

حەسەن مەیتەر دەڵێی بە زینەوە درواوە، بووە بە پینەی زین و لەگەڵ کوێتە بووە بە یەک و خوێ بە چارەنووس و کوێتە دەسپێرێ.

کوێتە بێ لەغاو و سەربەخۆ دەشت و کێو و نزاری گرتۆتە بەر. لە کێو تێدەپەڕێ. لە جۆگە بازراقە دەبەستێ، لەکەندولەند باڵ دەگرێ و لە چاوان ونبوو. ئەحمەد و سەعید و

هاوڕێکانیان دەستەوئەژنۆ چاویان بڕیوەتە ئەو ئاسۆیەی کە کوێتە و حەسەن لێوەی ئـاوا ببون. ماوەیەکی زۆرە چاوی چاوەڕوانیان بڕیوەتە ڕێ. وردە وردە هیوای گەڕانەوەیـان لە دەستداوە.

لە سەر یاڵەوە دەستە یەک یەک هەستاون و دەسـتیان داوەتـە بـەرچاویان و بریـو بریویان تێکەوت!

ئەحمەد لە داوێنی کێوەوە گوتی:

ــ چیە؟

عومەری مام حوسێن و عوسمانی سۆفی حەبیب جوابیان داوە:

ــ سوارێ لە دوور دیارە، بەڵام زۆر خاو دەڕوا، لەوە ناچێ کا حەسەن بێ! ئەحمــەد و سەعید و ئەوانەی کە لە خوارێ بوون. بە کرژی لە کێو وەسەرکەوتن.

سوار نەرم نەرم و سەبر سەبر دێ و دێ و دێتە پێش.

سوار تۆزاوی و سەر و پۆتک داماڵاو، بەڵام قیت و قۆز و دەم بە بزە و کەیف سازە.

ئەسپ لە ژێر رکێفی سواردا دەهانکێ و کلافەی ماندووی کەوتۆتە دەست و پـێ و کەف و ئارەق لە ژێر نەرمەزینەوە، بـە کەفـەڵ و لاتـەڕاف و بەرسـینگیدا شـۆڵاوگەی بەستووە، وەک گاوس دەهاژێ، کونە لووتی بووە بە هەمبانە و لەبەر یەک ڕەواوەتەوە.

ئەحمەد بە پیادە و سەعید بە سواری لە پێش دەستەوە، بە تاو خۆیان گەیاندێ.

ئەحمەد لە دوورەوە ئامێزی گرتەوە و گوتی:

ــ دەس خۆش کا حەسەن! دەس خۆش، ماندوو نەبی، ئابڕوومانت کڕییەوە، ماندووی کردی؟

حەسەن مەیتەر وەک سەرکەوتوویەکی بەرەی شەڕ خۆ بە سەر بـەرز دەزانـێ، خـۆ قەف دەکا، بسکەی سمێڵی دێ، بە بزەوە دەڵێ:

ــ هەر ماندوو؟! نانە جاوی حەوت ساڵی لـە زگـم هێنـاوە دەرێ، چـۆن سـوارێکم ئەحمەدگیان؟ شڕە دەگێڕمەوە، یان نا؟!

ئەحمەد بە شانازییەوە گوتی:

ــ هەر شڕە؟ ئابڕووی ڕۆیو دەگێڕییەوە، ئابڕووی ڕۆیو، هەزار بارەکەڵـلا، ئـەوەی تۆ کردت، کاری نەکردوو بوو! چۆن بێ لەغاو ڕات گرت؟

حەسەن پێی لە ئاوزەنگی دەرهێنا و دابەزی و لەغاوی لە پشتی کردەوە و کردییە دەم و سەری کوێتە و وردە وردە دەیگێڕێ تا ئارەقەی وشکبێتەوە، بە دەم گێڕانەوە گوتی:

ـ خۆشم نازانم! ئەوەندەم هۆش بوو خۆ بگرم و نەکەوم، وەختێ زانیم، خۆی خاو بۆوە و وێستا، وەک ماستی مەیوی لێ هات. بێ بەڵا بی، ئێوارەش خەتای تۆ بوو، تۆ بۆی چووی، من دڵم نەهات بڵێم تۆ مەچۆ، دەنا هەر ئێوارە دەمگرتەوە و زەحمەتمان وەبەر کا سەعید و ئەوانیش نەدەدا و خۆشمان ئەوندە ماندوو نەدەبووین.

سەعیدی نۆکەر بە لەبزێکی خۆش و شیرین گوتی:

ـ نا کا حەسەن شتی وا مەڵێ، ئێمە هاتووین چمان کردووە؟ زۆرمان پێ خۆش بوو گرتەوە، شوکور حەوجێکتان نەکەوتە ئێمە، ئەگەر ئیزنتان لە سەر بێ نیوەڕۆ بچینەوە بژوێ، کاولاشێکمان هەیە بحەسێینەوە، ئەوە نێوەڕۆیە.

ئەحمەد فەڕاش گوتی:

ـ ماڵت نەشێوێ کا سەعید، ڕێگامان دوورە، دەبێ وەڕێکەوین، بووینە زەحمەت، ئەگەر ئیزنمان بدەی، دەڕۆین.

سەعید بە بزەوە گوتی:

ـ ئیزنی ئێمەش بە ئێوەیە، کەوایە بڕۆن با وەدرەنگ نەکەون.

سەعید و دەستەکەی بەرەو بژوێ گەڕانەوە و لە چاو ونبوون.

حەسەن مەیتەر لەغاوی کوێتەی گرتووە و هەر دەیگێڕێ. ئارەقی کوێتە وشکەوە بووە و هاتۆتەوە سەرخۆ. حەسەن دەستی بە لەغاوەوە بەرەو ئەحمەد درێژ کرد و گوتی:

ـ فەرموو، ئامادەی سوارییە! سوار بە با وەڕێکەوین.

ئەحمەد دەکشێتەوە، بە سوێندەوە گوتی:

بە خودا سوار نابم، حەیە حەی! ئازایەتی هی تۆ و سواری بۆ من؟! نا! نا، کاری وا نابێ، دەبێ هەر خۆت سوار بی.

حەسەن سوار بوو و ئەحمەد و دەستەوەدووی کەوتن و بەرەو تازاوا گەڕانەوە.

ڕۆژ لە هەموو لایەک ئاوا بووە. هەوا روو بە تاریکانە. دەستەی ئەحمەد فەڕاش گەیونەتە سەر چۆم و بەرانبەر بە قەڵان.

دەستە داوا لە ئەحمەد دەکەن گۆرانی بڵێ. بەر لەوەی ئەحمەد بیبێتە فەڕاشی قەڵا، هەر کەسێ ژنی بێنایە، بە گۆرانی ئەو بووکیان دەگوێستەوە.

ئەحمەد بێ دڵیان ناکا. ئەو بە دەنگی خۆش و ئەوانیش بە هەوای بووکمان هێنا و هاتینەوە، بە چەپڵە:

بووکمان هێنا و هاتینەوە، گوڵە بە قوربانت بم
لە گوڵە زەردان پەڕینەوە، گوڵە بە قوربانت بم
ئەوەی دێ خارا لەبەر، گوڵە بە قوربانت بم
ماینی بووکێم یاڵی شیێیە، گوڵە بە قوربانت بم
زاوا کوانێ؟ بووکمان پێیە، گوڵە بە قوربانت بم

گەورە و بچووک، ژن و پیاوی تازاوا رژاونەتە دەرێ و گوێیان لە دەنگی خۆشی ئەحمەد راگرتووە.

هەمزەبەگ و عەدلە خانم و عەتا لە سەرسەرا وێستاون، بە بزە مزگێنی گرتنەوەی کوێتە بە یەکتر دەدەن.

نازدار لە پشتی دەلاقەی مدبەقەوە وەستاوە و گوێی بۆ گۆرانی خۆشەویستەکەی راگرتووە و لەگەڵ هەر وشەیەک دڵۆپێ فرمێسک لە چاویەوە دەبارێنێ و لە دڵەوە بە قوربانی دەبێ.

دەنگی گۆرانی و چەپڵەڕێزان گەیوەتە بەر دەروازەی قەڵا.

هەمزەبەگ لە سەر سەراوە بانگی دەرکەوانی کرد و گوتی:

ـ مام عەلی! برازاوا گەیشتێ، دەروازەیان بۆ بکەوە بزانە بووکیان پێیە؟!

مام عەلی دەروازەی کردەوە، ئەحمەد لە پێشەوە و حەسەن و کوێتە و رەعیەتەکان بە دوویدا ڕژانە حەوشە.

عەتا بە هەڵاتن بە پلیکاندا هاتە خوارێ، بێ ماندوو نەبینی، کوێتەی لە دەستی حەسەن وەرگرت و بردییە سەر حەوزەکە.

هەمزەبەگ بانگی ئەحمەد و حەسەنی کرد و گوتی:

ـ بەو خەڵکە بڵێن بڕۆنەوە، ئەوان مەرخەسن، ئێوە وەرنە سەرێ، حەسەن! تۆش وەرە، خۆت نەشارییەوە.

رەعیەت بەرەو دەروازە گەڕانەوە. ئەحمەد و حەسەن چوونە سەر حەوزەکە، دەست و دەموچاویان دەشۆن. پاش خۆتەکاندن، ئەحمەد فەڕاش لە پێشەوە و حەسەن مەیتەر بە دوویدا چوونە حوزوور.

دەستەی رەسووڵی نۆکەر وەک لەشکری شکاو، سەرشۆڕانە، تاقەولۆقە بەر و دوا گەیونەتە نێو دێ و هەر کەس دەڕواتەوە ماڵی خۆی.

رەسووڵ بێ دەنگ چارەوێی کێشاوەتە تەویلە و بێ چرپە لە پێشخانە وەستاوە، گوێی لە پێکەنینی ئاغایە. سەبرێ، بە شەرمەوە لە دەرگا دەدا.

ـ کێی؟ وەرە ژوورێ.

رەسووڵ دەرگای کردەوە، بە شەرمەوە سڵاو دەکا، دەستەونەزەر بە لای دەرگاوە وەستاوە.

هەمزەبەگ بێ بایەخانە، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ دانیشە رەسووڵ، ئەحمەد باسی گرتنەوەی کوێتە دەگێڕێتەوە، باسەکە زۆر خۆشە، دەی ئەحمەد.

ئەحمەد لە ئەوەڵ تا ئاخر دەیگێڕێتەوە، لەو شوێنانەی کە باسی ئازایەتی حەسەن دەکا، حەسەن دەست دەنێ بە سینگییەوە و خۆ دەچەمەمێنێتەوە و دەڵێ:

ـ خۆم نۆکەری ئاغام.

رەسووڵ لە بنەوە، بە دزی ئاغاوە مۆڕەیەکی گورچووبڕ لە حەسەن دەکا، سەر زارەکی بەدەمیەوە پێدەکەنێ.

پاش تەواو بوونی قسەکانی ئەحمەد، هەمزەبەگ بە دەنگێکی بەرز، وا کە لەو دیوەوە عەدلە خانم گوێی لێبێ، گوتی:

ـ عەدلە خانم! ئەو خەڵاتانەی کە دامناون، بەنازداردا بیاننێرە.

نازدار بە بوخچەیەکەوە دێتە ژوورێ، بە پارێزەوە بوخچەی لە بەردەستی ئاغادا دانا و پاشەوپاش چووە دواوە.

هەمزە بەگ بە پێکەنینەوە سەری هەڵێنا و بە نازداری گوت:

ـ دەورێ چایشمان بۆ بێنە، ئێشاڵلا ئەم پاییزە کارێکتان بۆ دەکەم!

نازدار بە لۆی دەسماڵەکەی دەموچاوی دادەپۆشێ و بە شەرمەوە چووە دەرێ.

ئەحمەد فەڕاش سوورهەڵدەگەڕێ، سەری خەجاڵەتی بەرداوە و ئارەقەی شەرم دەسڕێ.

هەمزەبەگ قاقای کێشا و گوتی:

ـ وەرە پێشێ شەرم مەکە، حەسەن! تۆش وەرە، ئەوە یەکی دەستێ کەواوپاتوڵ و بیست تمەن پووڵە، مزگێنی و خەلاتی ئەوەیە کە پیاوانە کویێتەتان گرتەوە، ماوەتەوە کاری ئەو هەتیوە شوانە! هەر یەکی کارێکتان پێ دەسپێرم، رووی کردە ئەحمەد و گوتی:

ـ ئەحمەد! کاری تۆ ئەوە بێ ئەو هەتیوە شوانەکەی کانی‌توو بێنی.

کاری حەسەنیش دوو باخە شووڵەتەڕ باتە تەویلە.

رەسووڵیش خۆی دەزانێ دەبێ چی بکا، پێویست بە گوتن ناکا. هەر یەک بە نۆرەی خۆیان جوابی بەڕێوەبردنی فەرمانی ئاغایان داوەتەوە، ئەحمەد و حەسەن خەلاتیان وەرگرتووە و چوونەتەوە جێی خۆیان و چاوەڕێی چایین.

نازدار بەکەشفە چاییەوە هاتە ژوورێ، چای ئاغای لەبەردەمی داناوە، سێ چایی بە کەشفەوە لە نێوانی رەسووڵ و ئەحمەد و حەسەن دادەنێ و تەماشایەکی ماناداری ئەحمەد دەکا بە تووڕەییەوە، چەشنێ کە ئەحمەد تێی گەیی، رۆیشتە دەرێ.

چای خوراوە، شێوکراوە، چای دوای شێو خوراوە، نۆکەر مەرخەس بووە و رۆیوەتەوە، مەیتەر چۆتە میانە و خەوتووە.

ئەحمەد سەر لە نازدار دەرناهێنێ! ئەو تووڕە بوونە و خۆبادانەی لەبەرچی بوو؟ لە سەر دڵی بووە بە گرێ و کوناوکون لە دووی دەگەڕێ، نازدار بووە بە دڵوپێ ئاو بە ئەرزدا چۆتە خوارێ!!

٨

له حەوتکانیانەوە وەسەرکەوی ڕووبە ڕۆژئاوا بڕۆی، بەرەو بژوێیە.

بە شانی ڕاستدا وەرسووڕێی ڕوو لە باشووری ڕۆژئاوا بکەی، دەتباتە کانییە کوێرە. کانییەکوێرە گوندێکی بچووکی پازدە ماڵییە لە داوێنی شاخی هەزاربەهەزاری حەوتەوانان و پێڵاودڕەدا بە دیهاتووە.

ئەو دوو کێوە سەربەرزە کوێستانی ئەو مەڵبەندەن هەموو چەشنە گیاوگوڵێکیان هەیە، هەتا مانگ و نیوێ هاوین هەر بژوێن و سەرسەوز دەمێننەوە.

لە داوێنی کێوی حەوتەوانانداندا، لە بەر ئاوایی و قەراخ ڕێی تازاوا و کانیتوو، کانییەک سارد و بە پیت، لە خیزەڵانێ هەڵدەقوڵێ، ئاشگێڕێ ئاوی لە بەر دەڕوا.

هەموو ساڵێ، لە وەرزی بەهاردا، دەوروپشتی ئەو کانییە زۆنگ دەبێ و خیزی دەوروبەری دەشاوتەوە، تێی دەرووخێ و سەر لە نوێ دەری دەیدەنەوە. بەو بۆنەوە ئەو دێیەیان نێو ناوە کانییەکوێرە، هەر ئەو کانییەشیان هەیە.

تازە گزنگ لە سەرانی داوە، هێشتا سێبەری حەوتەوانان لە سەر کانی لانەچووە.

دەستەیەک کچی عازەب لە سەرکانین بە نۆرە گۆزە پڕ دەکەن.

ڕێبوارێکی قۆچاخ، کرژ لە ڕێوە دێ. ڕێبوار کوێرە جەحێڵەیەکی توندوتۆڵ و هەڵکراوەی بە دیمەنە، پێکەوتوو و کەڵەگەت، شانوباهۆ دارە.

ڕێبوار گەیوەتە بەرانبەری کانی، کچان سەرنجیان داوەتێ و چوار چاوی تێی دەڕوانن.

یەکیان زۆر جوان و باڵا بەرز و خۆش دیمەنە، لە ناو ئەوانی دیکەدا دیارە، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ ڕەنگە چێودار بێ!

یەکی دی جوابی داوە و گوتی:

ـ رەنگە چێوداری تۆ بێ! خۆگە وا دەبوو!
لە تریق و هۆڕی کچان، ڕێبوار ئاوڕی داوە و گوتی:
ـ دادەکان! ماڵی مەحموود شوان لە کوێوەیە؟
یەکیان بە کچە جوانەکەی گوت:
ـ ئا، نەمگوت؟ کابان! ماڵی ئێوەی دەوێ! میوانی ئێوەیە، جوابی بدەوە.
کابان جوابی ڕێبواری داوە و گوتی:
ـ هەوەڵ ماڵ لە سەر ڕێیە.
ڕێبوار گوتی:
ـ کا مەحموود داخوا لە ماڵە؟
ـ بەڵێ لە ماڵە. ڕێبوار ملی ڕێی گرتەبەر و ڕۆیشت، دوورکەوتۆتەوە، بەڵام هێشتا هەر دەنگی پێکەنینی کچان دەگاتە گوێی.
هەوەڵ ماڵ، لە سەری ڕێ ماڵی مەحموود شوانە. ماڵ زۆرتر لە وێرانە دەچێ.
دیوار بە بەردی قۆقز، لارووێر لە سەر یەک دانراون. لە هێندی شوێن بەرد لە دیوار دەرهاتووە و کەلەبەری تێخستووە.
دیواری حەوشە لە سێ چوار لاوە ڕووخاوە، دەرگایەکی شەقوشڕی بچووکی تەنکەکە، لە ژەنگدار رزیوە، لە گرێژنە چووە و بە دیوارەوە هەڵپەسێراوە، زۆرتر لە دەرگای کۆز دەچێ. میوان باوەڕ ناکا ئاوەدان بێ، بە بۆک و نابۆکەوە سەری بردە ژووورێ و خاوەن ماڵی دی!
مەحموود شوان لە سەر بەردەخوێکەی حەوشە دانیشتووە. هەر دوو ئانیشکی لە سەر ئەژنۆی داداوە و چەناگەی ناوەتە سەر هەر دوو لەپی دەستی کردوویە بە کۆڵەکە و سەری پێ ڕاگرتووە. قامکی ئەملاوئەو لای ڕوومەتە تاو گەستووەکانی داپۆشیوە، چڵە چڵە ریشی سپی لە بەینی پەنجە کووڕ و چرچەکانییەوە هاتوونەتە دەرێ. مەحموود شوان لەبەرچاوی میوان زۆر لە جاران پیرتر و چەماوەتر دیاریدەدا. ئەوەندە چۆتە نێو خەیاڵەوە ئاگای لەوە نییە کە میوان هاتۆتە حەوشە.
ماوەیەکە میوان بەدیارییەوە وەستاوە. میوان ناچار گوتی:
ـ خاڵە مەحموود! میوان رادەگرن؟!
مەحموود شوان راچەنی، هەستا سەر پێ و باوەشی گرتەوە و گوتی:

ـ حەمەگیان! ئەوە تۆی؟! ئەی بە خێر بێی، ماڵی خۆتە، تۆ میوان نی، بانگی خێزانی دەکا:

ـ نزە! نزاکەت! ئافرەت! میوانمان هاتووە، میوانێکی زۆر خۆشەویست، زووبە، راخەرێکمان بۆ راخە.

مەحموود شوان و حەمە دەستە ملان بوون.

نزاکەت لە بەر هەیوان تەنووری داخستووە، لە نێو دووکەڵەوە هاتە دەرێ، ئاوی چاو و لووتی بە گۆشەی چارەکەکەی دەسڕێ، کۆمەکۆم لبادێکی لوولە کراوی داوەتە بن هەنگڵ و لە سێبەری کەپرەکەی حەوشە رایخست و بە لەبزێکی زۆر شیرین، گەلێ بەخێر هاتنی حەمە دەکا و دەڕوا.

میوان و خانەخوێ لە سێبەری کەپر دانیشتوون. خشپەی پێیەک ئاوڕ بە میوان دەداتەوە، کچە جوانەکەی سەر کانی بوو، حەمە بە سیلە چاوی تێی دەڕوانێ و گورجێ چاوی هەڵدەبڕێ.

کابان لە بەینی قوڵفی گۆزەوە میوان ئەخاتە تەرازووی چاو، هەڵیدەسەنگێنێ، گۆزەکانی لە سێبەری دیوار دانا چووە بەر هەیوان و دەمی نا بە گوێی دایکییەوە.

حەمە لەدڵی خۆیدا گوتی:

ـ سەبارەت بە من دەدوێن!

مەحموود شوان بانگی کابانی کرد، گوتی:

ـ دادەی رۆڵە چایەکمان بۆ سازکە، میوانم لە کاکە حەمە خۆشەویستتر نابێ.

حەمە بە دەنگێکی بەرز، وا کە کابان ببیستێ، گوتی:

ـ نەوەڵلا، حەوجێ بە زەحمەت ناکا، خۆ من میوان نیم.

مەحموود شوان بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ رەنگە بلێی دەسکورتن؟ مەترسێ! پووڵم پێ نەداوە! دوێنی لە شار، لە قاوەخانەی حاجی رەشید هێناومە، بە زۆر بڕی بە سەرمدا، لەوە گەڕێ حەمەگیان، لەگەڵ شوانییەکەت چۆنی؟ لە بیرتە رۆژەکە لەسەر ئاوەکەی حەوت کانیان چ شەڕە سەگێ ساز بوو؟ ئاگات لێ بوو زاڵم چۆن ورچەی دا بە ئەرزدا؟ خۆزگە بەو رۆژە.

حەمە قسەکەی لە بەر گران بوو، نێو چاوانی وێکهێناوە و گوتی:

ـ ورچە نەدەکەوت خاڵە، پاشووی لە بەردگیرا، ورچە لەو سەگانە نەبوو کە زاڵم دەرەقەتی بێ، ناڵێم زاڵم خراپە، ئەویش سەگی چاکە.

مەحموود شوان هەستاوەتە سەر چۆک، گوڕاندی و گوتی:

ـ حەیە حەی! شەل نییە و پای شکاوە!! ئەوە دەڵێی چی؟ کوڕە خۆ سەگ نەبوو زاڵم لە ئەرزدا! جا فایدەی چی؟ خۆ لای من نەماوە، دەنا ئێستا تێکمان دەکردن.

حەمە بە کزێکەوە گوتی:

ـ ورچەش نەماوە خاڵەگیان، هەتیوەکەی هەمزەبەگ تۆپاندی، ئێستا بێ سەگ ماومەتەوە، دەبێ کارێکم بۆ بکەی.

مەحموود شوان بە حەسرەتەوە دای بەرانیدا و گوتی:

ـ ئەی شەیتان ملی شکێ! جا من چووزانم تۆ سەگت دەوێ! دوێنێ زاڵمم بردە شار بەڕەڵڵام کرد.

حەمە بە تێڕادیوی و تووڕەییەوە گوتی:

ـ دەک ماڵت خرا نەبێ! جا چۆن دڵت هات؟! جا پیاو سەگی وا بەڕەڵڵا دەکا؟!

مەحموود شوان هەناسەیەکی هەڵکێشا و بە دڵێکی ڕێشەوە گوتی:

ـ لۆمەم مەکە براله، لە داخی هاومالّی خراپ وامکرد، ئەگەر وامنەکردایە، دەروێش عەلی دەیبرد، ئاخر ئێستا ئەو بە جێی من شوانە.

میوان و خانە خوێ بێ دەنگن. کابان بە کتری و قۆرییەوە بەرەو لایان دێ،

کابان بە شەرمێکی کچانەوە بە خێر هاتن لە میوان دەکا و لە خوار ئەوانەوە، لە سەر ئەرزەکە دانیشت، دەورێ چای بۆ تێکردن.

حەمە سەری داخستووە جار جارە لە ژێرەوە چاوی لە کابان دەکا و زوو چاو دادەخاتەوە.

کابان دەسگرەیەکی رەشی دەسک درێژی بە دەستەوەیە و زوو زوو دەسکە درێژەکەی قوڵفە دەکا و دەیکاتەوە و بە دزییەوە چاوێ لە میوان دەکا و کرژ چاو دادەخاتەوە.

مەحموود شوان پەنجەی لە ئەژنۆ هەڵپێکاوە و هەر دوو قامکە کەڵەی دەستی بە دەوری یەکدا خولدەدا. کەس قسە ناکا. لە پڕ مەحموود شوان بێ دەنگی دەشکێنێ، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ حەمە گیان! چیە؟ گەمیەکەت غەرق بووە؟! خەفەت مەخۆ، ئەمشەو بەیەکەوە دەبین، بەیانی دەچین بۆ شار دەیبینینەوە، خەم مەخۆ.

حەمە بە دووی سەری ئەو قسەدا دەگەڕا، سەری وەگیر هاتووە، سروور کەوتە دڵی، بە کرژی گوتی:

ـ لێرە بەشک نیم، وەرە پیاوەتیم لەگەڵ بکە مەمخە درەنگ، مەڕەکەم بە خەڵک سپاردووە، با ئێستا وەڕێکەوین.

مەحموود شوان بە قەڵسییەوە سەری ڕاوەشاند و گوتی:

ـ حەیە حەی! ئێستا؟! جا ئەوە نێوەڕۆیە، ئێستا بڕۆین دەبێ شەوێ لە شار بین.

حەمە بە پاڕانەوە گوتی:

ـ قەیناکە، لە شار دەبین، نەوەک زاڵمم لە دەست دەرچێ، ئەمڕۆ باشترە لە سبەینی خاڵەگیان.

مەحموود شوان بە ناچارییەوە ملی خست بە لادا و گوتی:

ـ دەی باشە، هەر گاوایە با نیوەڕۆژە بکەین، وەڕێدەکەوین، رووی کردە کابان و گوتی:

ـ کابان! گورجێ نیوەڕۆژەیەکمان بۆ سازکە کچم.

کابان گورجانە هەستا و لە حەوشە چووە دەرێ، لەو دیوی حەوشەوە قیڕە لەفڕووجەوە هەستا.

نیوەڕۆژە کراوە، پاش نوێژە، مەحموود شوان لە دەرگای حەوشە سواری گوێدرێژەکەی بووە، حەمە وەپێشی دەکەوێ و ڕێی شاریان گرتە بەر.

کابان لە بەر دەرگا وەستاوە، هەتا لە چاو وندەبن، هەر چاوی لێیانە.

ڕێ دوورە، دەردی دڵ زۆرە، قسە کۆتایی نایە. مەحموود شوان و حەمە قسەیان کردووە و بە نێردیوانی ڕێ و پلیکان پلیکان وەسەردەکەون:

هەر دوو زۆر کەیف خۆشن. حەمە بەوەی سەگی مەڕی وەگیر دەکەوێ و دەحەسێتەوە.

مەحموود شوان بەوەی کە زاڵم بە کەسێ دەبڕێ قەدری دەزانێ، لە لایەکی دیکەوە، خۆ بە سەرکەوتوو دەزانێ و سەگەکەی بە دەروێش عەلی نەداوە و قسەی خۆی بردۆتە سەر.

نزیکەو ئێوارەیە. لارە سێبەر داهاتووە. شار لە دوورەوە دیارە. دەستە دەستە خەڵکی دێ، بە سواری و پیادە بەرەو ماڵ دەگەڕێنەوە.

دەوری شارە. حەمە لە پێشەوە دەڕوا، ئاوڕێکی داوە و گوتی:

ـ خاڵە! ئەوە گەیشتین، چۆن بکەین؟

مەحموود شوان گوتی:

ـ گوێدرێژەکە دەبەینە کاروانسەرا و جێ خەوی خۆمان دەگرینەوە، پاشان دەچینە قاوەخانەی حاجی رەشید، شێومان خوارد دەچین دەخەوین، بەیان شەبەقی دا، وەدووی زاڵم دەکەوین، بەخت یار بێ دەیبینینەوە و پەتی دەکەین. پێت چۆنە؟ باشە؟

حەمە لارە مل گوتی:

ـ هەر چۆن تۆ پێت چاکە، وا دەکەین.

دەوری شارە، سەگە بەڕەڵڵا مووتە مووت و مڵ و مۆیانە. حەمە بە چاوی مشتەری سەرنجیان دەدا، بە دوو دڵیەوە گوتی:

ـ خاڵە مەحموود! من باش زاڵم ناناسم، خۆت چاو بگێڕە، لە نێو ئەوانە دا نییە؟

مەحموود شوان سەری راوەشاند و بە تەوسەوە گوتی:

ـ وەڵڵا بابە سەگ ناسی! ئەوانە سەگە بەڕەڵڵای نێو شارن، نەتدیوە چۆن کلکیان کردووە بە گەڵۆزا؟ ئەوانە رەوەک و ترسەنۆکن، زاڵم لە نێو سەد سەگدا بێ دیارە، لەودەمەوە سەگی منە، نەمدیوە کلکی دانەواند بێ، ما بێ چاکە، سەگی وا لە شاردا نامێنێ، خۆت و بەختت.

شار وەک ئەژدیها حەمە و مەحموود شوانی هەڵلوشی، کەوتنە گەرووی بازاڕەوە.

هاتوهاواری دەسگێڕ سەرنجی کڕیار رادەکێشێ، لەمبەر و ئەو بەرەوە رقەیانە مشتەری بانگ دەکەن.

حەمە سەری سووڕماوە! درینگە لە مێشکییەوە دێ، بێ ئیختیار چاو دەگێڕێ، گێژ گێژ وەدووی مەحموود شوان کەوتووە.

مەحموود شوان سەر دەرچووە، گوێ بەوانە نادا، دەگەڕێتەوە سەر حەمە، وەدووی خۆی دەخا، کۆڵان بە کۆڵان و شەقام بە شەقام دەڕۆن، گەیونەتە دەرکی کاروانسەرا.

عەلی شامی بە پیریانەوە هات، گوێدرێژ لە تەویلە دەکا. مەحموود شوان گوتی:

ـ جێمان بۆ راگرە کا عەلی، بۆ خەوتن دێینەوە.

عەلی شامی بە روویەکی خۆشەوە گوتی:

ـ جێی ئێوە لە سەر چاوی عەلییە، بە چاوان.

ئێوارەیە، تاریکانە. تاق و لۆق دووکان ماوە. مەحموود شوان و حەمە بەرەو قاوەخانەی حاجی رەشید دەڕۆن. دەگەنە بەر هەر دووکانێ؛ حەمە گەیەک دەگرێ و چاوێکی پێدا دەگێڕێ. گەیونەتە قاوەخانە.

قاوەخانە پڕە لە خەڵک. سەماوەرێکی رەژی زەردی گەورە لە بەر پەنجەرە، لە سەر چوار پایە دانراوە، کوڕێکی مێر منداڵ لە بەر شێرەیدا وەستاوە، خێرا خێرا چای تێدەکا و بە خەڵکدا دەیگێڕێ.

حاجییەکی شێوە پیاو لەولای سەماوەرکەوە، لە سەر سەندەڵی دانیشتووە، چاو بە میواندا دەگێڕێ.

دوو چراتۆڕ بە نێوەڕاستی قاوەخانەدا شۆڕ بوونەتەوە، لە بەر دووکەڵی سیغار بە حاڵ سۆڵەیان دێ.

حاجی رووی کردە دەرگا و مەحموود شوانی دی و قرچە پێ هەستا گوتی:

ـ وەرە ئێرە خاڵە مەحموود، بانگی چایچی کرد گوتی:

ـ قادر! دو چای جوان بێنە، قادر چای هێنا. هێشتا بە تەواوی دانەنیشتبوون، حاجی گوتی:

ـ دەی خاڵە! کوێخا شەریفەکەمان چۆنە؟ راسپاردەکەی منت پێ گەیاند؟ ئەو رەفیقە جوانەت لە کوێ بوو؟

مەحموود شوان دەستی لە سەر شانی حەمە دانا و گوتی:

ـ کاکە حەمە؟ دۆستی لە مێژینەی خۆمە، شوانی کانی‌تووە.

حاجی رەشید زۆر بە گەرمەوە بە خێر هاتنی لە حەمە کرد و لەگەڵ مەحموود شوان سەریان نا بە یەکەوە سرت و هۆر دەچپێنن بە گوێی یەکدا، حەمە هیچ حاڵی نابێ.

قاوەخانە وەک کۆترخانە هەر گمەی دێ، حەمە وەکو گێژ چاو بە خەڵکدا دەگێرێ.

دەستە دەستە، چوار چوار و پێنج پێنج لە دەوری یـەک کۆزیکـەیان داوە و قسـە دەکەن. لەو شانی حەمەوە کۆڕێ دانیشتوون، کابرایـەکـی قـەوی قۆڵـی سمـێڵ زل بڕیویەتە بەر خۆی و نۆرە بە کەس نادا.

حەمە هێندێ گوێی بۆ شلدەکا، قسەکانی وردە وردە سەرنجی حەمـە رادەکێشـێ. حەمە لەوێڕا حاڵیبوو کە کابرا گوتی:

ـ سەد جارم دیوە! قسەکە لە بەینی خۆمان دەرنەچێ، دەجار، بگرە زیـاتر هاتۆتـە ماڵمان، سەد جار نانم بۆ بردۆتە شاخی، بیست جار هاتۆتە هۆبەکـەمـان و شـەووڕۆژ ماوەتەوە، نازانن چ پیاوێکە! پارچەیەک زێرە زێـر، دەم و لـەبز شـیرین، قسـە زان و راوێژ خۆش، بە دیمەن و شێوەدار، تا دەست هەڵێنی کەڵەگەت و قەوی و قۆڵ، کابرا هەستاوەتە سەر پێ، گوتی:

ـ منتان دیوە؟ دوو هێندەی من دەبێ! هێندێ دەڵێن چەتەیە! ئەوەش فیتی ئاغاوات و ئەمنییەیە خستوویانەتە دوای، زۆری لێ دەترسێن، چاویان پێی بکەوێ، وەک رەوە؛ رەوی لەبەر دەکەن، خۆ ئێوە نەتاندیوە، فایدەی چی؟! ئیللا ماشاڵڵا کە دەکەوێتە شەڕ! نازانن چ دەکا! بۆ هەزار کەس ئاوڕ ناداتەوە! خۆ گوللە نایبڕێ!! گوللـە بەنـدی پێیـە! رەنگە ئێوە باوەڕ نەکەن، منیش بم باوەڕ ناکەم، بـەڵام بـەو چاوانـەی خـۆم دیومـە، رۆژێکیان لە هەوار، لە رەشماڵەکەی ئێمە خەوتبوو، ئەوندەم نەزانی دەورمـان گـیرا! سەروان خودایی بە خۆی و چل ئەمنییەوە دەوروبەری هۆبەکەی تەنیبوو، بوو بە تەقە!! هاوارم کرد و گوتم:

ـ کاک تاهیر! کاک تاهیر! کوڕە هەستە ماڵ کاول دەورت گیراوە! هـیچ خـۆی شلوێ نەکرد! سەبرێ هەستا و دەستێکی هێنا بە چاویدا و کڵاشەکانی خستە سەر پێـی و دەستی دایە تفەنگە بڕنووەکەی و چووە بەر دەرکی رەشماڵەکە وێستا! بە دەنگێکی زۆر پیاوانەوە گوتی:

ـ سەروان خودایی! لە دووی من دەگەڕێی؟ ئەوە من لێرەم.

سەروان فەرمانی دەسرێژی دا، لە چل لاوە، چـل لولـە تفـەنگ گوللـەیان لـێ دەباری! کەژ و کێو پڕ ببوو لە تۆز و بۆنی باڕووت!

ئەمن رۆحم سپارد، گوتم لەشی بووە بە رووی بێژنگ، لە نێو ئـەو گوللـە بارانـەدا کاک تاهیر قاقای کێشا!! گوڕاندی و گوتی:

سەروان! نۆرەی منە، خۆت بگرە، بەڵام نات کووژم! سەر پێیی سێرەی گرت، تەقە لە تفەنگەوە هات و سەروان لە خۆڵ گەوزا! سەروان هەستا و فەرمانی پاشەکشێی دا. رەوەی ئەمنییە وەک هەرشتە دەکەوتن بە سەر یەکدا، ئەوەندەی بڵێی یەک و دوو، لەو حاشییە و حەواڵە نەمان.

من واقم ورِ مابوو! کە چوومە پێشی، کاک تاهیر وەک پۆلای سەوزەوار نوونی تێنەببوو!! بە سەر لێشێواوییەوە گوتم:

ـ کاک تاهیر!

ئەو نەیهێشت پرسیارەکەم بکەم، گوتی:

ـ دەزانم، ئەوەم لە پێش چاوت، زرپ و زیندووم. خۆی راوەشاند، بە قەدرایی ربەیەک گوللە لە لەشی کەوتە خوارێ!!

من لاڵ ببووم، هیچم بۆ نەدەهات بە زماندا! دەستی گرتم و بردمیە ئەو لاوە، دەستیکرد بە باخەڵیدا و قایشێکی سووری دەرهێنا و گوتی:

ها ها ئەو مەرِە لەو بەرە خەوتووە، برۆ بیکە ملی، بەڵام خۆت لەوێ راوەستە.

سەرتان نەیەشێنم، قایشم کردە ملی مەرِە و خۆم بە دیارییەوە وێستام. تەقە لە تفەنگەوە هات، مەرِە لەترێکی بەست، هەڵاتمە سەری و تەماشام کرد، مەرِە لە کاوێژ نەکەوتبوو!! قایشەکەم لە ملی کردەوە و بردمەوە و گوتم:

ـ تۆ خودا ئەوە چ سرِیاتێکە؟

کاک تاهیر شیرین بزەیەک گرتی و گوتی:

ـ ئەوە گوللەبەندە، لە ملی هەر چیدا بێ، گوللە نایبرێ!

گوتم:

ـ تۆ ئەوەت لە کوێوە وەگیر کەوتووە؟

بە پێکەنینەوە دەستێکیدا بە شانمدا و گوتی:

ـ کاکە حەمەدی سولەیمانی بۆ شێخ مەحموودی نەمری نووسیوە، دەست بە دەست هاتووە بە من گەیوە.

حەمە وردە وردە و پێ پێ لە کۆرِەکە نزیک بۆتەوە، نەدیو و نەناسراو ئاشقی تاهیر و گوللەبەندەکەی بووە، بە ترسەوە گوتی:

ـ کاکە، عەیب نەبێ، پرسیارێ بکەم؟

کابرا بە روویەکی خۆشەوە گوتی:
ـ پرسیار عەیب نییە، نەزانین عەیبە، پرسیارەکەت چیە برا گیان؟
حەمە بە شەرمەوە گوتی:
ـ ئەو کاک تاهیرە لە کوێیە؟
کابرا پێکەنی و گوتی:
ـ بۆ تۆ لە گوێی گادا خەوتووی؟! چۆن تا ئێستا نێوی ئەوت نەبیستووە؟ هەر ئەوە بوو پرسیارەکەت؟
حەمە سوور هەڵگەڕا، لە ژێر لێوەوە گوتی:
ـ نەوەڵلا، ئەو گوللەبەندە هەر بە کاک تاهیرە؟ یان هی دیکەش هەیە؟
کابرا چاوێکی لە خەڵکەکە قرتاند و گوتی:
برا گیان! بۆ تۆش دەتەوێ؟!
هەموو وێکڕا دایان لە قاقای پێکەنین.
لە دەنگی پێکەنینی ئەوان، مەحموود شوان ئاوڕی داوە و گوتی:
ـ حەمەگیان! وەرە شێوەکەمان بخۆین.
نان و چا خوراوە، شەو درەنگە، قاوەخانە روو بە چۆڵ بوونە. مەحموود شوان و حەمە هەستاون. حەمە دەست دەبا بۆ گیرفانی. مەحموود شوان دەستی گرت و گوتی:
ـ من دەیدەم.
حاجی رەشید هەستا و گوتی:
ـ لە هیچتانی وەرناگرم، ئەمجارە کاکە حەمە هاتۆتە ئێرە، میوانی منن، بۆ جارێکی دی، برۆن، بە خوام سپاردن.
بازاڕ چۆڵە، لە چەند لاوە لەنتەر لەبەر دووکان هەڵواسراوە و بەر دووکانی روون کردووە. دووکەس بە چراوە بە بازاڕدا دەگەڕێن، دالاندارن.
مەحموود شوان لە پێشەوە دەڕوا، حەمە بە دوایەوە کەوتۆتە گێژاوی قسەکانی کابرای قاوەخانە، تاهیر و گوللەبەندەکەی بە ئاوات دەخوازێ. لەودەمەوە ئەو قسە و باسانەی بیستووە، گۆڕاوە! هەست بە دەردێکی سەیر لەدەروونیدا دەکا. قسەی کابرای هاتۆتەوە بیر، خۆی سەرکۆنە دەکا:

ـ وەڵڵا ڕاست دەکا! دەڵێن لە گوێی گادا خەوتووم! ئاگام لە هیچ نییە، پێموایە کەس چەنەبەری ئاغا ناکا! شار چەندە باشە پیاو هاموشۆی بکا، بۆیە دەڵێن کەسێ بگەڕێ چاک و خراپ دەبینێ، شت فێر دەبێ، ڕەنگە خاڵە مەحموودیش نێوی تاهیری بیستبێ! با لێی بپرسم:

مەحموود شوان سەری داخستووە و خەیاڵاوی دەڕوا. لە پڕ حەمە گوتی:

ـ خاڵە! پرسیارێکت لێ بکەم ڕاستم پێ دەڵێی؟!

مەحموود شوان بێ ئەوەی ئاوڕ بداتەوە، گوتی:

ـ ئەگەر بزانم پرسیارەکەت چیە؟

حەمە هێندێ ماتبوو، گوتی:

ـ با بچینەوە کاروانسەرا، لێرە نابێ، هەر دوو بێ دەنگ و خەیاڵاوی ڕێیان گرتەوە بەر.

دەستەیەک کاروانچی لە کاروانسەرا خەوتوون. جێی مەحموود شوان و حەمە لە پاڵ یەکدا، لە قوژبنێ ڕاخراوە، هەر دوو لە جێ خزیون.

حەمە سەری بردۆتە بن گوێی مەحموود شوانەوە، بە سرتە گوتی:

ـ خاڵە! نەخەوتووی؟

مەحموود شوان دەکەوێتە سەر تەنیشت؛ ئانیشک دادەدا و سەر دەنێتە سەر لەپی دەستی، سەبرێ گوتی:

ـ نا، قسەکەی ڕێگا چ بوو؟

حەمەش وەک ئەو کەوتە سەر لاتەنیشت و ئانیشکی دادا و ڕوومەتی نایە سەر لەپی دەستی و گوتی:

ـ لێم نەکەی بە عەیب! کابرایەک لە قاوەخانە شتێکی سەیری دەگوت! دەیگوت تاهیر ناوێ لە دەوڵەت یاخییە، بە قسەی ئەو، ئەو تاهیرە گوللە کاری لێ ناکا! گوللە بەندی هەیە! تۆ بیستووتە؟

مەحموود شوان بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ گوڵلەبەند و شتی وام نەبیستووە بیبێ، بەڵام ناوبانگی ئازایەتی تاهیرم بیستووە، دەڵێن زۆر ئازا و نەترسە، هەو هەوانی بە ئەمینە و ئاغاوەت ناوەتەوە، بووە بە هۆرە بۆیان. دەڵێن زۆری لێ دەترسێن.

حەمە لە جێ ڕاستەوە بووە، بە دانیشتنەوە گوتی:
ـ تۆ دیوتە؟!
مەحموود شوان ماوەیەک جوابەکەی وەدرەنگ خست، پاشان گوتی:
ـ نا، من نەمدیوە، بەڵام دەزانم، لەم و لەوم بیستووە.
حەمە لەو گە گرتنەی مەحمود شوان دوو شک بووە! بەڵام وەنەزەری نادا، ماوەیەک بیر دەکاتەوە، پاشان گوتی:
ـ باشە، خاڵە! بڵێی هەر تەنیا خۆی بێ؟
مەحموود شوان ویڕای حەمە لە جێ ڕاست بووە و گوتی:
ـ نا، نەوەڵڵا، پیاوی وەک تاهیر تەنیا نییە، دارودەستەی هەیە، بەڵام هەر ناوی ئەو بە نێوە، وەک چۆن دەڵێن شێخ مەحموود، مەلا مستەفا، سمایل ئاغای سمکۆ و ئەو سەر عێلانەی دیکە کە ناوبانگیان هەیە، ئەوانیش خۆ تەنیا نەبوون، پیاوی زۆر ئازا و ڕەشیدیان لە گەڵدا بووە و هەیە، چونکە ئەوان سەرکردەن، هەر بە ناوی سەرکردەوە بە ناون. کاروبار و دەستوورات ئەوان دەیدەن، هەر جووڵانەوەیەک، هەتا فەرمانی سەرۆکی لە سەر نەبێ، کەس ناتوانێ بەڕێوەی بەرێ، حاڵی بووی حەمەگیان؟
حەمە ماتبووە، لە دڵیەوە لێکی دەداتەوە، بە سەر لێشێواوییەوە گوتی:
ـ سەیرە! ئەو عالەمە چۆن یەکیان گرتووە؟! بۆ دەبێ هەموو کارێ بەدەستووری کەسێ بەڕێوە بچێ؟ کەوا بێ ئەو کەسە ئاغایە!
مەحموود شوان بە پێکەنینەوە گوتی:
ـ نا، ئاغا نییە، بەڕێوەبەری ئەو ڕێکخراوە، یان ئەو بزووتنەوەیە. دەزانی چۆنە؟ مەسەلەن، ئەو بزووتنەوەی تاهیر، ڕەنگە لە نێو ئەواندا کوڕی زۆر ئازاتر لە تاهیر هەبێ، ئازایەتی ماوەرای زانینە، سەرکردە دەبێ کەسێ بێ زۆر زانا و هەڵکەوتوو بێ، بە سەر هەموو سیاسەتێکدا زاڵ و لێهاتوو بێ، تاهیر لە هەموویان زاناتر و وریاترە، بۆیە هەڵیان بژاردووە، چۆنت حاڵیکەم؟ تەزبێحێک لە نەزەر بگرە، چۆن دەنکە تەزبێح دەکرێن بە بەنێکەوە هەر دوو سەری بەنەکە لە ئێمامی هەڵدەکێشن، ئەودەم پێی دەڵێن تەزبێح، ئاوایە، تاهیر ئیمامەکەیە، دارودەستەکەی دەنکە کانییەتی، بیروباوەڕیشیان بەنەکەیەتی، هەموویان باوەڕیان یەکە و لە دەووری ئەو باوەڕە کۆ بوونەتەوە، حاڵی بووی؟

حەمە دەستی لە ژێر روومەتی دەرهێنا، بە دەم راکشانەوە گوتی:

ـ تا ئێستا ئەوانەم نەبیستبوو، پێموابوو کەس بە ئاغا ناوێرێ! خۆزگـە رۆژێ ئـەو کاک تاهیرەم دەدی، بمزانیبا چۆن پیاوێکە.

مەحموود شوانیش راکشاوە، بە دەم باوێشکەوە گوتی:

ـ چۆنە؟ ئەویش وەک من و تۆیە، ئەو ئازا و نەترسە، ئێمە خوێڕی و ترسەنۆکین، دنیا پڕە لە تاهیر! سەدان لە تاهیریش ئازاتر هەنە، من و تۆ بێ هەوالێن، ئێمە بابایـەکی شوان کارمان بەو حەیس و بەیسە چیە؟ کوڕە بخەوە با بەیانی زوو وە خەبەر بـێین و زالم بدۆزینەوە.

مەحموود شوان ماوەیەکە پرخەی دێ. حەمە خەوی لێ زڕاوە، چۆتە نێو قسـەکانی مەحموود شوانەوە بیریان لێدەکاتەوە، ئەمشان و ئەوشان دەکا.

بەیانییە، بەر لە تاوکەوتنە. دەوری قەسابخانەیە. سەگەل لە سەر ورگ و سـیپەلـک مشتومڕیانە، زۆر بە دەستی زۆر دارەوەیە، بێ زۆر لـە دوورەوە تەماشـا دەکـەن، دەم دەلێسنەوە.

مەحموود شوان و حەمە لە زالم دەگەڕێن، زالم لەوێ نییە! دوور لە قەسابخانە گەلە سەگێ دیارە، حەمە بە پەلە گوتی:

ـ خالەگیان! هۆوە دەستەیەک سەگ، دێلە بەبایە، رەنگە زالم لەوێ بێ.

وردە وردە روویان کردۆتە سەگەل، مەحموود شوان بزەی هاتێ و گوتی:

ـ ئەوەتا! ئەوەتا! خۆیەتی، چاوی لێکە! تەماشاکە چۆن دێلی داوەتـە پـێش! بزانـە سەگ دەوێرێ وەقەرەی کەوێ؟! زالم، زالم...

زالم بە دەنگی مەحموود شوانەوە ئاوڕێکی داوە و وەدووی دێل کەوتەوە.

مەحموود شوان دەستی حەمەی گرت و گوتی:

ـ بێ فایدەیە، وەرە دانیشە، تا کاری لێ نەکا، دەس هەلگرنییە، خۆم دەزانم، وەرە دانیشە.

ـ زالم دێلی داوەتە بەر سینگی و ئەم لاو ئەولا دەیسـوڕێنی، سـەگەل دووراودوور هەلتووتەکاون، ناوێرن لە زالم نزیک بنـەوە. زالـم بـە دێلـەوە رواوە، ماوەیـەکـە پێکەوەن، دێل بەریندا، سەگەل لە دوورەوە دەم دەلێسنەوە و دەوەرن.

تاوبان گەرم بووە، دێڵە بە با زاڵمی بەرداوە، مەحموود شوان بە فیکەیەک زاڵمی بانگ کردەوە، زاڵم بە کلکە سووتێ بەرەو پیری دێ و بۆن بە پێی خاوەنەکەیەوە دەکا، مەحموود شوان زاڵمی پەتکردووە، بە حەمەی گوت:

ـ تۆ بڕۆ گوێدرێژەکە لە کاروانسەرا دەرکە و وەرە بۆ ئەو لای شار، من لەوێ چاوەڕێتم.

حەمە لە بازاڕ، لە سەر ڕێی کاروانسەرا ئاوێنە و عەتر و ئەنگوستیلەیەکی بۆ کەوێ کڕیوە، کرێ خان و کرێ جێی بە عەلی شامی داوە و لەولای شارەوە لەگەڵ مەحموود شوان یەکیان گرتۆتەوە و بەرەو دێ گەڕاونەتەوە.

٩

نازدار! نازدار! نەخێر لێرە نییە! چووتە سەر حەوزەکە، لەوێش نییە! گەڕاوە، بە پلیکاندا وەسەرکەوت، بە دیوەکاندا دەگەڕێ، دیار نییە! دەچێتەوە خوارێ، سەر بە مدبەقدا دەکا، بە سرتە بانگی دەکا:

ـ نازدار! نازدار! جوابی نییە! چووتە سەر حەوزەکە و ئەژنۆی گرتە باوەش.

نازدار لەبەر دەروازەوە دەنگی دێ! سرووری کەوتەوە دڵی ئەحمەد فەڕاش، دەستی لە ئەژنۆ بەر دەدا، هەستاوە و بەرەو تاریکایەک خۆ دەکێشێ.

نازدار گەڕاوە، گەیوەتە حاندی ئەحمەد، بانگی دەکا:

ـ نازدار! ئەوە لە کوێی؟! نازدار جوابی ناداتەوە! ئەحمەد لە تاریکانی دەردەپەڕێ و سەرە ڕێی پێدەگرێ. نازدار خۆ لا دەدا و جواب ناداتەوە! ئەحمەد لە دواوە شانی دەگرێ و رایدەوەشێنێ، بە سەرسووڕمانەوە گوتی:

ـ چ بووە؟! لە چی تووڕەی؟

نازدار خۆ رادەپسکێنێ و شانی لەدەستی ئەحمەد دەردێنێ، بە دڵپڕیەوە گوتی:

ـ لا چۆ لە پێش چاوم! تۆ بە ڕێی خۆت و من بە ڕێی خۆم! وەمزانی زۆر پیاوی!! بڕۆ مەم دوێنە!

ئەحمەد بە پەشۆکاوییەوە گوتی:

ـ باشە چم کردووە؟ بۆ پێم ناڵێی؟!

نازدار بە دڵتەنگییەوە گوتی:

ـ دەتەوێ چ بکەی؟ لەوە زیاتر؟! ئەوە نییە خۆت فرۆشتووە! لەوە زیاتر؟

ئەحمەد بە پێکەنینەوە گوتی:

ــ خۆم بە کێ فرۆشتووە؟! ئەوە تۆ دەڵێی چی؟ خۆشت نازانی دەڵێی چی؟

نازدار گەڕاوە و بە تووڕەییەوە گوتی:

ــ با، بەرێوەڵلا زۆر چاک دەزانم، تۆ نازانی چ دەکەی! بارەقەڵلا! بە دەستێ جل و بیست تمەن پووڵ و دوو بارەقەڵا با دەکەنە قۆڵت، بەیانیش دەچی ئەو هەتیوە شوانە دێنی و ئەوەندەی دیکەش وەردەگری، بە زیاد بێ! خۆ دز نیت، دزی؟!

ئەحمەد سەری خەجالەتی باداوەتەوە و ئارەقەی شەرم دەڕێژێ. تاریکی بووە بە لەمپەر، نازدار شەرمەزاری ئەحمەدی بۆ نابینرێ. ئەحمەد بە پێکەنینێکی ئاوێتە بە شەرمەوە بە دەنگێکی لەرزۆکەوە گوتی:

ــ لەوە قەڵسی؟! گوتم داخوا چ بووە!!

نازدار دەنگی هەڵێنا و بە دەنگێکی نێر گوتی:

ــ تۆ ئەوەت پێ کەمە؟! من نازانم تۆ فەڕاشی یا کوتەک بە دەستی؟ تۆ بۆ منت لێرە ڕاگرتووە؟! بە تەمای چیت؟ بە هیوای بەراتی ئەو چەند ساڵەی؟ وەڵلا ناپێوی، یان بە تەمای ئەوەی ماڵت بۆ پێکەوە بنێ و منت لێ مارە کا؟ ئەوانە هەمــوو فریودانــە، هەر تەفرەیە، ئەوە سێ ساڵە دەڵێ ماڵتان دەدەمێ، لێکتان مارە دەکەم، من نازانم لە کەنگێوە ئێمە بووین بە کوڕ و کچی هەمزەبەگ؟! من لە هەوەڵ ڕۆژەوە گوتم ئەوانە درۆیە، تەنیا لەبەر کارە ئێمەیان ڕاگرتووە، من بۆ کلفەتی و تۆ بۆ نۆکەری و ئازاری خەڵک، تۆ دەزانی ئەو حەمە شوانە کێیە؟ دەزانی بۆ لێی چوون بە قیندا؟

ئەحمەد بێ دەسەڵاتانە ملی ناوە بە کەوچەوە، لە بن لێوەوە گوتی:

ــ دەڵێن خەتای ئەو بووە کوێتە هەڵاتووە، ئەو سەگی کردۆتە عەتابەگ، هەر ئەوەندەی لێدەزانم!

نازدار هەناسەیەکی هەڵکێشا و گوتی:

ــ ئاخر ئێمەومانان ئاوا لە دنیا دەگەین بۆیە گیرۆدەی دەستیان دەبین، ئەگەر ئەوان چواری وەک من و تۆ هەڵنەفریوێنن، بۆ ئاغان؟ کوڕە بۆ ئەوەندە بێ دەسەڵات و فەقیری! سەگی چی و شتی چی؟ ئەوە بیانووە بیانوو، بیانووی پێ دەگرن، بیانووی کەوێ! حەمە و کەوێ دڵیان پێکەوەیە، کەوێ کچی کوێخا کەریمە، دڵی بە حەمە شوانەوەیە، عەتا دڵی بە کەوێوەیە، کەوێ جوابی عەتا ناداتەوە، عەتا حەمە بە ملۆزم

دەزانێ و دەیەوێ ئەو ملۆزمە لابا، بە زۆر دڵی کەوێ بە دەست بێنێ! حاڵیبووی؟ تۆ دەچی حەمە دێنی و بە لێدانی دەدەی؟ داخ دەنێی بە سەر دڵی کەوێی هەناسە سارد دا؟ حەمە ئازار بدەی، خۆتت ئازار داوە، داخ بنێی بە سەر دڵی (کەوێ) وە، داخت ناوە بە دڵی منەوە، دەبڕۆ، بڕۆ بیهێنە، نازدار هەنگاوی هەڵگرت بڕوا.

ئەحمەد ڕێی پێدەگرێتەوە ناهێڵێ بڕوا، ئەحمەد لە دەروونەوە تەقیوەتەوە، گرێکی سەیر ناخی گرتووە! بیر لە خۆی و نازدار دەکاتەوە! خۆی بردە جێی حەمە، نازداری کردووە بە کەوێ، ئەو زوڵمەی لە حەمە دەکرێ، لە منی دەکا، دڵی پڕ بووە، چنگی شەوەی دڵداری دڵی ڕێک دەگوشێ، خۆی لۆمە دەکا.

ئەو دەمەیە کە ویژدان رادەپەڕێ و بەرهەڵستی کاری نارەوا رادەوەستێ، خۆی سەرکۆنە دەکا، لە کاری نارەوا خۆ دەپارێزێ، لە دەروونەوە دەنگی دەدا و دەڵێ:

ـ ئەوە کاری تۆ نییە! کاری وانەکەی.

نازدار چۆتە دەروونی ئەحمەدەوە رازی دەروونی، هەست دەکا، بە گریانەوە گوتی:

ـ نەکەی ئەحمەد! نەکەی، کاری وا نەکەی، ئەوە کاری تۆ نییە، ئەگەر دڵی منت دەوێ، کاری وامەکە.

ئەحمەد باوەشی کردووە بە نازداردا، بە کوڵ، گوتی:

ـ ئەوە منیش نەچووم کەسی دی دەچێ و دەیهێنێ.

نازدار سەری نا بە سینگی ئەحمەدەوە، چاو یەکەو فرمێسک هەزار، بە گریانەوە گوتی:

ـ تۆ مەچۆ، هەر کەس دەچێ کەیفی خۆیەتی! با بچێ، تۆ مەچۆ.

ئەحمەد چەناگەی لە سەر سەری نازدار داناوە، چەنەی لابرد و پەنجەی خستە ژێر چەنەی نازدار و دەمی هێنایە بەر دەمی گوتی:

ـ جوابی ئاغا چۆن بدەمەوە؟

نازدار زەردەیەکی بۆ خستە سەر لێو و گوتی:

ـ بچۆ، بەڵام مەیهێنە، بڵێ نەمدیەوە، بڵێ لە ماڵ نەبوو، چووزانم هەزار بیانوو هەیە، هەرچی خۆت پێت باشە ئەوە بڵێ، کەیفی خۆتە، حەمە بێنی، من نابینی، یان دڵی من، یان دڵی ئەوان. نازدار بە پەلە لە دەستی ئەحمەد هەڵات.

تەزووی بای بەر لە تاوکەوتن لەرزی خستۆتە لەشی ئەحمەد، بە سەر ئەسپە ڕەشەوە کوشکەی کردووە. لەرز و مچوڕک هەموو دەمارەکانی لەشی گرتۆتە بەر هەڵیدەچۆقێنێ، وەک نەخۆشێ یاوگرتوو بەدەم چەقوچۆوە وڕێنە دەکا.

ـ تووشی چ مەخمەسەیەک بووم؟! دوێنێ گوتم چووە بۆ شار، ئەمڕۆ بڵێم چی؟ جوابی ئاغا چۆن بدەمەوە؟ بڵێی حەمە مەڕی بۆ کوێوە بردبێ؟ ڕەنگە چووبێتە ئەو بەر وا لەمبەرە دیار نییە.

ئەحمەد نا بە دڵ سەری ئەسپەڕەش وەردەسووڕێنێ، بە داوێنی کێوی چل پەریدا رووە و هەزار ئەشکەوت وەڕێکەوت.

ئەسپەڕەش داهێزراو، سەروگوێ داتەپاوە! چاو خەواڵوو و بێ دەماخە! کلک ناگرێ! سم لە ئەرزی جوێ ناکاتەوە! دەڵێی ئەویش وەک سوارەکەی نابەدڵە! سەبر سەبر و نەرم نەرم لە تیرەشانی کێوی چل پەریەوە تێپەڕیوە، لە چۆم پەڕیوەتەوە و رووەوکانییە بەردینە سەری پێوە ناوە.

مەڕ لە سەر کانییە بەردینە پاڵێنی داوە. حەمە لە سێ لاوە نانی بۆ سەگەل خستووە و دەست بە گۆچان لە نێوانیاندا وەستاوە.

گەلاز و بۆرە ددانیان لە ریچەوە دەبەن و لە زاڵم دەمڕێنن. حەمە دەنگیان دەدا بێ دەنگ دەبنەوە.

گەلاز و بۆرە بە جووت راست بوونەوە، بە دەم وەڕینەوە، سەرەو خوریان داوەتێ! حەمە ئاوڕ دەداتەوە، سوارێ لە سەر چۆمەوە بەرەو لای دێ! لە حەمە وایە عەتایە، دەست بە گۆچانەوە، وەدووی سەگ دەکەوێ و زاڵم بە دووی حەمەدا، بەرەو سوار، بە وەڕێنەوە دەڕوا.

گەلاز و بۆرە بە سوار گەیون، سەگ و سوار لە تۆزدا ونن، زاڵم چووە نێو تۆز و ونبوو. سوار لە نێو تۆز هاتۆتە دەرێ و دوورە پەرێز، بێ تەکان وەستاوە! لەوە دەچێ سەیری شەڕە سەگ بکا، بەڵام نا، زۆر ترساوە و توانای رکێف لێدانی نییە.

حەمە گەیوەتێ، لە دوور ئەحمەد فەڕاشی ناسیوەتەوە، مەجاڵی ئەوەی نییە بچێ بۆ لای ئەحمەد، گەلاز و زاڵم شەڕیانە و یەکتر کۆڵەوار دەکەن.

گەلاز و زاڵم مەچەکەیانە، کەلپەیان لێک گیرکردووە، بۆرە لە دواوە و گەلاز لە پێشەوە زاڵمیان گرتووە، بۆرە رەفیسکەی گرتووە و دەیکێشێ.

حەمە گۆچانی هەڵێناوە و دای لە بۆرە، بۆرە قرووسکاندی و هەڵات. گەلاز و زاڵم گیریان لە یەک گرتووە، هەر دوو لە سەر پاشوو وێستاون، دەستیان لە دەستی یەک هالاندووە و قەپ بە دەمی یەکتر دا دەکەن.

حەمە ئەوە دەزانێ کە سەگ مەچەکیان لێک هەڵپێکا نابێ لێیاندەی، چونکە بە لێدان زیاتر رقیان هەڵدەستێ و چاکتر یەک دەگرن، گۆچانی کردووە بە دەمی زاڵمدا و بە دەستەکەی دیکەی گوێی گەلازی گرتووە، گەلاز و زاڵم لێک بوونەوە، حەمە پەتی لە پشت کردەوە و زاڵمی پەتکرد، بە دوورە بەرد گەلازی دوورخستەوە و بەرەو ئەحمەد دەڕوا، لە دوورەوە گوتی:

ـ یا خوا خێر! ئەوە یانی چی کاکە حەمەد؟ دوو رۆژە لە من دەگەڕێی! خێرە؟

ئەحمەد بۆ ئەوەی حەمە دڵ کرمۆڵ نەبێ، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ تۆ ئەگەر ونبی دەبێ گونی شەیتانت لێ ببەستن! دوێنێ هاتم، ئەحمەدی مام حەسەن گوتی چووە بۆ شار، ئەمڕۆ لە بەیانییەوە لە دووت دەگەڕێم، ئەوە لە کوێی ماڵتە؟ حەمە بە دوودڵییەوە گوتی:

ـ دوێنێ چووم بۆ شار و ئەو سەگەم هێنا، ئەمڕۆش ئەوە لە خزمەتام، خێرە؟

ئەحمەد جوابی قسەکەی حەمەی نەداوە، لە ئەسپەڕەش دابەزی و لەگەڵ حەمە دەست و مشتاقیان کرد، بەرەوکانییەکە وەڕێکەوتن.

حەمە شانبەشانی ئەحمەد دەڕوا، جار جار چاوێکی لێدەکا، ئەحمەد لەوە ناچێ تووڕە بێ! بزەی لە سەر لێوە! دڵسۆزانە دەیدوێنێ!

چوونە سەرکانی، ئەحمەد لەغاو لە سەر ئەسپەڕەش دادەماڵێ و دەیباتە سەر ئاو، ئەسپ ئاوی خواردەوە، دەسکەوسارەکەی بە تەڕەبنەیەکەوە بەستەوە و هاتەوە بۆ لای حەمە، لە دوورەوە گوتی:

ـ ئەحمەدی مام حەسەن پێی گوتی دوێنێ هاتووم؟

حەمە گوتی:

ـ بەڵێ، خێرە وا دوو رۆژە دێی؟!

ئەحمەد هاتۆتە پەنای حەمە دانیشتووە، دەستی خستە سەر شانی و دڵسۆزانە گوتی:

ـ شتێکت پێ بڵێم لە من دڵمەن نابی؟!

حەمە سەری سووڕماوە! بە سەرسووڕمانەوە گوتی:

ـ نا، نەوەڵڵا، چیە؟
ئەحمەد بە دڵتەنگییەوە گوتی:
ـ ئاغا دەستووری داوە بتبەم بۆ قەڵا، دوو سێ رۆژە زۆرت لێ توورە و قەڵسە، بەڵام من ناتبەم! ئەگەر کەسێ هات و پرسی ئەحمەدت دیوە، بڵێ نەمدیوە، زۆریش گوێی مەدەیە،، دەیەوێ بترسێنی تا دەست بەرداری کەوێ بی!
حەمە بەبیستنی نێوی کەوێ یەک بە خۆی لە ناخەوە راپەڕی، بەڵام زوو وەخۆ کەوت و بە سەر دەروونیدا زاڵبوو، وەخۆی نەخست، بە پێکەنینەوە گوتی:
ـ زۆر سەیرە! خۆم ئاگام لێ نییە کەچی لە خۆڕا (کەوێ)یان کردووە بە دەسگیرانم! باوەڕ بکە نە من و نەکەوێ ئاگامان لەو حەیس و بەیسانە نییە، ئەوە بیانووە، دەیانەوێ بیانووم پێ بگرن، هەموو فیتی فەیزە درێژە، هەر ئەو چووە بە عەتابەگی گوتووە، ئەو گۆنگەڵەی خستۆتە رێ.
ئەحمەد دەزانێ حەمە راستی بەو نالێ و بە پیاوی قەڵای دەزانێ، بە زمانێکی دڵسۆزانە گوتی:
ـ ئەگەر من بە پیاوی ئاغا دەزانی و لە من دەترسێی، مەترسێ! بە خودا ئەو زوڵمەی لە تۆی دەکەن لە منیشیان کردووە. ئەحمەد دڵی پر بووە، ماوەیەک بێ دەنگ بوو، پاشان وەک دڵپڕێ پێ کردووە:
ـ بە حەوت حەکیم بە قەت دەردەدارێ نازانن! منیش وەک تۆ دەردەدارم! نازداری منیش وەک کەوێی تۆیە! ئێمەش وەک ئێوە لە داویان کەوتووین و خەلاسیمان نایە! سێ ساڵی رەبەقە دەستی دەستیمان پێدەکەن! پاییز دەڵێ بەهار، بەهار دەڵێ پاییز لێکتان مارە دەکەم، هەق و بەڕاتی ئەو سێ ساڵەتان بە سەریەکەوە دەدمێ، من بە نێو فەراشم، نازدار بە نێو کڵفەتە، من فەڕاشم، نۆکەرم، نامەبەرم، جارچیم، گزیرم، گوتەک بە دەستم...... نازدار کڵفەتە، کەنیزە، کابانە، بێرییە، نانەوایە.... چۆن بڵێم؟ وەک چارەوێ شەووڕۆژ، بێ حەق و بەرات رامان دەدەن، بە نانە زگی کار دەکەین، خۆشمان نازانین پاشەرۆژمان، پاشە کەوتمان چ دەبێ. ئەحمەد چاوی بوو بە دەریا و شەپۆل دەدا، دڵی کەیلە، دەڵێی کەسی وەگیر نایە دەردە دڵی لاهەڵڕێژێ.

حەمە لە نێو شەپۆلی چاویدا دڵی بێ غەلوغەشــی ئەحمــەد دەبینــێ، خــۆی، کــەوێ، ئەحمەد، نازدار، دەرد و ئازاریان دەبینێ. بە سەر دەرد و پــەژارەی خۆیــدا، بــەزەیی بــە ئەحمەددا دێ، وەک هاوالێکی لە مێژینە دڵخۆشی دەداتەوە، بە زمانی هاودەردی گوتی:

ـ خەم مەخۆ خودا گەورەیە، خودا زوڵمی بێ ئەندازە قەبووڵ ناکا، دەڵــێن هــەمــوو شتێک لەباریکیدا دەپسێ، زوڵم لە ئەستووری، رەنگە بەرقەنەشت نەکرد بێ، ئێستا نــان و شیرێکت بۆ سازدەکەم.

حەمە جامە رەشێکی لە تووربێن دەرهێنا و رۆیشتە نێو مەر. پاش ماوەیەک بە جامــێ شیرەوە گەڕاوە.

شیر لە سەر کوچکە ئاور کەفوکوڵیەتی، حەمە بە فوو کەفوکوڵی شیر دادەمرکێنــێ، چارەکە نانی کردەوە و جامە شیری لەبەردەمی ئەحمەد دانا گوتی:

ـ شیر هێشتا چەور نەبووە، مەڕ شیو دەخوا، دەی نانەکەت بخۆ، خەم مەخۆ، خۆم دێم! یان لەگەڵ تۆ دێم، یان دوای تۆ دێم، با جێ بە تۆ لێژ نەبێ.

ئەحمەد چاوی لێ دەرپەڕاند، بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ بۆ کوێ دێی؟! ئەی نازدار؟! جوابی ئەو چۆن بدەمەوە؟ دەتــەوێ دڵــی ئــەوم لــێ بکەی؟ نا، کاری وا نەکەی، دڵی نازدارم زیاتر مەتڵەبە، تۆ هەر کەسێ گوتی ئەحمــەدت دیوە، بڵێی نا، تۆ خەمی منت نەبێ، خۆم جۆری دەکەم.

نان و شیر خوراوە، مەڕ لە سەر ئاو رایــداوە، ئەحمــەد لــەغاوی کــردووە بــە ســەر ئەسپەڕەشدا و پێی لە ئاوزەنگی ناوە، دەستی لە قەڵپۆزی زین‌گیرکردووە و پەڕیــە ســەر پشتی.

حەمە لای لە سەگەل گرتووە. ئەحمەد دەورێکی بە سواریەوە لێدا و خودا حافیزی لە حەمە کرد و ئەسپەڕەشی وەبەر رکێفدا.

ئەسپەڕەش خۆش رەوتە، گوێی لوول و کلکی کلافەی ئاورێشــمی رەشــە، بــە دەم وێرغە و نەرمە غارەوە لە پێدەشتی هەزارئەشکەوت لە چاوی حەمە ونبوو.

هەتاو لە ئاسمانی خۆراواوە خۆی لەکەل داوە. پەڵەپەڵە هەوری سپی لەبــەر زەردەی زەردەپەڕدا سوور و زەرد دەنوێنن، سروشت سوور و زەردە!

ئەحمەد فەڕاش ڕەنگی سروشتی گرتووە! نازداری وەبیر دێتەوە سوور هەڵدەگەڕێ! ترسی ئاغای دێتەوە بیر، زەرد هەڵدەگەڕێتەوە. ئەو ڕۆژە تا ڕۆژئاوا بوون، ئەحمەد بە شادی و ترسەوە ڕایبوارد.

ئێوارەیە، ڕۆژ پەڕیوە، ئەحمەد لە پشتی دەروازەیە، لە دەروازە دەدا، مام عەلی دەروازەی بۆ کردەوە، ئەحمەد بە پڕتاو بەرەو تەویلە ئەسپی تاو داوە.

حەسەن مەیتەر بە پیریەوە هات، ئەسپی لە دەست ئەحمەد وەرگرت و گوتی:

ـ ماندوو نەبی! شێری، یان...

ئەحمەد بە پەژارەوە گوتی:

ـ شێر نیم کا حەسەن.

حەسەن مەیتەر قاقای کێشا.

هەمزەبەگ لە سەر سەراوە گوێی لە دەنگی حەسەنە، بەرەو تەویلە ئاوڕی داوە، ئەحمەدی چاوپێکەوت، بانگی کرد:

ـ ئەحمەد! هێنات؟

ئەحمەد جوابی پێ نەدراوە! چووە سەر حەوزەکە، بە ترسەوە گوتی:

ـ قوربان! نەمدییەوە! دنیای لە دوو گەڕام، تووشی نەهاتم.

هەمزەبەگ بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ هەی بیژوو! تۆ بە کاری چی دێی؟ ئەوە کاری ڕەسووڵە، ئەوە کاری تۆ نییە، نان خۆر و جێگر، بڕۆ! بڕۆ لەبەرچاوم، بڕۆ بەو خەڵکە حیزبابەی نێو دێ بڵێ بەیانی ماڵێ ژن و پیاوێ بەکەو و بێژنگەوە بێن بۆ حەوشەی قەڵا، زمهەڕ پاک کردنە، بڕۆ لەبەرچاوم، بڕۆ.

١٠

لە هەزارئەشکەوت بەو دیودا دێ کۆنە. بە بیرەوەری کەس‌نییە لە کەنگێوە ئەو دێیە چۆڵە، ئەویش ئاو و ملکی هەمزەبەگە.

چوار پێنج ساڵە کابرایەکی نەناسیاو بە تاقی تەنیا ئاوەدانی کردۆتەوە، خۆی دەڵێ ناوم عەبەیە، خەڵک بە عەبە شێت ناوی دەبەن.

عەبە بە تەمەن چل، چل و پێنج ساڵ دەبێ. دەستە پیاوێکی کزۆڵە و قسە رەقە. لەهجە و رێزمانی لەگەڵ خەڵکی ئەو ناوچە جیاوازە، لەهجەی عەبە تیلەکۆییە.

عەبە لە ئاوەدانی بێزارە، کەسی ناخۆش ناوێ، زۆر جەفەنگییە، خەڵکی ئاواییەکانی دەوروبەر زۆریان خۆشدەوێ. جارو بار کە رێی دەکەوێتە دێیەک، ژن و پیاو، گەورە و بچووک لێی کۆوە دەبن، جەفەنگی لەگەڵ لێدەدەن. جاری وایە سەر دەخەنە سەری و قەڵسی دەکەن، ئەگەر قەڵس بێ زۆر جنێو فرۆشە، بەڵام کەس جنێوی ئەو بە دڵەوە ناگرێ.

عەبە دەنگی خۆشە، هۆرەی چاک دەڵێ کەیفی بێنێ هەموو گۆرانییەک دەڵێ. لەو دەمەوە عەبە پەڕەوازەی ئەو شوێنەوارە بووە، تا ئێستا کەس نەیزانیوە خەلکی کوێیە و لە کوێوە هاتووە.

عەبە لە سەرەتاوە دوو سێ گوێدرێژی بوو، باخەخوازی و سەر خەرمان دەگەڕا، بەڵام ئێستا دوو سێ جوانەگای پێکەوە ناو و دەوروبەری ماڵەکەی خۆی دەکێڵێ و دەڵێ جووتبەندەم! هێندێ لە خەڵک دەڵێن عەبە شێتە، هێندێکی دیکە دەڵێن درۆ دەکا، بۆی دەلوێ بۆیە شێتە!

نزیکەی چێژتاوە. مەڕ لە تیرەشـانی هـەزارئەشـکەوتەوە بـە دەم لـەوەڕەوە بـەرەو کانییەکەی دێ کۆن دێ. حەمە لە دوورەوە عەبەی دیوە، مـەڕی بەجێهێشـتووە و وردە وردە، بێ ئەوەی عەبە بزانێ، لێی نزیکبۆتەوە.

عەبە جووتی دابەستووە، بە دەم هێڵەوە بە سۆز گۆرانی دەڵێ:

لە دەسی زاڵم، لە جەوری رۆژگار
بووم کەل وانشین وەکو شێت و هار
لە بەر دەردی دڵ، لە ئێش پاگەلم
خۆم گردەنشین سەر رێگا گەلم
تا کەی دانیشم لە سای دیواران؟
زنجیر لە گەردن چون گوناهکاران؟

عەبە لەو سەری هۆگانەوە و جوانەگای هۆ داوە، لە پڕ چاوی کەوت بە حەمە! هەر لە سەر هۆگان گاسنی چەقاند و نەقیزەی لە سەر پاشـبارەی ئـاموور دانـا و جوانـەگاکـان وێستاون، عەبە بە پێکەنینەوە بەرەو لای حەمە دێ، بە لەبزێکی شیرین گوتی:

ــ ئەوە لە کوێی نەحلەتی؟! ئاخر خۆ نایێژی ئەو برا شەل و شێتەم بە تەنیا لەو چۆڵگە بە جێ ماو؟ رووی کردەوە جوانەگاکانی و بە هەوایەکەوە گوتی:

ــ ئەو کەڵیەلەت پێ چۆنە؟! بە خوا ئەوەی بوورە و بایەر بێ پێیان ئەکێلم، بـا فـەیزە درێژی باوک گەماڵ هەر بێژی حەفت! تۆ خوا ئەو جوانەگایەلەت پێ خاسە؟

حەمە چووە پێشی و دڵسوزانە گوتی:

ــ خێرە و دەربن عەبەگیان، جووتبەندەی چاکی، نەچینە سەر ئاوەکە؟ وەختی وچانە، جوانەگاکانت وچان نادەی؟

عەبە بەرەو جووتەکەی گەڕاوە و گوتی:

ــ بوەستە با بەن کەڵەمەکانیان شلکەم، ئیسا تێم.

مەڕ لە کێوەوە بەرەو ئاو خۆیان بەرداوەتەوە. گەلاز و زاڵم و بۆرە دوور و نزیک بە دووی مەڕەوەن، مەڕ رژاوەتە سەر ئاو، حەمە وردە وردە دەڕوا بۆ سەرکانی، عەبە چۆتـە لای جووتەکە، لە پڕ هاواری لێ هەستا!

حەمە لە سەرکانییەوە بە هاواری عەبەوە گەڕاوە، هاواری لێکرد و گوتی:

ـ چ بوو عەبەگیان؟! ئەوە هاتم. لە دەنگی هاواری حەمە، گەلاز خۆی گەیاندە حەمە، گەلاز و حەمە بە جووت گەیونەتە سەر عەبە.

عەبە لە پشتی جوانەگا رەشەوە کەوتووە و وەک ژێـی کـەوان وێـک هاتۆتـەوە و حەمە خووی جوانەگا ڕەش دەزانێ، خووی لە قەوەشاندنی لەگەڵە، بە پەشێوی گوتی:

- چ بوو عەبەگیان؟! ئەو قۆڕە کوشتووە لەقەی لێدای؟

ـ عەبە جواب ناداتەوە! هاتۆتە حاڵی جاو! خۆ دەتلێنێتەوە و دەناڵێنێ!

حەمە بە دەم ناڵینەوە کردوویەتە کۆڵ و دەیباتە سەرکانییەکە، رایکێشاو دەیشێلێ، بە دڵتەنگییەوە گوتی:

ـ عەبەگیان کوێت ئێشی پێ گەیوە؟

عەبە دەستی گرتووە بـە زگییـەوە و خـۆی گولۆڵـە کـردووە و بـە دەم ناڵـینەوە دەتلێتەوە! پاش ماویەک شێلان، عەبە هاتەوە قسە و گوتی:

ـ سکم ئێشێ! ئای سکم! ریخۆڵەم قەف قەف بووە، ئای مردم.

حەمە بێ دەسەلاتانە بە دیارییەوە داماوە، نازانێ چ بکـا؟ زۆر کەشـتەنگ و دامـاوە. عەبە لە پڕ هەستاوە و قاقای کێشا و گوتی:

ـ ئەوە بۆ چ داماوی؟! خەفەت مەخۆ گەوجە پیاو! شۆخیم کرد، تۆم تاقیکردەوە! بـە گەوجت ئەزانم! بۆ ریخۆڵەی تۆ قەف قەف نییە؟! ریخۆڵەی تۆ راستە گەوجە پیاو؟

حەمە سروور کەوتۆتەوە دڵی، بە شۆخییەوە عەبەی گرت و نایە ژێر و خرەپاندییەوە هەر دووکیان ماندوو بوون، حەمە عەبەی بەرداوە و لە سەر کانییەکە دانیشتوون، باسـیان هێناوەتە سەر سەگ، باسی زاڵم دەکەن. حەمە گوتی:

ـ زاڵم زۆر سەگی چاکە.

عەبە زۆر لە مێژە دڵی بە گەلازەوەیە، تا ئێستا دوو سـێ جـاریش داوای کـردووە، بەلام حەمە پێی گوتووە ئەگەر بلێ لە کوێوە هاتووە، خەلـکی کـوێ بـووە، گـەلازی دەداتێ، جا لەبەر ئەوە، عەبە ناوێرێ داوای بکاتەوە.

عەبە لە جوابی تاریفی زاڵمدا گوتی:

ـ ئەی خوا بتگرێ بۆ درۆت! یانی لە گەلازیش خاسترە؟!

حەمە لە عەبە حاڵییە، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ نالێم لە گەلاز باشترە، دەڵێم سەگی چاکە، گەلاز فەرقی زۆرە، ئەو دەست پەروەردەی خۆمە، بە تووتکی خۆم بارم هێناوە، گەلاز ملکە ملک!

عەبە ماتبووە، جوابی حەمەی نەداوە! هەر دوو بێ دەنگ بوون.

عەبە لە نەکاو هەستایە سەر پێ، دەستی داوەتە بەرچاوی و تەماشای ئاسۆی هەزارئەشکەوت دەکا، بە سەر سوڕمانەوە گوتی:

ـ ئەو سوارە کێیە؟!

لە حەمە وایە عەبە کەیفی جەفەنگی کردووە، گوتی:

ـ دیسان بەزمەکەیە!

عەبە گوتی:

ـ نە بە خوا، ها ها، تەماشاکە، لە بانی هەزارئەشکەوتەوە تێتە خوارەوە، ئەوە گەییە بەر تاشەکە.

حەمە بە دیتنی سوار قەڵەمی دەست و پێی شکا و کەوتە دڵە خورپە!

سوار نزیک بۆتەوە، حەمە سواری ناسیوەتەوە، ڕەسوولی نۆکەرە.

سوار گەیوەتە پێشێ، وەک میر غەزەب نێو چاوانی وێکهێناوە! دەڵێی بورجی ژەهرەمارە! بە سەر ئەسپەڕەشەوە خۆی گێڤ هەڵداوە، بە ناقایلییەوە گوتی:

ـ حەمە! هەستە وەپێشمکەوە با برۆین.

حەمە خۆی حاڵییە ڕەسووڵ بۆ کوێ دەڵێ، خۆ هەڵە دەکا، بە زمان باری لێو دەگرێ، لێوی تەڕ کردەوە و گوتی:

ـ بۆ کوێ کا ڕەسوول؟

ڕەسووڵ بێ چاو لێکردن، گوتی:

ـ بۆ قەلا، ئاغا کاری پێتە.

حەمە بۆ خۆشامەیی دوو سێ هەنگاو چووە پێشێ و بزەیەکی ترساوی خستە سەر لێو گوتی:

ـ ئەی مەڕەکەم؟ باشە بە چاوان، نێورۆ مەڕم بردەوە دێمە خزمەتی.

ئەسپە ڕەش بە دەست و پێوە بەند نابێ، دەسووڕێ و سم لە ئەرز دەگوتێ، دەورێ بە دەوری حەمەدا خولاوە، ڕەسووڵ ڕوویکردەوە حەمە و بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ من کارم بەو حەیس و بەیسە نییە، خودام دەکرد قڕی تێدەکەوت، ئاغا دەیفەرموو لەگەڵ خۆت بیهێنە، خۆت وەپێشم دەکەوی، یان بە...

حەمە تەماشایەکی عەبەی کرد و گوتی:

ـ عەبە گیان! لە تۆ زیاتر کەس شک نابەم، مەڕەکە ببەوە نێو دێ و بە ئەحمەدی مام حەسەن بڵێ حەمە دەیگوت تا دێمەوە بچێتە لایان. حەمە گۆچان و کەلوپەلی بە عەبە سپارد و وەپێش رەسووڵی نۆکەر کەوت.

حەمە و رەسووڵ دوورکەوتونەتەوە، حەمە ئاوڕ دەداتەوە، بانگ لە عەبە دەکا.

ـ هۆشی سەگەکانت بێ، شەڕ نەکەن.

عەبە دەست بە گۆچانەوە هەڵدەتەکێنێ.

ـ نا نا، ناهێڵم، زوو بێرەو، خاترجەم بە خاترجەم، تا دێیتەوە خۆشم لە تەک ئەحمەد ئەبم، دڵ لە دوا مەوە.

نزیکە و نیوەڕۆیە، هەوا گەرمە. حەمە لە پێش ئەسپەڕەشەوە پێ بە پێی دەڕوا، پشووی سوار و شەلاڵی ئارەقە. دوو دڵە، هەنگاو بە هەنگاو لە مەترسی نزیک دەبێتەوە:

بە درێژایی رێ لەگەڵ رەسووڵ نەدواوە، ئەویش هیچ پرسیارێکی لە حەمە نەکردووە.

دەرکی قەلایە. رەسووڵ بە سوارییەوە لە دەروازەی داوە، مام عەلی دەروازە دەکاتەوە، رەسووڵ حەمەی وەپێشدا و چوونە حەوشە.

حەوشەی قەلا پڕە لە ژن و پیاوی بێگارچی. پیاوان جەواڵ بە کۆڵ و تۆزاوی لە عەمبارەوە گەنم دەکێشنە حەوشە و رۆویدەکەن.

ژنان بە کەو و بێژنگ و شێلگیر باڵەکەو و گێژەو و پاکی دەکەن و کۆما کۆما هەڵیانداوەتەوە، دەستەیەک لە پیاوان لە جەواڵ و هۆڕدا دایدەگرن و بارە ئاشی دەکەن.

هەمزەبەگ و عەدلە خانم و عەتا لە سەر سەراوە بە سەر بێگارچییەوە راوەستاون، کەس ناوێرێ سەر هەڵێنێ.

رەسووڵ رکێف لێدەدا، ئەسپەڕەش سینگی ناوە بە پشتی حەمەوە و مەجالی لێ بڕیوە، سوار و پیادە خۆیان کرد بە نێو بێگارچیا.

پیاوان بە کۆڵەوە عەبەساون! ژنان دەستیان بە کەو بێژنگ و شێلگیرەوە وشکبووە، دەم بووە بە تاقی چرا! هەموو دەڕواننە یەک!!

رەسووڵ حەمەی بردۆتە سەر حەوزەکە، بە دەنگێکی زولالەوە گوتی:

ـ قوربان! ئەوە حەمە، فەرمانت چیە؟

هەمزەبەگ لە جێی خۆی واق ماوە! دەڕوانێتە حەمە! تەماشای عەدلە خانم دەکا! دەڕوانێتە حەمە، چاو هەڵدەگولۆفێ، دیسان تەماشای عەدلە خانم دەکاتەوە، سەرنجی داوە حەمە هەستاو بە پلیکاندا هاتە خوارێ.

رەسووڵی نۆکەر حەمە شوانی بەرانبەر بە عەدلە خانم و عەتا راگرتووە، عەدلە خانم چاوی لێ ناترووکێنێ! دەمی بە تاق ماوە! دەسرە ئەورێشمەکەی دەردێنێ، چاوی دەسڕێ و دیسانەوە چاوی بڕیەوە چاوی حەمە!

حەمە خۆ لە بەر چاوی عەدلە خانم ناگرێ، سەری بەرداوەتەوە، جار جار چاوی هەڵدێنێ، عەدلە خانم هەر وا تەماشای دەکا! حەمە چاو دادەخاتەوە، رووە و خەڵکەکە سەر وەردەسوورێنێ.

بێگارچی بە ژن و پیاوەوە چاوی بێ دەسەڵاتیان تێبڕیوە، بە ئیشارە هاودەردی خۆیان دەردەبڕن. حەمە دیسانەوە بەرەو سەر سەرا تەماشا دەکا، دەڕوانێتە عەتا.

عەتا بزەی تۆڵە و قینی لە سەر لێوە، دەڵێی بەو بزەیە پێی دەڵێ:

ـ دەست لە کەوێ هەڵگرە، تۆ لەگەڵ منت پێناکرێ. حەمە چاو لە بەر عەتا داناخا، ئەو چەشنە کە وەستاوە، چاو ناتروو کێنێ.

رەسووڵی نۆکەر ئەسپەڕەشی لە سەر ئاخوڕی حەوشە بە زین و بەڕەوە بەستۆتەوە، و هاتۆتەوە لای حەمە وەستاوە، هەمزەبەگ لە پلیکان هاتە خوارێ، رەسووڵ بەرەو ئاغا وەرسووڕاوە و لە دوورەوە سڵاو دەکا و سەر لەبەری دەخەوێنێ.

هەمزەبەگ بە سەر جوابی رەسووڵ دەداتەوە، بزەیەکی رەزامەندی بۆ خستە سەر لێو و دەڕوانێتە حەمە.

ماوەیەکی زۆرە هەمزەبەگ تێی راماوە! لە بەری پێیەوە تا تەوقی سەری تێی دەفکرێ!

حەمە بووە بە پەیکەر و چاوی بە موڵەق وەستاوە، چاوەڕێی ئەوەیە داخوا چ خەوێکی بۆ دەبینن؟

هەمزەبەگ هەروا تێی راماوە! وا دیارە بیر لە شتێک دەکاتەوە! دەڵێی بیرەوەرییەکی مردووی لێ زیندوو بۆتەوە! چاو لە سەر حەمە هەڵدەبڕێ، بەرەو سەرا دەڕوانێ، چاوی بڕیوەتە عەدلە خانم! دەڵێی پرسیاری لێدەکا!

عەدلە خانم سەری شەرمەزاری بەرداوەتەوە! وە دیارە لە هەمزەبەگ حاڵییە.

حەمە سەرسام ماوە! سەرنجدانی ئەو ژن و مێردە کە سەرنجی ئەو دەدەن، شتێکی ئاسایی نییە!

عەدلە خانم خۆ لە بەر تەماشای هەمزەبەگ ناگرێ، هەستاو بە توندی ڕۆیشتە ژوورێ.

بە ڕۆینی عەدلە خانم، هەمزەبەگ ڕوویکردەوە حەمە، ڕوو لە حەمە و پشتی لە ڕەسووڵە، بە سەر ڕەسووڵدا گوڕاندی گوتی:

ــ لەو حەوزەی هەڵکێشە و بیبە تەویلە، وات لێ هاتووە سەگ لە کوڕی من دەکەی؟ حەمە پشت بە حەوزەکە وەستاوە.

ڕەسووڵ لە حەمە چۆتە پێشێ، هەر دوو چاویان لە چاوی یەکە، چاوی حەمە بێ دەسەڵاتانە لە چاوی ڕەسووڵ دەترسێ و دەپارێتەوە، چاوی ڕەسووڵ هەڕەشە لە چاوی حەمە دەکا و بێ ڕەحمانە دەیترسێنێ.

لە پڕ شڵپە لە ئاوەوە هەستا، ئاو بە چوار دەوری حەوزدا ڕژایە نێو جۆگە. حەمە کەوتۆتە پەلە قاژە، بە زەحمەت هەستاوەتەوە، گەروو و لووتی پڕ بووە لە ئاو و پشووی سوارە، بە دەم هێڵنجەوە ئاو دێنێتەوە، چاو دەکاتەوە و بە نێو خەڵکدا دەیگێڕێ.

ژن و پیاوی بێگارچی ڕوو وەردەگێڕن. کەس هیچ ناڵێ. زمان لاڵە و توانای گەڕانی نییە! گوێ کەڕە و هیچ نابیستێ! هەستی مرۆڤ دۆستی مردووە! ئەوانە هەموو مردوون! مردوویەکی گیان لەبەر!

نا نەمردوون، خوویان بەوە گرتووە! دەیان و سەدان جار لەوەیان خراپتر دیوە، تەنانەت بە سەرخۆیان هاتووە. لێدان، دارکاری، لە ئاوخستن، هەڵواسین، داخکردن، برژاندن، لە چێنی دیوار نان، سەر لە گونجە نان و پەت لە مل خستن و کەڵ تێکردن و مل هەڵکەندن، سەرتاشینی ژنان، مەمک برین، لووت بڕین، سواری کەرکردن. بێ حورمەتی بە ناموس، ڕاکێشانی بووکی یەکشەوە، بە زۆر ڕاکێشانی ژنی جوان لە ماڵە مێرد و لە سەر منداڵ، نا! نا! لە بیر ناچنەوە، ئەوانە نەمردوون، لە بیریانە، بەڵام خۆ کەڕ و کوێر دەکەن، نەدەبینن، نەدەبیستن، ئاورە سوورە لە خۆم دوورە!

ئاو لە کۆڵەی سینگی حەمە وەستاوە، پێی بەبنی حەوزەوە نووساوە، ئەژنۆی هێزی جووڵانەوەی نییە، هۆش لە سەری پەڕیوە، گێژ و وڕ لە نێو ئاودا وەستاوە.

هەمزەبەگ بە چاو رەسووڵ حاڵی دەکا.
نۆکەر دەستی حەمە دەگرێ و لە حەوزەکە دەریدێنێ و بە پاڵە پەستێ بەرەو تەویلەی دەبا.
هەمزەبەگ نێو چاوانی وێکهێناوە، بەرخەبەبەی بەرداوەتەوە توورەیە، بە تاڵووکە وەدوویان کەوت. بە دەم ڕێوە ئاوڕی داوە، دوو سێ هەنگاو دەگەڕێتەوە، ڕوویکردە بێگارچییەکان و گوڕاندی.
ـ چیە؟ بۆ ماتەمتان گرتووە؟ بابتان مردووە حیزبابانە؟ ئێوەش یەکێکن وەک ئەو سەگبابە! ئێوە چاکن؟! کارەکەتان بکەن، زوو بن زوو.
جەواڵ دراوە بە کۆڵدا، کەو و بێژنگ و شێلگیر وەکار کەوتنەوە، خش و هوری بێژنگ هەمزەبەگی وەڕێ خستەوە چۆتە تەویلە. دوا بە دوای ئەو، عەتاش لە سەرسەرا هاتە خوارێ وەدووی بابی کەوت.
نێوەڕۆیەکی درەنگە، کەس لە بیری نێوەڕۆژە دا نییە. حەوشەی قەڵا ماتەم بارە، بێگارچی وەک کەڕولاڵ دێن و دەچن و مەتەقیان لێوە نایە، ترساون، ترس شکاوەتە لەشیان، خەم لە روخساریان دەبارێ.
لەودەمەوە حەمەیان هێناوەتە حەوشە، نازدار لە دەلاقەی مدبەقەوە تەماشای دەکا، بەزەیی بە حاڵی حەمەدا دێ، بە دڵ بۆ کەوێ دەگری، دۆعا و نزا لە ئاغا و زۆردار دەکا، تف لە چارەی رەسووڵ. نازدار بە چاوی سوورەوە لە مدبەق هاتە دەرێ، بە پلیکانەدا وەسەرکەوت و چووە سەرێ، کون بە کون لە خانم دەگەڕێ.
عەدلە خانم لە قوژبنی خەڵوەتی خزیوە! چاو یەک و فرمێسک هەزار! چاوی بووە بە گونکە هەویر!
نازدار کوتو پڕ کەوت بە سەریدا، بە سەر سوورمانەوە گوتی:
ـ ئەیەڕۆ! خانم گیان! ئەوە بۆ دەگری؟!
عەدلە خانم بۆی نەشاراوە، دەسرەکەی دەرهێنا و چاوی سڕی، بە دەم گریانەوە گوتی:
ـ چووزانم! هەر لە خۆڕا دڵم پڕە!
نازدار دووشکە، بە دوو شکییەوە گوتی:
ـ تۆ خودا بۆ دەگری؟ لە منی مەشارەوە.

عەدلە خانم سەری هەڵێناوە، تەماشای نازدار دەکا، چاوەسوورەکانی دەبینێ و بە دوو دڵییەوە گوتی:

ـ ئەی تۆ بۆ گریاوی؟

نازدار بە بزەوە گوتی:

ـ تۆ بۆ چی گریاوی، منیش هەر بۆ ئەوە، بەزەیم بەو شوانەدا هات، بۆ ئەو گریاوم، ئینسان بە خۆی نییە، جاری وا هەیە هەر لە خۆڕا گریانی دێ، خۆ ئەوە هەوەڵ جار نییە دەبینم لە خەڵکیان دابێ، بە خودا خانم گیان قەت ئاوا بەزەییم بە کەسدا نەهاتووە، خۆ نازانم لە سەر چیە، بەڵام لە خۆڕا زۆرم دڵ بۆی سووتا، تۆش بەزەییت پێدا هات؟

عەدلە خانم هەستاوە، چاوی دەسڕێتەوە، دەسرەکەی ناوە بەر پشتوێنەکەی و نێو چاوانی وێکهێناوە گوتی:

ـ زۆرم بە دڵرەق دەزانی؟ بۆ من بەشەر نیم؟

نازدار بەو قسەیە خەجاڵەت بۆوە، بە شەرمەوە گوتی:

ـ دوور لە تۆ خانمگیان! ئەی بۆ تکات بۆ نەکرد؟ خۆ ئاغا تکای تۆی دەگرت.

عەدلە خانم نایەوێ لەوە زیاتر باسەکە درێژەی پێ بدرێ، هەرچی بێ، نازداریش رەعیەتە، قسەکە دەگۆڕێ، گوتی:

نازدار جوابی داوە، گوتی:

ـ بەڵێ.

عەدلە خانم بۆ ئەوە دەگەڕێ بزانێ کوڕی کێیە، بیستوویە دەڵێن مەحموودی حاجی برایم کوڕێکی لە پاش بە جێ ماوە، ئاخر حەمە لەبەرچاوی عەدلە خانم هەر لە مەحموود دەچێ! دەڵێی سێوێکن کراون بە دوولەت، لە نازدار دەپرسی:

ـ تۆ لە نزیکەوە حەمە دەناسی؟ یان بە زمانی ئەم و ئەوەوە دەڵێی ناوی حەمەیە؟

نازدار لە جوابدا گوتی:

ـ وەڵڵا لەمەوبەر بیستوومە، دەڵێن دایک و بابی نەماوە، بە هەتیوی گەورە بووە، لە ماڵان، کوڕی مەحموودی حاجی برایمە ، وەک من بیستوومە، دەڵێن بنەچەک دەوڵەمەند بوون، ئێستا حەمە شوانی کانیتووە، هەر ئەوەندە دەزانم.

عەدلە خانم ئەوەی دەیویست بزانێ زانی، لەوە زیاتر لە سەری نەڕوا باشە، بە نازداری گوت:

ـ ئەوە کاری من و تۆ نییە، لە سەر رۆینی بێ فایدەیە، ئاغـا خـۆی باشـتر دەزانـێ، هەڵبەت وا بە سەڵاح دەزانێ، ئێمە هیچمان لە دەست نایە، هەر ئەوەمان لـە دەسـت دێ بگرین و دڵسۆزی بـۆ بکـەین، ئەویشـمان کـردووە، رۆژ درەنگـە، بـۆ نـەهار چـت سازکردووە؟

نازدار بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ من بۆ ئەوە هاتمە سەرێ! کەوتین بە کـوی قسـەدا، بـۆ نـەهار کـەنگرم سـوور کردۆتەوە، کەنگر و ماستمان هەیە، بۆ شام چ سازکەم؟

عەدلە خانم رووەو دیوەکەی خۆی دەڕوا، بە دەم رێوە گوتی:

ـ بۆ شام؟ مریشێکی سەر بە کڵاوەمان هەیە، خۆ هێلکە ناکا، ئەو سەربڕە.

تەویلەیەکی دوور و درێژ. ریزە کۆڵەکە لەم سەر و ئەو سەر بـە نێوەڕاسـتیا رۆیـوە، هەموویان ئەستوور و سەر کۆڵدارن.

لە نێوانی دوو کۆڵەکەدا، کولاوکەیەک تیشـکی خـۆری لێـوە هاتۆتـە خـوارێ و تەویلەی روونکردۆتەوە.

ئەمبەروئەبەر گاوبەندە. سێ ئاخوڕی چارەوێ لای سەرووی تەویلـە هـەڵـبەسـراون، کوێتە لە سەر ئاخوڕ بەسراوەتەوە، لە شـانی چـەپیـەوە مـاینێکی بـۆرە بەسـراوەتەوە، ئاخورەکەی دیکە خاڵییە، ئەویش ئاخوڕی ئەسپەڕەشە.

تەویلە چۆڵە، هەر ئەسپە کوێت و ماینە بۆرەی تێدایە، هەمزەبەگ لـە شـانی چـەپی کوێتەوە وەستاوە دەست بە یاڵی دا دێنێ.

عەتا لە نێوانی بۆرە و کێوتەدا وەستاوە. بـە وردی دەڕوانێتـە حەمـە و بـزەی سـەر کەوتووانەی لە سەر لێوە.

حەمە لە نێوەڕاستی تەویلە وەستاوە، دوو لا باوەشی شووڵـەتەڕی بـووز، دەڵـێی لـە گەرووی مار دەرکێشراون، لە بن کۆڵەکەی پەنای دانراون، جار جـارە چاوێکیـان لـێ دەکا و تەزوویەکی سارد بەلەشیدا دێ. لەو دەمەدا حەمە بیری بۆ لە هیچ ناکرێتەوە تـەنیا بیری لای ئەو شووڵانەیە.

رەسووڵی نۆکەر بە لای شووڵەکانەوە پاڵیداوە بە کۆڵەکەکەوە و چاوی لـە ئاغایـە، چاوەڕێی دەستوورە.

هەمزەبەگ دەستی بە یاڵی کوێتەوەیە، سەری هەڵێناوە و تەماشای حەمە دەکا، بە چاو رەسووڵ حاڵی دەکا.

رەسووڵ لە حەمە چۆتە پێشێ، سینگی ناوە بەسینگییەوە، پێی راستی دەخاتە پشتی پێی راستی حەمە، پاشقولی دەدا، هەر دوو دەستی ناوە بە شانییەوە پاڵی پێوەنا، حەمە بە پشتەوە کەوت. لە کەوتندا پشتە سەری وەڕەقانی ئەرزکەوت، یەک دوو جار دەناڵێنێ، دار و دیوار، ئەسپ و رەسووڵ، هەمزەبەگ و عەتا لە بەر چاوی تاریکبوو.

رەسووڵ دەستی داوەتە شووڵکە تەر، لە بەریی پێیەوە گرتوویە بەر تا تەوقی سەری، بێ بەزەییانە خوریشۆر لێیدەدا.

باخەیەک شووڵ تەواو بووە، رەسووڵ بەم دەست و ئەو دەست ئارەق دەسڕێ، حەمە ئاخ و ئۆفی لێوەنایە!

رەسووڵ دەستی راگرتووە، وچان دەگرێ و پشوو تازە دەکاتەوە، دەچێتەوە سەری، بە شوڵک تێی بەر بووە، حەمە تەکان ناخوا! رەسووڵ بە پەشۆکاوییەوە گوتی:

ـ قوربان! بێ هۆشە!

هەمزەبەگ بە یاڵی کوێتە کایە دەکا، پەلکە دەهۆنێتەوە و دەیکاتەوە، بە سەر سوڕمانەوە گوتی:

ـ بۆیە نقەی لێوە نایە! جا فایدەی چیە ئەو لێدانە؟ هاوار نەکا بە کار نایە، هاوار هاوارەکەی خۆشە! وەهۆشیبێنەوە.

رەسووڵ چووەدەرێ و گورجێ هاتەوە، گۆزەیەک ئاوی ساردی هێناوە، گۆزە ئاوی کرد بە سەری حەمەدا.

حەمە هاتۆتەوە هۆش، راستەوە بووە، چاو دەگێڕێ، وەبیری نایەتەوە لە کوێیە، دەڵێی خەو دەبینێ! تەکان دەدا هەستێ، پێی ئەرز ناگرێ سەری گێژ دەخوا و چاوی لە رەشەوە دێ، کەوتەوە.

حەمە گوێی لێیە هەمزەبەگ دەڵێ:

ـ بیبەستە بەو کۆڵەکەوە، زوو زوو ئاوی بە سەرداکە، با لە هۆش نەچێ.

رەسووڵ چووە دەرێ، گوریسی هێنا و هاتەوە، حەمە لە کۆڵەکە دەبەستێ، توند شەتەکیداوە، دیسان دەستی کردووە بە دارکاری کردنی.

داره بووز وەک مێو و ڕۆن نەرمە، جلوبەرگی حەمە تەڕە و بــە لەشــیەوە نووســاوە، بووە بە پێستی. سەری دار هەر جێیەک دەگرێ، بە ئەندازەی خۆی شووشی هەڵدەســتێ. نینۆکی پێی هەموو خوێنی لێ دەرپەڕیوە، پشتە دەست و مەچەک و پەنجەکانی شــین و ڕەش بوونەتەوە خۆێنیان تێزاوە، بەری پێی و پشتی پێی توێ توێ بووە و خــوێنی لــێ دەچۆڕێ. حەمە لێوی بردووە بە دەمدا و بە ددان گەز توویە، ئاخ و ئۆف ناکا! ڕەســووڵ ئارەقی ڕەش و شینی دەرداوە، هێزی دەستی نەماوە، بە پشوو سوارییەوە گوتی:

ـ قوربان! دار تەواو بوو!

هەمزەبەگ دەستی لە یاڵی کوێتە بەردا، بەرەو دەرگا دەڕوا، لە بەر دەرگاوە گوتی:

بە جێی بێڵە، تا بەیانی کەس نەیە بە لایدا، هیچی مەدەنێ با بێتە دەستی پوتــێ چەنــد مەنە، وەرە عەتا، وەرە دەرێ.

عەتا بە شانی حەمەدا تێپەڕی، ئاوڕێکی لێداوە و بزەکەی جارانی خستەوە ســەر لێــو چووە دەرێ، ڕەسووڵیش بە دوویدا ڕۆیشت.

دەمادەمی ئێوارە. گەنم پاک و بارەئاشی کراوە، حەوشــەی قــەڵا چۆڵــە، بێگــارچی ڕۆیونەتەوە.

عەدلە خانم هاتۆتە مدبەق، لەگەڵ نازدار سەریان ناوە بە ســەری یــەکــەوە ســرت و هۆڕیانە! باسی حەمە دەکەن.

عەدلە خانم گوتی:

ـ نازدار! ئاغا زۆری لێ قەڵسە، دەڵێ نابێ هیچــی بــدەنێ! ئەگــەر وابــێ لــە برســان دەمرێ، تۆ دەڵێی چی؟

نازدار خۆ هەڵە دەکا، بە ترسەوە گوتی:

ـ جا من چم لە دەست دێ خانمگیان؟ بە ئێمە چی، چمان لەو حەیس و بەیسەداوە؟

خانم هێندی مات بوو، پاشان گوتی:

ـ ئاغا ڕقــی هــەســتاوە، گوناهـــ بــار دەبــین! زۆرم زگ پێــی دەســووتێ، خێــری جوانییەکەت کارێکی بۆ بکە!

نازدار گوتی:

ـ چ بکەم؟ لە بەر دڵی تۆ هەرچی بڵێی دەیکەم.

عەدلە خانم ڕەنگی گەش بووە، بە پەلە گوتی:

ـ ئەمشەو شێوی بۆ بنێرە.

نازدار بە سەر لێشێواوییەوە گوتی:

ـ ئەیڕۆ خانمگیان من؟!

خانم بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ نا، تۆ مەیبە، بیدە بە ئەحمەد بۆیێ بەرێ.

نازدار سوور هەڵگەڕاوە، سەری داخستووە، بە شەرمەوە گوتی:

ـ ئاخر.

خانم قسەکەی لە دەم بڕیەوە و دەستێکی‌دا بە شانی نازدار و گوتی:

ئاخری ناوێ، ئەو دەتوانێ ئەو کارە بکا، بەڵام باسی من نەکەی.

نازدار گوتی:

ـ ئەی، ئەگەر بەویان زانی؟

خانم پێکەنی و گوتی:

ـ لە قەدیمەوە گوتوویانە: دز و خاوەن ماڵ شەریک بن، گا بە کولاوکەدا دەبەنە دەرێ، لەوە مەترسێ.

نازدار بە بێ مەیلییەوە گوتی:

ـ با بزانین چمان لەدەستدێ، لەبەرتۆ دەیکەم.

ماوەی سێ ساڵە نازدار لە قەلایە، لەو ماوەدا تا ئێستا قەتی نەدیوە خانم ئاوا دڵسۆزی بۆ کەس کردبێ!

نازدار سەری سوڕماوە! لە دڵی خۆیدا دەڵێ:

ـ بڵێی کەری کێ تۆ پیبێ؟! بۆ وا شیری بۆ حەمە داداوە؟! خۆ تازە ئەو لەو رێ و جێی ئەوە دا نییە! ئەی بڵێی چی بێ؟!

شەو درەنگە. شێو خوراو. نۆکەر رۆیوەتەوە، مەیتەر چۆتە میانە. نازدار لە سەر حەوزەکە قاپ و کەوچک دەشوا، ئەحمەد لە پەنای یەختە بییەکەوە قسەی لەگەڵ دەکا. نازدار لە ئێوارەوە ئەو دڵسۆزییەی خانمی لە سەر دڵی بووە بە گرێ، گوتی:

ـ نازانم خانم بۆ سەبارەت بە حەمە ئەوەندە دەدوێ؟! زۆر دڵسۆزی بۆ دەکا! پێم سەیرە! قەتم وا نەدیوە!

ئەحمەد قوتەیەکی بە دەوری خۆیدا کرد و گوتی:

ـ حەمە بیرەوەری بۆ زیندووکردۆتەوە! وەبیری بابی حەمــە کەوتۆتــەوە! ئــاخر بــە جوانی دڵی بە بابییەوە بووە، خەڵک دەڵێن حەمە زۆر لە بابی دەچــێ، تەنانــەت دەڵــێن، دەڵێی سێوێکن کراون بە دوو لەتەوە، بۆ تۆ ئەوەت نەبیستووە؟!

نازدار دەمی بە تاق ماوە! ماوەیەک جواب ناداتەوە. ئەحمەد دەنگی دەدا:

ـ چیە؟ بۆ واق ماوی؟

نازدار رادەپەڕێ، بە سەرسوڕمانەوە گوتی:

ـ ئەوە بۆیە بۆی دەکڕووزێتەوە! تۆ چۆن دەزانی؟

ـ هەموو کەس دەزانێ، هەر تۆ نەتزانیوە! بابی حەمە هەمزەبەگ لە نێــوی بــردووە، کەس نازانێ چی بە سەر هاتووە، یەک دەڵێ کوشتوویە، یەک دەڵــێ هــەڵا تــووە، بــێ سەروشوێنە رەنگە حەمەش بەو دەردە دووچار کەن، ئــەوە قســەی لــە مێــژ ساڵــە، بــە بیرەوەری ئێمە نییە، ئەو دەم خانم تازە مێردی بە ئاغا کردبوو، وەک دەڵێن مەحموودی بابی حەمە زۆر جوان و پێکەوتوو بووە، خانم چاوی پێی دەکەوێ و ئاشقی دەبێ، فەیەزە درێژ بە یەکەوە دەیانبینێ و راستیان لێ دەڵێ، شەوێ پیاوی ئاغا دەچن مەحموود دێننــە قەڵا، لەودەمەوە بێ سەروشوێن بووە.

نازدار تف لە چارەی فەیزە درێژ دەکا، بە دڵ رێشییەوە گوتی:

ـ ئەو بێ شەرەفە بووە بە خۆرە و دەیەوێ بە ریشەی بنەماڵــەیانــدا بڕواتــە خــوارێ، حەمەش هەر ئەو تووشی ئەو چەرمەسەرییەی کردووە.

ئەحمەد بە سەرسوڕمانەوە گوتی:

ـ تۆ چوزانی؟

ـ با، خۆم گوێم لێبوو، بە ئاغای گوت، بۆیە بە تۆم گــوت حەمــە مەهێنــە، دەمــزانی دڵی بە کەوێوەیە، بڵێی ئەو بەستەزمانە چی بە سەر بێنن، لە بەیانییەوە هیچی نەخواردووە، دەتوانی شێوی بۆ بەری؟

ئەحمەد بە دوو دڵییەوە گوتی:

ـ بڵێی پێمان نەزانن؟

کێ پێمان دەزانێ؟ قەولم بە خانمداوە، دەبێ بۆی ببەی! کەس نییە، ئاغا و عەتا تــازە نایەنە خوارێ، رەسووڵ رۆیوەتەوە، خانم خۆی دەپاڕاوە شێوی بە ئەحمەد دا بــۆ بنێــرە، دەی کێ هەیە؟ هەر حەسەن مەیتەرە، ئەویش بە جۆرێ بە زمان بیگرە.

ئەحمەد پێکەنی و گوتی:

لە حەسەن مەترسێ، ئەو دەمەی لە تەویلە لە حەمەیان دەدا، مــن لای ئــەو، لــە میانــە بووم، نازانی چۆنی بۆ دەگریا! چت بۆ داناوە؟ بڕۆ بۆی بێنە، من دەچمە لای حەســەن و پێی دەڵێم بۆی بەرێ. دڵنیام دەیبا، قەت لە قسەی من دەرناچێ.

ئەحمەد چۆتە بەر دەلاقەی میانە، سەبرێ بانگی حەســەن دەکا:ــ کــا حەســەن! کــا حەسەن!

حەسەن مەیتەر سەری لە دەلاقەوە دەرهێناوە:

ــ بەڵێ بەڵێ، کا ئەحمەد! تۆی؟

ــ نەخەوتووی؟

ــ نا، کارت بوو؟

ــ ئا، دەرگاکەم بۆ بکەوە، لێرەوە نابێ. حەســەن و ئەحمــەد لــە نێــو دالانی تەویلــە وێستاون، ئەحمەد گوتی:

ــ نازدار شێوی بۆ حەمە داناوە! دەتوانی بیدەیتێ؟ من دەیهێنم، تۆش پیــاوەتی بکــەو بیدەیە، جا خۆت چۆن دەزانی وا بکە، دەوێری؟

حەسەن مەیتەر هێندێ خۆی هەڵمساند و بە تووڕەییەوە گوتی:

ــ بۆ من لە تۆ و نازدار کەمترم؟ ئێوە دەوێرن بیهێنن، من ناوێرم بیدەمێ؟ بڕۆ بیهێنە، بڕۆ، ئەوە دەچمە بەر دەلاقەکە، هێنات، بانگم مەکە، سەبرێ بیدە دەستم.

ئەحمەد نان و چێشتی لە نازدار وەرگرتووە، لە دەلاقــەوە دای بــە حەســەن و خــۆی گەڕاوە.

تەویلە تاریک تاریکە، حەسەن مەیتەر بە بەڵەدی چۆتە لای حەمە، بە ئەسپایی گوتی:

ــ کاکە حەمە! ئەی کوێر بم، خــودا غــەزەبتان لــێ گــرێ زاڵــم، راوەســتە، ئێســتا دەتکەمەوە!

حەمە بەسەرسوڕمانەوە گوتی:

ــ تۆ کێی؟

حەسەن دەست بە لەشی حەمەدا دەگێڕێ، بۆ گرێی گوریسەکە دەگەڕێ، سەری بردە بن گوێ و گوتی:

ـ من حەسەنم، حەسەن مەیتەر، نانم بۆ هێناوی! ئەحمەد و نـازدار بۆیـان نـاردووی، ئێستا دەتکەمەوە.

حەمە بەزەیی بە خۆیدا دێ، نیگەرانی ئەوانە، بە ترسەوە گوتی:

ـ لە من گەڕێن خۆتان بە ئاوری منەوە مەسووتێنن.

حەسەن بە تووڕەیەکی دڵسۆزانەوە گوتی:

ـ ئەوە دەڵێی چی؟ دەترسێی؟

حەمە پێکەنینێکی تاڵی هاتێ گوتی:

ـ حەیە حەی، ترسی چی؟ تازە لە ترس دەرچووە، خەمی ئێوەمە، دەزانی پێتان بزانن چتان بە سەر دێنن؟

حەسەن سەری گوریسی دیوەتەوە، دەستی بە کردنەوە کردووە، بە دەم گرێکردنەوە گوتی:

ـ ئەرخەیان بە، کەس نییە، چەتوون رەسووڵە، ئەویش رۆیوەتەوە، نازدار و ئەحمـەد لە حەوشەن، شتێک ببێ، خەبەر دەدەن، دڵنیا بـە کـەس نایـە، ئاغـا و کوێخـای شـەو خۆمانین.

گوریس شلبۆتەوە، پشتی سڕ و برینداری حەمە لە کۆڵەکە جیا بۆوە و بارسایی لەشی کەوتۆتە سەرپێی شەق شەق کراوی، پێ سڕە، لەش کوتراو و بـێ هێـزە، وزە نـەماوە، ئەژنۆ توانای راوەستانی نییە، نووشتاوە حەمە کەوتە ئەرز.

حەسەن هەڵیساندەوە، چۆتە ژێر باڵی و وردە وردە بەرەو میانەکەی دەبـا، چوونەتـە ژووری.

میانە بە سێ بەدەنە دیوار لە تەویلە جیا کراوەتـەوە، لـە هـەر چـوار لاوە دەلاقـەی تێکراوە و هەرزالێکی بە دار تێدا هەڵبەسراوە، چرا فتیلەیەک لە سەر هەرزاڵەکە، لـە نێـو دووکەڵی خۆیدا ونە، بە حاڵ زەردایی خستۆتە میانەوە، جێی مەیتەرە.

حەسەن مەیتەر حەمەی لە سەر هەرزاڵ داناوە و وەک خانە خوێیەکـی بـاش میـوان نەواز، خانە خوێی دەکا، بە دڵنیاییەوە گوتی:

ـ چێشتەکە فڕووجاوە، دەست پوختی نازدارە، دەستاوی خۆش و بـە لـەززەتـە، بـە ئەرخەیانی نانەکەت بخۆ، تا تاو وبان گەرم نەکا، کەس نایەتە تەویلە، نانەکەت خـوارد، لە سەر ئەو جێیەی من بنوو تا بەیانی، بەیانی بەریدا خۆم دەتبەمەوە سەر جێی خۆت.

حەمە ئیشتیای هیچ نابا، ئێشی لەشی برسێتی لێ بڕیوە و برسایەتی لە بیر بردۆتەوە، تەماشایەکی حەسەنی کرد و گوتی:

ـ برسیم نییە کا حەسەن، هیچم پێ ناخورێ.

حەسەن دڵخۆشی دەداتەوە و غیرەتی وەبەردەدا، گوتی:

ـ کار لە پیاوان دەقەومێ، بەڵا روو لە خوێری ناکا، نانەکەت بخۆ، وەڵڵا دەیخۆی.

لایەک زۆر و لایەک تکا، حەسەن نانی دەرخوارددا حەمە حەجمانی نییە، بێ حەجمان ئەمشان و ئەوشان دەکا.

حەسەن بە دیارییەوە داماوە، بێ دەسەڵاتانە گوتی:

ـ گیانت زۆر دێشێ؟

حەمە بە زەلیلیەوە دەڵێ:

ـ دێشێ؟! کفتەی کوتراوە، بووە بە کەوکەمانە! دەرەلینگی هەڵماڵی، پووزی نیشانی حەسەن دەدا.

پێ و پووزە بووە بە خەریتە! شووشی هەستاوە، بە قەدپەنجەی دەست.

حەسەن مچورک بە لەشیدا دێ و بەندی دڵی پێوە دەلەرزی، لە دڵەوە خۆی لۆمە دەکا:

ـ من شەریکی رەسوول و ئاغام! ئەو دارانە من هێنام، چاوە بچووکەکانی هەڵدەگولوفی، بە دڵپڕیەوە گوتی:

ـ دەسەڵات نییە، دەڵێی چی؟ خودا قەهریان لێ بگرێ، ئاخری خودا تۆڵەی ئەو هەموو زوڵمەیان لێ دەستێنێ، تۆڵەی بزنی کۆڵە لە شاخدار دەستێنێ، بڵێی تۆڵە لەوان نەستێنێ؟

حەسەن حەمەی لە سەر جێ راکێشاوە، ژانی لەشی ئوقرەی لێ بڕیوە و خۆ لە سەر هیچ لایەک ناگرێ، خەو و شەکەتی بە سەر ژاندا زاڵبوو و بارسایی کەوتە سەر پیلووی چاوی.

بەیانییە، نزیکەو تاوکەوتنە. حەسەن مەیتەر حەمەی لە کۆڵەکە بەستووە و چاوەڕێی هاتنی ئاغا و نۆکەرە.

وەختا وەخت تەواوە، یەک شەو و رۆژە حەمە بە کۆڵەکەوەیە، ئاغا دەستووری لێ کردنەوەی داوە، رەسووڵی نۆکەر، حەمەی لە کولەکە کردەوەتەوە.

نزیکەو قاوەڵتوونە، حەمە لە دەروازە چۆتە دەرێ و لارەوە لارەوە بە لێژی قەڵادا دەڕواتە خوارێ.

عەدلە خانم لە بەر پەنجەرەوە تەماشای دەکا.

حەمە لە سەر چۆمە، ئاوڕ دەداتەوە، خانم هەر لەوێ وەستاوە، هەتا لە چاو ونـدەبێ، هەر چاوی لێیە، روژێ لە بەردانی حەمە تێپەڕیوە. حەسەن مەیتەر ئەحمەد فەڕاش بانگ دەکا، حەسەن گوتی:

ـ ئەمانەتێکت دەدمێ، تۆ خودا رایگرە!

ئەحمەد گوتی:

ـ چیە ئەو ئەمانەتە؟

حەسەن دەستیکرد بە گیرفانیدا، ئاوێنە و شووشە عەتر و ئەنگوستیلەیەک بوو.

ئەحمەد ئەمانەتی وەرگرت و بە دڵپڕیەوە گوتی:

ـ دیاری حەمەیە بۆ کەوێ! خۆی گوتی لە شار بووم. ئەحمەد ئەمانەتی دا بە ئەمانەت دار، دیاری کەوێی دا بە نازدار.

١١

ئەستیری بـەرکانی، کـانی تـوو گیراوەتـەوە و دار ماڵـە، وەکـو چـاوی بـێ دەسەڵاتان زەلیوە.

ئاوپۆنگی خواردۆتەوە و جۆگە خوڕەکەی مەندکردووە. جووتـێ مـراوی بـە جۆگەدا، تا بەردەمی کەویێ و مینا دێن و دەگەڕێنەوە.

دڵی کەویێ وەک ئەستێرەکە کەیلە، پەشێو حاڵ و خەیاڵاوی چاوی بـە دووی مراوییەوە وێڵە! چاو یەکە و فرمێسک هەزار!

ـ لە خۆڕا دڵتەنگی دەکەی، بـیری خـراپ دەکەیتـەوە، بـۆ دەیکـوژن، چـی کردووە؟ دێتەوە، بە خودا ئەمڕۆ سبەی سەرهەڵدەدا.

کەویێ چاوی لە سەر مراوییەکانە، بێ ئەوەی چاو لە مینا کا، گوتی:

ـ مینا گیان! بە خۆم نییە، دڵم خەبەری خراپ دەدا، دایمە چاوم دەفڕێ! شەوانە خەوی هاشە و پاشە دەبینم! بە ڕۆژ دەستم بۆ کار ناچێ، هیچم پێ ناخورێ، بـاوەڕ بکە ئەو دنیایەم پێ تەنگـە! حـەز ناکـەم کـەس بمـدوێنێ، ئـەوە دوو ڕۆژە بـێ سەروشوێنە! دەڵێی بەردە و کەوتۆتە گۆمەوە! بە خۆم نییە، دڵـم تاقـەت ناهێنـێ، ناچار رووی خۆم هەڵماڵی و دوێنێ پەنام بردە بەر عەبە شێت و هەواڵم پرسی!

مینا بە سەرسوڕمانەوە گوتی:

ـ جا عەبە بۆ؟!

کەویێ بە سیلەی چاوێ دەڕوانێتە مینا، گوتی:

ـ چوزانم! گوتم بەڵکە ئەو هەواڵێکی بزانێ.

ـ دەی؟ هیچت وەگیرکەوت؟

کەویێ بزەیەکی خەماوی خستە سەر لێو وگوتی:

ـ چەتیو نەبی، هەر ئەوەندە زمانم سووتا و گوتم عەبەگیان! هەوالـێکی حەمـە نازانی؟ ئەو شەل و شێتە بە دەنگێکی بەرز گوتی بۆ دادەگیان؟ حەمە چی تۆیـە؟! هەر ئەوەم پێ کرا هەڵێم! وەختا بوو ئابڕووم بەرێ!

مینا بە قسەکەی کەوێ پێدەکەنێ، بە دەم پێکەنینەوە سەر وەردەسووڕێنێ، لـە پڕ پێکەنین لە گەروویدا تاسا! بە پەلە گوتی:

ـ چەتێو نەبی! زارا! هات! باسەکە بگۆڕە.

زارا لە دوورەوە وەیڕۆ وەیڕۆیەتی! گەیوەتە پێشێ، بە دەنگێکی بەرز گوتی:

ـ ئەیڕۆ ئەو خودا چاک بۆ نەکردووانە چیان بە ڕۆژی ئەو هەتیوە بەستەزمانـە هێناوە! یا خودا گاور وای بە ڕۆژ نەیە.

مینا لە قسەکەی زارا گەیوە، مەتڵەبی حەمەیە، چاوێکی لە کەوێ داگرت و بە پەشۆکاوییەوە گوتی:

ـ ئەیڕۆکێ خاد زارا؟

زارا بۆ ئەوەی حەمە لەبەرچاوی کەوێ سووک بکا، گوتی:

ـ ئەو حەمە هەتیوە بەستەزمانە! بە جارێ لە زەرافاتیان خستووە! لارەوە لارەوە، لە پشتی مالانەوە خۆی کێشا ماڵی پوورەگوڵە، مـەعلووم نییـە بمێنـێ! مەپرسـە پوورەگوڵە چ دەکا! پێش و پێش قەدەمی ئاغای دەرهێنا! لەقە لە با دەدا! خەڵک هەموو تێرژاون! ماڵ کەس نابا! ناوێرێ قسە بکا! بۆ ئێوە نەتانزانیوە؟!

مینا جوابی داوە و گوتی:

ـ نەوەڵلا، گوتم داخوا چ بووە! هیچ نییـە! پوورەگوڵـە هـەر تاوێکـە، وەک گڕاڵک گڕوپفێکە، حەمەش چاک دەبێ، کەس بە لێدان نەمردووە!

مینا دەستی دایە گۆزە و گوتی:

ـ کەوێ! ئەو گۆزانە بنێ سەر شانم، من دەڕۆم، تۆ نایێی؟

کـەوێ ڕەنگـە زەردەکـەی گەشـاوەتەوە، ڕوومەتـە قوپیوەکـانی سـوور هەڵگەڕانەوە و وەک کارگ هەڵـتۆقینەوە و بـاری لێـوی تـەڕی و سـوورایيان تێکەوتەوە، چاوی وەگەشەگەش کەوت، بە پەلە و سەر لێشێواوانە گوتی: بـا بـا، دێم!

زارا زۆر حەریفە، بۆ ئەوەی دڵی کەویێ لە خۆ نەکا، گورجێ گۆزەکانی لێ هەڵێنا، کەویێ و مینا لە قووڵکی کانی وەسەرکەوتن.

زارا گورجێ گۆزە پڕ دەکا، دوا بە دوایان کەوتە ڕێ.

کەویێ و مینا گەیونەتە کۆڵان، لە سەر پێچی کۆڵان، کەویێ ئاوڕی داوە و بە قینەوە گوتی:

ـ تۆ چاو! تۆ چاو! تەماشاکە! ئەو دێڵە دەلالە چۆن کەوتۆتە پەلە! بۆ قسە دەگەڕێ، میناگیان! من دەرِۆم! با چاوم بە چاوی نەکەوێتەوە، گورجێ خۆ بگەینە ماڵی پوورەگوڵە و هەواڵێکی بزانە، چاوەرِێتم، ئاوڕ مەدەوە! با شک نەخا.

کەویێ و مینا بێ ئاوڕدانەوە لە یەک هەڵبڕان. مینا چۆتە حەوشە، زانی دایکی بۆ لای حەمە چووە ، بە بۆنەی ئەوەوە، بە پەلە گۆزەی دانا و بەرەو ماڵی پوورە گوڵە وەڕێکەوت. ماڵ پڕە لە خەڵک، دەستەیەک دێ ودەستەیەک دەڕوا. حەمە بە جێوبان، لە ژوورووی ماڵەوە کەوتووە.

پوورەگوڵە لایەوە دانیشتوو و نیوەنمەکی بۆ دەگرێتەوە. مام حەسەن و حاجی قادر و سۆفی مینە و مام رەسووڵ و کوێخاکەریم و فەیزە درێژ و فەتاحە کوێر لەمشان و ئەوشانییەوە دانیشتوون.

لای خوارووی ماڵەکە تاریکە، ژنان وا چوونەتە باڵ یەک کەس ناناسرێتەوە! ئەوانەی کە دیارن، پوورە خەرامان و حاجی ژن و ئەمان بێوە ژن و کوێخا ژن و فاتمی خێزانی فەیزە درێژ و زارای خێزانی فەتاحە کوێرە.

هەموو دەستەوئەژنۆ دانیشتوون. کەس هیچ ناڵێ! تەنیا پچەپچی ژنان دێ، ئەویش کەس لێیان حاڵی نابێ! دەڵێی پلوورە هەنگە! هەر وزەوزی دێ!

پوورەگوڵە وەدیارە لە جنێو ماندووبووە، دیسان هەڵە سوونی هێناوە، بە دەنگێکی بەرز دوو سێ جنێوێ دا و بێ دەنگ بۆوە.

تارمایی مینا رووناکی لە دیو بڕیوە! ژنان ئاوڕ دەدەنەوە، حاجی ژن چاوی بە مینا دەکەوێ، بەسەرسوڕمانەوە، بە دەنگی بەرز گوتی:

ـ ئەیڕۆ مینا! ئەوە ئێرە بۆ هاتووی؟!

مینا لە مێژە جوابی ئەو پرسیارەی دیوەتەوە، بە شەرمەوە، گوتی:

ـ شیرەکەی ئەمڕۆ هەوێن کەم، یان بیکەم بە پەنیر؟

پوورەگوڵە نەیهێشت حاجی ژن جوابی مینا بداتەوە، لە لای سەرەوە گوڕاندی و گوتی:

ـ بۆچی بۆ هاتووە؟ بۆ جیرانەتی نازانن! خۆ هەموو رۆژێ ئاوام بە سەر نایە، خۆ بە ناشوکری نەبێ، من کەسم نییە خانە خوێی لەو عالەمە بکا، خۆم ئەوە بە دیار ئەو مەیتەوەم، نانا کچم مەڕۆ.

حاجی ژن سەری داخستووە و قسە لە قسەی پوورەگوڵەدا ناکا.

مینا خڕوخۆڵ، توندوتۆڵ، بە ژن ڕێکوپێک، سەوزە و دەموچاو خر و روومەت پان و تەوێڵ تەخت و رەزا سووکە، گورجوگۆڵ کەوش جووت دەکا و ئاو دێنێ و بە دەم میوانی پوورەگوڵەوە هەڵدەسووڕێ.

دایکی چاوی لێ ناترووکێنێ، لە دڵەوە دەڵێ:

ـ دایکت بە قوربانت بێ میناگیان، بێ چاوێنی بی! شکور دەڵێی مینای بێ گەردە!

خۆزگە بە بەختی چاک دەبووی، ئەحمەدیش کوڕی چاکە، ئیشائەڵلا خودا قەڵەمی لێدەدا، تەماشایەکی مام حەسەن دەکا و چاو دادەخاتەوە.

مام حەسەن قەننەکەی داگرتۆتەوە، دایدەگیرسێنێ، یەک دوو مژی لێدا، روویکردە حەمە و گوتی:

حەمە! رۆڵە لەسەرچی لێیاندای، ئەو لێدانەی لە تۆیان داوە، دەبێ کارێکی زۆر خراپت کردبێ!

حەمە بە دوو سێ وچان روویکردە مام حەسەن و گوتی:

ـ ئێوە جیران و هاومالّی منن، من شوانی ئێوەم، کاری بیلعەتم کردبێ دەبێ ئێوە بزانن، من چم کردووە مامەگیان؟ دەیگوت سەگت لە عەتا کردووە! بە خودا رۆحم ئاگای لێ نەبووە، من بۆ دەبێ سەگ لەو کەم؟

مام حەسەن تەماشایەکی خەڵکەکە دەکا و سەر رادەوەشێنێ!

فەیزە درێژ هەڵیدایە و گوتی:

ـ وا هەر نییە! دەبێ شتێکیان بیستبێ، داخوا چت گوتووە و بیستوویانەتەوە! لە خۆڕا لەکەس نادەن!

حاجی قادر بەو قسانەی فەیزە قەڵس بووە، هاتە جواب و گوتی:

ـ هەڵبەت تۆ دەزانی کا فەیزە! بۆ ناڵێی لەسەرچی بووە؟

فەیزە ملی بە خوزدا برد و سەری بەرداوە و لە بنەوە گوتی:

ـ من نازانم، دەڵێم حەمە جەحێڵە و کەللە پڕە، نەکا قسەی کردبێ، ئاغاوات بۆ چەنە بە چەنە و کەڵەوەکێشی نابن، لە قەدیمەوە گوتوویانە، گەورەی وڵات خودای سەر ئەرزە! ئاغا گەورەی ئێمەیە، ئێمە دەبێ مل کەچ بین!

پوورەگوڵە چاوی بووە بە کەشکە فەریکە و خەریکە لە کالان دەرپەڕێ، لە فەیزە بە چۆکا هات و گوتی:

ـ ئەوە دەڵێی چی فەیزە؟ گەورە وایە؟ ئەی بە گەورەی گڵ بن! خودا گەورەی وا بە کەس نەدا، بە خوا حەیف ماڵی خۆمە، دەنا جوابی چاکم دەدایەوە، جا تۆ خودا ئەوە قسەیە پیاوەکان؟

هەموو سەریان داخستووە، کوێخاکەریم گوتی:

ـ بەڵێ، ئاغا گەورەیە، گەورە دەبێ عادڵ بێ و چاوی لە سەر بچووکی خۆی بێ، قەیناکە پوورێ گیان، کا فەیزە وەڵڵا مەنزووری ئەوە نییە، هەر وا دەزانێ!

حەمە بە چاوێکی پڕ لە قینەوە تەماشایەکی فەیزە دەکا و روو وەردەسووڕێنێ. پوورەگوڵە لەو قسانەی فەیزە زۆر قەڵسە، دیسان دەستی پێکردەوە:

ـ حەمە خوێنی بابی بە لای ئەوانەوەیە، کەچی ئەوان تۆڵە لەو دەکەنەوە! ئاخر پیاوی وەک فەیزەمان تێدایە بۆیە هەر رۆژێ بەڵایەکمان بە سەر دێنن، هەر چاکە، بەس نییە سوارمان نابن! جا دەڵێن گوڵەی مام کەریم شێتە و قسە حەوا دەدا! چۆن قسە نەکەم؟ ئاخر حەمە چی کردووە؟ ژنی لێ هەڵگرتوون؟ پیاوی لێ کوشتوون؟ مڵکی لێ داگیرکردوون؟ ئاخر چی کردووە، ها؟

سۆفی مینە بوو بە تکاکار و تکا بۆ فەیزە دەکا، گوتی:

ـ قەیناکە پوورێگیان، تۆ گەورەی هەمووماني، کا فەیزەش حەز بەوە ناکا، ئەویش دەزانێ ئەوە زوڵمە، بەڵام دەڵێی چی؟ دەستێ زۆر بیبڕێ، خوێنی نایە، هەموو لە تۆمان پێ ناخۆشترە، دەسەڵات نییە.

پوورەگوڵە هاتۆتەوە سەر خۆ. میوان یەک یەک و دوو دوو چۆڵیان کردووە، مینا لە سەر ئیزنی حاجی و حاجی ژن ماوەتەوە، ژنان داویانەتە راوی قسە و هێشتا

لەوێ ماون، لە پڕ بزن بە بارە باڕ ڕژانە حەوشە، مەڕ هاتەوە، ژنـان کەوتوونەتـە پەلە و تابەتا کەوشی یەکتر لە پێدەکەن.

عەبە زانیویە حەمە هاتۆتەوە، لە حەوشەوە بانگی دەکا.

پوورەگوڵە دەرپەڕی و لە حەوشە پێشی بە عەبە گرت.

عەبە بە پەشۆکاوییەوە هاتۆتە ژورێ، عەبەساوە! ئەحمەدی مام حەسەن دوا بـە دوای عەبە هاتە ژووریٚ، هەر دوو چوونە لای حەمە.

ئەحمەد گوتی:

ـ دەزانم بۆ وا دەکەن! دەبێ بەوداخەوە بتلێنەوە، دیق بێ لە سـەر دڵـیان، بـە خودا مەگەر بمرم.

حەمە چاوی خەجاڵەتی بەرداوەتەوە و ئارەقەی شەرم دەڕێژێ.

عەبە سەر لەو قسانەی ئەحمەد دەرناهێنێ، هـەر تەقـەی گـوێی دێ! بـە سـەر سوڕمانەوە گوتی:

ـ من هیچ حاڵی ناوم! چەس؟ بۆ چ لێیان دای؟ چت کردیە؟ خـۆ ئـەو بـاوک گەماڵە وتی ئاغا کاری هەس! کارەکە ئەمە بوو؟ ئەی نەحلەت لە باوکی.

مینا لە دەرگاوە هاتە ژووریٚ، ئەحمەد یەک بە خۆی ڕاچەنی! مینا چـاوی بـە ئەحمەد کەوتووە! سوور هەڵگەڕاوە، هەر دوو سوور بوونەتەوە، مینا شەرم لە حەمە دەکا، بە بیانووی کارەوە چووە دەرێ.

عەبە تێکچڕژاوە، نێو چاوانی وێکهێناوە و دۆشی دابردووە.

حەمە بۆ ئەوەی لە بیری بباتەوە، دەستی عەبەی گرت و گوتی:

ـ هیچ نییە! لەگەڵ شوانییەکەت چۆنی؟ سەگەکان بە شەڕ نەهاتن؟

عەبە گوتی:

ـ جا بە کار چی تێ، توویان کەلەلا خستییە، چاو گەماڵ بێتە دەشتەو، شەڕ بـۆ ئەوانە خاسە وایانکردیە بە توو، شەڕ ناکەن، ئەوان فرە ماقووڵن، کاکە حەمەدم هەر لە تەکا بوو، ئەویش ئەزانێ.

ئەحمەد بە جەفەنگەوە گوتی:

ـ کاکە عەبە زۆر شوانی چاکە، قەولم داوەتێ گەلازی بۆ بستێنم، دەیدەیتێ؟

ـ حەمە تەماشایەکی عەبەی کرد و گوتی:

ـ دەیدەمێ، ئاخری گەڵاز سەگی ئەو دەبێ.

ئەحمەد و عەبە ڕۆیون، پوورە گوڵە لە حەوشە بزن دەدۆشێ. مینـا بەدەرفـەتی دەزانێ، چۆتە لای حەمە و ئەحوال پرسی دەکا، گوتی:

ـ کەوێ منی ناردووە، ئەحواڵپرسی لێ دەکردی. کاکە حەمە! تـۆ یـەکێکـی وەک کاکم، ئەگەر قسە و باسێکت هەیە بۆ کەوێ، بە منی بڵێ، دڵنیابە، مـن بـە خوشکی خۆت بزانە، کەوێ دەیگوت بەو نێو نیشانە کە لە سەربان پـێم گوتـووە هەر کارێکت بوو بە مینا بڵێ، ئەگەر بەوەش باوەڕ ناکـەی، ئـەو شـەوە بـوو وا بەیانی دەچووی بۆ شار.

حەمە یەک بە خۆی دڵی داخورپا! دیارییەکانی بیرکەوتەوە، بە پەلـە دەسـتی کرد بە گیرفانیدا، دەست لە گیرفاندا وشکبووە! تاس بە سەریدا دێ! دەمی بە تـاق ماوە و چاوی بە مۆلەق دەڕوانێتە مینا!

مینا سەری سوڕماوە! حەمە بۆ چی وا چاوی لێدەکا! دەنگی دەدا، گوتی:

ـ کاکە حەمە! چ بووە؟!

حەمە گوتی:

ـ کوا! ئەوە کوا! دیاریم بۆ کڕیبوو! عەتر و ئەنگوستیلە و ئاوێنە بوو!

دەنگی پوورەگوڵە مینای تاراند و لە حەمەی دوورخستەوە.

١٢

دوندی کێوە بەرداویلە هەتاوی کردووە بە دوو لەتەوە و چەشنی دەمە کڵاوەی زێـڕ لە سەری ناوە.

لارە سێبەری کێو وەکو تاڵانچی پەنجەی رەشی بە سەر کانی توودا کێشـاوە، دڵـی تەنگی کەوێ رێک دەگوشێ.

مەڕ شەو بە کێوە، یەکەم شەوە، تازە مەڕ لە دێ دەرچووە. کەوێ دڵی پڕە لە خـەم، بە دوو گۆزەوە گەیوەتە دەرگای ماڵی حاجی قادر.

مینا لە حەوشەوە کەوێی دیوە، بانگی کرد و گوتی:

دەچی بۆ کانی؟ مەڕۆ منیش دێم. کەوێی خەمبار هاتەبەرچاو، مینـا بـە پێکەنینـەوە گوتی:

ـ نێو چاوانت کرێوەی لێ دەبارێ! چیە دیسان؟

کەوێ بزەیەکی ساردی هاتێ، گوتی:

ـ تۆ بی چ دەکەی؟ خۆت لە جێی من دانێ و وەبزانە خاڵیشـم شـوانە و شـەوێ بـە تەنیا لەو کێووشاخەیە، ئەو زاڵمانەش قینیان لێیەتی، ئەو دەم خەمبار نەدەبووی؟ چم پـێ دەڵێی بیلێ، وەختە لە تاوان دڵم بتۆقێ، دڵم بە قەت دڵە چۆلەکەیەکی ماوە!

مینا بۆ دڵخۆشی کەوێ گوتی:

ـ زۆر منداڵانە بیر دەکەیتەوە! شەووڕۆژ فەرقی چیە؟ بیانەوێ کارێ بکـەن، بـۆ بـە ڕۆژ نایکەن؟ لە کێ دەترسێن؟ تۆ لە خۆڕا دڵتەنگی، دەزانم دڵتەنگـی ئـەوەی شـەوانە

ناتوانێ بتبینێ! بلە ڕۆژیش ڕێ نییە! خەم مەخۆ، سوار و پیادە کـەیفیان لێبـێ دەسـت و مشتاق دەکەن، دەرفەت دەبێ، خەمی ئەوت نەبێ.

کەوێ بەو قسانەی مینا وەپێکەنین دێ و سرووری کەوتە دڵی.

ئێوارەیە و سەرکانی جەنجاڵە، ریزە گۆزە لە بەر پلوسک ریزکراوە، نـۆرەیـە، هـەر کەس بە نۆرەی خۆی گۆزەیان پڕکردووە، نۆرەی کەوێ و مینا هات، گۆزەیان پڕ کرد و بە پەلە گەڕانەوە.

قسە و رازی دڵ بێ پسانەوەیە. لە دەرکی ماڵی حاجی گۆزەیان داناوە و سـرتەیانـە. تەقەیەک قسەیان پێ لەنگ دەکا! هەر دوو گوێ قۆڵاخ بوون! تەقەیەکی دیکە!! یەکی دی! تەقە بوو بە دەسرێژ! ڕێژنە بارانی گوللەیە!

کەوێ و مینا عەبەساون! رووە و کێوە بەرداویلە دەمیان بە تاق ماوە! زمان لە گـەڕان کەوتووە! ڕەنگ لە روو پەڕیوە، تەماشای یەک دەکەن، چاویان لە یەک دەپرسێ.

ــ ئەوە چ باسە؟!

بریو بریو کەوتۆتە نێو دێ، خەڵک رژاونەتە سەربان، دووربەدوور لەگەڵ یەک قسـە دەکەن، لە یەکتر دەپرسن:

ــ ئەوە چیە؟! لە دۆڵی دزانەوە تەقە دێ!

ــ ڕەنگە شەڕی چەتە و ئەمنییە بێ!

ــ چەتە بێ چ بکەین؟

ــ پێم وا نییە چەتە بێ، ڕەنگە قاچاخچی و ئەمنییە بن.

دەوڵەمەند وە دڵە خورپە کەوتوون، نەدار کڵاوی لار داناوە و شا بە جووتێر نازانێ!

بێ دڵەڕاوکێ و ئەرخەیانە.

هەر کەس لە بیری شتێک دایە، کەوێ لە بیری حەمە! نۆبەتێ هـەڵـی دەچوقێنـێ! و ددانی بە ددانەوە بەند نابێ! بەرۆکی لە چنگ نـاوە هـەڵـی دەگولـۆفێ، بـە گریانـەوە بەرۆکی مینای گرت و گوتی:

ــ حەمە! مینا گیان حەمە! حەمەیان کوشت!

مینا بە تووڕەییەوە گوڕاندی، گوتی:

ــ بۆ ئەوەندە دەم ڕەشی کچەتیوە سەگە؟ ئاخری سەری دەخۆی! دایمەی خودا بـۆی دەقڕێنی! حەمەی چی لە خۆڕا؟ ئەو مەڕی برد بۆ هەزارئەشکەوت، من بـە چـاوی خـۆم

دیم، دەڵێن لە بەغدا تەقەیە، ئەم لێرەوە دەڵێ حەمە! بۆ ئەوەندە ترسنۆکی؟ خۆ تۆ منـدالّ نی.

کەوێ بەو قسانەی مینا رووناکی کەوتەوە دڵی و ئۆقرەی گرت.

پوورەگوڵە کردوویەتە سەربان، بێ فەزیحەت بە خەڵک دەڵێ.

ـ هۆ هۆ خوێڕیە پیاوان! ئەوە بۆ وەک دێڵی کرمێ خۆتان کردووە بە ژێر کراسـی ژنەکانتان دا فزەتان لێوە نایە؟! ئینشاڵلا ژنەکانتان داگیر دەکـەن! ئـەوانیش داگیرکـەن ئێوە هیچ ناڵێن! کڵاوەکانتانیان بە حیزی ناسیوە، ئەوە بـۆ وەدەر ناکـەون! بـزانن ئـەو هەتیوە چی بە سەر هاتووە، ئاخر بە لای ناخێری ئەو شوانی ئێوەیـە، دنیـا پـڕە لـە دز و درۆزن، نەکا مەڕەکەی لێ بڕ دەن!

مقۆ مقۆ کەوتۆتە نێو خەڵک، پوورەگوڵە دڵیانی وەقـرت و فـرت خسـتووە، سـێ کوڕە جەحێڵە لە دێ وەدەر کەوتن، بەرەو هەزارئەشکەوت دەڕۆن.

تەنگی نوێژی شێوانە، مەڕ لە دێ کۆنە. حەمە تێڕ و کەپەنکی لە پەچەخـڕەی پشـتی دێ کۆن داناوە و زاڵم بە لایەوە کەوتووە.

مەڕ بەدەم لەوەڕەوە بەرەو پەچە بۆتەوە. ئەو تەقە تفەنگەی ئێوارە حەمەی نیگەران و چەواشە کردووە، بە دوودڵییەوە مەڕی بردە پەچە.

یەکەم شەوە، مەڕ نامۆیە، پەچە ناگرێ، شوانە بەدەوری مەڕدا هەڵدەسووڕێ، مێگەلی کردووە بە قوڵەی هێلکە و بە پەچەدا دەیانگێرێ. پەینە مردووی پەچە بە سمی مەڕ لێک درا، بـۆن بـڵاو بۆتـەوە، مێگـەل وێسـتانەوە و ئۆقرەیـان گـرت، حەمـە چـووە لای کەلوپەلەکەی، ئاور دەکاتەوە.

گڕ و شەوقی ئاور بەرز بۆتەوە. حەمە نانی لە توربێن دەرهێناوە، ورتە ورت لـە نێـو شیوەوە دێ! سەگەل گوێیان تیژ کردووە، دەمڕێنن، بـەدەم وەڕینـەوە، سـەرە و خـوار هێرشیان برد.

حەمە لە بەر شەوقی ئاور وەشەوارە کەوتووە، دەسـتی داوەتـە گۆچـان و بـە دووی سەگەلدا رۆیشت.

سەگەل گەیونەتە نێو شیو، بێ دەنگ، بەرەو دوا بوونەوە! تارمایی سێ کـەس بـەرەو ژوور دێنە سەرێ! حەمە دەنگیان دەدا:

ـ کوڕە کێن؟ بەو شەوە لە چ دەگەڕێن؟

یەکیان جوابی داوە:

ـ خۆمانین کاکە حەمە! دەنگی ئەحمەدی مام حەسەنە!

سێ کەس بە هەناسکە هەناسک لە لێژ وەسەرکەوتن. ئەحمەد و عەلی حاجی قادر و کەریمی سۆفی مینەن، ماندوونەبینیان لە حەمە کرد.

حەمە جوابی دانەوە، گوتی:

ـ ئەوە بەو شەوە یانی چی؟ خێرە؟

ئەحمەد بە پشوو سوارییەوە گوتی:

ـ جارێ لێمان گەڕێ، زۆر ماندووین، هێندێ ئاومان دەیە جا جوابت دەدەینەوە، ئەو تەقە تفەنگەت بیست؟

حەمە مەتارەی لە تێر دەرهێناوە، ئاوی بـۆ لـە جامـە ڕەش کـردوون، جـامی‌دا بـە دەستیانەوە، گوتی:

ـ ئەوەندە دەزانم لە دۆلی دزانەوە بوو، ئێوە چی؟ هیچی لێدەزانن؟

عەلی و ئەحمەد ئاویان خواردۆتەوە، کەریم جامە ئاوی بـە سـەرەوە نـاوە، ئەحمـەد دەستێ بە دەمیدا دێنێ و ئاوی سمێلی سڕی، گوتی:

ـ ئێمەش بە قەت تۆی لێ حالین، خودا ئەو پوورەت لێ بستێنێ! ئەو دێیەی نـاوە بـە سەرەوە! دوو هەزار جنێوی بەو عالەمە داوە! مەپرسە چی کرد!

حەمە بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ پوورەگوڵە هەر بەو تووڕەیی و هەڵە هەڵەوە بووە بە پووری هەموو کـەس، هـەر بەوەوە جوانە! باشە بۆ؟

هەموویان پێکەنین، ئەحمەد گوتی:

ـ بۆ تۆ نایناسی؟ دەیگوت ئەو هەتیوە بەو شەوە لەو چۆڵگە بـە تەنیایـە، بـۆ نـاچن هەواڵێکی بزانن، ئەو ئێمەی بەو شەوە ناردووە، خۆ لای تۆ هیچ نەبووە؟ خۆ هیچـت بـە سەر نەهاتووە؟

حەمە هەستاوەتە سەر پێ و خۆ نیشاندەدا، گوتی:

ـ ئەوەم لە بەر چاوتان! هیچم لێهاتووە؟! دیسانەوە دایانەوە لە قاقای پێکەنین.

ئەحمەد و عەلی و کەریم رۆیونەتەوە، حەمە بەشە نانی بەشداری داوە، شێوی کردووە و بە لای ئاورەوە چۆتە نێو قاپووت، خۆی گولۆلە کردووە، دەسبێنی لە قۆڵدایە.

گەڕانی بێ وچانی ئەو یاڵ و ئەویاڵ بە دووی مەڕەوە حەمەی شەکەت کردووە، چاوی گەرمی خەوە.

سەگ لە سێ لاوە، بە وەڕینەوە هوروژمیان بردە گابەردی ژوور مەڕەوە! سەگ زمانی گرتووە! سەگی بنیادەمە!

حەمە کەپەنکی لە سەر خۆی فڕێدا و دەست بە گۆچان بە دووی سەگەلدا دەڕوا، هەیتی سەگ دەدا، سەگ دەنگی خاوەنی بیستووە، هێرشیان بردە گا بەرد.

لە بن گابەردەوە کەسێ هاوار دەکا:

ـ شوانە! مەهێڵە! ئەو سەگانە دوورخەوە!

حەمە گوڕاندی و گوتی:

ـ تۆ کێی؟ بەو شەوە لێرە چ دەکەی؟

کابرا گوتی:

ـ رێبوارم! نابەڵەدم، رێم لێ گۆڕاوە! ئەو سەگانە دوورخەوە، پەنام بۆ تۆ هێناوە. حەمە دەستی داوەتە بەرد، سەگەل دوور خاتەوە، سەگ دوور کەوتوونەوە، حەمە پێ پێ، دوو دڵ چۆتە پێشێ، دەنگی دەدا، گوتی:

ـ تۆ کێی؟! بۆ نایێتە دەرێ؟ خۆ ئاشکراکە! وەرە دەرێ بزانم کێی.

تارماییەک لە بن گابەردەوە هەستا و کەوتەوە! دیسان هەستاوە، هەنگاوێ هات و کەوتەوە! دەناڵێنێ! لە ناڵەی، سەگەل وە وەڕین کەوتنەوە.

حەمە سەگ بێ دەنگ دەکاتەوە، چۆتە پێشێ، دەنگی دەداتەوە:

ـ بۆ خۆ ئاشکرا ناکەی، بۆ وا دەکەی؟ نەخۆشی؟ چت دەوێ.

کابرا بە ناڵەوە گوتی:

ـ بریندارم! یارمەتیم بدە! فریام کەوە، مەترسێ، وەرە پێشێ.

حەمە چۆتە پێشێ، لە دوور هەنگاوێ پاڵی داوە بە گابەردەکەوە، بێدەنگ وەستاوە! دەڵێی کەڕولاڵە! ترساوە!

بریندار دەنگی دەداتەوە، دەزانێ ترساوە، غیرەتی وەبەر دەدا، پرسیاری لێدەکا: ــ شوانی کام دێی؟ ناوت چیە؟ تەنیای؟

حەمە زمانی شکاوە! قسەی لە بیر چۆتەوە! لە جێی خۆ وشکبووە و ناوی خۆی لە بیر نەماوە! عەبەساوە!

بریندار لەسەرەخۆ دەیدوێنێ، گوتی:

ــ دێیەکەتان لێرەوە دوورە؟ ملکی کێیە؟ بۆ هیچ نالێی؟ ترساوی؟ ماڵتە خۆ تۆ پیاوی! پەنام بۆ تۆ هێناوە، غیرەتت بێ، منیش وەک تۆ بەشەرم، خۆ ناتخۆم! مەترسێ چەتە و ماڵ خۆری کەس نیم، دەربەدەر و زوڵم لێکراوم.

حەمە وردە وردە وەهۆش دێتەوە، بیر دەکاتەوە، تەقەکەی ئێوارەی هاتەوە بیر! گوتی:

ــ لەو تەقەیەی ئێوارەدا پێکراوی؟

بریندار بە بێ حاڵییەوە گوتی:

ــ ئەرێ، حاڵم زۆر خراپە، زمانم وشکبووە، خوێنم زۆر لەبەررۆیوە، زوو فریام کەوە، لە دوور ئاورەکەی تۆم دی، هیچ کوێ شک نابەم، پەنام بۆ تۆ هێناوە.

حەمە غیرەتی بزووت، ورەی بەرز بووە، هێز و توانای بە خۆی دا، باوی لاقی خۆشە، پڕیدایە و برینداری لە ئەرز هەستاند، چۆتە ژێر باڵی و بەرەو ئاوری دامرکاوی دەیبا.

خۆڵەکەوە سکڵی دامرکاندووە، حەمە بە نووکی گۆچان تێکی وەردا، پووش و پەلاشی وەسەر دەخا، فووی لێدەکا، گڕ وەسەرکەوت، شێوە و قەلافەتی چەکدار لە بەر شەوق ئاشکرا بوو.

بریندار تابشی وێستانی نییە، خۆ بە پێوە ناگرێ. حەمە بە وردی سەرنجی دەدا، تێی راماوە!

پیاوێکی بە دیمەن و شێوەدارە، تەمەنی سی و نۆ، چل ساڵە، دەستە پیاوێکی تێک سمڕاوە، چاو و برۆ رەش و سمێل قەترانییە. دەستێ جلی بۆری لە بەردایە، بەرگە بۆرەکانی لەبەر شەوقی ئاورەکە پەڵە پەڵە رەش دەنوێنێ، شلکەی رانی راستی بە پشتوێنەکەی توند جەڕاندوویە، باسکی چەپی بە جامانەکەی بەستووە، دوو ریز فیشەکدان، راست و چەپ بەسەر سینگیدا، هاتووە، دوو قەف بە دەوری نێو قەدیدا قەفی

خواردۆتەوە، قەبزەی دەمانچە و مشتۆی خەنجەر لە ژێر فیشەکدانەوە پڕ بە مشت سەریان وەدەرهێناوە.

حەمە بە وردی سەرنجی پەڵەرەشی جلەکانی دەدا، شەلاڵی خوێنە! چاوی بە خوێن دەکەوێ، تەزوو و مچورک بە لەشیدا دێ، بە دەم لەرزەوە گوتی:

ـ برینەکەت زۆرە؟ چەند گوللەت لێ کەوتووە؟

بریندار بە بێزارییەوە گوتی:

ـ دوو گوللە، ران و باسکی گرتووم، باسکم هیچ نییە! رانم کۆڵەوارە، جێی کارییە، کارێکم بۆ بکە، کەسێ وات پێ شک نایە سەری لە برین و شتی وا دەرچێ؟ پووڵی دەدەمێ! داوای هەرچی بکا، دەیدەمێ، بالای غیرەتت! چاک بمەوە تۆڵەت بۆ دەکەمەوە.حەمە ماتبووە! پوورەگوڵەی لە بیرە، بەلام هەرچی دەکا ناوێرێ، وەبیری هاتەوە کە هێشتا نازانێ کێیە و ناوی چییە؟ بۆ دەستی داوەتە چەک؟ لەگەڵ کێ بە شەڕ هاتووە؟ بە پەلە گوتی:

ـ تۆ کێی؟ ناوت چیە؟ لەگەڵ کێ بە شەڕ هاتووی؟ ئەگەر راستی بلێی ئەوە بەراستی ئەوەی لە دەستم بێ دەیکەم.

بریندار گوتی:

ـ تۆ نەتگوت ئێرە ملکی کێیە، شوانی کام دێی، ناوت چیە؟

حەمە گوتی:

ـ من ناوم حەمەیە، شوانی کانی تووم ئێرە ملکی هەمزەبەگە، تۆ ناوت چیە؟

بریندار لە سەرەخۆ گوتی:

ـ من ناوم تاهیرە! خەڵکی ئێرانم، لەگەڵ دەوڵەت بەشەڕ هاتووم! ئەوانەی ئێوارێ برینداریان کردووم ئەمنییە بوون، ئێستاش هەر بە دوومەوەن، لەوبەری چۆمەوە خۆم لێ ونکردن لەوسەر شاخەوە ئاورەکەی تۆم بەدی کرد، هاتم، کوڕە وەزعم باش نییە، زوو وەفریام کەوە.

حەمە واق ماوە! باوەڕ ناکا تاهیر بێ! لە رووی هەڵنایە بڵێ تۆ ئەو نیت! تێداماوە! بریندار دەنگی دەداتەوە:

ـ کاکە حەمە! بۆ مات بووی؟ کارێ، چارەیەک، دەوام ناهێنم.

حەمە گوتی:

ـ نازانم بلێم چی؟! تۆ لە تاهیر ناچی!
بریندار بەدەم دەردەوە پێکەنی و گوتی:
ـ تۆ تاهیر دەناسی؟ دیوتە؟
حەمە بە پەشۆکاوییەوە گوتی:
ـ نە! نە، نێو نیشانیان پێداوم، وەک دەڵێن ئەو گوللە نایبڕێ! گوللەبەندی هەیە! جگـە لەوەش، دەڵێن زۆر کەڵەگەت و بە خۆوەیە، نازانم بلێم چی؟
تاهیر ماتبووە! لە حەمە دەڕوانێ، پاشان گوتی:
ـ باشە، تاهیر نەبم یارمەتیم ناکەی؟ با تاهیر نەبم، خۆ ئینسان و برینـدارم، وا دیـارە زۆر دڵڕەق و بێ بەزەییت!!
حەمە بە پەلە و سەرلێشێواوییەوە گوتی:
ـ بابا، بەرێوەڵڵا، بە گەوج و لەوجەم نەزانی! زۆر لە مێژە دیـتنی تـاهیر بـە ئـاوات دەخوازم، بۆیە ئەوەندەی لە سەر دەڕۆم، دەنا هەر کـەس بی، ئـەوەی لـە دەسـتم بـێ، دەیکەم، تۆ خودا تۆ ئەوی؟!
تاهیر ئارەقی رێی سارد بۆتەوە، ئێشی برینی برستی لێ بـڕیوە، سـەرمایەتی، بـە دەم چەق و چۆوە گوتی:
ـ حەمە! بە حەزرەتی موحەممەد من تاهیرم، گوللەبەندەکـەم بـە رەفێقێکمـە، بـاوەڕ دەکەی؟
حەمە لە خۆشیان پەلاماری دا، لە سەر ئەرز هەڵیساندەوە، ماچی دەکا! کەپەنکەکـەی بۆ هێناوەتە بەر ئاورەکە، لە کەپەنکی پێچا.
تاهیر بە دەمناڵەوە داوای ئاو دەکا. حەمە لە پوورەگوڵەی بیستووە برینداری گوللـە نابێ ئاوی بدرێتێ، گوتی:
ـ نا، نابێ تۆ ئاو بخۆی، بۆ تۆ خراپە. خۆ راگرە، ئێستا حـەکیمت دێنمـە سـەر، خـۆ راگر بە، ددان بگرە بە خۆدا.
تاهیر بێ ئوقرە داوای ئاو دەکا، حەمە مەتارەکەی هێنا، دوو سێ دڵوپ دەکاتە سـەر لێوی، تاهیر لەسەرخۆ چوو.
حەمە وەک شێت بە دەوریدا هەڵدەسووڕێ. دەست لـە سـەر دڵـی دادەنـێ رەگـی دەستی گرتووە، رەگ وەک دڵی چۆلەکە لە نێو دەستیدا لێدەدا، حەمـە هـەسـتاوە، بـە

دەوری خۆیدا دەخولێتەوە، دەست و پێی ونکـردووە! نازانـێ چ بکـا؟ مـەڕ و تـاهیری کەلەلا چۆن بە جێ بێڵێ؟

لە پڕ عەبەی وەبیر هاتەوە! سەرەو خوار، بـەرەو دێ کـۆن هـەڵات، هـەر دەڕوا و سەرنگرێ دەدا خۆ دەگرێتەوە.

عەبە گڵی کەلاوایەکی گەورەی دەرداوە و دیوارە کۆنەکەی بە مۆرە پینە کـردووە، بە دووتیغە کردویە بە سێ دیو. لە دەرگاوە دەچێتـە ژووری، کادێنـە، لـە کادێنەکـەوە دەچێتە تەویلە و لەوێوە دەچێتە دیوەکەی خۆی.

حەمە لە پشت دەرگایە، بە قەفی گۆچان لەدەرگا دەدا، ماوەیەکە کە لێیـدەدا، عەبـە وەخەبەر نایە! لێی دەداتەوە و هەست رادەگرێ، جوابی نییە، لە پشتەوە دەچێتە سەربان و لە کولاوکەوە بانگی دەکا:

ــ عەبە! عەبەگیان! کاکە عەبە! عەبە شێت! ئەوە مردووی؟ ئەی خەوی مەرگت بـێ!

عەبە بە دەم خەوەوە شانە وشان دەکا، حەمە دیسان بانگی لێ دەکاتەوە:

ــ عەبە! عەبە شێت!

دیسان وەردەسوڕێ، بەدەم خەوەوە گوتی:

ــ ئم.

ــ دە هەستە، ئەوە مردووی؟ ماڵتە لە کەنگێوە لە دەرگا دەدەم و بانگـت دەکـەم! دە هەستە.

عەبە لێفە شڕەکەی لە سەر خۆی فڕێدا و راستەوە بوو، بە دەنگی گڕ و خەواڵـووەوە گوتی:

ــ حەمە! ئەوە تووی نەحلەتی؟! چەس بەم نیمە شەوە؟ یا خوا خێر وێ.

ــ خێرە کاکە عەبەگیان، کارم پێتە، دەبێ یاریدەم دەی.

ــ تا ئێستا عەبە شێت بووم، ئێستا بوومەسە کاکە! چەس ئەو کارە وا بە من ئـەکرێ؟ ئادەی بێژە؟

ــ لێرەوە نابێ، وەرە دەرێ.

عەبە هێندێ پشت ملی هەڵکڕاند و بە بۆک و نابۆک هەستایە سەرپێ گوتی:

ــ خاسە، تۆ بێ خوارەو، ئەوە من تێمە دەشتەو.

عەبە دەرگای کردۆتەوە، دەستی ناوە بەمبەروئەوبەری لاشیپانەوە حەمە لەو دیــوەوە وەستاوە. عەبە گوتی:

ــ ئەو کارە چەس وا بە عەبە شێت ئەکرێ؟ زووکە بێژە، نیمە گیان بووم!

ــ وا مەڵێ عەبەگیان! من تۆ بە دۆستی نزیکی خۆم دەزانم، خەڵک کەیفی خۆیانە، چ دەڵێن با بیلێن، کەس لە تۆ دڵسۆزتر نابینم.

ــ دەی خاسە، بە گەوجم مەزانە گەوجە پیاو! زووکە بێژە.

ــ لەو تەقە تفەنگەی ئێوارەدا پیاوێ پێکراوە! ئەمنییە پێکاویانە، بــە برینــداری خــۆی گەیاندۆتە لای من، زۆر کۆڵەوارە، فریای نەکەوین دەمرێ، وەرە بەڵکو هەوڵــێکی بــۆ بدەین.

عەبە مات و گێژ دەڕوانێتە بەر پێ، لەوە دەچێ بترسێ، بە دوو دڵییەوە گوتی:

ــ جا من چەم لە دەس تێ، خۆ حەکیم نیم! ئا تۆ خوا تۆ بێژە؟

حەمە باش لە زمانی دەزانێ؛ بێتو بلێ نا، تازە هەر نایە، دەستی پێش دەخا، گوتی:

ئەو کابرایە دۆستی ئێمەیە، پەنای بۆ ئێمە هێناوە، بێتو وەفریای نەکەوین دەمرێ، ئەو بمرێ، تازە قەتت نادوێنم، جا گەلازیشت دەدەمێ! بە قەبری دایکم دەتــدەمێ، پــاییزێ شەرتم پەڕی، گەلاز سەگی تۆیە.

عەبە پێی لە دەرگا هێناوەتە دەرێ، لەوە دەچێ پێی خۆش بێ.

ــ چەتە و مەتە نەوێ! من خۆشم لە وانە نایە نەحلەتی.

حەمە بۆ دڵنیایی عەبە، گوتی:

نا! نا، دۆستی خۆمە! من دەیناسم، ناوی تاهیرە، دوژمنی ئاغا و ئەمنییەیە.

عەبە داهاتەوە، کەوشە شڕەکانی هەڵدەکێشێ، هەستاوە گوتی:

ــ من سازم با بڕۆین.

حەمە و عەبە گەیونەتە بەرپەچە، سەگەل تارمایی ئەوان هەست دەکەن، هوروژمیــان هێنا، بە فیکەی حەمە، سەگەل بەرەو دوا بوونەوە.

بە هەناسکە هەناسک گەیونەتە لای تاهیر، تاهیر هەر وا بێ هۆشە.

حەمە گوتی:

ــ عەبەگیان، من دەچم بە دووی پوورەگوڵەدا، بە لایەوە دانیشە، وە هــۆش هاتــەوە، ئاوی نەدەیتێ، دەنا دەمرێ. بە پەلە ئەوەی گوت و گوێدرێژی وەپێشدا و رۆیشت.

شەو درەنگانە، خەڵک دەستێ خەوی کردووە. حەمە لە دەوری دێ گوێدرێژەکەی بەستۆتەوە، بێ چرپە چۆتە بەر ماڵی پوورەگوڵە. لە دەرگای حەوشە نادا، سەبرێ لە دیوارەوە وەسەرکەوت، لە پشت دەرکی ژوورێ وەستاوە، سەبرێ بە ترسەوە بە قەفی گۆچان لەدەرگا دەدا، قەفی گۆچان گەیی بە سواخی چەپەر، سواخە شیاکە وەک دەهۆڵی دڕاو تەپەی لێوە هات!

پوورەگوڵە بە چەشنی کەروێشکی بازرە ڕاپەڕی بەدەنگێکی نێرەوە گوتی:

ـ کێیە؟

حەمە سەری ناوە بە کەلێنەوە و سەبرێ گوتی:

ـ منم پوورێگیان.

پوورەگوڵە گڕی لامپاکەی هەڵکێشا و خۆ کۆ دەکاتەوە، بۆ خاتر جەمی گوتی:

ـ تۆ کێی؟

ـ حەمەم پوورێ، بیکەوە.

شەو ژەنی لە پشت دەرگا لابرد، گوتی:

ـ بەو نیوە شەوە بۆ هاتوویەوە؟! وەرە ژوورێ وەرە، خێرە؟

ـ خێر دەبێ ئیشاڵلا، کارێکی خێر وەڕێت هاتووە! بە تۆ دەکرێ پوورێ گیان.

پوورەگوڵە بەسەرسوڕمانەوە گوتی:

ـ چیە ئەو کارە وا بە من دەکرێ؟

ـ بە قسەم دەکەی؟

ـ نابێ بزانم! چیە؟

ـ سوێندم بۆ بخۆ! سوێند نەخۆی پێت ناڵێم، بڵێ بە گۆڕی دایکت بە قسەت دەکەم.

پوورەگوڵە ماتبووە، بیری لێ دەکاتەوە.

حەمە تێی دەڕوانێ، دڵی بە توندی لێدەدا، بێ ئۆقرەیە، بە پەلە گوتی:

ـ دە بڵێ! دەبڵێ دەی!

پوورەگوڵە چەپۆکێکی دا بەسەریدا بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ ئەی عەمرت بە کەم بێ باشە، بە قەبری دایکت لە دەستم بێ بە قسەت دەکەم. چیە وا بە خەمی بۆی؟

حەمە چۆتە پێشێ بە یەقینەوە گوتی:

ـ پووریگیان! تۆ بۆ هەموو کەس کەوڵی ساردوگەرمی! دێ بە دێ بە دووی کاری خێرەوەی، نەخۆش و بریندار دەرمان دەکەی و چاوت لەدەستی کەس نییە، چاوت لە کەرەمی خودایە، ئیشاڵلا قەت بەردی ساردوگەرم وەڕێت نایە، خودا چاکت بۆ بکا و لای ئەو ون نەبێ، ئێستاش خێرێکی گەورەت هاتۆتە ڕێ، ئەو کارە بکەی، جوانێ لە مەرگ رزگار دەکەی، زوو نەگەیتێ، دەمرێ! جا خۆت و خودای خۆت.

پوورەگوڵە بە مۆڕەوە گوتی:

ـ وەی وەی لەو زمانە! چۆنی لێدەزانێ، دایکی سفتەڕۆ!! کێیە وا بۆێ دەلالێیتەوە؟

حەمە سەری داخستووە، بە ترسەوە گوتی:

ـ ناوی تاهیرە، لەو تەقەی ئێوارەدا بریندار بووە.

ـ ئەویش چەکی پێیە؟

ـ بەڵێ

پوورەگوڵە هەنگاوێکی لێ چووە پێشێ و سەبرێ گوتی:

ـ چەتە و مەتە نەبێ؟!

حەمە بە دڵنیاییەوە، چاوی زەق کردەوەو گوتی:

ـ نا، نەوەڵلا، چەتەی چی؟ پیاوی چاکە، زۆر بە نێو بانگە، ئەو جارە چوومە شار، خەڵک بە چاکە ناویان دەبرد.

پوورەگوڵە رووی لە حەمە وەرگێڕاوە، بەرەو لای ژووروو دەڕوا و دەست دەدا بە لاڕاندا، گوتی:

ـ نازانم، پیاو نازانێ بڵێ چی؟!

حەمە وردە وردە وەدووی کەوتووە، حەجمینی نییە، گوتی:

ـ دەی پووریگیان! دەڵێی چی؟ دێی؟

نازانم، خۆشم نازانم چ بکەم؟ دەترسێم بێم پێمان بزانن، بزانن دەزانی چمان بە سەر دێنن؟! ئەوە دەوڵەتە! لەگەڵ دەوڵەت هیچ ناکرێ، نەیەم دڵم تاقەت ناهێنێ، جوانێ دەمرێ! یارەبی خودا غەزەبت لێگرێ، کوڕی سەگە. گووی سەگ بە گۆڕەکەی بلە جەواڵ! دایمە ژانە سەری بۆ من، لە کوێیە ئێستا؟

حەمە گوێ بە جنێوی پوورەگوڵە نادا، چۆتە بەردەمی، باوەشی پێداکردووە و ماچی دەکا، بە کەیف خۆشییەوە گوتی:

ـ بە قوربانت بم پووریٚ گیان! لە دیٚ کۆنە.
ـ باشە بەرم دە تووتکە سەگ، بەو نیوەشەوە من چۆن دەگەمە دیٚ کۆن؟
ـ دەتگەیەنم، گویدریژەکەم هیناوە، سوارت دەکەم، دەتبەم، دەشت هینمە پووریگیان.
پوورەگوڵە بە پیکەنینەوە دوو سیٚ جنیوی دیکەی دایە گوتی:
ـ وەی لە دەستی تۆ! ئاخری سەرم بە فەتەڕات دەدەی، باشە، زۆر کوڵەوارە؟ کوییی بریندارە؟
ـ ران و باسکی، من برینەکانم نەدیوە، خۆی دەیگوت رانم زۆرکوڵەوارە.
ـ خوا بکا گوللەگیری نەکردبیٚ، گوللەی تیدا مابیٚ، چەتوونە، تۆ هاتی چۆن بوو؟
ـ بیٚ هۆش بوو پووریٚ گیان، بە بیٚ هۆشی بە لای عەبەوە بە جیم هیشتووە.
پوورەگوڵە چاوی دەرپەڕاند و بە تووڕەییەوە گوتی:
ـ عەبە شیت؟!
ـ بەڵیٚ.
ـ ئەو شەل و شیتەش زانیویە؟! جا ئەو چۆنی زانیوە؟! منیش دەبەی ئەو بزانیٚ؟
حەمە بە پیکەنین و ترسەوە گوتی:
ـ خۆم چووم بە دوویدا، عەبە زۆر پیاوی چاکە پووریٚ، من باوەڕم پیی هەیە، پیاوی لا بکوژە، لەو دڵنیابە، سەری پیٚ بسپیرە!
پوورەگوڵە هیندیٚ سەری راوەشاند و چووە سەر سندووقەکە، سەری سندووقی لا بردووە دوو سیٚ پریسکەی دەرهیناوە و دەیانکاتەوە، سەر حیسابی دەرمان دەبیٚ، دەیان پیچیتەوە، هەموویانی خستە پریسکەیەک و دای بە حەمە و گوتی:
ـ گویدریژەکەت لە کوییە؟
حەمە پریسکەی داوەتە بن باخەڵی، بە پەشۆکاوییەوە گوتی:
ـ لە، لە، لە پشتی ماڵانە پووریگیان.
پوورەگوڵە بە دەمە لاسکەوە گوتی:
ـ لە، لە، لە! لاڵیش بووە کوڕیٚ سەگە تۆ لە پیشەوە بڕۆ، منیش دوا بە دوات دیم، با کەس نەمانبینیٚ، دەبڕۆ دەی بڕۆ.

حەمە لە پشت مالانەوە چاوەڕێی پوورەگوڵەیە. تارماییەک لە بن دیوارەوە کرژ دێ، نزیکبۆتەوە، حەمە بە ئەسپایی گوتی:

ـ پوورێگیان هاتی؟

ـ ئەرێ، سوارم کە با بڕۆین، درەنگە، دەبێ بەر لە رووناکی من لە ماڵێ بم.

حەمە پوورەگوڵەی سوار کردووە، گوێدرێژی وەپێش داوە و بێ وچان تێی دەگوتێ. گوێدرێژ کەوتۆتە وێرغە، پوورەگوڵە بە پشتی گوێدرێژەوە نووساوە، نقەی لێوە نایە.

عەبە بە دیار تاهیرەوە خەو دەیباتەوە. بە دەنگی سەگ وەڕەوە راپەڕی و کەوتە دوویان سەگەل بێ دەنگ بوون، بەرەو دوا بوونەوە، عەبە دوو تارمایی دیوە، دەنگیان دەدا:

ـ کێن؟

حەمە جوابی داوە، گوتی:

ـ وەهۆش نەهاتۆتەوە؟

ـ نا، میمکە گوڵە و هاوردی؟

ـ ئەرێ هێناومە، ئاورەکە خۆشکە.

عەبە پووش و پلاشی وەسەر ئاور خستەوە، ئاور گڕی گرت.

تاهیر بە دەم بێ هۆشییەوە دەناڵێنێ.

پوورەگوڵە گوتی:

ـ وەهۆش دێتەوە، لەبەر شەوقی ئاورەکە لە تاهیر دەڕوانێ، خوێن شیرین و رەزا سووک دێتە بەرچاوی.

تاهیر بە ناڵەوە داوای ئاو دەکا.

پوورەگوڵە چۆتە ژوور سەری، بە حەمەی گوت:

ـ ئاوت پێیە؟

ـ ئا، ئاخر ئاو خراپ نییە؟ خۆت گوتت ئاو بۆ بریندار خراپە!

ـ تۆ لە سەری مەڕۆ ئاوەکەم دەیە.

حەمە مەتارە ئاوی دایە.

پووره‌گوڵه حه‌وت هه‌شت دڵۆپی کرده سه‌ر زمانی، تاهیر چاوی هه‌ڵێنا و ده‌ڕوانێته پووره‌گوڵه، به ئه‌سپایی گوتی:

ـ تۆ کێی؟

ـ کارت به‌وه نه‌دابێ، غیره‌تت بێ، پووری خۆت چاکت ده‌کاته‌وه، پووره‌گوڵه رووی کرده حه‌مه و گوتی:

ـ ماڵه‌که‌ی عه‌به دووره؟

عه‌به جوابی داوه، گوتی:

ـ نه‌وه‌ڵلا، بووچه میمکه‌گیان؟

ـ لێره هیچم بۆ له‌گه‌ڵ ناکرێ، ده‌توانن بیبه‌نه ئه‌وێ؟ تاهیر! رۆڵه خۆ به‌سه‌ر گوێدرێژه‌وه ده‌گری؟

حه‌مه گوتی:

ـ ده‌یکه‌مه کۆڵ! زۆر دوور نییه، سیغارکێشێکه.

تاهیر راسته‌وه بووه، گوتی:

ـ ده‌توانم! له خۆ راده‌بینم.

حه‌مه گوێدرێژی هێناوه‌ته پێشێ، عه‌به و حه‌مه، تاهیریان سوارکردووه، حه‌مه و پووره گوڵه تاهیریان به‌ره‌و دێ کۆن برد، عه‌به به لای مه‌ڕه‌وه ماوه‌ته‌وه.

حه‌مه له رێ به‌ده‌ستێ له‌نگه‌ری تاهیری گرتووه، به ده‌سته‌که‌ی دیکه‌ی گوێدرێژه‌که لێده‌خوڕێ، پووره‌گوڵه له پێشه‌وه ده‌ڕوا و کوڕ هه‌و کوڕهه‌و بۆ گوێدرێژ ده‌کا. گه‌یونه‌ته دێکۆن، له‌به‌ر ده‌رگاکه‌ی عه‌به وێستاون. حه‌مه تاهیری دابه‌زاندووه، له کۆڵی ده‌کا، له پێش پووره‌گوڵه‌وه، به به‌ڵه‌دی ده‌ڕوا، چوونه‌ته ژوورێ.

حه‌مه به تاهیره‌وه وه‌ستاوه، پووره‌گوڵه گڕی له‌نتره‌که هه‌ڵده‌کێشێ، لێفه کۆنه‌که له سه‌ر جێگه‌ی عه‌به لاده‌با، تاهیریان له سه‌ر لباده‌کۆنه‌که راکێشا.

پووره‌گوڵه پرێسکه ده‌رمانی کرده‌وه، به حه‌مه‌ی گوت:

ـ ئه‌و له‌نته‌ره بێنه پێشێ.

حه‌مه له‌نته‌ری بۆ بردۆته پێش چاوی له ده‌ستی پووره‌گوڵه‌یه.

پووره‌گوڵه خه‌نجه‌ری ده‌بانی له‌به‌ر تاهیر هه‌ڵکێشاوه، قۆڵی که‌وا و ده‌ره‌لینگی پاتۆڵی تاهیری هه‌ڵدڕی.

ئەمدی و ئەو دیو چاو لە برین دەکا، برینەکانی دیواودەرن، بۆ خاترجەمی، بە نووکی مقەست نێو برین دەگەڕێ، بە دڵنیاییەوە گوتی:

ــ گوللە و موللەیان تێدا نییە، زوو خۆش دەبنەوە، جێی مەترسی نییە، بەڵام خوێنی زۆر لە بەر رۆیوە، گیانی بەو بەستنە بووە، دەنا دەیکوشت.

تاهیر لەسەرخۆ چووە، پوورەگوڵە بە کەیفی خۆی برین خاوێن دەکاتەوە و پڕیان دەکا لە هەنگوین و زاخ، زەردە چێوەیان لە سەر دەکا و بە تەنزیلێکی خاوێن دەیانبەستێ.

خوێن بەر بەس بووە. پوورەگوڵە و حەمە بە دیار تاهیرەوە دانیشتوون، تەماداری وەهۆش هاتنەوەین. پوورەگوڵە بە حەمەی گوت:

ــ خوێنی زۆر لە بەر رۆیوە، هۆشت پێوەی بێ، شیر و جەرگ و گۆشتی برژاو بۆ ئەو زۆر باشە، ئەگەر چووینەوە لە بیرت نەچێ، هێلکەورۆنی زەنگی بۆ بێنە، وەبیرمی بخەوە.

حەمە لە خۆشیان سوور هەڵگەڕاوە، بە بزەوە گوتی:

ــ باشە پوورێگیان، لە بیرم ناچێ.

تاهیر وەهۆش هاتۆتەوە، چاو هەڵدێنێ، ئێشی زۆرتر بووە! دەڵێی داغی پێوە دەنێن، هەنگوین و زاخ دەیبرژێنێتەوە، دیسان لە خۆ چووە.

پوورەگوڵە گوتی:

ــ لێی گەڕێن، کەس نەیدوێنێ، بە دەم بێهۆشییەوە دەخەوێ، بە عەبە بڵێ، تا خۆی قسە نەکا، نەیدوێنێ، هەستە بمبەوە، شەو درەنگە، پاش دوو سێ شەو دێمەوە، دەرمانی دەکەم، هەستە با بڕۆین.

حەمە پوورەگوڵەی سوارکردووە، بێ ئەوەی عەبە بزانێ، بە کوێرەڕێی خوار پەچەدا، بردییەوە بۆ کانیتوو.

بەیان شەبەقی داوە، حەمە گەڕاوەتەوە و عەبەی لە خەو هەستاندوە، بە عەبە دەڵێ:

عەبەگیان! ئەگەر چوویەوە، لەگەڵی مەڵێ، تا خۆی نەتدونێ، تۆ هیچ مەڵێ، هۆشت پێوەی بێ، رەنگە بەیانی بە دوویدا بگەڕێن، باشی بشارەوە، ئەگەر بێتو بیگرن من و تۆشی پێوە دەکوژن! من تازە ناتوانم بێمەوە لای، تۆ کەیفی خۆتە، با بزانم چ دەکەی، ئەوەش نان و هێلکە و رۆنە، وەخەبەر هات و داوای نانی کرد، هێلکە و رۆنی بۆ

دروست بکه بیدەیە، سبەی شەوێ خۆم دێم بۆ لاتان، باشــت ئاگــا لێبــێ، کــاک تــاهیر نەجاتی بێ گەڵاز سەگی تۆیە.

مەڕ لە پەچە رایداوە، شوانە کەلوپەلی پێچاوەتەوە و دوورونزیــک وەدووی مێگــەل دەکەوێ.

شوان بە درێژایی شەو وەنەوزی نەداوە، لە دڵەوە هەست بە شادی دەکا، غــەڕە و لــە خۆباییە، لە خۆیدا جێی نابێتەوە!

بەیان بەریدا و پەلەوەر وەجریوە جریو کەوتوون، کەو شــەوپــەڕ دەکــا، ئەمبــەر و ئەوبەر غوڕەیە، دەخوێنن.

ئاسمان بەرگی تازەیەباری وەلا ناوە، رەنگی وەنەوشەی وەخــۆ گرتــووە، ئاسمــانی خۆرهەڵات بووکە و خەیاتی سروشت کراسی زێوی بە باڵا بڕیوە، بە دەم حەمە شوانەوە پێدەکەنێ.

وڵات روون و روونتر بۆتەوە، روونتر، هەتاو لە ئاسۆوە، گــەش، بــە قــەدەر کەللــە بێژنگێ هاتۆتە دەر، گزنگ لە سەرانی داوە.

حەمە بەرایی مەڕی شــکاندۆتەوە، بــەرەو کانییــە بــەردینــە، لــەو شــوێنەوارە دوور دەکەوێتەوە.

قاوەڵتوونە، چێژتاوە، مەڕ لە سەر کانییە بەردینە پاڵێنیداوە، هەوا گــەرمی کــردووە، حەمە خەو شکاوەتە چاوی بووە بە گۆمی خوێن، بێ بەرەقەننە، کەپەنگی لە بــن گابــەرد راخستووە خۆی درێژ کرد.

چاو گەرمی خەوە، سەگ وەڕە! هۆروژمە! پەلامارە، سەگ وەزمان هاتوون! تەقــەی تفەنگ خەوی لە سەر پەڕاند، حەمە وەک خوودار راستەوە بووە!

سەگ هەڵدەسووڕێن، ئەمنییە گوللە بە حەواوە دەنێن! ئەسپ قوشــقی و کوڕەگــوێ دەحیلێنن.

حەمە عەبەساوە! چــاوی رەشــکە و پێشــکە دەکــا، ســوارێ بــە دوو دەبینــێ، چــاو هەڵدەگوڵۆفی، تەماشا دەکاتەوە، دە سوارن، عەتا و رەسووڵی نۆکەر دەناسێتەوە.

عەتا بە جنێوەوە هاوار دەکا، گوتی:

ـ هەتیوە! ئەوە مردووی؟ دەوەرە، ئەو سەگانەت دوورخەوە.

حەمە بە هەڵاتن بەرەو لایان دەڕوا، سەگەلی بێ دەنگ کرد.

عەتا رووی کردۆتە یەکی سووری زرپن، بە فارسی گوتی:

ـ سەرکار ئیتسیوار! دەبێ ئەمە دیتبێتی، هەر ئەمە لە کێو بووە.

ئیستیوار دەستێکی بە سمڵێە زەردەکەیدا هێنا و بە چاو دەڕوانێتە حەمـە و بـە زمـان رووی لە عەتایە، گوتی:

ـ زمانی ئێمە دەزانێ؟

عەتا بە بزەیەکی ژەهراوییەوە گوتی:

ـ نەخێر سەربازی نەکردووە!

ـ بزانە ئەو نەیدیوە؟

عەتا نێو چاوانی وێکهێناوەتەوە، بە تووڕەییەوە روویکردە حەمە، گوتی:

ـ چەتەیەک بە برینداری بەرەو ئێرە هاتووە، تۆ نەتدیوە؟ ئێوارە بریندار بـووە، هـەر کەس دیبێتی، یان بیبینێ راپۆرت بدا، خەڵاتی هەیە، بابیشم خەڵاتی دەکا، ئەگەر دیوتـە دەنگ بکە، چەتەیەکی خوێن خۆرە!

حەمە لە دڵەوە دەڵێ.

لە ئێوەش خراپترە! ئەگەر گوللەبەندەکەی پێ دەبوو، جا با ئێوە وەدووی بکەوتایەن. عەتا دەنگی دەدا:

ـ چیە؟ بۆ لاڵ بووی؟! دیوتە؟

حەمە بە پەشۆکاوییەوە گوتی:

ـ نا، نەوەڵلا، من کەسم نەدیوە، ببینم، خۆم خەبەر بە ئاغا دەدەم.

عەتا قسەکانی حەمەی بۆ ئیستیوار دووپات کردەوە.

ئیستیوار رکێفی لێدا و سوارە بە دوویـدا، سـەرڕەو بـە دۆڵـی هـەزار ئەشـکەوتدا وەسەرکەوتن.

١٣

تاریکە شەوە، پێنج چراتۆر لە قەڵا دایسێ، شەوقی چراتۆڕ دەوروبەری حەوشەی رووونکردۆتەوە.

چل و دوو چارەوێ لە سەر ئاخوڕی حەوشە بەسراونەتەوە، حەسەن مەیتەر پەیتا پەیتا کا و جۆیان لە بەر دەکا و بە نێویاندا دەگەڕێ.

کاوڕ بەرانێکی دابەستە سەربڕاوە، عەدلە خانم و نازدار لە مدبەق خەریکی شێو سازکردنن، پەیتا پەیتا ئاغا پەیغام دەنێرێ چێشتەکە کەم نەبێ!

دیوەخان پڕن، ماندوو کەلەلان، کەس خۆ بە پێوە ناگرێ. دوو شەو وسێ رۆژە کێو و شاخ دەتەقێنن، قەیتانی پۆتینیان نەکردۆتەوە، جەناب سەروان ئیزنی پشوودانی داوە.

هەمزەبەگ چوار دیوی بۆ قوشوون تەرخان کردووە، خۆی و سەروان خودایی، سیتوان عەبدوڵلایی، ئیستیوار رەزایی و عەتا لە دیوێکن.

ئەحمەد فەڕاش سێ سەماوەری لە پێشخانە تێخستووە، بەم دەست و ئەو دەست چای تێدەکا و بەدیوەخاندا دەیگێڕێ.

رەسووڵی نۆکەر سەرپەرشتی دیوەخان دەکا، بە دزییەوە دەیانبژێرێ، بە دیوی ئاغاوە و ئەوەی سەربانەوە، چل و چوار کەسن.

رەسووڵ لە پێشخانەیە، چۆتە بن گوێی ئەحمەد، بە سرتە گوتی:

ـ بە ئاغا و عەتابەگ و ئەوەی سەربانەوە، چل و چوارن، برۆ بە خانم بڵێ، چاوەڕێیە.

گۆشتی کاوڕ لە مەنجەڵێکی زنجیردار دا وەسەر ئاور نراوە، برینج کراوە بە سەڵەدا، هەڵم و هاڵاوی برینج و گۆشت مدبەقی ئاخنیوە، شەوقی لە گڕی لامپا بڕیوە، بۆنی پڵاو و گۆشت حەوشە و دەوروبەری قەڵای پڕ کردووە.

شەوقی پێنج چراتۆر لە پێنج پەنجەرەوە داویە لە حەوشە و لەم سەر تا ئەو سەر زەنگیانەی لە بەر بگرەوە.

چل و دوو چارەوێ سەریان لە ئاخوڕناوە، کرم و هۆڕ جۆ دەکرمێنن و دەپڕمێنن.

فتیلەکەی مام عەلی دەرکەوان، شەوقێکی کز و لاوازی خستۆتە بەر دەروازە و مالۆچکەکەی، خۆی وەک تارمایی‌یەک دیارە پاڵیداوە بە جێوبانەکەیەوە.

تارمایی‌یەک لە سەربانی قەلا دێت و دەچێ، شەوقی پۆلووە ئاوڕێکی کز و لەگەڵی دەگەڕێ، جاروبار شەوقەکە دەچێتە سەر و دێتە خوارێ و دەگەشێتەوە، کز دەبێ، شەوقی سیغاری کێشکچی قوشوونە.

کزەبایەک هەڵیکردێ و هەڵم و هالاو بە دەرگای مدبەق راماڵ دەدا، شەوقی چرا گەشایەوە و ئەحمەد فەڕاشی ئاشکرا کرد.

عەدلە خانم سەری هەڵێنا، گوتی:

ـ ئەحمەد! سەر حیساییان بوون؟

ـ بەڵێ خانم، بە ئاغا و عەتا بەگەوە، چل و چوارن، شام سازە؟

ـ ئەرێ، وەرە تا دەم دەکێشێ، بەر کولێ بکە، دادەی نازدار! چێشتی بۆ تێکە، دەزانم دوایی وەبەری ناکەوێ، زوو نانەکەت بخۆ و برۆ دەستیان بشۆ، تا تۆ دەستیان دەشۆی، ئێمە تەواو دەبین.

بانگی خەوتنانە. ئەحمەد فەڕاش بە ئافتاو و لەگەنەوە لە دیوی ئاغادەستەونەزەر وەستاوە.

پیاوێکی بە سام و هەیبەت لای سەرووی هەمزەبەگەوە دانیشتووە، دەستێ بەرگی بۆری نیزامی لە بەردایە، قایشێکی رەش لە سەر شانی چەپییەوە، بە سەر سینگیدا هاتووە، لە قایشەکەی نێو قەدی هەڵپێکراوە و دەمانچەیەکی بەرگ رەش بە لای راستییەوە شۆڕبۆتەوە و نووکی لە دۆشەکچەکە هەڵچەقیوە.

لە سەر ئەمشان و ئەوشانی سێ ئەستێرەی زەردیان لە سەرە، لە بەر شەوقی چراتۆرەکە دەدرەوشێنەوە.

ئەحمەد چاوەڕێی دەستوورە، هەمزەبەگ بە چاو ئاماژەی کردێ، ئەحمەد بەرەو سەروان رۆیی، بە پارێزەوە لەگەنی لەبەردەمی دانا‌وە، چۆک دادەدا و ئاو بەدەستیدا دەکا، یەک بە یەک دەستیان شتووە، ئەحمەد ئافتاوە و لەگەنی هێناوەتە دەرێ.

پێنج مەجومعە براوەتە دیوی ئاغا، دیوەکانی دیکە دانگۆیی نان و چێشتیان داونــەتێ، رەسووڵ لە پێشخانە، بە جیاواز نانی خوارد.

تاریکە شەوێکی ئەنگوستە چاوە، هەورێکی رەش ئاسمــانی گرتۆتــە بــەر، شــریخ و هۆڕی هەور شووشە و پەنجەرەی قەڵای وەلەرزە خستووە، دایداوەتە رێژنە باران، بەختــە بارانە.

شێو کراوە، مەجومعە براوەتــە مدبــەق، دەســت و دەم شــۆراوە. ســەروان خــودایی چاوەڕێی راوێژی هەمزەبەگە، تاهیری لەو دەوێ! لە ملکی ئەودا ونبــووە، مــردوو یــان زیندوو، لەوی دەوێ.

هەمزەبەگ بانگی رەسووڵ و ئەحمەد دەکا.

هەر دوو بە جووت لە حوزوورن.

ئاغا گوتی:

ــ رەسووڵ! تۆ برۆ کانییە کوێرە، ئەحمەد! تۆش بچۆ بۆ کانی‌توو، بە کوێخا شەریف و کوێخا کەریم بڵێن بەیانی کەس لە دێ نەچێتە دەر! نۆری ئاویانە، ئاو بەرەڵــلا کــەن! ئازووقەیان نییە و دەچن بۆ شار، نەچن، بارە ئاشیان داگرتووە، پەکی بخەن، گاوگــاڕان لە تەویلە دەرنەکەن، ژنیان بە ژانەوەیە، منداڵی نەبێ! مردوویان لــێ مــردووە، نــەینێژن، بڵێن ئاغا بەیانی لە خزمەتی جەناب سەرواندا دێ و ئەو چەتەی لە خەڵکی ئەو سێ دێیــە دەوێ، دەبڕۆن، بە سواری بڕۆن، حەسەنم بۆ بنێرنە سەر، ئەویش بکەوێتە نێو دێ.

دوو سوار بە پڕتاو لە دەروازەی قەڵاوە چوونە دەرێ. بۆرە ســوار بــە رێــی کانییــە کوێرەدا و رەش سوار بەرەو کانی‌توو، بە رێی دێ کۆندا، لەیەک جوێ بوونەوە.

ئەسپەڕەش بێ هەڵەوپەلە رێی گرتۆتە بەر، سوار لەغاوی بۆ شــلکردووە و هــەر دوو دەستی ناوەتە گیرفانی باڵتەکۆنەکەی ئاغا هیچ پەلەی لێ ناکا.

سوار بیر و هۆشی لە سەر پەڕیوە، ونازانێ شەوە و چی پێسپێراوە، بۆ کــوێ دەچــی! رابەدەستی ئەسپەڕەشە، چۆن دەڕوا و بۆ کوێ دەچێ، کەیفی خۆیەتی.

سوار لە نێو خەیاڵدا ونبووە، حەپــەی ســەگ هێنایــەوە ســەر خــۆ، حەپــەی ســەگە خوێڕیلەکەی عەبە بوو، دێ کۆنە، سێ سەگ لــەدەم کێــوەوە بــە دەنگــی ســەگەکەی عەبەوە دەڕۆن. سوار لە نێو کەلاوەکانە، گەیوەتە بەرماڵەکەی عەبە، ئەویشــی بــە جــێ

هێشتووه، گەیوەتە گۆڕستانە کۆنەکەی دێ کۆن. سوار لەغاوی لە ئەسپەڕەش کێشا و ڕایگرت، فاتیحایەک هەدیە دەکا.

ئەسپە ڕەش گوێی لە سەر نێو چاوانی تیژ جووت کردووە! دەپڕمێنێ و لە جێی خۆی سم لە ئەرز دەکوتێ! سوار ڕکێفی لێدەدا، ئەسپ ڕێ داناگرێ، پشتاوپشت دەکشێتەوە! سوار هەستی بەوە کردووە ئەسپەکەی شتی دیوە، لە نێوانی گوێیەوە دەڕوانێتە ئەو شوێنە کە ئەسپەکە چاوی تێبڕیوە.

لە بن دووکەلی بەرز، لە بڵندایی قەراخ ڕێوە، تارماییەک دەجووڵێتەوە! سوار هەستاوەتە سەر ئاوزەنگی و دەنگی دەدا:

ـ کێی کوڕە؟

تارمایی هەستاوەتە سەر پێ، بێ دەنگ لە جێی خۆی وەستاوە! لە دەنگی سوار سێ سەگەکەی دەم کێو، لە پشتی کەلاوەکانەوە، بە وەڕین بەرەو لای دێن.

سوار وەک هەورە برووسکە بیری جۆراوجۆر بە مێشکیدا دێ و دەڕوا! بیری بۆ ناکرێتەوە، ترس تەواوی لەشی گرتۆتە بەر، مچوڕکی پێدا دێ! گۆڕستان خۆفناکە، ناوی خودا و پیغەمبەر دێنێ، ئایەتەلکورسی دەخوێنێ.

سەگەل نزیک بوونەتەوە، تارمایی هاتۆتە پێشێ، لە بەرزایی قەراخ ڕێ وەستاوە و بە سەر سواردا سوارە، ئاسمان لە نێو لینگییەوە دیارە!!

سوار خۆی دۆڕاندووە و ورەی لە دەست داوە، لای وایە دێوەزمەیە! بیستوویە دەست ببەی بۆ دۆخین، دێوەزمە دەڕوا، دەستی بە دۆخینەوە دەلەرزێ.

تارمایی هەر دێ و نزیک و زلتر دەبێتەوە، بووە بە حووج! دەڵێی سەری بە ئاسمانەوە نووساوە!!

هاسکەی سەگ لە پشتییەوە دێ، بەری حووجە و پشتی سەگە، خۆ گورج دەکاتەوە، دەیەوێ هەڵێ، بەڵام ئەسپەڕەش ڕێ داناگرێ، سەگەل گەمارۆیان داوە و دەرەتان نییە.

ئەسپەڕەش لە سەر پاشوو دەخولێتەوە، حیلە و پڕمەی تێکەڵە، دەچێتە حەوا و دێتەوە خوارێ.

تارمایی لە سەر کەندەڵانەوە خۆ دەخاتە خوارێ، دەنگی سەگەل دەدا، سەگ لە سوار دوورکەوتنەوە، دەنگی سوار دەدا:

کاکە حەمەد! نەترسێی! خۆمانین، حەمە شوانم! ئۆغرت خێر بێ! بەو شەوە بۆ کوێ دەچی؟!

ئەحمەد لە ترسان خاو بۆتەوە، دڵی وەک مریشکی سەربڕاو لە نێو قەفەسەی سینگیدا هەڵدەبەزێتەوە، خۆ بە سەر ئەسپەوە ناگرێ، دابەزی، ئەگەر رۆژ بایە، حەمە دەیزانی چەندە ترساوە، تاریکی شەو ئابڕووی ئەحمەدی کڕیوەتەوە و حەمە تێناگا، ئەحمەدیش وەخۆی ناخا.

حەمە لە هەوەڵەوە لە ئەحمەد ترسابوو بۆیە چووبووە بن ئەو کێلانە، ئەحمەد کە دەنگی‌دا، حەمە دەنگی ناسیبۆوە، گوتی:

ـ تۆ چی و ئێرە چی بەو شەوە؟!

ئەحمەد هێشتا نەهاتۆتەوە سەرخۆ! دڵە کوتێ مەجاڵی نادا جواب بداتەوە، یەک دوو جار ئاوی زاری قووتدەدا، گەرووی تەڕ بۆوە. گوتی:

ـ تۆ بەو نیوەشەوە لێرە چ دەکەی؟!

حەمە بە پەشوکاوییەوە گوتی:

ـ گورگم لە سەر بوو! لەو بارانەدا دەرفەتی هێنا و کەلاکی لێساندووم، بە مردارەوە بووی لێم سانەوە، خەریکی کەوڵ کردنی بووم، تۆ هاتی، نەتگوت بۆ کوێ دەچی؟

ئەحمەد هاتۆتەوە سەرخۆ، لەغاوی کردە قۆڵ و بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ شێواوە! قەڵا پڕ بووە لە ئەمنییە! دەڵێن چەتە پەیدا بووە! یەکیان بە برینداری لەم کێوانە ونبوو، وەک باسی دەکەن زور بێ رەزایە، لەبەر تۆ لێرەوە هاتم، کوڕە ئاگات لە خۆت بێ.

حەمە گوتی:

ـ بەیانی ئەمنییەکان لە منیشیان پرسی، بلێی راست بێ؟

ـ جا چووزانم، منیش وەک تۆ!

حەمە دەیەوێ باسەکە درێژەی پێ نەدرێ، لە بیانوو دەگەڕێ، بۆ ئەوەی زوو ئەحمەد بەڕێکا، گوتی:

ـ کوڕە بە ئێمە چی؟ من و تۆ چمان هەیە لە خۆمان بترسێین؟ خودای دەکرد وڵات پڕ دەبوو لە چەتە، من هەر شوانم و تۆش هەر فەڕاشی! هەر کەس لە سەرەوە بێ ئێمە

لەگەڵ ئەوین! وەک کابرا دەڵێ، هەر کەس کەر بێ، ئێمە کورتانین، لەوەی گەڕێ، نازدار چۆنە.

ئەحمەد هەناسەیەکی هەڵکێشا، گوتی:

ـ چۆن بێ؟ دۆعاچیتە، لە نێو کاردا گول بووە.

ـ بە راست بۆ کوێ دەچی؟

ئەحمەد لەغاوی لە قۆڵ دامالی، خستییە سەر یالی ئەسپەکە، گوتی:

ـ دەچمە کانی‌توو بە کوێخا کەریمی خەزوورت دەڵێم بەیانی کەس بۆ هیچ کوێ لە دێ دەرنەچێ، ئاغا لەگەڵ گەورەی ئەمنییە سەبارەت بەو چەتەیە لەگەڵیان دەدوێن، رەسووڵیشی ناردووە بۆ کانییە کوێرە، من دەڕۆم، ئاگات لە خۆت بێ رەنگە تۆش بانگ بکەنەوە. ئەوەی گوت و پێی لە ئاوزەنگی ناو سوار بوو، رکێفی لێدا، ئەسپە ڕەش وەک کێچ دەرپەڕی، ئەسپ و سوار لەتاریکیدا ونبوون.

دوا بە دوای رۆینی ئەحمەد، حەمە گەڕاوە بۆ بن کێل، کەلاکی سەربڕوای شەکی دابە کۆڵدا و بەرەو ماڵەکەی عەبە وەڕێکەوت.

هەتاو دوو سێ هۆگان لە هەزارئەشکەوتەوە وەسەرکەوتووە، ئاوایی کانی‌توو شڵەژاوە، دەڵێی جێژنە، یا شینە! کەس نەچۆتە کار. بەر دەرکی مزگەوت، سەر حەوز و بنە دیوار پڕن لە خەڵک، دەستە دەستە، دەستەو ئەژنۆ چاویان لە رێیە.

سوارێ، یەکی دی! سێ سوار لە کێوەبەرداویلەوە قەرەوڵیان داوە، پێش قەرەوڵن، سوار بە دووی یەکدا رێچکەیان بەستووە، مارپێچ بە کوێرەڕێدا سەرەوخوار بوونەتەوە، لوولەی تفەنگی برنو لە بەر گزنگی خۆر ترووسکەیان دێ. چوار قەرەیەخە لە نێو دەستەی ئەمنییەدا ڕەش دەکەنەوە.

جووڵەجووڵ وەخەڵک کەوتووە. ژن و منداڵ رژاونەتە، سەربان. پیاوان بە پێشوازیانەوە لە دێ چوونەتە دەرێ.

پێش قەرەوڵ گەیونەتە دەوری دێ، دوو ئەمنییە و رەسووڵی نۆکەرە.

ئەمنییە و خەڵک تێکەڵبوون، رەسووڵ بە کوێخاکەریمی گوت:

ـ کەس لە دێ دەرنەچووە؟

کوێخا چاو بە خەڵکدا دەگێڕێ، گوتی:

ـ نەخێر، تەواوین، بۆ دەرنگ هاتن؟ وەختی کار و کوێرەوەرییە!

رەسووڵ بە مۆڕێکەوە چاو لە کوێخا دەکا، گوتی:
ـ کارمان بوو! چووینە کانییە کوێرە، لە تازوا قسەیان بۆ خەڵکی کرد، هەر وا فریا کەوتووین.
دەستە گەیونەتە پێش، هەمزەبەگ سواری کوێتە بووە، شانبەشانی سەروان خوداییە، عەتا و ئەحمەد فەڕاش بە دووی سیتوان و ئیستیوارەوەن.
خەڵکی کانی‌توو، بە مەلا و کوێخا و پیاو ماقووڵەوە ئەمبەروئەوبەری ڕێیان گرتووە، بەخێر هاتنیان لێدەکەن.
حەوت سوار لە دەستە جوێ بوونەوە و چوونە بن یەختەبییەکی سەرکانی. ئەوانی دی بە دەوری دێدا بڵاو بوونەتەوە.
خەڵکەکە بە دووی ئەو حەوتە کەوتوون، پشتە و خۆر، بەرانبەر بە سەروان و ئاغا بە سەف بوون.
هەمزەبەگ بانگی کرد و گوتی:
ـ وەرن ئەو چارەوێیانە بگرن.
فەیزە درێژ و فەتاحە کوێر، حەمەی نەنە خەجێ و عەلی مام رەسووڵ، کەریمی پوور پەریزاد لە سەف هاتنە دەرێ، هەر یەکەی ئەسپێکی گرت، فەیزە درێژ کوێتەی گرتووە، ئەحمەد و رەسوڵ ئەسپی خۆیان گرتووە.
ئاغا دەمی ناوە بە گوێی سەروانەوە، پاش هێندێ سرتوخورت، روو دەکاتە خەڵکەکە، گوتی:
ـ خەڵکینە! کەیخوداکان! مامۆستا! بێ شک هەموو لەو تەقەیەی پێرێ ئێوارە ئاگادارن؟ چەتە و پیاوکوژێ لەو تەقەدا بریندار بووە، بە برینداری هەڵاتووە و ونە! هەرکەس شاردوویەتەوە، لە رووی نابەڵەدییەوە، یان لە رووی دڵسۆزی و سینە سافییەوە بووە، راستی بڵێ، خەڵاتی دەکەین، بیشارێتەوە و نەیڵێ، دوایی ئاشکرا بێ، سزای مەرگە، ئەوەتان لە بیر نەچێ، ئەو چەتەیە زۆر بێ رەزایە! گورگی هارە و بریندار بووە! چاک بێتەوە، بەزەیی بە کەسدا نایە! جەنابی سەروان لە سەر حەددی ئێراقەوە وەدوای کەوتووە. لە دۆڵی دزان پێکاویانە، چونکە لە ملکی من پێکراوە، هەر لەوێ ونبووە، مردوو، یان زیندوو، لە منی دەوێ و منیش لە ئێوە! جا کەیفی خۆتانە! لە ملکی مندا ونبووە، من تاوانبارم.

لای جەناب سەروان سەرشۆڕم مەکەن، من سەرشۆڕ بم، خەڵکی سێ دێ سەریان شۆڕە! هەرکەس دیویە، یان شاردوویەتەوە، خۆی بڵێ، دەیبەخشین، دەنا دەکەوینە ماڵان و ماڵ پشکێن دەکەین، تەنانەت دەرپێی ژنەکانیش دەگەڕێین!!

ئەگەر خۆتان راستی بڵێن، خەڵاتتان دەکەم، لای جەناب سەروان سەربەرزم کەن، سەربەرزم کەن مەڕ و ماڵاتتان بەرگێرەوەی نابێ، هەر کەس دەست کورت بێ دەستی دەگرم، گای نەبێ، گا جووتی دەدەمێ، تووی نەبێ، تووی دەدەمێ، کوڕی سەربازبێ، نایدەم بە دەستەوە، کوڕی ژن بێنێ، یان کچ بە مێردبدا، پێشکەشی لێ ناستێنم.

بەڵام لێرە بێ چی؟! ماڵێ دووسەدتمەن جەریمەتان دەکەم. مووچەتان لێدەبڕم، تاڵانتان دەکەم! بوورە و بایەرتان لێ قەدەغە و مەڕتان ناهێڵم لە ملکمدا بلەوەڕێ، ئاو لە دۆڵیانی ئاش هەڵدەبڕم! زمهەڕتان نابێ لە ئاشی من لێ بکرێ!

بە شەرعی خودا و پێغەمبەر، ئێرە ملکی منە، من رازی نەبم، مردووتان لە ملکم بنێژن! رازی نابم و گەردنی ئازا ناکەم! دەی؟ دەڵێن چی؟

مەلا کەریم لە سەفی پێشەوە، لە نێو خەڵکەکە هاتۆتە دەرێ، بە دەنگێکی بەرز گوڕاندی گوتی:

ـ خەڵکینە! هەموو گوێتان لە فەرمایشی ئاغاوە بوو؟ هەرکەس ئەو چەتەیەی حەشار داوە، بیلێ، دەنا ماڵ پشکێن دەکەن.

کەس هیچ نالێ! پیاوان مات و بێ دەنگن، هەموو دەڕواننە یەک! ژنان کۆڕ کۆڕ کۆزیلکەیان داوە، بەرۆک هەڵدەگلۆفن. مندالی خۆیان خزاندۆتە داوێنی دایکیان، خۆ دەشارنەوە و ملیان ناوە بە لارەوە، ترسەنۆکانە دەڕواننە ئەو بەرگ بۆرانە، چاویان زەق کردۆتەوە و قوڕوقەپ وێستاون!

لە پشتی کۆڕی ژنانەوە، پوورەگوڵە بە تەنیا دێت و دەچێ و بێ فەزیحەت بە حەمە دەلێ.

ـ بە گەوجم دەزانی؟! چەتەم پێ دەرمان دەکەی؟ وێستابێت! مەگەر بمری و نەیەیتەوە! مەگەر دەستم بەدەستت نەگا، خەمت دەخۆم، وەک ژانکردوو دێت و دەچێ.

عەتا لە پشتی هەمزەبەگەوە، پاڵیداوە بە یەختە بییەکەوە، دەستی راستی ناوەتە کەلەکەی، بە دەستی چەپی سمێڵە خورماییەکەی با دەدا، چاوەشینەکانی بە نێو ژناندا دەگێڕێ، چاو لە کەوێ دەگێڕێ، وەبەرچاوی نایە.

هەمزەبەگ سەری لە سەروان بردۆتە پێشێ، دەچپێنێ بە گوێیدا، سەروان بە بزەوە سەر رادەوەشێنێ!

ئاغا روویکردە کوێخاکەریم، گوتی:

ـ بە لای نا خێرت تۆ کوێخای ئەم دێیەی و جێنشینی منی! بۆ نقەت لێوەنایە؟

کوێخا چووە پێشێ، گوتی:

ـ قوربان! من چم لە دەست دێ؟ ئەوە خەڵکەکە، هەموو لە فەرمایشەکانی ئاغا حاڵی بوون، رووی کردە خەڵکەکە، گوتی:

ـ کێ ئەو چەتەی بردۆتە ماڵێ، یان بە شوێنی دەزانێ و دەنگ ناکا؟

مەلا کەریم و مام حەسەن و حاجی قادر چوونە پێشێ، مەلا گوتی:

ـ قوربان، تۆ دەفەرمووی چەتە و پیاوکوژە، خەڵک چۆن رێی پیاوکوژ دەدا، یان دەیشارنەوە؟ بە قورعانێ خۆم لێم خوێندووە، خەڵک تووشی شتی وا بێ، خۆیان سەری پان دەکەنەوە، من لە لایەنی ئەو دێیەوە سوێند دەخۆم کەس نەیدیوە، لەمەو بە دوا ببینین، خۆمان راپۆرت دەدەین بە ئاغا، چ بە مردوویی، چ بە زیندوویی، ئەگەر باوەڕیش ناکەی، فەرموون ئەوە ماڵان و بگەڕێن، لە ماڵی هەر کەسدا بوو، ئاوری تێبەردەن، لەوە زیاتر ئێمە هیچ نازانین، ئاغاش کەیفی خۆیەتی، ساحەب ئیختیارە، هەر سێ پاشەوپاش کشانەوە.

هەمزەبەگ قسەکانی مەلا بۆ سەروان دەگێڕێتەوە.

سەروان ئاماژەی کردە سیتوان و ئیستیوار، بەرەو ئەسپەکەی رۆیی. سوارە سوار بوونەوە.

فەیزە درێژ کوێتەی هێناوەتە پێشێ و جڵەوی گرتووە، هەمزەبەگ پێی لە ئاوزەنگی نا فەیزە شانبەشانی کوێتە دەڕوا و جڵەوی بەر نەداوە، چپ و هۆڕ لەگەڵ هەمزە بەگ دەدوێ.

سوار لە دێ دوورکەوتوونەوە، فەیزە لە کوێتە جوێ نابێتەوە! خەڵک لەو چپەچپەی فەیزە زەنین! ترسیان لە دڵ نیشتووە.

سوار لە کێوەبەرداویلە وەسەرکەوتوون، مەڕ لە بەر دێوە ڕژاوەتە نێو دێ. خەڵک هێشتا بڵاوەیان نەکردووە. حەمە لە دوورەوە کۆڕی خەڵک دەبینێ، رۆیی بۆ لایان.

ئەحمەدی مام حەسەن لە کۆڕ دێتە دەرێ، بەرەو پیری حەمە چوو، لە دوورەوە گوتی:

ـ کاکە حەمە! ماندوو نەبی.

حەمە جوابی داوە، گوتی:

ـ ئەوە چ باسە؟ یا خوا خێر بێ!

ئەحمەد بە سەرسوڕمانەوە گوتی:

ـ نەتزانیوە؟! نێو دێ پڕ بوو لە ئەمنییە! ئاغا دەیگوت چەتەیەک بە برینداری لەو کێوانە ونبووە! دەیگوت گورگی هارە، تۆ ئەو گورگە هارەت نەدیوە؟

حەمە چاوێکی بە خەڵکەکەدا گێڕا، فەیزە درێژی وەبەرچاوکەوت، بەدەنگێکی وا کە فەیزە گوێی لێبێ، گوتی:

ـ بەرێ وەڵلا، ئەمشەو لای من بوو! تا رۆژ نەیهێشت وەنەوز چاوم بچێ.

فەیزە گوێی لێیە، وردە وردە بەرەو لایان دێ، یەک یەک و دوو دوو لە حەمە کۆ بوونەتەوە، حەمە باسەکە درێژە دەدا.

ـ باوەڕ بکە ئەو دوا براوە ئەمشەو هەدادانی نەبوو! هەر نەخەوتووم.

فەیزە لە حەمە چۆتە پێشێ، گێلانە گوتی:

ـ چۆن بوو کاکە حەمە؟!

حەمە چاوێکی لێکرد، گوتی:

ـ چی چۆن بوو؟ تا ئێستا گورگت نەدیوە؟! گورگ گورگە، بۆر بوو.

فەیزە پاشەوپاش کشاوە، گوتی:

ـ گوتم داخوا چی دیوە! دەی گورگ ئەم نەقڵ گێڕانەوەی بۆ چیە؟!

حەمە دەستی کرد بە باخەڵیدا و گوتی:

ـ کا فەیزە! پێم شەکە قزڵی ئێوەیە، داخی ئێوەیە، ها ئەوەش قولاخەکەی.

فەیزە قولاخی وەرگرت، بە مۆڕەوە تەماشایەکی حەمە دەکا، قولاخی لە مست نا و بێ قسە و باس بەرەو ماڵ بۆوە.

پوورەگوڵە لە دوور وەستاوە، چاوەڕێیە حەمە لە نێو پیاوان بێتە دەرێ.

حەمە لە کۆڕ جوێبۆتەوە، پوورەگوڵە بانگی کرد:

ـ حەمە! تا ماڵێ وەرە.

حەمە دوورونزیک بە دووی پوورەگوڵەوەیە، لە حەوشەوە بانگی دەکا:

ـ پوورێگیان! لە کوێی؟ جوابی نییە؟ پێ پێ دەچێتە ژووری، چاو دەگێڕێ، دیار نییە! بانگی دەکاتەوە:

ـ پووری! پوورێگیان! لە ناکاو زرمە لە نێو شانی حەمەوە هەستا! ئەوەندە لە ناکاو لێیدا، حەمە پێی وا بوو ماڵەکە رووخاوە بە سەریدا، وەکو خوودار هاواری کرد:

ـ ئەی ئەی!! ئەوە بۆ وادەکەی؟!

پوورەگوڵە بە کۆڵەوەژەوە لای دەرگای پێ گرتووە و وەریگەڕاوەتێ. دەست ناپارێزێ، هەر لێیدەدا، دەڵێ.

ـ ئەوە، ئەوە، ئەوە تۆ! هەی بیژوو بە گەوجم دەزانی؟ چەتەم پێ دەرمان دەکەی؟ خۆت بە زیرەک دەزانی، من بە شێت؟

حەمە دەستی گرتووە بە سەریەوە دەپاڕێتەوە، بە دەم پاڕانەوە گوتی:

ـ بۆ لێم دەدەی؟ چم کردووە؟

پوورەگوڵە وەک لۆک گەرم بووە، کەف دەچێنێ، بە کەف چاندنەوە گوتی:

ـ چەتەم پێ دەرمان دەکەی؟ سەروسڕت لەگەڵ ئەوانەیە؟ دەبڕۆ بڕۆ تۆش ببە بە چەتە و ڕێگر، کەسێ لە لێفەی بابی خۆیدا گەورە نەبێ و لە قوونی ماڵان چاوی پشکووت، هەر دەبێ وابێ! خەتای تۆ نییە، من گەوجم! دەنا چۆن شەو و نیوە شەو دەکەومە شوێن پاشەڵ گواوی وەک تۆ؟

پوورەگوڵە دەستی لە لێدانی کێشاوەتەوە، حەمە وەک منداڵ بە دیوارەوە پاڵیداوە و سەری بەرداوەتەوە، نقەی لێوە نایە، مانی کردووە! دەزانێ پوورەگوڵە بە رق هەستاوی لە قسە حاڵی نابێ.

هەر دوو بێدەنگن، پوورەگوڵە بە چاوی تووڕەییەوە دەڕوانێتە حەمە، لەدڵەوە بۆی دەسووتێ، زوو زوو تەماشای دەکا.

حەمە دەزانێ هەلیەتی، پشتی لەدیوار کردووە و لە سەرەخۆ گوتی:

ـ بۆ توورە بووی پوورێگیان؟ چیان گوتووە؟

پوورەگوڵە جوابی نەداوە، وەک تۆراو رووی وەرگێڕا.

حەمە لە دواوە باوەشی پێدا کردووە، ماچی دەکا، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ تۆ لە منت داوە، دەشتۆرێی؟ ئاخر چم کردووە؟

پووره‌گوڵه روویکرده‌وه حه‌مه، گوتی:
ـ ده‌یانگوت تاهیر چه‌ته و پیاوکوژه! تۆ ده‌تزانی وایه، بۆ منت بـرد پێـت ده‌رمـان کردم؟
حه‌مه نێو چاوانی وێک هێناوه‌ته‌وه، راست ته‌ماشای پووره‌گوڵه ده‌کا، بـه یه‌قینـه‌وه گوتی:
ـ ده‌ی ده‌بێ وا بڵێین، خۆ ناڵێین تاهیر پیاوی چاکه! که‌سێ قینی لـه که‌سـێ بـێ، بـه خراپه باسی ده‌کا، خۆ من نازانم چاکه، یان خراپه، منیش وه‌ک تـۆی ده‌ناسـم، خه‌ڵـک ده‌ڵێن پووره‌گوڵه دوڕناسه، منیش پێموایه، خۆت وه‌ره بیدوێنه، ئه‌گه‌ر خراپـه‌کـاره، بـا دووری لێ بکه‌م، ئه‌گه‌ر پیاوی چاکه، تۆ چاکه‌ت له‌گه‌ڵ کـردووه، چاکـه لای خـودا و خه‌ڵک ون نییه،
پووره‌گوڵه بزه که‌وتۆته سه‌ر لێوی! قسه‌کانی حه‌مه‌ی به‌دڵه، گوتی:
ـ دێم، ئه‌مشه‌و دێم، پاش خه‌وتنان وه‌ره لـه دووم، وه‌ره دانیشـه، خـۆ نێـوه‌رۆژه‌ت نه‌خواردووه، خواردووته؟
حه‌مه سه‌باره‌ت به‌وه‌ی که‌دڵی پووره‌گوڵه‌ی هێناوه‌تـه‌وه جـێ، کـه‌یف سـازه، بـه پێکه‌نینه‌وه گوتی:
ـ نه‌مخواردووه، به‌ڵام ده‌ڕۆم، ماڵی حاجی چاوه‌ڕێمن.
حه‌مه له ماڵ وه‌ده‌رکه‌وتووه، گه‌یوه‌ته ده‌رکی حه‌وشه، پووره‌گوڵه بانگی کردۆته‌وه.
ـ له بیرت نه‌چێ! شه‌وێ بێیته‌وه! ده‌بێ ده‌رمانی بکه‌مه‌وه!
حه‌مه به ده‌م رۆینه‌وه گوتی:
ـ باشه باش، دێمه‌وه، دێمه‌وه.

١٤

ڕممە و کۆڕژەنی چڵ و شەش چارەوێ، پڕ بە دۆڵی دزان دەنگ دەداتەوە و کەروێشکی وازرە دوورڕەو دەکا.

پڕمە و کۆڕژەنی کوێتە تەنگی بە ئەسپی سەروان خودایی تونند کردووە، لە کوێرەڕێ هەڵەی دەکا.

هەمزەبەگ لەو گێرودارەدا ماوەتەوە! هەرچەند بیری لێدەکاتەوە، بیری بڕ بە هیچ کوێ ناکا! ڕوویکردە سەروان گوتی:

ـ جەناب سەروان! ئێستا دەفەرمووی من چ بکەم؟ ئەوەی فەرمووتە، کردوومە، بیرم بە هیچ کوێیەک ناگا! جێ نەماوە سەرمان لێنەدابێ، دەڵێی قەترەیەک ئاوە بە ئەرزدا چۆتە خوارێ!

سەروان ڕاست لە سەر مەڵبەندی زین دانیشتووە، دەڕوانێتە دوور، بێ ئەوەی سەروەرگێڕێ، بێ بایەخانە گوتی:

ـ من چ بکەم؟ ئەوە گرێی کاری تۆیە، دەبێ خۆت بیکەیتەوە، دەبێ قولاخێکی بدەی بە دەستەوە، مردوو، یان زیندوو، من ڕاپۆرت دەدەم، ئەوەی بووە و ڕووی داوە، بە سەرەوەی ڕادەگەیەنم، ئێتر خۆت دەزانی، چۆن جواب دەدەیتەوە، من نازانم.

هەمزەبەگ بە سەر کوێتەوە مات و کز خۆی چەماندۆتەوە، بیر لە قسەکانی فەیزە دەکاتەوە. دیسان بانگی سەروانی کردەوە، گوتی:

ـ جەناب سەروان! جێیەک ماوە بگەڕێین! زۆر جێی شکە، با سێ چوار کەس بنێرین سەرێکی لێدەن، زەرەری نییە.

سەروان چاوی لە دوور هەڵبڕیوە، دەڕوانێتە هەمزەبەگ، بە ناهۆمێدییەوە گوتی:

ـ کوێیە؟

هەمزەبەگ پشتە چەماوەکەی ڕاست کردەوە، بە هومێدەوە گوتی:

ـ دێ کۆن! زۆر جێی شکە، لەوبەرە، لەنێو ئەو کێو و شاخەدایە، دێیەکی چۆڵە، کابرایەکی شێت بە تاقەماڵە لەوێیە، زۆرم شک لێیەتی، ئەگەر ئیزنت لە سەر بێ، دەستەیەک بچێ، بەڵەدیان لەگەڵ دەنێرم، دەفەرمووی چی؟

سەروان ماتبووە، بێ ئاوڕدانەوە، دەستی چەپی هەڵێناو لەغاوی کێشا، ئەسپ وێستا، دەستە وێستاون، بانگی ئیستیوار ڕەزایی دەکا:

ئیستیوار لە نێو سوارەکان هاتۆتە دەرێ، رکێفی لێدا و بە غار خۆی گەیاندێ لە بەرانبەری سەرواندا وەستاوە، ئیحتیرامی نیزامی بە جێ هێنا، گوتی:

ـ جەناب سەروان! لە خزمەت دام.

سەروان لە سەرەخۆ گوتی:

ـ دەستەی خۆت جیا بکەوە، لەگەڵ نۆکەری ئاغادا بڕۆ بۆ ئەو جێیەی ئەوان دەڵێن، دەڵێن جێی شکە، بە پارێزەوە بچنە ژووری، دەبڕۆ دەی، وەک ئاغا باس دەکا،کابرایەکی شێتی لێیە، دەڵێ زۆر زیرەکە! خاوتان نەبەستێ! هێندێ جەزرەبەی بدەن بەڵکو هەواڵێکی بزانێ، دەبڕۆ.

ئیستیوار بە یاسای نیزامی، بە سوارییەوە دەستی بردە بەرچاو و خۆی قیت کردەوە، خەبەردار وەستاوە.

هەمزەبەگ سەری کوێتەی وەرسووڕاند، بانگی ڕەسووڵی کرد.

ڕەسووڵ بە وێڵغارەوە هاتە بەردەمی ئاغا، گوتی:

ـ بەڵێ قوربان! لە خزمەتام.

هەمزەبەگ گوتی:

ـ لە خزمەت سەرکار ئیستیواردا بچۆ دێ کۆنی نیشاندە، عەبە شێتی پێ بناسێنە، ڕەنگە شتێکی لە ژوور سەر دابێ، ڕەسووڵ! ئەو سڕە ئاشکراکە، ئەوەم بۆ ئاشکراکەی، خەلاتت دەکەم، خەلاتی باش، خۆت رازی بی، دەبڕۆ بزانم چ دەکەی.

پازدە سوار بە داوێنی کێوی چل پەریدا، بە پڕتاو تێپەڕین، لە چۆم پەڕینەوە، مقەست بڕ، لە هەزار ئەشکەوتەوە وەسەرکەوتن.

له پشتی کەلاوەکانی دێ کۆن عەبە کڕوکاش دەکا. هەر لقێ دڕوو هەڵدەبڕێ و جارێ سەر هەڵدێنێ، چاو بە دەوروپشتدا دەگێڕێ. دەستەیەک سوار لە هەزار ئەشکەوتەوە سەریان هەڵدا. عەبە داس و دوو لقی داناوە، لە سەرەخۆ بەرەو ماڵ بۆوە. ماوەیەکی زۆر ونبوو، پاشان هاتە دەرێ، بەرەو شوێنەکەی خۆی دەڕواتەوە، دەستی داوەتەوە داس و دوو لق دڕوو دەدووری.

سوار نزیک بوونەتەوە، گەیونەتە نێو کەلاوەکان، چوونەتە بەرماڵەکەی عەبە، عەبە چاوی لێیە، خۆ گێل دەکا، وەکو ئەوەی هەر نەیدیبێتن!

رەسووڵی نۆکەر بانگی دەکا.

عەبە داس و دوو لقی داناوە، بە پەلە بە دەنگییەوە دێ، لە دوور بەدەمیەوە پێدەکەنێ، گوتی:

ـ ئەی وەخێر بێن! خوا ئەو قازاخمنە لێ نەسەنێ! باوەڕت بوێ دوو سێ شەوە نەخەفتووم، لەوەتی ئێژن چەتە هاتووەتە ئەم ناوچە، عەبە بیو نەسرەوتیە! دڵم ریزەیەکی ماگە، ئۆغرتان خێر کا رەسووڵ؟

رەسووڵ خۆ لە ئەسپ دەهاوێتە خوارێ، بە جنێوەوە گوتی:

ـ خۆت گەوجی بیژوو! لە کوێت شاردۆتەوە؟

عەبە زاری کردۆتەوە بووە بە پەیکەرە! بە سەرسوڕمانەوە گوتی:

ـ من چەم هەس بیشارمۆ؟! من چکێ دڵم بە ئاغایەلە ئەکرێتۆ ئەمە تۆ چە ئێژی کا رەسووڵ؟! من چەم هەس؟ تا ئێوارە هەسم ئەو دوو جوانەگایە! ئەویشە خێرەو مە وەخێر داویانە پێم، گەرەکتە ئەویشم لێ بسەنی؟

رەسوول لێی چۆتە پێشێ، بەرۆکی گرتووە و رایدەوەشێنێ، بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ خۆت هەڵە مەکە شێتی سەگ! جوانەگای چی؟ ئەو چەتەیەت لە کوێ شاردۆتەوە؟ ئاشکرا بووە، مەیشارەوە! حەمە شوان راستی گوتووە! ئەو ئێمەی ناردووە، لە کوێیە؟

عەبە سەری سوڕماوە لەو کارە! حەمە چۆن کاری وایکردووە؟ قسەکانی تاهیری هاتەوە بیر، تاهیر گوتبووی، ئەوانە زۆرزانن، درۆی وا دەکەن هەر لە راست دەچێ، قەت باوەڕیان پێ مەکەن. عەبە دیسانەوە پێدەکەنێ، دەستی رەسووڵی لە بەرۆکی کردەوە، گوتی:

ـ گاڵتەم پێ ئەکەی؟ ئێستا وەختی ئەم قسە گەلە نییە کا رەسووڵ.
رەسووڵ دەسکەوساری لە ملی ئەسپەکەی داماڵــی بــە بەردێکیــەوەی دەبەســتێ، بــە کرژی رووی کردەوە عەبە، گوتی:
ـ خۆت راستی دەڵێی، یان بێم بە زۆر پێت ئاشکرا کەم؟ لە کوێت شاردۆتەوە؟
عەبە گوتی:
ـ من کەسم نەدیوە و هیچێ نازانم، بێ خۆت بگەڕی، ئەر دۆزیتۆ، بــە شــایەتی ئــەو قازاخ‌یەلە، ئا لەم حانە بمکوژە، بۆ چ وازم لێ ناهێنی؟ من هەسم ئەو دووکەلوایە، خــۆت بچۆوژێرە و ژووری کە، خونەمناگەسە قەور باوکم، دەبچورەژوور ئیتر وازم لــێ بێــرە، ئەشاباوە شەڕوترِ دریا وەپیا بگرێ، ئەمەسا! ئاخر بێژە من چە و ئەو کاریەلە چە؟ مەیمون لە خویانییە، هاوڵەش دەرکا! بە خوا واز نەهێری شکات ئاغات لێ ئەکەم!
رەسوول رووی لە ئیستیوارە، عەبە پشتی لێیەتی، رەسووڵ تەماشای ئیســتیوار دەکــا، تەماداری دەستوورە.
ئیستیوار بە چاو ئاماژەی دەکاتێ، گوتی:
لێیدە.
عەبە و رەسووڵ هەر مشتومڕیانە، عەبە ناخافڵ زرینگەی لە پەنا ملیەوە هەڵسا! زللــەی رەسووڵ هێندە لە نەکاو بوو، عەبە لەنگەری خۆی پێ نەگیرا، رەهێل بوو.
رەسووڵ بێ بەزەیانە بە لەقەو شەپ ئەمدیووئەودیوی دەکا! خــوێن بــە دەمولــووتی عەبەدا هاتۆتە خوارێ، بە ناڵەوە هاوار دەکا. رەسووڵ دەسبەردار نییە! عەبە کەوتە فێڵ.
هەر دوو چاوی وەک کەشکە فەریکە لە ژێلا هات، رەشێنەی لێبرِا! زمان لــە زاریــدا هاتۆتە دەر و دەیجوێتەوە، کەف و خوێن بە لێویدا هاتۆتە خوار، هەڵێدەخلێنێ، پشــووی سوارەو لە گەروویدا تاساوە، ئێستا نــا تــاوێکی دی دەخنکــێ! رەش و شــین بۆتــەوە و وەلینگە فڕە کەوتووە و خۆ بە داروبەرددا دەدا.
ئیستیوار تەزوو بە لەشیدا دێ و ترسی مردنی عەبە لە دڵی نیشتووە، بە سەر رەسووڵدا دەگورِێنێ:
ـ چ دەکەی؟ دەیکوژی بەسیە، بــە جێــی ئــەوە برۆنــە ژووری بگــەڕێن. ئیســتیوار دەستەی بە دەوری کەلاوەدا بلاوکردۆتەوە، رەسووڵ دوو ئەمنییەی بە چەکەوە ناردۆتــە ژووری وخۆشی بە برِنووە بەردەرکی گرتووە.

سێ قامک لە سەر سێ پەلەپیتکە دەلەرزێن! سێ دڵ بە توندی لێدەدەن و پڕن لە خورپە! شەش چاو زەق زەق بە دیوی تاریک و تنۆکدا دەگەڕێن، ترسیان لێدەبارێ و لە هەر قوژبنێ سەد تاهیر سێرەیان گرتووە و قامکیان لە سەر پەلەپیتکە داناوە، لەشی بێ هێزیان کون کون دەکا!

ڕەسووڵ پێشەنگە. گەرووی وشکە، ئەژنۆی بێ هێزی، لەشی بە نێو دیوی تاریکدا کێش دەکا، دەڵێی تاوانبارە بەرەو سێدارە دەڕوا!

کادێن گەڕاون، پێیان ناوەتە تەویلە، ڕەسووڵ پشتاوپشت دەگەڕێتەوە، لە کادێنەوە بانگ دەکا، گوتی:

ـ سەرکار! زۆر تاریکە! چاو چاو نابینێ، چ بکەین؟

ئیستیوار ڕەزایی گوتی:

ـ هەر کوێیەک نابینرێ، وەبەر گوللەی دەن، بست بە بست گوللە بارانی کەن.

سێ چەک تەقەیان دامەزراندووە، کەلێن و کولێن دراوەتە بەر گوللە، دار و دیوار بووە بە رووی بێژنگ، دیو پڕ بووە لە تۆز و بۆنی بارووت.

لە تەقەی تفەنگ، دڵی عەبە دادەخورپێ، مەرگی خۆی و تاهیری لەبەر چاوە، بەڵام ددان بەجەرگیدا دەگرێ و چۆن کەوتووە، نابزوێ.

تاهیر لە درزی کەلەبەرەوە چاوی لە سێ چەکدارە و قامکی لە سەر پەلەپیتکەی دەمانچە داناوە، خۆی بە چارەنووس سپاردووە.

دوو ئەمنییە و قەرەیخەیەک، بە تەقە کردنەوە روویان تێکردووە. تاهیر دەزانێ تەقە لە ئاکۆییە، خۆ لە بەرکون لا دەدا.

سێ چەکدار گەیونەتە بەردەرکی ژوورەکە، چوونە ژوورێ و پاشەوپاش بوونەوە، بە کرژی چوونە دەرێ.

ڕەسووڵ و دوو ئەمنییە تۆزاوی و ڕەنگ هەڵبرِوسقاو لەبەردەمی ئیستیوار ڕەزاییدا وێستاون.

ڕەسووڵ گوتی:

ـ سەرکار ئیستیوار! دیوبەدیو و کەلێن بە کەلێن گەڕاین، کەسی لێ نییە، چ بکەین؟

ئیستیوار بە چاوێکی پڕ لە بەزەییەوە دەڕوانێتە عەبە، گوتی:

ـ ئەوە چی؟ نەهاتۆتەوە هۆش، نەمرێ!

ڕەسووڵ بە بزەوە گوتی:

ـ هیچی لێ نایە، وەک سەگ دەمی بە برینی خۆی بگـا، خـۆی چـاک دەکاتـەوە، پەرۆشی ئەوە مەبە، ئازاری لەگەڵە.

ئیستیوار نابەدڵانە سوار بۆوە، بە نیشانەی ڕۆین ئاماژە دەکاتە دەستە، سـوارە سـوار بوون، لە دێکۆن دوورکەوتوونەوە، لە هەزار ئەشکەوتەوە ئاوا بوون.

سوار شوێنەواریان بڕاوە، عەبە ڕاستەوە بووە، بە هەلاتن چووە ژوورێ، لە دەرگـاوە بانگ دەکا، کاک تاهیر! ماوی براکەم؟

ـ ماوم عەبەگیان، لەو کونەدا خنکاوم وەرە دەرمهێنە، تۆ چۆنت نەجات بووە؟

عەبە سەوەتەی لە کەلێن لابردووە، تاهیری لە کونە دیوار دەرکێشاوە و چۆتـە ژێـر باڵی و بەرەو ماڵی دەباتەوە، بە دەمولووتی خوێناوییەوە گوتی:

ـ من هەزاری وەک ئەوانەم گەوج کردیە، ئەو ڕەسووڵە باوک گەماڵە فرەی دا لێم، ڕەسووڵ نۆکەر ئیژم، نۆکەر هەمزەبەگە، قەیناکە، خاسمان نەجات بـوو، خـوا بکـا تـۆ خۆش بیتەوە، من بە توون.

تاهیر لەبەر ڕووناکی کولاوکە چاوی بە دەمولووتی خوێنـاوی عەبـە دەکـەوێ، بـە شەرمەوە گوتی:

ـ عەبەگیان! شەرمەزاری لای تۆم، ئەگەر نەمرم تۆڵەی تۆیان لێدەکەمەوە.

عەبە بە ئاتەگی کەواکەی دەمولووتی سڕی و گوتی:

ـ خەفەت من مەخۆ، فرە وام بە سەر هاتییە، تا تـۆ وەمـن قایـل وی، وەدییـەکـانم ئەتپارێزم، گوێ بەوە مە، پیاو ماسی بگرێ قوونی ئەشێ تەروێ.

تاهیر بە دڵپڕیەوە دەستی لە ملی عەبە کردووە، ماچی دەکا، گوتی:

ـ شەرتە لە پێش چاوی خۆت تۆڵەی لێ بستێنم، مەگەر هەر وەگیرم نەکەوێ. تاهیر لە سەرجێ ڕاکشاوە، عەبە ڕۆیوەتە دەرێ.

ڕۆژ گەیوەتە ڕۆژ ئاوا، مانگ نوێیە و بە قەدەر دەمەداسـێ بـە ئاسمـانی خۆرئـاواوە وەدەرکەوتووە، مزگێنی جۆزەردان بە بێ نان دەدا.

ئەستێرە، یەک یەک لە ژوانگـەی ئاسمانـەوە کەوتوونەتـە چاوبـڕکێ ئەویـنداران دەخەنە بیری جێ ژوانەوە.

مەڕ لە پەچە خڕە کەوتووە، حەمە مەڕی بە سەگ سپاردووە و گەیوەتە بەر ماڵەکەی عەبە. عەبە لە سەربانە، دەنگی حەمە دەدا:

ـ کێی کوڕە؟

ـ خۆمانین، بەو شەوە بۆ چوویتە ئەو سەرە؟ کاک تاهیر چۆنە.

ـ تۆی کاکە حەمە؟ چۆنە، کەیف کەیفی ئەوە، لە تەڕ ئەخوا و لە وشک ئەخـەفێ و تێهەڵدانەکەش بۆ منی بەدبەختە!

ـ لێیانداوی عەبەگیان؟

ـ لێدان؟! ئەو رەسووڵە باوک گەماڵە کوشتمی، راوەستە بـا بێمـە خـوارەوە، بـۆتی ئەگێرمۆ.

عەبە و حەمە چوونەتە ژوورێ، تاهیر لە جێـدا کـەوتووە، لـەم شـان و ئەوشـانییەوە دانیشتوون، حەمە ئەحواڵپرسی لێدەکا.

تاهیر بە شەرمەوە گوتی:

ـ باشترم، بوومەتە هۆی ئازاری ئێوە، زۆریان لە کاکە عەبە داوە.

حەمە بۆ دڵ خۆشی دانەوەی تاهیر، گوتی:

ـ لەوە گەڕێ، عەبە چۆنی شاردییەوە؟

تاهیر سەری بەرەو عەبە وەرسووڕاند، بە بزەوە تەماشای دەکا، گوتی:

ـ ئەوەی کاکە عەبە کردوویە، بە کەس نـاکرێ، نـازانم چـۆن بـوو! دەبـێ خـۆی بیگێرێتەوە.

حەمە گوتی:

ـ عەبەگیان چۆنت شاردەوە؟

عەبە چاوی زیت کردۆتەوە، هەست بە شادی و غورور دەکا، بە شانازییەوە گوتی:

ـ بەبیانکی دڕک دوورینەوە چوومە پشت ماڵ، چاوم تێوە بوو لە هەزار ئەشکەوتەوە هاتن بەم دیوا، گورجێ رامکردە ماڵ و شاردمو.

حەمە پێکەنی، گوتی:

ـ دەزانم شاردووتەوە، لە کوێت شاردەوە گەوجە پیاو؟

عەبە بە جەفەنگەوە لێی هەستاوەتە سەرچۆک، نێو چاوانی وێکهێنا، گوتی:

ـ گەوجە پیاو تۆی، چەن ساڵە تێیە ئەمماڵەکاولە نازانی چۆنە، بە خوا گەوجی، لە ناو تەویلە کەرهۆلەیەکم لێ داوە، بۆ رۆژی تەنگانەم لێ داوە، گورجێ کاک تاهیرم خستە ناوی و سەوەتەیەکم نا بە روویۆ، جێوبانەکەم کۆ کردۆ، ئاسەوارم نەهێشتۆ، خۆم چومۆ دەشت، رەسووڵ دەسی کردە کوتانم، لێی کەوتمە فێڵ و فێم لە خۆم هاورد، چوونە ژوورۆ تەقەیان کرد، ئەونەی تەقە کریا، ئەتوت لە دڵمی ئەدەن، دڵم رێزەیەکی مابوو، خاس بوو بە سایەی خواوە نەیاندۆزیۆ، تۆ بوایی لە جیای من چت ئەکرد گەوجە! ئیشەڵلا تۆ بوایەی.

حەمە خۆی پێ رانەگیرا، دای لە پڕمەی پێکەنین.

تاهیر بۆ ئەوەی باسەکە بگۆڕێ، روویکردە حەمە، گوتی:

ـ دەنگ و باس چیە؟ چوونەتە دێ چیان گوتووە.

حەمە هێشتا پێکەنینی تەواو نەبووە، بە دەم پێکەنینەوە گوتی:

ـ هیچ، هەمزەبەگ هێندێ قسەی بۆ کردبوون لەگەڵ هێندێ هەڕەشە، ئەو چوونەی ئەوان تەنیا بە زەرەری من تەواو بوو، هیچی دی.

تاهیر راست بۆتەوە، کەوتۆتە سەر لا تەنیشت، بە سەرسوڕمانەوە گوتی:

ـ تۆ بۆ؟!

ـ بە لێدانی پورەگوڵەیان دام! هەمزەبەگ گوتبووی تاهیر چەتە و رێگرە، ئەویش باوەڕی کردبوو، دەیگوت تۆ چەتەت پێ دەرمان کردووم، بە کۆڵەوەژ تێم بەربوو، بە هەزار سوێند دەس بەردارم بووە، قەرارە ئەمشەو و بێ و لەو بارەوە بتدوێنێ.

تاهیر بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ دەی باشە، بە خێر بێ.

عەبە بە چەپۆک دای بە سەر خۆیدا، گوتی:

ـ ئەی برا رۆ! رۆحم لەو وڕوڕەی جادووە تۆقیە! ئەونەی ئەیوینم زاڵە ترەک ئەوم! حەمە چاوێ لە تاهیر دەقرتێنێ، بێ ئەوەی پێبکەنێ، گوتی:

ـ باشە، لە بیرت نەچێ کاکە عەبەگیان، بۆ پوورەگوڵە چیە وا لێی تۆقیوی؟ مەگەر نەیبینم، مابێتمان.

عەبە بە پاڕانەوە گوتی:

ـ بۆ خاتر خوا لام لەو پیریژنە لابە، باوە بێ جام وت، خاسە؟ بە خوا بـە قـەد دایکـم خۆشم گەرەکە، هەر لە خۆمۆ هات وەزمانما.

تاهیر تکای بۆ دەکا، حەمە تکای دەگرێ و چاوپۆشی لێدەکا، گوتی:

ـ دەیکەم بە خاتری تۆ، بۆی ناگێڕمەوە، هەستە کوانووەکە بکەوە با هێندێ گۆشـت ببرژێنین.

عەبە ئاوری کردۆتەوە، حەمە گۆشتی شەکی تویتوێ خوێ کردووە لـە شیشـی داوە دەیبرژێنێ.

شێو خوراوە، شەو دەرنگانە، حەمە گوتی:

ـ عەبەگیان! هەستە با بڕۆین، تۆ بچۆ لای مەڕەکە، منـیش دەچـم بـە دووی پـوورە گوڵەدا با ئەمجارەش برینەکانی کاک تاهیر دەرمان کا.

حەمە و عەبە ڕۆیون. تاهیر لەگەڵ دەردی دەروون و ژانی برین ماوەتـەوە، سـواری باڵی خەیاڵ بووە، چۆتە رابردوویەکی دوور، رەحیمی وەبیر هاتۆتەوە:

ـ وەی رەحیم! چۆن بوویە هۆی دەربەدەریم! چەندەم هاوار کرد بەقسەت نەکردم؟

بۆ ئاوقای ئەو ورچە بووی؟ خۆشت لەنێو برد و منیشت دەبەردەر کرد! بڵێی کاڵێ لە چ حاڵدا بێ؟ خۆزگە مێردی کردبێ، ئەگەر ئەو مێرد بکا، من لەو عەزابـە رزگـار دەبم، بەخوا چاک لە بەند رامکرد! ئەگەر هەڵنەهاتبام، ئێستا لە مێـژ بـوو ئێسکیشـم رزیبـوو، حەوت ساڵە! حەوت ساڵە دەربەدەرم! لە ئێران و ئێراق جێم نابێتەوە، چ ژیـانێکی خۆشـم بوو، چاک لە دەستم دەرچوو! هەمووی خەتای بابم بوو! ئەگەر ئەو نەیناردبایەم بۆ قـەرز سەندنەوە، من چی و ماڵە ئاغا چی؟ کەنگێ کاڵێم دەناسی؟ لە کوێ رەحیمم دیبوو؟ من چی و راوی چی؟ تازە رێی گەڕانەوەشم نییە، کارێکم نەکردووە دەوڵەت لـێم خۆشـبێ! ئەوە هات و دەوڵەتیش لێم خۆشبوو، ئەی ئەو خەڵکە چ لێبکەم؟ زۆربـەیـان بـە هـۆی منەوە وەشاخی کەوتوون، وەدووی قسەی من کـەوتوون، نـا! نـا! قـەت نابـێ بـیر لـە گەڕانەوە بکەمەوە، تازە سەر و ماڵییە، یان مردن، یان سـەرکەوتن. تـاهیر هـەروا لـەو گێژاوەدا گێژ دەخوا، ئەوەی لەو ماوەی حەوت ساڵەدا بە سەری هاتووە و دیویـە، وەک هەورە برووسکە بە مێشکیدا دێ و دەڕوا، خەو بردیەوە.

بریو بریو و تەق و شەقی دەرگا، تاهیری لە خەو راپەڕاندووە، دەستی داوەتە تفـەنگ و لە سەر جێ راستەوە بووە، گوێ هەڵدەخا، دەنگی حەمە دێ، دەڵێ:

ــ پەلە مەکە، تۆ نابەڵەدی پووریگیان، ئالەویوە، ئالەویوە برۆ.

تاهیر تاقە جارێ پوورەگوڵەی دیوە، شێوەی لە بەرچاو نەماوە، زۆر بۆ مێشکی دێنێ، هیچ نایەتەوە بەرچاوی، تەنیا دەنگی لە گوێیدا دەزرینگێتەوە.

جیرە لە گرێژەنەی چەپەرەوە هەستا، ئافرەتێکی گەڕاوەی تونـدوتۆڵ، بـە رواڵـەت کورتە باڵا، بەستەکلیلێ بە بەرۆکی چەپی کولۆنجە مۆرەکەیەوەیـە، بـە لای راسـتییەوە سمڵ و مێخەک هەڵواسراوە، کرژ لە دەرگاوە هاتە ژوورێ.

توورە و تۆسن دیارە، لە سەر تەویڵە گرژەکەی، دەسماڵی کـەتانی سـپی لارەپـێچ داناوە، لەگەڵ ئەوەی کە توورەیە، رەزا سووک و لەبەر دڵانە، توورەیی لێ ناحـەز نییـە. نە کزۆڵە نە گۆشتنە، ددانی تاق و لۆق کەلەبـەری تێکـەوتووە، سـەر رووومەتـەکـانی چرچیان تێکەوتووە، تاهیر بە دڵ خۆشی دەوێ، تەکانی دا لە بەری هەستێ.

پوورەگوڵە گوتی:

ــ مەبزووو! تۆ برینداری، حەوجێ بە هەستان ناکا، ئێستا چۆنی؟

ــ ئیمانت سەلامەت بێ، چاکترم پووریگیان، بوومە هۆی ئازار بۆ تۆ، خـودا ولامـی چاکەت بداتەوە.

ــ هاتووم دەرمانت کەم و هێندێ لەگەڵت بدوێم!

ــ سەبارەت بە چی پووریگیان؟

ــ من قسەی پێچانەوە نازانم، ئەوەی لە دڵمدا بێ، دەیلێم، سا خۆش یا ناخۆش، تـۆش روو ڕاست بە.

ــ باشە، شەرتە راست و رەوان، ئەوەی بزانم بیلێم.

پوورەگوڵە چۆتە پەنای تاهیر دانیشتووە، بێ پێچانەوە گوتی:

ــ دەڵێن تۆ چەتەی! ئەوەی راست بێ تۆ کێـی؟ لەودەمـەوە ئـەوەم بیسـتووە، زۆر نیگەرانم، چووم بە گژی حەمەدا و لێشمدا، بە راستی لێت دڵکرمۆڵم! دەبێ من بزانم تـۆ کێی؟ دەبێ بزانم کێم دەرمان کردووە، ئەوەشت پێ بڵـێم، درۆ بکـەی دەزانم، درۆ لـە مێشکت دەرکە، هەرچی هەی ببە، تۆ بەڕێی خۆت و من بەڕێی خۆم، دڵنیاش بە راپۆرت ماپۆرتت لێنادەم، هەر پێم خۆشە بزانم کێم دەرمان کردووە.

تاهیر بزەی لە سەر لێوە، هەناسەیەکی هەڵکێشا و گوتی:

ـ هەموو شتێکت راست پێدەڵێم، بەو مەرجە پەڵپی ئەوەم لێنەگری کە خەڵکی کوێم و کوڕی کێم، چونکە ئەوت پێ ناڵێم. ناوم تاهیرە، خەڵکی شارێکی کوردەواریم، بابم دارا و تاجری شارەکەمانە. هەشت ساڵ لەمەوبەر، لە خوێندن گێڕامییەوە و لە سەر دووکانی دانام، سیایی و قەرز و قۆڵەی پێ دەنووسیم و پێی کۆ دەکردمەوە.

رۆژێ ناردمی بۆ دێیەک، پووڵی لای ئاغا بوو، چوومە ماڵی ئاغا، ئەوشەوە مەرخەسی نەکردم، شەوێ لەگەڵ کوڕی ئاغا، ئەویش لە تەمەنی مندا بوو، تا دەرنگانێ دانیشتین، نێوی رەحیم بوو، لەگەڵ رەحیم هۆگری یەک بووین، بە چەشنێ پێک راهاتین دەتگوت چەند ساڵە پێکەوەین. گوتم بەیانی دەڕۆم، رەحیم سوێندی لێ خواردم و نەیهێشت.

بەیانی زوو لە خەو هەستام، هێشتا رەحیم هەڵنەستابوو، لە سەر پلیکانەکان، ئافرەتێ وێستا بوو، بە پارێزەوە سلاوی کرد، کاغەزێکی لوولەکراوی دامێ بە شەرمەوە گوتی:

ـ کاڵێ خانم بە خێر هاتنت لێدەکا! هاها لەوبەر پەنجەرە وەستاوە، چاوەڕێی جوابە، من کلفەتی ئەوم، ئەوەی گوت و رۆیی.

خەجاڵەتییە پووریگیان، بەلام چۆن کارەساتەکە لەوەوە دەست پێدەکا، ناچار دەبێ باسیبکەم، دوور لە رووتان، چوومە سەرِ ئاودەست و نامەکەم خوێندەوە، سەرت نەیەشێنم، جوابەکەم بۆ نووسییەوە و دام بە کلفەتەکە. ئەو رۆژە لەگەڵ رەحیم چووینە راو، تا ئێوارە بە دوو تفەنگی رەشۆکییەوە لە کێو بووین، تا ئەو رۆژە تفەنگم بەدەستەوە نەگرتبوو، رەحیم فێری کردم، سێ کەو و دوو کۆترمان کوشت، رەحیم کوشتبوونی.

دوو روژ لەوێ مامەوە، سەری سێ رۆژە چوومە لای ئاغا و ئیزنم لێ خواست بڕۆمەوە، ئاغا بێ ئەوەی قەرزەکە بنێرێتەوە بۆ بابم، مەرخەسی کردم.

سێ مانگ دوای ئەوە، ئاغا قەرزەکەی بە رەحیمدا ناردەوە، منیش سێ رۆژ ئەوم مەرەخەس نەکرد.

پاش سێ رۆژە، رەحیم ئیزنی لە بابم خواست و منی برد بۆ دێ. دۆستایەتی نێوان خۆشیمان وای لێهات بە بێ یەک گیانمان نەبوو، دوو سێ جار دەیدا بە گوێمدا داوای کاڵێ بکەن، بەلام من لە رووم هەڵندەهات.

خۆشەویستی و دڵداری من و کاڵێ هەر بە نامە بوو، جاروبار لە دوورەوە چاومان بە یەک دەکەوت، هیچی دیکە.

هاوین و پاییز رۆیی، زستان بە سەر داهات. نیوەڕاستی مانگی زستان رەحیم هات بە دوومدا و بردمی بۆ دێ. هەموو روژێ دەچووینە راو. رۆژێ چووینە کێوێ دەیانگوت ورچی هەیە، رەحیم زۆر لە خۆ رازی بوو، ئەلحەق لێشی دەکالاوە. لەو کێوە هەر وا دەگەڕاین، لوت و بزووت تووشی ورچە بووین، ورچێکی رەشی گەورە، بە قەدەر جوانەگایەک دەبوو، رەحیم دوو فیشەکی پێوەنا، گوتی پێکاومە، کەوتینە سەر شوێنەکەی، خوێنێکی زۆر رژا بوو، شوێنمان بردە ئەشکەوتێ، رەحیم چووە ژوورێ، هەرچەند هاوارم کرد، بە قسەی نەکردم و چووە ژوورێ، ناچار وەدووی کەوتم، مابووم بگەمە رەحیمیش دیار نەبوو، تفەنگ بە چوارپارە داگیرا بووە، سێرەم گرت و دەستم پێدا هێنا و هاڕەی کرد، ورچە پڕ بە ئەشکەوتەکە بۆڕاندی، نالەیەک لە رەحیمەوە هات، کە چوومە سەر کەلاکی ورچە، رەحیم لە ژێریدا کەوتبوو و لە حەوت سالان راست ببۆوە.

تاهیر ماوەیەکە بێ دەنگ دەستی گرتووە بە چاویەوە هەر دوو شانی هەڵدەبەزنەوە. حەمە دڵی پڕ بووە، بێ ئیختیار ئاو بە چاویدا دێتە خوارێ.

پوورەگوڵە واق و عەبەساو دەڕوانێتە تاهیر، هیچ ناڵێ.

تاهیر دەستپێ دەکاتەوە:

ـ قەتم لە بیر ناچێ پوورێگیان، دەستم بشکێ و چاوم کوێر بێ، ورچە و رەحیمم پێکەوە کوشت، دوور بوون و بە دەنگ نەیگەیشتمێ. پاش شین و گریانێکی زۆر، هەر بەو چەشنە کە کەوتبوون، بە جێم هێشت و چوومەوە بۆ دێ، چاوتان رۆژی وا نەبینێ، بوو بە شین و گابۆڕێ وەک رۆژی حەشر، خەڵک لەوانە بوو بە زیندوویی چاوم دەرهێنن، بابی رەحیم دەستووری‌دا منیان خستە دیوێ. بەیانی زوو ئەمنییە هات و بردمیان بۆ شار.

سەرتان نەیەشێنم، شەش مانگی رەبەق، بێ پرس و جواب لە بەند دا مامەوە، پاش شەش مانگە دەوسیەم هاتەوە. بابی رەحیم داوای کوشتنی منی دەکرد، پووڵی دابوو بە قەتڵ لە قەڵەم درابوو، قەتلی ئانقەست، بابیشم زۆری تەقەلا و پووڵی دابوو، بەڵام تازە کار لە کار ترازابوو، هیچی پێ نەکرا، ناچار لە لایەکی دیکەوە دەس بە کار ببوو، پووڵی بە سەرۆکی بەند دابوو بەڵکە کارێ بکا.

روژێ سەرۆک بانگی کردم، گوتی:

ـ پەروەندەکەت هاتۆتەوە حوکمی کوشتنەوەی لە سەر دراوە، بە بابیشتم گوتووە، هەر ئەوەندە بوو دڵم نەتۆقی، گوتم،
ـ ئەی چارە چیە؟
ئیستیوار گوتی:
ـ تەنیا ڕێیەکت هەیە، هەڵێ!
گوتم:
ـ چۆن؟ لە کوێوە؟
گوتی:
ـ دەرفەت ببێ دەتوانی هەڵێی؟ لەڕێوە باوەڕم پێنە کرد، ئەویش تێگەیبوو من باوەڕی پێ ناکەم، گوتی:
ـ من بەراستمە! ئەگەر دەوێری، بەیانی خۆت بکە بە نەخۆش، دەتنێرم بۆ نەخۆشخانە، لە رێ هەڵێ.
بەیانی خۆم هێنایە حاڵیجاو، هاوبەندەکانم لە دەرکەیاندا و بردمیانە دەرێ.
ئیستیوار بێ دەستبەند و کەلەبچە، لەگەڵ پاسەوانێ ناردمی بۆ نەخۆشخانە، لە رێ دەرفەتم هێنا و هەڵاتم، راستەوخۆ چوومە ئەو دیو و تێکەڵاوی شۆڕشی بارزانی بووم.
چوار ساڵ لەوێ مامەوە، لەگەڵ تاقمێ ئێرانی، ئەوانیش هەر یەک بە چەشنێ لە دەوڵەت قاچاخ بوون، رامان هێنایە سەر ئەوەی بگەڕێینەوە بۆ ئێران، پیاو ئەگەر قەرارە گورگ بیخوا، گورگی وڵاتی خۆی بیخوا، دەستەکەمان پازدە کەس بوو. ئێستا سێ ساڵە لە نێو خەڵکی وڵاتەکەماندا هەڵدەسووڕێین.
بوینەتە چقڵی چاوی زۆرداران، ماوەی دوو سێ روژ لەمەوبەر، لە سەرحەد کەوتمە نێو ئابلۆقەی ئەمنییەوە. بە قوونە شەڕ تا ئەو مەڵبەندە هاتم و بریندار بووم، ئێستا بە برینداری لەبەردەستی دایکێکی دڵسۆز دام، جا نازانم دەرمانم دەکا و چاکم دەکاتەوە، یان راپۆرتم لێدەدا، ئەوەش بزانە ئەو سەرە بێ قابیلە دە هەزار تمەن جایزەی هەیە!
پوورەگوڵە سەری بە هەنیسکەوە دەجووڵێتەوە! بە دەم گریانەوە گوتی:
ـ ئەی کاڵێ چی بە سەر هات؟ هەواڵت لێی هەیە؟ هەرماوە؟ یان بە مێرد دراوە؟
ـ هەر ماوە پوورێگیان، مێرد بە کەس ناکا.
حەمە خۆی پێ رانەگیراوە، چۆتە دەرێ.

پووره‌گوڵه بۆ که‌س نه‌گریاوه، وه‌ک مه‌نجه‌ڵ ده‌کوڵێ، به‌ گۆشه‌ی چاره‌که‌که‌ی چاو و لووتی وشک کرده‌وه، گوتی:

ـ رۆڵه تاهیر! له ئێستاوه من به دایکی خۆت بزانه، هه‌ر کارێکت بوو ده‌نگ بکه، ده‌نگی هه‌ڵێنا و حه‌مه‌ی بانگ کرده‌وه ژووری. برینی تاهیری ده‌رمان کرده‌وه، به حه‌مه‌ی گوت:

ـ ئه‌گه‌ر هاتییه‌وه له بیرت نه‌چێ ده‌ستێ جلی خۆتی بۆ بێنه، ئه‌و جلانه‌ی بێنه‌وه بۆی بشۆم و بیدرووومه‌وه.

پووره‌گوڵه له رۆیندا گه‌ڕاوه سه‌ر تاهیر، گوتی:

ـ رۆڵه! ئیشتیات له چیه بۆت بنێرم؟

تاهیر به شه‌رمه‌وه گوتی:

ـ ئه‌گه‌ر به زه‌حمه‌تی نازانی، هه‌ڵوا، هێندێ هه‌ڵوام بۆ بنێره.

پووره‌گوڵه هێندێ تێی راما، پاشان وه‌پێش حه‌مه که‌وت، ده‌رگایان له سه‌ر تاهیر پێوه‌دا.

پازده‌ی جۆزه‌ردانه، ئێواره‌یه و تاریک داهاتووه، مانگ له ده‌م که‌له، نیوه‌ی وه‌ده‌رکه‌وتووه.

مه‌ڕ له په‌چه که‌وتووه، حه‌مه جامێ شیری وه‌سه‌ر کوچکه ئاور ناوه، به لایه‌وه هه‌ڵترووشکاوه تاهیر به جووتێ چێیوشه‌وقه‌وه به دیارییه‌وه وه‌ستاوه، گوێی بۆ به سه‌ر هاتی حه‌مه راگرتووه:

ـ کاک تاهیرگیان! به‌ر له‌وه‌ی بێمه دنیا، بابم له به‌ین چووه، هه‌مزه‌به‌گ له نێوی بردووه، یه‌ک ده‌ڵێ کوشتوویه، یه‌ک ده‌ڵێ هه‌ڵاتووه! که‌س نازانێ چی به سه‌ر هێناوه، بێ سه‌ر و شوێنه! بڵێی مابێ؟ دایمه دڵم ده‌ڵێ ماوه!

تاهیر بۆ دڵخۆش بوونی حه‌مه، گوتی:

ـ به دوور نییه، رووداوی وا زۆره، ئیشائڵلا رۆژێ سه‌ر هه‌ڵده‌دا، دنیا هه‌زار رووداوی وای تێیدا روو ده‌دا، چاوه‌ڕێی به.

حه‌مه گوتی:

ـ من چاوه‌ڕێم، خودا که‌یفی خۆیه‌تی، دایکیشم تا مرد هه‌ر به ته‌ما بوو، به‌و ئاواته‌وه سه‌ری ناوه دیدار وه‌ئاخرکه‌وتن، ئه‌و زوڵمه‌ی له من کراوه، له که‌س نه‌کراوه، سه‌ره‌ڕای

ئەوەش، لە کۆڵم نابنەوە، هەر ڕوژێ بیانوویەکم پێدەگرن، لێدانێ لە منیان دا، دوور لە رووی تۆ، لە کەریان دابا دەتۆپی! ناچار دەبێ هەر دەنگ نەکەم! چی دەکرێ لەگەڵ زاڵم؟

تاهیر بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ چۆن هیچ ناکرێ؟! پیاوی وەک تۆ بۆ دەبێ ئاوا بێ دەسەڵات بێ؟ خەتای خۆتە! حەمە دەڕوانێتە تاهیر، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ من چم لە دەست دێ؟ دەرەقەتیان دێم؟ کێ دەوێرێ لە پێستی خۆیدا بجووڵێتەوە؟ هەر کەس سەر هەڵێنێ، سەری پان دەکەنەوە، قامک هەڵێنن، سەدی وەک فەیزە درێژ ڕاست دەبنەوە و دەبنە گۆپاڵی دەستیان، سەر بزێو بێ سەر دەکەن سەرەڕای ئەوەش، چوار قوڵە ئەمنییەت لێهاندەدەن، ڕاپێچێکت دەدەن، یان بۆ کونە ڕەش، یان دەڵێن مەشموولی، تەفروتوونات دەکەن. ئەوەیە دەردی خەڵک کاک تاهیرگیان، دەنا خۆیان هیچ نین.

تاهیر لە مێژە بە پێوە وەستاوە، چێو شەقەکانی، دادەنێ، دەستی ناوەتە سەر شانی حەمە و سەبرێ لە تەنیشتییەوە دانیشت، گوتی:

ـ چەوتی کار هەر ئەوەیە، دار هۆرەی لە خۆی نەبێ ناقەڵشێ، هۆرە لە خۆتانە، هەولبدەن هۆرەتان تێدا هەڵنەکەوێ، ئەگەر هەموو یەک بن و هۆرەتان نەبێ، ئەوان چۆن دەرەقەت دێن؟ ئەوە یاسای زۆردارەکانی دنیایە، دەستەیەک لە خەڵک دەکەنە خۆیان و ئەوانی دیکەیان پێ سەرکوت دەکەن، خۆیان لە بەر و بۆی دەحەسێنەوە. هەوڵ دەدەن خەڵک هیچ نەزانێ، تەقەلای ئێمە ئەوەیە خەڵک ڕێورەسمی یەک گرتن فێر بن، تەنیا یەکگرتنە، بێت و هەموو یەک بگرن و بە یەکەوە پێ بدەن بە ئەرزدا، بوومە لەرزە وەڕێ دەخەن، کۆشکی زۆردارەکان دەڕووخێنن، کوڕی وەک تۆ بۆ دەبێ سەر لە بەر ئەوانە دانەوێنێ؟ بابت ئەوان شرتوگومیان نەکردووە؟ دایکت بەوداخەوە سەری نەناوەتەوە؟ چۆن دەبێ دەست لە سەر دەست دانێی و هیچ نەڵێی؟! لە چی دەترسێی؟ چت هەیە لە کیست بچێ؟ ماڵ و ملکە زۆرەکەت؟! ژن و منداڵەکەت؟ ئاخر چی؟ ژیان بە جەزرەبە و ئازارەوە ناخۆشە، هەر ڕوژێکی مەرگێکە، ژیان بە سەر بەرزییەوە خۆشە. مرۆڤ ڕۆژێ لە دایک دەبێ، ڕوژێکیش دەبێ بمرێ، پیاوی ئازا لە مردن

ناترسیٚ، تۆ ئازا بە با خەڵک چاو لە تۆ کەن، تۆ چاو لەوان مەکە، تۆ رچەیان بۆ بشـــکێنە، رچە بشکیٚ خەڵکی پێدا دەڕوا،

حەمە بیٚ دەنگ گوێی داوەتیٚ، قسەکانی پوورەگوڵەی وەبیر هاتۆتەوە، ئەویش هەر ئەوانەی دەگوت، لە دڵی خۆیەوە دەڵیٚ.

ــ دەڵێن چت هەیە لە پاشت بە جیٚ بمێنیٚ! ئەوەی من بە جێی دێڵم، بە دنیای نـادەم، سەری هەڵێنا، گوتی:

کاک تاهیر! من پێوەند لە پێمدایە! ناتوانم ببـزوێم! هـەر لـە سـەر ئەوەیـە قەڵسـەم لێدەگێرن.

تاهیر بە پێکەنینەوە گوتی:

ــ نەکا ئاشق بی؟ ئەی فێڵەزان! ئەویش جوابت دەداتەوە؟

حەمە بە شەرمەوە گوتی:

ــ سوێندخۆری یەکین، کوڕی ئاغا واز ناهێنـیٚ، دەڵـیٚ دەبـیٚ وازی لـیٚ بـێنی! مـن دەیهێنم! خۆ بشم کوژن کاری وا ناکەم.

تاهیر ئەوەندەی دیکە گرژ بووە، بە تووڕەییەوە گوتی:

ــ لایان بۆ شل مەکە، زوڵم لەوە زیاتر هەر نابیٚ، ئەوپـەڕییـە. شـیر لـە سـەر ئـاور هەڵچوو، چزە چز رژایە نێو سکڵ. حەمە جامە شیری لە سەر کوچکە ئاور داگرتووە، نان و شیر دەخۆن.

ئەو شەوە تا شەوێن حەمە دەردەدڵ بۆ تاهیر دەکا. تاهیر کەندوکۆسپ بۆ حەمە شـی دەکاتەوە، رێنوێنی دەکا، نزیکە و بەیان تاهیر گەڕاوە بۆ لای عەبە.

لە دوو گەڕانی تاهیر لە گۆڕێدا نەماوە، وڵات هێمن بۆتەوە، ئاو کـراوە بـە ئـاوردا، تاهیر چێو شەقی وەلا ناوە، وادەی رۆیشتنە.

نیوە شەوە، شەوشەق بووە، زرینگاوەتەوە، مانگ کەت بووە، گوڕوتینی لـە دەسـت داوە.

حەمە بە لای دەرگاوە دۆشی دابردووە، نقەی لێوە نایە! عەبە کزومـات، ئـەژنۆی لـە باوەش گرتووە، دوودڵۆپ فرمێسک لە قولینچکی چاوەکانیدا قەتیسن. تاهیر لە مابـەینی هەر دووکیاندا وەستاوە، تفەنگی برنووی لە شان کـردووە، راسـت و چـەپ، دوو ریـز

فیشەکدانی لە خۆی داوە، نازانێ دڵخۆشــی کامیــان بداتــەوە؟ بــەرەو لای عەبــە دەڕوا، بزەیەکی لەرزۆکی لە سەر لێوە، بە پێکەنین و دڵپڕییەوە گوتی:

ـ بۆ ماتەمت گرتووە؟ دەزانم جیا بوون تاڵە، بەڵام، ناچارم.

عەبە بە پەنجە لاوازەکانی چاوی دەسڕێ، بە دڵتەنگییەوە گوتی:

ـ خووم بە تەنیایی گرتبوو، تازە خووم بە تۆ گرتییە، بێ تــۆ ژێــوارم پێنــاکرێ، بــە دەنگێکی بەرز دای لە پڕمەی گریان.

تاهیر چۆتە لایەوە، دەستی لە مل کردووە، بە دڵپڕییەوە گوتی:

ـ منیش خووم بە ئێوە گرتووە، بیرتان دەکەم، کارەکە وایە دەبێ بڕۆم، دەڵێی چی؟ چارە نییە، بەو مەرجە بمێنم، دێمەوە بۆ لاتان، هەستە بەڕێم کە.

عەبە هەستاوە، تاهیر دەستەملانی بووە و ماچی دەکا، عەبە بێ تەکان لە جێــی خــۆی وەستاوە، واق دەڕوانێتە تاهیر، زمانی ناگەڕێ، تاهیر سێ جار لە دەرگــا چــووە دەرێ و هاتەوە ژوورێ، عەبە هەر وا وەستاوە! نە ئەو خودا حافیزی دەکا، نە عەبە هیچ دەڵێ!

حەمە دەنگی عەبە دەدا، بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ بۆ وشک بووی؟! وەرە بەرێی کە.

عەبە دەڵێی خەواڵووە و لە خەو ڕاپەڕیوە! لە پڕ ئامبازی تاهیر بووە دەستی لــە ملــی کردووە هەر سێ تاپەچە، شانبەشان و دەستەملان ڕۆیشتن، تاهیر و حەمە بەرەو کانیتوو وەرێکەوتن، عەبە بە لای مەڕەوە ماوەتەوە.

نێو دێیە، حەمە و تاهیر بێ چپە چوونەتە دەرکی پوورەگوڵە، حەمە لە دیــوار وەســەر دەکەوێ، دەرگای کردۆتەوە، تاهیر چۆتە حەوشە، حەمە پوورەگوڵەی وەخەبەر هێناوە، پوورەگوڵە دەرگای بۆ کردنەوە، چوونە ژوورێ.

تاهیر گوتی:

ـ پوورێگیان! ئەو چاکەیەی تۆم قەت لە بیر ناچێ، زۆرت زەحمــەت بــۆ کێشــاوم، گەردنم ئازانەکەی، رزگاریم نایە، گەردنم ئازا کە.

پوورەگوڵە قورس و قایم وەستاوە، بێ دڵە راوکێ گوتی:

ـ ئەوەی کردوومە، هەزار جار گەردنت ئازا بێ، ئاگات لە خۆت بــێ، زوو ســەرمان لێ بدەوە، بێ هەواڵمان نەکەی.

تاهیر تفەنگەکەی لە شان کردووە، پوورەگوڵە نێو چـاوانی ماچـدەکا و وەپێشـیان دەکەوێ، تا دەرکی حەوشە رەوانەیان دەکا.
تاهیر و حەمە لە کێوەبەرداویلە وەسەر کەوتوون، گەیونەتە هوولەکان. حەمە وەبیری گوللەبەندەکە کەوتەوە، گوتی:
ـ تۆ ئەو خودایە قەت ئەو گوللەبەندە لە خۆت دوورمەخەوە، بە خودا من بم بە بابمی نادەم.
تاهیر قاقای کێشا، وتی:
ـ کوڕە گوللەبەندی چی؟! وەڵلا قەتم نـەدیوە! ئـەوەی بـە تـۆی گوتـووە، درۆی کردووە، دەڵێن شێخ مەحموودی نەمر بوویەتی، ئەویش کەس نەیدیوە، لەوانەیە درۆ بێ.
حەمە لە جێی خۆی وشک بووە! بەسەرسوڕمانەوە گوتی:
ـ ئەی بۆ دەتگوت بە رەفیقەکانمە؟!
تاهیر دەستی خستۆتە سەر شانی، بە پێکەنینەوە گوتی:
ـ ئاخر تۆ باوەڕت نەدەکرد من تاهیر بم، ناچار دەڕۆم کرد، درۆم نەکردبا، دەمـردم، حەمە بێ قسە و باس، بێ دەنگەی لێ هێنا و وەڕێ کەوتنەوە.
دۆڵی دزانیان بە جێ هێشتووە، لەداوێنی کێوی چل پەریـن، تـاهیر وەسـتاوە، رووی کردە حەمە، گوتی:
ـ لەوە زیاتر نابێ بێی، ئەگەر کارت بە من بوو، مەحموود شوانی کانییە کوێرە ببینە! ئەو بە شوێنم دەزانێ، ئەگەر باوەڕی نەکرد، بڵێ رەش لاچێ سـپی وەدەردەکـەوێ! لـە بیرت نەچێ، رەش لا چێ سپی وەدەردەکەوێ، خودا حافیز، حەمە لەبەرخۆیـەوە دەڵـێ، رەش لا چێ سپی وەدەردەکەوێ.
تاهیر دوورکەوتۆتەوە، حەمە لە جێی خۆی بە ئەرزەوە دووراوە! بـیر لـە مـەحموود شوان و قسەکانی دەکاتەوە، زمانی خۆی دەگەزێ!!

١٥

کۆتەڵ گێرە کراوەتەوە، گسک لە جێ خـەرمان دراوە، دەو دوو، شـەرتە شـوان و هەقە پێڵاو، بەراتی مەلا و ڕەنجبەر، زەکات، زمهەڕی زستان و بەهار، تۆوی پاییزە کێڵ، قەرزی قەرزداران وەلانراوە.

مانگی ڕەزبەرە، کا لە کادێن، گەنم لە چاڵ و سووتەمەنی لە تایـە دراوە، سـەربان و گوێبان سواخ کراونەتەوە.

گیا و وێنجە لە سەربانان لە تایە و گیشە دراون، دوابەری وێنجە درواوە، جێ وێنجە و بێستان بەرەڵا بوون.

نۆرە ئاو دامەزراوەتەوە، ئاو لە زەوی ئاژین کراوە، کەشاوکەشی هاتۆتەوە جەنگـەی پاییزە گێڵە و توو چاندنە.

قەرزی کۆن دراوەتەوە، ئازووقەی زستان، خراوە، جلوبەرگ نوێ بوونەتەوە، سەر لە نوێ سیایی نووسراوەتەوە.

پاییزە، ڕەنگی زەوی بزرکاوە، ڕۆژ کورت و فێنک، شەو سارد و درێژە.

مەر یەک دانە، شیر چەور و کەم، بەران و مەڕ ڕەنگ کراون، مەڕ و بەران تێکەڵە.

دەشت و کێو ڕووتەنە، تا چاو هەتەر دەکا بێ زیانییە، شوان ئاسوودەیە، و مـەڕ بـەر گێڕەوەی نییە.

ژنان پەلە پـڕووزەی ئازووقـە و دانـەوێڵـەیانـە، کەشـک، دۆینـە، شـەلەم وشـک کراونەتەوە، پەڕشە، تەبەق و بە با کێشاوە، کرەیە، ئاشەوان پێی لە ئاش هەڵێناوە، پەڕشە دەکا بە برۆێش، ئاش وەبەرناکەوێ.

نۆک لە خووسکراوە، وشک بووتەوە، دەستاڕ وەکارکەوتووە. ماڵە و ماڵ، ئەمدەست و ئەو دەست دەگەڕێ، نۆرەی بۆ دەگرنەوە. دەستاڕ لە ماڵی فەیزە درێژە.

قاوەڵتوونە. فاتمی خێزانی فەیزە دەستی بە دەسکی دەستارەوە وشکبووە! دەمی زارا دەستاڕی لە کار خستووە! دەمی کردووە بە پزووە دەرپێ و لە قولی مستی ناوە، بە مۆر و پنجێکەوە گوتی:

ـ ئەیەڕۆ! فەتاح بزانێ سەرم دەتاشێ! ئەو دوو سێ جارەش لە بەر دڵی عەتابەگ بوو، دەنا قەتم دەلالی نەکردووە!! بە خودای ئەوە کاری من نییە!

عەتا و فەیزە درێژ لای سەرەوە پاڵیانداوە بە جێوبانەوە، هەر دوو دەڕواننە یەک!! فاتم چاوێ لە عەتا دەقرتێنێ، روویکردە زارا، گوتی:

ـ بۆ خودای نەخواستە ئێمە دەڵێین تۆ دەلالی؟ بۆ عەتابەگ لە سەر سووکایەتی (کەوێ)یە؟ دەیەوێ بیخوازێ، ئەوە کاری خێرە، لە قەدیمەوە گوتوویانە، هەر کەس کاری خێر رێکخا، بە ئاوری جەحەندەم ناسووتێ، تۆ دەبییە سەبەبکار، ئەوە دەلالییە خاد زارا؟

دوا بە دوای فاتم، فەیزە هەڵیدایە، گوتی:

ـ زارا، زارا! تۆ گوێ بدە بە برای خۆت، تۆ بڵێی و نەڵێی، تازە کەوێ هی عەتابەگە! چونکە ئاغا دەیەوێ بۆی بێنێ، کوێخاش قەولی داوەتێ، ئەمڕۆ ئاغا ناردوویە لە دووی و لەم بارەوە دەدوێن، بۆیە تۆمان هەڵبژاردووە، بە خوییت دەزانین، بۆیە دەڵێین بە کەوێ بڵێ، دەڵێین با ئەویش رازی بێ، دەنا کار لەوەی دەرچووە، تۆش بیانوومان لێ مەگرە، کا فەتاح بۆ کاری خێر پێی ناخۆش نییە، ئەویش بۆ عەتابەگ، زۆری پێ خۆشدەبێ، بیری لێ مەکەوە، کاری خێر بۆ بیر کردنەوە نابێ، عەتابەگیش ئەو چاکەی تۆی لە بیر ناچێ، تۆڵەت بۆ دەکاتەوە.

عەتا پشتی لە پاڵپشت کردۆتەوە، هاتووە بە چۆکدا، رووی لە فەیزەیە، بە زارا دەڵێ:
ئەگەر خاد زارا ئەو کارە بکا و کەوێ زارای کا، دەستێ جلی سەر تا پا بۆ دەکڕم.

عەسڵەن خۆت بۆی بکڕە کا فەیزوڵلا.

زارا ماتبووە، پاشان گوتی:

ـ ئاغاگیان! وەبیرم هاتەوە! بۆ کارێ ناکەی!

عەتا رووی لە زارا کرد، گوتی:

ـ چ بکەم! هەرچی بڵێی دەیکەم.

زارا دەستێکی بە لەوسیدا، هێنا، گوتی:

ـ نووشته! نووشتەیەکی چەور و شیرین بنووسە! بچۆ لای سەید غەفوور نووشتەیەک بنووسە، نووشتەی ئەو دەنکە جۆ بە دیواردا هەڵدەگێڕێ! نووشتە بۆ ئێستر دەنووسێ بەر دەگرێ! بە من دەکەی، ئێستا وەڕێکەوە، ماڵەکەی لە شارە، لەمەیدانی ئاسنگەرەکانە، تۆ نووشتەیەک بێنە، ئیدی بە ئستۆی من.

عەتا بە سەرسووڕمانەوە تەماشای فەیزە دەکا!

فەیزە ملی بێ دسەلاتی ناوە بە کەچەوە.

عەتا بێ قسە هەستاوە، بەرەو دەرگا وەڕێکەوت.

فاتم لە پێش عەتاوە دەڕوا، کەوشەکانی جوتکردووە.

فەیزە چۆتە تەویلە، ئەسپەڕەش لە تەویلە دەردەکێشێ، لە دەرکی حەوشە رایگرتووە.

عەتا لەغاو لە فەیزە وەردەگرێ، پێی لە ئاوزەنگی ناوە، پەڕیە سەر پشتی، لە چاو تروو کانێکا لە دێ دەرچووە. سوار بە تاڵووکە رکێف لێدەدا، ئەسپەڕەش لاڕێ بووە و دەشت و نزار لە ژێر سمیدا وێکهاتۆتەوە، سەبر دەڕوا.

نیوەڕۆیە، عەتا گەیوەتە، شار، ئەسپی بردۆتە کاروانسەرا، بە عەلی شامی سپاردووە، عەلی شامی ئەسپی ئاوداوە، کا و جوێ داوەتێ و قاشاوی داوە.

دوا نێوەڕۆیە، تاق تاق دووکان کراونەتەوە، عەتا لە مەیدانی ئاسنگەرانەوە بەرەو ماڵی سەیید غەفوور دەڕوا، بە پرسیار ماڵی دیوەتەوە، لە بەر دەرگا وەستاوە.

دەرگایەکی دووتایی بە دوو ریز قوبەی زەرد، ئەمبەروئەو بەر رازاواتەوە. لەمشان و ئەوشانی دەرگاکەوە دوو خواجەنشین لە بەردی تاشراو هەڵبەسراون، وێنەی دەستێ بە تا دەرگای راستەوە شۆڕ بۆتەوە و بە قوبەیەکی ئاسنیندا.

دەستی لەرزۆکی عەتا دەستە ئاسنینەکەی گرتووە، دوو جار هەڵیهێناوە و دایەوە بە سەر قوبەکەدا، هەستی راگرت.

خشپەخشپی پێیەک دێ، نزیکبۆتەوە، دەرگا لە کەلێنەوە قەڵەشاوە، ئافرەتێ گوتی:

ـ کێیە؟

عەتا دوو سێ هەنگاو لە دەرگاکە دوورکەوتۆتەوە، سەبرێ گوتی:

ـ ماڵی سەید غەفوورە؟

ژنه سەری هێناوەته دەرێ، ڕەزا سووک و بەرواڵەت جوان و بە تەمەن پیرە، لۆیەک لە سەرپۆشەکەی کێشا بە روویدا و بە گۆشەی چاوێ دەڕوانێتە عەتا، لە یەکەم روانینـدا زانی میوان بەگزادەیە، تا دەرگای خستە سەرگازی پشت، خۆی دوو هەنگاو کشاوە، بـە حورمەتەوە گوتی:

ـ بەڵێ، ماڵی خۆتە، فەرموو ئاغاگیان.

عەتا بە شەرمەوە شانی تیلا کرد، چووە حەوشە.

سەیدی ژن عەتا ڕێنوێنی دەکا، خۆی چووە ژێرخانەکە.

عەتا لە حەوت هەشت پلیکانەوە وەسەرکەوت، لە بەردەرکی وەتاخەکە وەستاوە، لـە دەرکە دەدا، جوابی فەرموو نییە! لێی دەداتەوە، جواب نییە!

سەیدی ژن لە خوارەوە گوتی:

ـ فەرموو بڕۆ ژوورێ، سەید نوێژ دەخوێنێ، تۆ فەرموو بڕۆ ژوورێ.

وەتاخێکی ژیکەڵەی بەرجەوەن خۆش، پـەنجـەرەیـەکـی دوودەری ڕووەوتـاو، لای سەرووی پەنجەرەکە هیلالی بە شووشەی ڕەنگاوڕەنگ رازاوەتەوە، پـەردەیـەکی سـپی ساکار لوول و گرێ دراوە، تا نیوەی پەنجەرەکە شـۆڕبۆتەوە. لـە بەرپـەنجـەرەکـەوە، کورسییەکی بچووکە سەری پڕە لە کتێب و کاغەز و قەڵەم و جەوهەر.

سێ قاڵی سووری نەخشین، پڕبەپڕ وەتاخەکەیان پڕکردۆتەوە، دوو دەستە نـوێن لای سەرەوە نراون بەدیوارەوە، دوو پوپـەشمـین، بـەین بـەین گوڵـێنگی سـەوز و زەرد و سووریان تیهەڵکێشراوە، هەر یەک لە سەر دەستە نوێنـێ، لـە ژێـر سـەرینێکی بـەرگ مەخمەری سوور دانراون، دۆشەکچەیان لە بەردا راخراوە.

لە شانی چەپی کورسییەکەوە، کەوڵە بەرخێکی سپی خۆشکراو لە بەر سـێ سـەرینی بەرگ زەردا راخراوە.

دیوەکە خاوێن و بۆن خۆشە. دیوار بە گڵە سپی گسکە سواخ کراوە، بە هـەر بەدەنـە دیوارێکەوە ئەسپەندەری بە پارچەی ڕەنگاوڕەنگ گیراوەتەوە، هەڵواسراوە.

لە پشتی دەستەنوێنەکانەوە، دوو تاق دەمیان کردۆتەوە، تاقی دەسـتە چـەپ هێنـدێ کتێبە کۆنی بەرگ دڕاوی چڵکنی لە سەرە، ئەوی دی قورعانێکی گەورە، پارچەیـەکی سەوزی تێوە ئاڵاوە، لامپایەکی دە نمرە لە پەنای دانراوە، لە پشتی قورعان و لامپاکـەوە،

ئاوێنەیەکی سەنگ بە دیواری نێو تاقەکەوە هەڵپەسێراوە، هەر کەسێ لە دەرگاوە بێتە ژووریێ خۆی لە ئاوێنەکەدا دەبینێ.

عەتا خۆی دیوە، سەروپیچەکەی لە سەری ڕێکوپێک دەکا، بە وردی دەڕوانێتە سەید، لەو دەمەوە عەتا چۆتە ژووریێ، سەید بێ تەکان سەری ناوەتە سوژدە، لە جێی خۆی نابزوێتەوە.

سەیدی ژن بە کتری و چادانەوە هاتە ژووریێ، بە زمانێکی شیرینەوە گوتی:

ـ ئەیڕۆ ئاغاگیان، لەو دەمەوە بە پێوەی؟ ئەی خەجاڵەت خۆم، ئەوە بۆ دانەنیشتووی؟ فەرموو دانیشە.

عەتا بە شەرمەوە گوتی:

مەحتەلی سەیدم تەواو بێ.

سەیدی ژن بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ کوڕە ئەوە خووی هەروایە، تا بانگی نەکەی سەر لە بەرماڵ ناکاتەوە، سەیدی ژن دەنگی هەڵێنا،گوتی:

ـ سەید! سەید! میوانت هاتووە، سەر هەڵێنە.

سەید غەفوور سەری لە سوژدە هەڵبڕیوە، بەئەسپایی، بە شانی چەپدا ئاوڕی داوە، شاڵەکەسکەکەی لە سەر دەئاڵێنێ، پچەپچ لێوی دەبزوێ، وێرد دەخوێنێ، فوو لە بەری دەست و بەوشان و ئەوشانی دەکا، سەبرێ وەرسووڕاوە، عەتا بە دوو سێ وچان هەستایە سەر پێ.

پیاوێکی کورتە باڵا یە، تەمەنی شەست ساڵ دەبێ. نێو چاو پاک و نوورانییە، ریشە سپییەکەی قەڵەمییە و تۆپ لە سەر چەناگەی قوت بۆتەوە، دەستێ بەریشیدا دێنێ، بە ڕوویەکی خۆشەوە خولقی عەتا دەکا.

ـ فەرموو دانیشە، بە خێرهاتی کوڕم، بڕۆ پاڵدە بەو جێوبانەوە، لە مێژە وێستاوی؟ عەتا بە پارێزەوە دانیشتەوە.

سەیدی ژن چای لە پێش داناون.

سەید چاو لە خێزانی هەڵدەتەکێنێ.

سەیدی ژن حاڵییە، بە بیانووی کارەوە، کتری و قۆری بە کەشەفەوە خزاندە بەر دەستی سەید و ڕۆیشتە دەرێ.

سەید دوو سێ جار بە خێر هاتن لە عەتا دەکاتەوە، بە بزەوە گوتی:
ـ هەرچەند عەیبە، تەشریفت لە کوێوە هاتووە؟
عەتا ئیستیکانە چایەکەی دانا، بە شەرمەوە گوتی:
ـ قوربان، من کوڕی هەمزەبەگی تازاوام، ناوم عەتایە.
سەید لە سەرەخۆ گوتی:
ـ دەی دەی، بە خزمەتی گەیوم، بابت سەلامەتە؟
عەتا دەستی بەئیستیکانە نیوەکەوەیە، کلۆیەک قەندی لە قەندانەکە دەرهێنا و لە چایەکی هەڵدەژێنێ، گوتی:
ـ دۆعاچیتە قوربان، قەندەکە دەنێیە دەمی و نێو چایەکە دەکا بە سەریدا.
چای خوراوەتەوە، سەید تەماداری دەربڕینی رازە.
عەتا سێ و دوویەتی، راز لە گەروو ناترازێ، رێی پشووی بڕیوە، وەک دووگیان بە کۆرپەی رازەوە جەڕراوە، گەرمەژان دەبرژێتەوە! پەنجە هەڵدەگولۆفێ و رەنگ دەگۆڕێ، زەرد هەڵدەگەرێ، سوور دەبێتەوە و کۆرپەی راز لە گەرووی بە تاساوی دەترازێ، سەراو دەتۆقێ.
ـ باوەلێ! دەستم بە داوێنت، گیرۆدەم! هیچم پێ ناخورێ! شەو خەوم نییە! رۆژ بێ ئۆقرەم! کەمتر لە قسە حالی دەبم، حەز ناکەم کەس بمدوێنێ، تەنانەت لە خۆشم بێزرام! خۆم لە لاسووکە! هەرچەند کە سووک نیم، تاقانە کوڕی هەمزەبەگم، سێ پارچە مڵکم هەیە، بکوژ و ببر هەر خۆمم، خەڵکی سێ دێم لە بەر دەستدایە، ژین و مانیان بە دەستی منە، کەچی ژین و مانم کەوتۆتە دەستی کەسێ، دڵی بردووم، دڵیم بۆ بە دەست نایە! پەنام هێناوە، سەید پەنام بدە.
عەتا چاوەشینەکانی پڕ بوون لە ئاو، بە دەم قسەکانییەوە لێوی دەلەرزێ لەرە لە دەنگییەوە دێ.
سەید تێی راماوە، دڵسۆزانە، دڵخۆشی دەداتەوە، لە سەرەخۆ گوتی:
ـ دڵتەنگ مەبە، بە هومێدی جەددی گەورە چارەی دەردت دەکەم، ئەوە بە دەستی منەوە کەوی کولاوە، با چاوێ لە کتێب کەم.
سەید هەستاوە بەرەو تاقەی کتێبەکان دەڕوا، کتێبی هێنا، لە سەر کورسی بەر پەنجەرەکە داینا و خۆی چووە سەر کەوڵە بەرخەکە دانیشت، بە عەتای گوت:

ـ وەر پێشێ.

عەتا چۆتە شانی کورسیەکە دانیشتووە.

سەید کتێبی کردۆتەوە لە بن لێوەوە دۆعا دەخوێنێ، دەستی عـەتای لەسـەر کتێـب داناوە، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ ئەستێرەی بەختت بەرز و روونە، جار جار پەڵە هـەورێکـی بچـووک دەکەوێتـە سەری لێڵی دەکا! دڵ بە دڵ مەدە، هەور بە ئاسمانەوە نامێنێ، ئەو ئەستێرە، ئـەو کەسـەیە خۆشتدەوێ، هەورەکە کەسێکە بووە بە بـەردی سـەر رێ، دیـواری لـە نێـوانی ئێـوەدا کردووە. ئەو کچە لە خشتە براوە، دڵی بە کەسێکی دیکەوەیە، دوو دڵە، تۆشـی خـۆش دەوێ! نازانێ کێهاتان هەڵبژێرێ، قەولی بەو داوە، بە روودا کەوتووە، بیر بکـەوە بزانـە ئەو کوڕە ناوی چیە با بیسووتێنم! هۆی دوو دڵی ئەو کچە هەر ئەوەیە.

عەتا لێوی بردووە بە دەمدا، بە لێوە کورۆژە، گوتی:

ـ دەزانم کێیە، تۆش نەیسووتێنی، خۆم دەیکوژم، حەمە شوانە، خۆم دەزانم.

سەید دەستی عەتای گرتووە، رایدەتەکێنێ، بە هێمنی گوتی:

ـ کوشتن چارەی کارنییە، کارەکەت خراپتر دەکا، ئەوە کاری نووشـتەیە، گوتـت ناوی حەمەیە؟

بەڵێ، ناوی حەمەیە.

سەید غەفوور دەستی داوەتە قەڵەم و ناوی حەمە لە سەر کاغەز دەنووسێ.

عەتا سەری بردۆتە پێشێ تەماشا دەکا.

سەید دەنگی دەدا:

ـ تەماشا مەکە، نابێ تۆ بزانی من چ دەنووسم! دەنا کار ناکا!

عەتا بە شەرمەوە چۆتە دواوە.

سەید دۆعا بە سەر نووسراوەدا دەخوێنێ و ئاور لـە نـاوی حەمـە بـەردەدا، کاغـەزە سووتاو لە پەڕۆیەک دەکا، هەرگرێیەک فوویەکی لێـدەکـا، پرێسـکەیدا بـە دەسـتی عەتاوە، گوتی:

ـ ئەوە نێوی ملۆزمەکەتە، نەیکەیەوە!چاڵێ هەڵکەنە و لە تەڕایی ئەرزدا بینێژە، تا ئەو پەڕۆیە نەڕزێ، کار ناکا! دەی بڵێ بزانم کچە ناوی چیە؟ بـاب و دایـک و خوشـک و براکەی؟

ـ بابی کەریم و دایکی نازەنین، خوشک و برای نییە.

سەید نووشتەی نووسیوە، قەبزە نووشتەی کردووە، هەستا و لە پەنجەرەکەوە بانگی خێزانی دەکا.

ـ شەوکەت ئەو جامە مێوەم بۆ بێنە.

سەیدی ژن جامە مێوی هێنا و سەید نووشتەی لە مێودا خووساندووە و مشەمای داوە، دای بە دەستی عەتاوە، گوتی:

ـ ئەوەش دۆعا، بەڵام شێوەی بەرِێوە بردنی، هۆشت لای من بێ، هەڵە نەکەی! هەڵە لە کاردا بێ، کار ناکا، دەستووراتەکەی جوان بەڕێوە بچێ. خەتا ناکا، گوێ بە دەستووراتەکەی بدە.

کەسێکی وا لەگەڵ کەوێ و ماڵی بابی هاموشۆی ببێ، دۆعاکە لە ئاو هەڵدەکێشێ و یەک بە یەک دەرخواردیان دەدا. پاشان لە بەرگێکی سەوزی دەگرێ و لەسەر دەرانەی دەرگای حەوشەکەیان دەیشارێتەوە، ئەوە دوودۆعایە، یەکیان دۆعای چەور و شیرینە، ئەوی دی رەشکردنە. ئەوەشت پێ بڵێم، من دۆعای وا بۆ کەس نانووسم! دڵم نەهات دڵت بشکێنم، نووسینی دۆعای وا، گوناهی زۆرە، بەڵام بابت هەقی بە سەرمەوە زۆرە.

عەتا لە خۆشیان لە هیچ کوێ جێی نابێتەوە. نووشتەی لە گیرفان ناوە، دەست لە گیرفان دەردێنێ و دەیکا بە ژێر کەوڵە بەرخەکەدا، بە پەلە دەستی سەید ماچدەکا، هەستا وەدەرکەوت.

عەتا لە پلیکان چۆتە خوارێ، لە حەوشە چووە دەرێ، سەید و سەیدی ژن قولینچکی کەوڵیان هەڵداوە، گۆشەی شینی دوو بیست تمەنی وەدەرکەوت.

دەمادەمی عەسرە. دوو سوار بەرەو دێ دێن. یەکیان لە رێی شارەوە، ئەوی دی لە کێوە بەرداویلەوە دێتە خوارێ. سواری رێی شار قیت و قۆزە، دەڵێی سەرکەوتووی بەرەی شەڕە! کەیف خۆش و بەدەماخە.

سواری رێی کێوە بەرداویلە وەک پاشماوەی لەشکری شکاو سەری سەر شۆڕی بەرداوەتەوە، مات و داهێزراو خۆی باریک کردەوە، چووە نێو دێ، لە بەر دەرگا پێی لە ئاوزەنگی دەرهێنا و چارەویی کێشا حەوشە، بە وەڕەزییەوە بانگی کرد.

ـ کەوێ! نازەنین!

کەوێ لە بەرهەیوانەوە جوابی داوە:

ـ بەڵێ، ئەوە هاتم بابەگیان.

کوێخاکەریم چارەوێی لە سەر ئاخوڕی حەوشە بەستەوە، لە سەر بەردە خوێکەی نێوەڕاستی حەوشە دادەنیشێ، گوتی:

ـ دادەی ڕۆڵە ئاوێ، دۆیەکی سارد، زۆرم تینووە.

کەوێ تازە لە کانی هاتۆتەوە، بە گۆزەڵەیەکی سوورەوە، دەم بە بزەوە بەرەو بابی دێ، لە یەکەم چاوپێکەوتن بزە لە سەر لێوی کەوێ تارا! بە دوو دڵییەوە گوتی:

ـ پەڕۆشی! چی بووە؟

کوێخا بێ جواب دانەوە، گۆزەڵەی لە دەستی کەوێ وەرگرت، نای بە سەریەوە.

ئاوی لە دەم کردۆتەوە.

کەوێ بێ ئیختیار دەپرسێتەوە:

ـ زۆر شێواوی؟ چ بووە بابەگیان؟

کوێخا تەماشایەکی تەوساوی کەوێ دەکا! دەڵێی لەو دڵمەن بووە! چاو دادەخاتەوە.

ڕمەی سمی چارەوێییەک سەری بە کوێخا هەڵێناوە، باب و کچ بە جووت دەڕواننە دەرکی حەوشە.

سوار لەبەر دەرگا وەستاوە! بە وردی سەرنجدەدا، بزەیەکی مانا داری لە سەر لێوە! کوێخا سەری بێ دەسەڵاتی بەرداوەتەوە، کەوێ ڕووی بێزاری وەرگێڕاوە و دەڕوانێتە بابی.

سوار بزەی لێوی بووە لۆچ و کەوتۆتە نێو چاوانی، بە تووڕەییەوە ڕکێفی لێدا و بەرەو ماڵی فەیزە درێژ وەڕێکەوت.

دوا بە دوای ڕۆینی عەتا، کوێخا بە تووڕەییەوە هەستا، چووە ژوورێ.

کەوێ لە شەرمان سوورهەڵگەڕاوە، بە ترس و دوودڵییەوە بە دووی بابیدا چووە ژوورێ لە پشتی دەرگای دیوەکە گوێی لە قسەی دایک و بابی گرتووە.

کوێخا گوتی:

ـ چاک پێوە بووین ئافرەت! کچەتیوەکەمان لێ دەستێنن! دەست هەڵگر نییە، بە زۆر داگیری دەکەن، ئاغا دەیگوت، بەیانی کەیخودا دەنێرم، تاکەی دەستیم پێدەکەی؟ لەوە زیاتر مۆڵەتت نادەم، پێت خۆش بێ و پێت ناخۆش بێ مارەی دەکەم.

کوێخا ژن بە پەنجە ڕوومەتی دەڕنێ، بە دڵپڕییەوە گوتی:

ـ ئەیەڕۆ! ئاخری چوویە ژێر بار؟ بە خودا کچەتیوەکەم دیق دەکا، یەخسیر فرۆشی دەکەی؟

کوێخا بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ قوڕی کوێ وەسەرکەم؟ دەسەڵاتم هەیە؟ ناچارم ئاخری. دەبێ بچمە ژێر باری، دارونەدارم لە کیس دەچێ، من دەسەڵاتی ئەوم نییە، بە سەد تکا خستوومەتە دوو سێ حەوتەی دیکە، ئەویش بە بیانووی کارەوە، با بزانین خودا چ دەکا، بەڵکو وەک سوڵتان مەحموود و نەجارەکەی بە سەر بێنێ.

کوێخا ئەوەی گوتو بەرەو دەرگا گەڕاوە

کەوێ بە پەلە گەڕاوە حەوشە.

پاییزە، کوڕوکاڵ خۆیان رازاندۆتەوە، خوازبێنی دەستی پێ کردووە، جەنگەی بووک گوێزانەوەیە.

عەتا حەجمانی نییە، پەیتا پەیتا لە کەوێ رادەسپێرێ، زارا تێیدا شل و کول بووە، کەوێی پێ رازی نابێ! تەنانەت نووشتەش دڵی نەرم نەکردووە! زارا دەغەڵی لە کاردا نییە و نەبووە! سەید غەفووریش بە دڵ بۆی نووسیوە، عەتاش باوەڕی پێیەتی، دەستووراتی سەیدیش بەڕێوە براوە! زارا سەری سوڕماوە؟! رەنگە دڵی کەوێ داروبەرد بێ!! یان دڵی لە دەروونیدا نەبێ!! دەنا بەردیش بایە دەبوو بە نووشتەی سەید غەفوور ببوایە بە ئاو!

ـ نازانم! سەرم سوڕماوە ئاغاگیان!! بۆ دەبێ کاری نەکردبێ؟

عەتا بە دوو دڵییەوە گوتی:

ـ رەنگە تۆ شتێکت لە بیر چووبێ خات زارا.

زارا بە دڵنیاییەوە گوتی:

ـ نا، نەوەڵڵا، لە ئاوم هەڵکێشاوە، یەک بە یەک دەرخواردم داون، پارچەی سەوزم تێوە ئالاندووە لە سەر دەرانەم ناوە، رەنگە پرێسکەکەی تۆ نەڕزیبێ، چاوت لێ کردووە؟

عەتا گوتی:

ـ نەوەڵڵا، کوا بە زوانە دەڕزێ.

زارا پێکەنی گوتی:

ـ دەی بۆیە کار ناکا، شەرت و شرووتی هەیە ئاغاگیان.

عەتا لە حەوشەی ماڵی فەیزە دریژ بێ دەسەڵاتانە بە دیار زاراوە وەستاوە چاوی لە دەمی ئەوە.

زارا بە پەلە گوتی:

ـ دەتەوێ کەوێ لە پێش چاوی حەمە سووک بێ؟

عەتا بە توورەییەوە گوتی:

ـ ئەوە چ قسەیەکە؟

زارا گوتی:

ـ ڕێیەکی باشم دیوەتەوە، ئەگەر بە قسەم بکەی.

ـ هەرچی بڵێی دەیکەم.

زارا بەنی ڕێسراوی تەشیەکەی لە سەر پەنجەی قانگڵە دەکا و هەڵیکردەوە سەر تەشی، سەبرێ گوتی:

ـ خۆت قسەی لەگەڵ بکە.

ـ ئاخر گوێم ناداتێ، تەنانەت چاو لە چاوم ناکا.

زارا بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ شەرمت لێدەکا، بۆیە دەڵێم، هەرچی بێ، تۆ ئاغای و ئەویش ڕەعیەتە، ئەگەر بیدوێنی، سامی دەشکێ، سەوازەی دەبێتەوە، بە مەرجێ حەمە دیار بێ و لە بەرچاوی ئەو بێدوێنی، بە زۆر بیدوێنە، هەموو ڕوژێ لەگەڵ مینا دەچێ بۆ نێو مەڕ، بڕۆ لەبەر چاوی حەمە بیدوێنە، ئەوەشت لە بیر نەچێ، مینا دڵی بەئەحمەدی مام حەسەنەوەیە، ئەگەر ئەو کارە بکەی، بە تیرێ دوو نیشانە دەشکێنی، هەم کەوێ لەبەرچاوی حەمە دەخەی، هەم سامی دەشکێنی، بە زۆر ڕایگرە و قسەی لەگەڵ بکە، ڕەنگە شەرم بکەی! شەرم مەکە.

عەتا لە خۆشیان سوور هەڵگەڕاوە، ئەسپی لە حەوشە کێشاوەتە دەرێ، لێی سوار بوو ڕۆیشت.

زارا بە پل لێدانی تەشیەوە، لە حەوشەی ماڵی فەیزە درێژ هاتە دەرێ بەرەو ماڵی خۆیان ڕۆیشتەوە.

نێوەڕۆیە، مەر لە میرگی کانییە بەردینە کەوتووە. دەستە دەستە بێری بە مەڕدۆشەوە لە دێ وەدەرکەوتوون.

کەوێ و مینا شانبەشان دەڕۆن. کەوێ زەرد هەڵگەڕاوە، لێوی باری گرتووە، بە سەر ددانییەوە وشک بووە.

مینا بە جەفەنگ، بەڵام دڵسۆزانە گوتی:

ـ چیە دیسان؟ مەیموونەکەت تۆپیوە! دایمە دەڵێی پیرێژنی دۆ لێ رژاوی! بۆ وا بـێ نەشەی؟

کەوێ بە دڵپڕییەوە گوتی:

ـ ئاگات لە دەردم نییە، کارم کراوە! ئەوەی لێی دەترسام خەریکە وەڕاست بگـەڕێ، ڕێ و چارەیەک، دێن مارەم دەکەن.

مینا بە تەوسەوە گوتی:

ـ دەیباشە! دەبی بە خانم! بە راستە، یان لە خۆوە دەڵێی؟

ـ نەوەڵا، لە خۆوە ناڵێم، بابمیان بانگ کردووە، دوو سێ حەوتە مۆڵەتیـان داوە، بـە گوێی خۆم بیستم، بابم بۆ دایکمی دەگێڕاوە، چ بکەم میناگیان؟ دەڵێم لەگەڵی بڕۆم، تـۆ دەڵێی چی؟

ـ جا چووزانم! بڵێم بڕۆ، نابێ، بڵێم مەڕۆ نابێ، من لە جێی تۆبم، دەڕۆم. مینـا سـەری هەڵێنا وەک پەیکەر لە جێی خۆی وشک بوو! بە پەشۆکاوییەوە گوتی:

ـ باسی گورگمان کرد پەیدا بوو! ئەوە بۆ وەک بەراز سەرە رێی گرتووە؟!

کەوێ قەڵەمەی دەست و پێی شکاوە! ڕەنگ لە روخساری پـەڕیـوە، بـە دەمولێـوە لەرێوە گوتی:

ـ چ بکەم میناگیان؟ دەیەوێ ئابڕوم بەرێ، وەرە لاڕێ بین.

عەتا ئەسپە ڕەشی لە سەر جۆگەی کانییە بەردینە بەستۆتەوە، خۆی سەر ڕێـی بێـری گرتووە.

فەیزە درێژ لە خوارترەوە بەرد لە زەوی هەڵدەبژێرێ.

دەستەیەک بێری لە نێو مەڕن، دەستەیەکی دیکە بەرێوەن.

حەمە لە سەر کانییە بەردینە کەپەنکی راخستووە، لـە سـەری راکشـاوە، چـاوی لـە عەتایە، کەوێ و میناشی دیوە کە لاڕێ بوون.

هەڵۆیەک لە سەر ترۆپکی هەزارئەشکەوتەوە راوی دامەزراندووە، بەرز و نەوی دەبێتەوە، لەنگەر دەگرێ ودەور لێدەدا، سای باڵ دەدا، سای شاباڵی هەڵۆکڕی لە پەلەوەر و گیانەوەر بڕیوە.

کەوێ و مینا لە رێ لایانداوە.

عەتا وردە وردە پێشاوبڕیان دەداتەوە، وەک سیر لەبەردەمیان شین بوو، بزەیەکی ساردی لە سەر لێوە، بە تەشەرەوە گوتی:

ـ ماندوو نەبنەوە! بۆ سڵ دەکەی کەوێ خانم، سڵ مەکە، تۆ کەوی منی.

کەوێ بووە بە مێخ زنجیر و بە ئەرزدا چۆتە خوارێ، ئاوی زاری وشک بووە، وەک بنی ئاو دەلەرزێ.

مینا وەجواب هات، گوتی:

ـ عەیبە ئاغا! ئابڕووی دەچێ، ئەو عالەمە چاویان لێیە!

عەتا وەک یاو گرتوو سوور هەڵگەڕاوە، هیچ نابیسێ، بە تووڕەییەوە گوڕاندی،

ـ کێ لەگەڵ تۆیەتی کچەتیوە بێ شەرمە؟! بڕۆ یاڵلا، دەزانم خەریکی چن! من هێندێ قسەم هەیە دەبێ بە کەوێی بڵێم، کەوێ پێی بڵێ بڕوا، نەڕوا، بە سەری هەمزەبەگ خاڵت دەکوژم، ئەو هەتیوە شوانەش دەکوژم، هەر ئێستا لە پێش چاوت دەیکوژم، دەمانچەی دەرهێناوە، روو بە حەمە گرتوویە.

کەوێ بە چاو مینا حاڵیدەکا.

مینا نابەدڵانە دوورکەوتۆتەوە، بە پەنجە روومەت و بەرۆکی هەڵدەگوڵوفێ.

عەتا ملهوڕانە لە کەوێ چۆتە پێشێ، سینگی ناوە بە سینگییەوە، هەناسەی کوورەی دەروونی بەفری روخساری کەوێ دەتوێنێتەوە.

کەوێ وەک شەختە لێدراو، بە هەناسەی عەتا گوڕوتینی گرتۆتەوە، رادەپەڕێ، هەر دوودەستی ناوە بە چەناگەی عەتاوە، دەمی لە روومەتی دوور دەخاتەوە، دەزیرێنێ.

هەڵۆکە سەر هەزار ئەشکەوتی بەرداوە، لە سەر کانییە بەردینە لەنگەری گرتووە، سێبەری باڵی وەسەرحەمە کشاوە، زۆر گەیوەتە ئەوپەڕی زۆرداری، ژیانی هەڵۆیی بە ئاوات دەخوازێ، قسەکانی تاهیر وەبیری خۆی دێنێتەوە:

ـ تۆ چت لە پاش بە جێ دەمێنێ؟«زوڵم لەوە گەورەتر هەر نابێ و نییە». بەری چاوی تاریکە و هیچ نابینێ، گوێی کەرە و هیچ نابیسێ، دەست بە گۆچانەوە رادەپەڕێ.

ژنان بە پاڕانەوە بەرەنگاری بوون، حەمە کەڕوکوێرە، قەفی گۆچانی بناوی سەر بەرەو ژێر کردووە، دەگوڕێنێ.

ـ بەری دە خوێڕی.

نرکە و هەیبەتی دەنگی حەمە پڕ بە دۆڵی هەزار ئەشکەوتە، کێو ئەمبەروئەوبەر دەنگیان داوە، خوێڕی، ڕی، ڕی.

دەنگی حەمە، دڵی عەتای دا خورپاند.

گەلاز و زاڵم و بۆرە ڕاپەڕیون، لە پێش حەمەوە هێرشیان بردێ.

دەستی عەتا لە نێو قەدی کەوێ بێ هێز و شل بۆتەوە.

دەستی کەوێ بە هێزتر چەناگەی عەتا دوور دەخاتەوە، خۆی لە دەستی ڕزگارکرد.

سەگەل لە سێ لاوە هوروژمیان کردۆتێ.

عەتا وەک شێت هەڵدەسووڕێ و تەقەیان لێدەکا، سەگەل تەنگیان پێ توند کردووە.

کەوێ خۆی لە باوەشی مینا خستووە و دەگری.

عەتا پەشۆکاوە، سەگەل کردوویانەتە نۆرەماڵ، بۆرە هێرش دەبا، تەقە بە دەمانچەوە هەستا و تەپڵی سەری بۆرەی سمی، لە خۆل گەوزا.

گەلاز و زاڵم لە دوو لاوە هەڵمەتیان بردێ، عەتایان لە خۆڵ وەردا.

حەمە گەیوەتێ، خوێن لە چاوی دەبارێ! دەنگ و هانی سەگ دەدا:

ـ گەلاز بیگرە.

گەلاز بە گوڕەی حەمە شێلگیر بووە، کۆ ناکا، شالاو دەبا، زاڵم لەدواوە پەلاماری دەدا.

عەتا لوولەی دەمانچەی ناوەتە سەر پشتی.

گەلاز مەجاڵی نادا، لە دواوە تێی ڕۆ هات.

عەتا وەردەسووڕێ، حەمە لە بەرانبەری وەستاوە، لوولەی دەمانچە دەکاتە حەمە، زاڵم لە دواوە پەلاماری دەداتەوە، عەتا لە بەرانبەری وەردەسووڕێ، وەرسووڕان و تەقە و قورووسکەی زاڵم و کەوتنی یەکە.

زاڵم گلا، حەمە مەجاڵ بە عەتا نادا، قەفی گۆچان، بە هێزی پڕ لە قینی حەمە بەرز بۆتەوە، دێتە خوارێ، پڕ بە پڕ باسکی ڕاستی عەتای گرتە بەر، سەرەو نخوون کەوتە ئەرز. بۆڕەێ عەتا پڕ بە دۆڵی هەزار ئەشکەوت دەنگی داوە.

فەیزە درێژ هەستاوەتە سەر پێ، دەستی داوەتە بەرچاوی، زانی چ باسە، سەر بەرەو خواری دایە، بەرەو تازاوا هەڵدێ.
ژنان لە نێو مەڕ، مەڕدۆشە شیریان فڕێداوە، بە زریک و هۆڕ، بەرەو دێ دەڕۆنەوە.
عەتا دەمانچەی لە دەست پەڕیوە، دەمەو ڕوو لە بەر دەستی حەمەدا کەوتووە.
حەمە بێ بەزەییانە، بە گۆچان وەری گەڕاوەتێ و خوری شۆر دەست ناپارێزێ، ئەو دیوئەودیوی دەکا.
عەتا لە جووڵانەوە کەوتووە، هەموو لەشی شەڵتانی خوێنە.
مینا بە گریانەوە دەپاڕێتەوە:
ـ بەسیە کاکە حەمە، دەمرێ، قین بەری چاوی گرتووی، دەیکوژی، بەسە، بۆ خاتری خودا بەسە.
کەوێ هاتۆتە پاڵی مینا، باوەشی کردووە بە حەمەدا و دووری دەخەنەوە، بە زۆر گۆچانیان لە دەست ساندووە، کەوێ و مینا ئەمشان و ئەوشانیان لە حەمە گرتووە و لە نێوانی کەلاکی زاڵم و بۆرە و عەتادا دانیشتوون.
کەوێ بە گریانەوە گوتی:
ـ من قوڕی کوێ وەسەرکەم، بە خودا دەتکوژن.
حەمە بە تووڕەییەوە گوتی:
ـ دەمکوژن بە توون، ئەوەی دڵم دەیویست کردم، چم بە سەردێ بابێ، تۆ نەبی، من چم هەیە لە پاشم بە جێ بمێنێ، تۆش خۆت و नामووست، مانەوەم تازە بە کار نایە، کەوێگیان! من دەڕۆم، ئەگەر مام سەرت لێدەدەمەوە، ئەگەر نەشمام، گەردنم ئازاکە.
کەوێ پەردەی شەرمی دڕیوە، لە پێش چاوی مینا باوەشی کردووە بە حەمەدا، بە گریانەوە گوتی:
ـ بۆ کۆی دەچی، دێم، سوێندەکەت لە بیرە؟
حەمە ئاو زاوەتە چاوی، کوڵێگریان لە ناخەوە هەڵدەقوڵێ، بە سەر دەروونداخۆ زاڵ دەکا و قووتی دەداتەوە، سەری کەوێی ناوە بەسینگییەوە، چەناگەی لە سەر سەری داناوە، سەبرێ گوتی:
ـ تۆ قیبلە و دینی منی! لە هەر کوێ بم ڕۆحم لای تۆیە، من بوومە هۆی ئازاری تۆ، ئەو ڕۆژەم هەر لە بیرە، ئەرێ، من سوێندخۆری تۆم، بەڵام ئێستا نابێ، بەو سوێندەی کە

خواردوومانە دەرفەت ببیٚ دێمەوە بە دووتدا، تا حەوتەیەک مۆڵەتم بدە، جیٚ و ریٚ پەیدا کەم، دێمەوە، بەو مەرجە بمێنم تا حەوت شەوی دیکە دێم و دەڕۆین، باشە کەویٚگیان.

مینا چاوی بووە بە گۆمی خوێن، بە نووزەی گریانەوە گوتی:

ـ ژنان گەیونەتە دیٚ، فەیزە درێژ ئێستا گەیوەتە تازاوا، کەویٚگیان، زووبە بەڕێی کە، ئەوەی گوت و پشتی تێکردن.

حەمە و کەویٚ دەست لە یەک بەرنادەن، دڵ لە دڵ جویٚ نابێتەوە، ئەژنۆ هێزی نییە، دەست توانای لە مل بوونەوەی نەماوە، پەردەی شەرم دڕاوە، قسە زۆرە و لە بیر چوونەتەوە، هەر دوو بیٚ دەنگ دەڕواننە یەک، عەبەساون.

مینا روویان تێدەکاتەوە.

حەمە دووسیٚ هەنگاو دوورکەوتۆتەوە، خودا حافیزی دەکا.

کەویٚ بانگی دەکا:

ـ راوەستە حەمەگیان.

حەمە ئاوڕ دەداتەوە.

کەویٚ بەرەو کەلاکی عەتا دەڕوا، دەمانچەی پەڕیوی عەتا هەڵدەگیرێتەوە، دەیدا بە حەمە.

حەمە دەمانچەی بیٚ فیشەکی ناوەتە بەر پشتوێن، ویستی بڕوا، کەویٚ بانگی دەکاتەوە.

ئەو ئەسپە بیٚ خاوەنەش ببە، بە پیادە مەڕۆ.

حەمە گوتی:

ـ نا کەوێگیان، ئەسپ بۆ من نابیٚ، دەبێتە هۆی دەردی سەریم، ئاشکرام دەکا.

حەمە رووی وەرگێڕاوە، بیٚ ئاوڕدانەوە، گەلاّزی وەدووی خۆی خست و لە هەزار ئەشکەوتەوە وەسەرکەوت.

١٦

دوا نیوەڕۆیە، بایەکی توند هەڵیکردووەتێ، گێژەلووکە و تەپوتۆزە، خـۆڵ دەبـارێ، هاژەی با، داربییەکانی گوێی چۆمی نزیک تازاوای کردووە بە دەوریـش، پرچیـان لـە ئەرز دەکوتێ و راست دەبنەوە.

گڤەی با و هاژەی دار، گوێی فەیزەیان کپ کـردووە، پێچوکڵاوەکـەی لـە سـەر دامالْکاوە، کڵاوی لە قـۆل نـاوە و پـێچ کەوتۆتـە دەوری ملـی. بـە دەم راکردنـەوە، هەردەکەوێ و هەڵدەسێتەوە. هەناسکە هەناسک گەیشتۆتە بە دەرکی قەڵا. هــەڵەشـەیە، پەیتا پەیتا دەروازە دەداتە بەر مست و پێلاقە.

مام عەلی بە تووڕەیی تێی ڕادەخوڕێ:

ـ کێیە؟ دەروازەکەت شکاند! ئەوە هاتم.

فەیزە لەو تووڕەتر جوابی دایەوە:

ـ بیکەوە ماڵوێران، بیکەوە!!

مام عەلی لەسەرخۆ دەروازەی کردەوە:

ـ چییە فەیزە؟! بۆ دەڵێی رەپێیان ناوی؟!!

ـ ماڵوێران بووین!! ئاغا لە کوێیە؟

ـ چ بووە؟ کێ ماڵوێران بووە؟

ـ عەتابەگی کوشت! بە خودای هەموومان دەکوژێ، ئاغا کوا؟ لە کوێیە؟ ئاغا! ئاغـا! ئا! ئا! ئا!

فەیزە کەوتە گاڵ و پخوور، خۆڵ بە سەردا دەکا، قەڵای وەسەرگەڕا.

مام عەلی دەروازەی بەر بەرەڵڵا بە جێ هێشت، عەبەسـاو، پـێ‌پـێ وەدووی فـەیزە کەوت، هەر تەقەی گوێی دێ!!

ئاغا و خانم، پێخاوس هاتنە حەوشە. نۆکەر و فەڕاش، کڵفەت و مەیتەر کۆ بوونــەوە، کەس لە فەیزە حاڵی نابێ!

هەمزەبەگ فەیزەی گرت و رایوەشاند:

ــ چ بووە؟ بۆ حاڵیم ناکەی حیزباب؟

ــ عەتابەگ قوربان! عەتابەگی کوشت! حەمە هەتیو، عەتابەگی کوشت.

ــ چۆن کوشتی؟! بە چی؟ لە کوێ؟ شێت بووی؟

ــ لە کانییە بەردینە تێکهەڵچوون، ئەوەندە دەزانم عەتابەگ هــاواری لــێ هــەســتا و کەوت. بەرلە کەوتنی، تەقەیەکی زۆر کرا، پێم عەتابەگ بوو تەقەی لێدەکرد.

هەمزەبەگ لە قێندا رەش هەڵگەڕاوە، بە تووڕەییەوە گوڕاندی:

ــ نەخێر، عەتا چەکی پێ نییە، بڵێ ئەو هەتیوە چەکی پێبوو، دەبێ وا بێ، تۆ بڵێ بــەو بوو.

ــ نازانم، من دوور بووم، نەموێرا خۆ لە قەرەی دەم، ئەوندەم لــێ حاڵــییە، عەتابــەگ هاواری کرد و کەوت، منیش بە هەڵەداوان خۆم گەیاندۆتە خزمەت، وە فریا کەوە ئاغا، لەوێ کەوتووە، وە فریاکەوە.

ــ بە خودای کەری! من چ دەڵێم. ئەو چ دەڵێ! بڵێ خۆم لەوێ بووم، کەسی لێبوو؟

ــ بەڵێ ئاغا. نێو مەڕ پڕ بوو لە ژنان، کەوێی کوێخا و مینای حاجی لە نزیکان بــوون، ئەوان نێو بژیان دەکردن.

هەمزەبەگ وەک ژێ وێکهاتەوە، بە پێخاوسی کەوتــە هــاتوچۆ. دەنگــی نۆکــەر و مەیتەر و فەڕاشی دا:

ــ زوو بن، وە خۆ کەون. رەسووڵ! ئەحمەد! بڕۆنە مزگەوت، بزانن کێی لێیــە، بڵــێن بێنە دەرکی قەڵا. رووی لە مەیتەر کرد:

ــ حەسەن! بڕۆ چارەوێ زینکە. رووی لە نازدار کرد:

ــ کچێ! بڕۆ کەوشەکانم بۆ بێنە. دە بڕۆن حیزبابینە.

نۆکەر و فەڕاش وەدەرکەوتن. مەیتەر چووە تەویلە. کڵفەت لە پلیکان وەسەرکەوت. مام عەلی چووە بەر دەروازە. عەدلە خانم ســینگ و بــەروک دەکوتــێ، چــاو یەکــە و فرمێسک هەزار. هەمزەبەگ بۆ دڵخۆشی دانەوەی لێی چووە پێشێ:

ــ فەیزە زۆر جێی باوەڕ نییە! باوەڕ مەکە وابێ، ڕەنگە عەتا لەوی دابێ، فەیزە بۆ خۆڕێخەری وا دەکا، درۆزنە.

ئاغا، لە خشپەی پێی نازدار، قسەکانی بڕیەوە و وەرسووڕا. نازدار کەوشی جووت دانان. ئاغا و خانم کەوشیان لە پێکرد.

دەستە دەستە ژن و پیاوی نێو دێ هاتنە حەوەشەی قەڵا. ژنان بە وەیڕۆ وەیڕۆ و سنگ کوتان چوونە ژووری. پیاوان لە حەوشە مات و مەلوول وێستاون، ڕاست، یان درۆ، ماتەمیان گرتووە! کێ دەزانێ، ڕەنگە هەر ئاغاڕۆ خوداشکور بێ.

ڕەسووڵ و ئەحمەد هاتوونەوە. حەسەن مەیتەر، کوێتە و ئەسپە ڕەش و ماینە بۆرەی زین و لەغاوکراو لە سەر ئاخوڕی حەوشە بەستوونییەوە و چاوەڕێی ئاماژەیەکی ئاغایە.

هەمزەبەگ لە سەر جەوز و بن‌دار بییەکان دێت و دەچێ. پیاوانی پیر و جوانی ئاوایی لە حەوشە وێستاون، کەس ناوێرێ خۆ لە قەرەی ئاغابدا. خۆی سەری هەڵێنا و چاوی بە حەوشەدا گێڕا. بە ئاماژەی دەست، کوێتەی خواست.

حەسەن، کوێتەی بردە پێشێ. دەستە جڵەوی گرت. ئاغا سوار بوو. نۆکەر و فەڕاش سوار و حەشیمەت بێ قسە و باس وە دووی سوارە کەوتن.

فەیزە دەست بە دەستە جڵەوی کوێتەوە، بە دەم ڕێوە چەقۆی قینی ئاغا تیژ دەکا:

ــ قوربان! ئەو هەتیوە خوێن بەرچاوی گرتووە! لەگەڵ منیش بەدەهۆیە! هەر ئەو عەبە شێتی هانداوە زەوی من بکێڵێ، دەنا شێت و جووتوگا؟! ئەوانە هەموو فیتی گوڵەی مام کەریمە، ئەو حەمەی هانداوە ململانێ لەگەڵ ئاغا بکا. ئەو چەتەیە کە ون بوو، بە دەستی عەبە و حەمە ون کرا، ئەویش دەستی گوڵەی تێدا بوو، ئەو دەرمانی کرد. ئەو دەمیش عەرزی ئاغام کرد، لە بیرتە؟ ئەو قسانەی فەیزە وەکو بایەک بێ و بە لای گوێیدا بێ، هەمزەبەگ تەنانەت سەریشی بۆ نا لەقێنێ، ئەنەهوو لە هیچ حاڵی نا بێ!! ڕکێفی لە کوێتە دا و فەیزەی بە جێ هێشت.

سوارە لە پێش پیادەوە گەیشتنە کانییە بەردینە. ماڵ و پیاوی کانی توو، تاق و لۆق خەڵکی کانییە کوێرە، تەنانەت عەبە شێتیش لەوێیە! بەشێکیان لە ترسان، هێندێ بۆ ڕیا و خۆڕێخەری...، عەبە بە چ نیازێکەوە هاتووە؟! سوارە گەیشتێ. خەڵک دڕیان دا. ئاغا دابەزی. فەیزە خۆی گەیاندێ و دەستە جڵەوی کوێتەی گرت.

عەتا وەهۆش هاتۆتەوە، دەناڵێنێ. هەمزەبەگ چووە پشت سەری و چوار مێلکەیدا. سەری عەتای نایە سەر رانی. سەری لە سێ لاوە شکاوە و لەشی شەلاڵی خوێنە. شانی ڕاستی کەوتووە بەپشتدا و باسکی بووە بە گوڵینگ و لە پشتوێنە بەرەو خواری لەسمە و ئەرز ناگرێ.

دەست لە هەر کوێی دەدەن، پڕ بە زاری دەزریکێنێ. دوو کەس چوونە ژێر باڵی و هەڵیانساندەوە. پێی ئەرز ناگرێ، نووشتایەوە، بە باوەشیانەوە لە هۆش چوو و رایانکێشاوە.

هەمزەبەگ کاس و وڕ دەڕوانێتە رەعیەتەکانی:

ـ کێ بڕوا دەکا کەرەستەی دەست لە خاوەنی وەرسووڕێ و بیگەیێنێتە سەرە مەرگ؟! ئەویش کێ؟! شوانێ کە کەرەستەی کەرەستەکانی من بێ!! دیارە ئەوە لە خۆڕا نییە! پێش قەرەوڵی رووداوێکە، رووداوێکی بنەڕەتدار. لەش کێ لە دایک بووم نەدیومە، نەبیستوومە. دەنگی هەڵبڕی:

ـ خەڵکینە! کوڕم بەلا یەکی بە سەر بێ، خەڵکی کانی توو تاونبارە! کوڕم بمرێ، کوڕیان دەکوژم، تالانیان دەکەم،ماڵیان ئاور دەدەم و لە ملکم دەریان دەکەم! حەمە هەتیوم لەوان دەوێ، کوێخاکەریم و حاجی قادر تاوانبارن!!

حاجی قادر بەسەرسووڕمانەوە چاوێکی بە خەڵکەکەدا گێڕا و گوتی:

ـ ئێمە بۆ ئاغا؟! بەش بە حاڵی خۆم، کوڕم بمرێ، ئەگەر بشێوێنی و شەڕوشۆڕم پێ خۆش بێ، تاوانی من چییە؟

هەمزەبەگ بە دەسرەسڕەکەی خوێنی دەموچاوی عەتای سڕییەوە و بە توورەییەوە گوتی:

ـ کچەتیوەکانی ئێوە لە جەنگەی شەڕەکە لە لایان بوون، فەیزە ئاگای لێبووە. ئەوان نێوجێییان نەکردوون! سەیریان کردووە، حەمە هەتیو بە دەمانچە لە کوڕی منی داوە.

حاجی لە قیندا سوورهەڵگەڕاوە. رەگی لاملی بووە بە داردەست، پیشی خواردەوە. هەناسەیەکی بێ دەسەلاتی هەڵکێشا و بە لۆمەوە گوتی:

ـ عەیبە ئاغا! عەیبە! ئەوە قسەی تۆ نییە! تۆ خوێندەواری! ئاغا و گەورەی هەمووماني، ئەوە قسەی تۆ نییە، ئێمەومانان شتی وا بڵێین، تۆ لێمان گوارە دەکەی؟ بە قسەی فەیزە مەکە، ئەو قوڵە فیتنەیە، بەو بێ دنیا بە یەکدا دەدا، ئەگەر راست دەکا، ئەو

بۆ نێو جێی نەکردوون؟ بەو وتەی خۆی، ئەو لەوێ بــووە و پیاویشــە، ئــەو بــۆ دەســتی نەگرتووە؟ درۆ دەکا ئاغا، ئەوە فوو لە ئاور دەکا، خۆ من داکۆکی لە حەمە ناکەم، هــەر دوو چاوی دەرێ، عەتابەگ قەڵسە لەو دەگێڕێ، لە بەهارەوە بیانووی پێ دەگرێ، ئێمــە ئاگادارین، دوو سێ جار لێیداوە، بەهارێ سەگێکی لێ تۆپاند، ئێستاش دوانی تۆپانــدووە، هاها کە لاکیان کەوتووە، فەیزە درۆ دەکا، حەمە نان بە زگیــدا راناگــا، دەمانچــەی لــە کوێ بووە؟ دەمانچە بە کوڕی تۆ بووە، ئەو سەگانە بەڵگەن، ئاور هەڵمەیسێنن، خەڵــک تاونبار مەکەن، دوو جەحێڵ شەڕیان بووە، بــووە، کۆتــایی پــێ بێــنن، تــۆ گــەورەی و گەورەیی بە جێ بێنە.

هەمزەبەگ بە جنێوەوە لە حاجی راست بۆوە.

ـ تۆ چووزانی دەمانچە بە حەمە نەبووە قوڕمساخ؟ ئێوە هەمــوو گۆشــتی گایــەکــن، پشتی یەک بەر نادەن، بەیانی شکایەت دەکەم، خودام لەو خودایە حیز بابێ مۆری نــەکا، حەمەشم لە ئێوە دەوێ، یان حەمە، یان، ماڵی سەد تمەن جەریمە، کەیفی خۆتانە. بــە بــێ فەزیحەتەوە روویکردە کوێخاکەریم:

ـ ئەوە هەموو فیتی تۆیە! کچەکەت بە دەستەوە نەدا تائاوای لێ هات، حەوتوویــەک مۆڵەتت بێ، لە عەتای مارەدەکەی چاکە، نەیکەی، بە سەری بابم بە زۆر رایــدەکێشــم و دەرتدەکەم، حاڵی بووی قوڕمساخ؟!

کوێخا لانزەلیلانە گوتی:

ـ قوربان! من ئەوجار عەرزم کردی، کچ کەنیزی خۆتە، حەز دەکەی ئێســتا مــارەی کە، وەختی ئەو قسانە نییە، لە حەولی کوڕەکەدا بە، نەک...

هەمزەبەگ سەری ناوەتە بەینی هەر دوو دەستی و مــاتبووە. پــاش ماوەیــەک، بــە ئەسپایی گوتی:

رێ بەکار نابەم! ئەقڵم بڕ ناکا، سەرم لێ شێواوە، چی بکەین کوێخــا؟ خــۆت چــۆن دەیزانی، وابکە.

ـ قوربان! بە من بێ دەیبەینەوە بۆ قەڵا، من دەچم بە دووی پوورەگوڵەدا و دەیهێــنم، مەگەر ئەو، ئەویش ئەگەر بێ، باشە!

ـ چۆن نایە! خێر بۆ بابی دەکا؟! بە زۆر دەیهێنم، ئێستا رەسووڵ دەنێرم بە زۆر پــەتی کا.

ـ نا نا ئاغا، تۆ خووی نازانی! ئەوە گوڵە شێتە!بۆ ئەوەی نابێ، دەبێ بە زمانی خۆی لە گەڵی بدوێی. من دەچم. ئاخر حەمە بە کوڕی خۆی دەزانێ، ئەو پەروەردەی کردووە، بە منی بسپێرە، تا ئێوە دەچنەوە قەڵا، من دەیهێنم. کوێخا رووی کردە خەڵک:

ـ ئێوە دارە تەرمی بۆ هەڵبەستن و بیبەنەوە، کەسێ بچێ گوریس بێنێ، ئێستا مـن دەگەڕێمەوە. کوێخا سواری ماینە بۆرە بوو و بەرەو کانی توو وەڕێکەوت.

خەڵک وە خۆکەوتن. دەسەیەک چوون بۆ دار بڕین، فەیزە سوار بوو و چوو بۆ گوریس لە تازاوا، هەمزەبەگ و کەیخوداکان بە دیار عەتاوە داماون.

مەڕ بێ شوان و سەگ لە بیرگ رایداوە و خۆرە تاوی هەزار ئەشکەوتی گرتۆتە بەر، خەڵکی کانی توو کەوتوونە بیری مەڕی بێ شوان.

ئەحمەدی مام حەسەن و عەلی حاجی قادریان هەڵبژارد ئەو رۆژە بچینە بەر مەڕی. ئەحمەد و عەلی وەدووی مەڕکەوتن.

دار بڕ داریان هێناوە، فەیزە بە گوریسەوە لە تازاوا گەڕاوەتەوە. دارە تەرم هەڵبەسرا، عەتایان وەسەرخست و چوار دەستان بردیانەوە بۆ تازاوە.

نێو دێی کانی توو نێرینەی تێدا نەماوە. ژنان کۆڕکۆڕ لە بنە دیواران کۆزیلکەیان داوە و پچەپچ، سرتە دەکەن.

زارا وەک ژان کردوو بە نێو ژناندا دەگەرێ و لە هیچ لایەک حەجمانی نییە و جێی نابێتەوە.

کوێخاکەریم لە کۆڵانەوە وەدەرکەوت. ژنان یەکیەک و دوو دوو بۆ هەواڵ بەرەو لای وەڕێکەوتن.

زارا بەر لە هەموو خۆی گەیاندێ، بێ سڵاو و ماندوو نەبی، گوتی:

ـ ئەرێ عەتابەگ چۆنە؟ لەوە دەچێ بمێنێ؟

کوێخا بێ ئاوڕ دانەوە جوابی داوە:

ـ خودا بە روحم بێ، خودا بەزەیی بە ئێمە دا بێ.

فاتمی خێزانی فەیزە درێژ وە جواب هات:

کەس لە مەکری تۆ ناگا زارا! وەڵڵا وات بەکوشتدا خۆی بە خۆی نەزانی!

زارا چاوی وێکنا و زاری کردەوە:

ـ جا من بۆ؟ بۆ نایینیی بە سەر مندا دێڵە بێ بن!

ـ ئێ ئێ!! ئەوە بە من دەڵێی زارا...؟! عەتابەگ ... خۆ ماست نییە بە لێوتەوە دیار بێ!

زارا هاشاوێڵکی بردێ و گوتی:

ـ ئەی خۆت؟! نەهاتم بە سەر تانا؟! هەمزەبەگت لە بیر چۆتەوە، بە بێ... نەیدای بە فەیزە درێژەی قوڕمساخ؟ خۆ ئەوە هەموو دەزانن.

زارا و فاتم چنگاوڵی یەک بوون، دەستیان داوەتە سەر و قژی یەکتر، زارا پەلکەی فاتمی لەدەست هاڵاندووە و خاوەکێشی دەکا. فاتم بەدەستیەوە دەزیڕێنێ. ژنان کەوتوونەتە بەین لێکیان کەنەوە،زارایان پێ ناوەستێ و پەلکەی فاتم بەر نادا، هاوار لە کوێخا دەکەن:

ـ مام کوێخا! بگەیە.

کوێخا لە بۆرە دابەزی، پەلکەی فاتمی لە چەنگی زارا دەرهێنا و لێکی دوور خستنەوە و بە بێ فەزیحەتەوە گوتی:

بۆ وا دەکەن ژنە تیوانە؟ نەهاتی باشە، قۆرتەکانی خراپە، ئەوە قۆرتەکانییە، ئاغا ئەوانەتان لێ ببیسێ، سەرتان دەتاشێ، شەرم نەماوە! ئاخر زەمانە!

فاتم بە گریانەوە دەڵێ:

ـ زارا... عەتابەگی نارد بۆ ڕێی مەڕی، ئەو بە کوشتی دا،بەو گوێیانەی خۆم بیستم، گوتی لەبەرچاوی حەمە، کەوێ بدوێنە، بە فەیزەشم گوتووە بۆ ئاغا بگێڕێتەوە، بۆ منداڵی خەڵک وا لێدەکا زارا دەلاڵ؟ دەستم خۆش بێ.

کوێخا سەری شەرمەزاری بەرداوە، سواری ماینە بۆرە بۆوە و بەرەو ماڵی پوورەگوڵە ڕێیگرتە بەر. دوورکەوتۆتەوە، دەنگی شەڕە نێونیتکەی زارا و فاتم هەر دێتە گوێی.

لە دەرکی ماڵی پوورەگوڵە، کوێخا لە بۆرە دابەزی، لەغاوی کرد بە قۆڵدا و سەبرێ لە دەرکەیدا.

پوورەگوڵە لە حەوشەوە جوابیداوە:

ـ کێیە؟ وەرە ژووری، دانەخراوە.

ـ منم، پوورێگیان! کوێخاکەریم

ـ فەرموو، وەرە ژووری، خۆ دانەخراوە.

کوێخا دەسکەوساری بۆرەی بەست بە لاشیپانی دەرگاوە چووە حەوشە، بە ترس و دوو دڵییەوە قسەی درکاند:

ـ پوورێگیان! بیستووتە حەمە لە عەتای داوە؟
ـ بەڵێ بیستوومە، حەمە گیراوە؟
ـ نا نا، عەتا زۆر کۆڵەوارە! فریا نەکەوی دەمرێ، بمرێ، هەموو بە سەر وماڵەوە تێدا دەچین، ماڵ وێران دەبین، دەستم بە داوێنت پوورێگیان، لە تۆ زیاتر کەس شک نابەین، دەزانم تۆ دایکی بۆ حەمە، دایکی هەموومانی، ئەمەگت بە سەرمانەوەیە، لەو شەڕە ناحەقە بمانپارێزە، لە بەر هاو ماڵەتی ئەمجارەش وە فریامان کەوە، خودا وە فریات بکەوێ، ئێشائەڵڵا قەت بەردی ساردوگەرم وەڕێت نایە، خودا تۆ لە ئێمە نەستێنێ.
پوورەگوڵە دەم بە بزە و لەسەرەخۆ، گوتی:
ـ من قینم لە کەس نییە، حەمە و عەتا بە شەڕ هاتوون، قینم لە زوڵمە، عەتا زوڵمی کردووە و بە سزای خۆی گەییوە، دۆست و دوژمن جیاوازی بۆ من نییە، هەر کەس بێتە لام، بە یەک چاوتەماشای دەکەم، بە سەرچاو راوەستێ با دەرمانەکانم بێنم، لە کوێیە؟
ـ لە تازاوایە، بردیانەوە بۆ قەڵا.
ـ باشە، ئەوە دێم.
کوێخا سەری سووڕماوە! قەت پوورەگوڵەی ئاوا روو خۆش و لە سەرە خۆ نەدیوە! بە خۆی دەڵێ:
ـ ئەگەر عەتا لە حەمەی دابایە، ئێستا ئاوری دەکردەوە و دۆ و دۆشاوی تێکەڵ دەکرد، بەڵام چون حەمە فایەقە، سووکنایی هاتووە، ماشاڵڵا خودایە چ تاقەتێکت بەو ژنە داوە؟! خۆزگە بە خۆی.
پوورەگوڵە بە پرێسکە دەرمانەوە لەبەر دەرگا سواری بۆرە بووە و کوێخا جڵەوی گرتووە، سوار و پیادە گەیینە کۆڵانی ماڵی فەیزە درێژ.
زارا و فاتم هەر دەنگیان دێ، نێونیتکە لە یەک هەڵدەدەن، زارا لە دوورەوە پوورەگوڵەی دی، خۆی باریک کردەوە و چووە ژوورێ، ئاش ئاوی کەوت!
حەوشە و ئەندەروونی قەڵا وەک شارە مێلووورە هەرجمەی دێ، دەستەیەک دێ و یەک دەڕوا.
عەتا، بێ هۆش لە دیوەخان کەوتووە، کوێخا و پیاو ماقووڵان مات و بێ دەنگ بە دیارییەوە دانیشتوون.

عەدلە خانم لە پشت سەری عەتاوە دەستی هەڵپێکاوە و لە سەرەخۆ فرمێسک هەڵدەوەرێنێ.

هەمزەبەگ بە نێو دیو و بەردەمی پیاواندا دێت و دەچێ ، دەکوژێ و دەبڕێ و جنێو دەدا، چاک و خراپ کەس هیچ ناڵێ.

حەوشە پڕە لە کوڕە جەحێڵە و مێر منداڵ، بە دزییەوە سەریان وەسەری عەبە شێت ناوە و ئەویش جەفەنگیان بۆ لێدەدا. لە پڕ دەروازە کراوە، هەموو سەرنجیان دایە، پوورەگوڵە و کوێخا سوار و پیادە هاتنە ژووری. مەیتەر بە پیریانەوە چوو، بۆرەی لە کوێخا گرت و کێشایە تەویلە. پوورەگوڵە لە پێشەوە و کوێخا بە دوویدا، لە پلیکان وەسەرکەوتن.

دەرگا قەڵەشاوە و سەری پوورەگوڵە وە دەرکەوت، وێکڕا هەستان، بە روویێکی خۆشەوە سڵاوی کرد. بێ وێستان، چووە لای عەتاوە و چاوێکی پێدا خشاند،چۆکی دادا و قۆڵی هەڵماڵی، داوای ئاوی شیلەوگەرمی کرد.

عەدلە خانم ئەحمەد فەڕاشی بانگ کرد.

ئەحمەد ئاوی هێنا.

پوورە گوڵە خوێن و خۆڵی دەم و چاوی عەتای شتەوە، سەری لە سێ لاوە شکاوە، دەور و بەری برینی بە مقەست هەڵپاچی، بە هەنگوین و زاخ برژاندییەوە، زەردە چێوەی بەسەر برینەوەکرد و بەستی.

کەوا کراسی لەبەر عەتا داماڵی، چاو لە شانی دەکا، شکاوە. پشتی لە چەند لاوە بووە بە کەوکەمانە، تێغەرەی پشتی، بە قەدەر قەفی گۆچان خوێنی تێزاوە، پەنجەی تێچەقاند و هێزی دایە، گوتی:

ـ برینی سەری هیچ نییە، شانی زوو دەگیرێتەوە، پشتی خراپە! سێ مۆرەی قەڵەشیوە، دەزوولەی نەپسابێ، چاکە؛ ئەگەر پسابێ، کاری من نییە، لەوانەیە کاری کەس نەبێ، فەلەج دەبێ، زوو بیبەنە شار، با حەکیمی شار چاوی لێکا.

هەمزەبەگ دەستی لە بەر پشتوێن ناوە و دێت و دەچێ، رووی لە پوورەگوڵە کرد، دەستی دەرهێنا، بە توندی رایوەشاند و گوڕاندی:

کوڕی من فەلەج دەبێ؟! دەبە خودا سەر و شانیشی چاک نابێتەوە! بە کێ دەڵێی؟ئەوە جێی گوللەیە گوللە! چۆتە نێو مێشکی، دەزانم، بۆ ئەوە وا دەکەی لە کۆڵی

حەمە ببمەوە، بە خودا لە کۆڵی نابمەوە، هەر بۆ ئەوەش هاتووی، دەزانم تۆ ئەو هەتیوەت پەروەردە کردووە، هەر تۆش هانت داوە، ئەو چەتەی کە ون بوو، بە دەستی تۆ بوو، تۆ دەرمانت کرد، ئەو چەکەش چەکی ئەو چەتەیە بوو، ئێستا کوڕی منی پێ پێکراوە، راوەستێ با رۆژ بێتەوە، بە خودای هەمووتان پێ دەور دەکەمەوە، راوەستێن، با رۆژ ببێتەوە.

پوورەگوڵە لە قێندا شین و رەش هەڵگەڕاوە، نێو چاوانی وێکهێناوە و هەموو بەندی لەشی دەلەرزێ، هەستا سەر پێ و لەو توورەتر گۆڕاندی:

ـ ئەوە دەڵێی چی هەمزەبەگ؟! پێتوایە منیش رەعیەتەکانی دیکەتم بەسەرمدا دەگوڕێنی؟ من ئەوان نیم، من گوڵەم، گوڵەی مام کەریم، لە رێی خودا هاتووم،کوڕی تۆ و گاورێ بۆ من فەرقی نییە، من قین و کینەم لەو برینداره نییە. دەڵێی حەمە دەست پەروەردەی تۆیە؟ بەڵێ. دەڵێی تۆ هانتداوە؟ بەڵێ. من گوتوومە مەیێڵە زوڵمت لێ بکەن، زوڵم مەکەن با واتان بە سەر نەیە. کوڕی تۆ زۆری بۆ ناموسی خەڵک هێناوە، بووە بە نێری وردەماڵ! سەر بە ماڵی هەموو کەسدا دەکا، هەر ماڵێ پیاوی لە ماڵ نەبێ، لە ژنەکانیان دەمرقێنێ و سواریان دەبێ. ئاکاری ئاوا، هەر دەبێ چاوەڕوانی وات لێی ببێ.

پوورەگوڵە وەک لۆک گەرم بووە، چاوی بەستووە و زاری کردۆتەوە، کەف دەچێنێ، ئەوەی نەدەبوو بیڵێ، گوتی. رووی لە کوێخاکەریم کردووە:

ـ هەموو خەتای تۆیە کوێخای ناکوێخا! ئەوانە بۆ ئەوە نابن، ئەوەی سەریان دەشکێنێ و ئەوەی دەرمانیان دەکا، هەربەچاوێ تەماشا دەکەن! هەستە بمبەوە، هەستە.

کوێخا هەستاوە لە بەری دەگەڕێ:

ـ پوورێگیان! قەیدێ ناکا، ئاغا دڵبریندارە، قینی هەستاوە، تۆ لە بەر ئێمە هاتووی، لە بەر دڵی عەدلە خانم.

عەدلە خانم دەستە ملانی بووە، ماچی دەکا، بە گریانەوە لێی دەپارێتەوە:

ـ جوابی هەمزەبەگ مەدەوە، تۆ من بناسە پوورێگیان، لەبەر من، لەبەر حەمە! بە خودای بەقەت عەتام خۆش دەوێ، حەمە و عەتا بۆ من فەرقیان نییە.

مام حەسەن و مەلا کەریم، هەمزەبەگیان بردۆتە دەرێ و بە سەریدا دێن، هەمزەبەگ خاو بۆتەوە و هاتۆتە ژوورێ و بێدەنگ دانیشتووە.

پووره‌گوڵه به‌دیار عه‌تاوه دانیشتووه و ده‌ست به کار بۆته‌وه.

عه‌تا زووزوو وه هۆش دێته‌وه و له‌سه‌رخۆ ده‌چێته‌وه. ئه‌وه‌نده‌ی دێته‌وه هۆش، به ناڵه و هاوار عاله‌م وه‌ره‌ز ده‌کا.

پووره‌گوڵه پرێسکه‌ده‌رمانی کۆکرده‌وه، داوای خامی نه‌شۆراو هێلکه و مێـو ده‌کـا. ئه‌وه‌ی داوای کرد، بۆیان هێنا. خامی به زه‌ردێنه شه‌ڵته کێشا و له شان و پشتی نا. مێـوی قاڵ کرد و خامی له نێودا موشه‌مادا و له سه‌ر شه‌ڵته‌وه له شکه‌سته‌ی به‌ست.

رووی کرده عه‌دله خانم و له‌سه‌رخۆ گوتی:

ــ ئه‌گه‌ر ده‌زوولە‌ی نه‌پسابێ، شکسته‌کانی زوو یه‌ک ده‌گرنه‌وه، بۆ ئه‌رخه‌یانی بیبه‌نه شار، با حه‌کیم چاوی لێ کا، نه‌یخه‌نه پشتگوێ، به‌یانی بیبه‌ن. ئه‌وانـه‌ی راگه‌یانـد و بـێ مالاوایی وه‌ده‌ر که‌وت.

رۆژ له هه‌موو لایه‌ک ئـاوا بـووه. دوا بـه دوای پووره‌گوڵـه، هـه‌مـوو هـه‌سـتان. هه‌مزه‌به‌گ، کوێخا شه‌ریف و ره‌سووڵی نۆکه‌ر و کوێخاکه‌ریمی گلداوه، گوتی:

ــ به‌یانی هه‌رسێکتان به خه‌ڵکی ئه‌و سێ دێیه‌وه وه‌ده‌رکه‌ون و کێو ماڵێ له‌و هه‌تیوه بکه‌ن؛ دیتانه‌وه، لێی مه‌ده‌ن: خۆم ده‌چمه پاسگا شکایه‌تی لێده‌کـه‌م. لـه بیرتـان نـه‌چێ، سه‌رێ له دێ کۆن بده‌ن. ده‌ڵێن له‌گه‌ڵ عه‌به شێت نێوانی خۆشه.

ره‌سووڵ به په‌له گوتی:

ــ قوربان! ئه‌مرۆ عه‌به له‌گه‌ڵ خۆمان بوو، ئێستاش له حه‌وشه‌یه.

ــ که وابێ له‌وگه‌ڕێن، ده برۆن، به‌یانی زوو وه‌ده‌رکه‌ون.

کوێخاگـه‌ل وه‌ده‌رکـه‌وتن. کوێخـا شـه‌ریف بـه‌ره‌و کانییـه کـوێره رۆیشـته‌وه، کوێخاکه‌ریم، پووره‌گوڵه‌ی سوار کرد و بردییه‌وه بۆ کانی توو.

خه‌ڵک بڵاوه‌یان کردووه. هه‌مزه‌به‌گ و فه‌یزه درێژ بـه دیـار عـه‌تاوه دانیشـتوون. فه‌یزه سه‌ری بردۆته بن گوێی هه‌مزه‌به‌گ و قسه‌ی بۆ ده‌گێڕێته‌وه.

ئه‌و شه‌وه، ئه‌وه‌نده‌ی عه‌تا وه‌هۆش ده‌هاته‌وه، به هاوار و ناڵه، قه‌لای وه‌سـه‌ر خـۆی ده‌گێڕا وکه‌س وه‌نه‌وز له چاوی نه‌چوو بوو.

ئه‌حمه‌د فه‌ڕاش و حه‌سـه‌ن مـه‌یتـه‌ر لـه پـاش شـێو خواردنـه‌وه چـوون لـه دووی خوشکه‌کانی عه‌تا. ئه‌حمه‌د چووه بژوێ و حه‌سه‌ن چۆته کانی که‌روێشکه. رێی ئه‌حمه‌د نزیک بوو، ئه‌و هه‌ر شه‌وێ هاته‌وه. رێی حه‌سه‌ن دووره، نه‌گه‌ڕاوه‌ته‌وه.

بەیانی بەر لەتاوکەوتن، رەسوولی نۆکەر بە خەڵکی تازاواوە لــە دێ وەدەر کــەوتن. خەڵکی سێ دێ، ماڵ و پیاو وەشاخی کەوتوون وکێو ماڵ لە حەمە دەگەڕێن.

تاووبان و بڵاو بۆتەوە. حەسەن مەیتەر هاتۆتەوە. ئەحمەد و حەسەن و فەیزە درێژ لــە حەوشە خەریکی هەڵبەستنی کەژاوەن، هەمزەبەگ بــە ســەریانــەوە وەســتاوە.تەقــە لــە دەروازە هەستا. مام عەلی دەروازەی کردەوە. سێ ســوار و پیادەیــەک هاتنــە حەوشــە. رەشیدخان و ناسکێ خانم و سەعیدی نۆکەرە، پیاوێ دەستە جڵەوی ماینەکــەی ناســکی خانمی گرتووە. سوارە لە چارەوێ دابەزین.

ئەحمەد و حەسەن بە پڕتاو چوون و هەر یەک چارەوێیــەکیــان گــرت و کێشــایانە تەویلە، جڵەودار بە ماینەوە لە حەوشە وەستاوە.

هەمزەبەگ دوو سێ هەنگاو بە پیریانەوە چووە پێشێ.

ناسکێ بە بانگ و سەڵا دەگری و خۆی دەرنێ.

هەمزەبەگ وەپێشیان کەوت و چوونە سەرێ.

رەشید خان لە پەنجەرەوە بانگی جڵەودار دەکا:

ـ کەریم! تۆ بڕۆوە.

کەریم بێ ئەوەی ئاو لە زاری وەردا، سواری ماین بوو بەرەو بژوێ گەڕاوە.

ئەحمەد و حەسەن و فەیزە کەژاوەیان لە ئەســپەڕەش هــەڵــبەســتووە و چــاوەڕێــی فەرمانی ئاغان.

هەمزەبەگ لە پەنجەرەوە بانگی کردن:

ـ وەرن عەتا بەرنە خوارێ با وە درەنگ نەکەوین.

هەر سێ چوونە ژووری، چوار دەستان عەتایان بــە دارەتــەرم هێنایــە خــوارێ و لــە کەژاوەیان خست. هەمزەبەگ و رەشید خان و سەعیدی نۆکەر ســوار بــوون. ئــەحمــەد جڵەوی ئەسپە ڕەشی گرتووە و کەژاوەی عەتا رادەکێشێ. فەیزە و حەسەن تا سەر چــۆم کەژاوەیان رەوانە کرد.

عەدلە خانم و ناسکێ و نازدار هاتوونەتە بەر دەروازە و چاویان بڕیوەتــە کــەژاوەی عەتا.

سێ سوار و پیادەیەک بەرەو دێ دێن. لەوبەری چۆم بە کەژاوە گەیشتن، هەموویــان دابەزین، تەنانەت هەمزەبەگیش! عەدلە خانم بە گریانەوە وتی:

ـ قادرخان و تەنکەیە. نازدار! تۆ برۆ بەلای نەهار سازکردنەوە، مریشکێ بگرە و سەری برە.

نازدار رۆیی. عەدلە خانم چاوەڕێ وەستاوە. سوارە سوار بوونەوە، سوار و پیادەیەک بەرەو دێ دێن. کەژاوە بەرەو شار وەڕێ کەوتەوە، دوو سوارەکەی دی کەوتنە تەکی. سوار و پیادە، تەنکە و جلەو دارەکەی بوون.

نیوەڕۆیە. کەژاوە گەیوەتە شار، لە بەردەرکی ماڵی عەلی خانی بن ئامۆزای هەمزەبەگ راوەستاوە. عەتایان چوار دەستان بردە ژوورێ.

ئەحمەد و سەعید و عەزیزی نۆکەری قادرخان هەر یەک سواری ئەسپێ بوون و یەکی ئەسپێکیان بە دووی خویاندا یەدەک راکێشا و بردیانە کاروانسەرا.

قاو لە شار بڵاوە، زار بە زار دەگەڕێ: شوانێ لە ئاغای داوە!! دەڵێن کوڕە ئاغا هیلاکە! شوانە خۆی بە دەستەوە نەداوە، شوانی کانیتووە، لە کوڕی هەمزەبەگی داوە! دەڵێن شوانە چەکی پێیە! ئاغای ئەو ناوە وەدووی کەوتوون، لە قسان کەس ناوێرێ خۆ لە قەرەیدا! شوانە وەشاخی کەوتووە، دەڵێن سوێندی خواردووە ئاغاوات لە بەساتدا نەهێڵێ!!

لە ماڵی عەلی خان شاندار شانی دەشکێ! دەستە دەستە ئاغاوات لە هاموشۆدان. دوو دوو و سێ سێ لە دێهاتەوە، بە دەوڵەمەند و دەسکورتەوە هاتوون و دێن. ماڵ پڕە لە میوان. ئەحمەد فەڕاش لە پەستا چا تێدەکا و دەیگێڕێ.

هەمزەبەگ باسەکە دەگێڕێتەوە:

ـ خەڵکی سێ دێم وەدووخستووە، لە ژێر ئەرز بێ، دەیخەنە سەر ئەرز، بیگرن، دەیدم بە دەستەوە، تا دەمرێ لە بەندا بێ، بە سەری ئەو مەجلیسە، بۆ عالەمی تەنبێ دەکەم، عالەمی پێوە تەنبێ دەکەم، کارێ دەکەم، هەتا هەتایە هیچ رەعیەتێ دەست لە ئاغاوات هەڵنەهێنێتەوە.

ئاغایەکی چوارشانەی جوانچاک هەڵیدایە:

کاک هەمزە! لە قسان ئەو کێشە و هەڵڵایە لە سەر کچێکە! وەک دەڵێن دڵی بەو هەتیوەوەیە، راستە؟

ـ بەڵێ، وا دەڵێن.

ـ دەیجا لە خۆڕا پیاوت وەدوو خستووە، وای گورگە دەبێتە چەتە، بە من بێ، لە ئێستاوە پیاو دەنێرم بە خەڵک راگەیێنێ، وازی لێ بێنن، دەیخەمە زاری خەڵک، ئاغا جەبەی کردووە، وڵات ئەهۆن دەکەمەوە، ئەهۆن بێتەوە، خۆی دێتەوە، شەوانە دێتەوە، دوو نۆکەر خۆی لێ ڕاخەن و بیگرن، ئەو دەم چت پێ خۆشە بیکە، بە من ئاوا دەکەین، ئاغاکان! راتان لە سەر چییە؟ ئەو پێشنیارەتان پێ چۆنە؟

رەشید خانی زاوای هەمزەبەگ گوتی:

ـ ئەو فەرمایشەی کاک بوداخ جوانە، مامە هەمزەش خۆی باشتر دەزانێ، ئەگەر ئەوەی پێ باش بێ، من سەعید دەنێرم، هەر ئەوی بەسە.

قادرخانی زاوای و ئاغاکانی دیکەش سەلماندیان.

هەمزەبەگ مات بووە، بیری لێدەکاتەوە، پاشان گوتی:

ـ دەی باشە، ئێوە راتان لە سەرە، منیش پێم چاکە، کە وابێ، شکایەتی ناوێ، دەیەوێ؟

بوداخ جوابیداوە:

ـ نەخێر، شکایەتی بۆ چیە؟ پاسگا و ئەمنییە بە خۆمانە، چۆنمان پێ خۆش بێ، وا دەکەین، بەڵام گەواهی دوکتۆر پێویستە، بۆ پاشە ڕۆژ چاکە، دوکتۆریش لە خۆمانە، دوکتۆر ئەمینی زاوای خۆمە و سەرپەرشتی نەخۆشخانەی شارە، بە کەیفی خۆمان بۆمان دەنووسێ، ئێستا دەچم لە دووی.

هەمزەبەگ ئەحمەد فەڕاشی بانگ کرد.

ئەحمەد لە حوزوورە.

هەمزەبەگ گوتی:

ـ بڕۆ سواری ئەسپە ڕەش ببە و بڕۆوە و هەواڵی عەتا بدە بە دایک و خوشکەکانی، بڵێ چاکە، بە هەر سێ دێکە راگەیێنە، بڵێ ئاغا دەیفەرموو و واز لە حەمە بێنن، ئەو ئاغایانە تکایان بۆ کردووە وئاغاش جەبەی دەکا، بە کوێخاکان و رەسووڵیش بڵێ، حاڵی بووی؟

ئەحمەد واقی وڕماوە و دەمی بە تاق وەستاوە!

ئاغا دووپاتی کردەوە:

ـ حاڵی بووی مردوو؟!

ـ بەڵێ بەڵێ.
ـ دەبڕۆ، بەیانی زوو بگەڕێیەوە.
ـ بەڵێ قوربان.

دوانیوەڕۆیەکی درەنگە. بوداخ دوکتۆر ئەمینی هێناوە، پاش موعایەنە، دوکتۆر رووی لە هەمزەبەگ کرد، گوتی:

ـ بە چی لێی دراوە؟
ـ نازانم، لە قسان بە دەمانچە.

دوکتۆر بە بزەوە چاوێکی لێ کرد و گوتی:

ـ دەمانچە لە گۆڕێدا نییە! بە دار لێیدراوە، لە دەمانچە خراپترە.
ـ نازانم، خۆ من لەوێ نەبووم، وا دەڵێن.
ـ درۆیە، برینەکانی کێ دەرمانی کردووە؟
ـ پیرێژنێ، خراپی دەرمان کردووە؟
ـ نا نا، زۆر باشە،ساڵیانی ساڵە خەڵک بەو دەرمانانەوە دەژین، زۆر جار لە هی ئێمە باشترە، قەدریان بزانن.

عەتا وە هۆش هاتەوە و چاوی هەڵێنا.

دوکتۆر لێی پرسی:

ـ چۆنی؟ وە بیرت دێتەوە بە چی لێی داوی؟

عەتا کاس و وڕە، دوکتۆر و بن میچ لەبەرچاوی دەخولێنەوە! چاوی وێکناوە، بیر دەکاتەوە، چاوی هەڵێناوە و گوتی:

ـ نازانم، هێند لە نەکاو بوو بە خۆم نەزانی، ئەوەندەم وەبیر دێ کەوتم و هیچی دی.
ـ دەڵێن بە دەمانچە لێی داوی، راستە؟
ـ دەمانچە؟! نا، تۆ کێی؟ من لە کوێم؟ ئێرە کوێیە؟
ـ من دوکتۆرم، ئێرە شارە و ماڵی عەلی خانە، کوێت زۆر بە ژانە؟
ـ هەموو لەشم، هەموو لەشم کفتەی کوتراوە دوکتۆرگیان، دەمێنم؟!

عەتا دڵی پڕ بووە، بەزەیی بە خۆیدا دێ.

دوکتۆر بە پەنجە دڵۆپە فرمێسکەکانی بەرچاوی عەتای سڕییەوە، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ خۆ هیچت نییە! بۆ نامێنی؟

ـ ئاگات لە دەردم نییە! تۆ نازانی، بۆیە دەڵێن: بە سەد حەکـیم بـە قـەت دەردەداری نازانن، تۆ نازانی دوکتۆرگیان، تۆ نازانی!

ـ دەزانم، دەبێ خۆڕاگر بی، ئێستا دەرزیت لێ دەدەم ژانی لەشت دەشکێ، بەیانی لە نەخۆشخانە دەتخەم و چاک دەبییەوە. دەتوانی پێت کۆ وەکەی؟ دادەی بزانم.

عەتا لە خۆ دەنەوێ پێ کۆ وەکا، پێ بووە بـە کێـو و نـابزوێ! بـەدەنگێکی بـەرز هاواری کرد:

ـ پێم نەماوە! لە پشتوێنە بەرەوخوارم لەسمە! دەڵێی بە منەوە نییە! فەلەجم! من فەلـەج بووم! دوکتۆر؟! ها؟ ها؟

دوکتۆر لێفەی لە سەر پێی فڕێدا، بە پەشۆکاوی گوتی:

ـ قامکەکەڵەی پێت ببزوێنە، هێندێ غیرەتت بێ ماڵتە خۆ تۆ پیاوی!

عەتا بە هەموو تواناوە هێز لە پێی دەدا، بە ئاستەم قامکی دەبزوێ.

دوکتۆر بە مزگێنییەوە گوتی:

ـ بەڵێن دەدەم پێدەگریەوە، ماوەی دەوێ، دەبێ سەبرت ببێ.

هەمزەبەگ وە جواب هات:

ـ چەندە دوکتۆرگیان؟ چەندە؟

ـ نازانم، تا نەیەتە نەخۆشخانە نازانم، ئێستا دوو درزەی لێدەدەم، یەکیان هــی خــەوە، ئەویدی ژانی دەشکێنێ، بەیانی زوو بیهێنە، خۆم راسپێری دەکەم زوو نۆرەی دەنێ.

دوکتۆر دەرزی لێدا و رۆیشت. پاش ماوەیەک عەتا خەوی لێکەوت.

بەیانییە، حەوشەی نەخۆشخانە پڕە، فـەیتوونــێ وەســتاوە ودە دوازدە ئاغــا دەوریــان گرتووە.

هەمزەبەگ و بوداخ خان لە دیوی دوکتۆر هاتنە دەرێ. بوداخ لەبەر دەرکەوە دەستی لە فەیتوونچی هەڵتەکاند.

فەیتوون بەرەو دەرکی نەخوشخانە وەڕێکەوت و ئاغاکان بەدوویدا.

فەیتوون قوونی نا بە دەرکەوە و چوار دەستان عەتایان بردە ژوورێ.

نزیکە و نێوەڕۆ دوکتۆر لە دیوی عەمەل هاتە دەرێ و چووە دیوەکەی خۆی.

هەمزەبەگ و بوداخ خان چوونە ژوورێ.

هەمزەبەگ بێ ئوقرە گوتی:

ــ دوکتۆر گیان! چ بوو؟

دوکتۆر هێندێ درەنگ جوابی داوە:

سێ مۆرەی ستوونی فەقەراتی قەڵـەشـیون، نوخـاعی زەدە بـووە. بەختەوەرانـە پـێ دەگرێتەوە، بەڵام دەبێ بە سەبر بێ، رەنگە شەش مانگ تاساڵێ وەخت بـەرێ. مانگـێ مانگ و نیوێ دەبێ لە ژێر چاوەدێری خۆمدا بێ. ئێوە دەتوانن برۆن.

هەمزەبەگ بە چاو ئاماژەی کردە بوداخ.

بوداخ تێڕادیوانە بە دوکتۆری گوت:

ــ گەواهی بۆ نانووسی؟

دوکتۆر دەستی دایە قەڵەم و سێ مانگ پشوودانی بۆ نووسی.

بوداغ بە پێکەنینەوە گوتی:

ــ هەر ئەوە؟! بنووسە بە دەمانچە لێی دراوە! کاک هەمزە دڵی بەوی خۆشە.

ــ دەمانچە؟! دەمانچە لە گۆڕێدا نەبووە، بە گۆچان لێی دراوە، دەمانچەی چی؟

ــ دەزانم، کاک هەمزە وای پێ خۆشە.

ــ با ئەویش وای پێ خۆش بێ، ئەوە تاوانە، خەیانەتە، خەیانەتە بە عیلمـی پزیشـکی، ویژدانی پزیشکیم ئەو ئیزنە بە من نادا، با ژن براشم بێ.

نامەکەی چوار قەت کرد و دایە دەستی.

هەمزەبەگ و بوداغ خان، بە تـۆراوی، بـێ مـاڵاوایی لـە دیـوی دوکتـۆر ئـەمینی وەدەرکەوتن.

١٧

تاریکە شەوە. هەور پەستا پەستا دەگرمێنێ. وەختا وەختێکە دەبارێ، خوناوکە بارانە. ئاو لە زەوی هەڵنیشتووە، هەقە پەڵەی پاییزە.

دڵۆپە لە چەند لاوە دایداوە، ئاو و قورم وەک دۆشاوی خەست، بە لێشاو دەخوشێتە نێو سوێنە و سوێنەکڵە و جامە مسەوە.

عەبە بە بیانووی دڵۆپە رشتنەوە، تاو نەتاوێ دەچێتە دەرێ چاو بە ولاتدا دەگێڕێ، دێتەوە ژوورێ، دەڵێ:

ــ وڵات بێ هەست و خوستە، ئێژی زینە رۆح نەمایە! ئەرخەیان پاڵی لێبەرەو، ئاغا و کوێخا خۆمانین، تۆ خوا چتێ بێژە، بۆ چ هیچێ نایژی؟ ئەمە سێ شەو و رۆژە های لێرە، دوو قسە و نەکردیە لە تەکما، بۆ چ وا ئەکەی؟ بەو جۆرە خەفەت بخۆی، خەفەت داتئەقنێن، ئەترسی؟ فرە ئەترسی؟ خۆ لە حەزرەت غەوست نەدایە! لە بەتاڵپایکت دایە. ئەوان بەم رۆژگارە لە مەردم ئەدەن. دەی قەیچە ئەکا. با رایەکیش لێ بدرێین، خۆ دنیا ئاخر ناوێ. ئاخر ئەوێ؟ نە بە خوا. ئەترسی بووگرن؟ مەترسە، چۆن تێڵم، بۆ چ عەبە مردییە؟ بە خوا مەگەر وەبان لاشەما بێنە ژوورەو، لاوە، تو خوا چکێ گاڵتە بکە با چکێ بکەنین.

حەمە پەشێوحاڵ و لێوبەبار، دەستی لە ئەژنۆ هەڵپێکاوە، سەری هەڵێنا و بە وەرەزییەوە جوابی عەبەی داوە:

ــ لەوە زیاتر دەوام ناهێنم، مانگ بێ دەڕۆم، مانگ نەهاتووە عەبەگیان؟

عەبە چاوە بچووکەکانی لێ زیت کردەوەو بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ ئەڕوی؟! ئەچی بۆ کوێنە؟ ئەوگرن بەوبەخت! تۆگوێچکە نایتە میمکە گوڵەیــش؟ دوێکە ئەیوت بە فێڵ وتگیە حەمە جەبە ئەکەم، ئەیوت بــە حەمــە بێــژە دە پــانزە رۆژێ نەیەتە دەشتەو، کەوێش وای ئەوت، منیش ئەقڵم وا بۆی ئەچێ، خۆ تۆ لە گشتمان ژیرتر نی، ژیرتری برا؟ بە خوا ناهێڵم بڕۆی.

ـ نا عەبەگیان، لە ئێوە ئاقڵتر نیم، ناچارم، دەبێ بڕۆم، دێمەوە، ئەگەر کــرا ئەمەشــەو، نەکرا، سبەی شەو دەگەڕێمەوە، هاتمەوە هەموو شتێک پێ دەڵێم، دەبێ یارمەتیم بدەی.

ـ دەی وەبان چاو، چەم لەدەس بێ، درێخ ناکەم، هەسم جفتێ جوانەگا و کــەرێ، بــە خوا بۆتی بەخت ئەکەم، خوا بکا تۆ لەم مەخمەسە قوتاریت بێ، من هیچم گەرەک ناوێ، ئێستا ئەچیتە کوێنە؟

ـ راوەستێ، با بێمەوە، پێت دەڵێم.

ـ دەی خاسە، هۆشت بە خۆتەوە بوێ.

شــەو درەنگــە، بــاران بــەر بــەس بــووە، هــەورگــەواڵ گــەواڵ ئاسمــانی رازاندۆتەوە،کەشەورە. مانگ کز و لاواز لەکەل وەدەرکەوتووە، بیستی مانگە.

حەمە خەیاڵاوی بەرەو ترۆپکی هەزار ئەشکەوت، کێوبڕ، کێوبڕ، کێوپارەی گرتۆتــە بەر. خەیاڵ بووە بە پەلەوەر، باڵێکی لە باکوور وئەوی دی لە باشوورە، باڵی گرتۆتەوە و لە ئەرز بەرز بۆتەوە و هەرێمی ئاسمانی بیری دەپێوێ. سەر لە هــەمــوو کــەلێنی ژیــنی داهاتووی خۆی و کەوێ دەدا، لە هەر کەلێنێ پەڕی شاباڵی دەوەرێنێ، لــە ئاکامــدا بــێ دەسکەوت، لە دەشتی قاقڕی بێ دەسەلاتیدا لە فڕین دەکەوێ و رێسەکەی دەبێتەوە بــە خوری.

بیر و خەیاڵی کاڵ و نەکوڵیو، بێپسانەوە بە مێشکیدا دێــن و دەڕۆن و چــەواشــەیــان خستۆتە رووباری دەروونی.

هەڵوێستەکان زۆرن، نازانێ کامیان هەڵبژێرێ و لە سەری سوور و بە سەر بیریدا زاڵ و سوار بێ. بەڵێنی بە کەوێ داوە هەڵیگرێ؛ هەڵیگرێ، بیباتە کوێ؟ داهــاتووی کــەوێ چۆن دەبێ؟ بڵێی نەبێتە هۆی رۆژەڕەشی؟ خۆی لە هەموو لایەک دەحاوێتەوە، بــە نانــە رەق، تەنانەت بە بنەگیا ژیوار دەکا، لە سەر بەرد هەڵدەکا، ئەرز رادەخــا و ئاسمــان دەدا بە خۆیدا، بەڵام کەوێ چی؟ ئەو لە نێو ناز و نێعمەتا پەروەردە بووە، بــڕوا ناکــەم بــەو چەشنە بتوانێ ژیوار بکا، دەی گریمان کردی، تۆ چۆن دڵت دێ و چــاوت بــەرایی دەدا

خۆشەویستەکانت لە ناز و نیعمەت دوورخەیەوە و تووشی ڕۆژەڕەشی کەی؟ ئەوە خۆشەویستی پێ ناڵێن، خۆشەویستی وا نییە، دەبێ بەختەوەری ئەوت بوێ، بخەتەوەریکە. بە من دەکەی؟ وازی لێ بێنە با مێرد بە عەتا بکا، هەر ماوەیەک نارەحەت دەبی، خۆ نامری، گریمان مردی! دەی با بمری، تۆ ئەو ڕۆژەی لەدایک بووی، مردی! تۆ چیت؟ کێی! ئەوە نییە لە حەوت ئاسمان ئەستێرەیەک شک نابەی؟ ئەوە نییە لەو هەموو ئەرزە جێ قەبرێکت نییە، بمری لە کوێت دەنێژن؟ کێت هەیە بۆت بگری؟ وازی لێ بێنە، هەر ماوەیەکە، وردە وردە سای دەخەوێ و لە بیرت دەچێتەوە. بە قسەم بکە، بگەڕێوە و عەبەی لێ ڕاسپێرە.

ڕاوەستاوە. باڵندەی خەیاڵ باڵی لێ ڕواوە.

کەوێ ئەو دەمەی کەلێک هەڵبڕان، هاتەوە بەرچاوی، وتە و گریانی لە گوێیدا زرینگایەوە.

ـ بۆ کوێ دەچی؟ منیش دێم، منیش لەگەڵ خۆت بەرە، لە بیرت نەچێ، سوێندخۆری یەکین! منیش بەرە، منیش دێم.

حەمە لە سەر پانییە وەرسووڕاوە و ڕێی پێشووی گرتەوە بەر، بە پێکەنینەوە بە خۆی دەڵێ:

ـ بەختەوەری کەوێ ئەوەیە لەگەڵ من بێ، بە جێی بێڵم، عەتا بە زۆر ڕایدەکێشێ، ئەو کەوێ ببا، من دەمرم، من دەیبەم، با عەتا بمرێ، ئەرێ دەبێ ئەو بمرێ، بەو لێدانە نەمرد، دەبێ بەوە بمرێ، بمرە، بمرە، کەوێ هی منە.

بە کرژی هەنگاوی توندکردەوە، خەیاڵاوی و چەواشە کێوبڕی گرتەوە بەر. هەست بە بوون و مان ناکا، زەمان و مەکان، شەووڕۆژ، تەنانەت خۆشی لە بیر نییە.

بێ ئەوەی هەستیپێ بکا، لە هەزارئەشکەوت وەسەرکەوتووە و چووەتە خواری، لە چۆم پەڕیوەتەوە، کێوی چلپەری بە جێ هێشتووە و چووەتە نێو قوڕووی دۆڵی دزان، لە شیو پەڕیوەتەوە، سینگی ناوە بەلێژ و گڕانە بەردی بەر حەوت کانیانەوە. لە نەکاو خرمەی سمێ، وەک خرمەی سوارێ، بە چەشنی بوومە لەرزە حەمەی ڕاتڵەکاند! عەبەساو، لە جێی خۆی وشکبوو! تەزوو و مچوڕکێکی بە سام هەموو لەشی گرتە بەر، تەزوو لە سەریەوە هات و لەپێیەوە دەرچوو. ویستی هەڵێ، خرمە هێند نزیکە دەرەتانی ئەوەی نەدایە.

سەرنج دەداتە نێو گڕانەبەرد، تاپۆیەک بە چاو دەکا، بە رەو لای دێ! مانگ چۆتە نێو پەڵە هەورێ، هیچی بۆ دەرناکەوێ، بوومەلێڵە.

ماوەیەکە وەستاوە و بیری بۆ ناکرێتەوە، وردە وردە بە سەر ترسی دەروونیدا زاڵبووە.

ـ نابێ وردە لە دەست دەم، دەبێ پیاوی ئاغا بێ! با هەڕای کەمێ و ماوڵی لێ ببڕم، نا نا، نە وەک چەکی پێ بێ.

گا بەردێکی بەدیکرد و لە چاوترووکانێکا خۆی هاویشتە پەنای، بە توندی دەنگی دا:

ـ کێی؟ کوڕە کێی؟ ئەو سەرەڕێیەت بۆ لێ گرتووم؟

بە دەنگی حەمەوە، تاپۆ تونـدتر بـەرەو لای دێ، نزیکتـر و گـەورەتـر دەبێتـەوە، دەپڕمێنێ و لووشکەی دێ! لووشکەی لە گوێـدرێژ دەچـێ! بـە تـرس و دوو دڵـییەوە سەرنجی دایە.

هەور بەری مانگی بەر داوە و وڵات روونترە. هەر دوو گـوێی قـوت لـە سـەر نێـو چاوانی تیژ راگرتووە و سەبر سەبر کلکـی رادەوەشـێنێ، نێرەوڵاخێکـی رووت و بـێ کۆپانە!

حەمە لە پەنا گابەرد لێی راستەوە بوو و بە کەیفی خۆی یەک گۆچانی لـە تیغـەرەی پشتی راکێشا و زگی نایە ئەرزی، دیسانەوە لێی راساوە، بەڵام رەحم و بە زەیـی دەسـتی پێ شلکردەوە. بە خۆی پێدەکەنێ:

ـ گۆر ئەوەیە بتتۆپێنم، خۆ منت نیوە گیان کرد! رەنگە لە گاڕان بە جێ مابی، وەرە وەرە با سوارت بم و بتبەمە کانییەکوێرە، دەنا مامە گورگە سەرت دەتاشێ.

لەقان لەقان بە سواری گەییوەتە دەوری دێ. سەگی کانییەکوێرە هەستیان بە غـەوارە کردووە، ئاوایی پڕ بووە لەدەنگی سەگوەڕ، یـەک یـەک و دوو دوو رووەو رێ دێـن. حەمە گوێدرێژی لە سەر رێ بە جێ هێشت وخۆی لە سەگەل دزییەوە، دزانە روەو ماڵـی مەحموود شوان وەڕێکەوت.

چووەتە حەوشە، لە پشتی دەرگای ژوورەکە وەسـتاوە، سـەبرێ لـە چەپـەر دەدا و هەست رادەگرێ.

مەحموود شوان وەک کەروێشکی بازرە لە جێ دەرپەڕێ، چووە پشت دەرگـا و بـە ئەسپایی دەنگیدا:

ـ کێیە؟

ـ خاڵە! منم، حەمە شوان.

ـ ئەک بە خێرێی، تۆ حەمە شوان نیت! تازە تۆ حەمەشوان نیت، تۆ حەمە زێری! تۆ شێری، شێری ئەم ناوەقەی، شێری منی.

شەوژەنی لە پشتی چەپەر لابرد، حەمە هاتە ژووریٚ. مەحموود شوان لە ئامێزی گرت و گوتی:

ـ سێ چوار شەوە چاوەرێتم، بۆ درەنگ هاتی بابەکەی بابم؟ راوەستێ با ژن و منداڵ هەستێنم:

ـ نزە! نزە! نزاکەت! هەستە ژنەتیوە، میوانی خۆشەویست هات. کابان! کابان! هەستە کچەتیوە، ئەو ولاتە کۆکەوە، دەی زوو بن.

ژن و منداڵ لە جێ دەرپەڕین، خۆکۆدەکەنەوە، گڕی لامپا هەڵدراو لە سەر کورسی دایاننا.

مەحموود شوان لە بەر شەوقی چرا لە حەمە دەڕوانێ. کەوش و گۆرەوی، پووزەوان و پاتۆڵ، لە ئەژنۆ بەرەو خوار لە ئاو و قوڕدا خووساوە، بانگی کابان دەکا.

ـ رۆڵە! ئەو دەستە کەوا و پاتۆڵەی من بێنە با شێرەکەم ئەو جلکە تەڕانە بگۆڕێ، ها زوو بە.

کابان دەستە کەواوپاتۆلی هێناوە، حەمە چۆتە تەویلە و بەرگی گۆڕیوە و جلە تەڕەکانی، کابان پێچاویەتەوە بەیانی بیانشوا.

میوان و خانە خوێ لەبەرجێی سەرووی کورسییەوە دانیشتوون. خاوەنماڵ، یەک بە یەک، بە گەرمە بەخێرهاتنیان لە میوان کرد. مەحموود شوان لە خۆباییانە گوتی:

ـ کابان گورجێ نان و چایەکی سەر هەمبەندی سازکە، بە رێدا هاتووە، ماندووە، گورج بە گورج، دادەگیان.

کابان سوورهەڵگەڕاوە! وەک تینوو و تامەزرۆ، چاوەکانی پڕن لە پێکەنین و تاسە و میوان دەدوێنن.

حەمە بە پێچەوانەی کابان، چاوی شەرمەزاری بەرداوەتەوە و ئارەقەی شەرم دەڕێژێ. بە پرسیاری مەحموود شوانەوە راپەڕی:

ـ دەی شێرە پیاو؟ ئەو ماوەیە لە کوێ بووی؟ بۆ دەسبەجێ نەهاتیتــە ئێــرە؟ دەبــێ تۆش راتبواردبێ، شێوەت وام پێدەڵێ، خەفەت مەخۆ، خاڵی خۆت نەمردووە، کــارێ تــۆ کردووتە، جێی شانازییە، بارەکەڵڵا، رچەت شکاندووە، تۆ رچــەشــکێنی، رچــە شــکێن قارەمانە، قارەمانی نەتەوەکەیەتی، بوویە هۆی سەربەرزی ئێمە، شانازیت پێوە دەکــەین، پیرۆز بێ ئەو ناوە «شێر محەمەد»، پێت وا نەبێ بە ریا وا دەڵێم، بە راستی وایە. من چــم لەدەست دێ؟ لە شیری چۆلەکەوە بگرە تا رۆحی ئادەمیزاد!!

ـ خودا خۆشت کاو تۆ لە من نەستێنێ خاڵەگیان، نێو نیشانی کەسێکم پێیە، دەیگوت رەش لاچێ، سپی وەدەردەکەوێ.

مەحموود شوان قاقا پێکەنی و گوتی:

ـ لەگەڵ گەورە پیاوان کەین و بەینت هەیە! ناونیشانی کاک تــاهیرە، بەڵــێ وایــە، کارت چیە؟ بڵێ بزانم؟

ـ جێم دەوێ، ئەوەی راستی بێ...

حەمە بە شەرمەوە قسەکەی قووت داوە.

ـ شەرم مەکە، ئەوەی لە دڵت دایە بیڵێ.

سەری لە خاڵە بردە پێشێ، وا کە خێزانی حاڵی نەبێ، گوتی:

ـ دەمەوێ کەوێ هەڵگرم! جێم بۆ ئەو دەوێ.

ـ بۆ چ ماوەیەک؟ دەتەوێ چەند رۆژ لەوێ بێ؟

ـ نازانم، تا دەستم بە کاک تاهیر دەگا، خۆت باشتر دەزانی.

ـ کەی دەست بەکار دەبی؟

ـ لە سبەی شەوێوە، هەر دەم تۆ بڵێی، هەرچەند زووتر، باشتر. خۆت ئاگاداری، ئاغــا حەوتەیەک ماوەیە کوێخاکەریم داوە، بیدا بە دەستەوە چاکە، نەیدا، بە زۆر رایدەکێشێ، ئەوەت بیستووە؟

ـ بەڵێ بەڵێ، خۆم لەوێ بووم، ماڵێ پیاوێکی ئەو سێ دێیەی لێ بوو، ئەو رۆژە بــوو تۆ لە عەتات دابوو، نازانی ئەو خەڵکە چەندەیان پێ خۆش بوو، سەر زارەکی قسەیان پێ دەگوتی، لە نێو خۆیاندا، بە دزییەوە شایی لە دڵیاندا دەگــەڕا، دۆعــای بــە خێریــان بــۆ دەکردی، تاریف، تاریفی تۆ بوو، بەڵام بەو قسانە تووشی هەڵە نەبی! فریو نەخۆی، خــۆ نیشانی کەس مەدە، ئەوانە جێــی بــە قــانین، وەک نیســکوان، بەروپشــتیان بــۆ نییــە!

قازانجیان له چیدا بێ ئەوە دەکەن. باسەکەمان دوورکەوتەوە، باشە بە چاوان من بەیانی پیاو دەنێرم بۆ شار، ماڵی حاجی ڕەشید زۆر بێشکە.

ـ حاجی ڕەشیدی قاوەچی؟

ـ ئەرێ، خۆ تۆش دیوتە، ئەویش تۆ دەناسێ.

ـ جا جێی باوەڕە؟!

مەحمود شوان بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ تۆ دەبێ وردە وردە ئەوانە بناسی، تۆ باوەڕپێکراوی کاک تاهیری، وتەی «ڕەشی لاچێ، سپی وەدەردەکەوێ» وتەی نهێنی ئێمەیە، ئەوە بە هەر کەس لە ئێمە بڵێ،ئەوەی من دیکەم، ئەویش دەیکا، تەنانەت بە کوێخا شەریفیش بڵێی، هەر منە! بەیانی ئەو دەنێرم.

حەمە بەسەرسوورڕمانەوە، بێ باوەڕانە گوتی:

ـ ئەو کوێخا شەریفەی کانییە کوێرە؟!

ـ ئەرێ، ئەو و زۆری وەک ئەو، تۆ پێت وایە تاهیر بە تەنیا تاهیرە؟ تۆ بیستووتە من کوڕێکم هەیە بە ناوی کاوە و ئێستا لە ئێراقە؟ کاوە لە کابان گەورەترە، نۆبەرەمانە، بۆ شوینە گومکێ ئەوەمان وەدووخستووە، لەگەڵ کاک تاهیرە؛ عومر باقی بێ، خۆت دەیبینی. ئەوەی لەگەڵمانە نابێ گومانی لێ بکەی، کوێخا شەریف باوەڕپێکراوە، سەدجار تاقیکراوەتەوە.

حەمە ماتبووە، سەیرە لە کوێخا شەریف چۆن دەتوانێ باش بێ؟! ئەگەر بەو جۆرە بێ کە باسی دەکا، دووڕووە؛ دووڕوو ناتوانێ باش بێ، پیاو نابێ دووڕوو بێ، یان دەبێ ئاڵ بێ، یان دەبێ قووڵ بێ. زۆر سەیرە!! کوێخا شەریف بەو ڕۆژگارە ئازاری خەڵک دەدا، کەچی لایەنگری ئەو کەسانەیە کە لایەنگری خەڵکن! من باوەڕ بە پیاوی وا ناکەم، سەری هەڵێنا و گوتی:

ـ خاڵە! من حەز ناکەم کوێخا شەریف لە کارم ئاگادار بێ، من هاتووم بۆ لای تۆ، خۆت پێت دەکرێ دەستم بگرە، پێت ناکرێ، هیچ.

مەحموود شوان دیسان پێکەنی و گوتی:

ـ لەو دووشکی؟ باشە باشە خۆم دەچم، ئێستا هەستم بڕۆم؟ هەر دووکیان قاقایان کێشا و بێ دەنگ بوون.

کابان نان و چای سازە، کەوڵی لە سەر کورسی ڕاخست و نانی دانا.
مەحموود شوان بۆ خانە خوێیی، لەگەڵی دەخوا.

کابان چاو لە حەمە ناترووکێنێ، بە چاو، چاوی حیزکردووە، سەری پێ بەرداوەتەوە و لە شەرمان سوورهەڵگەڕاوە و نانی پێ ناخورێ.

نان و چا خوراوە. جێ کۆوەکراوە و ڕاخرایەوە. جێی حەمە لە بەرە کورسی سەرەوەیە. حەمە بە شەرمەوە گوتی:

ــ لە ژێر کورسی نانووم، فێری سارده جێم.

کابان نمەدی لە دووری کورسی بۆ ڕاخست، لێفە و سەرینی لە سەر دانا، حەمە خزایە نێو جێ، دەمانچەکەی عەتا و شمشاڵەکەی لە باخەڵ دەرهێنا و خستییە ژێر سەری، بە ترس و دوو دڵییەوە خەوی لێ کەوت.

بە دەنگی کەڵەباب، مەحموود شوان لە جێ دەرپەڕی، چووە تەویلە و گوێدرێژی جل کرد و دەریکرد. بانگی حەمە دەکا:

ــ من دەڕۆم، هیچت پێویست نییە بۆت بێنم؟

حەمە چاو خەواڵوو، بە دەنگی گڕەوە جوابی داوە:

ــ نا خاڵەگیان، زوو وەرەوە.

ــ.. باشە باشە، نەچییە دەرێ؛ کاری ئاوت بوو، بچۆ تەویلە، چیت پیویست بوو، بە کابان بڵێ، شەرم نەکەی.

دەرگای پێوەدا و بە هەچە هەچە لە حەوشە چووە دەرێ، دوا بە دوای ئەو، مەلا بانگی بەیانی فەرموو، بە دەنگی بانگ، خات نزاکەت ڕاستەوە بوو و کابانی هەستاند و خۆی بۆ دەستنوێژ چووە حەوشە.

کابان کوانووی کردەوە، کتری وەسەر ئاور ناو دەستی بە کۆکردنەوەی جێوبان کرد.

حەمە خۆی کردووەتە خەو. دوو سێ جار ئاگای لێ بوو کابان لێی نزیک دەبۆوە!ئەوەندە نزیک، هەستی بە دەنگی هەناسەی دەکرد! نە حەمە دەیوێرا چاو هەڵێنێ، نە کابان لە ڕووی هەڵدەهات بیدوێنێ. جیڕەی گرێژەنەی چەپەر کابانی چڵەکاندەوە و ڕەوەی کرد.

خات نزاکەت بە قۆڵ و باڵی تەڕەوە، ورتە ورت وە ژوورکەوت، هەر دەیگوت:

ـ ئەڵڵاهومەسەلی ئەلا سەیدینا محەمەد...
بەرماڵی ڕاخست، دوو ڕەکات نوێژی خوێند، چواری عیشای بە قەزا گێڕاوە.
حەمە لە جێ هاتە دەرێ، بەرەو دەرگا وەرێکەوت.
کابان گوتی:
ـ بۆ کوێ؟ بابم نەیگوت مەچۆ دەرێ؟ ڕاوەستێ ئاوت بۆ دێنم.
حەمە سەری بەرداوە و لە جێی خۆی وێستا.
کابان مەسینە ئاوی هێنا و بە بزەوە دایە دەستی.
حەمە بە شەرمەوە مەسینەی وەرگرت و چووە تەویلە.
ئەو ڕۆژە ڕاو ڕاوی قسە بوو، لە هەموو بارێکەوە دوا بوون، هەموو دەروا و بوارێ بە تاقی کرابۆوە. دوو سێ جار کابان دابووی بە گوێی حەمەدا، بۆ دەست لە کەوێ هەڵناگری؟ خۆت بۆ لەو مەخمەسەیە ڕزگار ناکەی؟ خۆ کەوێ فەروخ لەقا نییە!
دایکی دەیگوت:
ـ خۆ دایکی کراس ڕەش نەمردووە! چی زۆرە، ژن، کەوێ ناو یەکی دی، هەموو کچێ قوڕاوخۆرە مێرد بە تۆ بکا، کوڕی وەک تۆ بۆ ژن دادەمێنێ؟ ئەوە ئێمە کچمان هەیە، بە دەمی خۆم نەبێ، نەبێتە باری خۆهەڵکێشان، قابیل بە کوڕی شایە، هەر کەس داوای بکا، دەیدەمێ، بەو مەرجە خۆی قایل بێ.
هەر ئەوان لەو بابەتەوە دەدوان و حەمە باسەکەی دەگۆڕییەوە سەر قسەیەکی دی، کەمتر خۆی لەو دارەتە دەدا، ئەو ڕۆژە بەقەدەر مانگێ لە حەمە درێژ بۆتەوە و ڕۆژ ئاوا نابێ.
ڕۆژ گەییوەتە ڕۆژپەڕ. حەمە هیوای گەڕانەوەی مەحموود شوانی لە دەست داوە، لە بیری ڕۆییندایە:
ـ مانەوەم لێرە ناحەزە، ناکرێ لە لای ئەو دوو ئافرەتە بنووم، شەو دابێ دەڕۆم، سبەیشەو دێمەوە.
لەو بیروڕایەدا بوو. گوێدرژەکەی خاڵە سەری نا بە چەپەرەوە و هاتە ژوورێ، بە دووی گوێدرێژدا خۆشی بە هێندێ کەلوپەلەوە، وە ژوورکەوت، دەم بە پێکەنینەوە گوتی:
ـ شێرەکەم! لە تەنیایی وەڕەز نەبووی؟

حەمە لە خۆشیان بزە زایە سەر لێوی لە جێ راپەڕی.

ـ چاک کەوتییە عەزاب خاڵە، ماندوو نەبێ.

ـ چ عەزابێ؟ من بۆ ئەو کارانە دروست کراوم، جا وەرە بۆت بگێڕمەوە! بەر لە هەموو، حاجی سڵاوی دەگەیاندی، کارەکەت جووره، دیوێکی بۆ کەوێ تەرخان کردووە و چاوەڕێیە بووک و زاوا بچن.

دەستی بە باخەڵیدا کرد و چەپکێ ئەسکیناشس دەتمەنی دەرهێنا وگوتی:

ـ ئەوەش دیاری ئەوە، پێشکەشی کردووە بە کەوێ، دوو سەدتمەنە.

ـ جا پووڵم بۆ چییە؟ ئەویش ئەو هەمووە؟!

حاجی پیاوێکی کارامەیە، دنیای قوونەکەو کردووە، دەیگوت لە تەنگانەدا پووڵ لە برای هاوپشتە چاکترە، راستە، بیگرە.

حەمە بە شەرم و دڵگەرمییەوە پووڵی لە باخەڵ نا، دەستی لە دەمانچەکە کەوت، دەری هێنا، گوتی:

ـ خاڵە! ئەم کۆڵە ئاسنە لاسەنگی کردووم، بێ گوللە بە کاری چ دێ؟ گۆچانەکەی خۆم لەوە چاکترە، با لە لای تۆ بێ.

مەحموود شوان دەمانچەی وەرگرت، ئەمبارەو ئەو باری دەکا، هەناسەیەکی هەڵکێشا، گوتی:

ـ چەک و چارەوێ خاوەنیان نییە، بە دەستی هەر کەسەوە بن، هی ئەوە، ئەم دەمانچەیە تاوەختایەک بوو بە دەستی کەسێکەوە بووە زۆری بە سەر خەڵکا دەسەپاند، ئێستا بە دەستی کەسێکەوەیە دەیەوێ زوڵمی پێ لە نێو بەرێ، دەمانچەی ئاخنییە بن جێ و بان، گوتی:

ـ دەی، لەوەی گەڕێ، دەتەوێ چ بکەی؟ کەی چاوەڕێت بین؟

ـ من هیچ نازانم، چۆن دەڵێی وا دەکەم.

ـ خۆت ماڵی حاجی نازانی، دەزانی؟

ـ نەوەڵڵا.

ـ باشە، من سبەی شەو لەدەوری شار چاوەڕێت دەبم.

ـ ئاخر.

ـ ئاخری ناویٚ، کارەکە وایە، نە بە تۆیە، نە بە من، با ئەوە راپەڕێنین، پاشان هەموو کاریٚ دەکریٚ.

هەر دوو دەستیان کرد بە پێکەنین.

رەنگی حەمە گۆڕاوە، باری سەر لێوی پەڕیوە سوورایی تێکەوتووە.

چاوی گەش بوونەتەوە و پڕشنگ دەپێکن. خەم و پەژارە لە روخساریدا بەدی ناکریٚ و لە پێستی خۆیدا جێی نابێتەوە، وەک ژانکردوو لەسەرجیٚ هەر ئەمباروئەوباریە. شێو خوراوە، شەو درەنگە، حەمە گەرمەژانی رۆین دەستی داوەتیٚ و خۆ ناگریٚ، بیٚ ئۆقرە گوتی:

ـ خاڵە! وەختی رۆینە، من دەڕۆم.

مەحموود شوان بۆ ئەرخەیانی چووە دەریٚ. پاش ماوەیەک هاتەوە و گوتی:

ـ ئاوایی یەک بەش و دوو بەش بووە، دوو بەشی نوستوون. من دەرِۆم و تۆ بە دوومداوەرە، لە هەر کویٚ کۆخیم، خۆت حەشار دە. کابان! دوو سیٚ نانی بۆ لە شتێک بخە با پێی بیٚ، نان بۆ رێبوار لە ئاوەدانی باشترە.

کابان چاوێکی لە حەمە کرد و رۆیی.

حەمە جلەکانی خۆی دەست دایە، چووە تەویلە و ئاڵ و گۆڕی کردن.

کابان چوار پێنج نانی لە پارچەیەکی تازە خستووە و تەمادار وەستاوە.

حەمە لە تەویلە هاتە دەریٚ، کەواوپاتۆڵەکەی خاڵەیدا بە کابان و نانەکەی لەدەست گرت، چاویٚ لە نانبێنەکە دەکا، سەرنجی کراسەکەی کابانی‌دا، نانبێن لە کراسەکەی بەری بوو! حەمە بزەیەکی خستە سەر لێو، سەری داخست و وەدووی مەحموود شوان کەوت.

لەو لای دێوە مەحموود شوان و حەمە لە یەک جویٚ بوونەوە. دوو سیٚ هەنگاو دوورکەوتنەوە، خاڵە ئاوڕی داوە گوتی:

ـ سبەیشەو لەدەوری شار چاوەڕێتم.

ـ باشە، مەگەر رووداویٚ رووبدا. وەبزانە لەوێم.

حەمە رووە و دێکۆن. مەحموود شوان بەرەو ماڵ، لە یەک دوورکەوتنەوە.

وەختاووەختیٚ رابردووە، عەبە بە نوێنەری حەمە چۆتە کانی توو، لەگەڵ کەویٚ قەرار و بریەی داناوە، قەرار دوای شێوە، حەمە بچێتە سەربان و کەویٚ ئاگادارکا. نەخدینەیەک

کە لای پوورە گوڵە بوویەتی، عەبە بۆی هێناوە، سەد و پەنجاتمەن پووڵە. بریارە لە دەرفەتا چاڵە گەنمەکەشی بۆ دەرهێنێ و بیکا بە پووڵ و بۆی بنێرێ، بەڵام پوورە گوڵە لە هەڵگرتنی کەوێ بێ هەواڵە.

ئێوارەیە، تەنگی نوێژی شێوانە، سێرە هەڵگیراوە، دۆست و دوژمن لێک ناکرێنەوە. حەمە و عەبە بە لەنتەرەوە هاتنە کادێن. گەلاز بە شەوقی لەنتەرەوە سەری هەڵێنا، حەمەی ناسیوەتەوە.

گەڵاز بە پەتەوە بەرەو لای خۆی کێش کرد. حەمە بە کووچی کووچی لێی چووە پێش. گەڵاز بە کلکە سووتێ لەبەرپێی کەوت. پێی لە سەر ملی داناوە، بە فیکە دەیلاوێنێ. ماوەیەکی زۆر تێی دەڕوانێ! دەڵێی بیرەوەریەکانی وەبیر هاتۆتەوە، چاوی لێ ناترووکێنێ!

عەبە بە دیاریانەوە وەستاوە، متەقی لێوە نایە!ڕەنگە ئەویش وا بیر بکاتەوە نەکا حەمە گەڵازی نەداتێ! ئەگەر نەیدا چی؟

حەمە پێی لەسەر ملی گەڵاز لابرد، بێ ئاوڕدانەوە چووە دەرێ، عەبە بە پەلە و وەدوویکەوت.

لەو لای کەلاوەکان حەمە دەستی کردە ملی عەبە، مالاوایی لێکرد و گوتی:

ـ عەبەگیان! ئەمانەتیت گەڵاز بێ، نەیبەتلێنی! تازە سەگی تۆیە.

ئەوەی گوت و بێ ئاوڕدانەوە، لە تاریکی ئێوارەدا ونبوو.

سەگوەڕێکی قورس نێو دێی کانی تووی شڵەژاندووە. سەگەل بەرەو کێوە بەرداویلە دەڕۆن و دەرۆن، دەگەنە بەر کێو، بێدەنگ دەبن! پاش ماوەیەک سەگەل بێ دەنگ بوون.

حەمە گەییوەتە دەوری دێ، سەگەل هەستی ئەویان کردبوو، هەر سەگێ لێی نزیک دەبۆوە، بە فیکەیەک وە کلکەسووتێی دەخست و بەرەو دوا دەبوونەوە.

لە قوونەبانی ماڵی کوێخاوە، حەمە خۆی کێشایە سەربان، بێ چرپە چووە سەر کولاوکە، هەستی ڕاگرت.

کەوێ لە چرپەی سەربان گوێ قولاخ وێستا و چاوی بڕییە کولاوکە، دڵی وەکوتە کوت کەوت.

حەمە سەری لە کولاوکە بردە پێشێ، سەبرێ گوتی:

ـ کەوێگیان! سازی؟
کەوێ بەندی لەشی وەک بنی ئاو دەلەزێ، بەدەم چەقوچۆوە گوتی:
ـ ئەرێ، ئەوە هاتم.
حەمە لە گوێسوانەوە دەستی کەوێی گرت و کێشایە سەرێ، بە جووت لە قوونە بانەوە بازیان دایە خوارێ، بازدان و خڕەی چەخماخی تفەنگی برنو و دەنگی تفەنگچی یەکێ بوو:
ـ راوەستە بیژوو!!
حەمە و کەوێ دەست لە نێو دەست وشکبوون!حەمە دەنگی تفەنگچی ناسییەوە، دەنگی رەسووڵی نۆکەر بوو! دووسێ هەنگاو کەوێی کێش کرد، ویستی رەسووڵ بدوێنێ.
دیسانەوە گوڕاندی:
ـ مەبزوو بیژوو، لەشت دەکەم بە رووی بێژنگ، راوەستە.
دوو چەکدار لە بنی دیوار دەرپەڕین.
حەمە وەک پاڕانەوە گوتی:
ـ پیاوی چاک بە کا رەسووڵ، چ لە من دەکەی بیکە، کەوێ با بڕواتەوە، ئافرەتە با ئابڕووی نەچێ، تکات لێدەکەم!
رەسووڵ بەدەنگێکی بەرز و زوڵاڵ بە چەکدارەکەی دیکە دەڵێ:
ـ کا سەعید! تۆ دەڵێی چی؟ چۆنە وازیان لێ بێنین بڕۆن؟ ئەو پیاوە تکا دەکا! خوداگیریان دەبین! لەیلێ و مەجنوونن!
سەعیدی نۆکەر دەزانێ رەسووڵ بە تەوسەوە وا دەڵێ، بێ دەسەڵاتانە گوتی:
ـ کەیفی خۆتە! چۆن دەڵێی وادەکەین، کارەکە بە تۆ سپێردراوە، بە من بێ، ئەو ئافرەتە بڕواتە ژوورێ، تۆش کەیفی خۆتە.
رەسووڵ وەک تیری ساردەکەوان دەرپەڕی و لوولەی تفەنگی نایە سەر سینگی حەمە، پڕ بە گەرووی گوڕاندی، وا کە هەموو خەڵکی دێ گوێیان لێبوو.
ـ وەرەوەپێش کەوە بیژوو، کا سەعید! وەرە بە پشتوێنەکەی خۆت دەستی ببەستە،دەرفەت بێنێ، چەکمان دەکا! ئەوە ماری بێ ئیجازەیە، وەرە بیبەستەوە.

چڕەو گوڕەی ڕەسووڵ، کوێخاکەریمی لە ماڵ دەرپەڕاند. خەڵک لە سەربان و گوێبانەوە، دوورەپەرێز سەیریان دەکرد، کەس نەیدەوێرا خۆ لە قەرەیاندا.

سەعید دەستی حەمەی بەست.

کوێخاکەریم لە دەرگاوە هاتە پشت قوونەبان، بە شکەوە گوتی:

ــ ئەوە چ باسە؟

ڕەسووڵ بە تەوسەوە گوتی:

ــ لە کچەکەت و زاوا زێڕینە بپرسە!

کوێخا کەڕولاڵ، وشک دەڕوانێتە کەوێ! بێ قسە و باس دەستی گرت و بردیە ژووریێ.

ڕەسووڵ و سەعید، باڵ بەسراو حەمەیان وەپێش داوە و لە ماڵی فەیزە درێژ نزیکبوونەتەوە. ڕەسووڵ بانگی کرد:

ــ کا فەیزوڵلا! ئەسپە ڕەش و گوریسێ بێنە، زوو بە زوو.

فەیزە بە گوریس و ئەسپەوە هاتە دەرێ.

ڕەسووڵ و سەعید حەمەیان سوار کرد و لە ژێر زگی ئەسپەوە هەردوو پێیان بە گوریس شەتەکدا. ڕەسووڵ لەغاوی لە فەیزە وەرگرت و گوتی:

ــ بڕۆ ئەسپەکەی کا سەعید دەرکێشە.

فەیزە ئەسپی هێناوە، سەعید سوار بووە، ڕەسووڵ دەستە جڵەوی گرتووە و لە پێشەوە دەڕوا. دوو سوار و پیادەیەک، وردە وردە لە کێوی بەر دوایلە وەسەر کەوتن.

شەو لە نیوە لای داوە. دەنگی سمی چارەوێ هێدی هێدی بێ دەنگی کپ و خامۆشی دۆڵی دزان دەشکێنێ، کەروێشکی شەو گەڕ لە قەراخ کوێرەڕێ خرپە دەکا و رادەخوشێ.

مانگ زەردە و لاواز لەکەل وەدەرکەوت، لە زەردیدا سوور دەنوێنێ، ئەرز لەبەر تیشکی کەم تەوژمیدا زەردێکی مەیلەو سوورە.

حەمە وەک پەیکەرەیەک بە سەر ئەسپە ڕەشەوە چاوی بڕیوەتە دوور و بێ تەکانە. لەو دەمەوە وەڕێکەوتوون، دوو لێوی نەبزواندووە، نەسکالا، نەپاڕانەوە، نەویست و داوایەک. تەنانەت ناڕوانێتە دەوروبەری.

سەعید شانبەشانی دەڕوا. جار نە جارێ بە بەزیەوە تێی دەڕانێ و سەری بێ دەسەڵاتی بەر دەداتەوە.

ڕەسووڵ باوی هەنگاوی خۆشە! جڵەوی ئەسپەڕەشی گرتووە و گورج گورج ڕێ دەبڕێ و لە بیر و خەیاڵێکی قووڵدا نوقمە.

سوار و پیادە گەیوونەتە بەر دەروازەی قەڵا. ڕەسووڵ لە خۆباییانە دەروازەی داوەتە بەر شێلنگی تەقڵباب.

مام عەلی دەرکەوان، خوودار لە ماڵۆچکەکەی دەرپەڕی، پەشۆکاو دەنگی دا:

ـ کێیە؟! کێیە؟! ئەوە هاتم. دەروازەی کردەوە، سوا رو پیادە هاتنە حەوشە.

ڕەسووڵ بەرەو تەویلە جڵەوی کێشا، لەبەر دەلاقەی میانە بانگی حەسەن مەیتەر دەکا:

ـ حەسەن! حەسەن! هەستە وەرە ئەو ئەسپەی کا سەعید بکێشە تەویلە و بە دوومدا وەرە، زوو بە، زوو.

چرەوگوڕەی ڕەسووڵ، نووستووانی نێوقەڵای هاشەدار کرد، لە پەنجەرەوە سەریان دەرهێنا.

عەدلە خانم دەنگیدا:

ـ چ بووە بەو نیوە شەوە ڕەسووڵ؟

ـ میوانم بۆ هێناوی خانم! قاتڵەکەی عەتابەگە، ئاغا نە هاتۆتەوە؟

ـ دەستت خۆش بێ، ئاغا لە ماڵ نییە، لە کونە ڕەشی کەن، دەست و پێی ببەستە تا ئاغا دێتەوە، خۆتان وەرنەسەرێ، بە ئەحمەد دەڵێم چاتان بۆ سازکا. ڕەسوول و سەعید، حەمەیان لە دیوێ خست، پێیان دەگوت کونە ڕەش، کونە ڕەش دیوێکی تاریک و تنۆک، بێ دەلاقە و پەنجەرەیە، بەندیخانەی قەڵایە، بە گوریسەکە دەست و پێیان شەتەکدا و لە دیوی دەرێوە دەرکەیان لە سەر هەڵپێکا.

ڕەسووڵ ئەسپە ڕەشی دا بە حەسەن مەیتەر و گوتی:

ـ زینی لێ مەگرەوە، لە سەر ئاخوڕی حەوشە بیبەستەوە و کا وجۆی بدەیە، تێری کە، من دەڕۆم.

حەسەن مەیتەر ئەسپە ڕەشی لە سەر ئاخوڕ بەستەوە، کا وجۆی لەبەرکرد و چۆوە میانە، لەبەر دەلاقەوە حەوشەی خستە ژێر چاوەدێری.

بە فەرمانی عەدلە خانم، ئەحمەد فەڕاش سەماوەری تێ خستووە. ڕەسوول و سەعید چوونە ژووری. عەدلە خانم و ناسکێ و تەنکە و نازدار لە دەوریان کۆ بوونەتەوە. ڕەسوول بە شانازییەوە باسی گرتنی حەمە دەگێڕێتەوە، ئەوانیش بە خۆشی و بە شارەتەوە پێدەکەنن. ئەحمەد و نازدار بە دزییەوە تەماشای یەک دەکەن، بە ئاماژەی چاو هەلوێستەکانیان بە یەک رادەگەیێنن، سەر زارەکی وێڕای ئەوان پێدەکەنن.

دوو دەور چا خوراوە، ڕەسوول هەستایە سەر پێ، گوتی:

ـ کاک سەعید! من دەڕۆم بۆ شار و مزگێنێ دەبەم بۆ ئاغا، تۆ چای خۆت بخۆ و بنوو، تا ئاغا تەشریف نەهێنێتەوە، کەس نەچێ بە لایدا، دەرگای لێ نەکەنەوە!

ئەوەی گوت و بە پەلە رۆیشتە خوارێ. لەغاوی کردەوە بە سەر ئەسپەڕەشدا، سوار بوو و لە دەروازە چووە دەرێ.

ڕەسوول لە مێژە رۆیوە. جێی سەعید لە دیوی ئەحمەد راخراوە، ئەوان نووستوون. ناسکێ و تەنکە چوونەتەوە دیوی خۆیان، پرخەی خەویان دێ.

نازدار ئیستیکانی ئاوکێشاوە، ئاوی سەماوەر و خۆلی رەژی خالی کردووە، چووەتە دیوی خۆی، کەلێنی بە دەرکە داوە و خۆی کردووەتە خەو.

بێ دەنگی شەو حاکمانە قەلای گرتۆتە ژێر دەسەلات و دەلێی زیندەواری تێدا نییە! عەدلە خانم خەوی زڕاوە. وەک مار گێنگل دەخوا. ئەمشان و ئەوشان لە سەر جێ خۆ ناگرێ! راستەوە بوو، لە سەر جێ دانیشت، هەستایە سەر پێ، چووە بەر پەنجەرە و سەرنجی حەوشە دەدا، هاتەوە سەر جێ و دانیشتەوە.

هەستایەوە، بە نێو دیوەکەدا دەگەڕێ، وەک ژانگرتوو گەرمە ژانییەتی! بە دەم هاتوچۆوە بەرەژانی بیرەوەرییەکانی رابردووی دەبژێرێتەوە، کچێنی ئەو دەم کە دلی بە مەحموودی حاجی برایمەوە بوو، هاتۆتە بیری.

نەسروڵلابەگی بابی، کۆنەبەگ و چەکمە ڕەق، کوڕی عێزەتوڵلابەگ بووە. بە هۆی دەست کورتییەوە، عێزەتوڵلابەگ، تازاوای بە بابی هەمزەبەگ فرۆشتووە و لێ کەوتوون. بەلام بە لیر و کردەوە هەر ئاغا بوون. کەمتر لەگەل رەعیەت هاموشویان بوو، دانوویان قەت لەگەل خەلک نەدەکولا.

ئەو دەم کە عەدلە کچ و ئەوەلی دڕ دوک و پیالەی بوو: مالی حاجی برایم لە تازاوا بوو، مەحموودی بابی حەمە، لاوێکی قیتوقۆزی بە دیمەن و پێکەوتوو بوو. عەدلە و

مەحموود هۆگری یەک ببوون. دڵداری ئەو جووتە بە چەشنێ بوو بە بێ یەک ئۆقرەیان نەبوو. حاجی برایمی بابی مەحموود دوو سێ جار ناردییە خوازبێنی، تکا لە تکاخانە بڕا، نەسروڵڵابەگ نەیدایە، لە جوابدا دەیگوت: کچی من بۆ رەعیەت نابێ! کەوش و کڵاش نابن بە وێلاش. راستە حاجی دەوڵەمەند و بنەچەک دەوڵەمەندە، بەڵام رەعیەت سەری بگا بە ئاسمان، هەر رەعیەتە، من لەگەڵ رەعیەت خزمایەتی ناکەم! لە دیزەیەکمان خەن، پێکەوە ناکولێین؛ کچی من دەبێ مێرد بە ئاغاوات بکا. ناو بانگی جوانی عەدلە زار بە زار دەگەڕا.

ئەو دەم هەمزەبەگ خەجیجی دایکی ناسکێ و تەنکەی خێزان بوو. خەجیج کچە رەعیەت بوو. هەمزە بەگ دایمە لەگەڵی بەدهۆ و لێی لە بیانوو بوو. بیستییەوە کە نەسروڵڵابەگ وای گوتووە، خەجیجی دەرکرد، ناردییە خوازبێنی عەدلە. نەسروڵڵابەگ بە زۆر عەدلەی لێ مارە کرد، مارەیی عەدلە، تازاوایە. دوا بە دوای مارە کردن، هەمزەبەگ ماڵی حاجی برایمی ناردە کانی توو. بەوەش دڵی نەحەساوە، پاش دوو سێ ساڵ، ئەو دەم حاجی نەمابوو، مەحموود ژنی هێنابوو. خێزانی زگی بە حەمە پڕ بوو، شەوێ پیاوی نارد و مەحموودیان هێنایە قەڵا، بە وتەی ئەوانەی کە ئاگایان لێ ببوو، ئاغا بۆ لە ناو بردنی هێنابوویە ئەوێ.

بیست و پێنج ساڵ رابردووە. مەحموود بۆ ساتێ، تەنانەت بۆ ماوەی چاوترووکانێ لە بیری عەدلە خانم ناچێتەوە. ئەوەندەی حەمە دەبینێ، بیرەوەرییەکانی زیندوو دەبنەوە و وەک خۆرە دەیخۆنەوە.

عەدلە خانم دوو دڵە! جەرگی بووە بە دوو کوت! عەتا لەتێ لە جەرگییە، حەمە لەتەکەی دیکەیەتی! حەمە لە جەرگی داوە و برینداری کردووە! هەمزەبەگ کۆنە قینی لە حەمەیە، بێتەوە دەیکوژێ، حەمە بکوژێ، مەحموود دەکوژێ! خۆشەویستی مەحموودی ناوە بە حەمەوە، حەمەی بەقەد مەحموود خۆش دەوێ.

شەو زۆری بە دەمەوە نەماوە، دەرفەت کەمە، لە سەر هیچ ساخ نەبۆتەوە، بێ ئەوەی رای هێنابێتە سەر شتێک، پێی بەرەو دەرکە کێشای.

بێ چرپە هاتە پێشخانە. هەستێکی راگرت. یەک بە یەک بە دیوەکاندا گەڕا. کەلێنی دەرکی دیوەکەی نازداری جووتکرد و بە پلیکاندا چووە خوارێ.

نازدار بێ جیرە دەرگای کردەوە و وەدوویکەوت، دوورونزیک چاوی لێیە.

عەدلە خانم چووە بەر دەرگای کونە ڕەش، بێ تەقە ئەڵقەڕێزی هەڵگرت و چووە ژوورێ.

نازدار خۆی گەیاندە پشت دەرکە و گوێی گرت.

عەدلە خانم بە سرتە گوتی:

ـ حەمە! دووری؟ دەنگم دەبیسی؟

ـ ئەرێ ئەرێ؟ تۆ کێی؟

ـ شەو درەنگە، کارت بەوەی نەدابێ من کێم، رەسووڵ لە مێژە روییوە بۆ شار، ئێستا دەگەڕێنەوە، بگەڕێنەوە، ئاغا دەتکوژێ، خودا غەزەبت لێ گرێ بۆ کارت! دەست و پێت دەکەمەوە و رێت نیشاندەدەم هەڵێ لەم هەردومەکانە مەمێنە.

ـ باشە، تۆ کێی؟ نازداری؟

ـ هەیهۆ هەیهۆ! من دەڵێم نێرە، ئەو دەڵێ بیدۆشە! تو کارت بەوە چییە من کێم؟

عەدلە خانم چەقۆی دەرهێنا، بە تاریکی دەست دەگێڕێ، گرێی گوریسی دۆزییەوە و هەڵیبڕی. دەستی حەمەی گرت، بە بەڵەدی لەگەڵ خۆی بردی. بە ئەسپایی گوتی:

ـ ئەوە دەرگا کۆنە، بە خشت هەڵچنراوە و ماڵە سواخ کراوە. دەچم پاچت بۆ دێنم بیرووخێنە و دەرباز بە، مەترسێ، کەس نازانێ، رووە و چۆم و چۆڵیە، پاچەکەت لە بیر نەچێ! لەگەڵ خۆت ببە و لە جێیەک بیشارەوە.

بە چرپەی پێی عەدلە خانم. نازدار لە پشت دەرگا رەوی کردو خۆی شاردەوە.

عەدلە خانم هاتۆتە حەوشە، بەرەو ژێر خان دەڕوا، چووە ژێر خان، هاتەوە دەرێ و بەرەو کونە ڕەش گەڕاوە، پای خستە ئەو دیو، دەرگای هەڵپێکاوە و بە کرژی رۆیشت، گەیشتە سەر پلیکان و دەنگی کۆخەیەک ئاوڕی پێ داوە!

دەنگی کۆخە لە ئانقەست دەچوو! عەدلە خانم بەرەو دەرگای تەویلە وەرسووڕاوە و سەرنجی دایە.

تاپۆیەک لە بەر تیشکی کەم تەوژمی مانگە شەو دیارە! عەدلە خانم بە شک گوتی حەسەن مەیتەرە، بایەخێکی نەدایە و لە پلیکان وەسەرکەوت.

دوا بە دوای عەدلە خانم، نازدار لە پەنا دیوار هاتە دەرێ، بە ئەرخەیانی وەسەرکەوت، چووە دیوەکەی خۆ وی بە دڵنیاییەوە خەوت.

١٨

لەگەڵ گزنگی هەتاو چوار سوار لە ڕێی شارەوە بەرەو تازاوا دێن. بە وێڵغار لە چۆم پەڕینەوە، سینگیان ناوە بە لێژی قەڵاوە.

عەدلە خانم لە پەنجەرەوە چاوی لێیە، پەنجەرەی کردەوە، بانگی دەرکەوان دەکا:

ـ مام عەلی! ئاغا تەشریفی هێناوە، دەروازەکە بکەوە، هۆی حەسەن! حەسەن! وەرە بڕۆ چارەویێکانیان لێ بگرە.

ناسکێ و تەنکە بە دەنگی عەدلە خانمەوە هاتنە بەرپەنجەرە، هەر سێ لە پەنجەرەوە هاتنە سەرسەرا دەڕواننە سواران، هەمزەبەگ و ڕەشیدخان و قادرخان و ڕەسووڵی نۆکەری.

مام عەلی دەروازەی خستۆتە سەرگازی پشت و دەستەونەزەر وەستاوە.

حەسەن مەیتەر لە تەویلە دەرپەڕی، ئەحمەد فەڕاش لە پلیکانەوە هاتە خوارێ.

حەسەن دەم بە بزەوە ڕووی کردە ئەحمەد:

ـ ئەمشەو دزم گرت! نانم لە ڕۆندایە!

ـ دزی چی؟!

ـ خۆ گێل مەکە، دەکرێ نازدار شتێک بزانێ و تۆ نەزانی؟! ئاسمان کۆڵەکەی دەوێ ئەوەڵ وەمزانی نازدارە، بە وردی سەرنجم دایە، خانم بوو، ماوەیەکی زۆر چووە کونە ڕەش نەهاتە دەرێ، پاشان هاتەدەر و چوەوە ژووری و خێرایەکی گەڕاوە.گەیشتە سەر پلیکانەکان، بۆ ئەوەی بزانێ من زانیومە، کۆخیم، ئاورێکی داوە. پێم منی دی، بەڵام وەسەرکەوت. من بە تەواوی ئەرخەیان نەبووم خانم بێ، ئەو چووە سەر، دوا بە دوای نازدار لە پەنا دیوارەوە دەرپەڕی، ئەمجار ئەرخەیان بووم ئەوەی ئەوەڵ خانم بوو. پاشان

چوومە کونە ڕەش، تەماشام کرد حەمەی لێ نەمابوو! بە ڕاستی نازدار بۆی نەگێڕایەوە؟ پاچەکەشی لەوێ فڕیدا بوو! بۆ ئەوەی نەبێتە بەڵگە، هێنامە دەرێ.

ـ بابا بۆی گێڕامەوە، جارێ باسی مەکە، دیزە بەدەرخۆنە سەری بنێوە.

ـ حەیە حەی! تۆ دەڵێی چی؟! بە خودا خۆ ناگرم، باز لە بەرەگە نەیگری بە کار نایە، ساڵێ جارێ شتی وام بۆ ڕێ دەکەوێ، تا گەرمەبرینە پێی دەڵێم، کۆن کەوێ جوابم ناداتەوە و هیچم گیرناکەوێ.

ئەحمەد و حەسەن بە دەم قسەوە گەیونەتە بەردەروازە. شانبەشانی مام عەلی وێستان.

سوارە گەیینە بەر دەروازە و پێیان لە ئاوزەنگی دەرهێنا. هەموو دەم بە بزە و بەرزەدەماخن. فەڕاش و مەیتەر و دەرکەوان بە کڕنۆشەوە چوونە پێشێ و چارەوێیان لە دەست گرتن و کێشایانە ژوورێ.

هەمزەبەگ بێ وێستان، دەم بە بزەوە بەرەو کونەڕەش وەرێکەوت و ئەوانی دی بە دوویدا.

عەدلە خانم و ناسکێ و تەنکە و نازدار و سەعید بە پێکەنین و تریق و هۆڕ هاتنە خوارێ و چوونە لای ئاغاکان. ئەحمەد و حەسەن لە تەویلە هاتنە دەرێ و بە پێکەنینەوە گەیشتنێ، هەموو چاوەڕێن ئاغا دەرگای کونە ڕەش بکاتەوە.

هەمزەبەگ ئاڵقە ڕێزی هەڵگرت و دەرگای کردەوە، سەری بردە ژوورێ. چاوێکی کردووە بە چوارچاو و بە دیودا دەیگێڕێ! گێژومەنگ سەری هێنایەوە دەر، بە سەر سوورمانەوە چاویان لێدەکا! چاوی پڕە لە پرسیار و یەک بە یەک تێیان دەڕوانێ.

ئاغا و خانم، نۆکەر و مەیتەر، فەڕاش و کڵفەت هورۆژمیان کردە دیو؛ بەڵام کونە ڕەش ئیتر تاریک و تنۆک نییە! دەرگای ڕوو بە چۆم کراوەتەوە و پڕە لە ڕوونـاکی و شنەبا.

هەموو عەبەساو دەڕواننە یەکتر! ماوەیەک هەمزەبەگ بێ قسە لەبەردەرکە هەڵتروشکاوە و سەری گێژی ناوەتە نێو هەردوو دەستی و دەیگوشێ. هەموو بە پرسیارەوە چاو لە یەک دەکەن! کەس ناوێرێ بە زار لە کەس بپرسێ! بە چاو لە یەکتر دەپرسن، بەڵام کەس وەڵامی پێ نادرێتەوە.

عەدلە خانم بێ قسە قۆڵی ئاغای گرت و هەڵیساند، وردە وردە بردییە سەرێ.

دوا بەدوای ئەوان، یەک یەک و دوو دوو، بەرەودوا وەسەرکەوتن.

رەسوولّی نۆکەر وشک و بێ‌تەکان وەستاوە و بیر دەکاتەوە:
ــ دز کۆشکەی بووە! کاری کێیە؟ هەر کەس بێ، زۆر بێ ترس و ئازایە! ئەحمەدە؟ نازدارە؟ حەسەنە؟ مام عەلییە؟ خۆ دایک و خۆشـکەکانی کـاری وا ناکـەن! نـا ئەوانـە هیچیان کاری وا ناکەن؛ ئەی کاری کێیە؟ بلّێی کاری سەعید نەبێ؟ ئـەو دەم گرتمـان زۆری بەزەیی پێدا دەهات، بەو بوایە بەرِەللای دەکرد، ئەی داوەشێم! دەبـوو لـە رێـوە زانیبام، ئەرێ ئەرێ کاریەتی، ئەی ناپیاو، بە خودای ئاوای ناخوا.
لە جێی راپەڕی و یەک تەکان وەسەرکەوت.
هەمزەبـەگ وەک کۆسـکەوتە ئـەژنۆی لـە بـاوەش گرتـووە و ئـەوانی دی بـە دەوریەوەن.
رەسوولّ چووە بن دەستی و سرتاندی بە گوێیدا، ئاغا وەدەرکـەوت و رەسـوولّ بـە دوویدا.
پاش ماوەیەک هاتنە ژوورێ.
هەمزەبەگ ئەو حالّەتەی پێشووی نەماوە! سوورایی کەوتۆتە لێو و چـاوی گەشـترە! دەلّێی هەوالّێکی خۆشی بیستووە! بە روویەکی خۆشەوە گوتی:
ــ بۆ بۆی داماون؟ خۆ دەست نییە لە گۆزەدا مابێتەوە! لە مێژ نییە هەلاتووە، هەر لـەم دەوروپشتەیە، رەسوولّ و سەعید سوار بن بڕۆن بیگرنەوە، خۆ سمایل ئاغای سمکۆ نییـە! شوانێکە، وشووی لێ بکەی دلّی دەتۆقێ. دەبێ چووبێتە هەزار ئەشکەوت، ئەو بەلّـەدی ئەوێیە، رەنگە ئەو چەند رۆژەش هەر لەوێ بوو بێ. بە جوانی بگەڕێن، وریا بن، دەبێ لە پیاوی خوێری زۆرتر بترسێی تا پیاوی ئازا، دەمانچەکەی عەتای پێیە، شینم لێ نەکەن بـە دوان! بە پاسگاشم راگەیاندووە، هاکا سەریان هەلّدا، بێن؛ ئەوانیش وەدووتان دەخـەم، دە بڕۆن، دەست بە تالّ نەیێنەوە، بیگرنەوە بە سەری بابم خەلاتی باشتان دەکەم.
سەعید تەماشای رەشید خان دەکا، لەوە دەچێ دلّ لەدوا بێ!
رەشیدخان بە ئاماژەی چاو دەلّێ بڕۆ.
سەعید نابەدلانە فیشەکدانی لە خۆی دا و تفەنگی پێنج‌تـیری کردەشـان و بـە دووی رەسوولّدا رویشت.

دوو سوار چەک بەشان لەدەروازەی قـەڵا بەپـڕتاو وەدەرکـەوتن و کێوبـڕ بـەرەو هەزارئەشکەوت رکێفیان لێدا. سەعید دوو دڵە! لەوە دەچێ لە رەسـووڵ زەنـین بـێ! لـە رۆییندا وەپێشی ناکەوێ، سیلەی چاوی لە سەریە و لێی خافڵ نییە.

رەسوول لە دەروونی سەعید ئاگادارە، گوتی:

ــ تۆ هیچ ئاگات لێیە چ پەندێکمان پێ دەدەن ئەو حیزبابانە؟ وەک بەردەقۆچـەقانی هەر تاوێ بەرەو لایەک توورمان دەدەن. ئێستا لە کوێی بدۆزینەوە؟ وەڵـڵا لـە رۆحـی خۆم بێزارم، شەوێ وەنەوزم نەداوە، ئـەوە کـوێر دەبم، بـە مـن دەکـەی هێنـدێ خـۆ دەخلافێنین و دەڕۆینەوە، تۆ دەڵێی چی؟

سەعید ئەوەندەی ئازا و نەترسە، ئەوەندەش ساویلکەیە، بە کەوچکێ ئـاو دەکەوێتـە مەلە، بەو قسانەی رەسووڵ خەل و خەش لە دڵی بڕا، گوتی:

ــ کەیفی خۆتە، چۆن دەڵێی من وادەکەم.

دوو سوار بە قسەو دەردە دڵەوە گەییونەتە نێو شاخی پڕ زەردومای هەزار ئەشکەوت.

هەزار ئەشکەوت ناوی خۆی بە خۆیەوەیە. شاخێکی پڕ شیو و دۆڵ و زەردومایە. نێـو هەر دۆڵێکی دەیان کۆلانپێچە، هەر کۆلانپێچێ، رەوەز و زەرەدێکی پڕ لە ئەشـکەوت و کون دەمیان کردۆتەوە و لە دوور رەش دەکەنەوە، ئەو شیو و دۆڵـە ئەسـتەمە، ورە لـە پیاوی ئازا و بە جەرگ دەستێنێ و کەم کەس دەوێرێ بە رۆژی روونـاک، تـەنیا پێیـدا بڕوا.

هەر دوو شانبەشان چوونەتە نێو جەرگەی کێو، قامک لە سەر پەلەپیتکەی تفـەنگ و بە پارێزەوە چاودەگێڕن ودەچنە پێش. گەینە دوو شیوانێ، سەعید بـە دەسـتە راسـتیدا و رەسووڵ بە دەستە چەپدا لە یەک هەڵبڕان.

سەعید نەدیوکەوت و لە چاو ونبوو.

رەسووڵ لە ئەسپ دابـەزی، دەسکەوسـارەکەی بەسـت و بـە بنـە چاڵـووکێکەوە، توندوتۆڵ بە کێودا وەسەرکەوت، لە بـەرزایی کێـو ئەمدیوئـەودیوی لـێ دیـارە. لـە بنەبەردێ خۆی مڵازدا.

سەعید ورده ورده بە شیودا وەسەردەکەوێ، دیـت و دیـت و دێتـە پێشـێ، نزیـک بۆتەوە، هاتە سێرە.

ڕەسووڵ قامکی لە سەر پەلە پیتکەی بڕنووە! قۆنداخی لە شانی ڕاست توندەو چـاوی چەپی نووقاندووە. دڵی بە توندی لێدەدا! قامکی لە سەر پەلە پیتکە دەلـەرزێ، گـەرووی وشکە و مچۆڕک بە لەشیدا دێ! چاوی لە سەر سێرە لابرد، قۆنداخی تفەنگ شل بـۆوە و شانی بەردا، تفی زاری قووت دایەوە و گەرووی پاراو کردەوە، خۆی لۆمە دەکا:

ـ ئەی جەرگت خرا بێ! ئەوە بۆ دەلەرزێی؟ غیرەتت سەگ بیخـوا، دەرفـەت لـەوە باشتر؟ خۆ گوللە پیاوی ئازا و خوێڕی ناناسێ، هەر ئـەو گوللەیـە دێمـە کـار، نـەیپێکم تازەکارم تەواوە؟

قۆنداخ لە شان توند بۆوە، چاو چۆوە سەر سێرە و قامک لە پەلە پیتکە توندە، تـەختی نێو چاوانی سەعید لە ژێر سێرەدایە، هاڕەی بڕنوو پڕ بە دۆڵی هەزار ئەشکەوت، لە هەزار لاوە ئەشکەوتەکان دەنگیان دایە دەنگی یەک کێـوەکـان ئەمبـەر و ئـەو بـەر جـوابی ڕەسولّیان داوە و تێکەڵ دەنگی ناڵەی سەعید بوون.

سوار گلا، تفەنگ پەڕی، سەعید لە خوێن گەوزا، ئەسپ بە زیـن و لـەغاوەوە سـەر بەرووەو ژێر بە لەسەی شیوودۆڵ بوو.

ڕەسووڵ لە بنەبەرد تاساوە، نـاوێرێ سـەرهەڵـێنێ، چـاوەڕوانی جوابـە، ماوەیـەک دڵەکوتە مەجالّی لێ بڕی، جواب نییە. لە کەلێنە بـەردەوە سـەر دەکێشـێ، لاشـەی بـێ گیانی سەعید کەوتووە. لە بنە بەرد هەستا و دووسێ هەنگاو چووە پێشـێ، تـرس و دوو دڵی ئەژنۆی بێ هێز کردووە، پاشە و پاش کشایەوە و دوورکەوتەوە. بۆ جـوابی پاشـە ڕۆژکەوتە بیری فێڵ و تەڵەکە.

لە سەر بەردێ دانیشت. کەوش و گۆرەوی پێی ڕاستی داکەند. گوللـەی خسـتە بـەر تفەنگ. بە دەستی ڕاست نەرمایی و پێستی کەلەکەی بە کەوا وکراسەوە پـڕ بـە چنـگ گرت قۆنداخی تفەنگی لە ئەرز دانا. بەدەستی چەپی لوولەی تفەنگی نایە سەر کەلەکـەی و لەنگەری گرت. قامکە کەڵەی پێی ڕاستی نایە سەر پەلە پیتکەی تفەنگ و هێزی دایە. تفەنگ هاڕەی کرد و رووەو پێست کەلەکەی سمی و خوێن هەڵقوڵی. لەش لـە خـوێن شەلاڵە، خۆی لە خۆڵ وەردا و تەواوی لەشی بوو بە خوێن و خۆڵ. هەستاوە و دەستیکرد بە تەقە، دوا گوللەی تۆقاند. لە کێو هاتە خوارێ و سوار بۆوە.

ئەسپە ڕەش وەک باڵدار دەفڕێ، دەشت و کێو لـە ژێـر سمیـدا وێـک هاتوتـەوە. گەییوەتە ژێر لێژی قەلا، لووتی نا بە دەروازەوە دەپڕمێنێ.

سوار به سوارییەوە، شپڕێو لە دەروازەی دا. دەرکەوان دەروازەی کردەوە و عەبەساو دەڕوانێتە ڕەسووڵ! سوار بێ وێستان ڕکێفی لێدا و چووە حەوشە.

حەوت چارەوێ لە حەوشە بەسراونەتەوە و سەریان لە ئاخوڕ ناوە. ئەسپەڕەش دەحیلێنێ و رووەو ئەسپی غەوارە بە کۆڕژنەوە دەڕوا. ڕەسووڵ لە غاو دەکێشێ. دیسانەوە دەحیلێنێ و لە سەر پاوە دەخولێتەوە. حیلە و کۆڕەی حەوت هەشت ئەسپ دەنگیان دایە دەنگی یەک، هەمزەبەگ سەری لە پەنجەرەوە هێنایە دەرێ، ڕەسووڵ خوێناوی و شپڕێوە! گوڕاندی:

ــ چ بووە ڕەسووڵ! بۆ خوێناویت؟! سەعید کوا؟!

بە پرسیاری هەمزەبەگەوە دانیشتووانی نێو قەڵا هاتنە بەرپەنجەرە. سەر و کڵاوی ئەمنییە وەدەرکەوت، تەزوو و مچوڕکێ بە لەشی ڕەسووڵ وەک هەورە برووسکە هات و تێپەڕی، خۆی هێنایە حاڵی جاو! حەسەن مەیتەر لە مێژە لە ڕەسووڵ دەڕوانێ، پێ پێ لێی چووە پێشێ، بێ پرسیار دەستە جڵەوی ئەسپەڕەشی گرت و ڕەسووڵ دابەزی. حەسەن ئەسپی کێشایە تەویلە و هاتەوە دەرێ.

ئاغا ئەحمەد فەڕاشی ناردە خوارێ. حەسەن و ئەحمەد ڕەسووڵیان بردە ژوورێ. دیو حەشیمەتێکی زۆری لێیە، هەمزەبەگ و ڕەشیدخان و قادرخان و حەوت ئەمنییەن. هەموو شڵەژاو و پەشۆکاو دەوری ڕەسووڵیان داوە. ئاغا بە سەر سووڕمانەوە دەپرسێ.

ــ بۆ بریندار بووی؟!لەگەڵ کێ تێ هەڵچوون؟ ئەی سەعید کوا؟

ڕەسووڵ پێچ دەخوا و بە برینەوە دەناڵێنێ، بە دەم ناڵەوە گوتی:

ــ کوژرا! سەعیدیان کوشت!

ــ کێ کوشتی؟ لە کوێ؟

ــ لە بەردە دەنگدارەی هەزار ئەشکەوت کوتوپڕ کەوتینە نێو چەتەکان، لە یەکەم دەسرێژدا هەر دووکمان پێکراین، برینی من کاری نییە، ئەو لە سەریاندا، کەوتن و گیاندانی یەک بوو! بە برینداری و قوونە شەڕ، پاشەکشێم کرد. تا دوا فیشەک دەستم کردەوە، بەڵام ئەوان زۆر بوون، ناچار هەڵاتم.

ــ بڕوا ناکەم! سەعید چەند ساڵە نۆکەری خۆمە، چۆن بەو زووانە دەکوژرێ؟! ئەو بۆ دە کەس ئاوڕ ناداتەوە! دەبێ وا نەبێ! وا نییە، نەکوژراوە، تۆ بە چاوی خۆت دیت؟

ـ بەڵێ، شانبەشانی یەک دەڕویشتین، لە تەختی نێو چاوانی درا، ویستم دابەزم و هەڵیگرم و بیرڕفێنم، منیش پێکرام و دەرفەتم نەبوو، هەڵنەهاتبام منیش دەکوژرام ئاغا.

(تۆ نەدەکوژرای، پیاوی خوێری قەت ناکوژرێ، حەیفە، حەیفە سەعید کوژرابێ و تۆ بمێنی، هەر کەس بێ، زۆر ناپیاوە سەعیدی کوشتووە! ناپیاویی منە! من ناپیاوم! سەعید بۆ ئەوەنەدە نەدەبوو نۆکەری من بێ! بە خوای حەیف، حەیف لە دەستم دەرچوو، دەستی شکاوم، پیاوی وام دەست ناکەوێتەوە. گوللە چەند بێوەفایە!کەس ناناسێ. دەبوو شەرمی لە سەعید کردبایە و لە حاندی سارد بایێتەوە!

ڕەشیدخان بەدڵپڕییەوە رووی وەرگێڕا ودەسرەکەی دەرهێنا.

هەمزەبەگ دڵسۆزانە دەستی خستە سەرشانی و سەبرێ سرتاندی بەگوێیدا:

ـ عەیبە! بۆ نۆکەرێ دەگریت؟! تازە کار وای لێ هاتووە، بە جێی ئەوە وەرە ئەو ئەمینانە رازی کەین بێ دەنگەی لێ بێنن، دەنا...

ـ دەنا چی؟ رەسووڵ دەگرن؟

ـ نا، خۆمان تووشی چەرمە سەری دەبین، رەسووڵ چاوی دەرێ، ئەو نا یەکی دی، چی زۆرە، نۆکەر، لە سەعید باشترت بۆ دەگرم، تازە ئەو رۆییوە، زیندوو نابێتەوە، پشتی من بەرمەدە، خۆم ئەوانە رازیدەکەم، ماڵ و منداڵی سەعیدیش بەئەستۆی خۆم، ئەوانیش قایل دەکەم لە سەری نەڕۆن و سەری بنێنەوە، ناهێڵم تۆ زەرەر بکەی، هەر چی بێ، سەعید من ناردوومە، بۆ کاری من خۆی بە کوشت داوە، خۆم هەموو زەرەر و زیانێ دەگرمە ئەستۆ، تۆ لە هەموو شتێک تەریک بە، هیچ مەڵێ، خەرجەکەم لێ گەورە مەکەوە! با خزمایەتییەکەمان نەچێ.

ـ جا بە کاری چ دێ؟ تازە من سەعیدم لە دەست داوە مامە هەمزە، چم لە دەست دێ؟

تف هەڵاوێم نێو چاوانی خۆم دەگرێتەوە، لەبەرتۆ چم پێ ناکرێ دەنا پیاوی وەک سەعید بۆ ئەوەی نابێ بخرێتە پشتگوێ، من لە هەموو لایەک شانازیم پێوە دەکرد. هەمووئاغاکان بەخیلیان پێ دەبردم، پیاوی وەک ئەو لە موکریان بێ وێنەیە، داخی بە جەرگم، تازە تا قیامەت نۆکەری وام گیر ناکەوێتەوە.

ئیستیوار ڕەزایی لە هیچ حاڵی نییە، هەر تەقەی گوێی دێ، هەمزە بەگ بردییە دیوێ، بە فارسی لە ئەوەڵەوەی بۆی دووپاتکردەوە، ئیستیوار ڕەسووڵ دەخوازێ. ڕەسووڵ لە حوزورە، ئیستیوار قەڵەم و کاغەزی دەرهێنا باس و خواس بنووسێ، گوتی:

ـ بۆ چوونە ئەو کێوە؟!

ـ سەر کار ئیستیوار! هەر وەک خۆت ئاگاداری، ئەو هەتیوە شوانە گیرابوو، خۆم گرتبووم، هەڵاتووە، شەوێ هەڵاتووە، ئاغا ئێمەی وەدووخست بیگرینەوە، لامان وابوو چووەتە هەزار ئەشکەوت، ئاخر ئەوێ زۆر چڕە، لەشکر تێی کەوێ ون دەبێ، گەیشتینە نێو کێو وەبەردەسڕێژیان داین، ئەوەڵ سەعید پێکرا، من دابەزیم هەڵگرمەوە، منیش پێکرام، هەر ئەوەندەم توانی خۆ نەجات دەم.

ـ زۆر بوون؟

ـ زۆر و کەم نازانم، حەوت هەشت تفەنگ تەقەیان دەکرد، ئەوەی ڕاستی بێ، من زۆر ترسام، جوان تێ نەفکریم.

ـ لێرەوە دوورە؟ ڕێی چەندە دەبێ؟

ـ دوورێکی وا نییە، ڕێی سەعاتێ، سەعات و نیوێ بە سواری دەبێ.

ئیستیوار مات بووە، ئەوەی نووسی و قەڵەم و کاغەزی نایە گیرفانی. چاوێکی لە هەمزەبەگ کرد، گوتی:

ـ ئاغا! تۆ دەڵی چی؟

هەمزەبەگ لای وایە ئەوەی ڕەسووڵ گوتویە ڕاستە، چاوێکی لێدەکا، ڕەسووڵ بە بزەیەک ئاغای تێگەیاند، بۆ شوێنە گومکێیە چەتە لە گۆڕێدا نەبووە.

هەمزەبەگ گوتی:

ـ تۆ چۆن دەڵێی من وادەکەم سەرکار ئیستیوار. پیاو بنێرم تەرمەکەی بێننەوە؟

ـ چۆن وا دەبێ؟ ئەی بە پاسگا ڕاناگەیێنی؟

هەمزەبەگ دەستی کرد بە بەخەڵدا، دەریهێناوە و کردی بە گیرفانی ئیستیواردا، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ بێ بەلا بی پاسگای بۆ چییە؟ ئەوە تۆ پاسگا، دەڵێی چی؟ چەتە کوشتوویە شکایەت لە کێ دەکەی؟ خۆم ژن و منداڵی ڕازی دەکەم، ئەگەر تۆ ڕازی بی، ئەوەش

دەم شیرینی بوو، خستمە گیرفانت، پێنسەد تمەنە، دەمی ئەوانی دیشم بۆ شیرین کە، پاشان قەرەبووی دەکەمەوە، بە سەر خۆمیەوە ناهێڵم، من کارم بە تۆ دەبێ، تۆش هەروا.

دەستی ئیستیواری گرت و چوونەوە لای ئەوانی دی.

پاش وتووێژێکی زۆر، رایان هێنایە سەر ئەوەی ئیستیشهاد بنووسن. ئیستیوار ئیستیشهادی نووسی. ئەوانەی لەوێ بوون مۆر و ئیمزایان کرد. ناردیان بە دووی خەڵکی نێودێدا و حەوت کەسی نێو دێش مۆریان کرد. ئەو ئیستیشهادە بۆ هەلاتنی حەمە شوان بوو، باسێ لە کوشتنی سەعید لە گۆڕێدا نییە.

دوانیوەڕۆیە، نیوەڕۆژە خوراوە، ئەمنییە لە دێدا نەماوە. ئەحمەد فەڕاش چووەتە شار بۆ خەلاتی.

لە نێو دێ قاو بلاوە، دەڵێن چەتە هاتووە! هەزار ئەشکەوت پڕە! سەعیدی نۆکەری رەشیدخان کوژراوە! رەسووڵی نۆکەر بریندارە! لەوانەیە ئەمشەو بێنە سەرمان، کێ چی هەیە قایمی کا.

ئامینی خێزانی رەسووڵ بە گریان و خۆڕنین بە بەرگەڕەکدا رووەو قەڵا دێ و ژن و پیاو، گەورە و بچووکی تازاوا بە دوویەون. چوار پێنج سەرە ژن و کەیخواداژن قۆڵیان گرتووە و دڵخۆشی دەدەنەوە و پێ بە پێی گەییونەتە دەرکی قەڵا.

دەروازە کراوەتەوە و حەوشە پڕە لە ژن و پیاوی رەعیەتی. ئامین بە دەست و پلەوە بەند نابێ، هاوار دەکا و دەگری.

بە دەنگی ئامینەوە، عەدلە خانم هاتە خوارێ، ئامین و ژنانی بردە سەرێ، رەسووڵی نیشان ئامیندا، چاوی پێیکەوت، ئۆقرەی گرت و بێ دەنگ بوو.

بە دەستووری ئاغا، پازدە بیست پیاوی قۆچاخ چوون و تەرمی سەعیدیان هێناوە. حەوشەی قەڵا جەنجاڵە. دەستەیەک ئاو گەرم دەکەن. چەند کەسی لێزان و بە دین لە سەر تاتەشۆر تەرمی سەعید دەشۆن. برینی سەری وەک کانی خوێنی لێ هەڵدەقوڵێ، لۆکەیان لە ولات بڕیوە و لە برینیان ئاخنیوە، خوێن بەربەست نابێ!دڵۆپ دڵۆپ بە تاتە شۆردا دەتکێتە خوارێ و تێکەڵی ئاوی جۆگەی حەوزەکەی حەوشە دەبێ و لە خوار دێوە دەچێتە نێو زەوی و سەدان بنەگیا و دڕووی تینو پاراو دەکا بەهاری داهاتوو پەنج بەستنەوە بالا بەرزکەنەوە و تۆوی بە ولاتدا بلاو بێتەوە.

دەنگی گریان لە دیوی ژنانەوە دەگاتە، حەوشە، دڵی پیاوانی وەکۆڵ هێناوە، ناسکێ خانمی خێزانی ڕەشیدخان شیوەنگای داناوە و شین دەگێڕێ، بە دەنگی بەرز سەعید دەلاوێنێتەوە:

وەی ڕۆ وەی ڕۆ
گەورە نۆکەری ڕەشیدخان ڕۆ
شێرە پیاوەکەی موکریان ڕۆ
ئازا و بە جەرگی قەڵای ڕەشیدخان
برای هاوپشتم تۆ بووی سەعیدگیان
بۆ بە جێت هێشتین بەو دەس و بردە؟
کوا وادەی کۆچ بوو؟ منداڵت وردە.
وەی ڕۆ وەی ڕۆسەعیدی ئازا و
منداڵ وردم ڕۆ.

ناسکێ هێندە بە سۆز سەعید دەلاوێنێ، ئەوەی گوێی لە دەنگییەوە، بێ ئیختیار بانگی گریان هەڵیدەدێرێ.

عەدلە خانم لە ناسکێ بە کوڵتر دەگری: خۆ بە تاوانبار دەزانێ و زاتی نییە تاوانەکەی بدرکێنێ، کوڵوکۆی دەروون بە قوڵپەی گریانەوە دەرئەدا.

دەما دەمی عەسرە، ئەحمەد فەڕاش لە شار هاتۆتەوە خەڵاتی بۆ سەعید هێناوە. کفن بە باڵای بڕدرا و کرایە بەری. خوێنی سەری ناوێستێ، کفن بە خوێن گوڵ گوڵە.

دارە تەرم لە چارەوێ هەڵبەسرا. هەمزەبەگ و زاواکانی سوار بوون. خەڵکی تازاوا، بە دەستووری ئاغا، ماڵ و پیاو، سوار و پیادە بۆ بەڕێ کردنی تەرمی سەعید سازبوون، ژن و پیاو، ئاغا و ڕەعیەت لە حەوشەی قەڵا تێکەڵن.

ناسکێ لە نێو حەشیمەت ڕووی هەڵماڵی و بە دەنگی بەرز بانگی ڕەشیدخانی مێردی کرد:

ــ بڵێ چارەوێم بۆ زینکەن، منیش لەگەڵ سەعید دێمەوە.

ڕەشیدخان بێ ئەوەی قسە لە قسەی ناسێکدا بکاتەوە، بانگی حەسەن مەیتەری کرد و فەرمانی سازکردنی چارەوێی دایە.

حەسەن مایینی زین و لەغاوکراوی هێنایە دەرێ، ئەحمەد فەڕاش چووە یارمەتی حەسەن مەیتەر و مایینەکەیان بردە بەر ئاخوڕی حەوشە، ناسکێ خانم چووە سەر ئاخور و پێی لە ئاوزەنگی نا و سوار بوو. ئەحمەد جڵەوی مایینی گرت و بوو بە جڵەوداری ناسکێ.

تەرمی سەعید لە دەروازەی قەڵاوە چووە دەرێ و سوار و پیادە وەدووی کەوتن. ڕەشیدخان بە سوارییەوە لە حەوشە وەستاوەو تەماداری هەمزە بەگە.

چارەگە سەعاتێکە هەمزەبەگ چووەتە لای ڕەسووڵی نۆکەر، سرتوخورت سەریان ناوە بە سەری یەکەوە و دەچپێنن بە گوێی یەکدا.

ڕەشیدخان بێ ئۆقرە بانگی کرد:

ــ مام هەمزە! جەنازە ڕۆیشت، هەر ئێمە ماوین.

هەمزەبەگ ڕەسووڵی بە جێ هێشت و بە پەلە هاتە حەوشە. کویتەی لە دەستی حەسەن مەیتەر گرت و سوار بوو، بە جووت وەدووی تەرم کەوتن.

ئاوایی خەوتنە. نێو دێی بژوێ شڵەژاوە. ئەوەی دەستی دار بگرێ و پێی ڕۆینی هەبێ، وەدەرکەوتوون و دەنگیان یەک و تێکڕا دەگرین، شیوەن ئاوایی گرتۆتە بەر. تەرمی سەعید لە مزگەوتە. قورعان خوێن بە گریانەوە لە سەری دەخوێنن، هەمزەبەگ و ڕەشیدخان و قادرخان لە بەر مێحرابەوە شانبەشانی مەلا دانیشتوون، ڕەشیدخان بە کوڵ دەگری. قەبرکەن چوون بۆ قەبران.

ناسکێ خانم چووەتە ماڵی سەعید، ژنانی بژوێ تێڕژاون، شین و گریان و قوڕپێوانە. خێزانی و کچەکانی ڕوومەتیان بە نینۆک شێو بڕیوە و دادڕ دادڕیان کردووە و پەلکەیان بڕیوە. مەلێعای خێزانی بە دەم گریانەوە دەڵێ:

ــ دەبوو هەر پاش نیوەڕۆ زانیبام سەعید کوژراوە! ئەسپەکەی بە زین و لەغاوەوە، بێ سوار هاتەوە بەر دەرگا، ئەی کوێر بم بۆ نەمزانی؟ دەبوو زانیبام.

ژنان ئەوندە گریاون هیچی نووزەی دەرنایە. منداڵە وردەکانی سەعید بە دەستی ژنانەوەن و دەیانبەنە ماڵی خۆیان.

شەو لە نێوە لای داوە. قەبرکەن خەبەری تەواو بوونی قەبریان ناردەوە. تەرمی سەعیدیان لە تابووت خست. بۆ چاوپێکەوتن و ماڵاوایی یەکجاری، بردیانەوە بەر دەرکی خۆیان، ژنان تابووتیان لەدەست پیاوان دەرهێناوە، تەرمی سەعید لە نێو ژناندا

ونبووه، په پاڕانەوە، جار جار بە قسەی ناخۆش، پیاوان تابووتیان بەدەستهێناوە و رفاندیان بۆ قەبران. نزیکە و بەیان تەرمی خوێناوی سەعیدیان بە خاک سپارد.

سبەینێ پاش تاوکەوتن، ئاغاکان هاتنەوە مزگەوت. سەماوەر و ئیستیکان، چـادان و قەند و چا لەماڵی ڕەشیدخانەوە هێنرایە مزگەوت. خەڵکی بژوێ کـۆ بوونـەوە، دێهـاتی دەوروبەر بۆ پرسە هاتوون. قورعان خوێن لە چەند لاوە قورعان دەخوێنن. فاتێحا لە سەر فاتێحا دادەخرێ. سەماوەری ڕەژی قوڵتەقوڵت دەکوڵێ. چاپەز چا تێدەکا، چـا بـە نێـو خەڵکا دەگێڕن، دەستەیەک دێ و دەستەیەک دەڕوا. حەسەن مەیتـەر خـۆی کـرد بـە مزگەوتدا، دوای فاتیحا هەمزەبەگ بانگی کرد:

ــ حەسەن! یانی چی؟! خێرە؟

حەسەن لە خوارەوە قوت هەستایە سەر پێ، هەر لە جێوە توند گوتی:

ــ قوربان! ئەمشەو چەتە داویە بە سەر دێدا، ئەوەی وەبەردەست کەوتبێ، بردوویانـە، وەفریاکەوە.

خەڵکی تازاوا وە جموجۆڵ کەوتن، چاویان لە ئاغایە.

هەمزەبەگ بە دەنگێکی بەرز گوتی:ــ نەدامەت خۆی چاکە! قۆرتەکانی خراپـە. لـە لایەک جەرگم بڕاوە و کوڕم هیلاکە، لە لایەکی دی سەعید پشتی شکاندووم! ئـەوەش یەکی دیکە. خەڵکینە! هەموو گوێتان لێبی و شاهید بن، سەعید لە ملکی مندا کـوژراوە، تا بە رۆح زیندوو بم، ساڵی دە تەغار گەنم لە لایەن منەوە مەختەوی ماڵ و منداڵـی ئـەو بێ، بە پیاو و وڵاخی خۆمدا بۆی دەنێرم، خەرج و موخاریجی پرسە و نانی قەبرکـەن بـە ئەستۆی من.

دەستیکرد بە گیرفاندا و هەزارتمەنی دەرهێنا و دایە دەستی مەلاکەی بژوێ، گـوتی: ــ مامۆستا! خۆت بیاندەیە، بە پیاوی خۆمدا ئازووقـەی تـا بـەهاریان بـۆ دەنێـرم، ئـەوە خەرجی پرسە و میوانەکانە، لە لایەنی منەوە سەرەخۆشییان لێ بکە، کارەکە وایە، دەبـێ بڕۆم دەنا خۆم دەچوومە لایان، ئەوەی پێویستە تۆ پێیان بڵێ.

چاکە و پیاوەتی هەمزەبەگ زاری بە خەڵک کردەوە! ڕەشـیدخانی زاوای شـانازی پێوە دەکا، سەبارەت بە کوشتنی سەعید هیچی لەدڵدا نەماوە.

هەمزە بەگ هەستایە سەر پێ، هەموو دانیشتووانی مزگەوت هەستان و وەدووی کەوتن. لەو لای دێوە، خەڵکی بژوێ گەڕانەوە، تازاوایی وەدووی هەمزەبەگ کەوتن، سوار و پیادە روەو تازاوا کەوتنە رێ.

ئاغا چووەتە قەڵا. پیاوی ناردووە لە دووی رەسووڵ. نۆکەر لە حوزوورە:

ــ دەی رەسووڵ! چت کردووە بە چی؟ تۆڵەی ئەو هەموو خەرجەت کردووەتەوە؟ ئەو دوو سێ رۆژە پەستا پەستا گیرفانم هەڵتەکاندەوە.

رەسووڵ لە خۆباییە، بە بزەوە گوتی:

ــ نەغدینە وەگیرناکەوێ ئاغا، ئەو دێیەمان سەنگ و شووژن داوە، چوار هەزارتمەن پووڵ و هێندێ مت و مورووی قیمەتیمان گیرکەوتووە! هەزاریم داوە بە کوێخا شەریف و فەیزە، ئەوەش سێ هەزار مورووەکە.

پووڵ و مورووی لەبەردەستی ئاغا دانا.

هەمزەبەگ بە پێکەنینەوە هەڵیگرتن، هەزارتمەنی دایەوە بە رەسووڵ، گوتی:

ــ ئەمڕۆ من زۆر ماندووم، تۆش شەوێ نەنوستووی، ئەمڕۆ هیچ، بەیانی زوو وەرە دەچینە کانی توو، بەڵێنم بە عەتا داوە بەر لە هاتنەوەی دەبێ بووکم بۆ دابەزاندبێ. ئەو هەتیوە شوانە هەر وا بێ ئارەق لەدەستمان دەرچوو، ئەوەی هەیبێ هی منە، بە تالان دەیهێنین، لە بیرت نەچێ، زوو وەرە.

رەسووڵ ماتڵی ئەوە بوو ئاغا قسەکانی تەواو کا، بە پەلە گوتی:

ــ قوربان، لە بیرم نەبوو عەرزت بکەم، فەیزە دەیگوت کوێخا کەریم هیلاکە! شەپڵە لێیداوە و لایەکی چووەتە لاوە! دەیگوت لەو شەوەوە کە ئەو رووداوە روویداوە، کەس قسەی لێ نەبیستووە، لەوانەیە بمرێ.

ــ دەمرێ چاوی دەرێ، ئەو نا و کەسێکی دێ، با جارێ کچەتیوەکەی مارەکەم، پاشان چ دەبێ بە توون.

ماڵی کوێخا کەریم جەنجاڵە. دەستەیەک دێ و دەستەیەک دەڕوا. دوو شەو و دوو رۆژە کەس قسەیەکی لە کوێخا نەبیستووە. لای راستی چووەتەلاوە و لەسمە. تا ئێستا سێ جار یاسینیان خوێندووە. پوورەگوڵە گوتوویە چاکبوونەوەی ئەستەمە، زۆری مەدوێنن، شەپڵە لێیداوە.

مام حەسەنی خەزووری و مەلا کەریم و حاجی قادر و مام رەسووڵ و سۆفی مینە بە دیارییەوە دانیشتوون. نازەنینی خێزانی کوێخا سەماوەری تێ هاویشتووە و لە بەری دانیشتووە و فرمێسک هەڵدەوەرێنێ، چاو یەکە و فرمێسک هەزار!

کەوێ خوی کێشاوەتە نێوماڵەکە، دوو شەو و دووڕۆژە دایکی نەبێ، کەس نەیدیوە، دوو سێ جاریش مینای حاجی قادر چووەتە لای. لەو دەمەوە زەوادی نەبڕیوە و هیچ نەچووەتە دیوای دەروونی. تەنانەت لەگەڵ میناش نەدواوە! پاڵی داوە بە دیوارەوە و دەڕوانێتە کولاوکەی سەربان. دایکی جار و بارێ بۆ کارێ دەچێ، کەم و زۆر ناوێری بیدوێنێ! مینا پێی گوتووە حەمە هەڵاتووە، ئەویش عەبە بۆی گێڕاوەتەوە، بەڵام کەوێ بایەخێکی بە قسەی مینا نەداوە، تەنانەت چاوی لە کولاوکەکە نەترووکاندووە! رەنگە لە حەمە قەڵس بوو بێ، یان باوەڕی بە مینا نەکردبێ! کەس نازانێ.

قاوەڵتوونێکی درەنگە. دوو سوار لە کێوە بەر داویلەوە دێنە خوارێ، گەییونەتە دەوری دێ. هەمزەبەگ و رەسووڵی نۆکەر. خەڵکی کانی توو بە پێشوازییانەوە چوون. بەر لە هەموویان فەیزە درێژ گەیشتێ. ئاغا رووی لە فەیزەیە:

ـ فەیزە! لە پێشەوە برۆ بە ماڵی کوێخا بڵێ ئاغا دێ بۆ ئەوێ، زوو بگەڕێوە، ئەو ئەسپانە بەرە تاقەتیان کە.

فەیزە بە لۆقە لۆق وەجامبازە کەوت، خۆی گەیاندە ماڵی کوێخا، لە دەرگاوە خەبەری دانێ و بەرەو دوا گەڕاوە.

مەلا و حاجی و کەیخودا لە ماڵی کوێخا دەرپەڕین، چوونە پێشوازی ئاغا، بە گەرمە بەخێرهاتنیان لێکرد، جەماوەر وەدووی کەوتن و چوونە ژوورێ.

دیوەخان پڕە، زۆر بەیان بە پێوەن. هەمزەبەگ چووتە ژوور سەری کوێخا و لە حاڵی دەپرسێ:

ـ چۆنی کوێخا کەریم؟ بۆ خۆت هێناوتە حاڵی جاو؟! تۆ قەولتدا کەوێ لە عەتا مارەکەی، لە قەولەکەت پەشیمانی؟ دەیدەی، یان نایدەی؟

کوێخا حاڵی بووە، جوابی پێ نادرێتەوە، بە دەست ئاماژەی کرد بۆ مام حەسەنی خەزووری و دەڵێ ئەو وەکیلە.

هەمزەبەگ پاڵی داوە، رووی قسەی کردە مام حەسەن:

ـ تۆ وەکیلایەتی دەکەی؟

مام حەسەن چاوێکی لە خەڵکەکە کرد، گوتی:

ـ چت عەرزکەم ئاغا؟ کوڕ و کچ بە یەک رازی بن، من دەڵێم چی؟ هەر مەبارەک بایی دەوێ، خزم لە تۆ زاوا لە عەتابەگ چاکتر؟ شەرت کچ و کوڕە.

ـ رازی، یان ناڕازی، بە سەری بابم دەبی مارەبکرێ، ئەوە هیچ. بەیانی دێین و مارەی دەکەین، پاش دوو رۆژ دەیگوێزینەوە. لەوە گەڕێن، ئەمڕۆ بۆ سێ کار هاتووم، خوازبێنی و جەریمە و تالان و سووتانی ماڵی حەمە هەتیو! جەریمەتان دەکەم بۆ ئەوەی پیاوی وەک حەمە هەتیوتان تێدا هەڵکەوتووە! بۆ ئەوەی کەسێکی دی پێ لەو شکۆیەوە نەنێ و دەست لە رووی ئێمە بەرز نەکاتەوە، ماڵی دوو سەد تمەن جەریمەتان دەکەم، مەلا و گوڵەی مام کەریم و کوێخا کەریمی لێ دەرچێ، ئەوانی دی خۆسازکەن.

مەلا و کوێخا کەوتنە تکا و پاڕانەوە:

ـ ئاغا! ئەوندە زۆرە! بۆ کەم کەس بوود دەبێ، سندووقە سەری عەتابەگ کەمی بکەوە، ماڵی وامان هەیە نان و تووی خۆی نەبووە، دووسەدتمەن بەکێ بوود دەکرێ؟! خودا غەزەب لە حەمە بگرێ، ماڵی ئەو کەسە کاول بێ حەزی بەو کارە کردبێ، ئێمە بڵێین چی! ئێمە بۆ دەبێ بە ئاوری ئەوەوە بسووتێین؟ ئاغا! گەورەیی بکە، جووتبەندە سەد تمەن و رەشایی پەنجاتمەن جەریمەمان کە، چی لە ماڵی حەمە دەکەی بیکە، کەیفی خۆتە، حەوتەیەک مەودا بدە، خۆمان کۆی دەکەینەوە و دەیهێنینە خزمەتت.

هەمزەبەگ ماتبووە. سەری هەڵێنا گوتی:

ـ لاتان وا نەبێ من ئاغایەکی خراپم، خراپتان نەدیوە! لە هەندەران رەعیەت دەست لە ئاغا بەرز کاتەوە، بەوانە کار کۆتا نابێ! بەڵام من دڵ حیزم، دڵم زوو نەرم دەبێ، ئەوە کردم بە خاتری ئێوە، قسەتان ناشکێنم، جووتبەندە سەد تمەن، رەشایی پەنجا تمەن، بەیانی هاتمەوە بۆ مارەکردنی کەوێ، دەمەوێ، لە تۆم دەوێ مامۆستا! لە فەیزە و فەتاحی مەستێنە، فەتاح لێرەیە؟

فەتاحەکوێر لەبەردەرکەوە هەستا و گوتی:

ـ لە خزمەتام ئاغا.

ـ لە رۆییندا بتبینم، کارم پێتە، گوێت لێبوو گوتم جەریمەت نەکەن؟

ـ بەڵێ ئاغا! خودا لە گەورەییت کەم نەکات، سایەت لە سەرمان کەم نەبێ.

بە جەماوەری گوتیان: ئیلاهی ئامین.

هەمزەبەگ بەرەسوولی نۆکەر دەڵێ:
ـ برۆ بۆ ماڵی ئەو هەتیوە چی بە کار دێ بیهێنە دەرێ، بیانبە ماڵی فەیزە، ما باقی بە ماڵەکەوە ئاوری دە، با بنەماڵەکەی بلە جواڵ شوێنەواری لە ملکمدا پاک بێتەوە، هیچی نەهێڵی، فەیزە و فەتاحیش لەگەڵ خۆت بەرە.
مەلا کەریم چاوێ بە خەڵکەکەدا دەگێڕێ، جگە لە رەسووڵ و فەیزە، فەتاحە کوێریش هێندێ، ئاسەواری پێ خۆشبوون لە روخساری کەس بەدیناکرێ! ئەمجارەیش بە تکاوە رووی لە هەمزەبەگ ناوە:
ـ ئاغا گەورەیە، گەورە خاوەن دەسەڵاتە، بکوژ و ببڕ خۆیەتی، کەس ناتوانێ دەست بێنێتە رێی، تکایەکی دیکەم لە خزمەتی ئاغادا هەیە، گەورەیی بکا و تکام بگرێ، ماڵ سووتان شوومی باش نییە، موسوڵمان دەبێ بە سەر دەروونیدا زاڵبێ و قینی خۆی بخواتەوە، چاوپۆشی لە تاوانی بچووک نیشانەی گەورەیی گەورەیە، لە سووتمان چاوپۆشی بکە ئاغا، ئەوە خۆی گیراوە، چۆنی بە سەڵاح دەزانی، وا تەنبێی کە، خودا عەوێزی چاکەت بداتەوە.
هەمزەبەگ سوور هەڵگەڕاوە، بە گوڕەوە گوتی:
ـ مامۆستا! هەر تاوانێ دەبێ تۆڵەیەکی هەبێ، تۆ دەڵێی خۆی گیراوە؟ بەڵام ئەو هەر شەوی ئەوەڵ هەڵاتووە، ئەمڕۆ سبەی وەشاخی دەکەوێ و لێمان دەبێتە چەتە و ئەوانی دیکەش چاو لەو دەکەن و بشێوێنی دەکەوێتە وڵات، بشێوێنی لە وڵات بکەوێ ئێمەی ئاغاوات بەرپرسین، هەر رووداوێ رووبدا، ئێمە بەرپرسین، لێمان دەکۆڵنەوە. تا ئێستا وا بووە مەعمووری دەوڵەت چووبێتە دەرگای ماڵە رەعیەتێ؟ رەعیەتێ چووەتە پاسگای ئەمنییە؟کەس رێی پاسگا دەزانێ؟ کەس دوو قڕانی بە ئەمنییەیەک داوە؟ چەتەیەک تا ئێستا توانیویە دەرگاتان پێ بگرێ؟
دوێشەو لە ماڵ نەبووم، هاتوونە سەر تازاوا و خەڵکیان تاڵان کردووە، سەعیدی نۆکەری رەشید خان کێ کوشتی و منداڵی زەرد و سووری هەتیو کەوتن؟ چ مەعلووم حەمەی ئێوە نەیهێنابێتە سەرمان! دەبێ ئەوانە تەنبێ بکرێن و ببێتە پەند و ئامۆژگاری بۆ هی وەک حەمە هەتیو، ئێوە چ دەزانن؟ هەر ئەوە دەزانن کە لەبەرچاوە، بیری پاشەڕۆژ ناکەنەوە، خۆم دەزانم چ دەکەم، کەیخودام ناوێ. بە توورەییەوە خوڕییە رەسووڵ:
ـ لە خودات دەوێ بڵێم مەچۆ؟ دە بڕۆن، زوو وەرنەوە.

ڕەسووڵ و فەیزە درێژ و فەتاحە کوێر وەدەرکەوتن.

قاو کەوتۆتە نێو دێ: ئاغا دەستووری داوە ماڵەکەی حەمە شوان دەسووتێنن!! وەرنە دەرێ. وەرن. ژن و منداڵ کردوویانەتە سەربان، دەستی بێ دەسەلاتی دەدەن بە سینگ و رووومەتا و بەرۆک هەڵدەگوشن، چاوی پڕترسیان ئەسرین دەبارێنێ. کوڕ و کاڵی دێ لە دور وێستاون، بە هەناسە و حەسرەتەوە، لە دەروونَدا خۆ دەخۆنەوە. عەبە شێتیش لەوێیە.

ڕەسووڵ و فەیزە و فەتاح گەییونەتە ماڵی حەمە. لە دیوارەوە چوونە حەوشە. پاش ماوەیەک کەلوپەلی بایەخداریان هێنا دەرێ و بردیانە ماڵی فەیزە درێژ. لە گەڕانەوەدا، فەیزە لە جێی خۆ وشک وێستا! بەسەرسووڕمانەوە گوتی:

ـ ئەی بابەڕۆ! ئەوەتا! ئەوەی من لێی دەترسام لەوێ وەستاوە! چ بکەین کا ڕەسووڵ؟

پوورەگوڵە دەستی ناوەتە کەلەکەی و لە سەر چاڵە گەنمەکەی حەمە دێت و دەچێ ئەوانی دیوە، بەڵام ئەنەهوو نەیدیون، ڕووی وەرگێڕا.

ڕەسووڵ و فەیزە و فەتاح بێ ئەوەی چاوی لێ کەن، خۆیان بارێک کردەوە و بە پشتیدا چوونە ژوورەکەی حەمە. ماوەیەک مانەوە، پاشان هاتنە دەرێ، بێ ئەوەی باسێ لە چاڵەگەنم بکەن. گۆلکێش بەرەو ماڵی کوێخا ڕۆینەوە.

دووکەڵ لە کوولاوکە و دەلاقەوە وەک باخە گیا سەر دەکەوێ، قرچە قرچی دارودەستەک و کاریتە دەگاتە ئەوپەڕێ گەرەک، ژنان بە قرچەی دەروونەوە خۆ دەکەنەوە بە ماڵدا، کوڕە جەحێڵەی دێ خۆ ناگرن، توانای وێستان و سەیری ماڵەکەی حەمەیان نییە، بلاوەیان کرد. عەبە شێتیش لە دێ وەدەرکەوت.

پوورەگوڵە بێ قسە و باس چووەتە ژوورێ. ترسی لە چاڵە گەنمەکە بوو دەری هێنن، ئەوان کە باسی چاڵەکەیان نەکرد، ئەویش هیچی نەگوت.

نێوەڕۆیەکی دەرنگە. ڕەسووڵ و فەیزە و فەتاح لە حوزووری ئاغا وێستاون. هەواڵی تالان و سووتانی ماڵی حەمەیان دایە، بەڵام باسێ لە چاڵ و پوورەگوڵە نەکرا.

هەمزەبەگ هەستا، بە جەماوەری هەستان. هەموو هاتوونە حەوشە. فەیزە و فەتاح چوون ئەسپ بێننە دەرێ. هەمزەبەگ رووی کردە مام حەسەن:

ـ سبەینێ دێینەوە مارەی دەکەین، خانم و ژنانیش دەهێنم یەکجاری دیاری و شیرنی بخورێ، خۆسازکەن، بێ ئەوەی جوابێ ببیسێ، سوار بوو و وەڕێ کەوتن. خەڵک

دوورونزیک تا ئەو لای دێوە ڕەوانەیان کردن. فەیزە و فەتاح شانبەشانی ئاغا دەڕۆن. فەتاح گوتی:

ـ قوربان! فەرمووت کارم پێتە، دەفەرمووی چی؟

ـ چاک بوو وەبیرت هێنامەوە، لەگەڵ فەیزە شەوانە چاوتان لە سەر کەوێ بێ، بە نۆرە قەرەوڵ بن، شەوێ بە ڕەسووڵدا چەکتان بۆ دەنێرم، بۆتان قەرەبوو دەکەمەوە، ئێوە وەسەر منی ناخەن.

فەیزە و فەتاح بە جووت گوتیان:

ـ لە خزمەتی ئاغادایین.

سوارە لە کێوە بەر دوایلە وەسەرکەوتن. لە بەرزایی کێو ئاوڕیان داوە. کانی توو لە دووکەڵی ماڵەکەی حەمەدا ونە. گڕ لە نێو دووکەڵدا جار جار بلێسەی وەسەردەکەوێ. بۆنی سووتمان، تا لووتکەی کێو هەوای پڕکردووە.

١٩

بەیان ئەنگووتووە، بوولێڵـە ئاوێتـەی زوقـم و شـەختەی پـاییزە، زەوی زێوپۆشـە. تەڕیکەوتووە و ئەرز بەستەڵەکە، قوڕ بە پێوە کلاشە ناکا.

ئاسۆی خۆرهەلات بزەی لە سەر لێوە، مزگێنی رۆژی پێیە. قـەلای شـەو رووخـاوە شەو لە پاشەکشێیە.

هەوارساردە، ئاور خۆشبووە، بەرگی هەژار دڕاوە، عەبە بە پێیی خوووخدەی لە خـەو هەستاوە. سووتەمەنی هێنا و تەنووری داخست. دیو پڕ بووە لە دووکەڵ و رێی پشـووی بڕیوە، بە پەلە لە دیو دەرپەڕی، گەلازی کـردەوە و وەدووی خـۆی خسـت و چوونـە سەرکانی. ئەمڕۆ لە رۆژان زووتر هاتۆتە دەرێ، رەنگە لە خۆشی گەلاز بێ!

گەلاز نامۆیی ناکا. شانبەشانی عەبە لە چیمـەنی پشـت کـانی مەیـدانیان دانـاوە و هەڵدێن. عەبە سەر و دڵخۆش لەگەڵ گەلاز کایە دەکا، دەڵێی بـە ئـاواتی لـە مێژینـەی گەییوە! رەنگە واش بێ، ئاخر لە مێژ بوو بەو ئاواتەوە هەناسەی هەڵدەکێشـا، ئەوەنـدەی دەیدی وەک ژنی دووگیان مەگیرانی پێوە دەکرد ئاواتە خوازی ئەوە بوو رۆژێ گەلاز سەگی ئەو بێ، ئەمڕۆ بە ئاواتی خۆی گەییوە.

بە دەم هەلاتنەوە چنگاوشی یەک دەبن، عەبە خۆی بۆ دەخا، گەلاز سـواری سـەری دەبێ، هەڵدەسێتەوە و هەڵدێ، بە دەم هەلاتنەوە راوێچکە دەکا، عەبە رەپێـی دەکـەوێ، پاشووی دەگرێ، گەلاز وەردەسووڕێ ودەستی دەبا بە دەمدا، بێ ئـەوەی ئـازاری بـدا، بەری دەداتەوە و هەڵدێ، عەبە دەیگرێتەوە و سواری سەری دەبێ، یەکتر دەگەوزێـنن، دەڵێی دوو لفن. عەبە وەژێرکەوتووە، گەلاز قەپی لێدەگرێ و رایدەوشێنێ، بەلام ئێشـی پێ ناگەیێنێ. لە پڕ عەبەی بەرداو رووەو کێو بە وەڕێنەو رۆیی!

سەڵتەیەکی قۆچاخ لە ئاسۆگی پەچەخرەوە بە کرژی خۆی بەرداوە. گەلاز گەییوەتێ، دارەرۆچکەی بووە! دەڵێی کایەی لەگەڵ دەکا! ئەرێ کایە دەکەن! سەڵتە و گەلاز بە کایەوە هاتنە خوارێ، نزیکبوونەوە. عەبە ناسییەوە، حەمەیە.

عەبە بە سەر سوورمانەوە گوتی:

ـ ئەمە تۆی گەوجە پیاو؟! بە لای خۆمەوە ئەموت ئێستا لە حەفت کێف تێپەڕ بووە! بۆ چ تەنیای؟! کەوێ ها لە کوێینە؟

حەمە بە پەشێوییەوە گوتی:

ـ هەر باسی مەکە! پیس قەوماوە عەبەگیان!

ـ هەڵبەت کەنیشک براگەماڵ لە تەکتا نەهاتییە! واسە؟

ـ بریا ئەو نەهاتبا و من بە ئەستۆی شکاوم نەچووبام، ئەو هات، بەڵام لێیان سەندمەوە، گیرام! ئەمشەو لە کونە ڕەشی قەلا بووم، نازانم کێ بوو! بوو بە فریشتە و رزگاریکردم، ئەوەندە دەزانم ئافرەت بوو، زۆرم هەوڵدا بزانم کێیەر بەڵام راستی نەگوت، بە نازداری تێگەیشتم، ئەو نەبوو، ئەو بایە دەیگوت. نەرم و شلی دەستی،بۆنی سمڵ و مێخەکی لە خانم دەچوو! بڵێی عەدلە خانم بووبێ؟! ئاخر چۆن ئەو کاری وا دەکا؟ هەرچی بیر دەکەمەوە ئەقڵم بڕ ناکا، دەڵێی خەونم دیوە! ئاخر بە سەر هاتی ئەمشەوی من بە قەت دە ساڵە! زۆرتر لە سەر گورشتە دەچێ، خۆم باوەڕ ناکەم! تۆ باوەڕ دەکەی عەبەگیان؟

عەبە بۆ دڵەنوایی دەستی خستە سەر شانی و لە سەرەخۆ گوتی:

ـ لەوەتی تۆم دییە درۆت لەگەڵما نەکردیە، بۆ چ باوەڕ ناکەم؟ هەڵبەت واسە، بیوە. دەی خاس، کەوێ چەی پێ هات؟

ـ باسی ئەو مەکە شەرمەزاری بووم، بوومە هۆی ئازار و ئابڕووچوونی، تازە رووی دیتنی ئەوم نییە، رووی لای کەسم نییە، تەنانەت تۆش، ئێستاش بۆیە هاتووم هەواڵم بە کەوێ بدەی، بێتوو نەزانێ من هەلاتووم، دیق دەکا، عەبەگیان!

لە تۆ زیاتر کەس شک نابەم، ئەمجارەش زەحمەتەکە وەبەر تۆ دەدەم، کەوێشت نەدی، مینا ببینە و بەو بڵێ، ئەو پێیدەڵێ. لە لایەن منەوە ماڵاواییان لێبکە.

خەم و خەفەت بۆ عەبە داباری، شادی و خۆشی بە تالان چوو، دەستی کردە ملی حەمە و بەرەو ماڵ بوونەوە، گەلاز بە پێی ئاوان دەڕوا، سەری بەرداوەتەوە و کلکی خەواندووە، دەڵێی هەستی بە دڵتەنگی ئەوان کردووە!

تاو بان لە گەلایەک کەوتووە. عەبە، حەمەی تەنیا لە دیودا جێ هێشتووە و لە دیــوی دەرەوە دەرگای لە سەر هەڵپێکاوە.

باریکە ڕێی دێکۆن و کانی توو کوێر بۆتەوە، هاموشۆی کەسی بە سەرەوە نییە، جار و بارێ عەبەی پێدا دەڕوا، یان بە ڕێکەوت هــەڵــکەوێ کەســێ ڕێــی بکەوێتــە ئــەوێ باریکەڕێ وەک توولە مارێ بەنساری هەزار ئەشکەوتدا لابرۆپێچ پێچ وەسەرکەوتووە و بە خۆرەتاوی بەردە دەنگدارەی هەزار ئەشکەوتدا قۆرت قۆرت و مارپێچ دەڕواتە خوارێ و بەشیوودۆڵدا دەچێتە کانییە بەردینە، لەوێڕا بە بــەر مێرگــە گــەورە و گــوێی چۆمــدا دەچێتە کانی توو.

قاوەڵتوونە، عەبە لە نسارەوە ئاوای خۆرەتاو بووە، گەییوەتە بەردە دەنگــدارە و بــەر ئەشکەوتەکان. دوو سوار دوور وەدەرکەوتن، گەییونەتە کانییە بەردینە، بە شیو و شــیودا بەرەو لای تێهەڵگەڕان. سوارە هەر دێن و نزیک دەبنەوە. عەبە لە کەلێنــە بــەردا خــۆی حەشار داوە. سوارە بە بەر چاوی عەبەدا تێپەڕ بوون، هەر دووکیان چەکــدارن، یــەکیــان ڕەسووڵی نۆکەرە، عەبە ئەوی دی ناناسێ، بــە وتــەی حەمــە، دەبــێ ئــەویش ســەعیدی نۆکەری ڕەشید خان بێ.

سوارە بە دۆڵی بەردە دەنگدارەدا تێهەڵبوون، لە پێچی شیو ون بوون.

عەبە لێیان دووشکە! پەناپسکێ و ماتەمات بە کێودا هــەڵــگەڕاوە. چــووە بڵــیندایی، جێیەکی وا کە بە تەواوی نێو دۆڵی بەردە دەنگدارەی لێوە دیار بوو، لە پەنا بەردێ خۆی مات کرد و سوارەی خستە ژێر چاوەدێری.

سوارە گەییونە دووشیوانێ، هــەر یــەک بــە دۆڵــێکدا جیــا بوونــەوە. یــەکیــان لــە چارەوێکەی دابەزی و بە پەلە هەڵگەڕا، چووە بنــە بــەردی بــەرزایی کێــو و دانیشــت. سوارەکەی دی گەییە بەرانبەری، لە نەکاو تەقە لە تفەنگەوە هات و سوار گلا! عەبــە لــە جێی خۆی بە چەشنی دا ترووسکا، هەستایە سەر پێ و خۆی بۆ نــەگیراوە، ســەر بــەرەو خوار رایکرد. ئەو ڕاکردنە کە ڕایکرد، تا سەر ئاوەکەی کانییە بەردینە ئــاوڕی نــەداوە، هێندێ ئاوی خواردەوە و ڕێی گرتەوە بەر.

عەبە زۆر ترساوە! هەر دەڕوا و ئاوڕ دەداتەوە، جار لەگەڵ جار بــاوی لاقــی تونــدتر دەکا. گەییوەتە مێرگە گەورە و سەرچۆم، ئاوایی کانی توو دیارە، هەست بــە ئــاوەدانی

دەکا، وردە وردە ئەهۆن بۆوە و ترسی وەلا نا. تەقە دەستی پێ کردەوە! تەقەیەک، یەکی دی، تا سی تەقەی ژومارد و کۆتایی پێ هات.

عەبە گێژ و مەنگ بووە! نازانێ کامیان بوو ئەوی دی کوشت! سەری سوڕماوە! بۆ کوشتی؟ هەرچی بوو زۆر ناپیاوانە کوشتی. هەر وا لەو گێژاوەدا بوو، لە نەکاو هەستی بە دەنگە دەنگی ژنان کرد! سەری هەلێنا، گەییوەتە دەراوی چۆم و بەرانبەری ئاوایی دەستە ئافرەتێ لەوبەر، لە سەر دەراو حاجەت و پەڕۆوپاڵ دەشۆن.

جاران لە دوور عەبەیان دیبا، بە پیریەوە دەچوون و جەفەنگیان لەگەڵ لێدەدا، کایە و چنگە پڵماسکێیان لەگەڵ دەکرد، دەیاندا بە ئەرزیدا، تا ماندوو و تووڕەیان دەکرد، تووڕە دەبوو وقسەی ناحەزی پێ دەگوتن و دەتۆرا. کچان دەستیان لە مل دەکرد و دڵیان دەهێناوە جێ و ئاشتیان دەکردەوە. ئەمجار وا نین؟ مڕومۆچ، بێ دەنگ، بە کاری خۆیانەوە خەریکن، کەس پێناکەنێ! ماتەمیان لێ دەبارێ! دەڵێی رووداوێ رووی داوە! تەماشای عەبە دەکەن، وەنەبێ نەیاندیبێ، ئەی بۆ نایدوێنن؟! عەبە لە پردەباز پەڕیەوە ، وەکو جاران لێیان چووە پێشێ:

ـ سەلامەلێ دادەگەل! بەلا دوور بێ! چەس؟ بۆ چە خەمینن! ئا تۆ خوا وە منیچ بێژن با چکێ بگیرم!

لە نێو کچاندا، مینا جوابی داوە:

ـ خودا گریان نەدا عەبەگیان، راوەستێ حاجەتەکانم کۆوەکەم، بە دەم رێوە بۆت دەگێرمەوە.

مینا دەزانێ عەبە دڵسۆزی حەمەیە، هەر نەبێ هەواڵێکی دەزانێ، قاپ و کەوچکی کۆ کردەوەو رێکەوتن.

ـ قەوماوە عەبەگیان! شەوێ حەمە هاتبوو کەوێ هەڵگرێ، پیاوی ئاغا پێیان زانی و گرتیان، لەو دەمەوە بێ سەروشوێنە،کەس نازانێ چی بە سەر هاتووە. لەو دەمەشڕا کە کوێخای بابی کەوێ زانیویە، بێ سەروزمان کەوتووە، پوورەگوڵە دەڵێ شەپلە لێیداوە! هیلاکە! لایەکی چووەتە لاوە، لە مردنە، کەوێش وەک شێتی لێ هاتووە! کەس ناوێرێ توخونی کەوێ، دووجار چوومەتە لای، لەگەڵ منیش قسە ناکا! تەنانەت چاویشم لێ ناکا! یا خودا کەس وای بە سەر نەیە عەبەگیان، کوێر بم بۆ ئەو چارەنووسەیان.

مینا بە لۆی دەسماڵەکەی چاوی سڕی.

عەبە گوتی:

ــ بێژی لە تەک منیچا قسە نەکا؟ ئاخر من خەوەر خۆشم ها پیٚ! ئەگەر بێژم پـیٚ لـە خۆشیا باڵ ئەگرێتەو! مزگانیم ها پیٚ!

مینا سەرسام لە جیٚ وەستاوە! بە پەلە گوتی:

ــ خۆش مزگێن بی عەبەگیان! من لە بری ئەو مزگێنیت دەدەمیٚ، چییە؟

ــ بە لای کەسەوە نایژی؟

نەبە خودا، چییە؟ دەبیلیٚ دڵم تۆقی!

ــ حەمە ئیمشەو دەرچیوە، ئێسە ها لە دیٚ کۆنا، ئەو منی ناردیە خەوەر بەم بە کـەویٚ و میمکەگوڵە؛ وتی، ئەگەر چاوو نەکەفتە کەویٚ، وە مینا بێژە، ئەو پی ئێژیٚ، ئەچی؟ مینا لە خۆشیان ئاو بە چاویدا دێتە خواریٚ و زاری وێک نایێتەوە، بە پەشۆکاوییەوە گوتی:

ــ ئەی ناچم؟! لە خودام دەویٚ، لە بەر تۆ و حەمە نەبایە، پـڕ بـە زارم ئێسـتا هـاوارم دەکرد، دەمگوت حەمە هەڵاتووە، لە ئێوارەوە خەڵکی ئەم دێیە دەڵـێی مردوویـان لـیٚ مردووە، ئێستا دەچم، چۆن ناچم عەبەگیان؟

مینا و عەبە گەییونەتە نێو دیٚ، مینا بەرەو ماڵی خۆیان عەبە بەرەو ماڵـی پوورەگوڵـە لەیەک جیا بوونەوە.

لە وای ئێوارەوە، لەو دەمەیڕا دەنگی رەسووڵی نۆکەر بەرز بۆوە و حەمـەی گـرت، یەک وچان پوورەگوڵە بە نێو ژوورەکەیدا دێت و دەچیٚ، مەگەر ئەو دەمـەی کـە زۆر شەکەت و ماندوو ببوو و خەو بردییەوە، دەنا پێی وەبەر خۆی نەداوە و هەر دێتو دەچیٚ. تووڕەیە، ئاوڕی لـیٚ دەبێتـەوە، کـەس نـاوێریٚ خـۆ لـە قـەرەیدا، تەنانـەت ژنـانیش نەیناتوێراوە دەرگای لیٚ بقەڵشێننەوە و هەواڵی حەمەی لیٚ بپرسن! ئەو دەمەیکە چبـووە لای کوێخاش، کەس نەیوێرا بوو باسی حەمە بکا. ئێستا هەروا بە نێو ژوورەکەیدا دێت و دەچیٚ. لە دەرکەیان دا! تەقەی دەرگا بۆ ماوەیـەک رایگـرت. دیسـان کەوتـەوە سـەر رەوتی رۆینی، دیسان لەدەرکەیان داوە. بە تووڕەییەوە دەرکـی ژوورەکـەی کـردەوە، هەر لەوێوە دەنگی دەدا:

ــ کێیە؟ وەرە ژووریٚ، دەرگا دانەخراوە.

عەبە شرەبار و کزەڵۆک خۆیکرد بە ژووردا:

ــ میمکەگیان! سەڵامەلیٚ، بێمە ماڵەو؟

ـ وەرە بزانم دەڵێی چی شەل و شێتە؟
عەبە وە ژوورکەوت، بە زمانێکی خورپێخەرانەوە گوتی:
ـ خەوەرێ فرە خۆشم ها پێ! مزگانی خاسم گەرەکە، ئەگەر خاس نەوێ نایژم پێت.
ـ مزگێنی چی شێت و وێتە؟ تەواو بوو، مانگا مرد و دۆ بڕا! ئەوەی تۆ باسی دەکەی شەوێ گرتیان، باسی چم بۆ دەکەی؟ گاڕانی دێیان بە تـاڵان بردبـوو، هـەواڵـی مانگـا بەڵەکیان دەپرسی؟! تۆش وات بە سەر هاتووە.
ـ ئەمە توو ئێژی چ میمکە؟! مانگای چە و گاڕانی چە؟ من ئێژم خەوەرێ خۆشم هـا پێ، مزگێنیم گەرەکە، خەوەر حەمەم ها پێ! ئیمشەو دەرچووە! ئیسەها لە دێ کۆن، ئـەو منی هەناردیە خەوەرت بەم پێ، توو چەم بۆ ئەگەڕ نیتەو؟
پوورە گوڵە بە چەشنی راپەڕی و بەرەو عەبە هات، عەبە لە جـێ داترووسـکا و دوو سێ هەنگاو پاشەکشێی کرد!
هەموو لەشی پوورەگوڵە وەلەرزین کەوتووە، چرچولۆچ لە نێو چاوانی بـەدیناکرێ، لێوە چرچۆڵەکانی سوور هەڵگەڕاون و پڕ بوون لە بزە، چاوە سیسەکانی گەش بوونـەوە و ئەستێرەی گەلاوێژیان تێدا بەدیدەکرێن وخوڕ خوڕ ئەسـرینی شـادییان لـێ دەبـارێ، عەبەی لە ئامێز گرتو رایمووسی، بێ باوەڕانە گوتی:
ـ درۆ ناکەی سەگە شێت؟! ئەگەر وا بێ مزگێنیت دەدەمێ، مزگێنی باش.
ـ درۆ بۆ چە؟ ئەگەر درۆ بێژم خوا بمکوژێ.
ـ دوو لە تۆ، خودا نەکا، ئەمشەو ناسبەی شەوێ دێم بۆ لای، مەیەڵە بڕوا با چاوم پێـی بکەوێ، ئەگەر رۆیشتەوە وەرە ئێرە هێندێ نان و پێخۆر بەرە، کەی دەڕۆیەوە؟
ـ چکێ ناو دێ ئەگەڕم و ئەچمەو.
مینا قاپ و کەوچکی لە ماڵی خۆیان دانا و بە بیانووی کارەوە چوو بۆ ماڵی کوێخـا. بەر دەرکی ماڵی کوێخا جەنجاڵە. دەستە دەستە ژن و پیاو بۆ ئەحواڵپرسـی لـە هاموشـۆ دان. مینا گەییە حەوشە و کوێخا ژن بە روویدا هات، بە گریانەوە گوتی.
ـ مینا گیان! چم لێ دەکەی؟ کچەتیوەکەم لە دەسـت دەردەچـێ، بـە قوربانـت بم، رەنگە ماری بە تۆ بگیرێ، زوو زوو سەری لێدە بەڵـکو بێتـەوە سـەر رێ و لـە کـەری شەیتان دابەزێ!

ئەحمەدی مام حەسەن لەبەر هەیوانە. مینا سوور هەڵگەڕاوە و لە شەرمان جوابی نازەنینی خوشکی ئەحمەدی پێ نادرێتەوە. ئەحمەد بەو هیوایە کە دەرفەت بێنێ و بە ئارەزوو لەگەڵ مینا بدوێ، خۆی هاویشتە تاریکایی نێو دالان، مینا بە پەلە خۆی کرد بە دالاندا، وەک هەورە برووسکە تیژ بە شانی ئەحمەد تێپەڕی. ئەحمەد هەر ئەوەندەی دەرفەت بوو بڵێ:

ـ میناگیان! شەوێ درەنگ بنوو، دێمە سەربان.

مینا بە تاقە بزەیەک جوابی داوە، خۆیکرد بە دیوەکەی کەوێدا و پشتی دەرگای خست.

کەندووە ئاردێکی زەلام نیوەی بەدەنە دیواری نێو ماڵەکەی گرتووە. بەرزایی کەندووەکە پیاوی بالا بەرز دەستی نایگاتێ. وێنەی دوو دار و گوڵ بە هێڵی لار و وێر بەمبەروئەو بەری زارکەکەیدا پێچ پێچ وەسەرکەوتوون. لە مابەین دار و گوڵەکەدا، لە خوار زارکەکەیەوە دوو هێڵ چەپ و راست بە سەر یەکدا کێشراون، وێنەی سەلیبێ دەنوێنن.

لەو لای کەندووەکەوە، ئاگردان پڕە لەئاور و پۆلووی گەشاوە، سکڵ لە ئاوردانەدا سوور و زەردە، جار جار گڕێکی مایلە و شینی لێ دەبێتەوە و تا بن کترییە رەشەکەی سەر ئەستێولکەکە وەسەردەکەوێ و بەم لاو ئەو لای کترییەکەدا بلاو دەبێتەوە.

کەوێ لە مابەتینی دار و گوڵدا پاڵی داوە بە کەندووەکەوە، سەلیبەکە بە تەواوی لە سەر سەریەوە دیارە، بێ رۆح، دەڵێی بە سەلیب کێشراوە! کز و لاوازە، زەرد زەردە، دەڵێی زەردووی گرتووە! لێوی باری لێ نیشتووە و توێژ توێخی هەڵداوە و بە سەر ددانییەوە وشک هەڵاتووە. سەر رووەمەتە خڕوپڕەکانی سوورایيان لێ بڕاوە و بە چاڵدا چوون، دەڵێی ددانی لە زاردانییە! لووتی لە جاران باریک و درێژتر دەنوێنێ، چاوە گەش و پاراوەکانی دەڵێی گوڵی دوورە ئاون، سیس بوون، بێ تەکان بڕیویەتە سکڵ و نایانتروکێنێ، دەڵێی ئەو گڕ و پشکۆ و سکڵە بەشێکە لە ئاواتەکانی، یان دەڵێی ئاواتەکانی لەو ئاورەدا دەسووتێ ودوا دیتنییە! مینا لە بەرانبەری وەستاوە. کەوێ لە نێو گڕ و ئاوردا نوقمە و چاو هەڵنابڕێ. مینا بە ئەسپایی هێور هێور دەیدوێنێ.

ـ کەوێگیان! گوێ بگرە، هەواڵێکی خۆشم پێیە! عەبە هێناویە، دەڵێ حەمە هەڵاتووە! ئێستا لە دێ کۆنە، ئەو عەبەی ناردووە. چاو لە من کە، دڵت لای منە؟ لەگەڵ

تۆمە، گوێ شل کە، دەڵێم حەمە هەڵاتووە، عەبە درۆ ناکا، حەمە ناردوویە، لە بەر تۆ ناردوویە کچەتیوە، ئەی خودا بتکوژێ، تۆ بۆ وا دەکەی؟ کەوێگیان! تەماشاکە، چت لەو ئاورەدا دیوە؟ سەروەرسوورێنە، کەوێ! کەوێ! کەوێگیان! قەزات لە من بۆ وا دەکەی؟

مینا بە دەم پرمەی گریانەوە دەرپەڕیە دەرێ، لە کۆڵان بەرنگاری عەبە بوو. عەبە بە سەرسوڕمانەوە گوتی:

ـ دادە مینا! چەس؟! بۆ چە ئەگیری؟

مینا بە هەنیسکەوە جوابی داوە:

ـ کەوێ تازە ئەو کەوێیەی جاران نییە! ئاوێتەی گڕ و ئاور بووە! سووتاوە! بووە بە گڕ!

مینا لەوە زیاتر خۆی نەگرت، بەدەم گریانەوە هەڵات.

عەبە لە جێی خۆی عەبەساوە! بیر لە قسەکانی مینا دەکاتەوە:

ـ ئەمە چەس؟! چەتیوە شێت بیوە! ئەو شێت بیوە یا من هیچێ حالیم ناوێ؟ گڕ و ئاگر چەس؟! ئەمانە چە ئێژن؟! تا زووە دەرچم، وەئیللا منیچ ئەسووزم و ئەومە قاقناز. بە خوا من سەر لەم حەیس و بەیسە دەرناهێرم، ئەشێ هەر خۆیان بزانن.

دوانیوەڕۆیە. عەبە بە کۆڵێ نان و پێخۆر و کۆڵێ خەم و پەژارەوە بەرەو دێ کۆن گەییوەتە نزیک کانییە بەردینە. لە داوێنی هەزار ئەشکەوت حەشیمەتێ بەرەو کانییە بەردینە بە رێوەن! عەبە باوی بەپێیدا، هاوکات گەیینە سەرکانی:

ـ مانی نەون! ئوغرەتان خێر وێ، ئەچنە کوێنە؟

خەڵکەکە بە جەماوەر جوابی عەبەیان داوە. کەریم ناوێ گوتی:

ـ خۆزگە بە خۆت عەبەگیان، ئاگات لە هیچ نییە! قەوماوە! چەتە هاتووە! سەعیدی نۆکەری رەشید خان کوژراوە! رەسووڵی نۆکەر بە برینداری هەڵاتووە، دەچین تەرمەکەی کا سەعید بهێنەوە، وەک رەسووڵ باسی دەکا دەبێ لە بەر دەدەنگدارە بێ. عەبە تاساوە، ناوێرێ بڵێ رەسووڵ کوشتوویە، ترسی پاشەرۆژی هەیە. لە دڵی خۆیدا دەڵێ:

ــ وا خاسه خۆم کەمه گێل، ڕەسووڵ بزانێ من زانیمه، شەو تێته جەستەم ئـەمکوژێ، چەم دائەبەم حەیس و بەیسەو، بنگووسێ ڕێ بێ و خۆمی پیا بڕۆم، به مـن چـه. دەنگـی هەڵێنا و بۆ شوێنه گومکێ گوتی:

ــ بێمه قوروان کردەی کەرمەت خوا، سوح من لەم حانـەو هـاتم، خاسـوو چاویـان نەکەفت پێم، ئەی ماڵ هەژارم! جا چه بکەین؟

عەبه وێڕای خەڵک چوونه سەر تەمی سەعید. تفەنگەکەی دوور پەڕیبوه سەر بەردێ. سەعید له لاشیوێکی نەرمان، له سەر پشت کەوتووە. خوێن گۆمیلکەگۆمیلکه له قووڵک و چاڵ بووە به حەوز وەک لەته جەرگ جەڵغەی بەستووە.

خوێن ئەوەنده زۆره دەڵێی کەڵ سەر بڕاوە! پێچوکڵاو له سەری پەڕیـوە، کاکۆڵـی خوێناوی به نێو چاوانیدا بڵاو بووەتەوە و له بەر تیشکی هەتاوا تڕووسکه تڕووسک هەر تاڵێ له ڕەنگێ دەنوێنێ. جێی گولله به تەوێڵەوه به قەدەر نووکه شووژنێ مۆر دەکاتەوە و له پشتی سەریەوە پچڕیویه، کۆتره باریکەی پێدا دەچێ، خوێن وەک زناو زنه دەکـا، چاوەکانی گەش گەش دەڕوانێته خەڵکەکه، لێوی به ئاستەم کراوەتـەوه و ددانی وەک سەدەف دیاره، دەڵێی بزەگرتوویه! لـەش و لاری کـەڵـەگەت و چوارشـانەی سـەعید، تەزووی خستۆته لەشی ئەو پیاوانه و بێ ئیختیار دەگـرین. عەبـەش وێـڕای خەڵـکەکه، لەوان به سۆزتر دەگری! ئەوان بۆ جوامێری و قەڵافەتی دەگرین. عەبه بۆ ئەوه دەگـری به چاوی خۆ دیویه کوژراوە و ناوێرێ بیدرکێنێ، وەکـو خـۆره دەروونی دەخواتـەوە. دوو سێ جار هاته سەر زمانی بڵێ ڕەسووڵ کوشتوویه، بەڵام لـه خەڵـکەکەی ڕانـەدی، قووتی داوە.

تا درەنگانێ به دیار سەعیدەوه وێستان پاشان داره تەرمیان ساز کـرد و تـەرمیان لـه چارەوێ هەڵبەست، تفەنگەکەیان لەسەر تەرمەکەی دانا و بەرەو تازاوا وەڕێکەوتن، عەبه چاو به فرمێسک و دڵ پڕ له خەم، بەرەو دێ کۆن، به کێـودا هـەڵـگەڕا. ئـەو ڕۆژه بـه درێژایی ڕۆژ، لەو دەمەیڕا که عەبه وەدەرکەوتووە، حەمه یەک وچان خەوتووە و نازانێ دنیا بەری به کوێوەیه.

عەبه گەییوەتەوە، دەرگـای کردۆتـەوه و چووەتـه ژووری، لـه کـادێن بـه دیـار گەڵازەوه وەستاوە. پاش سەرنجدانێکی زۆر، چووه ژوورەکه، حەمه وەخەبـەر نـەهات. بانگی دەکا:

ـ کاکە حەمە! حەمەگیان! حەمە! ئەی خوا بوکووژێ، ئەوە مردیە؟ نەحلەت لە باوک کوێخا بۆ کەنیشکی! ئەو ماڵ کاولە وا ئەزانێ دڵی ها وە ئەرسەلان رۆمییەوە! هەڵسە خواگرتگ. حەمەگیان! لالۆگیان!

حەمە لەم شان کەوتە سەر ئەو شان و خەوی لێ کەوتەوە. عەبە لێفەکەی لە سەر فڕێدا و سواری سەری بوو.

حەمە خەو بەریداوە، چاوی سوور و خەواڵووی هەڵدەگلۆفی، بە دەنگی گڕەوە گوتی:

ـ هاتوویەوە؟ رۆژ چ وەختە؟

ـ رۆژئاواس، خاس ئەرخەیانی! ئێژی لە گوێچکەی گا خەفتی! بەو بەخت ولات شێویائە! دار وەبان کوچکەوە نەمایە!

حەمە رەنگی پەڕی، بە پەشۆکاوییەوە گوتی:

- چ بۆ؟ هەواڵێکت لە کەوێ زانی؟

ـ تویچ هەر هایتە بیر کەوێی ماڵ ڕمیاگا، ئەرێ، هەواڵ ئەوم زانییە، گوێچکە بە، لە نووکەو بۆتی بگەڕێنمەو، سەعی نۆکەر کوژیا! رەسووڵ وەبەرچاو منەو کوشتی! حەمە لە جێ راپەڕی، عەبەی گرت و رایوەشاند، بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ بە گەوجم دەزانی؟!

ـ نە بە خوا راس ئێژم، سوح گەیمە بەر دەدەنگدارە، دوو سوار بە ڕووماهاتن، خۆم شاردەو، رەسووڵ و سەعی بوون. لێیان دووشک بووم، لەوە ئەترسیام بە شوێن توا بگەڕن، هەر چاوم وەبانیانەو بوو. گەیشتنە دووشیوانی بەردە دەنگدارە، هەر کام بە دۆڵێکا لێک جیا بوونەوە، دوو بوو، بۆم مەعلووم نەبوو، کامیان بوو، چووەبان کێف و ئەوتری کوشت، فرە ناپیائانە دای لێ، دواجار تازاوایەکان وتیان سەعی کوژیائە. ئەو ناپیائە کوشتنی سەعی نیائە مل چەتەکانا، وتییە چەتە کوشتییانە، نازانم چۆن خۆی زامارکردییە؟ خۆی هاوردییە حاڵ جاو! وتییە منیچ زامار بیوم!حەمە بەو هەواڵە وەک ژێی کەوان وێک هاتۆتەوە، مات سەری گرتۆتە نێو دەستی و رێکی دەگوشێ. لە مێژە ناوبانگی ئازایەتی و جوامێری سەعیدی بیستووە ئەو شەوەێ کە ئەویان گرت، لە گوڵ کاڵتری پێ نەکەوتبوو، بە سەعید بایە نەیدە برد بۆ قەڵا و هەر لەوێ بەرەڵلای دەکرد!

عەبە بە هەواڵێکی ناخۆشتر هەودای خەیاڵی حەمەی پساند:

ـ باوک کەویٚ شەپلە داییە لیٚ! هەی چەقۆ هەی چەقۆیەسی! هاکا مرد!

حەمە چاوی لیٚ زەق بۆوە و بە سەرسوورِمانەوە دەرِوانیٚتە عەبە! بە توورِەییەوە گوتی:

ـ ئەو بۆ؟!

ـ من چە ئەزانم، ئەویچە هیچ، کەویٚ مائەسەو ئەو.

ـ ئەو چییە؟ دیت؟

ـ نا، چاوم کفتە مینا، ئەیوت کەویٚ بووەسە گرِ و ئاگر! لەتەک کەسا قسە ناکا! راسو گەرەکە! من هیچیٚ حالی نەووم، ئەو کەنیشک برا گەماڵە هەر ئەگیریا، ئەونە وەحینچکە ئەگیریا، حالی نەوم چە ئیٚژیٚ، خۆت ئەزانی من سەر لەو حەیس و بەیسانە دەرناهیٚرم، مەگەر راییٚتر بچمەو، ئەم رِا ئەچمە بنجوبناوانی، سوح ئەشیٚ بچەمەو ئاخر میمکەگوڵە ئەیوت حەز ئەکەم چاوم بکەفیٚتە حەمە، ئەشیٚ بچم بیٚرم، ئەمرِا ئەچمە بنجوبناوانی و گشت قسەکانی ئەگرمە میٚشکم و بۆتی ئەگیٚرمەو، خاسە گیٚلە؟

حەمە بە تەوسەوە گوتی:

ـ ئەی بەخیٚر بییٚتەوە برا! هەواڵ هەر دەبیٚ تۆ بیهیٚنیتەوە! کار هەر دەبیٚ بە تۆ بسپیٚردریٚ! ئەی داوەشیٚی بۆ هەواڵت.

عەبە دەزانیٚ حەمە بە تەوسەوە وا دەڵیٚ و زۆر قەڵس و توورِەیە، بۆ دڵنوایی گوتی:

ـ دەی خاسە، دار راییٚ بەری نەگرت ئەشیٚ بیورِی؟ ئەم رِا کارم خراو کردییە، ئەویش بچینە دەشتە و چکیٚ هەوا با لیٚمان، شەوەکی گشتی مەعلووم ئەکەم، دە هەڵسە تۆ خوا.

عەبە لایەک زۆر و لایەک پارِانەوە، حەمەی هیٚنا دەریٚ و گەلاز بە دوایاندا؛ چوونە سەرکانی.

ئیٚوارەیە، تاریکانە، ئەستیٚرەیەک یەک وەدەرکەوتوون. دیٚ کۆن چۆڵوهۆڵە. حەمە دڵتەنگ و خەفەتبارە، دەڵیٚی ئەو دیٚ کۆنە بە سەر ئەودا کاولبووە و دەرەتانی رۆینی نییە.

عەبە بە قسەی خۆش و جەفەنگەوە دڵنوایی دەکا. حەمە لە رەوتی خۆی ناکەویٚ، ئەو چەشنە سەری داخستووە، هەڵی ناهیٚنیٚ، ئەنەهوو هەر لەگەڵ ئەویشی نییە! عەبە زۆر قینی هەستاوە! هەست بەوە دەکا حەمە ریٚز بۆ کەسایەتی ئەو دانانیٚ و بە چاوی سووک تەماشای دەکا. لیٚبرِاوانە لە بەرانبەری حەمە وەک سنگ چەقی، دەیەویٚ خۆی بەو

بناسێنێ و دیوی راستەوانەی نیشان‌دا پێی بسەلمێنێ ئەو چەشنەی ئەو بیر دەکاتەوە، وا نییە. نێو چاوانی وێک هێناوەتەوە، بزە لە سەر لێوی تاراوە، بە نرکە و هەیبەتێکی پیاوانەوە گوڕاندی:

ـ تۆ پیایی! پیا واسە؟ بەڵا وەسەر پیا تێ، ناشێ بۆی ئەو کارە بووچکە خۆت خەفەکەی، هێشتا های لە کوێنەی کارا! ئەمە ئەوەڵ کارە. تۆ ئەزانی وەگژ کیا چیوی؟ دوژمنەکەو فرە کولفتە، کێفە! کار حەزرەت فیلە، وەگژ ئاغا و دوەڵەتا چیوی، کەڵ لە حان ئاغا واتا بە موو گیرە. فکر ئەکەیتەوەو من هیچێ نازانم؟ با، فرە ئەزانم، فرە هاتییە سەرما! بە سەرهات خۆمت بۆ بگەڕێنمەوە دەمت ئەوێ وە تاق چرا! بۆ چە فکر ئەکەیتەو کەس وەک تۆی بە سەر نەهاتییە؟ روودا و لە پیا روو ئەدا، دڵی کار ناحەساوی هەڵناگرێ، ئەڵبەت پیا حەساوی و دڕکدار، پیا دڕکدار وەسە کۆتەی ئاوە سوو، کۆتەی ئاوە سوو بە هیچێ ناشکێ، هۆرە و پواز ناوا و ناقەڵشێ، تۆ ئەشێ بەو جۆرەویتە، خۆ ناوێ هەر چکێ خەفەت رووی لێت کرد، تۆ بۆی بمری؛ کاروە خەفەت جۆر ناوێ، ئەشێ وەک کێف شان بەیتە بەری، بۆ کەنیشکێ ناشێ خۆت لە دەس بەی، پیا وەپیا، بۆچە ئێژی لۆتیت و مەیموونەکە و تۆپییە؟ ئەزانی من لە کەیەوە وەک مەیموون تێمە دەورتا و تۆ ناکەنی؟ کاسە پڕ بوو، ئەڕژێ؛ ئێتر کاسەم پڕ بیوە و لەمە زیاتر سەورم نەمائە، بە خوا بەیتە قینما ئەرم و تازە چاوم بە چاوت ناکەفێ.

حەمە بەو قسانە گۆڕی گرتەوە و گۆڕاوە، بە پێکەنینەوە دەستی خستە سەر شانی عەبە و بەرەو ماڵ بوونەوە.

شەو داهاتووە، درەنگانە، حەمە کەسەری وەلا ناوە، هەر نەبێ لای عەبە خۆی‌وا نیشاندەدا. کەوڵی نان راخرا، چارەکە نانی پوورەگوڵەیان کردەوە. جامە مسێکی گەورەی بندار لە نێو ناندا وەدەرکەوت. نانیان لادا، مریشکێکی سوورەوە کراو لە نێو جامدا، مەدەی هەر دووکیانی کردەوە، ئیشتیایان ساف بوو.

شێو خوراوە، ئاوی ساردیان بە سەردا کردووە. حەمە حەسایەوە و عەبە ماندووە. حەمە روویکردە عەبە:

ـ دەیکاکە! ئەمجار نۆرەتە، بەو قسانەی ئێوارە ڕا دەبێ بەسەرهاتێکی دڵتەزێنت بێ! بەو قسانەی تۆ ژیامەوە، ئاڵوگۆڕێکی سەیر لە دەرونمدا روویدا، تەواو کاری تێکردووم، دەبێ دیوی راستەوانەت وەدەرخەی، تا ئێستا من تۆم نەناسیوە! بە چاوێکی دیکەوە

تەماشای تۆم دەکرد، لە ئێستاوە بە چاوێکی کراوەتر تەماشات دەکەم. ئەوە پێنج ساڵە بە ئاواتەوەم بزانم تۆ کێی، تۆ هەر نەتگوت، ئەمشەو دوا دیدار و ئەوسەری مەیدانە، ئەوەشت پێ بڵێم، مەگەر گڵ لێم ببیسێ. ئەوەی بە سەرت هاتووە. بیگێڕەوە.

عەبە بە وەڕەزیەوە گوتی:

ـ لاوە تۆ خوا واز بێرە، زام کۆنم مەکولێنەو. تازە بە کار چە ئەخوا؟

ـ نا، وا مەڵێ، لە هەر ئەقڵێ خەساریێ، ئەگەر زووتر بەسەرهاتی خۆت گێڕابایێتەوە، چ مەعلووم من تووشی ئەو رۆژە دەهاتم؟ چووزانی نەدەبوو بە پەند و ئامۆژگاری بۆ من؟ بیگێڕەوە، بە کاری رۆژێ دێن.

عەبە مات بووە. دەڵێی بیر لە رابردوویەکی دوور دەکاتەوە! جار لەگەڵ جار نێو چاوانی گرژ دەبێ و وێکدێتەوە! رەگی لا ملی ئەستوور بوون! چاوەکانی لە مۆنەوە دەچن. سوور سوور، بوون بە گۆمی خوێن! مووی سمێڵی راستەوە بوون و بوون بە درەوشە! رەگی دەستی بوون بە خەریتە و وەفرتە فرت کەوتوون. لێوی لە ئاستی خۆی وەلەرین کەوتوون! دەڵێی قسە دەکا و دەنگی دەرنایە! یان دەڵێی ژنی دووگیان تاتە بە ژانەوەیە و لێ نابێتەوە. زمان بوو بە مامان و بەری منداڵدانی گەرووی تەڕو پاراو کرد، کۆرپەی راز لە گەرووی ترازا:

ـ لە کوێنەو دەس پێ کەم؟ چەو بۆ باس کەم؟ ژیانێ پڕ لە مەراقم هەس! تاڵ تاڵ، وەسە کلکەمار، حەز ناکەم خۆیچم بیژنەوم. بەر لە گشتی ئەوە بێژم، ناوم شامحەمەوە، بۆ شوێنە گومکڵ ناو خۆمم گوڕییە، ئەهل ئەتراف هۆوە تووم. برام بە تۆ بێژم، دە ساڵ بەر لە ئێسە بۆ خۆم کەسێ بووم، خاوەن ژن و ماڵ و جفت و گاو پەز و پاتاڵ. دارای برا و کەسوکار، مەردم حەساویان لێم ئەورد، وەپیایان ئەشناسیم، وەک ئیسە نەووم پێم بێژن عەبە شێت. کۆڵەوار و ماڵ کاول دەس ئاغام. تازە سێ ساڵ بوو ژنم هاوردوو. خێزانم ناوی گەوەر بوو، فرە دڵمان بە یەکەو بوو، پێک بڕیاین و دایان پێم، شەیتان وتی چەق! نۆکەرێک و قەرەواشێ تۆمان بوو کەنیشکەکە ناوی جەمیلە و تازەدارە دارە ئەڕێتە ڕیا، کوڕە ناوی ساحەو وی، بەرمەمکانە وی. ژیانێ فرە شیرین سەر و دڵ خۆشمان بوو، چەرخ چەپەڵ پێمانی رەوا نەدی و لێمانی شێویان. باوک بە رەحمەت خوا چوو، ساڵی تێ وەرنەگەڕیا، دایکیچ تۆ خۆش.

ـ خودا لێیان خۆش بێ.

ـ خوا دایک و باوکت عەفوو کا. دوو برا لە خۆم گـەورەتـر، خـاوەن ژن و منـاڵ، بەیەکەو بووین. ژنییەل تەک یەکا ساز نەبوون، دایم شەڕ و شۆڕوشەڕە چەلەحانیان بـوو. وتمان وا خاسە برایەتییەکەمان نەچێ، جیا بینەو خاسە، جیا بووینـەو، بـەڵام لـە زەوی و زارا هەر بەیەکەو بووین، ئاغا ناتێڵێ زەوی کوت کوت کەین، گشت بەیەکەو کارمـان لە بان ئەکرد و حاسڵمان ئەکرد بە سێ کوتەو.

ساڵی تێوەر گەڕیا. هەر کەس لە ماڵ خۆی. گەورەی خـۆی بـوو، گشـت سـەر و دڵخۆش. مانگێ لە بەهار چوو، پامان نیا ناوەڕاست مانگ بەهار، بـەهار کـێڵ کریـاوو، شیناوەرد لە خەم رەخسیاوو، ئەوەی بوومان، کڕیاوو وەزەویەو تەمادار حاسڵ بووین.

رۆژێ گزیر ئاغا هاتە دریا و وتی ئاغا کاری ها پێت. چوومە قەڵا. مەنسـوور خـان وتی:

ـ شا محەمەو! ئەشێ گەوەر بنێریتە قەڵا و کارەکەر خانم وێ!

هەرچی من وتم ئاغا! کار وا ناوێ، خۆم پەز و پاتاڵ و مناڵ و دەشتەوانم هەس، ئـەو نەیژنەفەت، ئیسەرەم ئەشێ بێ، یان ئەشێ لە ملکم بارکەی. چوومـەو ماڵـەو، لـە تـەک گەوەرا رامان هاوردە سەر ئەوە تا خەلەوخەرمان کۆ ئەکەینەو، بچێ؛ چارە نەوو، یا ئەشیا بارمان کردایە، ئەویشە نەئەکریا.

ژانە سەرو حەواڵە نەکەم، گەوەر چووە قەڵا. چوار مانگ تێپەڕی. بە رۆژ کار قەڵای ئەکرد، بە شەو کار ماڵەو.

ئەو چوار مانگە، ئەگەر بێژم وەچوار ساڵ لە من تێپەڕی، تۆ بێژە وە چل ساڵ! گشـت رۆژێ بانگ سوح گەوەر ئەڕووی و بانگ خەفتن ئەهاتەو؛ تا ئەهاتەو، سەد کفـنم زەرد ئەکرد و هەر پەلێکم وە دەس ئیزرایلێکەوە بوو، وەخۆم نـەوو، هـەزار غاییلـە وە دڵـما ئەهات، ئاخر گەوەر فرە قەشەنگ و پێکەفتە و، وەنەوێ دڵپیسی لەو بکـەم، خـوا نـەکا کەس وە ئاوانی بزانێ، تەنیا دڵخۆشیم ئەوەوو، لەو باوەتەو ئەرخەیان بووم. فـرەی نـەماوو نۆخشە هەڵێ، رۆژم وەئەنگووس ئەژمارد.شەوێ گەورە هاتەو فرە مات و خەمین بوو. وتم:

ـ گەوەرگیان! چەس؟ بۆ چە خەمینی. وەگیریانەو وتی:

ـ راسو گەرەکە؟ ئاوڕووم ها لە خەتەرا! مەنسوورخان زۆری بۆم هاوردیە! گرشـت سـوحێ ئەچمە گەوڕ مانگا بدۆشم، تەماحی لە ناموسم کردیە! هـەر رایـەک وە بیـانێکی خـۆم رزیـار ئەکەم، دوو سێ رۆژە هام لە حەیزا، ئەمڕا بیانک نییە! شا محەمەو! چاوەڕوان تـۆم، تـۆ شـووی

منی، من نامووس تۆم، نامووست ها له خەتەرا، چارەیەک بدۆزەو، ئەر تۆ دەربـایس نیـت، مـن چارەی خۆم ئەکەم! بەر لەوە دەسی لێم بکەفیٚ، خۆم ئەکوژم.

حەمەگیان! باوەڕت بیٚ ئیتر نەمزانی شەوە یا رۆژە! دنیا له بەر چاویەلم ئـەخولیاوە، هیچـێکم نەئەدی و نەمەژنەفتو خنجێریٚ دەوان خاسم بوو، دەسم دا خنجێر و گەوەر دەسی گرتم، وتی:

ــ چە ئەکەی؟ خۆت ئەیتە کوشت؟ تۆ زۆرت بەو ناگەییٚ، بەر لەوە چـاوت پێـی بکـەفیٚ، ئەتکوژن، بیٚ بەیەکە و راوێژ بکەین.

ئەوەڵ رامان هاوردە سەر ئەوە گەوەر خنجێرەکە تەک خۆیا بەریٚ و لـە دەرفـەتا لێـی بـا. دواجار بیرم کردەو ئەمە ئافرەتە و زۆری وە پیا ناشکیٚ. رامان گۆڕی و هاتینە سـەر ئـەوە مـن جلەکانی بکەمە بەرم له جیای ئەو بچمە ژوورەو.

ئەو شەوە، شەویار کردی و ئێمە کردمان، نەخەفتین. بەر له بانـگ مـەلا بـەرگـم گـۆڕی. گەوەرم حاڵی کرد منالەکان بەرێتە دەشتەو و بچێتە کێف پشـت ئـاوای و مـن خۆمیـان پـیٚ بگەیێنمەو و بەیەکەو راکەین.

فانۆسم هەڵگرت و وە جل ژنانەو چوومە قەڵا. له دریام دا و دریاوان دریـای کـردەو، مـنی نەشناسی. چوومە تەویلە و فانۆسەکەم بردە لای مانگاکان و له بان ئاخور دامنیـا و خـۆم بـەرەو دریا گەڕیامەو. له پشت دریای تەویلە دەس وە خنجێر وێسیام و چاوەڕوان ئاغا بووم.

جیرە له دریا هەڵسیا و مەنسوورخان هاتە ناوەو، گیفـرکی دا لـە خـۆی و بـەرەو فـانۆس روویی. له دواوە رامکرد. تا هێزم له لەشا بوو، دام له کورتە کەلەکەی. سیٚڕا تا دەسـک خنجـەر له کەلەکەی نوقم بوو. بۆڕەی ئاغا وڵاتی هەشەدارکرد. دریاوان وە دەنگ ئاغاوە، دریـای جـیٚ هێشت، لەو دەرفەتا رام کردە دەشتەو، راسەوخۆ چوومە ئەو شـوێنەی کـە لـە تـەک گـەوەر دیاریمان کردوو، بەڵام داخ گرانم، هەریز چاوم پێیان نەکەفت!

شا محەممەد بیٚ دەنگ بووە. کوڵی گریان لـە ناخـەوە رایـدەتڵـەکێنـیٚ و شـان و سـەر هەڵدەبەزنەوە.

حەمە چاوی بە مۆلەق وێستاون، سەرسام سەرنجی داوەتیٚ. پاش ماوەیەک گوتی:

ــ گەوەر چی بەسەر هات؟ بۆ نەهاتبوو؟

ــ گەوەر دێر جووڵیاووەو چووە ماڵ باوکی چاوی بکەفێتە ئەوان، تا جوولیاووەو پێیـا ئاغـا رژیاوونە دەشتەو ئەویان گرتوو. شەو وە دزیەو چوومە ئاوایی، پیان وتم راکـە و لـەم حاشـە و حەواڵە دوورە بکەفە، پیا ئاغا هان وەدواتەو. دنیام لیٚ ووە چەرم مەلیچک و له هیچ شوێنیٚ جـێم

نەوو، داروکوچک کێفەکانم لێووە پیا ئاغا! ئەو راکردنە رامکرد تا ئەو دیـو نەوێسـیام. پـەنج ساڵ لەوێنە مامەو. دوای پەنج ساڵ گەڕیامەو. شەو بە دزییـەو چوومـە مـاڵ براکـانم. کاشـکە نەچوام! ئەوەی من لێ ئەترسیام، ئەو مەژنەفت! گـەوەر تـەحوێڵ دەوڵـەت دریـاوو، دوای دوو ساڵ بەند، لە دار دریاوو، ئاخر لە مەحکەمە و تووی مـن ئاغـام کوشـتیە! بـەڵام کوڕیـەل ئاغـا باوەڕیان بەوە نەکردوو، چوونە لای براکانم و سۆراخ منیان گرتوو.

دوو سێ شەو لەوێ مامەو، جەمیلە و ساحەو گەورەبـوون، منیـان نەئەناسـییەو منـیچ خـۆم ئاشکرا نەکرد، بێ ئەوە بزانن من باوکیانم، جێم هێشتن و سەر خۆم هەڵگرت و پـەڕوازەی ئـەم ناوەقە بووم، ئەمە پەنج ساڵە هام لە خمەت توا و تۆش ئەوە جێم تێڵێ.

بە سەر هاتی عەبە بە چەشنێ کاری کردبووە سەر رەوانی حەمـە، ئـەو شـەوە هـیچ قسەیەکی پێ نەکرا. بە بیری رابردووەکانی عەبەوە خەوی لێکەوت.

٢٠

شەو وڵاتی لە چارشێوی رەشیەوە پێچاوە. نێو دێی کانی توو کڕوکپە. دەڵێی ژیان لەوێ مردووە! یان گەڕی گەردوون لە گەڕان وەستاوە! تەنانەت سەگ و پشیلەش لە هاتوچۆ کەوتوون. تەنیا دیاردە بۆ ئاوەدانی، شەوقی کز و لاوازی دەلاقەی ماڵانە.

کۆمایەکی گەورەی ئاور لە نێوڕاستی دێوە هێور هێور خەرمانەی داوەو دەوروبەری رووناک کردۆتەوە. ئاور لە نیوڕۆوە بێ ئامان دەسووتێ و جار لەگەڵ جار پەرە دەستێنێ. هەڵاش و چرپی ئاوری دزیوە و تەویلە و کادێنی گرتۆتەبەر و یەک پتوون ماڵەکەی حەمە بووە بە کڵپەی ئاور و ئاسەواری بنەماڵەی حاجی برایم پاکتاو لە رووی بساتی لادەبا.

قرچە و قرمەی کاریتە و کۆڵەکە و دەستەک لە ئاورداتا ئەوپەڕی گەڕەک دەڕوا، سەگەلی ئاوایی وەچەق ولوور خستووە وێکڕا دەلوورێنن.

ژیان دیسان بووژایەوە. کۆڵان پڕە لە جووڵانەوە و هاتوچۆ. بن دیوار و قوونەبانان بوونەوە جێ ڕاوگەی لاوانی شەوگەڕ، کەلێن و قوژبن پڕە لە سرتەو خورتە وکەس بە کەس نازانێ.

دوویاساوڵ لە دەوری ماڵی کوێخا کەریم دێن و دەچن. تاقمێ ژن و پیاو، لەنتەر بە دەست گەیینە کۆڵانی ماڵیکوێخا، یاساوڵەکان خۆیان هاویشتە پەنا دیوار و لە تاریکیدا ونبوون.

تارماییەک لەدەرکی ماڵی پوورەگوڵە هاتە دەرێ، بەبن دیوار و دیوار دا، بێ چرپە و دزانە رووی کردە پشت ماڵان.

چەق و لووری سەگەل پەرەی سەندووە و ئاوایی کەوتۆتە سەر زەلالەت، دەڵێی کاسەی قەرەچی ئاو بردوویە! عەبە لە پشتی دێیە، بۆ ئەوەی بەدشوومی لوورەی سەگەلی

لێ بە دوور بێ، تایەک لە پێڵاوەکانی داکەندوە و سەرەونخون لە سەر ئـەرز داینـاوە و تەماداری هاتنی پوورەگوڵەیە.

بەر لە ئاوردانی ماڵەکەی حەمە، عەبە و پوورەگوڵەکات و شوێنیان دیاری کردبـوو. کات دوای شێوە و شوێن پشت ماڵانە. عەبەکاتی خـۆی بـە گوێـدرێژەوە لـە شـوێنی دیاریکراو چاوەڕێیە. تاپۆیەک لە پشت ماڵانـەوە دیاریـدا. عەبـە خـۆی بـە ئـەرزەوە نووساندووە و بە وردی تێی دەڕوانـێ. تـاپۆ دێـی جـێ هێشـت. هـەر دێ و نزیـک و گەورەتر دەبێتەوە، بە تەواوی قەڵافەتی بۆ عەبە ئاشکرا بوو، دەنگیدا:

ـ میمکە! تۆی؟

پوورەگوڵە سەبرێ جوابیداوە:

ـ دەنگ هەڵمەهێنە، فەیزەدرێژ و فەتاحە کوێر یاساوڵن گوێیان لێ دەبێ، زوو بە بـا بڕۆین.

عەبە گوێدرێژی هێنا پێشێ و پوورەگوڵەی سوار کرد، شەوی تاریک و کوێرەڕێیان گرتە بەر و لە دێ دوور کەوتنەوە.

لەو دەمەیڕا عەبە چووە دووی پوورەگوڵەدا، حەمە گەڵازی بـەرداوە و کردوویەتـە دەرێ. بێ حەجمان پێیەکی لە دەرێیە و یەکی لە ژوورێ.

گەڵاز لە سەربانەوە دوو سێ جار مڕاندی، بە دەم مڕەوە دەوەڕێ. حەمـە گـوێی بـۆ شێوەی وەڕین هەڵخستووە، لەوە دەچێ بە کەسـێ دەوەڕێ، حەمـە دەرپـەڕییـە دەرێ، گەڵاز لە سەربانە پەڕییە خوارێ و ڕوەو ڕێ بە وەڕینەوە ڕۆیشت. حەمە دوور ونزیـک وەدووی کەوت، لارێ بووە و دوورەپارێز چاوی بڕیوەتە ئاسۆگی ڕێ.

دوو تارمایی لە ئاسۆگی قەبرانەوە ئاسۆگیاندا. گـەڵاز گـەییوەتێ، دەنگـی فیکـەو کووچی کووچی بێ دەنگی کرد. حەمە دەنگی عەبەی ناسییەوە، هاتەوە سـەر ڕێ و بـە پیریانەوە چوو، لە دوورەوە دەنگیدا:

ـ کاکە عەبە! پوورێت لەگەڵە؟

ـ بێرەو، هاوردیمە.

حەمە باوی پێی خۆشکرد و خۆی گەیاندێ، پوورەگوڵەی بـە سـوارییەوە لـە ئـامێز گرت:

ـ پوورەگیان! چاک بوومە هۆی ئازارت.

پوورەگوڵە بە سوارییەوە دەستە ملانێ بوو و رایمووسی:

ـ خۆم حەزم کرد بتبینم قەزات لە من.

عەبە لە پێشەوە و پوورەگوڵە دەستی لـە سـەر شـانی حەمەیـە، شانبەشـانی دەڕۆن. گەییونەتە بەر دەرگا. حەمە پوورەگوڵەی لە باوەش کرد و لە گوێدرێژی هێنایە خـوارێ و چوونە ژوورێ. عەبە گوێدرێژی لە تەویلە کرد و چووە ژوورێ. گـەلاز لـە پشـتەوە چووە سەربان و لەوێ کەوت.

هەر سێ لە دەوری یەک کۆوە بوون. پاش حەسـانەوە، پوورەگوڵـە پرێسـکەیەکی کردەوە، مێوژ و کاکڵە گوێز وەدەرکەوت، بـە دەم چێـوک هـەڵـبژاردنی مێـوژەووە سەری قسەی کردەوە:

ـ بەڵێنم بە دایکت دابوو جێی ئەو بۆ تۆ بگرمەوە، ئەوەی لە دەستم هاتبێ سەبـارەت بە تۆ کردوومە، لەمە و بە دوا خۆت گەورەی خۆتی و کەس نییە دەسـت بێنێتـە رێـت. قەت کارێ مەکە کردە پەشیمان بی، هەر کارێکت کرد، بەر لە کردنی هەڵیسـەنگێنـە، زانیت لە کردنی دوودڵی، مەیکە، چون کارێ بە دوودڵییەوە بکرێ، پەشیمانی لـە دووە، پەشیمانیش بایەخی نییە.

تا ماوی خوێڕی مەبە، خوێڕی لە پیاندا سەرشۆڕە، پیاوی سەرشۆر زوو دەشکێ. داری لار بەرانبەری بای بە قەوەت خۆ ناگرێ و زوو سەری لە ئەرز دەکەوێ. داری راست خۆ گرە، بشچەمێ،ئەوندە دەنەوێ سەری لە ئەرز نەکەوێ. من تۆم وەک داری راسـت بـار هێناوە، بەو بایانە نانەوێ، بارەکەڵلا! منت رووسوور و سـەر بـەرز کـرد، کـارێ تـۆ کردووتە کەس نەیکردووە! ئەو چەشنە من عەتام دیوە، ئەستەمە بێتـەوە بـە عەتاکـەی جاران! بەوە دەڵێن کاری پیاوانە، جا چت بە سەر دێ، با بێ. بەرخی نێر بـۆ سـەر بـڕین چاکە! لەو دەمەوە لە عەتات داوە، دڵم حەساوەتەوە! شەوانە تێر دەنـووم، جـا ئـەوان چ دەکەن با بیکەن، ماڵ دەسووتێنن، تالان دەکەن، پیاو دەکوژن، جەریمە دەکەن، کـەوێ مارە دەکەن، کەیفی خۆیانە، گوێ بەوانە مەدە، خۆت «بۆمە مەکە، کارەکەت زۆر رەوا و پیاوانەیە، بشتکوژن هەڵگریەتی، دەزانی لە کێت داوە؟!»

ئەو قسانەی پوورەگوڵە وەک نەخشی کارگە لە مێشکی حەمەدا نـەخش دەبـەسـتێ، ورە و وزە لە دەروونیدا وەک کارگ هەڵدەتۆقێ، سوور هەڵگەڕاوە و لە پێستی خـۆی جێی نابێتەوە، وەجموجووڵی خستووە.

عەبە دەستی ناوەتە ژێر چەنەی و مـاق دەڕوانێتـە دەمـی پوورەگوڵـە و تـەزوو و مچۆڕک بە لەشیدا دێ.

ـ حەمەگیان! کوڕم! هەڵبەت عەبە بۆی باسکردووی، دەڵـێن بـەیانی کـەوێ مـارە دەکەن! بـا بیکـەن! ماڵـەکـەتیان سـووتاندووە! سـووتاوە بـە تـوون! لـە قـەدیمـەوە گوتوویانە:«پیاوی رەند ماڵی بۆ چییە، پیاوی گەند ماڵی بۆ چییە؟» تـۆ رەنـدی، پیـاوی رەند ماڵی هەر دەبێ. هیچ خەفەت مەخۆ، کار لە پیاو روو دەدا، بە دڵی منـت کـردووە، وات نەکردبا دیقم دەکرد. شووشە گوتوویە: بشکێم نە وەک بزرینگیم، پیاو بمـرێ نـە وەک سەرشۆڕ بێ، سەر دانەواندن یەک جارە، جارێ سەر دانەوێنێ هەتا هەتایە قـزەبـار دێ، دەستت خۆش بێ، خۆت لۆمە نەکەی! نەکەی لـە دڵـەوە بڵـێی دەبـوو کـاری وام نەکردبایە! ئەگەر وا بیر بکەیەوە لە ورە و پیاوەتیت کەم دەکاتەوە. من شـانازیت پێـوە دەکەم، لە بار هێنانت پەشیمان نیم، شانازی بە خۆم دەکەم، خۆ بەسەربـەرز و رووسـوور دەزانم، ئەوەی رەنجم بە تۆوە کێشاوە وەک شیری دایکت حەڵاڵت بێ. دەستی کـردە ملی حەمە و پڕ بە دڵ نێو چاوانی ماچ کرد.

حەمە لە دەروونەوە ئێحساسێکی سەیری تێدا بەدی هاتووە! هەست بە شـادی دەکـا، دڵی پڕە! لێوی بە بزەوە دەلەرزێ، ئەسرین لە چاویدا شەپۆل دەدا، شادی و شین تێکەڵە، نازانێ دەگری، یان پێدەکەنێ؟ بە گریان و پێکەنینەوە گوتی:

ـ پوورێگیان! تۆ چۆن ئادەمیزادێکی؟! من لام وابوو لـێم دەدەی و بـە لۆمـەوە پـڕ جنێوم دەکەی، دووبەشی لەتۆ دەترسام، هەر خەمی ئەوەم بوو، ئێستا دەبیـنم وا نییـە، بـە دڵنیاییەوە سەری خۆم هەڵدەگرم و دەڕۆم، دڵنیابە لـە هـەر شـوێنی بگیرسـێمەوە بـێ هەواڵت ناکەم، بەڵام تۆ خودا پوورێگیان! هۆشت بە عەبەوە بێ، خافڵی مەکـە، وەبزانـە منم، پێی لێ مەبڕە، بۆنی من بنێ بەوەوە.

دوو دڵۆپ فرمێسک لە قوڵکی بەرچاوی پوورەگوڵەدا قەتیسە، بە لۆی چارەکەکـەی چاوی سڕی، بۆ دڵنەوایی حەمە بەڵێنیدا:

ـ عەبە خۆشەویستی تۆیە، هی منە، دڵنیابە بۆنی تۆ دەنێم بەوەوە. ئەرخەیان بە، بیر لە هیچ مەکەوە، لە هەر وڵاتێ گیرسایەوە بێ هەواڵمان مەکە.

دەستێکی لە مێوژ و گوێز وەردا و لاوێچێکی کردە زاری، حەمە و عەبـەش وێـڕای ئەو دەستیان پێکرد.

پاش خواردنی شەوچەلە، حەمە گوتی:
ــ دەی پوورێگیان! دەنگ و باسی نێو دێ؟
ــ لە چ دەپرسی؟ باس باسی تۆیە، هەموو سەرت بە قوربان دەکەن، بۆت بـە خـەمن، لایان وایە تۆ گیراوی، ئاغاش کووتوویە هەڵاتووی، بـەڵام باوەڕیـان پێـی نـەکردووە. دەڵێن درۆ دەکا. دەڵێن چەتەکان سەعیدی نۆکەری رەشید خانیان کوشـتووە، خەڵـکی تازاوایان تاڵان کردووە. دەبێ عەبە ئەوانەی بۆ باس کردبێتی، بیستووتە؟ ــ بەڵێ ئەوانەم بیستووە، خۆ لە لایەن ئاغاوە کەس هیچی بە تۆ نەگوتووە؟
ــ کێ دەتوانێ بێتە دەرگام؟ هەرکەس بێ سەگی پێوە دەنـێم، چـۆن دەتـوانن بێنـە دەرگام. ــ فەیزە درێژ دەبێ ئێستا چ بکات؟ ئەو شەوە ئەویش لە گـرتنی منـدا دەسـتی بوو، وێڕای رەسووڵ هەڵدەسووڕا،ئێستا کەیف کەیفی ئەوە، وا نییە؟
ــ لە هەر کوێ ئاشە کەچەڵ فەڕاشە، ئەو بۆ ئەو کارانە دروسـت کـراوە، هـەڵـبەت دەبێ وا بێ، بێستان و بێ سەرەخەر؟! داخی فەیزە لە دڵـی مندایـە، هـەر لێـی گـەڕێ، ئێستاش لەگەڵ فەتاحەکوێر بوونەتە تفەنگچی و یاساوڵی کەوێن، هەر وای ناخۆن، پەلـە مەکە، کار بە پەلە ناکرێ، دەڵێن قازانی مێردان بە چل ساڵ دێتە کوڵ، رۆژێ دەبێ گۆڕ بێننە گۆڕخانە و گیان بەدەستەوە بدەن.
عەبە لە مێژە تەمادار بوو پوورەگوڵە قسەکانی تەواوکا، بە پەلە هەڵیدایە:
ــ میمکەگیان! وەزات خوا هیچ کامتان بەقەو من قینتان لەو براگەماڵە نییە، مـن فـرە لێ ئەترسم، ساڵ وە هەزار چووێ وە دەس فەیزەو ئەچم، فرە قینی لە منە، ئێژی مـن دوو شاخم هەس و ئەیکەم وە چاویا، ئابێژە من چەم کردییە؟ ئاخر زڵـمم لێـت کردیـە؟ وە نانتم؟ وە ئاوتم؟ منی هەڕگ وەسەر چەم؟ بۆ چە شاخت گیرانەسە شاخم؟ بە خـوا هـەر دەمایەکی من کوژیام، فەیزە منی کوشتییە، حەمەگیان خوێنم گوم نەکەی، بۆیە ئـەموت گەڵازم بە پێ، لە ترس فەیزە بوو. لەوەتی گەڵازم هەس، ئەرخەیان پاڵم لێ داگـەسـەو، ئەزانی قین چەی ها لە من؟ ئێژێ دێ کۆن ملک منە و تۆ زەوتت کردیە! ئـا تـۆ خـوا میمکە تۆ بێژە؟ هی ئەوە؟ ئەر هی ئەوە تا چۆڵی بکەم، هی ئەوە؟
ــ نەوڵڵا، بە بیرەوەری من ئێرە هی کەس نەبووە و هەر چۆڵ و بێخـاوەن بـووە. ــ دە خاس، دەبێژە براگەماڵ تۆ چەو گەرەکە؟

پووره‌گوڵه و حه‌مه دایان له قاقای پێکه‌نین. پاش ماوه‌یه‌ک سه‌رنجدان، عه‌به‌ش وێرای ئه‌وان قاقای کێشا.

پاش ماوه‌یه‌ک پێکه‌نین، پووره‌گوڵه باسه‌که‌ی گۆڕی:

ـ حه‌مه‌گیان! دنیا مردن و ژیانی له دوایه، تۆ سه‌دوپه‌نجا تمه‌نت پوول له لای من بوو، به عه‌به‌دا بۆم ناردی، پێت گه‌یی؟

ـ به‌ڵێ پێی داوم.

ـ ئه‌وه ئه‌وه‌ت. چاڵه‌کانت چه‌نده‌یان گه‌نم تێدایه؟

حه‌مه چاوه‌کانی زه‌ق بوونه‌وه! به سه‌ر سوورمانه‌وه گوتی:

ـ گه‌نمی چی؟! بۆ به تالانیان نه‌بردوه؟

ـ نا رۆڵه‌گیان، بۆ من مردووم، که‌یفم بێنایه نه‌مده‌هێشت ماڵه‌که‌شت بسووتێنن! به قه‌ست باسم نه‌کرد. بیستبووم فه‌یزه گوتبووی ده‌چمه خانووبه‌ره‌که‌ی حه‌مه، بۆ ئه‌وه‌ی به‌و ئاواته نه‌گا، گوتم با بیسوتێنن. چاڵه‌کانت ده‌ستی لێ نه‌دراون، چه‌ند ته‌غاریان تێدایه؟

ـ شه‌ست ته‌غار، چاڵه کۆنه‌که بیست و پێنج ته‌غار گه‌نمی پاره، ئه‌وه‌ی دی سی و پێنج ته‌غار گه‌نمی ئه‌مساڵه.

ـ پووڵت پێویسته بۆت بفرۆشم؟

ـ نه وه‌ڵڵا، پووڵم بۆ چییه؟ خۆم کۆڵێ پووڵم پێیه، ده‌ستی به باخه‌ڵیدا کردو پووڵه‌که‌ی ده‌رهێنا، سه‌د تمه‌نی گلداوه و ئه‌وه‌ی دی له پێشی پووره‌گوڵه‌ی دانا.

ـ من ئه‌و سه‌د تمه‌نه‌م به‌سه، ئه‌وه‌ش دووسه‌د و په‌نجا تمه‌نه، هه‌ڵیگره لای خۆت، عومر باقی بێ یه‌ک ده‌بینین، پێویستم بێ لێت وه‌رده‌گرمه‌وه. گه‌نمه‌که‌ش ده‌فرۆشی بیفرۆشه.

ـ نا رۆڵه گه‌نم بۆ فرۆش نابێ، ئه‌گه‌ر پێویستت پێی نییه، بۆ بیفرۆشم؟ نایفرۆشم. ـ ئاخر گه‌نم ئه‌وه‌نده له چاڵدا بمێنێ ئه‌سپێ لێی ده‌دا، له حه‌رام ده‌گه‌ڕێ، بیفرۆشه و پووڵه‌که‌ی بده به داماوێ.

ـ نا کوڕم، گه‌نم له پوول باشتره، تۆ ته‌نگانه‌ت به سه‌ر نه‌هاتووه، گرانیت نه‌دیوه، من دیومه، دوو ده‌وره گرانی و قاتوقڕیم دیوه، رووسه‌که‌ی ئه‌وه‌ڵ پیاو پیاوی ده‌خوارد، گۆشتی سه‌گ و پشیله و که‌ره‌تۆپیو وه‌ئه‌رز نه‌ده‌که‌وت، منداڵ له برسا ده‌مرد دایک و بابی گۆشتیان لێ ده‌بڕی وده‌یانخوارد! ده‌وره‌یه‌کی دی، ئه‌وه زۆر له مێژ نییه، ده‌بێ ئێوه

لە بیرتان بێ، ساڵی عەزیزەڵلاکە بوو، تۆ ئەودەم منداڵ بووی، دەبــێ عەبــە زل بووبــێ، وەبیرت دێ عەبە؟

ـ کامەوو میمکە؟ ئەوەووە عەجەمەکە وە ولاتا هات؟ ئەر ئەوە بێژی، من زل بووم، گالەوەڕێن بووم، وە ئەزانم دوێکەس.

ـ ئەرێ ئەوە بوو، لە ولاتی خۆمان دەوڵەمەند گەنم و جۆی بوو، فەقیر و نەدار گــاڵ و هەرزنیان دەخوارد. قاتوقڕی کەوتە نێو عەجەمان، ماڵ و حاڵیان بــە جــێ هێشــتبوو و کەوتنە ولات، بە دووی زگیان کەوتبوون، ڕۆژ نەبوو دە دەستە نەیێنە دێی ئێمە، بە ژنــو منداڵەوە دێ بە دێ دەگەڕان و داوای نانیان دەکرد. لە خێر دەرنــەچێ و لای خــودا ون نەبێ، کەس دەستی لە ڕوویانەوە نە دەنا، لە زۆر زۆر و لە کــەم کــەمیان دەدانــێ و بــێ بەشیان نە دەکردن. زۆر لێقەوماو بوون، کچی ئازەبیان دەدا بە نان، زۆر کەس لــە ڕاهــی خودا مارەی دەکردن، گوڵزار عەجەم و سوراحی عەجەم لە کانی توو وێنەی ئەو ساڵەن، وێنەی وەک ئەوان لە زۆر دێ هەن. خودا ئەو ڕۆژە نەهێنێ وکەس نەیبینــێ، قاتوقــڕی دەردێکی گەورەیە، برسیەتی ڕەگی هاری پێوەیە، پیاو هیچی نەبێ و برسی نەبێ، گــەنم لە هەموو شتێک چاکترە، من گەنم نافرۆشم، دەیدەم بە قــەرزی گــەنم بــە گــەنم، تــۆ نەتدیوە، من دیومە، دنیام قوونەکەو کردووە. تۆ کــارت بــەوەی نــەبێ، خــۆم دەزانم چ دەکەم، بۆت دەدەم بە مەزاری گەنم بە شەست تەغار گەنم و دووسەد و پــەنجــا تمــەن پووڵت لە لای منە، بۆت بدەم بە کێ؟ـ ئیشاڵلا سەد ساڵ دەمێنی پوورێ گیــان، ئەگــەر خودا نەخواستە یەکمان نەدیتەوە بۆم بدە بە ئەحمەدی مام حەسەن.

ـ باشە، ئەو پیاوی چاکە، تایەفەی مام حەسەن ماڵخۆری کەس نین، بــە وتــەی ژنــان دەڵێن بڕیارە دەستی ژنی بۆ دەگرن، داوای مینای حاجی بۆ دەکەن، لەم وەختەدا دەستی تەنگە، دەستی دەگرم.

پووڵەکەی لوول کرد و لە لۆی پشتوێنەکەی خست و گرێیدا و هەستایە ســەر پــێ. حەمە و عەبەش هەستان.

عەبە لە پێشەوە چووە دەرێ. گوێدرێژەکەی دەرکرد و لە بەر دەرگا ڕایگرت. حەمە و پوورەگوڵە هاتنە دەرێ. گەلاز لە سەربانەوە چاوی بە حەمە کەوت و پەڕییە خــوارێ و لەبەردەمی حەمەدا کەوت و دەستی کرد بە کلکە سووتێ. حەمە بە پێ کایەی لەگــەڵ دەکا، هەرچەند پوورەگوڵە هەوڵیدا حەمە نەچێ، نەیبیست.

شەو لە نیوە لای داوە، ئاوایی دەستێ خەوی کردووە، زیندەوار بە دەرەوە نییە، بۆنی سووتمان دەوروبەری دێی پڕ کردووە، ئاوری ماڵەکەی حەمە هەر دەگرێ. گڕ و ئاور لە سەربانەکان وەسەرکەوتووە و شەوقی داویە لە دەورو پشت و سەربان و کۆلانی رووناک کردووە، گڕەمشقەڵان دەڕوا بە ئاسماندا.

سوار و پیادە بە چۆم پەڕیونەوە، لە دەوری دێن. پوورەگوڵە دابەزی، حەمە بەرانبەری وەستاوە. پوورەگوڵە پێ‌پێ لێی نزیک بۆوە، سینگی نا بە سینگییەوە، ئامێزی بۆ گرتەوە و دەستە ملان لە ئامێزی گرت، وەک تامەزرۆیەک بە خۆیەوە گوشی و هەڵیمژی. ئەو ئامێز و بە خۆوە گوشین و هەڵمژینە حەمەی بردەوە سەر دەمی منداڵی و دایکی وەبیر هێناوە، لووتی پڕ بوو لە بۆنی دایکی و هەست بە لێدانی دڵی ئەو دەکا. باوەشی کرد بە نێو قەدیدا و رێکی گوشی، بێ ئیختیار بە دڵپڕییەوە بە زاریدا هات:

ـ دایە! دایەگیان!

ـ حەمەگیان! قەزات لە من.

ماوەیەکی زۆر لە ئامێزی یەکدان، دڵ بەرایی نادا یەکتر بەردەن. عەبە بە دیارییانەوە وەستاوە و سەری بە هەنیسکەوە هەڵدەکەندرێ. حەمە و پوورەگوڵە بێ هەست و خوست یەکتر هەڵدەگوشن و هەڵدەمژن. دەست لە مل و نێو قەد شل بۆوە، دەم لە روومەت و تەوێل کراوە و کەلێن کەوتە بەینی سینگیان، پوورەگوڵە رووی وەرگێڕا و بێ ماڵاوایی، بە پەلە و تالووکە دوورکەوتەوە و لە کۆلان ونبوو.

حەمە عەبەساو چاوی بڕیوەتە تاریکانی کۆلان، دەڵێی چاوەڕێی گەڕانەوەی پوورەگوڵەیە! لەبەر خۆیەوە دەدوێ:

ـ زۆرت زەحمەت بە منەوە کێشا کچە پیرێژن! خۆزگە جارێکی دی دەمدیتەوە و تێرت جنێو دەدامێ، جنێوی تۆ لە قسەی خەڵک خۆشترە، گەلێ خۆشترە.

عەبە لێی چووە پێشێ:

شەو دێرە، وەشوێنی ناگەی، ئەشێ لەم حاشییە و حەواڵە دوور بکەوفێتەو، بێ بڕۆین، ریەت کوێنەس؟

ـ هەر لێرە لە یەک جوێ دەبینەوە عەبەگیان، زۆرم ئازار داوی، رزگارم کە، تۆ رزگارم نەکەی، رزگاریم نایە.

ـ بە هە! وەڵڵا خاسە! ئەمە چە ئێژی؟ چەم کردیە؟ ئەشێ تۆ من رزیارکەی.

دەستیان کردە ملی یەک و یەکتریان ماچ کرد، نەک جارێ، چەندین جار یەکیان لە ئامێز گرت، یەکیان بەر دەدا و دیسانەوە ئامبازی یەک دەبوونەوە، هەر دوو دڵیان پڕە، هیچیان لە ترسی گریان ناوێرن بدوێن. حەمە بە سەر دەروونیدا زاڵبوو و گریانی خواردەوە:

ـ عەبەگیان! کەوێ، یان مینات دی، بڵێ حەمە دەیگوت، کەوێ دایکی حەوت کور بێ هەر بە تەمایم، لە شایی ئەحمەد و مینادا بەشداری بکە، لە بری من تۆ بچۆ، بمێنم سەرت دەدەم، هۆشت بە خۆتەوە بێ، گەلازت لەدەست دەرنەهێنن، ئەمانەتت گەلاز بێ.

پشتی هەڵکرد و بە توندی عەبەی بە جێ هێشت.

زۆری نەخایاند لە کێوە بارداویلە وەسەرکەوت. لە سەر تروپکی کێو ئاوڕی داوە، لە سەر بەردێ دانیشت و چاوی بڕییە نێو دڵی ئاوری ماڵەکەی، تەواوی بیرەوەریەکانی بۆی زیندوو بوونەوە و یەک بە یەک لە ئاوردا دەهاتنەوە بەر چاوی.

کاکڵە هەورێ وەبەرچاو نایە. تاووبان لە هەموو لاکەوتووە. هەتاو دەڵێی لە پشتی شووشەوە تیشک دەهاوێژێ، خۆری پاییز تینی تیژە.

ئەسپەڕەش داهێزراو رێ دەبڕێ، پاشووی بە دوویدا کێش دەکا، دەڵێی وەفەیەتی! دەستی لە ئەرز بەرز نابێتەوە، رەنگە باغە و قەرەقوشی گرتبێ! ئەحمەد فەڕاش لە سەرە خۆیە، ئاوزەنگی لێنادا و پەلەی لێ ناکا.

سوار لە کێوەبەرداویلەوە هێور هێور دێتە خوارێ، گەییوەتە دەوری دێ. دەستەیەک کوڕە جەحێڵە لە دەوری کانی وێستاون. سوار گەیشتە بەرانبەریان، بە ئاماژەی دەست سلاوی کرد. ئەوان بە زمان جوابیان داوە:

ـ بە خێر بێی کاکەحەمەد، فەرموو بچینە ماڵێ.

ـ خۆش بن برا، دەچمە ماڵی کوێخا.

ئەسپ لەقان لەقان گەیشتە دەرگا، سوار لەغاوی کێشا و پێی لە ئاوزەنگی دەرهێنا، لەغاوی کرد بە قوڵدا و لە سەرەخۆ لە دەرکەی دا.

ئافرەتێ جوابی داوە:

ـ فەرموو، دەرگا دانەخراوە.

ئەحمەد دەنگی ناسییەوە، دەنگی کوێخاژن بوو:
ـ خات نازەنین! ئەحمەد فەڕاشم لە تازاوا هاتووم، پەیامی ئاغام پێیە، بێ زەحمەت.
کوێخاژن بە تاڵووکە بە دەنگییەوە هاتە دەرێ:
ـ فەرموو وەرە ژووری.
ـ ئاوەدان بێ،لێرە بە شک نیم، ئاغا دەیفەرموو دێین کەوێ مارە دەکەین، خۆ سازکەن، منی لە پێشەوە ناردووە هەواڵتان دەمێ.
کوێخا ژن گێژ و مەنگ دەڕوانێتە ئەحمەد، بە پەشۆکاوییەوە گوتی:
ـ راوەستێ بزانم کوێخا دەڵێ چی.
بە پەلە رۆیشتە ژووری، پاش هێندێ لە بەر هەیوانەوە بانگی ئەحمەدی کرد:
ـ کوێخا دەڵێ بێتە ژووری.
ئەحمەد ئەسپەڕەشی کێشایە ژوور و لە سەر ئاخوڕی حەوشە بەستییەوە و چووە دیوەخانی کوێخا.
کوێخا بە دەست و غلّدەغلّدە بەخێرهاتنی لێ کرد و ئیزنی دانیشتنی دایە، رووی کردە خێزانی، ئەو لێی حاڵی دەبێ:
ـ برۆ بابت بانگ بکە با جوابیان بداتەوە، نان و چایەک بەو پیاوە بدە جا برۆ.
سەماوەر دەکوڵێ. کوێخاژن چای لە پێش میوان دانا، کەوڵی نانی راخست و پەنیر و ماست و رۆنی زەنگی بۆ لە سەر دانا و وەدەرکەوت.
ئەحمەد بە بنەوەش بەر قەنەی خوارد، چووە بەر سەماوەر و چای بۆ خۆی تێکرد. سێ چوار چای خواردەوە، مام حەسەن و کوێخاژن وەژوورکەوتن.
مام حەسەن بێ پێشەکی و قسە پێچانەوە و دایمەزراند:
ـ ئەحمەد! کوڕم! ئەگەر چوویەوە بڵێ مام حەسەن عەرزی دەکردی کەوێ کەنیزی خۆیەتی، ئاغات ساحەب ئیختیارە. بەڵام ئێمەش کاری خێرمان بەدەستەوەیە، پێوەین داوای کچی حاجی قادر بکەین بۆ ئەحمەدی کوڕم.
ـ خودا مەبارەکی کا مامەگیان.
ـ عومرت درێژ بێ، نوخشەش بێ لە تۆ. عەرزی بکە، یان ئاغا بۆمان داوا کا، یان دەستمان لێ ڕاگرێ، بڵێ مام حەسەن ئەرزی دەکردی، ئەگەر بۆمان دەستێنێ

ئەمڕۆ تەشریف بێنێ، دەنا دەست راگرێ خۆم خەبەری دەدەمێ، جوان حاڵی بووی کورِم؟

ـ بەڵێ حاڵی بووم. ئیزن دەفەرمووی من برِۆم؟

مام حەسەن بە دوو سێ وچان راستەوە بوو. ئەحمەد هەستایە سەر پێ، مام حەسەن تا دەرکی حەوشە رەوانەی کرد و خۆی گەڕاوە ژووری.

ئەحمەد سواری ئەسپەڕەش بوو و بە وێڵغار لە دێ چووە دەرێ.

دوانیوەرِۆیە. سێ سوار کشایە نێو دێی کانی توو، هەمزەبەگ و قادر خانی زاوای و رەسووڵی نۆکەر.

سوارە گەییونەتە سەرکانی. ژنان لە سەر ئاو بە لۆی دەسماڵ بەر دەماخیان هەڵدا و دەم و کەپۆیان داپۆشی و روویان لە ئاغا وەرگێڕا، ئەوە نیشانەی رێزدانان بۆ ئاغایە. تاقمێ کورِە جەحێڵە لەو بەری کانییەوە خۆیان گیڤ هەڵداوە و خەریکی چاوەبرِکێن، بە چاوپێکەوتنی ئاغا خۆیان باریک کردەوە و دەرەدزەیان دایە.

لە مەیدانی ئەوبەری کانی، سێ چوار دەستە کورِوکاڵ خەریکی مێشێن و گۆردێن و دووقامکەن. جەنگەی کایەیە. لە ناکاو کایە شێوا، هەر کەس دەستی دایە مەڕمەڕ و میتەی خۆی و دوورە پەرێز مەیدانیان جێهێشت.

منداڵان لە چەند لاوە هەلووکێن و باتلێن و جگێن دەکەن. لەولاترەوە کچانی بچووک خانووچکەیان بە بەرد دروست کردووە و بووک بووکێن دەکەن. کورِان دار و هەلووک و باتل و جگیان فرِێدا و هەر یەک بە کۆڵانێکدا دەرباسبوون.

کچان بووک و ئاڵا بووکیان لە نێو خانووەبەردینەدا بە جێ هێشت و لە قوژبنی دیوار خزین و دەستیان گرت بە سەر چاویانەوە.

لە خۆرەتاوی بن دیوار کۆڕە ژنێ بە قسەوە پێچراون. ژنێ خوری بە شانەوە دەکا، ژنێ کولووی دەکا، دوانی دی هەڵیدەپێچن. سی ژن بە پێوە وێستاون و تەشی با دەدەن، خاوکان و جاجمان و باریکان دەرِێسن. کوتوپرِ خوری لە شانە درا و کولوولە کۆش خرا و پێچکە خوری لە دەستەوە هاڵا، بەن هەڵکرایە سەر تەشی و ژنان بە دیوارەوە وشکبوون.

بن دیواری مزگەوت ژاوەی دێ لە پیاوان. مەلا و حاجی و سۆفی و کەیخودا پەلیان هەڵخستووە. دەستەیەک سەریان کردووە بەیەکدا، چرە و گورەیانە، یەک دەڵێ ئەو داشەی بدەیە، ئەوی دی دەڵێ بیداتێ ئاغا دەکا ئاغاکەش دەبڕێتەوە، مەیدەیە،مەیدەیە. لە پڕ هەموو سەریان بەرەو کانی وەرگێڕا و هەستانە سەر پێ، داش و ئاغا بە دەم پێوەتێکەڵ بوون و دامە شێوا، مەلا و حاجی و سۆفی و کەیخودا خێزەرەیان کردە خوارێ و چوون بە پێشوازی ئاغاوە.

سێ سوار لە پێشێ و حەشیمەتێ لە دواوە گەیشتنە دەرکی ماڵی کوێخاکەریم. سوارە پێیان لە ئاوزەنگی دەرهێنا.

فەیزە درێژ و فەتاحەکوێر و حەمەی نەنە خەجێ هەریەک پەلامارێ لەغاوی چارەوییەکیان دا و کێشایانە حەوشە. ئاغا لە پێشەوە و کەیخودا بە دوویدا چوونە ژوورێ، پاش ئەحواڵپرسی کوێخا، هەمزەبەگ رووی لە مام حەسەن کرد:

ـ وەدیارە بیانووم پێ دەگری! ئێستا بیانووت دەبڕم.

چاوێکی بە خەڵکەکەدا گێڕا، حاجی قادر لە نێوانی مەلا کەریم و سۆفی مینە دانیشتبوو:

ـ حاجی! لێرەی؟

ـ بەڵێ لە خزمەتام ئاغا

ـ دەزانی دەبینە خزم؟!

ـ چۆن قوربان؟!

ـ ئەوە نییە کەوێ دەبێتە بووکی من، ئەحمەی مام حەسەن خاڵی کەوێیە، دەبێتە زاوای تۆ! ئەو عالەمە لە ژن و ژنخوازییەوە بوونە خزم، دەبێ کچەکەت بدەی بە کوڕی مام حەسەن.

حاجی سوور هەڵگەڕا، سەری داخست و متەقی لێوە نەهات، وە دیارە لە دڵەوە زۆری لە بەرگرانە.

ـ بۆ هیچ ناڵێی؟ خزمایەتی مام حەسەنت پێ خۆش نییە؟ دەبینە خزم!

ـ نەخێر مەتڵەبم ئەوە نییە، خزمم لە مام حەسەن باشتر ناوێ، ئەحمەدیش کوڕی چاکە، بەڵام....

ـ بەڵام چی؟ بە سەری بابم قسەی لێ ناکەی، دەبێ بیدەیتێ.

مام حەسەن لە بەلامی حاجی حالییە، نەیهێشت جوابی ئاغا بداتەوە.

ـ قوربان! من و حاجی ماری کونێکین، خۆمان پێکدێین.

ـ نەخێر نەخێر، دەبێ هەر ئێستا بلێ دەیدا، یان نایدا.

ـ عەرزم کردی، من خزمم لە مام حەسەن باشتر ناوێ، پێشکەشە، بەلام خۆم مالم هەیە، خۆ کاوڕ و مەڕم لێ ناکڕن!دانیشتووان تێکڕا گوتیان مەبارەک بێ.

هەمزەبەگ قسەی لە زاری خەلک بڕییەوە.

ـ قسە هیچی تێناچێ، قەراروبڕیە قسە دەبڕێتەوە وکار کۆتا دەکا، چی لێ دەستێنی؟ مارەیی چەندە بێ؟

مام حەسەن دیسانەوە پەڕییە نێو قسە:

ـ ئاغا! لەوی گەڕێ، شەوێ چوار کەیخودا هەلدەگرم و دەچمە مالێ و کۆتای دەکەین، لەوەی گەڕێ.

ـ نەخێر دەبێ هەر ئەمڕۆ و هەر لێرە دوایی پێ بێ.

مام حەسەن چاوێکی لە حاجی قرتاند. حاجی دەست بە جێ حالی بوو:

ـ بەلێ قوربان، هەر چۆن ئاغا دەفەرمێ. جارێ کاری خۆتان یەکلا بکەنەوە، من لە دەست دەرناچم، دەیدەمێ.

هەمزەبەگ دوولایی لە سەر حاجی هەلگرت و خستییە سەر مام حەسەن:

ـ ئەوە بووکی تۆ، نۆرەی منە، تۆ دەلێی چی؟

ـ چت عەرزکەم؟ کاری من و حاجی لەگەل کاری منو تۆ جیاوازی زۆرە، من وەکیلی کوێخام، وەکیلایەتی گرانە، با قسە لە مارەیی بکەین.

ـ باشە بابم، لە سەرچەندە دەلێی مارەی دەکەم.

ـ ئێمە رەعیەتین، رەعیەت بەنی ئاغاواتی پێ بانادرێ، ئەگەر کچ لە من دەخوازی، من دەلێم مارەیی کەوێ دەبێ کانی توو بێ، رێورەسمی خۆتان چییە و چی بۆ بووک دەکرن، من نازانم؛ خۆتان باشتر دەزانن، بەلام کانی توو دەبێ بکەیتە مارەیی. هەمزەبەگ مات دەڕوانێتە بەردەمی خۆی. سەری هەلێنا:

ـ جا ئەوە خزمایەتییە؟ تا ئێستا کێ ملکی کردووەتە مارەیی تا من ببمە دوان؟ وەکیلایەتی وایە؟

مام حەسەن فڕی سوارە، بێ پێچانەوە گوتی:

ــ من بەر لە سێلاو بناوانی خۆم قایم هەڵدەبەستم، لە قەدیمەوە گوتوویانە بەد ببینی بەدخانە بەیاد دەکەی؛ دیومە، خۆم دەستە شکاو ناکەم، ژنە کۆنەکەی خۆت ئەگەر مارەیی ملکێ بایە تەلاقت دەدا؟ ئەگەر من وەکیل بم، وا نەبێ مارەی ناکەم، کەسیش کیسەی هەڵنەدرووە بۆ مارەیی، ئەگەر بە نیازی کەوێ بووکت بێ و بۆ هەتا هەتا بێ، بۆ دەترسێی؟ ئێستا من داوای کچی حاجی دەکەم، لە سەر چی مارەی دەکا بیکا، لێی ناپاڕێمەوە، لە قەدەر حاڵی خۆم حازرم، چونکە بەتەما نیم بۆ ماوەیەک بووکم بێ، بۆ هەتا هەتایە.

هەمزەبەگ بە تووڕەییەوە رووی لە مام حەسەن کرد:

ــ بەڵێنم بە عەتا داوە بەر لە هاتنەوەی، کەوێی بۆ بگوێزمەوە، دەبێ ئەو بچێتە پێشوازی؛ باش، کانی تووی دەکەمە مارەیی، مامۆستا! فەرموو مارەی کە.

مام حەسەن وەجواب هاتەوە:

ــ ئەی بێ بەلا بی، چۆن زاوا لە هەوێڵدا نەبێ بووک دەگۆێزرێتەوە؟! بۆ کێی دەگوێزییەوە؟! کێ بەرەو پیری بووک دێ و عەتری لێ دەدا و لە سەربانەوە سێو و سەرەقەندی بۆ دەهاوێ؟ بووک بۆ زاوا دەچێ، خۆ بۆ تۆی ناگوێزنەوە، نانا کاری وا نابێ، ئابڕوومان دەچێ، بووکی بێزاوا، ئێمە بە توون، دەڵێن رەعیەتن و بێ دەسەلات، ئابڕووی تۆ دەچێ، هەر خزمەکانی خۆت بەردت لێ هەڵدەگێڕنەوە! بۆ تۆ بووک دەبەی، یان دیل؟ نەخێر من کاری وا ناکەم، لەوەدا لەگەڵت نیم، هەر دەمایەکی عەتابەگ بە سەلامەت هاتەوە، بووکی خۆت بگوێزەوە، دەست ناهێنمە رێت.

لەو دەمەوە کە هاتوون، قادر خانی زاوای هەمزەبەگ قوڕوقەپ قسە لە دوو لێوەی دەرناهاتووە، هەڵدایە:

ــ بە ئیزنی مامە هەمزە، قسەی مام حەسەنە، بووک بۆ زاوا دەگوێزرێتەوە؛ زاوا لە هەردا نییە، ئیشاڵلا بە سەلامەت لە نەخۆشخانە هاتەوە، بۆی دەگوێزینەوە، خۆم عەتابەگ رازی دەکەم، فەرموون مارەی کەن، کاری خێر بۆ چەنە بە چەنە نابێ وەدرەنگی مەخەن، فەرموو مامۆستا.

مەلا کەریم گوتی:

ـ کوڕ و کچ بە یەک ڕازین؟ شەرعەن دەبێ ئەوان ڕازی بن، ڕازی نەبن مارەی نایە، ئێمە بە شەرع موسڵمانین.

هەمزەبەگ یەک بە خۆی گۆراندی:

ـ هەهوو هەهوو! نۆرەی تۆمە! لێم قووڵ مەکەوە مەلا! وەر مارەی کەو ئاو بکە بە ئاوردا، تۆش مارەی نەکەی دەنێرم بە دووی مەلا برایمی تازاوادا، ئەو دەستم ماچ دەکا!

مەلا کەریم هاتە نێوانی مام حەسەن و هەمزەبەگ چۆکی دادا، دەستیانی نایە نێو دەستی یەک، کەوێی لە عەتا مارە کرد. هەمزەبەگ وەکیلی عەتایە، مام حەسەن وەکیلی کەوێ و کوێخا، مارەیی کەوێ، کمانی‌تووە.

پاش مارەکردن و مەبارەک بایی، دوو دەور چا خوراوە، ئاغا هەستا و خەڵک بە جەماوەری هەستان وەدووی کەوتن. سوارە لە دەرکی حەوشە سوار بوون، کەیخودا و مەلا تا ئەو لای دێ ئاغایان ڕەوانە کرد. مام حەسەن حاجی قادری لە خەڵکەکە دوور خستەوە، سرتوخورت دەچپێنێ بەگوێیدا، دەبێ باسەکەی ماڵی کوێخا بێ.

ئێوارەیە. ماڵی مام حەسەن وەخۆکەوتوون، ژن و پیاویان سەریان جەنجاڵە، ئەحمەد بە نێو دێدا دەگەڕێ! ماڵی کەیخوداکان یەک بە یەک دەچێ!

پوورەگوڵە لەوگەڕان و ماڵ بە ماڵەی ئەحمەد ئاگادارە، یەک دوو جار ئەحمەد بە لایدا تێپەڕی، بەڵام پوورەگوڵە خۆی لەو داراتە نەدا، ئەنەهوو هیچ نازانێ.

تەنگی نوێژی شێوانە. نوێژ بە جەماعەت خوێنراوە. مام حەسەن لەگەڵ تاقمێ کەیخودا و مەلا لە مزگەوتەوە بەرەو ماڵی خۆیان دەڕۆنەوە، کەیخوداکانی کانی‌توو بۆ شێو لە ماڵی مام حەسەن کۆوە بوون، شەوێ بڕیارە بچنە ماڵی حاجی، داوای مینا دەکەن بۆ ئەحمەد.

وەختی شێوە. دەستەیەک کوڕە جەحێڵەی نێو دێ هاتوونەتە یاریدەی ئەحمەد و لە دانانی شێودا یارمەتی دەدەن. لە لایەک خەمبارن، لە لایەک بە کەیف و شادن، کەیف سازن بۆ ئەوە ئەحمەد و مینا بەیەک بڕاون وهیوای داوە بەوان بە مرادی دڵیان دەگەن. خەمبارن بۆ ئەوە حەمە دەربەدەر بووە ولەگەڵ کەوێ پێک نەبڕاون و ئەوانیش بە مراد ناگەن.

کەوڵ ڕاخراوە، دەستەوارە نان نردوو نردوو ودەست بەدەست دەڕواتە دیوەخان، چێشت مەجموعە مەجموعە دەچێتە ژوور و بە دوو کەس قاپێ، قاپی مەلا بە جیاوازە.

جەنگەی شێو خواردنە، هەموو بێ قسە و باس پاروو بادەدەن. لە ناکاو لە دەرکەی حەوشەیان دا. هەموو چاوی پرسیاریان بڕییە یەک؟

ئەحمەد بە دەنگی تەقەوە چووە بەر دەرگا، دەرکی کردەوە، بە سەر سووڕمانەوە گوتی:

ـ فەرموو پووریگیان! خێرە بەو شەوە؟

ـ خێر دەبێ، نەعلەت لە شەڕ، کارم بە بابتە.

ـ میوانمان هەیە کارەکەت چییە؟ بە من ناکرێ؟

ـ دەزانم میوانتان هەیە، مەبارەکت بێ، منیش سەبارەت بەوە هاتووم، شێویان نەخواردووە؟

ـ ئەوە شێو دەخۆن، فەرموو وەرە ژووری.

ـ باشە، من دەچمە دیوی ژنان؛ شێو خورا، پێم بڵێ، پێم خۆشە لای ئەو خەڵکە پێی بڵێم.

شێو خوراوە، نێعمەت بە زیاد بێ. ئەحمەد چووە دیوی پیاوان، لە دەرگاوە گوتی:

ـ بابە! پوورەگوڵە هاتووە، دەڵێ کارم بە مام حەسەن و کەیخوداکانە.

کەیخودا و مەلا بە سەرسووڕمانەوە چاو لە یەک دەکەن! هاتنی پوورەگوڵە بۆ هەموو جێی پرسیار و مەترسییە! مەلا لە هەموویان پتر دەترسێ.

مام حەسەن گوتی:

ـ لە کوێیە؟ ئەی بۆ نەهاتە ژووری؟

ـ ئەو دەم ئێوە نانتان دەخوارد، خۆی گوتی دەچمە دیوی ژنان تا پیاوەکان شێو دەخۆن، شێو خورا پێم بڵێ، گوتم هەواڵت دەمێ، پێی بڵێم بێ؟

ـ ئەرێ، بڵێ بێ.

پوورەگوڵە چووە دیوی پیاوان، روو گرژ و لێو بە بارە، نێو چاوانی کرێوەی لێ دەبارێ.

دەڵێی شەڕی بەدەستەوەیە! دانیشتووانی دیوەخان هەموو لە خۆ دووشکن و لە دڵەوە لە خۆ دەپرسن:

ـ بڵێی چ روویدابێ؟ خۆ من هیچ تاوانێکم نەکردووە! ئەی بڵێی بۆ کێ لارەوە بێ؟ پوورەگوڵە توندوتیژ سڵاوی کرد و پەڕییە نێو پیاوان.

بە مەلا و کەیخوداوە قرچە پێ هەستان، یەک دەنگ گوتیان:

ـ فەرموو پورێگیان! فەرموو وەرە سەرێ.

یەک بە یەک بە خێریان هێنا. دوای ئەحواڵپرسی و سەبا خێری، پوورەگوڵە گوتی: ـ مام حەسەن! کەیخوداکان! هەموو دەزانن حەمە خۆم گەورەم کردووە، دارونەداری لای منە، ئێستا هەموو دەزانن ئاوارە و دەربەدەرە، خۆشتان من دەناسن، ناترسێم، من لە کەسی ناشارمەوە، دوێشەو چوومە لای حەمە و چاوم پێی کەوت، حەز دەکەن ئێستا بڕۆن بۆ هەمزەبەگی بگێڕنەوە. حەمە شەست تەغار گەنمی لە چاڵدایە، دووسەدوپەنجاتمەن پووڵی لای منە، وەسیەتی کردووە پووڵ و گەنمەکەی بدەم بە ئەحمەدی مام حەسەن، ئێوە هەموو شاهید بن من بەیانی گەنم و پووڵی دەدەم بە ماڵی مام حەسەن، هەر دەم خۆی هاتەوەو داوای کرد دەبێ بیدەنەوە، گەنم بە گەنم و پووڵ بە پووڵ، بەیانی پیاو بنێرە چاڵی خۆت دەربێنە و پووڵی خۆت وەرگرە، لە ئێستاوە ماڵی تۆن.

کەیخوداکان هەموو رەحمەت بووی دایک و بابی پوورەگوڵە دەکەن، مام حەسەن گەنم و پووڵی قەبووڵ کرد، بە شاهێدی ئەو شاهێدانە هەر دەمایەکی حەمە داوای بکا، شەست تەغار گەنم و دووسەدوپەنجا تمەن پووڵی بداتەوە. ئەحمەد بە گریانەوە دەرپەڕییە دەرێ و لە حەوشە دەرچوو.

٢١

شەو لەوپەڕی تاریکیدا قەڵای مێردانە و گەلێ ئاواتی تێدا بەدیدێ.

شەوە. لە سەر ترووپکی حەوتەوانەوە شەوقی چرای ئاوایی کانییە کوێرە کز و کـەم تەوژم سۆڵەی دێ، لە گوێن بەشێ لە ئاسمان رووخابێتە خوارێ و ئەستێرە لەو خڕودۆڵـە خزیبێ، یان مێگەلە مەڕی پەچەیە و لە بەر شەوقی چرا چاویان شەوق ئەداتـەوە، زریـوە زریویانە.

لە سەر دوندی کێو، حەوت تاپۆ داوەڵیاندا. بێ هەست و خوسـت، چـەشـنی مـاری شەوگەڕ لە تەلان و هەڵدێر، بێ سەرەنگرێ خوشینە خوارێ، بەرەو کانییە کوێرە دێن.

تاهیر پێشڕەوە. سارۆ و مینە و رەشۆ و نـامیق و قـادر و کـاوە بـە دووی یـەکـدا ڕێچکەیان بەستووە. لە شاخ و هەڵدێر هاتوونە خوارێ و گەییونە دەوری دێ. تـاهیر لـە پێشەوە لاڕێ بوو، بە ئاماژەی دەست سارۆی تێگەیاند بڕوا. سارۆ رێی گرتە بەر.

کاوە دوا کەسە، گەیشت بە تاهیر. تاهیر سەبرێ گوتی:

ـ کاوە! تۆ بەڵەدی دێی، وە پێش کەوە، روو لە ماڵی کوێخا شەریف کـە، دەچینـە ئەوێ، پاشان دوو بە دوو دەچینە ماڵی بابت، وا بڕۆ کەس نەمانبینـێ، ئاشـکرا بوونمـان هۆی ژانە سەرە، راکە، خۆ بگەیێنە پێشێ.

کاوە بێ قسە و باس، بە تەکان خۆی گەیاندە پێشـێ. حـەوت چـەکـدار لـە پشـت ماڵانەوە چوونە نێو دێ و سەگەلی ئاوایی پێیانی زانی.

سەگوەڕ هەر دێ و پەرە دەستێنێ. مەحموود شوان لـە مـاڵ دەرپـەڕی. گـوێی بـۆ شێوەی سەگەوەر هەڵخستووە. لە دڵەوە خۆ دەدوێنێ:

ـ لەوە دەچێ غەوارە لە دێدا بێ! بڵێی ئەوان بن؟! خۆ هێندە نییە هەواڵـی هـەڵاتـنی حەمەمان بۆ ناردوون!

دوو شک، ورده ورده و به پارێزەوە بە کۆڵاندا تێهەڵگەڕا، رووە و پشت ماڵان. لە تەنگە بەری کۆڵان هەستی بەخشپەی پێ کرد، سەرنجی لە تاریکایی تێژ کرد، تارمایی چەند کەس بە حاڵ هاتنە بەر چاو، بە ئەسپایی دەنگی دان:

ـ کێن کوڕە؟

کاوە لە پێشەوە زوو دەنگی مەحموود شوانی ناسییەوە:

ـ بابەگیان! ئیمەین، هەڕای کردێ و بابی لە ئامێز گرت.

تاهیر لە دواوە دەنگی مەحموود شوانی گوێ لێبوو، باویدا بە پێی، دڕی بە دەستەدا و خۆی گەیاندە پێشێ:

ـ وەدیارە گوڕت تێدا ماوە پیرە! وەمزانی لێکەوتووی.

مەحموود شوان دەستی لەئەستۆی کاوە کردەوە و بە ئامێزی ئاواڵەوە بەرەو تاهیر هەنگاوی هەڵێنا:

ـ ئێستاش کێوا و کێو لەگەڵت دەڕۆم. بە هیوا نەبووم وا زوو بگەنێ! یا خوا بە خێر بێن.

یەکە یەکە، بە ریز ماچی کردن. گەڕاوە سەر تاهیر:

ـ دەی، فەرموون.

ـ کوێخا شەریف لە ماڵە؟

ـ لە ماڵە، ئێوارە دیتم، وەرن، خۆم دەچم لە دووی.

ـ نا، خۆمان دەچین، حەوت کەسین، ماڵی ئێوە هێندێ بەر تەنگە، ئەو کوڕانە ماندوون، دوو سێ شەوە بەڕێوەن، دەبێ بحەسێنەوە، من و کاوە دێینە ئەوێ. تاهیر رووی لە کاوە کرد:

ـ کاوە! وە پێشکەوە.

هەشت کەس بە کۆڵاندا وەڕێکەوتن. سەگەل لە گوێسوانەوە لەوانەیە بپەڕنە کۆڵیان. لە دەرکی ماڵانەوە خەڵک سەر دەکێشنە دەرێ و ملە تاتکێیانە، بێ ئەوەی خۆ ئاشکرا کەن، دەرگا پێوە ئەدەن و وەک وشتری نێو پەموو چاو دەقووچێنن و خۆ گێل دەکەن، ئەنەهوو کەسیان نەدیوە.

دەستە بە بەر گەڕەکا گەیینە بەر ماڵی کوێخا. لە سەر بانیشەوە کەسێ دەنگی دان. مەحموود شوان دەنگی کوێخا شەریفی ناسی، سەبرێ جوابیداوە:

ـ ئەو سەرە بۆ چووی؟ وەرە خوارێ، میوانت هاتوون.
ـ میوان؟ کێن ؟
ـ حەز دەکەی کێ بن؟ خۆ گێل مەکە، یانی تۆ نازانی؟!
کوێخا بێ دەنگە، بیر دەکاتەوە.
مەحموود شوان لە دڵەوە دەڵێ:
ـ رەنگە بترسێ! ئەی جەرگت خرابێ خوێڕی، حەمە چاکی ناسی، ئەقڵ بە گەورەیی و چکۆڵەیی نییە، دەنگی هەڵێنا:
ـ کاک تاهیر و ئەوانن، دەرکە دەکەیەوە، یان بڕۆین؟
کوێخا بە پەشوکاوییەوە جوابیداوە:
ـ ئا ئا،ئەوە هاتم، ئەوە دێم، ئەوە هاتم، هاتم، بەخێربێن، بەخێربێن.
دەرگا کراوە و هەموو چوونە حەوشە. کوێخا لە تاهیرەوە یەک بە یەک ماچی کردن، تەنانەت مەحمود شوانیش، گەڕاوە سەر تاهیر، دەستی گرتوو بەرەو دیوەخان کێشای:
ـ فەرموون.
ـ نا کاک شەریف، من و کاوە دەچینە ماڵی خاڵە، لە بەر دڵی دایکی کاوە دەچینە ئەوێ، پاشان دێمەوە.
رووی وەرسووڕان، چاو بۆ مینە دەگێڕێ، بانگی دەکا:
ـ مینە! من و کاوە دەڕۆین، تۆ بەرپرسی، نێوی شەو هەڵۆیە، کێشک دابنێ، یەکەم کەس قادر دانێ، من بخە ئاخر، ئەوانی دیش کەیفی خۆتە.
مەحمود شوان بە پەلە گوتی:
ـ من لە بری کاوە دانێن، دوای قادرم، کوێخای بانگ کرد، سرتاندی بە گوێیدا، دەستی گرت و لەوانی دوور خستەوە:
ـ ئەوانە ماندوون، من و تۆ لە ئاوایی خەوتنەوە دەچینە سەربان و کەس هەڵناستێنین، با ئەوان بنوون، تاقەت دێنی؟
ـ ئائا، وەک تۆم پێ ناکرێ؟ ئەوە هیچ نییە. خاڵە! خۆ کەس نەیدیون؟!
ـ نا نا، روبەروو کەس نەیدیون؛ مەگەر، چووزانم، دیبێتیشیان، کەس نازانێ ئەوانە کێن، نیگەرانی ئەوەی مەبە، بۆ نیگەرانی؟ خۆ تۆ جاران وا نەبووی، دەترسێی؟

ــ کێ؟ من؟ من و ترس؟ حەیە حەی!!

مەحموود شوان رووی وەرسوڕاند، لە تاریکیدا سەری راوەشاند و بەرەو تاهیر و کاوە گەڕاوە کوێخا ئەو سەر راوەشاندنەی نەدی.

لەو دەمەیڕا مەحموود شوان بە دەنگی سەگوەڕەوە لە ماڵ وەدەرکەوتووە، کابان و دایکی لە بەر دەرگای حەوشە شین بوون، ماوەیەکە سەگەل بێ دەنگن و نێو دێ دەڵێی ئاشە وئاوی کەوتووە.

خات نزاکەت دڵی وەقرتوفرت کەوتووە! دەڵێی هەواڵێکی بە نهێنی دراوەتێ! دوو دڵ رووی لە کابان کرد:

کچەکێ! دڵم حەجمانی لێ بڕیوم! دەڵێی هەواڵێکی خۆشم پێ دەدرێ. خۆشم نازانم چییە! دوێشەو تا رۆژ لەگەڵ کاکت بووم! ئەم بەیانییە کە هەویرم دەشێلا، دووسێ جار هەویرەکە پەڕی! لە نێوڕۆوە هەر چاوم دەفڕێ! قشقەڕەکەش هەر دەیقڕاند! یا خوا خۆش خەبەر بێ. ئەو کابرایەش نەهاتەوە، بابت دەڵێم.

کابان وەک وڕێنە گوتی:

ــ دایە! تۆ شێوەی کاکمت لە بیر ماوە؟ بە خودای سێ ساڵە، لەو دەمەیڕا کە رۆیوە، بە خەونیش نەمدیوە، هەرچی زۆر بۆ مێشکم دێنم، شێوەیم نایێتەوە بیر. دایە، دایە! ئەوە سێ کەس بەرەو ئێرە دێن.

ــ کوان؟

ــ ها ها، لەو بنە دیوارەوە دێن، وەرە بڕۆینە ژوورێ.

کابان خۆی دانەواند، سەری کرد بە نێو دەرگا نەوییەکەی حەوشەدا و دەنگی کۆخەی بابی سەری پێ گێڕایەوە دەرێ.

مەحموود شوان خووی خێزانی دەزانێ، دەزانێ کاوە ببینێ دەیکاتە هاتوهاوار و خەڵکی وەسەر دەگێڕێ، لە دوورەوە دەنگی لێ گڕ کرد:

ــ ئەوە بەو شەوە لە دەرێ چ دەکەن ژنەتیوە؟ بڕۆن، بڕۆنە ژوورێ، دەی یاڵڵا!

نرکەی دەنگی هێند دلێرانە هات، نزاکەت وکابان خۆیان لە بەر نەگرت، بە جووت خۆیان کرد بە حەوشەدا.

تاهیر و کاوە لە حەوشەن. مەحموود شوان رەنگ پەڕیو و کەیف ساز چووە ژوورێ.

خێزانی لە ڕواڵەتی گەییوە:

ـ چ بووە پیاوەکە؟! ئەو سەگوەڕە چ بوو؟ ئەو دوو کەسە کێ بوون لەگەڵت؟ بۆ هێندە تووڕە بووی؟ ڕەنگت گۆڕاوە! تو خودا چییە؟

ـ هیچ، هیچ، هیچ نییە ژنەکە، کاک تاهیرهاتووە.

نزاکەت لە جێ ڕاپەڕی، بە دەنگێکی بەرز گوتی:

ـ کوا؟! لە کوێیە؟ کاوەی لەگەڵە؟ خۆ ئەمجار قەولیدا، ئەگەر بێتەوە کاوەش لەگەڵ خۆی بێنێتەوە، درۆی لەگەڵ کردم؟

ـ دەنگ هەڵمەبڕە ئافرەت، خەڵکمان تێ مەگەیێنە، فەرقیان چییە؟ ئەوانیش هەر کاوەن، هەواڵی ساخی و سلامەتی ئەویان پێیە، ئەویش ئەمڕۆ دێتەوە، ئەگەر بێتەوە چی؟ وا هەیە لێمان نەکەیە هەڵلا؟

ـ ئەشا ئەو پیاوە! بۆ من منداڵم؟ بە گەوجم دەزانی؟

ـ نا، بە گەوجت نازانم، بە دەم دڕاوت دەزانم، دەترسم ببینی و لە هاوارێ بدەی،دەزانی بزانن کاوە لەگەڵ ئەوانە چمان بە سەر دێنن، بە سەر و ماڵەوە تێدا دەچین، سەر و ماڵییە ئافرەت، سەر و ماڵی، دەبێ زۆر لەسەرەخۆ بی، دێتەوە، لەوانەیە ئەمشەو سەر هەڵدا.

نزاکەت وەک شێت نووسا بە بەرۆکی شووەکەیدا و ڕایوەشاند:

ـ تۆ خودا بە ڕاستیتە پیاوەکە؟ خودا دەکا ئەو دێتەوە، بە خودای هیچ ناڵێم، ئەی کاک تاهیر لە کوێیە، کوا؟ بۆ نەهات؟

ـ ئەوەتام خات نزاکەت، ئەوەتام، وەرە کاوە، وەرە ژوورێ.

کاوە بە دووی تاهیر دا هات. کابان بەر لە دایکی ڕاپەڕی و کاوەی لە ئامێز گرت.

دایکی بەرەو تاهیر چوو و ئەوی گرتە باوش.

ماوەیەکە نزاکەت دەستی لە ئەستۆی تاهیر کردۆتەوە، تەمادارە کابان کاوە بەردا. خوشک و برا بە چەشنێ تێک هالاون دەڵێی گیانێکن و لە یەک جەستەدان! بێ قسە و جووڵانەوە، سەریان ناوە بە شانی یەکەوە و پێلووی چاویان لە سەر یەک داناوە و خوڕ خوڕ ئەسرین دەبارێنن.

دایکیان وەک دەرویش جەزبە گرتوویە! لە جێوە هەڵدەبەزێ، ددانی وەددان ناگا، دەڵێی نەخۆشی دم پاوە چەق هەڵیدەچۆقێنێ! پەنجە تێکهەڵدەپێکێ و هەڵیاندەگولۆفێ،

لە خۆ دەنووسێ، خۆ دەکێشێتەوە. کوورِ کوورِ دەبێ، راست راست دەبێتەوە. ئەمپێ و ئەو پێ دەکا، پێ لە ئەرز دەگوتێ، دەڵێی میزە چورتییەتی!! بابیان بە زار پێدەکەنێ و بە چاو دەگری و تێیان راماوە. تاهیر هەر تاوێ سەرنجی یەکیان ئەدا، دەڵێی ئەویش دڵی پرِە! رووی وەرگێرِا و چووە دەرێ.

قەنەکێشێکە تاهیر لە حەوشە دێت و دەچێ. خەیاڵاوی لە سەر بەردەخوێی ناوەرِاستی حەوشە دانیشت. قۆنداخی برِنووی لە نێوان هەر دوو پێی دانا و لوولەی نا بە شانییەوە ونێو چاوانی نایە سەر دەستە تێک هەڵپێکراوەکانی و چووە ناو دەریای خەیاڵەوە.

زۆر، یان کەم، خۆشی نازانێ لە کەنگێوە ئەسپی خەیاڵ هەڵیگرتووە. لە ناکاو هەستی کرد دەستێ شانی دەگوشێ، دەستی مەحموود شوان چووە ژێر باڵی و لە سەر بەردەکە هەڵیساند و بردییە ژوورێ.

کاوە لە نێوان دایکی و خوشکی دانیشتووە، دەستی لەئەستۆیان بووە بە هەڵقە و هەر جارێ یەکیان ماچ دەکا. سەری تاهیر لەدەرگا وە دەرکەوت، هەر سێ لە جێ راپەرِین.

مەحموود شوان بە ئاماژەی چاو لەگەڵ کابان دەدوێ.

کابان لە بابی حاڵییە. خۆی باریک کردەوە و چووە تەویلە. پاش هێندێ قیژە لە کولانە مریشکەوە هەستا و بە قیرِە قیرِ بارِۆکەیەکی چیتینی هێنایە دەرێ، لە دەرگای تەویلە چاو لە بابی دەکا.

مەحموود شوان دەستی لە گیرفان رۆ کرد، چەقۆیەکی دەسک شاخی رەشی دەرهێنا و بەرەو کابان تورِی هەڵدا.

کابان دەم بە بزەوە داهاتە چەقۆ و چووە حەوشە. دەنگی بارۆکە هەر دێتە گوێ.

دەنگی گۆرِا، قیرِەی وەک هاوارێ دەچێ، لە پرِ لەوەش کەوت.

هەموو خوێنرِێژێ خوێنی تاڵە و نێو چاوانی گرژە، کابان بە چەقۆی خوێناوی و لاشە و سەری برِاوی بارِۆکە وەدەم بە بزە و رەزاسووک هاتەوە ژوورێ و کەلاکی لای کوانووەکەوە راکێشا و چەقۆی خوێناوی لە سەر دانا، خەریکی کوانوو کردنەوەیە. کوانووگرِی گرت. بارِۆکە تا هێندێ لەوە بەر بەدەست مەرگەوە پەلە قاژێ و قیرِەقیرِی بوو، ئێستا ئاوەرِووت کراوە و لە نێو رۆن و تاوەدا هەڵدەقرچێ و بۆنیماڵەکەی پرِ کردووە و کۆلان و کۆڵان بە گەرِەکدا بلاو بۆتەوە.

کاوە دایکی لە بەرەجێیەکی کورسییەکەوە دانیشتوون و سەریان ناوە بە یەکەوە و بە تامەزرۆیی قسە دەکەن.

لە بەرەجێی سەرەوە، تاهیر و مەحموود شوان ئانیشکیان لـە سـەر پالْپشـت داداوە و دەستیان کردووە بە کۆلەکەی سەریان، پچ و هۆڕ مەحموود شوان دەپچێنێ بـە گـوێی تاهیر دا:

ـ خالە بە قوربانت بێ، ئەو لێدانەی حەمە لە عەتای دا، ،عەرەب لە حوشتری نـەداوە، ئێستا لە نەخۆشخانەی شار کەوتووە و مەعلووم نییە چی بە سەر دێ؛ ئەوە هـیچ، شـەوێ پەیدا بوو و گوتی: خالە! دەمەوێ کەوێ هەلگرم، جێم دەوێ، دەی باشە، جێم لە شار، لە مالی حاجی بۆ ساز کرد.ئەو شەوەی قەرار بوو بیهێنێ، من لە دەوری شار چاوەڕێی بووم، تا رۆژ لە سەر رێ قەتیس و پڕ بووم و بابم هاتە بەر چاوم، ئەو هـەر نـەبوو. هاتمـەوە، خەبەر بلاوە بۆوە حەمە گیراوە، ئەی خودا، ئەو شەوە مردووی قەبرستان سـرەوت، مـن نەسرەوتم. ئەوەش هیچ؛ شەوێ دواتر قـاو کەوتـە ولات، حەمـە لـە کونەڕەشـی قـەلا هەلاتووە. خۆشی گوتم دێ بۆ ئێرە، سێ چوار شەو چاوەڕێی بووم، پێیەکـم لـەدەرێ و یەکم لە ژوورێ، ئەو ون بوونەی ونبوو، ئێستا و ئێستاش نەمدیتەوە، دەلێی قەترە ئاوێک بوو بە ئەرزدا چووەتە خوارێ، دەلێم نەکا بەلایەکی بە سەر خۆی هێنابێ! ئاخر کـەوییان لە عەتا مارە کرد، تۆ دەلێی چی؟

ـ نا، حەمە کاری وا ناکا خالە، بلێی بەلایەکیان بە سەر نەهێنابێ و بۆ شوێنە گومکێ نەیانگوتبێ هەلاتووە؟ کێ ئەوی دیوە؟ چوویە لای پوورەگولە و عەبە؟

ـ نەوەللا، هیچیان بۆ ئەوەی نابن، عەبە شێت و گولە شێت؟ حەیە حەی!

ـ ئەوە بەڕاستە خالە؟! چۆن دلت دێ بەوانە دەلێی شـێت؟ خۆزگـە هـەمووکـەس وەک ئەوان دەبوون، خۆم بەیانی دەچمە ئەوبەر و هەوالی بە دەست دێنم، لەوێ گەڕێ، هەوالی دێ چییە؟ ئەمنییە و مەمنییە واوە نەهاتوون؟ کەس نەگیراوە؟

ـ کەس نەگیراوە، چەند رۆژ لەمەوبەر، ئەو رۆژەی حەمە هەلاتبوو، هەمزەبەگ پیاو وەدووی حەمە دەخا بیدۆزنەوە، دەگەنە هەزار ئەشکەوت، دەکەونە بەر دەسڕێژی چەتە، دەستبە جێ سەعیدی نۆکەری رەشید خـانی بـژوێ دەکـوژرێ و رەسوولـی نۆکـەری هەمزەبەگ بە برینداری هەلدێ. هەر ئەو رۆژە تەرمی سەعید دەبەنەوە بۆ بژوێ، شەو بە

سەر دا دێ، چەتەکان دێنە سەر خەڵکی تازاوا، ئەوەی بەر دەست دێ، لە پووڵ و مت و مووررووی قیمەتی دەیبەن و دەڕۆن.

تاهیر مات بیر دەکاتەوە:

ــ چوو بوونە قەڵا؟

ــ نا، ئەوێ نەچوو بوون.

ــ درۆیە! چەتە نەبووە! کاری خۆیانە، داخوا سەعید بەر هەڵسیان وەستاوە! چەتەبان دەچوونە قەڵا، چەتە بۆجەستەی ئاغاوات چەتەیە، هەر چەتەیەک نەچووە سەر ئاغا، ئەو چەتەیە ئاغایە؛ دەردەکەوێ، بەیانی ئەوەش روون دەکەمەوە.

خانە خوێ کەیفی لە خانە خوێی بێ، میوانی درەنگ وەخت گلەیی خۆی لە سەر خۆی نابێ کابان کەوڵی نانی لە سەر کورسی راخست و مریشکی سوورەوە بووی لەسەر دانا و خۆی دووررەپەرێز وێستا و چاوی بڕییە کاکی. شێوەی جارانی هاتەوە بیر! جاران، بەر لە رویشتنی، کز و تیشکەڵە بوو، ئێستا خۆی دارِشتووە، قەوی و قۆڵ و لە سەر یەک دیارە، هەر دەڵێی کاوەکەی جارانیش نییە، کابان بە دەنگی بابی لە جێ راپەڕی:

ــ کابان، ئاوی سارد، کترییەکەت وەسەر ناوە؟

ــ بەڵێ، ئەوە دەکوڵێ.

کابان چووە دەرێ و بە گۆزەڵە ئاوەوە هاتەوە.

شەو درەنگە، ئاوایی خەوتنە. شێو خوراوە و چا بە شوێن شێودا خوراوە. تاهیر هەستا، رووی لە کاوەیە:

ــ ئەمشەو لەماڵێ بە، ئەگەر حەز دەکەی بەیانیش مەیە، لەو سەر گەڕاینەوە دێمە دووت.

کاوە گرژ بوو:

ــ بۆ نەییێم؟ ئەگەر ئێستا نەیێم، بەیانی بە جێم مەهلێە، خۆم وەدووتان دەکەوم.

ــ باشە، ئەمشەو لای دایکت بە، بەیانی دێمە دووت.

دوو تاپۆ لەبەر گەڕەکەوە، بن دیوار و دیوار بەرەو ماڵی کوێخا هەر دێن و نزیک دەبنەوە.

قادر لە سەربانەوە چۆکی دادا. خرەی چەخماخی برنوو و نرکەی پیاوانەی یەکیان گرت:
ـ کورە کێن؟
ـ هەڵۆ. قادر! لە سەربانەوە بانگیان کە دەرگا بکەنەوە.
قادر تاهیری ناسییەوە، لە کولاوکەوە حاڵیکردن. مینە نەیهێشت کوێخا بچێ، دەرپەڕییە دەرێ، دەرگای کردەوە، بە پێکەنینەوە گوتی:
ـ چ بووە!
ـ کورە خۆ بە قسە هیچی نەهێشتۆتەوە! دەبێ تۆ ئاوی بە دەستداکەی، کورە خۆ مێشکی خواردین،وەرە خۆت جوابی بدەوە.
مەحموود شوان گوتی:
ـ ئەوە ئێوە نایناسن! راوەستێ، دەبێ تەمبێی کەم، لای من لاڵە، هەر لە حەوشەوە بانگی کوێخای کرد:
ـ کوێخا! نەنووستووی؟
کوێخا پێخاوس سەری لە دەرکەوە دەرهێنا:
ـ پیرە! تۆ نەنووی، من چۆن دەنووم؟ وەرنە ژوورێ وەرن.
ـ وەرە دەرێ وەرە، ئەو پیاوانە ماندوون، لێیان گەرێ با پشوویەک بدەن، وەرە برۆینە سەربان.
کوێخا ئاورێکی داوە و چاوێکی لەوانی ژوورێ کرد، کەسێ نەبوو رووی خۆش بێ، نەبەدڵانە کەوشی لە پێ کرد و هاتە دەرێ. دوو کێشکچی بێ چەک چوونە سەربان.
شەو لە نیوە لایداوە و زرینگاوەتەوە، وڵات چۆڵ و بێ دەنگە. بایەکی سارد و گورچوو برِ هەڵیکردووەتێ و کوێخا شەریفی کردووە بە ژێی کەوان و لە بن گیشە گیا هەڵیتووتاندووە. خەو و سەرمایەکیان گرتووە و برِستیان لێ برِیوە.
خاڵە چوست و چالاک بە گوێسوانا دێت و دەچێ، کۆڵان و دەوروبەری دێی خستۆتە ژێر چاوە دێری و نازانێ خەو و سەرما چییە.
لە مێژە کوێخا هەست و خوستی نییە، وەک سیپاڵە کۆنێ لە بن گیشە گیادا رەش دەکاتەوە. خاڵە رووی تێکرد، سەبرێ گوتی:
ـ کوێخا! کوێخا! ئەوە نووستووی؟ مەنوو، سەرما دەشکێتە گیانت.

ـ ئەی چ بکەم؟ بە خودای ئەوە لە سەرمان شێت دەبم، ئەوندەشم خەو دێ ئەوە کوێر دەبم، تۆ سەرمات نییە؟

ـ نەوەڵلا، هەستە بگەڕێ، بگەڕێی سارد نییە.

ـ ناتوانم، وەختە لە سەرمان تۆق بکەم.

ـ دە هەستە بڕۆ خوارێ.

ـ ئا! بە راستیتە؟ وەڵلا نۆکەریت دەکەم، بڕۆم؟

ـ ئا ئا بڕۆ، بوون و نەبوونت فەرقی چییە؟ بڕۆ، بەڵام ئەوان وەخەبەر مەهێنە، بچۆ لای ژن و منداڵت.

کوێخا کیفە کیف و کووڕە کووڕ لە بن گیشە هاتە دەرێ، لە سەربان چووە خوارێ. زۆری پێ نەچوو، جیڕە لە گرێژەنەی دەرگاوە هەستا و تەپەی پێوەدانی گەیشتە سەربان.

شەوگاری پاییز بێ کۆتایە و نابڕێتەوە. لەو دەمەوە خاڵە هاتۆتە سەربان، بێ وێستان و پشوودان دێت و دەچێ و پێی بەر خۆی نەداوە، ئەژنۆی شل و پێلووی چاوی قورسن. هێندێ هەڵترووشکا. سەرما و وەنەوز زۆری بۆ هێنا، غیرەت بە سەر سەرما و خەودا زاڵبوو و راپەڕاند و خستییەوە سەر رەوتی رۆینی خۆی.

ماوەیەکی زۆرە دێت و دەچێ. چاوێ لە ئاسمان دەکا. کۆ و تەرازوو لە ئاوا بوونە، کاروان کوژە بەرزە، نزیکە و تلووعە، مانگ وەک لەتە داسێکی دەمپان لە سەر ماڵانە. ئەوەڵ کەڵەباب هیچ، دووهەم کە خوێندی، لە سەربان چووە خوارێ، بە پەلە تاهیری هەستان و گورجێ وەسەرکەوتەوە.

تاهیر لە جێ دەپەڕی، فیشەکدانی لە خۆی بەست و دەستی دایە تفەنگ و چووە حەوشە:

ـ مینە! مینە! وەرە خوارێ، ئەوە هاتم

خاڵە لە گوێسوانەوە سەبرێ گوتی:

ـ مەحموودم؛ مینە نووستووە، هەڵیانسێنە، درەنگە.

تاهیر بێ قسە و باس گەڕاوە ژوورێ، یەک بە یەک هەڵیساندن، دەستی لە هەر کامیانەوە دەنا، وا رادەپەڕین بچنە سەر کێشک.

تاهیر گڕی لامپای هەڵکێشا، بە بزەوە گوتی:

ـ وا دیاره ئەمشەو، قادر نەبێ، کەس نەچووەتە سەربان! منیش وەک ئێوە نەچووم، خاڵە مەحموود و کوێخا کێشک بوون، فێڵیان لی کردووین، کەسیان هەڵنەساندووە، خۆکۆکەنەوە، شەوی زۆر نەماوە.

هەموو لە جێ دەرپەڕین، فیشەکدان و کۆڵەپشتیان لە خۆ بەست، دەستیان دایە تفەنگ، یەک یەک و دوو دوو هاتنە حەوشە، تاهیر دواکەس بوو. رووەو سەربان سەبرێ بانگی کرد:

ـ خاڵە! کاک شەریف! وەرنە خوارێ، ئێمە سازین.

مەحموود شوان هاتە خوارێ.

تاهیر چاوی لە گوێسوانە، چاوەڕێیە کوێخا بێتە خوارێ:

ـ خاڵە! کوا کوێخا؟

ـ کوێخای چی؟ حەح؟ رەنگە چاوەڕێ بی بێتە خوارێ؟ کوڕە هەر ئێوارێ لەوانە بوو لە سەرمان رەق هەڵێ، ناردمە خوارێ و نووست، هەڵیسێنم؟

ـ ماڵتە تۆ بۆئێمەت هەڵنەساند؟ بە تەنیا چۆن دەبێ؟

ـ بۆ نابێ؟ ئەوە نییە بووە؟ لەوێ گەڕێ، هەڵیسێنم؟

ـ ئا ئا، ئەو هەستێنە و برۆ کاوەشمان بۆ هەستێنە، لەوە دەچێ درەنگ بێ.

خاڵە چووە بەر دەرکی دیو و سەبر سەبر لێیدا.

کوێخا ژن جوابیداوە:

ـ کێیە؟

ـ براژن! منم، مەحموود شوان، کاکم هەستێنە، ئەو پیاوانە دەڕۆن.

خاڵە ئەوەی گوت و لە حەوشە چووە دەرێ.

کوێخا شەریف بە باوێشکەوە دەرگای کردەوە، هێشتا سەرمای سەربانی لە لەشدا ماوە و لە قەلافەتی بەدیدەکرێ، لە جاران وێکهاتووتر دێتە بەر چاو. چاو خەواڵوو و شەکەت خۆیکێشاوە:

ـ ئەوە چ دەکەن؟ بەو شەوە خۆ دەرکراو نین؟! هێشتا دوو قسەمان نەکردووە؟ تاهیر جوابی داوە:

ـ هەڵیگرە بۆ جارێکی دیکە. ئێستا بە پەلەین، بڕۆ هێندێ نان و پێخۆر بێنە و ماڵاواییمان بۆ لە براژن بکە، زۆرمان ئازار داوە.

ــ به سەر چاو، ئێمە ساحێب ماڵ نین، لە گەڕانەوە سەرمان بدەن، پێی گەورە دەبم، گەورەتان کردم، خێزان قەرەواشە وخۆم نۆکەر.

پاش ماوەیەک کوێخا بە چارەکە نانەوە هاتە دەرێ. سارۆ نانی لێ وەرگرت. تاهیر لە پێشەوە و ئەوانی دی بە دوویدا و کوێخا لە دوای هەموویانەوە، لە حەوشە چوونە دەرێ.

خاڵە وکاوە بەرەو روویان هاتن. کوێخا و مەحموود شوان تا ئەو لای دێ لە گەڵیان چوون. دوای یەک ماچکردن و ماڵاوایی، تاهیر و دەستەکەی روەو چۆڵی، خاڵە و کوێخا بەرەو دێ لە یەک جوێ بوونەوە.

ئەستێرەکەی رۆژ دوو سێ هۆگان لە کەل هاتۆتە سەر. دەنگی ئەڵڵاهو ئەکبەر لە سەربانی مزگەوت هەستا. شەو لە شک دەرچووە، رۆژی پاکە.

کوێخا شەریف وەک ماری شەل لە جێدا ئەمشان و ئەوشان گێنگڵ دەدا و خەوی لێ زڕاوە! بیری جۆراوجۆر بە مێشکیدا دێ و دەڕوا و هەست و رەوانی قتیلکە دەدەن.

خێزانی لە لایەوە وە دەنگ هات:

ــ چییە؟ بۆ کێچ کەوتۆتە کەوڵت؟

ــ ئامین! دەزانی کەسێ ئەوانەی دیبێ هاتوونە ئێرەچمان بە سەر دێ؟! بە سەر و ماڵەوە بەقوڕدا دەچین! هەر ئاغا نان بڕاوم دەکا! ئەو بەڵای ناگەهانە چ بوو لە من پەیدا بوو؟ چارە چییە؟ چ کەردەن؟

ــ خەتای خۆتە، مریشک خۆی خۆڵ بە سەر خۆیدا نەکا، کەس ناتوانێ خۆڵی وەسەرکا، بۆیە رفێقی مەحموود شوان! ئەو بەرِەڵڵا و بێکارە چی و تۆ چی؟ ملک و ماشت نییە؟ پەزو پاتاڵت نییە؟ ئاغا و کوێخا هەر خۆت نیت؟ ئاخر لە چت کەمە؟ بۆ بە قسەی ئەم و ئەو دەکەی؟ هەرکەس بڵێ کاسەم، تۆ کەوچکی و بە کەوچکێ ئاو دەکەوییە مەلێ! چەند جارم گوت وەدووی کڵاوی لار مەکەوە؟ ئەوە وەدوی کڵاوی لار کەوتنە، چوار دەم رووت کەوتوونە ئەو دەشتە و یەکی قالۆرەیەکیان لە شان کردووە و دەیانەوێ دەوڵەت بڕووخێنن! دەوڵەتی شا بەوانە دەڕووخێ؟! من لە تۆ ناگەم! بوویە سووری دووگر! خوداشت دەوێ، خورماشت دەوێ! دوو لا بە تۆ ناگیرێ، یان ئاڵبە، یان قوڵبە، من تێت ناگەم! لە لایەک چۆماخ بە دەستی ئاغای! لە لایەک

لەگەڵ ئەوانەی! کەیفی خۆتە، چ دەکەی بیکە، هەر لەو دوو چۆلەکەم بە دوور بێ، هەر بەڵایەکت بە سەر بێ بۆ خۆت بێ.

ئامین رووی وەرگێڕا و پشتی تێکرد.

کوێخا لە جێ راستەوە بوو و دانیشت. ملە ئەستوورەکەی بەرداوە، بەرخەبەبەی شۆڕەوە کرد و لە چەناگە قووڵەکەی رەتبوو. کاکۆڵی بە نێو چاوانە پان و سپییەکەیدا پەرێشان و تاڵ تاڵە، تا سەر برۆ رەش و پەیوەستەکانی شۆڕەوە بوون. نێوانی هەر دوو برۆی گرتووە رێکی دەگوشێ. ماوەیەکی زۆرە بەو چەشنە، بێ تەکان بیر دەکاتەوە. لە پڕ لە جێی دەرپەڕی! خۆی کۆ کردەوە و وەدەرکەوت.

ئامین بە دوویدا دەرپەڕی، دوور و نزیک وەدووی کەوت.

کوێخا چووە تەویلە، ئەسپە شێی دەرکێشا و هێنایە حەوشە، زین و لەغاوی خستە سەر و رایکێشایە دەرکی حەوشە.

ئامین بە پارێز و پێ پێ لێی نزیکبۆوە.

ـ بۆ کوێ؟ قەرار نەبوو ئەمڕۆ بمانبەی بۆ کانی توو؟ ماڵی مام حەسەن شاییانە و لێیان گێڕاوینەوە، عەیبە نەچین! خۆ هەموو رۆژێ کابرا ژن ناهێنێ، لە ساڵان و لە مانگان ئەمجارەیە.

کوێخا ئاوزەنگی لە سەر زین ئەمتا و ئەوتا خست بەمدیو و ئەو دیودا، پێی لە ئاوزەنگی نا، چالاکانە پەڕییە پشتی ئەسپەشێ و رکێفی لێدا، بە دەم رۆینەوە ئاوڕیداوە:

ـ ئەگەر مەحمووود هات لە دووم، بڵێ ئاغا ناردبووی لە دووی و چوو بۆ تازاوا، بڵێ دەیگوت ئەو بڕوا بۆ کانی توو، ئەگەر کرا خۆم دەچم.

ئامین بۆڵە بۆڵ لەگەڵ خۆی دەدوێ:

ـ لە ساڵان و لە مانگان ئەمجارە خۆم لە دەسک نابوو بۆ شایی، ئەوەشم چوو. خودا دەزانێ بۆ کوێ دەچێ و کەنگێ دێتەوە.

تاو بان لە گایەک کەوتووە. عەبە هێندێ لە جاران کۆک و پۆشتەتر لە کاولاشەکەی هاتە دەرێ. دەرگای دەرەوەی هەڵپێکا. گەلازی وەدووی خست و بەرەو کانی تووە وەڕێ کەوت. خەیاڵاوی و چەواشە، بە سینە کێش و سەرو ژووری نساری هەزار ئەشکەوتدا وەسەردەکەوێ. خۆشی نازانێ بیر لە چی دەکاتەوە! لە پڕ گەلاز وەڕێ وەدەنگێ لە پەنا بەردی قەراخ کوێرەڕێ وەک بوومە لەرزە رایتلەکاند:

ـ عەبەگیان! کاکە عەبە! منم، تاهیرم. دوو چەکداری سەر تاپا بۆر راستەوە بوون و بەرەو لای وەڕێکەوتن!

گەلاز بە وەڕینەوە هێرشی بردنێ. عەبە پەشۆکاو شپرێو لە جێ وشکبووە! بیری بۆ ناکرێتەوە! گەلاز تەپی داوەتە سەریان و کۆ ناکا.

سارۆ داهاتە خرە بەردێ. تاهیر لە خافلان و پەشۆکاوی عەبە گەییوە، دەنگیداوە:

ـ عەبەگیان! من تاهیرم، نامناسییەوە؟! بانگی سەگەکەت کە.

عەبە وەک گەشکەدار لە جێ راپەڕی و بە هاوارەوە بانگی گەلازی کرد:

ـ گەلاز نەکەی، گەلاز خۆمانەن، بێرەو، بێرەو، ئەمە خۆتی؟! لە کوێنەو پەیات بوو گوڵەپاییزە؟! فرە چاوم رۆشن.

بە هەلاتنەوە رووی تێکردن، تاهیری لە ئامێزگرت، پەیتا پەیتا ماچی دەکا.

تاهیر لەو کەڵەگەتترە، لە باوشی کردووە و بە دەوری خۆیدا هەڵیدەخولێنێ و ماچی دەکا. هەر دوو لە ماچ و مووچ ماندوو بوون، تاهیر عەبەی دانا، عەبە روویکردە سارۆ:

ـ ئەم برامە کییە؟

ـ ئەوە رفێق و خۆشەویستی منە، سارۆیە.

ـ ئا بێرەو ماچو کەم بیم وەساقەو، چکێ خۆو دانەونە! پێو راناگەیێم.

سارۆ خۆی دانەواند و یەکیان ماچ کرد.

عەبە هێشتا نەهاتۆتەوە سەرخۆ! خەجلا و پەشۆکاو رووی لە تاهیرە:

ـ ئەمە خۆتی؟! بە خوا باوڕ ناکەم! ئێژی خەو ئەوینم! بە زات خوا ئیسە لەو حانەوە ئەهاتمە بان لە بیر تواوم، ئێژن دڵ ئایی لە دڵە، راسە، دەی برا؟ بۆچە ئەونە دێر هاتیتەو؟ ئەمە های لە کوێنە؟ فرە تاسەتم کردوو، رۆژنەو لە تەک حەمە باست نەکەین، دەس شکیاوم بۆ حەمە! تۆ ژنەفتیتە لێرە رایکردیە؟ دوو شەوە جێی هێشتووم، باوەرت بوێ ئێژی کۆسم کەفتیە، وڵات چۆڵ و هۆڵ! بێ کەس و ماڵ کاول هەر منم، دەی بێن بڕووینەو.

تاهیر دەستی خستە سەر شانی:

ـ نا عەبەگیان، وەدیارە تۆ سەفەریت، ئێستا بۆ لای تۆ دەهاتین، لە دوورەوە تۆمان دی، گوتمان نەوەک نەناسیاو بێ، چووینە پەنای ئەو بەردە، ئێستا کە تۆمان دی،

دەگەڕێینەوە، بۆ هەواڵی حەمە هاتووم، ئێستا کە تۆ دەڵێی رۆیشتووە، دڵم حەساوە، نەتگوت بۆ کوێ دەچی؟

ـ ئەچمە کانی توو، لەوێنە زەماوەنە، لە قەسانەی برازاوام! لە بەر دڵ حەمە ئەچم، تا رۆیی، دەس وە داونم و من بە جیات ئەو بچمە زەماوەن ئەحمەدی مام حەسەن، ئەنیا من چە و زەماوەن چە! ئەشێ بچم، لێم ئەڕەنجێ، قەوڵم داگە، لە قسانی پیاگم. دەخۆتان بچنە ماڵەو.

ـ نابێ، زۆرین، تۆ برۆ، بەڵام زوو وەرەوە، کارم پێتە، ئەمشەو بە یەکەوە دەبین، چوویە کانی توو، پوورەگوڵە ببینە، سڵاوی منی پێ بگەیێنە، بڵێ دەیگوت حەز دەکەم چاوم پێی بکەوێ، لە کوێ ببینم؟

تاهیر و عەبە دەستەملان و بە قسەوە گەڕانەوە. سارۆ لە دواوە گوێیداوە بەو قسە خۆشانەی عەبە و لە ژێرەوە پێدەکەنێ.

گەییونەتە دۆڵی بەردە دەنگدارە، تاهیر و سارۆ بە شێودا تێ هەڵگەڕان. عەبە و گەڵاز، سەر بەرەو خوار بە دۆڵدا رۆیشتن، هێشتا نەدیو نەکەوتوون، تاهیر ئاوڕی داوە:

ـ پوورەگوڵەت لە بیر نەچێ، ئەگەر هاتییەوە بەم شیوەدا وەرە سەرێ، ئێمە لە سەر کانی بەر حەوت کونە کەین.

عەبە بە دەم رێوە جوابیداوە:

ـ خاس، خاس. لە بیرم ناچێ، لە بیرم ناچێ، تێم تێم.

٢٢

نێو دێی کانی توو پڕە لە برازاوای خۆ دێیی و هەندەران، دەرکی ماڵی مام حەسەن چرنە و پرنەی تێرژاوە و شانی شانداری تێدا دەشکێ! رەشبەڵەکە. دوو کوڕە جەحێڵە بە نێو شاییدا دێن و دەچن، کیژ و کوڕ بە هەوای چەپی دەچنە حەوا و دێنەوە خوارێ.

ژن و منداڵ دەوری شایی و سەربان و گوێبانیان تەنیوە، هەموو کەیف ساز و دەم بە بزەن.

کوڕ و کچ خۆیان رزاندۆتەوە و لە گەڵای دار دەدەن، ناسینەوەیان ئاستەمە! تەنانەت خۆشیان خۆ ناناسنەوە!

کوڕ پێچ قیت و ریش ساف و سۆڵن. سۆرانی سپی بە شلێکەوە لە قۆڵ هاڵاوە، هەر قۆڵی لفکەیەکیان لێ بەرداوەتەوە. پشتوێن لە نێو قەدا جەڕ دراوە، دەسرەی هومایی رشوەگوڵینگی گوڵدۆزیکراو، بە لای چەپی پشتوێنەوە وەک قەبزە نووشتە قولینچکێکی هاتۆتە دەرێ و سپی دەکاتەوە، قنج و قیت لە جێوە هەڵدەپەڕن و بە سیلەی چاو دەڕواننە دۆکانیان. کچ شەدەلار و چاوڕەشن، سیخمەی دراوی سپی، گوێ زیو و زەرد، پلپڵە و گوارە و کرمەک، بازنە و خرخاڵ و بەرموویان لە خۆداوە و لەبەر تیشکی خۆر چاویان لەبەر هەڵنایە، بە شانی کوڕان هەڵدەپەڕن و بە بزەیەک جوابی سیلەی چاویان دەدنەوە، خرینگ و هۆڕگوێی گوێداران کەڕ دەکا. بۆنی عەتر و سمڵ و میخەک پشوو بە تازە هاتووان سوار دەکا و بۆ ماوەیەکی کورت هەناسە دەوێستێنێ.

عەبە تازە گەییوەتە دەوری شایی. دوو سێ جار پشووی بردەوە بەر خۆی و دەری داوە، چاوێکی گێڕا.

زاوا بە نێو شایی و برا زاوادا دەگەڕێ و سەرپەرشتی دەکا. عەبە بە دەنگێکی بەرز گوتی:

ــ خوا موارەکی کا، پیر و غەڕەون.

ئەحمەد برازاوا و شایی بە جێ هێشت، بە پێکەنینەوە بەرەو عەبە هات، دەستە مەلان ماچی کرد:

ـ عەبە گیان! بۆ دەرنگ هاتی؟ بێ تۆ ئەو شاییە تاڵە.

ئەوانەی لە دەوری شاییەکە وێستابوون، دوو دوو و سێ سێ سەیریان بە جێ هێشت و روویان لە عەبە کرد. عەبە بە قسەی خۆش و جەفەنگ، جار جار جنێو بەوانەی وا لەوەبەر شەڕە جنێویان بوو، بە پلووتکەوە دەیهاویشتنێ.

شۆخی و گاڵتەوگەپ هەر دێ و پەرە دەستێنێ. وردە وردە دەوری شایی تەماشاچی لێ نەما. ئەوانەی وا لە گەڕی شاییدا بێ دۆ بوون، یەک یەک و دوو دوو بەریاندا و هاتنە لای عەبە.

ئەحمەد زانی وێستانی عەبە دەبێتە هۆی شێواوی شایی، دەستی گرتو بردییە دەرگای حەوشە:

ـ کاک عەبە! کەیخوداکان لەو دیوەن، فەرموو بڕۆ ئەوێ، چایەک بخۆوە با ماندوویت دەرچێ، فەرموو برۆ ژووری.

حەوشە جەنجاڵ و سیکەنە سەرخانە! چێوی خومی تێدا ناگەڕێ! لە سێ چوار لاوە کوچکاور کراوەتەوە و مەنجەڵی گەورە و بچووکیان لە سەرە و قوڵتە قوڵت دەکوڵێن. سێ چوار ژن، دەست بە کەوگیر و کەوچکەوە بە دەوری ئاور و مەنجەڵدا هەڵدەسووڕێن، پێنج شەش کچە عازەب لە بەر دەستیاندا دێن و دەچن.

لە قولینچکی دەرگای حەوشەوە دەپازدە دۆ خەریکی خۆ رێک کردنن، مشقە مشقی ئەوەیانە بڕۆن بۆ گەڕی شایی.

عەبە سەری بردە حەوشە و کچان گرتیان! هەر یەک لە لایەکەوە دەیکێشن و دەڵێن وەرە برۆێن هەڵپەڕین دەبینە دۆت.

عەبە بە قسەی ناخۆش و جەفەنگییەوە. دەست لە سینگ و بەرۆکیان دەکوتێ، ئەوان زۆر و ئەو تەنیا، دەرەقەت نایە. کچان دەست و پێیان لە ئەرز بڕی، چوار پەلیان گرت و مەشکە ژەنێی پێدەکەن. عەبە بە هاوارەوە روو لە ژنانی دەوری ئاور دەکا:

ـ بێ دین یەلە! بۆچە هیچێ نایژن؟! بۆ رەزای خوا وەچنگ ئەم گڕ گڕتیانەو رزیارم کەن.

ژنان دەست بە کەوچک و کەوگیر و دەم بە پێکەنینەوە ئامبازی کچان بوون. دەنگی قریشکە قریشکی حەوشە گەیشتە دیوی ژنان. پوورەگوڵە دەنگی عەبە هاتە گوێی! کۆشی کرد بە لادا دەرپەڕییە دەرێ. لە دەرگاوە سەری وەدەر نا، بە تووڕەییەوە لە کچان خوڕی:

ـ ئەوە بۆ وای لێدەکەن دێڵە بەکەلانە؟! ئەو هیچی لێ هەڵناوەرێ! ئەشا ئەو هەموو کەڵەگایە لەدەرێ! بڕۆن بۆ لای ئەوانە، وەرە عەبە گیان، وەرە بۆ ئێرە.

کچان بە بیستنی دەنگی پوورەگوڵە، عەبەیان بەردا و دەرپەڕینە دەرێ، هەر یەک خۆی کرد بە بەینی دوو کوڕدا.

ژنانی کەوگیر بەدەست دەستەملانی عەبە بوون.

ـ وەرە عەبەگیان، وەرە بڕۆ بۆ لای پورێ.

عەبە خۆی راپسکاند:

ـ لاوەن، ئیوە خاسن؟! ئەویەک لە دۆ وێ، برای کەشکە! ئیوە چ بۆ ئەوە هاتن ئازارم بەن، دەس لە یەقەم کەنەو.

ژنان دەوریان چۆڵکرد. بە سەر پوورە گوڵە بانگ دەکا. پوورێ پێ پێ لێی نزیک بۆوە، چووە پەنای.

ـ سلامەلێ میمکەگیان! خەوەرێ خۆشم ها پێ! چوومە ماڵەو، نەوی، گەلازم لە حەوشە بەستەو، وتم میمکە ها لە ماڵ مام حەسەن.

ـ جا حەوشەت بۆ برد؟ ولاتم لێ گلاو دەکا شەل و شێتە.

ـ ئەمە تۆ چە ئێژی؟! گەلاز فرە ماقووڵە میمکە! بەخوا لە بان قالی بیخەفنەو دە رۆژ مەیکەرەوە، ئەر جێی تەر کرد بە لەم باڵمە بیوڕە! ئەی چەی پێ کەم لە ناو دێ برەلا بێو سەیەلی تێکەن قزە وێ؟ دەی خۆ ماڵ برای باوکم نییە لێرەوە بیوەمە ئەوێ! ئەشێ هەر بیێرمە حەوشەکەی تۆ، بە خوا خۆشت وێ و تاڵت وێ، ئەونەی بێم، هەر ئەیهێرمە ئەوێنە.

ـ باشە شێت و وێتە! خەبەری چت پێیە؟ ئەوەم بۆ بگێڕەوە، خۆش خەبەر بی.

ـ ئەها، لە بیرت بردمەوە! کاک تاهیر هاتییەسەو! فرە سلامتی ئەگەیان، ئەیوت فرە حەز ئەکەم چاوم وە میمکە بکەفێ، لە کوێنە بتوینێ؟

پوورەگوڵە رەنگێکی هێنا و برد! چاوێکی گێڕا، بە پەلە گوتی:

ـ درۆ ناکەی؟

ـ نە بە خوا، درۆ بۆچە؟

ـ لە کوێیە؟

ـ ها لە دۆڵ بەردە دەنگدارە، ئەمڕا فرەن، ئەشێ من بچەمەو لای و هەواڵ تـۆی بـەم پێ، ئێژی چە؟

ـ حەمەیان نەدیوە؟

ـ نا، لەوە گەڕیین، وە دیارە زانیگییە حەمە رای کردییە، دوا نیمەڕۆ ئەگەرمەو، چەی پێ بێژم؟

ـ بڵێ ئاوایی خەوتن بێتە ماڵێ، تۆش لەگەڵی وەرە، کەس نەتانبینێ! کارت بـە مـن نییە! ئەگەر قسەت نەماوە بڕۆ.

عەبە وەرسووڕا. پوورەگوڵە شێوا و ئاڵۆز، بەڵام ڕەنگ گەش و روو خـۆش چـووە دیوی ژنان.

عەبە روو بە دەرکی حەوشە دەڕوا، لە پڕ کەوێی هاتە بەر چاو! لێو بە بـار و ڕەنـگ پەرِیو، لە نێو ژناندا خەریکی کارە، لە جێی خۆ وێسـتا و چـاوی بڕییـە کـەوێ، وا کـە کەوێ سەرهەڵێنێ، سەری هەڵێنا و عەبەی دی.

عەبە بە حاڵ سەری بزواند و بانگی کـرد. کـەوێ زوو حاڵـیبوو، بـە بیـانووی ئـاو ڕشتنەوە، بەرەو دەرگای حەوشە هات، گەییە لای:

ـ دادە کەوێ! کارم ها پێت! لە کوێنە پێو بێژم؟ ئەشـێ هـەر خۆمـان بـزانین! فـرە مەحرەمانەس!

ـ چییە عەبەگیان! هەر لێرە بیڵێ، کەس دڵپیسی لە تۆ ناکا، هەرچی هـەیـە بیڵـێ. ـ دوو شەو لەمەو بەر حەمە لە تەک منا وو! خواحافیزی لێت ئەکرد، وتی وە کەوێ بێـژە، دایک حەفت کوڕ وێ، هەر وەتەمایم.

کەوێ بەدەم لەرزینەوە گوتی:

ـ قسەم لە سەر دادەکێشی؟

ـ نەوەزات خوا، ئەو شەوە وا رایکرد، هاتە لای من، فرە دڵ لە دوای تـۆوو، ئـەیوت کەوێ باوڕ ناکا من رامکردوێ، وە منی وت پێت بێژم، ئـەیوت ئـەر بـاوڕی وە تـۆش نەوو، بەو ناونیشانەی ئەر مینامان لە بەیناوو، بۆچە باور ناکەی؟ ئـەیوت دەرفـەت بـوو،

تێمەو، من حەمەم ناسیویٚ، تێتەو، تێتەو، ئەر بێتەو، تێتە لای من، خوٚم تێم پێت ئێژم، تـەمادار وە، بـە خوا بێتەو، تێم، خاس خوێشک برا؟ ئەر مینا شو دی، پی بێژە، بێژە حەمـە خواحـافیزی لێـت کردیە، ئەر کارو نییە، برِوٚ، کارت بوو وە برای خوٚت بێژە.

کەویٚ چاو بە فرمێسکەوە گوتی:

ـ باشە عەبەگیان، قەزات لە من، خودات لەگەڵ، کارم بیٚ، پێت دەڵێم.

نیوەرِوٚیە و جەنگەی نێوەرِوٚژەیە. شایی بیٚپسانەوە دەگەرِیٚ، دەستە دەستە، بە نوٚرە نـەهار دەکەن و دێنەوە شایی. سیٚ روٚژە شاییە، ئاخر روٚژە و دوانیوەرِوٚ بووک دیٚ. روٚژیٚ پێشەکـی حەسەن مەیتەر گیسکێک و تایەک برنجی لە قەڵاوە هێنا بـوو. هـەمزەبـەگ بـە حەسـەندا خەبەری ناردبوو تا خوٚم نەیێم، نەچن بوٚ بووک.

مام حەسەن زوو زوو دێتە دەریٚ، چاویٚ لە کێوە بەرداویلـە دەکـا ودەچێتـە ژووریٚ،دوو سیٚ جار بە ئەحمەدی گوتووە: ئاغا لە کێو هاتە خواریٚ، خەبەر بدە.

شایی گەرمە و جار لەگەڵ جار گەورە دەبێتەوە هەوای روٚینەیە و دوو سـیٚ چـین قـەفی خواردەوە، کەس لە بیری بووک هێناندا نییە.

ئەحمەد سەر قاڵە؛ بیری مردنی بیٚ، راسپێرییەکەی بابی لە بیر نییـە! لـە نـەکاو رمـەی سمی دوو چارەویٚ، ئاورِی بە سەر چوٚپی تاگاوانی داوەو شایی بەربوو و دەستی گـەرمی دوٚ ساردەوە بوو! دوٚ هەر یەک بەلایەکدا خوٚیان لە حەساری ماڵان و کەل و کون خست!

هەمزەبەگ بە سوارییەوە گورِاندی:

ـ بوٚ بەرتان‌دا؟ خوٚ من گورگ نیم بتانخوٚم! بیگرنەوە، بە سەری بابم دەبیٚ لـە شـاییەکەی عەتاشدا ئاوا هەڵپەرِن! حەوت شەو حەوت روٚژ، بـە تەقـەی دەهـوٚڵ و زورِنـا شـاییتان پـیٚ دەگێرِم؛ بیگرنەوە، زووبن، برِوٚن ئەو کچەتیوانەش بێننەوە.

دوو کەس چوونە پێشیٚ و دەستە جڵەوی کوێتە و ئەسپەرِەشـیان گـرت. ئاغـا و نوٚکـەر دابەزین.ئەسپیان کێشایە ژووریٚ و خەبەریان بە مام حەسەن دا.

مام حەسەن و کەیخوداکان هاتنە دەریٚ،یەک بە یەک بە کرِنوٚشەوە بـەخێر هاتنیـان لـە ئاغا و نوٚکەر کرد. کورِانی مام حەسەن کورسی و لیفەیەکی تازەیان هێنا، لە جێیـەکـی بـەر جەوەن خوٚشی دەوری شایی، کورسی دانرا و چوار قەد، لیفـەیـان لـە سـەر راخسـت، ئاغـا دانیشت، نوٚکەر و کەیخودا بە دەورییەوە بە چیخ! شایی سەر لە نویٚ گیراوە، دوٚ یەک یـەک و دوو دوو هاتنەوە شایی گەرم بووە.

مام حەسەن سەری بردە بن گوێی هەمزەبەگ:
ــ قوربان! دەرنگە، نەچین بۆ بووک؟ باوەڕ دەفەرمووی سەربان و گوێبانیان لێ نەهێشتووین، ژن و منداڵ هەموویان هێناوەتە خوارێ.

هەمزەبەگ سەعاتەکەی دەرهێنا:
ــ زووە مامە! رۆژی زۆر ماوە، پەلەی چتە؟ بووک لە دێدایە، سەعاتێکی بەسە.

سەعاتەکەی لە باخەڵ ناوە، پێی خستە سەر پێی وچاوی لە شایی بڕی.

عەبە لەو بەرەوە، بەرانبەر بە هەمزەبەگ پاڵیداوە بە دیوارەوە و کەسی لە دەور نییە!مات چاوی بڕیوەتە هەمزەبەگ و ئەوانی دەوروبەری! بە چەشنێ بە خەیاڵدا نوقمە، دوو سێ جار زاوا بە لایدا رۆیی و دواندی، نە خۆی دی، نە گوێی لە قسەیەوە بوو! ماوەیەکی زۆر بەو چەشنە تێیان روانی. لە پڕ پشتی لە دیوار کردەوە و بە کرژی، سەرەو خوار، بەرەو ماڵی پوورەگوڵە، لە شایی دوور کەوتەوە، پاش قەنەکێشێ، بێ مالاوایی و گواستنەوەی بووک، گەلازی وەدووی خست و لە دێ دەرچوو.

دەمادەمی عەسرە، لە سەر کانی بناری دۆڵی بەردە دەنگدارە، تاهیر و هاوڕێکانی خۆیان هەڵخستووە و هەر کەس خەریکی کارێکە، تاهیر تفەنگی لە بەریەک دەرهێناوە و پاکی دەکاتەوە.

کاوە لە بڵندایی کێوی پشت حەوت کونەکە قەرەوڵە، بانگی کرد:
ــ کاک تاهیر! کەسێ بە شیو و شیودا بەرەو ئێرە دێ، چوار پێیەکیشی بە دواوەیە، دەڵێی چی؟
ــ هیچ، ئەوە عەبەیە، لێیگەرێ با بێتە ئێرە.

تفەنگەکەی تێکخستەوە، وردە وردە بە شێودا، بەرەو پیری چوو. لە سێ پێچی شیو رۆیشتە خوارێ وعەبە وەدەرکەوت.

لە لاشیوێک وەستاوە، هەر دادەنشێ و هەڵدەستێتەوە! سیغارکێشێ وێستا! وەڕێ کەوت، هەر دێ و ئاوڕ دەداتەوە! دەڵێی تەماداری کەسێکە! یان لە شتێک دەگەڕێ، گەلازیش وێڕای عەبە، لەگەڵ ئەو، دەوێستێ و ئاوڕ دەداتەوە. ئەو دەڕوا، ئەویش رێ دەکەوێ!

تاهیر لە پەنا بەردێ خۆی ماتکردووە و سەیری دەکا. عەبە گەیشتە بەرانبەری، زۆر پەشێو و خەمناک دیارە! تاهیر بۆ ئەوەی داینە چڵەکێنێ، سەبرێ کۆخی وخۆی نیشاندا.

گەلاز بە وەڕینەوە هاشاوڵی بردێ. عەبە گورجێ بەرەنگاری بوو و نەیهێشت:

ـ ئەمە لەم حانە چە ئەکەی؟! بوویە سەخری زینە!
ـ ماندوو نەبی عەبەگیان! هەر لە شایی و خۆشی بی.
ـ شایی چە و خۆشی چە؟! پیاگ تا خۆشییەک ئەوینێ، سەو تاڵی بۆق ملی ئەگرێ و وەک گیسکەکەی هەیاس ئەیواتەو و دۆخەکەی خۆی.
ـ باشە، لەو لایە چت دەکرد؟شتێکت ونکردووە و لێی دەگەڕای؟ بۆ وێستابووی؟
ـ واز بێرە! هەر لێم گەڕێ، زەخم کونەم مەکولێنەو! لەو حانە وێستاوم، سێ چوار رۆژ بەر لە ئێستا پیاگێکیان لێ کوشت غاراج مەملەکەتێ وو، سەعی بە شەرت سەعی! داخ گرانم بۆ ئەو شێرە پیاگە! فرە ناپیاگانە دای لێ وەبەرچاو منەو کوشتی و وەک بەفرەکەی پار چوو! دەس شکیاگم، کۆڵێ مناڵ زەرد و سووری لە دوا جێ ماگە.
ـ تۆ جوان حاڵیم کە، کێ کوشتی؟
ـ رەسووڵ نۆکەر،ئەو براگەماڵە.
ـ ئەی بۆ دەڵێن چەتە کوشتوویە؟
ـ چەتەی چە و چت چە خالۆ؟ بە خوا وەبەر چاو منەو دای لێ و کوشتی، بێرەو تا بۆت باس کەم...
هەر لە ئەوەڵ تا ئاخر، عەبە بە دەم رێوە بۆ تاهیری گێڕاوە. تاهیر دەستی دەخاتە سەر شانی عەبە و دڵنوایی دەکا:
ـ ئەو جۆرە پیاوانە لە وڵاتی ئێمە زۆرن، ئەوانە سەر نایەنە ژێر باری زوڵمی ئاغاوات و ئەوانیش بە فێڵ دەیانکوژن، حەیفن، حەیفە خوێنیان ون بێ، عەبەگیان، دەبێ نەهڵێین.
ـ جا من چەم لە دەس تێ؟ بژنەفن من زانیگمە، شەو تێنە سەرم منیچ ئەکوژن! بە خوا عەودولبەشەر نەیزانیگە، تۆ و حەمە نەوێ.
ـ چاکت کردووە، با هەر خۆمان بزانین، رۆژێ دێ تۆڵەیان بسێنرێ، کەنگر و ماست بە وەختی خۆی لەوە گەڕێ، پوورەگوڵەت دێ؟
ـ ئا، فرە خۆشحال وو، ناوی تۆی ژنەفت، ئەو وت رۆن قازی لێ دریاگە! ئەیوت ئیمشەو و ئاوایی خەفتن بێنە ماڵەو،وتی تۆچ لە تەکیا بێ، بەیەکەو ئەچین.
هەر دوو بێ دەنگ رێیان گرتە بەر. عەبە پێ پێیەتی! جار جار ئیستێ دەوێستێ! وەک ئەوەی شتێکی لە دڵدا بێ، وایە، لە جێ وێستا:
ـ خالۆ تاهیر!چتێک بێژم قەڵس ناوی؟

ــ نا، چییە عەبەگیان؟

ــ ئێستا لە ناو دێووم، هەمزەبەگ لەوێوو، کوتو مت گەماڵ کۆن! لە بان کورسییەو دانیشتوو، ئەونەمە قین هەڵسیاوو، دوو سێ را گەرەکم وو رایکەمێ و وەدیان هەڵیوچڕم، هەر چیم کرد زاتم نەوو، ئەوانە بایس کوشتن و سەر لێ شێویاگی و دەروەدەر بوون مەردمن، بۆچە ناچن بیتۆپنن؟ وە زات خوا ئێسە هەلیەسی!

تاهیر بە پێکەنینەوە گوتی:

ــ ئەوانەی گوتت، هەموو راستە، بەڵام کوشتنی کاری ئێمە نییە، ئەگەر هەمزەبەگ بکوژین، دنیا پڕە لە هەمزەبەگ، ئەوە کاری ئێمە نییە، کاری ئێمە تێگەیاندن و هاندانی خەڵکە، خەڵک دەبێ بیانکوژێ، جارێ زووە، عومر باقی بێ، خۆت دەیبینی، خۆت بیکوژە.

عەبە مات بووە! وەدیارە قسەکانی تاهیری بە کەیف نییە. سەری هەڵێنا:

ــ ئەی ئێوە چە ئەکەن؟ بۆچە کەفتنە سە ئەم کێفگەلە؟ وەدیار گێرە نەکەرن! لە ترس گێرە بوونەسە وشتر!

تاهیر قاقای کێشا:

ــ وەرە بڕۆین، جارێ زووە، خۆت حاڵی دەبی ئێمە چ دەکەین.

بە شەڕە موشەرعێن و مشت و درەوش لە دەستە نزیک بوونەوە، یەک بە یەک لەگەڵ عەبە یەکیان ماچ کرد.

عەبە بە جەفەنگەوە گوتی:

ئەم کوڕە خاسانەو لە کوێنەو دۆزیگە سەو خاڵۆ تاهیر؟ ئەی لە چاو بەد وەدوور ون!

تۆ ئەم کوڕە خاسانە و ها لە تەکا، ئەشێ لەو مفت خۆرانە بترسی؟ هەر کام غەنیم دەکەسن! رووی لە نامیقە:

ــ چاوکە! ئەو سمێڵ قیتە! بە خوا خاوەن خۆی بوێ، بۆ سەو کەس لا ناکاتەو! داخ گرانم، لەو جێی ئاو هەس، زەوی نییە، لەو جێی زەوی هەس، ئاو نییە.

هەموو تێکڕا دایان لە قاقای پێکەنین. ئەو رۆژە تا رۆژئاوا، رۆژئاوا تا نیوە شەو تاهیر و هاورێکانی لەگەڵ عەبە لەو بارەوە شەڕە چەلەحانێ ومشت و درەوشیان کرد، عەبە دەیگوت دەبێ ئەوەی زوڵم دەکا و خەڵک دەکوژێ و زەڕی هەیە، بیکوژن. ئەوان دەیانگوت دەبێ خەڵک ئەو کارە بکەن.نە عەبە وازی دەهێنا، نە ئەوان رازی دەبوون. تاهیر هەستایە سەر پێ:

ـ درەنگە عەبەگیان، ئەو هەویرە ئاو زۆر دەبا! هەستە با بڕۆین. کوڕەکان! من و عەبە دەچینە کانی توو و دەگەڕێینەوە، نێوی نەهێنی ئەمشەو، شەماڵە. کوڕینە! دنیایە و هەزار رووداوی نادیار روو دەدا، ئەگەر کارەساتێ روویدا، بڵندایی بەر مەدەن، یەکتر خافڵ مەکەن، ئێمە هەڵایسێنی شەڕ نین، ئەگەر دەرگای پێ گرتین، گوللە بە فیڕۆ مەدەن، لە دەور گیران و گوللە لێ براندا، گوللەیەک هی خۆمانە، هەوڵی ئێمە ئەوە بێ دوژمن دەسبەسەر و فریو دەین تا شەو بە سەردا دێ؛ شەو داهات، وڵات هی خۆمانە و دەرباز دەبین، شوێنی پاشەکشێمان حەوتەوانانە، هەوڵ بدەین بریندار، تەنانەت تەرمیش بە دەستەوە نەدەین، سارۆ قەرەوڵە، بیگۆڕن و ئەوانەشی پێ بڵێن، نێوی شەوتان لە بیر نەچێ! بەویشی بڵێن. عەبەگیان! وەرە بڕۆین.

دوێشەو ئەو دەمانە لە نێو دێی کانی توو دەتگوت کاسەی قەرچی ئاو بردوویە! ماڵی زاوا ژاوەی دەهات لە برازاوا، جۆرابێن و هاتوهاوار بوو. لە ماڵی بووک شایی و خەنەبەندان، دەنگی گۆرانی تا ئەو پەڕی دێ دەڕۆیی. ئێستا بووک گوێرزاوەتەوە و ئاو بە ئاوردا کراوە. ئەمشەو وڵات کپ و کڕە و دەڵێی ئاشە و ئاوی کەوتووە.

تاهیر و عەبە، بێچرپە گەیینە ماڵەکەی پوورەگوڵە. عەبە بە ئاستەم دەستی لە دەرگای حەوشەوە نا، دانە خراوە! کردییەوە و چوونە حەوشە.

لە جیڕەی گرێژەنەی دەرگای حەوشە، پوورە گوڵە دەرپەڕییە دەرێ و دەنگی نێر کرد:

ـ ئەوە کێیە؟

ـ میمکە! نەخەفتی؟ عەودڵام.

پوورێ پێ خاوس بە پیریانەوە هات، باوەشی بۆ تاهیر کردەوە لە ئامێزی گرت و ماچی کرد، نەک جارێ، چەندین جار رایمووسی و بە سینگییەوە کوشی.

تاهیر چەندین جار دەستی ماچ کرد و لە سەر چاوی دانا، هەر سێ چوونە ژوورێ. تاهیر و عەبە دانیشتن. پوورەگوڵە بەدەم شەوچەڵە هێنانەوە گوتی:

ـ وەڵڵاهی پڕ بە دڵ تاسەتم کردبوو، یا خوا بەخێر بێی. حەمە ماڵەکەی لێ چۆڵ کردووم، خەبەرت هەیە؟

ـ بەڵێ، بە سۆراغی ئەوەوە هاتووم، لەو دەگەڕێم، تۆ نازانی رووی لە کوێ کردووە؟ ـ نەوەڵڵا، ئەو دەم رۆیشت، گوتی لە هەر شوێنێ بگیرسێمەوە، بێ هەواڵت ناکەم ئەوە جارێ بێ سەروشوێنە و منیش هەر چاوەڕێم.

جامێ کاکڵەگوێز ومێوژی لە نێوانی تاهیر و عەبەدا دانا، بە بزەوە گوتی:

ــ خەم خواردنی ناوێ! دەستی خۆی وەشاندووە، پیاوانــە وەشــاندوویە، غەشــی لــە دڵــم بپڕیوە! چی بە سەر دێ، با بێ، بەرخی نێر بۆ سەر بڕین چاکە، دەی فەرموون.

ــ ئەو شەوە تا درەنگانێ سەبارەت بــە حەمــە و دەســت وەشــاندنی و هــەڵا تــنی، مــاڵ سووتاندنی، مارەکردنی کەوێ و بێ سەروشوێنی حەمە دوان.

شەو درەنگە، تاهیر لە سەر ئیزنی پوورە گوڵە هەستا، ئەوانیش هەســتان. پــوورێ بــەرەو ناندێنەکە ڕۆیشت. سێ دەستەوار نان و تاوەیەکی پێچراوە و جامێ پەنیری هێنا:

ــ کوتوپڕ عەبە هەواڵی هاتنەوەتی دامێ، لەوە زیاتر هیچم پێ ســاز نــەبوو، مریشــکێکی سوورەوە کراوە. تاهیرگیان! تۆ ئەملا و ئەو لا زۆر دەچی، ئەگەر هەواڵێکت لە حەمــە زانی، خەبەرم بدەیە، زۆری بۆ بە خەمم، قەت ئەملا و ئەو لا نەچووە، هیچ نازانێ، بزانم لــە لایــەک گیر سابێتەوە، خۆم دەچم.

تاهیر کڵاشەکەی لە پێ دەکا، سەری هەڵێنا:

ــ باشە پوورێگیان، لە هەر کوێ بێ، دەیبینمەوە، بە سەر چاو تــۆش بــێ هــەواڵ ناکــەم، چاوەڕێی دۆعای بەخێرتم.

ــ خودات لەگەڵ بێ، دەستی خدری زیندەت لە پشت. دەستی لە ئەستۆی تــاهیر کــرد و دوو سێ جار نێو چاوانی راماوسی و تا دەرکی حەوشە ڕەوانەی کردن.

شەو یەک بەش و دوو بەش بووە، زۆری شەو نەماوە. تــاهیر و عەبــە لــە دۆڵــی بــەردە دەنگدارە دەستە ملانێ یەک بوون. عەبە، گەلازی وەدووی خست و بە باریکــەڕێــدا، ڕووەو دێ کۆن، تاهیر بە دۆڵدا بەرەو بناری کێو، لە یەک جوێ بوونەوە.

مانگ تازە بە نیوەلەتی وکەم هێز لە کەل سەرکەوتووە و لێڵەی خســتۆتە دڵــی تــاریکی شەو. عەبە و گەلاز، بێ پەلە و لە سەر خۆ، سینگیان ناوە بە سینگی ســەرەو ژووری کێــوەوە، ئاهێکی نەماوە وەسەرکەون. گەلاز وێستا و یەک دوو جار مرِاندی! وەکو ئەوەی هەستی بــە شتێک کردبێ وابوو! گوێی لە سەر نێو چاوانی قوت ڕاگرت و دیسانەوە مرِانــدی! عەبــە لــە شانی گەلازەوە چۆکی دادا، دەستی خستە ســەر ملــی و لــە مابــەینی هــەر دوو گوێیــەوە، سەرنجی دایە شوێنی چاوی، چاوی لەبەر شەوقی کزی مانــگ لێڵــە دەکــا، دەڵــێی ئــەویش جووڵانەوە دەبینێ! دەستی خستە چاوی و هێندێ هەڵیگلۆفی، زەینی داوە، هێنــدێکی دیکــە دانەوەی و خۆی بە ئەرزەوە نووساند، ئاسۆگی بە تەواوی بۆ وەدەرکەوت، بــاوەڕ بــە چــاوی

ناکا، دیسان هەڵیگلۆفینەوە، دەستەیەک وەک مێگەڵ بە ئاسۆگ و ئاسۆگدا بەرەو ژوور هەڵدەگەڕێن، جار نە جارێ لە بەر شەوقی کز و لاوازی مانگ، بریقەیەک دەبریقێتەوە و زوو لە چاو ونده‌بێ! ئەو بریقەیە عەبەی خستە گومانەوە و دڵ کرمێی کرد! جێ دەگۆڕێ، لەو روانگەوە بە تەواوی بۆی ئاشکرا بوو! حەشیمەتێ هەموو چەک بە شان و سەر تاپا بۆرن! ئەوەڵ گوتی رفیقەکانی تاهیرن. هێندێ بیری کردەوە، بە خۆی گوت، ئەوان شەش کەسن! ئەمانە فرەن! هەستایە سەر پێ، پەتەکەی ملی گەلازی گرت و سەرەو خوار بە شوێنی خۆیدا گەڕاوە. لابڕ و لاڕێ، بە هەڵاتن و هەناسکە هەناسک خۆی گەیاندە ئاخر پێچی بناری کێو. جار جار عەبە وەپێش گەلاز دەکەوێ، جار جاریش وەدوا دەکەوێ.

لە سەری پێچ، لەو شوێنەی تاهیر و ئەوان وەدەردەکەون، خڕەی چەخماخ و نرکەی کەسێ تێکەڵ بوون و عەبەی داترووسکاند:

کوڕە کێی؟ دەنگی نامیق بوو. گەلاز شالاوی بردێ. عەبە بە پەشۆکاوییەوە جوابی دەنگ و گەلازی بە یەکەوە داوە:

ـ عەبەم، دۆستی کاک تاهیرم، گەلاز بێرەو. گەلاز گەڕاوە.

نامیق لەسەرەخۆ رووی کردە عەبە:

ـ بەو شەوە بۆ هاتووی؟

ـ کارم وە کاک تاهیرە، ها لە کوێنە؟ دەورتان گیریاگە بەو بەخت! زوو راکەن.

ـ ئەوە دەڵێی چی؟! کێ بەو شەوە دەوری گرتووین؟! داخوا چت دیوە! رەنگە ترسابێتی!

ـ ئەمە تۆ ئێژی چە؟! من رۆژ و شەو هام بەم کێفانەو، لە چە ئەترسم؟ ئەزانم چەن کوچکی ها پێوە، ترس چە؟ لە من حاڵی ناوی!کاک تاهیر ها لە کوێنە؟

تاهیر هێشتا نەنووستووە. گوێی لەو سرتوخورتەوەیە:

ـ نامیق! ئەوە لەگەڵ کێتە؟ دەنگی تاهیر وە گوێی کەوت، نامیقی بە جێ هێشت، بە دەم رێوە گوتی:

ـ عەبەم، بێ خوارەو.

تاهیر بە هەڵاتن بەرەو لای هات:

ـ بۆ گەڕایەوە؟! خێرە؟

ـ خێر چه و چت چه؟ دەورتان گیریاگه! زوو بجوولّنه و ئیسه ئەڕژنــه ملتانــا، بــه خــوا تاقەوارتان لیٚ ئەوڕن! فرەن، ئەو کیفه پڕە!

ـ تۆ جوان حالّیم که؟ چووزانی؟

ـ من لەو بان کێفه چاوم پیان کەفت، خاس وو من زوو ئەوانم چاو پیٚ کەفــت، گــەلاّز بەر له من زانی، ئەوان منیان نەدی، زوو بەرەودوا بوومەو، من هەوالّم وە ئێوە داگــه، خــۆت ئەزانی، ئەوە رۆیشتم، ئەگەڕمەو کانی توو، هۆشتان وەخۆتانەو ویٚ، خواحافز.

عەبە دەم لەسەر پشت، گەلاّزی وەدووی خست و بەرەو دوا، بــه شــیودا گــەڕاوە، ئــاخر پێچی شیو، لەو جێیەی کانییه بەردینه وەدەردەکەوت، گەلاّز وێستا و مڕاندی! عەبــه زوو بــیٚ دەنگی کرد، سەرنجی دایه سەر کانی و پاشه و پاش گەڕاوە، له پشــتی بــەردە دەنگــدارەوە، چوونه ئەشکەوتێک و لەوێدا ماتبوون.

دوا به دوای عەبە، تاهیر هەموویانی کۆ کردەوە:

ـ کوڕینه! عەبه له خوڕا وا نالّیٚ، خۆ کۆ کەنەوە دەڕۆیــن، نــان و پێخــۆر چمــان پێیــه، بەشیکەن، مەتارە پڕکەن له ئاو، ئاسەوار له خۆ بــه جــیٚ مــەهێلّــن، بــەرەو ترۆپکــی هــەزار ئەشکەوت وەسەردەکەوین، زوو بن زوو.

بەیان ئەنگووتووە. هەلّۆی سەر رەوەز و تاشەکان وە سیڕەسیڕ کــەوتوون. بــیٚ پــەلــه و هەلّه، حەوت کەس هێور هێور به کەلّین و کۆلاّنه بەردی هەزار ئەوشکەوتــدا وەســەرکەوتن و چوونه سەر ترۆپک.

دوندی کێو، سیٚ ترۆپکی هەیە، یەکیان دەڕوانێته رووکاری چۆم و تــازاوا، ئــەو دووەی دیکه، یەکیان به سەر دیوی کانییه بەردینه و بــەردەدەنگــدارە، تــا ســەر کــانی بەرحــەوت کونەکەدا سوارە و هەموو شیو و ماشیوێکی لێوە دیارە. ترۆپکی سێهەم، ئاوەڕۆی دەڕواتــەوە به رووکاری دیٚکۆندا. هەر سیٚ ترۆپکه که پێشیان تاش و زەردە. لــه خــوار تاشــەکانــەوە، سینگەلّ و گۆڕاییه، دەلّێی سەکۆیە. خوار سەکۆ گۆڕاییەکە، تەلان و هــەلّــدێرە تــا دەگاتــه دوایێنی کێو.

تاقمیٚ سوار له سەر کانییه بەردینەن. دوو قەرەیەخە، یــەکیان رەش ســوارە و ئــەوی دی سواری چارەوێیەکی شێیه و له نێو بیست نیزامیدا وەک گای بەلّەک دیارن.

دەستەیەکی دیکه له رووکاری چۆم و تازاواوە گەییونەته بناری کێــو، ئەوانــه پیــادەن و هێستریٚ به دووی خۆیاندا دەکێشن، ئەوانەش بیست نیزامین.

له رووکاری دیٚ کۆنەوە، دەستەیەکی بیست کەسی ئاسۆگی پشت حەوت کونەکا و دیٚ کۆنیان گرتووە، دوو دوو، بە ماوەی پەنجا هەنگاو لە یەک دوورن، ئەوانیش پیادەن.

حەوت کەس لە سەر ترۆپکی کێو چاوەڕێی چارەنووسێکی نادیارن. تاهیر لێبڕاوانە و بەرپرسانە هەڵوێست دەگریٚ:

ـ کوڕینە! ئێمە داخوازی شەڕ نین، دەرگای پیٚ گرتووین، ریش بوو بە ریشەوە، دەبیٚ شانەی بۆ هەڵگری. ئەم ناوچەیە لە ژێر دەسەڵاتی سەروان خودایی دایە، لێزان و شارەزای شەڕە، تا ئێستا دوو جار روو بە روو بووین، ئەمە جاری سێهەمە دەبیٚ، خۆ گورج کەنەوە، بە پارێزەوە تێوەچن، جێی ئێمە زۆر ئەستەمە، ئەگەر خۆ نەدۆڕێنین، سەر دەکەوین، مەجاڵی هاتنە سەرێیان مەدەنیٚ، هەر دوو کەسمان لە ترۆپکیٚ دادەنیشین، یەکمان دەمێنیٚ، ئەویش لە مابەینی هەرسێدا بیٚ، هەر لایەک پێویستی بیٚ، بچێتە ئەویٚ، دوو دوو جیاوەبن، رووکاری دیٚ کۆن سەنگەری یەکە، دیوی کانییە بەردینە دووە، ئەوی دی سێیە.

رەشۆ گوتی:

ـ ئەو یەکەمنم. چاوم لە سەر ئەو هێسترە دەبیٚ، بارە فیشەکی پێوەیە! بۆ ئێمەیان هێناوە! ئێوە برۆن، من تەنیا دەبم.

مینە و قادر چوونە سەنگەری یەک، نامیق و سارۆ بەرەو دوو رۆیین. تاهیر و کاوە چوونە سیٚ رووکاری تازاوا.

تاهیر و هاوڕێکانی دامەزراون، دوو دوو، سیٚ ترۆپکی کێویان گرتووە و هەموو لایەکیان لە ژێر دەسەڵات و چاوەدێری گرتووە، مینە لە سەنگەری یەکەوە بانگی تاهیری کرد:

ـ هێزی سوارە بوون بە دوو دەستە، دەستەیەکیان بە شیوا دیٚن، ئەوی دیکەیان لابڕ تیرەگیان گرتووە و بەرەو جێگاکەی شەوێی خۆمان دیٚن، دەبیٚ فەرماندەی هەر سیٚ هێزەکە لە نێو ئەو سوارانەدا بیٚ، عەجەب نەقشەیەکیان رشتووە! عەبە نەبایە، کارمان کرابوو.

تاهیر گوتی:

ـ ئەوانە دوورن، قادر بە جیٚ بێڵە و وەرو بۆ ئێرە، بە نامیق و سارۆش بڵیٚ بیٚن، ئەمانە خەریکن وەسەرکەون، دەیانەویٚ بە خەیاڵ بەرزاییمان لیٚ بگرن! زوو بە زوو! رەشۆ تۆش وەرە.

دەستەی رووکاری تازاوا لە نێو قـەدی کێـو بـە تالـۆکە وەسـەردەکەون، گەیینـە بـەر سینگەڵی و سەکۆ و ونبوون.

لوولەی شەش تفەنگ لە کەلێنە بەردەوە خۆیان کێشاوەتە دەرێ و قۆنداخیان بـە شـانەوە نووساوە، چاو چووەتە سەر سێرە و قامک لە سەر پەلەپیتکە، تەماداری کێشانەوەن.

دەستەی ئەمنییە لە سینگەڵەوە وەسەرکەوتن و بـە بـارێ فیشـەکەوە هاتنـە گـۆڕاییی و بەرسێرە. هێستر لەوێدا پێی چەقاند.

تاهیر بەئاماژەی چاو فەرمانی دەسرێژیدا. شەش قامک بە یەک جار شەش پەلەپیتکـەی کێشا، هاڕەی تفەنگ دەشت و دۆڵی پڕ کرد، شەش گوللە سینگی شەش ئەمنییـەی بـڕی و خەڵتانی خوێن بوون.

تەقەی ناخافڵ و لە خوێن گەوزانی کوتوپڕ، سەری لە ئەمنییـە شـێواند و ورە و وزەیـان لەدەستدا و سەربەرەوخوار، لە سەر چنگ و تلاوتل لە سینگەڵ چوونە خوارێ و لـە سـێرە و چاو ونبوون. ئەوەی وەبەرچاودەکەوت، کەلاکی شەش ئەمنییە و شەش تفەنگی لـە دەسـت پەڕیو و هێسترێ بە بارێ فیشەک و تەقەمەنییەوە بوو. هێستر سەر شێت و قوشقی، بـە دەوری خۆیدا دەخولێتەوە.

رەشۆ وەک رەشمار دەرپەڕی و بە تاشە بەردا خوشییە خوارێ. خەنجـەری هـەڵکێشـا و تەپی دایە سەر هێستر و لە نێو بارەوە گوریسی سندووقی هەڵبڕی، سێ سندووقە فیشەک بـەر بوونەوە. دوو گوللەی بە سەر هێستردا تەقاند. هێستر سەر شـێت و کـوڕەگـوی، بـەرەو دێ کۆن بە لەسە بوو. هەڕای کردە تفەنگی پەڕیوی ئەمنییەکان و هەر شەشی کۆکردنەوە و لای سندووقەکان دانیان و تەپی دایە سەر کەلاک و فیشەکدانی لێ داماڵین.

کاوە و سارۆ هاتن بە یارمەتییەوە. سندووق و تفەنگ و فیشەکدانیان بردە سەرێ، دەسـتە ئەمنییەی رەو کردوو لە نسار چوونە خوارێ و دایان بە خۆرەتاوی ئەو بەردا، لە پەنا بـەردەوە خۆیان حەشار داوە و لە دوور تەقە دەکەن.

مینە چووەوە لای قادر. نامیق و سارۆ چوونەوە جێی خۆیان. تاهیر و کاوە جار نـەجارێ گوللەیەک دەنێن بە خورەتاوی رووبەروویانەوە. رەشۆ لە نەرمانی بەینی هەر سـێ ترۆپـک، سندووقە فیشەکی کردووەتەوە و بە حەوت بەشیان دەکا. هەر کەس بەشی خۆی دانێ.

مینە بانگی کردەوە:

ــ کاک تاهیر! سوارەکان گەیینە جێی شەوێی خۆمان، لە چارەوێ دابەزین، چارەوێکانیان لە دەوری کانی بەستەوە، یەکیان دانەبەزی، رەش سوارە قەرە یەخەکەیانە! ئەها! بەرەو دوا، بە شیودا تێی تووڕاند. نامیق! چاوت لە سەری بێ، بزانە بۆ کوێ دەچێ. رەنگە خەبەر بەرێ، یان دەچێ هەواڵێ لەو دەستەی ئەوبەر بزانێ، و نی نەکەی.

تاهیر لە پەنای کاوە هەستا:

ــ کاوە! من دەچمە لای مینە و قادر، ئەوانە تازە وا نەتۆقیون بێنە دەرێ، هەر لە خۆڕا تەقە دەکەن، هەر کەس سەری هەڵێنا، بێ سەری کە.

نامیق بانگی کرد:

ــ ئەوە رەش سوارەکە گەیشتە کانی و ئاوەکە، روو بە چۆم دەڕوا، گەیشتە سەر چۆم، بە بناری کێو دا دەڕوا، ئەوە لە من ونبوو.

تاهیر لە لای مینەیە، نامیق و سارۆی بانگ کرد، بە رەشۆ دەڵێ: ئەگەر کارت نییە، تۆش وەرە. کاوە نەبێ، هەموویان لە سەنگەری یەک کۆ بوونەتەوە. تاهیر گوتی:

ــ دەیانەوێ بڵاو بنەوە و سەرمان لێ بشێوێنن، مەیێڵن، بیاندەنە بەر دەسڕێژ و کۆیان کەنەوە، ها یاڵڵا، بەڵام دەست بپارێزن! مەیانکوژن، هەر لە بەر پێ و دەور و بەریان.

رێژنە بارانی گوللەیە! بریشکەی سەر ساجە! هەورە برووسکە و چەخماخەی بەهارە! لە ئەرز و ئاسمانەوە گوللە بارانە، چل تفەنگ لە خوارێوە بۆ سەرێ، شەش تفەنگ لە سەرێوە بۆ خوارێ قرمەیانە. شەشی سەرێ بە سەر چلی خوارێدا زاڵبووە و هەموویانی لە بنەبەردان خزاند و کۆی کردنەوە.

کاوە هاواری کرد:

ــ ئەوە تا رەش سوارکە، ئەوەتا! بە شیودا دەیەوێ بڕوا بۆ لای ئەوانە، چ بکەم کاک تاهیر؟

ــ سەر شێتی کە با نەگەڕێتەوە! لێی مەدە، هەر لە دەور و بەری. ئەوە قادریش دەنێرمە یارمەتیت، قادر! هەستە بڕۆ لای کاوە.

رەش سوار هەڵەشە و چەواشە، لە شیو وەسەرکەوت و دایە خۆرەتاو. قادر و کاوە، بە جووت چاویان خستە سەر سێرە، ئەمشان و ئەوشان و بەر و پشتی رەش سواریان دابێژا. سوار لە تۆزدا ونبوو تۆز لاچوو، ئەسپ بێ سوار، بە زین و لە غاوەوە، بەرەو تازاوا بەلەسە بوو.

سوار له سەر چنگ و چوار دەست و پێ خۆی گەیاندە کۆڕە بەردێک و ماتبوو. قادر و کاوە مەودای ئەوەی نادەنێ سەرهەڵێنێ و خۆ بگەیێنێتە ئەوانی دیکە.

ڕوژ نزیکە و نێوەڕۆیە، تەقە هەر بەردەوامە. کەس لە جێی خۆی نابزوێ. هەر سەرێ لە پەنا بەرد وەدەرکەوێ، گوللەیەک دەیکاتەوە و بە بنەبەردا.

ڕەشۆ وەجموجۆڵ کەوتووە، دەیەوێ هەستێ! تاهیر چاوێکی لێکرد:

ـ بۆ کوێ؟

ـ ئەمە شەڕە؟! من دەڕۆم، ئەمە کایەیە! دەچم لە لایەکی دیکەوە کایە دەکەم.

ڕەشۆ دەرە دزە و ڕێوی پێچکێکی دایە و دەوری کێوی داوە، دوو پێچ لە خوارکانی بەر حەوت کونەوە چووە نێو شیو. بە شیودا وەسەرکەوت، گەیشتە سەرکانی. تێری ئاو خواردەوە و دەموچاوی شوت. سەبرێ رووی لە چارەوێی بەسراوەی ئەمنییە کرد. تەنگە و قاشی شل کردنەوە، زینی یەک بە یەک ئاوەژوو خستە ژێر زگیان. خەنجەێری هەڵکێشا و دەسکە و سارەکانیانی هەڵبڕی. ڕەوە ئەسپی وەپێش‌دا و بە دۆڵدا بردنییە خوارێ. دوو پێچ دووری خستنەوە. هەی لە ڕەوە کرد و ڕەواندنی. ئەسپ بە زینی ئاوەژووەوە، شێت و خوودار، لەو حاشییە و حەواڵە تار بوون بێ ئەوەی کەس پێی بزانێ، ڕەشۆ گەڕایەوە لای هاوەڵەکانی.

ڕۆژ گەییوەتە ڕۆژپەڕ، هەموو ماندوو و وەڕەزن. نە ئەمان دەرەتانی دەرباز بوونیان هەیە. نە ئەوان دەرفەتی پاشەکشێ. تەقە تاق و لۆق هەر دەکرێ و چاوەڕێی ڕۆژئاوان. تەقە هەر دێ و کەمتر دەبێتەوە. ڕۆژ لە کەل ئاوا بوو. تاهیر بە بزەوە گوتی:

ـ ئێستا وەختی پاشەکشێیانە، خۆیان لێ گێل کەن با بڕۆن، تەقەیان لێ مەکەن، هەر ئەوەیان بەسە بە پیادە بڕۆنەوە، ڕەشۆ دەردێکی نەداونێ دەرمانی بێ! مینە! هەستە با چاوێ لە وڵات کەین بزانین لە کوێوە دەرباز بین. دەبێ کارێ بکەین سەریان لێ بشێوێ، ئەوە سەروان خوداییە و من دەیناسم! وە دوومان دەکەوێ و ژیانمان لێ تاڵ دەکا، بیر بکەنەوە، هەر کەس فێڵێکی باش دەزانێ بیڵێ.

مینە و تاهیر و نامیق هەستان و ڕوانینە دەروەبەر. نامیق گوتی:

ـ بۆ دەرچوون، لەم تیرەشانەوە دوو دوو دەڕۆینە خوارێ و خۆ دەگەیێنینە ئەو چۆم و دارە، بە نێو چۆم و چۆمدا تا نزیکی دێ دەڕۆین و خۆ دەگەیێنینە ئەو کێوەی بەرانبەری تازاوا، پێتان چۆنە؟ تا ئەوان لە کێو دێنە خوارێ، ئێمە لەوێین.

مینە گوتی:
ـ زۆر باشە، کاک تاهیر! تۆ دەڵێی چی؟ لات وایە وەدوومان کەون؟
ـ ئەرێ، من ئەو سەروانە دەناسم، دە رۆژ و دە شەو بەدووماندا بێ،ماندوو نابێ، چاو لە ئێستا مەکەن ئاوا لان زەلیلە! جێی ئێمە زۆر ئەستەمە، دەنا ئەو زۆر دڕە! ئەگەر پاشەکشێ بکا، بۆ ئەوەیە ئێمە هەڵکەنێ و بڕۆینە خوارێ، دەستمان لەم ترۆپکە بێتەوە، چەنە بەری ناکەین، دەبێ کارێ بکەین بە هەڵەی بەرین، ئەگەر ئێمە بەر لەوان لە تازاوا رەتبین، کار تەواوە، دەنا تووشی گێرەوکێشەمان دەکا! بیر بکەنەوە.
نامیق دەستی بە سمێڵیەوەیە و بایدەدا. مینە بەینی هەر دوو برۆی دەکوشێ. پاش هێندێ گوتی:
ـ ئەو کەلاکانە چی؟ هەر وا بە جێی دێڵن؟
تاهیر جوابی داوە:
ـ پێم وا نییە، رەنگ بێ بچنەوە تازاوا و خەڵکی بۆ بنێرن، بۆ چی؟
ـ ئەوە خراپە! دەنا دەگەڕاینەوە ئێرە! دەڕۆیشتین و لەو لای تازاواوە خۆمان ئاشکرا دەکرد، ئەوان وایاندەزانی ئێمە رۆیشتووین، بەرەو ئەولا وەدوومان دەکەوتن، با ئەونده بخولێنەوە تا سەرە گێژەیان دەگرت، دەترسێم ئەو کارە بکەین، خەڵک بمانبینن.
ـ ئەسقەزا ئەوە باشە! هەر ئەوەی چاکە بمانبینن! من زۆرم کار بە خەڵکی تازاوایە، کار لەوە باشتر هەر نابێ! لە دوو لاوە کەڵکی هەیە، یەکێ ئەوەیە من قسەی خۆم بەو خەڵکە رادەگەیێنم، ئەوی دیکەی لە دوو لاوە جەناب سەروان بە هەڵە دەبەین، زۆرکارێکی باشە، بارەکەڵڵا بۆ پیلانت! زوو وەخۆکەون، دوو دوو بڕۆنە خوارێ، ئاخر کەس من دێم.
سارۆ بانگی کرد:
ـ کاک تاهیر! ئەوە خەریکن دەچنە خوارێ، تەقەیان لێ بکەم؟
ـ نا نا، با بڕۆن.
ـ ئەوە چوونە خوارێ، لە سەر کانی و ئاوەکەن، ئەوە تەماشای جێی چارەوێکان دەکەن! ئەوێشیان بە جێ هێشت، راست بە شیودا دەڕۆنە خوارێ، ئەوە لە چاو ونبوون.
هەوا تاریکە و وڵات ئەهۆن و بێ دەنگ. هێزی ئەمنییە بە دۆڵی بەردە دەنگدارەدا بێ هەست و خوست هاتنە خوارێ. خرمەی پۆتین لە نێو دۆڵدا دەنگ دەداتەوە، ئەمبەروئەوبەر

ئەشکەوتەکان دەنگیان دایە دەنگی یەک، دەڵێی دەنگی هەزار پۆتین لە پێیە! خرمەی پـۆتین هەر دەڕوا و دووردەکەوێتەوە، ئیتر ناگاتە گوێ.

عەبە لە ئەشکەوت هاتە دەرێ و گەڵازی وەدووی خۆی خست، کەوتنە سەر کوێرەڕێـی پشت بەردەدەنگدارە و وردە وردە بەرەو دێ کۆن کەوتنە رێ.

شەو هەموو وڵاتی داپۆشیوە و قەڵای مێردانە. لە مابەینی تازاوا و هەزار ئـەشـکەوت دوو تەقە بێ دەنگی شەوێ لە بارودۆخ خست و شڵەژاندی! دوو تەقە لە خۆرە تاوی بـەرانبـەر بـە نساری هەزار ئەشکەوت جوابی داوە، رەمزی گەڕانەوە بۆ دێ بوو.دوا بە دوای ئەو، لە هێلانـە چەرخەی ئەوبەری تازاوا، حەوت تەقە جوابی دانەوە. ئەوەش نیشانەی دەرباز بوونە، تـاهیر و ئەوان بوون. هێزی ئەمنییە گەیینە نێو دێ و تەقەیەکی دییان کرد. لە حەوتەوانـەوە حـەوت تەقە جوابی داوە.

شەو لە بەرانبەری شەوگەڕان بێ دەسەڵاتە و کڕنۆش دەباتە بەریان. تاهیر و هاوڕێکـانی لەمبەروئەوبەری تەرمی شەش ئەمنییەوە خۆیان ماتداوە و چاوەڕێـی هـاتنی خـەڵـکن. قـادر سەبرێ گوتی:

ـ لە داوێنی کێو دەنگ دێ! وەدیارە زۆرن.

تاهیر گوتی:

ـ خۆ ئاشکرا مەکەن، بزانین کێن، خۆم قسە دەکەم، ئێوە مەیێنە پێشێ، خۆ ماتکەن. بریـو بریو و سرتوخورت هەر دێ و نزیک دەبێتەوە. لە لێژ و سینگەڵ وەسەرکەوتن و هاتنە سـەر سەکۆ و گۆڕایی. تاهیر یەک بە یەک سەرنجی دان، هەموو خەڵکن و چەکداریان تێدا نییـە، شەش گوێدرێژیان پێیە، لە تەرمەکان نزیک بوونەوە. تاهیر دەنگی دان:

ـ کێن کوڕە؟ بەو شەوە لێرە چ دەکەن؟

ماوەیەک هەموو کەڕو لاڵ بوون و جوابیان پێ نادرێتەوە. تاهیر زانی زۆر ترسـاون، لـە پەنا بەرد هاتە دەرێ و رووی تێکردن.

مەترسێن! من ناوم تاهیرە، چەتە و پیاوکوژ نین، ئێمەش لە خۆتـانین، کـوڕی ئێـوەیـن، هەرچییان سەبارەت بە ئێمە گوتبێ، درۆیە، چەتە و مەتە لە گۆڕێدا نییە، ئێمە دژی ئـەمنییـە و ئاغاوات دەجووڵێینەوە، کارمان، بە کەسی دیکە نییە، مەترسێن، پرسـیارێک دەکـەم، جـوابم دەدەنەوە؟ بەڵام بێ درۆ.

یەکیان گەرووی پاک کردەوە:

ـ بەڵێ، ئەوەی بزانین جوابدەدەینەوە.

ـ چییان پێگوتوون؟ ئەوەی راستە، ئەوە بڵێ.

ـ ئەوەی راستی بێ دەیانگوت ئەوانە چەتەن.

ـ ئێوە بەیانی، یان شەوێ ئەوانەتان دی؟ دەزانن کێن؟ دوو قەرەیەخەیان لەگەڵ بوون، ئەو دوو کەسە کێن؟

ـ ئەوانە ئەمنییەن و فەرماندەکەیان سەروان خودایییە و لە شارەوە هاتوون، ئەو دوو قەرەیەخەیە، یەکیان رەسووڵی نۆکەر بوو، ئەوی دی نازانم، نەهاتۆتە نێو دێ، ئەویان لەگەڵ نەبوو، ئێمە هەر رەسووڵمان دی و کەسی دی.

تاهیر هێندێ ماتبوو. پاشان گوتی:

ـ سەعیدی نۆکەر کێ کوشتی؟

ـ وەڵڵاهی نازانم، دەڵێن چەتە، راست، یان درۆ، وایان بە ئێمە گوت، ئێمە لە تاریکیداین.

ـ درۆ دەکەن، سەعید رەسووڵ کوشتوویە! ئەو شەوەی کە هاتنە سەر ئێوە و بە ناوی چەتە تالانیان کردن، ئەوەش دەستی رەسووڵ و ئاغای تێدا بوو، باوەڕیان پێ مەکەن، چەتە لە گۆڕێدا نییە، ئەگەر ببێ، ئێمە دەزانین، خۆیان تالانتان دەکەن و دەڵێن چەتە بوو، راوی رێوی بۆ کەوڵە، دەیانەوێ ئێمە بە چەتە بە ئێوە بناسێنن، ئێمە چەتەین؟ نەوەڵڵا، نە بە خودا، من تاهیرم، بە دووی حەمەدا دەگەڕێم، حەمە شوان، شوانەکەی کانی توو، ئەگەر چوونەوە، بە سەروان و ئاغاکەتان بڵێن تاهیر دەیگوت تا دەتوانن نێوی چەتە و پیاوکوژم وەدووخەن، ئاخری مەعلووم دەبێ کێ پیاو کوژە، هەق بە ناهەق نابێ و ناهەق بە هەق نابێ، بڵێن دەیگوت وەدوومان نەکەون، ئەو ئەمنییانە بە کوشت نەدەن، ئاخر ئەوانیش ژن و منداڵ و کەسوکاریان هەیە، ئێمە حەز بە پیاوکوشتن ناکەین، ئەوانە کە کوژراون، بۆیان بە خەمین، ناچارین بیانکوژین، دەنا دەمانکوژن، ئەوە بە سەروان بڵێن. بڵێن تاهیر دەیگوت وە دوومان نەکەون، ئەمجارە بەزەییمان پێیاندا هات دەستمان لێ پاراستوون، جارێکی دی تووشمان بن، دار بە دەستیان لێ دەبڕین، بە ئاغاکەشتان بڵێن، پیاو دەکوژێ و دەینێ بە سەر چەتەدا؟ بڵێن تاهیر دەیگوت کارێ نەکا بیکەینە پەڕۆی بۆسۆ. بە رەسووڵیش بڵێن تاهیر دەیگوت پێی لە بەڕە درێژتر کردووە! پێی دەبڕینەوە، تۆڵەی سەعیدی لێ دەستێنین، دەست هەڵگرێ و ئەو کارانە نەکا. دەوێرن ئەوانە بڵێن؟

ئەویەکەیان دەمڕاستی نێویانە لە تاهیر چووە پێشێ:

ــ ئەگەر باوەڕ بکەن، دەوێرم، ڕاسپاردەم، هیچم لە سەر نییە، بەڵام باوەڕ ناکەن! چۆن باوەڕ بە ئێمە دەکەن ئێوەمان دیبێ؟

تاهیر بانگی کرد:

ــ قادر! کاغەز و قەڵەمێ بێنە، یەکتان ئاورێ هەڵکەن، کێ ئاوری پێیە؟

یەکێ لەو لاوە چەرخە نەفتینەی دەرهێنا، سێ چوار جار لێیدا و هەڵیکرد. تاهیر لە سەر کاغەز چوار پێنج کەلیمەی نووسی و دایە دەستی:

ــ ئەوەیان بدەیە باوەڕ دەکەن، دەبڕۆن تەرم بارکەن.

پازدە کەس تەرمی شەش ئەمنییەیان لە گوێدرێژ هەڵبەست و بە پەلە ڕۆیشتنە خوارێ، ئاخرکەسیان هێشتا لە سەکۆ نەترازاوە. تاهیر بۆ خاترجەمی گوتی:

ــ ئەوانەی گوتم، پیان بڵێن، کاغەزەکەتان لە بیر نەچێ! بیاندەنێ.

ــ نا نا لە بیرمان ناچێ، دەیاندەینێ، دەیاندەینێ.

٢٣

غەریب هەی غەریب، غەریب دیارەن   جێگای غەریبان گـۆشە و کـەنارەن
هــەرکەسێ ماچۆ غەریبی خاســـەن ئەویش جە جوملەی خوا نەشناسەن

هەڵوەدای و رەبەنی، غەریبی و کەسنەناسی، ناشارەزایی بە شار و شەقام بە خەڵــک و زاراوەیان، بە پووڵ و پارە و نــرخ، نـامۆ و دوورە پــەرێزیــان کــردووە و لــە قــوژبنی چایخانەکەی بلە ئێرانی، لە شاری سولەیمانی هەڵکورماوە و هەر دەڵـێی حەمــە زیــت و وریاکەی جارانی کانی تووش نییە.

کزوکەنەفت، رەنگ پەڕیو و لێو بە بار، زەق زەق دەڕوانێتە دارودیوار و لێیان مـۆن دەبێتەوە.

چایخانەکە گەورەیە. چوار کۆڵەکە، دوو کاریتە و سێ بەرەدەستەکیان گرتــووە بــە کۆڵەکەوە. بن میچەکە بە پارچەیەکی شین داپۆشراوە و دارودەستەکی بە دیارەوە نییــە. لە چوار لای بن میچەوە. چوار زنجیر شۆڕەوە بوون. سەری هەرکامیــان قـولابێکی تــێ هەڵکێشراوە، جێی هەڵواسینی چراتۆڕن.

دوو بەدنی چایخانەکە یەک پتوون پەنجەرە و شووشــە بەنــدە. دەرگــای خۆرئــاوای دەچێتەوە سەر شەقام. لای خۆرهەلاتی دەچێتەوە بازاڕ، جەنگەی جەنجاڵــی شــارە، نێــو چایخانەکە بە چوار دەور و نێوڕاستدا، مێز و کورسی ریز دانراوە، کۆلان کۆلانی چۆڵە، رێی هاموشۆیە.

لای سەرەوە، لە قوژبنی خۆرئاواوە، ریزە پلیکانێکی داریــن، بــە دە دوازدە پلیکــان وەسەردەکەوێ، لە سەر ئاخر پلیکانیان دەرکەیەکی شین دیــارە، نهــۆمی دوو هــەمــە و میوانخانە و جێ خەوە.

دوو سەماوەری ڕەژی زەرد و گەورە، لە سەر مێزێکی پان و بەرینی ئاسنی، لــە بــەر پەنجەرەی ڕووکاری بازاڕ قوڵت و هۆڕ دەکوڵێن، لەوانەیە باڵ بگرنەوە. مەنقەڵــێک بــە پۆلوە ڕەژی دامرکاوە و لەو لای سەماوەرەکان، لە سەر مێزەکە، دوو چادانی گــەورەی چیمکۆی زەردی لە سەرە. کوڕە جەحێڵێک، بە تەمەنی بیست و یەک دوو ساڵــە لەبــەر شێرەی سەماوەرەکان وەستاوە. کۆمەڵێ ئیستیکانی لە تەشتێ ئاو خســتووە و یــەک بــە یەک لە ئاوەکەیان وەردەدا و بە فۆتەیەک دەیانرسێ و سەرەو نخوون لە سەر مێــزەکــە ریزیان دەکا.

لەبەر پەنجەرەی ڕووکاری شەقامەوە، مەنقەڵــێک بــە شووشــەبەندەکەوە نووســاوە، کۆمایەک ڕەژی لە لایەکی هەڵدراوەتەوە، دوو سێ پۆلووە ئاور لە ژێرەوە بە دەم کــزە باوە دەگەشێنەوە، لە حاندی مەنقەڵەکە، چاوەیەک لە شووشەبەندەکە دەرهاتووە.

لەم دیوەوە پیاوێکی کامڵ، تان وپۆ لە ریشی کەوتووە، قۆڵی هەڵماڵیوە و پــڕ تەشتێ گۆشتی قیمەی لەبەر دەمە و زوو زوو دەستێ لە جامە ئاوەکــە وەردەدا و پــڕ بــە چنگێ قیمە هەڵدەگرێ و لە شیشی ئەدا. لە شانی ڕاستی، لە سەر چوار چێوەیەکی دارین، ریز ریز لە سەر یەک هەڵیاندەچنێ.

لەو لای مەنقەڵەکەوە، کوڕێکی مێرمنداڵ تابلەمەیەکی پڕ لە ڕەژی، لە بنەوە دوو سێ پۆلووە ئاوری تێدایە، بە تێلێکی درێژەوە، بە دەوری سەریدا هەڵدەخولێنێ. لەگــەڵ هــەر سووڕێ، ڕەژی دەگەیشتەوە و پریشکە ئاور، قرچوهۆڕ بە چوار دەوردا بــڵاو دەبنــەوە. پاش گەشانەوە، تابلەمە ئاوری هێنایە ژوورێ و پێنج قلیاناوی ساز کرد و هەریەکەی لــە بەر دەمی مشتەرییەک دانان، دەستیان کرد بە مژ لێدان و قوڵتەقوڵت.

لەگەڵ هەر مژێ، دووکەڵ وەک مارێکی بۆری ئاوی، پیچ پێچ بە شووشەدا تــا ســەر ئاوەکە دەڕواتە خوارێ و لە سەر ئاو پەپۆکەی دەخوا، ئــەو دیمەنــە ســەرنجی حەمــەی ڕاکێشا بۆ وێنەیەک کە بە بەدەنە دیواری پشت سەماوەرەکانــەوە، بــە چــوار بزمــارەوە هەڵواسرابوو.

وێنەی کابرایەکی ئەستوورەی ورگن و سمێل قەوی، قلیاناوییەک لەبــەر دەمیــەتی، سەری لوولەی قلیانەکە لە زاریدایە و سمێلی، لوولەکەی داپۆشیوە و باریکــە دووکەڵــێ بەم لاوئەو لای سمێلیدا، بە ئاستەم دەموچاوی داپۆشــیوە. شــاگرد چایچییــەکــی لــەڕ و

باریک، بە ئیستیکانێ چاوە، بە کرنۆشەوە، دەستە و نەزەری وەستاوە. کاغەزی وینەکە لە بەر کۆنی و دووکەڵ زەرد هەڵگەراوە.

لەو لای ئەوەوە، دوو وێنە، هەر یەک لە قەتحەیەک گیراون و بە دوو پـەتـەوە، بـە دیوارەوە شۆڕ بوونەتەوە.

وێنەی یەکەمیان پیاوێکی بە هەیبەت و وێچوو و سکە جوانە. دەستێ کەواو پاتۆڵـی رەشی لەبەر دایە، پشتوێندی بۆری تا بن هەنگڵ لە سەر گرێ چن کـردووە. خـەنجێری دەبانی دەسک ماهی لە بەر پشتوێند هەڵچەقاندووە. شەدەیەکی گەورەی بـە لارەوە لـە سەر ناوە، دەنکە دەنکە رشوە بە تەوێڵە پان و چین چینەکەیدا تا سەر برۆ گـرژەکـانی شۆڕ بوونەتەوە و لفکەی شەدەکە تا سەر پشـتوێندە گۆزنگرێکـەی هاتۆتـە خـوارێ و سۆرانی سپی کردووە بە قۆڵدا. لەگەڵ ئەوەی بزەی لـە سـەر لێـوە، تـوورە و بـە سـام دەنوێنێ. سمێڵە رەش و ئەستوورەکەی، بەری گیراوە و قەیتانی لێوی سەرەوەی دیـارە، ورە و وەزەی پیاوانەی لێ دەبارێ و مچورکی خستۆتە لەشی حەمەوە.

وینەی دووهەمیان پیاوێکی خوێن شیرین و رەزاسـووکە، ئەوەنـدە لـە بـەر دڵان و روخۆش و دەم بە بزەیە، بێ ئیختیار حەمە بە دەمیـەوە پێـدەکـەنێ. لـە نـەکاو کـوڕە چاییچییەکی دەستی بەرەو رادیۆ ئەندەلیاکە هەڵێنا و وێنەی لەبەرچاوی حەمە ونکرد:

ـ دەنگی رادیۆی ئێراقە بەشی کوردی لە بەغداوە.

دەنگی رادیۆ زەینی حەمەی بەرەو خۆی کێشا و بـە تامەزرۆییـەوە چـاوی تێبـڕی و گوێی بۆ شلکرد. لەوەوبەر، لەم و لەوی بیستووە رادیۆ هەیە، تا ئێستا بە چـاو نەیـدیوە و گوێی لێی نەبووە، چووە نێو خەیاڵەوە. هەموو دانیشتووانی چایخانەکە بێ دەنگن. لە پـڕ یەکێ لە قلیان کێشەکان دەمی لە قلیاناوییەکە کردەوە، بە دەنگێکی بەرز گوتی:

ـ کەریمگیان! دەورێ چاییمان بەرێ، تۆزێ دەنگ بە رادیۆکەش بە، ئـەوە سـێوەیە گۆرانی ئەڵێ، دەنگی بەرێ:

سوارەی مەزنی، سەد جاران بە من مەزنی
سینگت لە پۆڵای و سەرت لەئاسنی
ئەو رۆژەم تۆ بە مەردی دەدی
کە شیرت هەڵدەکێشا لە کالانێ
دەتبرێ کەپۆ و لووتی عەلی بەگی داسنی

هەی سوار ئەمن چەندەم گاز کردێی مەڕۆ بە تەنێ
لەشکری عەبدوڵلای حەسۆی رەلەدی بەرازی
گەلێ گەلێ زۆرن برینانت دەکەن لە بەدەنێ
وەگەڕێ چووکەڵە سوارێ وەگەڕێ

حەمە چاوەکانی وەک دۆدانە زەلیون و فرمێسکیان تێگەڕاوە، لە بیانوون بجوولێتەوە و بڕژێنە خوارێ. وەیدەزانی ئەو کەسی لەگەڵ سوارەیەتی، کەوێیە و سوارەش خۆیــەتی و عەلی بەگی داسنیش عەتا بەگە. لە نەکاو بە زرینگەی ئیستیکانێ، کە کەریمی چـایچی لەبەردەمی داینا، راپەڕی.

حەمە دەستی دایە کەوچک و دوو کەوچک شەکری لە چایەکە کرد و شێواندی. بـە دەم چا خواردنەوە، چاوەکانی وەک دوو باشووی چێ، باڵیان گرتەوە و لە سەر وێنــەی پەنای رادیۆکە لەنگەریان گرت، گێژ و مەنگ، تێی دەڕوانێ. دەستێکی هێنا بە چاویدا و زیاتر لێی ورد بۆوە! وەک ئەوەی باوەڕ بە چاوی نەکا، وابوو: دیسان هەڵیانیگلـۆفیەوە، دڵی داخورپا و بە تەکان وەقرت و فرت کەوت! لە جــێ هــەســتا، جێــی گــۆڕی، لــەو روانگەوە تێی دەڕوانێ. وێنەکەش چاو لەو دەگێڕێ، لەگەڵی دەگــەڕێ و بــە دەمیــەوە پێدەکەنێ! هانیدەدا زیاتر سەرنجی بدا، هەتا لێی ورد دەبێتەوە، زیاتر لە رەوانیدا نیشتەجێ دەبێ، ئەو شێوە و دروشمە هێندە لەبەرچاوی ئاشنایە، دەڵێی بە درێژایی تەمەنی لەگەڵــی بووە! تا تەماشای دەکا، جار لەگەڵ جار دڵی توندتر لێئــەدا و مێشــکی دەهــەژێ. نێــو چاوانی نایە سەر لەپ و چاوەکانی چوونە سەر یەک و چووەنێو گێژاوی خەیاڵەوە.

بیری وەک گچکە تاژی تێبەرنەدراو بەدەشتی کورتی تەمەنیدا راوێچکە دەکــا، لــە بەردەلا نی ناکامیدا سەرەنگرێ دەبەستێ و نینۆک هەڵدەوەرێنێ، بێ ئاکام هانا دێنێتــەوە بەر خۆی:

ـ ئەوە کێیە؟ وەک کێ دەچێ و لە کوێم دیوە؟! ئاوێنە باخەڵییەکەی دەرهێنــا، بــە دزییەوە دەڕوانێتە خۆی! چاو لە وێنەکە دەکاتەوە، سەرنجی خۆی ئەداتــەوە! چــاو لــەو دەکاتەوە! وێنەکە لە گوێن ئاوێنەیەکی بالانوێن بێ و خۆی تێدا دیبێ!! هەر خۆی بــوو! دو سێ جار خەریک بوو لە جێ راپەڕێ و پڕ بە زاری هاوار بکا و بڵێ:

ـ ئەوە، ئەوە... بەلام غەریبی و کەس نەناسی ئەو ئێزنـەی نـەدایـە، لـە جێـی خـۆی دایمرکاندووە، وەک ماخولیا، گێژ و وڕ چاوەکانی بوون بە جۆلاتەنە و رایەڵـەیـان لـە سەر روخساری وێنەکە ناوەتەوە و پۆی خەیاڵی تێوە ئەدا.

گلێنەکانی وەکو دوو ماسی رەش، لە نێو گۆمیلکـەی چاویـدا، دەڵـێی ژارماسـییان خواردووە، خۆ دەکەن بە بنە پەرچی مژوڵیدا و دێنەوە دەرێ، گێژ دەخۆنەوە.

نیوەڕۆیە وجەنگەی نیوەڕۆژەیە. دەستە دەستە حەشیمەت لە هەر دوو دەرگاوە دێنـە ژووریێ،چایخانە ئاخنرا. کەریم و کوڕە مێرمنداڵەکە پەیتا پەیتا کەباب و نـان دەگێـڕن. کەبابچییەکە دەست دەست کـەباب وەسـەر مەنقـەڵـیە ئـاور دەخـا و بـە بـاوەشـێن دەیگەشێنێتەوە. لە کونی پەنەجەرەوە هاوار دەکا:

ـ کەباب کەباب، کەباب بە نانی تازەوە، فەرموون، فەرموون.

بۆنی کەباب، بۆ چرووک و دووکەڵ، چایخانە و دەوروبەری پڕ کردووە و مـەدە و ئێشتیای رێبواران ساف دەکا و دەیانکێشێتە ژووریێ. هاتوهاواری کـەبـابچی و گرمـەی خەڵک و دەنگی رادیۆ، دەنگیان داوەتە دەنگی یەک و کەس لە کەس حاڵی نابێ.

حەمە کاس و وڕ، چاوی لە سەر وێنەکەیە و لە زەریای رابردوویدا وەک کەسێ مەلـە نەزانێ، پەل دەکوتێ. لە نەکاو دەستێ لە دواوە شانی گوشی و کەشـەفێ بـە سـێ نـانی تازەو دەستێ کەبابەوە، خشایە بەردەمی. سەری وەرسووراند، کـەریمـی چـایچی بـوو، نانەکەی دانا و خەریکە بڕوا، حەمە، مەچەکی کەریمی بە کەشەفەکەوە توند گرت:

ـ کاک کەریم! پرسیارێکم هەیە، عەیب نییە؟

کەریم بە بزەوە گوتی:

ـ عەیبی چییە؟

ـ ئەو عەکسە کێیە؟

کەریم سەری بەرەو وێنەکان وەرسوڕاند:

ـ ئەوەی خەجەرەکەی بە بەروەیە، شێخ مەحموودی نـەمرە و ئـەوی تریـان وەسـتا برایمە، خاوەنی ئەم چایخانەیە دەیناسی؟

ـ خۆی کامەیە؟ عەکسەکەی زۆر ئاشنا دێتە بەر چاوم.

ـ خۆی لێرە نییە، چووەتە سەفەر، دوو سـێ رۆژیتـر دێتـەوە. وە دیـارە غـەریبی، ئێرانیت؟

ـ ئەریّ.
ـ تازە هاتووی؟
ـ ئەریّ، ئەم بەیانییە گەییومەتە ئێرە.
ـ بە خێر بێی، منیش ئیرانیم، ئەو کەبابچییەش ئێرانییە، وەستا برایمیش زوو خەڵکی ئیران بووە.
ئێستاش هەر بە بلەی ئێرانی ناوی ئەبەن، تا نەڵێی بلەی ئێرانی، کەس نایناسیّ. کارم زۆرە، ئەبیّ بڕۆم، دوایی ئەتبینمەوە، رەنگە شەویش لێرە بی، دێیەوە؟
ـ جێتان هەیە؟
ـ ئەریّ ئەریّ. جێی باشت بۆ دائەنێم، وەرەوە، جاریّ سەرم جەنجاڵە، ئەڕۆم. کەریم دوورکەوتەوە. حەمە لەبەر خۆیەوە ناوی خاوەن وێنەکە دووپات دەکاتەوە:
ـ بلەی ئێرانی! بلە ئێرانی! ئەو ناوە لەو ناکاڵێتەوە! دەبیّ وا نەبیّ!
دەستی برد بۆ کەشەفەکە، رێزە رێزە لە نانەکە دەپچڕیّ و بە قەدەر سەرە نینۆکیّ کەبابی تێدەخا و نەبەدلانە لە زاری دەنیّ، بیّ ئەوەی لێو بکاتەوە، پیرانە و چەواشە دیجویّ. چاوی وەک دوو پەڕەسێلکە بە چایخانە و نێو خەڵک و سەر شەقامدا باڵ لیّ ئەدەن.
داب و دەستوور و سەروبەرگی خەڵک، هاتوچۆی ماشێن و دووچەرخە بە شەقامدا، جەنجاڵی و حەشیمەت بە جەماوەر. ئەوانە هەموو بۆ ئەو تازە و نامۆیە. بیّ ئەوەی خۆی بزانیّ چاوی سووڕانەوە سەر وێنەکە. وەک قیبلە، ئەقرەبەی قیبلە نمای چاوی سوژدە و کڕنۆشیان بردەوە بەر شێوە و دروشمی و تێیدا دەتوێنەوە.
دوانیوەڕۆیە. حەمە لە چایخانە وەدەرکەوتووە و تێکەڵی جەماوەری خەڵکە. شاری سولەیمانی لەبەرچاوی دەریایەکی بیّ سنوورە و ژاوەی دیّ لە حەشیمەت، سەرسام وعەبەساوە! بە درێژایی تەمەنی ئەوەندەی خەڵک بە جەماوەری نەدیوە. گێژ گێژ، بیّ ئەوەی خۆی بزانیّ بەرەو کویّ دەچیّ، بە شەقام و نێو حەشیمەتا دەخولێتەوە، بەڵام بەر لەوەی لە چایخانەکە دوورکەوتبێتەوە، مزگەوتی بازاڕ و پەنای چایخانەکەی کردووە بەنیشانە بۆ گەڕانەوەی.
شارە کوردنشینەکانی ئێراق، بە تایبەت شاری سولەیمانی لەو تافەدا قەڵا و مەکۆی پیاوانی سەربزێو و هەڵاتووی دەوڵەتە دراوسێکانە، بە تایبەت دراوسیّ کوردەکان

قەدەغە و قۆرغ و بەرگێڕەوەیان بۆ نییە، جێی کار و کاسبی وخۆشـاردنەوەیە، بـەهار و هاوین و پایز و زستان کەس بێکار نابێ، گەرمێنە.

ولاتە گەرمێنەکان، رۆژی گەرمە و شەوی فێنکە، شەو کە دەزرینگێتـەوە، بایـەکی سارد هەڵدەکاتێ و تەزوو دەخاتە لەشەوە، بە تایبەت لە پاییز و زستاندا.

ئاخر مانگی پاییز و سەرماوەزە، حەوت و هەشتی مانگە. شەقام و کـۆلانی شـار بـە شەوقی کەم تەوژمی مانگ، رەنگی زێوێکی خۆڵەمێشی گرتووە بە خۆیەوە.

شەو درەنگانە. جار جار کزەبایەک لە پەنجـەرە دوو دەرییەکەوە،کـە رووەو قیبلـە کراوەتەوە، دێتە ژووری. دیوەکە بچووک و یەک تەختییە، بە بایەک سـارد دەبێتـەوە، پەنجەرەکە پێوە دەی، گەرم دەبێتەوە.

حەمە مچوڕکێ بە لەشیدا هات، بێ ئەوەی قسەکانی کەریم ببڕێتەوە، سەبرێ هەستا و پەنجەرەکەی پێوەدا و هاتە سەر تەختەکـە و لـە شـانی کەریمـەوە دانیشـت، جـوابی پرسیارەکانی ئەداتەوە.

ــ ناوم محەمەدە، دایک و باب و کەسوکاریشم هەیە و خەڵکی چۆمی مەجید خـانم، تۆ چی؟ کەس و کارت هەیە؟ خەڵکی کوێی؟

کەریم هەناسەیەکی هەڵکێشا، چاوەکاڵەکانی نایە سەر یـەک، کـڵاوە سـپییەکـەی راست کردەوە، پەنجە خەناوییەکانی نایە نێو یەک و سەبرێ گوتی:

ــ باوکم بە رەحمەتی خوا چووە، ئەو دەم کە لەوێ بووم، دایـک و بـرا و بـراژن و خوشکم بوو، ئێستا نازانم کێ ماوە کێ نەماوە، خەڵکی سەرشیوی سەقزم، سێ ساڵە لەوێ رامکردووە و پەڕوازەی ئێرە بووم، لە ترسی سەربازی و ئاغا رامکردووە، تۆ سـەربازیت کردووە؟

ــ نەوەڵلا، منیش وەک تۆ لە ترسی ئاغا و سەربازی هەلاتووم. کا کەریم!بڵێی کـارم دەس کەوێ؟

ــ چی زۆرە، کار. چی ئەزانێ؟

ــ هیچ لە کارێکی سووک دەگەڕێم، کاری قورسم نەکردووە، بڵێی کارێکی سووکم وەگیرکەوێ؟

ـ کار زۆرە، کەس بۆ کار دانــەماوە، شــاگرد قاوەچییــەک، شــاگرد کەبابچیــەک، چووزانم، لەبەر دەستی تاجر و تۆجارِێ، ئێرە لەو کارانەی زۆرە، کەمتر خەڵکی ناو شــار لەو کارانە ئەکەن، زۆرتر خەڵکی هەندەران بۆ ئەو کارانە ئەگرن، وەستا بــرایم نییــە لــە ماڵۆ، بێتەوە، رەنگە کاری تۆی ببێ، چەن رۆژ لەمەوبەر چایچییەک لێرە کاری ئــەکرد، ئەو رۆیشت، لەوانەیە بێتەوە تۆ لە جێی ئەو دانێ، بێتەوە خۆم پێی ئەڵــێم، بــەڵــکو لێــرە دامەزرێی، ئەی دامەزرایەی! بە خوا خۆش دەبوو.

لەودەمەوە کەریم قسە دەکا، بە دەم قسەکانییەوە پەنجەکانی دەخا بەم دیووئــەودیودا و هەڵیاندەگولۆفێ.

حەمە بە سەر سورِمانەوە سەرنجی داوەتە پەنجەی خەناوی، بە شەرمەوە پرسی:

ـ کا کەریم! عەیب نەبێ! دەستت بۆ داوە لە خەنە؟!

کەریم سەرنجی دەستوپەنجەی خۆیدا، بە بزەوە گوتی:

ـ بە ناشکوری نەبێ، بووین بە کچ! ئەونــە ئــاوی کولاتــووی پیــا ئــەرِژێ، ناســکی کردۆتەوە، کاری قاوەچییەتی ئەوەیە، ئیشاڵڵا دەسی تۆش لە خەنە ئــەگرین، بــا وەســتا برایم بێتەوە.

هەر دوو دەستیان بە پێکەنین کرد.

ئەو شەوە تا دەرنگانێ پێکەوە دووان. کەریم سینە ساف و ساکارە، ئەوەی لــە دڵــیدا بوو، بێ پێچوپەنا گێرِایەوە.

حەمە خۆرِاگرانە، هەموو شتێک نالێ، زۆرتر پرسیار دەکــا، زۆربــەی پرســیارەکانی سەبارەت بە بلە ئێرانییە. کەریم ئەوەی زانیبێتی بۆی باسکردووە.

سێ شەو بە شەوگاری پاییز پێکەوە دانیشتن. دۆستایەتی و نێــوان خۆشــی کــەریم و حەمە شەو بە شەو خۆشتر دەبێ.

لە ماوەی ئەو سێ رۆژەدا، حەمە بێ ئۆقرە چاوەرِوانی گەرِانەوەی بلە ئێرانییە. ئەمــرِۆ رۆژی چوارمە و وادەی گەرِانەوەیەتی. حەمە وەک ژان کــردوو، لــە بــەیانییــەوە هــەر دەچێتە دەرێ و دێتە ژوورێ.

دەمادەمی عەسر، حەمە سەری هێنایە ژوورێ. کەریم بە چاو تێی گەیانــد و ئامــاژەی کردە کابریەکی ئەستووری ورگن! نێو چاوان چرچولۆچەکەی تاڵێکی قــژ پێــوە نییــە. برۆی بە جێی برۆ باریک و جوانەکانی وێنەکە، پان و ئاڵۆز، تاڵ تــاڵ بــەربوونەتــەوە و

بەرچاوە سیسەکانی گرتووە. کەپوو زل و داچۆڕاوەکەی، بە سەر سمێڵە ماش و برنجی و قەڵتە قەڵتەکەیدا شۆڕبۆتەوە. دەمولێو ئەستوور و زرپنەیە. روومەت و چەناگەی لە چاو وێنەکە پان ودرێژن وهیچ پێوەندێکیان بە یەکەوە نییە، تەنیا پێوەندێک کە هەیانبێ، بزەی لێویانە و بەس.

حەمە بە وەڕەزییەوە سەری داخست و چووە قوژبنی سەرەوەی چایخانەکە دانیشت وتەواوی ئاواتەکانی چەندین رۆژەی کە لە دەروونیدا بەدی کردبوون، لە گۆڕستانە کۆنەکەی دڵیدا ناشتنی. لە دڵەوە گوتی:

ــ بلە! بلە ئێرانی! ئەو ناوە پڕ بە پێستە! دەبێ هەر ناوی بلە بێ.

لەو دەمەیرا حەمە بێ دەنگ لە قوژبنی چایخانەکە دانیشتووە. بلە ئێرانی چاوی لێ زەق بۆتەوە و بە سەرسوڕمانەوە تێی دەڕوانێ. دەڵێی لەوەبەر دیویەتی! بۆی ناچێتەوە سەریەک لە کوێ و کەی! شێوە و دروشمی هێندە ئاشنایە، دەڵێی وێنەگر مێشکی وێنەی کێشاوە و ئاوێتەی خوێن و رەوانی بووە! لە دڵەوە دڵێ: ــ ئەوە کێیە؟! چاو برۆ و دەم و لووتی لە ئاواتی کوڕم دەچێ! دەڵێی سێوێکن کراون بە دوان! ئەگەر ئەم قەوی و قۆڵ و سەوزە و بە تەمەنتر نەبایە، گوتومت خۆی! بڵێی کێ بێ؟ لە غەریبە دەچێ، رەنگە ئێرانی بێ.

ئەو عەسرە تا رۆژئاوا، بلە ئێرانی یەک وچان دوولایی سەرنجی لە حەمەیە و خافڵی ناکات، تا تەماشای دەکا، پتر لە دڵیدا نیشتەجێ دەبێ و خۆشی دەوێ.

ئێوارەیە و تەنگی نوێژی شێوانە. شەقام و بازاڕ وردە وردە چۆڵ دەبێ. چایخانە جگە لە دە دوازدە غەریبە، کەسی لێ نییە. بلە ئێرانی داخڵەی مێزەکەی کێشاوە و دەسکەوتی ئەو چەند رۆژەی کە لە ماڵ نەبوو، یەک جێ و بە دانگۆیی، بێ ژماردن دەریهێنا و لە گیرفانی خست، چاوێکی لە حەمە کرد و بەرەو دەرگای سەر شەقام وەرێکەوت، لەبەر دەرگاوە ئاورێکی لە حەمە داوە.

لەو دەمەدا، کەریم لە سەر پلیکانەکانەوە بانگی کرد:

ــ وەستا برایم! بێ زەحمەت کارم پێتە.

بە توندی رووی تێکرد. بەر لە گەیشتنی کەریم، بلە ئێرانی چووە دەرێ و ئەویش بە دوویدا رۆیشت. لەو دیوی پەنجەرەکەوە، لەبەر شەوقی چراتۆڕەکان، بە جووت وەستان.

چاویان بڕیوەتە حەمە و بەزار لەگەڵ یەک دەدوێن. حەمە چاوی لێیانە، زۆرتر سەرنجی داوەتە سێبەرەکانیان، لە بەر شەوقی چراتۆرەکان بوون بە چوار، لە دڵەوە دەڵێ:

ـ باسی من دەکەن! رەنگە کەریم بۆ دامەزراندنی من پێی بڵێ.

بۆ ئەوەی خۆ سووک نەکا و منەتبار نەبێ، خۆی گێل کرد و رووی وەرگێڕا، ئەنەهوو هەر نەیدیون. پاش ماوەیەک، کەریم هاتەوە ژووری و بلە ئێرانی لەبەر شەوقی چرا و چاوی حەمە ونبوو.

لەوای عەسەرەوە، لەو کاتەوە حەمەی دیوە، تاوتێیەکی سەیر ناخی گرتووە و مێشکی دەهەژێنێ. خەیالاوی و چەواشە رێی ماڵەوەی گرتۆتە بەر، بە دەم رێوە لەگەڵ خۆی ئەدوێ:

ـ ئەو دەم کە هەلاتم، کەسم لە پاش بە جێ نەمابوو! تازە ژنم هێنا بوو، سالی تێوەر نەگەڕا، بە جێم هێشت! خێزانم هەموو جارێ دەیگوت دووگیانم، بلێی ئەوە ئەو بێ؟! رەنگە ئەو بێ! ئەگەر ئەو نییە، بۆ لە خۆڕا ئەوەندە لە دڵما جێی گرتووە؟! دەڵێی بەشێکە لە لەشم! ئەو ژنە بەستزمانەم چۆن بێکەس و بێدەر، لەو خانووە چۆڵەدا بە جێ هێشت، بلێی چی بە رۆژ هاتبێ؟ بە خوای خوێڕی بووم! تف لە غیرەتت پیاو! بە تۆش دەڵێن پیاو؟ بۆ بە جێت هێشت؟ بۆ نەچوویتەوە ماڵێ و لەگەڵ خۆت نەتهێنا؟ ئەی غیرەتت سەگ بیخوا پیاو!

هێندێکی دیکە بیری کردەوە:

ـ نا نا، خۆم بە تاوانکار نازانم! بۆ لە خۆڕا خۆت تاوانبار دەکەی؟ خۆ دەسەلاتی هیچت نەبوو، کوا دەرفەتی ئەوت بوو بیر لەوانە بکەیتەوە؟ خودا خودات بوو سەری خۆت دەرکەی، ئەویشت لێوە ببوو بە بار، خۆ ئێستاش ئەوەبیست و چەند ساڵە، لە کوولەکەی تەڕیشدا نەتوێراوە لە رابردووت بدوێی، ئێستاش لەوە دەترسێی ئاشکرا بی و پیاوی ئاغا بێ و بتکوژێ! نەکەی خۆت ئاشکراکەی، دار و بارەکەت باش کەوتووە، ئاشکرا بوونت هۆی ژانەسەرە، بێ دەنگەی لێ بێنە، بێ دەنگ و باس، تازە هەر چۆنێ بوو بێ، هیچت لەدەست نایە، بێ دەنگ بە، بێ دەنگ.

بێ دەنگ و خەیالاوی شەقام و کۆلانی بڕی. گەیشتە کۆلانی خۆیان. دوو سێ ماڵ لە ماڵەکەی خۆی دوورکەوتەوە، سەری هەڵێنا و لە جێ ئاوڕی داوە، سەرێکی لە خۆی

راوەشاند! تەماشایەکی دەوروپشتی کرد، کەس دیار نییە، سەبرێ پاشەوپاش گەڕاوە، لەدەرکەی‌دا. پاش ئێستا، خشپەی پێیەک و دەرگا کراوە:

ـ سڵاو باوکەگیان! ئێوارەت باش.

بلە ئێرانی، بێ جواب، دەستێکی بە سەری ئاواتدا هێنا و تێی راما، زۆری سەرنج دایە، بێ قسە و باس چووە حەوشە.

ئاوات کاس و وڕ، بە دەرگاوە ماتبووە! لە بابی راماوە، بە سەرسووڕمانەوە، لە دواوە تێی دەڕوانێ!

بابی لەش قورس و داگیراو، بێ ئاوڕدانەوە، راستەوخۆ لە پلیکانەکان وەسەرکەوت، تەنانەت نەچووە سەر حەوزەکەی حەوشە دەست و دەموچاوی بشوا! ئاوات عەبەساو، چاوی لێیە، بابی دەستی نا لە دەرگای ژوورەکەوە، ئارەزووی خوشکی بە پیری بابییەوە هات، بە پێکەنینەوە سڵاوی کرد، بابی بێ جواب چووە ژوورێ. ئاوات پشتی لە دەرگای حەوشە کردەوە، کاس و گێژ چووە ژوورێ و لەگەڵ ئارەزوو بەمبەروئەو بەری دەرگاوە وێستان و چاوی پڕ پرسیاریان لە بابیان بڕی!

دایکیان خەریکی شێو و کاسە و کەوڵە. لە نەکاو هاتە ژوورەکە. بە پێکەنینەوە، بەخێر هاتنەوەی لە شووەکەی کردو لە یەکەم چاوپێکەوتن، تێیگەیشت، بزە لە سەر لێوە تەسکەڵەکانی تاساوە! نێو چاوانی لە ژێر زوڵفە رەش و سپییەکەیەوە چین چین وەستا و برۆ پەیوەست و باریکەکانی گرێیان خوارد، چاوە رەش و گەشەکانی پڕ بوون لە پرسیار و لە ئاوات و ئارەزووی روانی:

ـ ئەوە چ باسە؟

هەر دوو بێ جواب سەریان بەرداوە. چاوەکانی نەجیبە سووڕانەوە سەر بلە ئێرانی:

ـ ئاڵۆزی! چی روویداوە باوکی ئاوات؟

بلە ئێرانی هیچ جوابێکی بۆ ئەو پرسیارە نەبوو، لە خۆڕا بە زاریدا هات:

ـ هیچ نییە، هێندێ سەرمامە!

مەنقەڵییەک پڕ لە رەژی گەشاوە لە نێوەڕاستی هۆدەکەیە، کتری و چادان لە سەری دەکوڵێن، دیوەکەی گەرم کردووە. نەجیبە بەرەو مەنقەڵەکە رۆیشت، ئارەزوو بەر لەدایکی گەیشت. کتری و چادانی داگرت و دەستی دایە هەر دوو قوڵفەکەی وهێنایە بەردەمی بابی و دەستی کرد بە شان و مڵ شیلانی.

ئاوات کزومات بە لای دەرگاوە وەستاوە، لە ژێـرەوە چـاو لـە بـابی دەکـا و جـار نەجارێ دەڕوانێتە دایکی.

بلە ئێرانی جار نە جارێ چاوێ لـە ئـاوات دەکـا و دەینووقێنـێ و شـێوەی حەمـە دێنێتەوە بەرچاو و لەگەڵ ئاوات بەراوەردی دەکا. ئاوات منداڵـکارە و پـۆلی دووەمـی ساڵی ئاخر دەخوێنێ. لە دەڵەوە دەڵێ:

ـ ئەگەر ئەو کوڕە خوێندبای، ئێستا لە زانستگا دەیخوێند. ڕەنگە ئەگەر وەک ئاوات سەرپەرەشتی کرابا، ئەویش سپیکەلانە و بە ڕەنگ و بۆ بایە، ڕەنگە تاڵ و سـوێری زۆر چەشتبێ، ئەگەر ئەو بێ، جگە لە دایکی کەس سـەرپـەرشـتی نـەبووە و خـودا دەزانـێ چەندەی بێوەژن کۆشی بۆ کردووە تا کردوویە بەو پیاوە، ئەویش ئەگەر مابێ! دەنـا بـە هەتیوی لە قوون دەرک و دووی ماڵان گەورە بووە، ئەگەر ئـەو بـێ، مشکۆڵـەزمـەیم، باوکێکی خراپ و زاڵمم.

لە نەکاو بە دەنگی نەجیبە رایەڵە بیر کردنەوەی پسا:

ـ باوکی ئاوات! بۆ نوقمی خەیاڵی؟ چی ڕوویداوە؟ لێمانی مەشارەوە.

بلە ئێرانی خووی خێزانی دەزانێ، پاش ئەو چەند ساڵە، ئەگەر هەڵـکەوێ باسـێ لـە رابردووی بکات، نەجیبە ڕەنگی دەگۆڕدرێ، دڕدۆنگانە دەڵێ:

ـ بەخوا ساڵی بە هەزار چوو بێ و دە منالی وەک ئـاوات و ئارەزوومـان ببـێ، تـۆ ئەڕۆیتەوە بۆ ئێران و بەجێمان دێڵی.

لە بەر ئەوەی متمانەی پێ بکات، قەت باسی ئەو لایەنەی نـەدەکرد. بـە زۆر بـزەی خستە سەر لێو، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ هیچ نییە دایکی ئارەزوو، باوەر بکە هیچ نەبووە، هێندێ سەرمامە! پێم سەرمام بووە. ڕوویکردە ئاوات:

ـ وەرە دانیشە، بۆ دانانیشی کوڕم؟

سەری وەرسووڕاند و چاوی لە ئازەزوو کرد.

ئارەزوو پازدە ساڵانە و پۆلی دوەمی ناوەندی دەخوێنێ. نەکەڵەگەتـە و نـە کورتـە باڵا یە چاو و برۆ و روخساری لە ئاوات دەچێ، چەناگە خڕ و مل کورتە، چووەتـە سـەر دایکی، وەک ئەو سەوزە و دەم بە بزەیە. بەو ئاوڕدانەوەی بابی گەشـایەوە و لێـوی بـە سەر ددانییەوە پان بۆوە و سەر ڕوومەتەکانی خڕ بوونەوە:

ـ گەرمت هاتەوە باوکەگیان؟

ـ ئەریّ، وەرە دانیشە کچە جوانەکەم.

نەجیبە کەوتە کار. کەوڵی نانی راخست، شێو دەخۆن. بلە ئێرانی بە دەم خەیاڵەوە شێویّ خوارد. حاڵەتێکی سەیری تێدا بەدی هاتووە! هەست بە شادی دەکا و نیگەرانە! تەزوو بە لەشیدا دیّ، دەڵێی سەرمایەتی! یاوی هەیە و دڵی بە توندی لیّئەدا! بیّ ئۆقرەیە و دوو دڵە! دەڵێی دڵ لەدوایە و تەماداری هەواڵێکی نهێنییە! یان کورِە جەحێڵەیە و ناردوویەتە خوازبێنی خۆشەویستەکەی و تەماداری گەرِانەوەی راسپاردەکەیەتی هەواڵی بۆ بێنێتەوە، لە دڵەوە سیّ و دوو دەکا:

ـ من بە کەریمم گوت بەیانی دێمەوە و ئەو دەم پێت دەڵێم.ئەگەر ئەو کورِە زوو هەستا و رۆیشت چی؟ ئەو بیّ و ئەو نەبیّ، تازە بۆ من هەر ئەوە، دەبیّ بە هەر لەونیّ بیّ نەهێڵم برِوا، نانا ناهێڵم، هەر ئێستا دەچم، لە دەستم دەرچیّ، تازە نادۆزرێتەوە.

بە تەکان لە جیّ راست بۆوە.هەستانەکەی هێندە لە نەکاو و کوتوپرِ بوو، هەموو راپەرِین و هەستانە سەرپیّ. نەجیبە راپەرِی و بەرۆکی گرت:

ـ بۆ کویّ باوکی ئاوات؟

ـ دەچمە دەریّ، ئێستا دێمەوە.

دەستی کرد بە گیرفانیدا و پوولەکەی بە دانگۆیی دەرهێنا و لە سەر قاڵیەکە هەڵیرِشت.

ـ تا ئەو پارەیە دەژمێری، من دێمەوە. دڵنیابە، ئێستا دەگەرِێمەوە. ئەوەی گوت و لە ماڵ دەرچوو.

شەو لە بانگی خەوتنان لایداوە. کەریم چووەتە دیوە بچووکەی حەمە و باسی ئەوەی بۆ دەکا:

ـ مزگێنیم بدەیە! وەستا برایم دەیگوت بەیانی بێمەوە کاری ئەدەمیّ! تازە تۆ لێرە نارِۆی و پێکەوە دەبین. لەو قسەو باسەدا بوون لە پرِ دەنگیّ کەریمی بانگکرد. کەریم لە جیّ راپەرِی، وەک گەشکەدار گوتی:

ـ وەستا برایمە! بەڵیّ بەڵیّ، ئەوە هاتم.

راپەرِین و دەرپەرِینی کەریم هێند بە حوجەت بوو، بای باڵی و پاتۆڵەکەی، دای لە گرِی لامپاکەو وە لەرانەوە و پرتەپرتی خست. حەمە دەستی بەملاو ئەو لای زارکی

شووشەکەیەوە گرت و نەیهێشت بکوژێتەوە، لە دەرگاوە چاوی خستە دوای کەریم، بلە ئێرانی و کەریم لە نێو دالان و بەردەرکەی مێوانخانەکە وێستاون و قسە دەکەن. بلە ئێرانی لە کەریمی پرسی:

ـ ئەو کوڕە ناوی چییە و خەڵکی کوێیە؟ داخو دایک و باب و کەسوکاری هەیە؟

ـ ناوی حەمەیە، دەڵێ خەڵکی چۆمی مەجید خانە و باب و کەس وکاری هەیە، لە ترسی ئاغا و سەربازی هەڵاتووە، زۆر کوڕێکی باشە.

بە دەم قسە کردنەوە، بەرەو دیوەکەی حەمە هاتن. حەمە سەری کردەوە بە ژووردا و لە سەر جێ دانیشت.

بلە ئێرانی لە پێشەوە و کەریم بە دوویدا، چوونە ژوورێ و حەمە هەستا. بلە ئێرانی دایمەزراند:

ـ کوڕم! دەتوانی لێرە کار بکەی؟! کاری ئێرە گران نییە، هەڵبەت کاری گرانت پێ ناسپێرم، ئاگات لە سەماوەرکان بێ، بێ ئاو نەبن و ئیستیکانەکان بشۆ و ئەوەندەی من لەوێ نەبووم، کەسێ چای ویست، بۆی تێکە، دەتوانی؟

حەمە تەماشایەکی پەنجەکانی کرد، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ دەتوانم، ئەگەر دەست و پەنجەکانم بیکێڵێ! دەستی من بۆ ئەو کارانە دروست نەکراون، تا رادێن، دەبێ ئاگاتان لێم بێ.

ـ ناوت حەمەیە؟

ـ بەڵێ، حەمەی نۆکەرت.

ـ تۆ چاوی منی. حەمەگیان! لە قەدیمەوە گوتوویانە، دار لە لەلەدا دەشکێ، با دار و لەلەی خۆمان دیاری بکەین، پێت خۆشە چۆن کار بکەی؟

ـ من نازانم، خۆت وەکیل بە.

بلە ئێرانی چاوێکی لە کەریم کرد:

ـ وەک کەریم باشە؟ ئەو رۆژی روبعە دینارێکی هەیە؟ هەڵبەت خواردن و خۆراک و جی خەو و حەوتەی دووجار چوونە حەمام و جلوبەرگی کار لە سەر منە، ئەوانەش بە تۆ دەدەم، باشە؟

ـ تۆ چۆنت پێ چاکە، منیش پێم چاکە، بەڵام پرسیارێ؟ روبعە دینارێ چەندەیە؟ بە پووڵی خۆمان دەبێتە چەندە؟

ـ روبعە دیناریٚ دیناریٚ دەبیٚ بە چوار بەشەوە، دەبێتە روبعــە دینــاریٚ. بــە زمــانێکی دیکە، دیناریٚ حەوت یان هەشت تمەنی ئەو دیوە، بە وەخت فەرق دەکــا، جــاری وایــە حەوت، تمەنە، جاری واش هەیە هەشت تمەنە، ئێمە حــەوت تمــەن حیســاب دەکــەین، رۆژیٚ حەڤدە قڕان و پەناباتیٚ دەکەویٚ، بێجگە لە خەرج، مانگیٚ پەنجا و دووتمەن و نیــو دەکەویٚ، پێت باشە؟

ـ زۆر باشە، ئەگەر تۆ پێت باش بیٚ، من زۆرم پیٚ باشە.

ـ دەی باشە، لە بەیانییەوە وەرە سەر کار، وەبزانە کاری خۆتە، رووی لە کەریم کرد:

ـ کەریمگیان**!** من چام نەخواردووە، برۆ چادانیٚ چا بێنە با شــیرینییەکەشــی بخــوێن. کەریم رۆیشت، بە چادانــیٚ چــا و کەشــەفێک و ســیٚ دەســتە ئیســتیکان و پیاڵــەیەک شەکرەوە هاتەوە، چا تێکراوە و لە بەینی هەر سیٚ دانــراوە ســارد بێتــەوە. حەمــە و بلــە ئێرانی، هەر یەک بە خەیاڵێکەوە جار نا جاریٚ دەڕواننە یەک

بلە ئێرانی بەو خەیاڵەوەیە:

ـ ئەگەر باب و دایکی مردبان و خەڵکی چۆمی مەجید خان نەبایە، ئێســتا دەســتم لــە ملی دەکرد و دەمگوت خۆیەتی، بەڵام حەیف، دیسان قەیناکە، چونکە لە ئاوات دەچــیٚ، لە بەر ئەویش بیٚ...

حەمە لە بیری ناوەکەی و وێنەکەی دایە:

ـ حەیف ناوی برایمە و لەگەڵ وێنەکەشی زۆر لە یەک دوورن. خۆزگە لە وێنــەکــە دەچوو ناویشی برایم نەبایە، بەڵام چونکە خاوەنی ئەو وێنەیە بووە، هەر خۆشم دەویٚ.

٢٤

ترۆپک و بەرزایی، ئاسۆگ و سەرکەل، تـەلان و هـەڵـدێری کێـو و شـاخ بـە دەورە بەفرگرتوونی. دەشت و پێدەشت، چاڵی و نزمی، گونـد و چـۆم کەوتوونـە گەمارۆیـەوە و ئەمڕۆ سبەی هەموو یەکسان دەبن.

پاییزەکێڵ بوون بە رەپستە، دێمەکار لە دوورەوە لە چاو دەدەن. پاییزەکەی پەڵـەی داوە و گاسن کرەی نەکردووە و تا پاشبارە ودەن، گاسن لە ئەرز رۆچووە و قوڕ بـە نووکییـەوە هاتۆتە دەرێ. تەڕی و وشکی لێکدراوە، بەهارەکەی تەڕەساڵ دەبێ.

وەرزێڕ و دێم کێڵ، سەپان و شکارتە کێڵ، شوان و گاوان، مەلا و مجێور بە کەیفن. ئاغـا لە هەموان بە دەماخترە. بە قەدەرگشتیان ئەرز و ئاوی هەیە و باشترین زەوی هی ئەوە، پـاییز بە پیاو و گاو و جووتی رەعیەت دایدەچێنێ و هاوین بەگەلە دروێنەپێیان کۆ دەکاتەوە و لـە بەرەجووتی ئەوانیش دە و دوو و خەرج و پیتاک دەگرێ. تا ئـەوان زۆریـان هـەبـێ، ئـەو زۆرتری پێ دەبڕێ.

هەوا سارد ساردە. تەڕی پەڵە و شەختەی پایز ئەرزی شیدار کردووە و شەوانـە دەبـێ بـە شاخ بە رۆژدا، خۆرەتاوان ئارەق دەکا و بە شەو سەر لە نوێ دەیبەستێتەوە. نسـاران بـە رۆژ و بەشەو بەستوویە وشک وشکە. رەپستە توێژ توێژ زوقمی لە سـەرە و رەش داگـەڕاوە، هاکـا سەرما بردی. خەڵک، خاس و عام دەستە و دۆعای بەفرکەوتنن بەڵـکو دەغـڵ و دان سـەرما نەیبا.

گوندی تازاوا بە چوار دەوردا، تا دەگا بە کێـوەکـان، شـیناوەرد و رەپسـتەیـە و شـین دەکاتەوە. داوێنی کێو، تا نێو قەدی، بۆر و رووتەنە. بەرەو لووتکە سەر هەڵێنی، یەکـدەسـت سپییە و بەفر گرتوویە.

چۆمەکەی بەردیٚ، لە سەردا بەند و بناوانی بە ئاودا دراوە و بەر بەرەڵلا یە. ئاو بە نێـودار و کزیچار و ئاوەڕۆی چەندینساڵەی خۆیدا، پێچ پێچ و کەش و تووش هاژە دەکا و پـردەبـاز و بواری داپۆشیوە، لە هێندیٚ شوێن نەبیٚ، پـەڕینـەوەی ئاسـتەمە. قـاوەڵـتوونێکی درەنگـە. سەرچۆم و لێژی قەڵا پڕە لە حەشیمەت. دەستە دەستە مەڕ و گاڕان دەبەن بۆ ئاو. لە سـەرووی دەراو و پاڵتەوە، کۆمەڵیٚ ئافرەت قاپ و کەوچک و پـەڕۆ دەشـۆن. دەسـتەیـەک کـوڕە جەحلێەی خۆڕێخەر لە چۆم پەڕیونەتەوە، لە سەر ڕێی شار و بەرانبەر بە ئافرەتەکـان، تـەمادار و چاوەڕیٚ وێستاون.

بنەدیوار و بەر دەروازەی قەڵا ژاوەی دیٚ لە پیـاوان. کـەیخودا و پیاومـاقووڵا نی تـازاوا کۆڕ کۆڕ لە دەوری یەک کۆ بوونەتەوە و چاویان بڕیوەتە ئەوبەری چۆم و ڕێی شار.

دەروازەی قەڵا کراوەتەوە و بەر بەرەڵلا یە، دەرکەوان بەرگری لە کەس ناکا،

ژنان لە نێو دێوە سەریان هەڵدا. دوو دوو و سیٚ سیٚ بەرەو قەڵا دێـن. دەگـەنـە حانـدی پیاوان، بە لۆیٚ دەسماڵ دەموچـاو دادەپۆشـن. خـۆ باریـک دەکـەنـەوە و دەچنـە ژووریٚ. حەوشەی قەڵا سیکەنە و سەرخانە! ئەحمەد فەڕاش سـەمـاوەر و ئیسـتیکانی هێناوەتـە سـەر حەوزەکە و دەیانشوا.

نازدار کەلوپەلی مدبـەقی خسـتۆتە دەریٚ و دەیانتـەکێنـیٚ و وڵات خـاوێن دەکاتـەوە. کەلوپەلی کێشایەوە ژووریٚ و تەنووری دەردا و وردە تەپاڵەی هێنا و تەنووری داخست.

حەسەن مەیتەر بە گسکە کۆڵەوە دێت و دەچیٚ، هەر دەچێتـە تـەویلـە و دێتـەوە دەریٚ، ئاخوڕی ژوور و دەریٚ دەماڵیٚ، سەری خستۆتە سەر حەو هەشت ژنە نێو دێیی کـە خـەریکن حەوشە دەماڵن.

چوار پێنج پیاو، چوارپەلی جوانەگایەکی فیتەریان بە گوریس بەستووە و لە سەر جۆگـەی حەوزەکە، ڕوو بە قیبلە ڕایانکێشاوە. فەیزە درێژ سۆرانی لە مل گرێداوە و تا پشت ئەنیشکی؛ قۆڵی هەڵماڵیوە و چەقۆی سەرتاشی لە سەر گرێی ملی جوانەگا ڕاگرتـووە، تـەمـادارە مـەلا برایم دۆعا بخوێنی و نییەتی مەولوودی لیٚ بێنیٚ.

دۆعا تەواو بوو، مەلا نییەتی مەولوودی لیٚ هێنا و بە دەسـت ئامـاژەی کـردیٚ و فـەیزە چەقۆی داگرت گرێی ملی دابڕی. خوێن بە دەم چەقۆوە فیشقەی بەست و پژایە نێو جۆگـە و ئاوی سوور هەڵگێرا و جوانەگا بۆڕاندی. بۆڕە لە جیٚ چەقوو گەرووی هەڵبڕاویەوە، بـوو بـە لرخە و خوێن هەر دیٚ و زیاد دەکا.

فەیزە جار لەگەڵ جار دەمی چەقۆ دادەگرێ و ملی جوانەگا دەخـا بـە پشـتدا، و مـۆخی دەژەنێ. پاش خۆکوتان و پەلەقاژەیەکی زۆر، جوانەگا شلبۆوە و بوو بە کەلاک.

چوار پیاو، چوارپەلی کەلاکیان گرت و لە جۆگە دووریان خسـتەوە و کەوڵـیان کـرد. ورگ و ریخۆڵەیان دەرهێنا و لە سەوەتەیان خست.

مەلا گوتی:

ئێمە بە شەرع موسوڵمانین، شەرع دەفەرمێ: حەیوانێ کە نییەتی مەولوودی، یـان قوربـانی لێ بێ، ئەو جێیانەی بۆ خواردن نابن، دەبێ لە چاڵ خرێن. ئەو ورگ و ریخۆڵە لە چـاڵ خـەن و داپۆشن.

دوان لە پیاوەکان، یەکیان سەوەتەی دا بە کۆڵدا، ئەوی دی بـە پێمـەڕەوە، لـە دەرگـای پشتەوە لە حەوشە چوونە دەرێ.

سەگەلی نێو دێ بۆنی کەلاک و گۆشتیان کردووە، دەوری دیوار و دەرگای پشـتەوەی قەڵا یان داوە. بە وەدەرکەوتنی سەوەتە، گشت زیت بوونـەوە و بـە دەم لسـتنەوە، وەدووی ورگ و ریخۆڵە کەوتن. لە دوورەوە مڵاسکە مڵاسکیانە و ئاو بە زاریاندا دێتە خوارێ.

لە سەر تەپۆڵکی خوار قەڵاوە، ئەژنۆیەک ئەرزیان دڕی و ورگ و ریخۆڵەیان شاردەوە.

دوو کەسەکە گەڕانەوە. سەگەل چوونە سەری، دەستیان بە مشتومڕ و بـۆن بـە ئـەرزەوە کردن کرد.

گۆشت لە سەر پێست پیل پیل کراوە. مەلا برایم بە قەڵەم و دەفتەرەوە، بە پێی بەراتێ کە وەریدەگرێ، سیایی ماڵا نی گرت. بە ماڵی خۆیانـەوە و دەسـوپێوەندی قـەڵا و مجێـورەوە، پەنجا و پێنج بەش هاتە حیساب. بە دەنگێکی بەرز بانگی عەدلە خانمی کرد:

ـ خانم!پەنجا و پێنج ماڵە، بەشی کەین؟

پەنجەرە کراوە، عەدلە خانم هاتە سەرسەرا و جوابی داوە:

ـ جەرگ و دڵی و رانێکی دانێن بۆ خۆمان. سـێ بەشـیش جیاکەنـەوە بـۆ کـانی تـوو، بەشێکی بۆ پوورەگوڵە و یەکیان بۆ ماڵی کویخاکەریم و ئەوی دیکە کافەیزوڵـڵا بیباتـەوە. باقی، بە پێی خێزان، بە دێدا بەشی کەن.

گۆشت شەق شەق لەسەر دەرگا کۆن و چەپەر بەش بەش کرا. جەرگ و دڵ و رانـێ بـۆ قەڵا و سێ بەش بۆ کانی‌توو جیا کراوە، نازدار هات و بەشی قەڵای بردە ژوورێ. فەیزە هەر

سێ بەشەکەی لەدەسرە دەستەکەی خست و لە لایەکەوە دانینا. مەلا برایم بەشێکی قەڵەوی لە دەسرەیەک خست و گوتی:

ــ کاری منی نەماوە، من دەڕۆم، دەچمە مزگەوت و بە ڕەسووڵ مجێور دەڵێم بانگەواز بکا و خەڵک بێن بۆ بەشە گۆشت.

مەلا ڕۆیشت، زۆری نەخایاند، لە سەربانی مزگەوتەوە بانگەواز دەستی پێکرد:

ــ خەڵکی تازاوا! های خەڵکە! ڕەحمەتی خوداتان لێ بێ، بۆ سەلامەتی عەتابەگ و هانتەوەی لە نەخۆشخانە، ئاغا مەولوودی کردووە، بە دۆعای بە خێرەوە بڕۆن بۆ بەشە گۆشت.

پاش چارەکە سەعاتێ، خەڵک لە نێو دێوە بەرەو قەلا، بە جام و کاسەوە هەڵقوڵێن و لە حەوشە و دەوری گۆشت ریزیان بەست.

هەتاو گەڕاوەتەوە چاوی ڕاست. دیوەخانی قەلا ئاخنراوە لە ژنانی نێو دێیی. عەدلە خانم و ناسکێ و تەنکە جوابی چاو و دڵ ڕۆشنی ژنان ئەدەنەوە. جار نە جارێ یەکیان دەچێتە بەر پەنجەرە و چاوێ لە ڕێی شار و کێوی بەفر گرتووی حەوتکانیان دەکەن.

دەستە سوارێ لە ئاسۆگی حەوتکانیانەوە سەریان هەڵدا. ئاخر سوار لە گەل هات بەم دیودا، ریز لە نێو بەفردا ڕەش دەکەنەوە، بیست سوارن، یەکیان لە پێشەوە لە سوارەکان جیا بۆوە، هەر دێ و لەوان دووردەکەوێتەوە، لە بەفر دەرچوو و کەوتە بۆرایی و ڕووتەن، هەر دێ و لە دێ نزیک دەبێتەوە.

کوڕە جەحێڵەکانی ئەوبەری چۆم چوون بەرەو پیری و لە نیوەی ڕێ بەیەک گەیشتن. ئیستێ پێکەوە وەستان، سوار ڕوو بە دێ و ئەوان بەرەو سوارەکانی دیکە وەڕێ کەوتن.

تاقە سوار تەنگی بە چارەوێ توند کردووە، یەک غار گەیشتە سەر چۆم، لە ئاو پەڕییەوە. ئەسپە ڕەش یەک ڕکێف لە لێژی قەلا وەسەرکەوت. کەیخودا و خەڵکی بەر دەروازە لە بەری هەستان و دوور گوتیان:

ــ ماندوو نەبی کا ڕەسووڵ، عەتابەگیتان هێناوە؟

ڕەسووڵی نۆکەر بە دەم ڕێوە جوابی داوە:

ــ ئەرێ ئەرێ، ها ها لە دواوە. ڕەسووڵ بە پڕتاو خۆی کرد بە حەوشەدا، لە ناوەڕاستی حەوشە خۆی لە ئەسپ هاویشتە خوارێ و بە پەلە لە پلیکان وەسەرکەوت.

حەسەن مەیتەر دەستە جڵەوی ئەسپە رەشی گرت و کێشایە تەویلە. زین و لە غـاوی لـێ داماڵی، بە نەرمەزینەوە، لە سەر ئاخوڕی خۆی بەستییەوە و هاتەوە دەرێ.

رەسووڵ هەناسکە هەناسک خۆی کرد بە نێو ژناندا، بـە دەنگێکـی بـەرز بـانگی عەدلـە خانمی کرد:

ـ خانم! مزگێنیم دەوێ مزگێنی! عەتابەگ ساخ و سەلامەت هاتەوە، بە خـودای لـە مـن ساخترە، بە کوێری دوژمن.

عەدلە خانم لەوەو بەر دەستێ کەواوپتۆڵی هەمزەبەگی بۆ مزگێنی هێنابووە پەنا دەسـتی. دەستە کەواوپاتۆڵی دەست دایە و کیفەکەی لە گیرفان دەرهێنا و بە بەرچاوی ژنانەوە، پەنجا تمەن پووڵ و دەستە جلەکەی دایە. ناسکێ و تەنکەش، هەر یەک بیست تمەنیان دایە. عەدلـە خانم هەستا. ژنان بە جەماوەر هەستان و وەکـو چێشـتی مجێـور شـێوان بـە سـەر یەکـدا. خانمەکان لە پێشەوە و ئەوانی دی بە دوویاندا، بوو بە شێواوە و کەس لە کەس، هەموو ئەمتـا و ئەو تا کەوشیان لە پێ کرد و رژانە حەوشە.

فەیزە درێژ لە مێژە تەماداری هەواڵ لە حەوشە وەستاوە. بە قیژەی ژنان لە سەر حەوزەکـە راپەڕی، خۆی کرد بە ئاغەڵدا و شەک بەرانێ کە لە ئەوەڵ رۆژەوە خانم بۆ گەڕانەوەی عـەتا لە نەخۆشخانە دیاریکردووە، بیکا بە سەدەقە، بە پاڵ پێوەنان و راکێش راکێش هێنایە دەرێ و بردییە بەر دەروازە.

نێو دێی تازاوا قووی پێدا کراوە، گەورە و بچـووک، ژن و پیـاو هاتوونـە بـەر قـەڵا و ئەمبەروئەوبەری رێی چۆمیان تەنیوە.

نۆزدە سوار و دەستەیەک پیادە لە چۆم پەڕینەوە و سوار و پیـادە بـە لێـژی قـەڵا و نێـو حەشیمەتدا وەسەرکەوتن و گەیینە بەر دەروازە.

فەیزە لۆیەکی پشتوێنەکەی خستە ملی شەک بەران، بە دەستێکی دەسـتە جڵـەوی ماینـە بۆرەی عەتای گرت و لە خەڵک و سواری دوورخستەوە. شەک بەرانی لە دەوری عەتا گێـڕا و لەبەردەمی، روو بە قیبلە لەئەرزی دا و کردی بە سەدەقەی.

سوارە و حەشیمەت رژانە حەوشە. حەسەن مەیتەر پەڕییە نێـو سـوارە و دەسـتە جڵـەوی کوێتەی گرت. نۆکەری ئاغاکان خۆیان هاویشتە خـوارێ و هـەر کـەس دەسـتە جڵـەوی چارەوێی ئاغای خۆی گرت. ئاغا تێکڕا دابەزین. حەسەن مەیتەر کوێتەی بەرەو تەویلە کێشـا، نۆکەرەکان بە دووی ئەودا، هەر یەک چارەوێی خۆی و ئاغای کێشایە تەویلە.

عەتا تاقە سوارە لە نێوەڕاستی حەوشە و حەشیمەتدا وەستاوە و دابەزێ! ڕەنگ زەرد و بزرکاو بە سەر ماینە بۆرەوە کوشک هەڵاتووە و بە شەرمەوە چاو دەگێڕێ، بە سەر بابی بانگ کرد.

هەمزەبەگ چووە پەنایەوە، عەتا خۆی نوشتاندەوە و سرتاندی بە گوێیدا. ئاغا دوورکەوتەوە و ڕووی لە ڕەعیەتەکان کرد:

ــ عەتا ساخ و سەلامەتە، وەختی نەهارە و ئەو ئاغایانە نەهاریان نەخواردووە، هەر کەس بڕواتەوەماڵی خۆی، دە بڕۆن دەی.

حەوشە ژن و پیاوی ڕەعیەتی لێ نەماوە. عەتا پێی چەپی لەئاوزەنگی توند کرد، لاقی ڕاستی لە ئاوزەنگی دەرهێنا و هەڵیهێناوە و بە لای چەپدا دابەزی. ڕەسووڵ چێو شەقەی لە پاکۆی زین دەرکێشا و دایە ژێر باڵی ڕاستی. هەمزەبەگ وە پێشکەوت، ئاغا و نۆکەر بەدوویدا چونە ژوورێ.

حەوشە چۆل بوو. عەتا لاقی چەپی چەقاند و هێزی دایە سەر چێو شەقە و پێی ڕاستی کێش کرد و ڕەسووڵ بە دوویدا ڕێکەوت.

عەدلە خانم و ناسکێ تەنکە و نازدار لە مدبەقەوە دەرپەڕین. دایکی و خۆشکەکانی بە گریانەوە لە ئامێزیان گرت و نازدار شانی عەتای ماچ کرد.

ئاغاواتی دوورونزیک، دەوڵەمەند و سەر بە دەرەوەی شار و دێ دەستە دەستە بۆ سەر کێشی و چاو و دڵ ڕوونی لە هامووشۆدان، ئەوەی هاتبێ هەمزەبەگ لێی گێڕاوەتەوە بۆ شایی عەتا، وادەی ئەوەڵی زستانی داونەتێ.

حەوتەیەکە عەتا بۆ دەست بە ئاو نەبێ، لە دیوەکەی خۆی خزیوە و نایێتە دەرێ. نزیکانی خۆی نەبێ، کەس نەیدیوە. ئەوندەی ئەوانیش دەچنە لای و دەیدوێنن، هەر ئەوندە دێتە جواب:

ــ لێم گەڕێن! پێم خۆشە تەنیا بم، حەز ناکەم کەس بمدوێنێ، ئاوام پێ خۆشە، وەڕەزم، لە هەموو کەس وەڕەزم، بڕۆنە دەرێ و دەرگام لێ پێوەدەن و کەس نەمدوێنێ! هەمزەبەگ عەبەساوە! لەو ئاکارەی عەتا دەمی بەتاق ماوە! لە دڵەوە سێ و دوویەتی:

ــ بۆ وای لێ هاتووە؟! جاران ڕێی لە ڕێبوار بەیبوو، هەر کەسی دیبا بەرۆکی دەگرت و رایدەسپارد: بە بابم بڵێ ژنم بۆ بێنێ، ئێستا لە کوولەکەی تەڕیشدا لەو بارەوە نادوێ.

بە سەر سوورمانەوە ڕووی لە عەتا کرد:

ـ عەتا! کورم! چ باسە؟ بۆ ماتی و هیچ نالێی؟ئەوەی خۆت دەتویست بۆتم مارە کردووە، لە خەڵکم گیڕاوەتەوە، دەبێ دەست بە کار بین، هێندەمان وەخت نەماوە، دەڵێی چی؟ خۆ ساز کەین؟

عەتا مات سەری بەرداوەتەوە. چاوی هەڵێنا و تەماشایەکی دایکی کرد.

عەدلە خانم بە پێکەنینەوە جوابی هەمزەبەگی داوە:

ـ دەی وەکارکەوە، ئەو بڵێ چی؟ خۆ لای تۆ لە رووی هەڵنایە بڵێ بۆم بگوێزەوە، لە سبەینێ زووتر نییە خەبەر بەماڵی بووک بدە با خۆسازکەن، ئەوانیش خزم و کەسیان هەیە، ئەو جۆرەی تۆ لە خەڵکت گێڕاوەتەوە، زوو دەست بە کار نەبین، ئابڕوومان دەچێ، شەش حەوت رۆژی ماوە، بەوەندە چمان بۆ دەکرێ؟ بە من دەکەی هەر ئێستا بنێرە لە دووی رەسووڵ با بەیانی زوو بڕوا و هەواڵیان داتێ وەخۆکەون، کاری خێر بۆ لێسە نابێ، شوان تا دانیشێ مەڕ دوور دەکەوێتەوە.

هەمزەبەگ لە ژێرەوە چاوێکی لە عەتا کرد. عەتا ئەو چەشنە سەری داخستبوو، هەڵینە هێناوەتەوە، هەر دەڵێی لەوێش نییە و باسێ لە ژن هێنانی ئەو ناکرێ! ئاغا سەرنجی بەرەو خانم سووڕاند:

ـ بەم شەوە؟! بۆ رۆژ نابێتەوە؟

ـ ئا ئا، هەر ئێستا، رۆژ وەدرەنگ دەکەوین، نازانی هەیتوو هووتی زۆرە؟ ئەوە کاری ژنانە، تۆ نازانی، من دەزانم.

هەمزەبەگ دووپاتی نەکردەوە، رووی لە دەرگا کرد و ئەحمەد فەڕاشی بانگ کردە ژوورێ و ناردی لە دووی رەسووڵ. پاش ماوەیەک نۆکەر هاتە حوزوور. ئەوەی پێویست بوو، ئاغا پێی راگەیاند. بڕیارە بەیانی بەرلەتاوکەوتن، رەسووڵ بگاتە کانی‌توو.

ئەو شەوە لە نیوە شەو بەدوا، وردە وردە دایدایە کرێوە و چاو چاوی نەدەدی، وەک بیکەی بە هێڵەگدا، وابوو، کرێوە بە دەم بایەکی ئەهۆنەوە و دەتگوت پرچە سپییەکەی دایکی مێژووە بە دەم هەناسەی سروشتەوە بە شانەی دەکا و کەشان کەشان و توێژ توێژ دڵی رەشی ئەرز دادەپۆشێ. بەفر دنیای کردووە بە قوڵەی هێلکە. کێو و شاخ، بەرزی و نزمی، دەشت و پێدەشت یەکدەست سپی دەکاتەوە و هەموو یەکسانە.

لەو کاتەوە نێوی عەتایان لە سەر کەوێ داناوە و مارەکراوی ئەوە، وەک کەوێ قەفەس لە ماڵ نەهاتۆتە دەرێ. هەمزەبەگ، زارای خێزانی فەتاحە کوێری تاین کردووە ئاوی کانی

و کاروباری دەرێ لە بری کەوێ بەرێوە بەرێ و ئەوانەی هامووشۆی دەکەن بیانخاتــە ژێــر چاوەدێری، ئەگەر شتێکی دی و بیســتی، بــە فــەیزەی راگــەیێنــێ. لــەودەمــەوە زارا وەک کەروێشکی بازرە لە سەر کانی و نێو ژنان گوێی کولۆرە و قســەی ئــەم و ئــەو لــە مێشــک دەگرێ، تا ئەو دیار بێ، ژنان بە چاک و خراپ باسی کەوێ ناکەن.دوو بەرەکییەکــی ســەیر کەوتۆتە نێوانی ژنــانی کــانیتــوو. ئەوانــەی حەمــەیان خــۆش دەوێ، قینیــان لــە کــەوێ هەڵگرتووە، کەوێ ئیتر کەوێ نییە! ناز ناویان بۆ داناوە! بە تەوسەوە پێی دەڵێن:

ـ خانم! کەر چووەتە بەغدا بووە بە هێستر! قورپدا بە چاویدا، بە خودا بە ژنی ساڵــی نابــێ و تەلاق بە قوونی دەکا، ئەوە من مردوو و ئێوە زیندوو، ئەگەر بە بێــوەژنی نەهاتــەوە، ئێــوە چوار خاڵی روم بکێشن، پەلە مەکەن، دەیبیننەوە، ئــەوە ئاغاواتــە، ســوێندی خــواردووە بــۆ شەوێکیش بێ، بیهێنێ، لە داخی حەمە دەیهێنێ، دەنــا بــۆ ژن قاتــە خوشــکێ؟ ئــەوە بــاری کونییەت و تۆڵەیە، دەیەوێ سووکی کات، ئەگەر وا نەبوو رووی خۆم رەش دەکــەم، ئێــوە راوەستن، سەیرە خۆشەکە لە دواوەیە.

دەستەی ئاغا خوا دەڵێن:

ـ قابیلە خانم بێ، ئەو ناوە هەر لە کــەوێ دەکاڵــێتەوە، بــە خــودای هــیچ خانمــێ لــەو پێکەوتووتر نییە، خۆزگە بە خۆی، لە دەست کاروکوێرەوەری پەز و پاتاڵ و شــیاکە خــۆری رزگار دەبێ و بۆ خۆی دەبێ بە بووکی قەڵا و هــی وەک ئێمــە و مانــان دەبنــە کڵــفەت و قەرەواشی، بکوژوببڕی ئەم ناوەقە هەر خۆی دەبێ. چاو لە عەدلە خانم کــەن، ئــەویش کچــە رەعیەت نەبوو؟ بابی چی بوو؟ بەنێو بەگ بوو. ئەو دەم کە ئاغا داوایکرد، بەشــی هــەویــرێ ئارد لەماڵیاندا نەبوو. ئێستا تەماشای کەن، هەمە کارە خۆیەتی، کێ هەیە دەست بێنێتە رێــی؟ کەوێش وا دەبێ، دەبێتە جێنشینی ئەو . نە کەوێ لە عەدلە خانم دەمێنێتەوە، نە کوێخــاش لــە عێزەتوڵڵا بەگ کەمترە. راوەستن بزانن دەبێتە چ خانمێ، ئەوە عەتابــەگ بــە بــێمــزەڕەت هاتۆتەوە و ئاغاش پیاوی ناردووە ئەمڕۆ سبەی دەیگۆزنەوە، ئەو دەم دەیبیننەوە، بــە خــودای خانمی ئەو ناوەقەی پێ دەشکێتەوە، ئێوە راوەستن.

دوو شەو و دوو رۆژە یەک وچان دەبارێ، بەفر، کەل و کونی سامالّسا کردووە و رێ و بانی بڕیوە. ماڵی پیاوێ خەڵکی تازاوا بە نامەی ئاغاوە شار و دێ دەگەڕێــن دوو دەســتە بــە گوێدرێژەوە چوونەتە بژوێ و کانی کەروێشــکە لــە ماڵــی رەشــیدخان و قادرخــانی زاوای هەمزەبەگ پێخەف و کەلوپەل بێنن.

حەوت هەشت سەرە ژنی کارزان و دەستاو خۆشی نێو دێی بە فەرمانی عەدلە خانم هاتوونەتە قەڵا یاریدەی نازدار بدەن. فەیزە درێژ سەرپەرشتی گۆشت و ئەمینداری مدبەقی پێ سپێردراوە.

کوڕە جەحێڵە و کچە ئازەبی کانی توو و تازاوا و کانییە کوێرە، ماڵی بە گسیکێکەوە هاتوون، لە حەوشەی قەڵا ڕەشبەڵەک گیراوە و بە تەقەی دەهۆڵ و زۆرنا شایی دەگەڕێ.

ئاغاوات بە دێهاتی دوورونزیکەوە تێرژاون. سەروان خودایی بە دەستەیەک ئەمنییەوە و دەوڵەمەند و سەر بە دەرەوەی شار دیوەخانیان ئاخنیوە، ئاغا و خانمەکانیان لە سەرسەرا و بەر پەنجەرەوە سەیری شایی دەکەن. چاوەش سەری زوڕنای سەر بەرەوژوور کردووەتەوە و بە دەم ژەندنەوە لە پەنجەرە دەچێتە پێش، داوای شاباش دەکا. هەرکەس لە حاندی خۆیەوە ئەسکیناسی دەتمەنی بۆ بەر دەدەنەوە.

نزیکەوی نێوڕۆ ئەحمەد فەڕاش هەلی بۆ ڕێکەوت و چووە گەڕی شایی. کوڕە جەحێڵە لە سەرچۆپی تا گاوانی داوایان لێ کرد گۆرانی بڵێ، بە چاوشیان گوت لێ نەدەن. پیک لە زاری زوڕناژەن هاتە دەرێ و قەفی گۆچان لە سەر دەهۆڵ وێستا.

کچێکی باڵا بەرز و ڕەزاسووک لە پەنای پلیکانەکان پاڵیداوە بە دیوارەوە. ئەحمەد چاوی تێ بڕی و بە هەوای ڕۆینە تێی هەڵکرد:

باڵات بە بەرزی، قەد بە باریکی
ئەستێرەی ئاسمان کەوتە تاریکی
باڵاکەت بەرزە بەقەت مناری
کێ تەفرەی داوی؟ بەردی لێ باری

ئەو کچە باڵابەرزە لە بەیانییەوە نەچووەتە گەڕی شایی، کچێ لە کچەکانی کانییە کوێرە چووە پەنایەوە، بە سرتە گوتی:

ــ کابان!ئەوە بۆ وەستاوی کچەتیوە؟!وەرە بڕۆین هەڵپەڕین.

کابانی مەحموود شوان وەک ئەوەی لە ڕێی خوڵک بەند بێ، لەگەڵ کچە ڕێکەوت و چووە پەنای سەرچۆپی و دەستی ئەحمەد فەڕاشەوە و پەنجەی لە پەنجەی هەڵپێکا. شایی بەدەنگی ئەحمەد ڕێک بوو و لە دوودانی کەوت. ئەوەی لەدەوری شایی وێستاون، چوون دەستیان گرت. شایی هەر دێ و گەورەتر دەبێتەوە.

یەکێ لە کوڕەکانی کانییە کوێرە گۆرانی بێژە و لە شاییدا گۆرانی دەڵێ، لە دڵی خۆیدا سووتاوی کابانە، ئەو جوابی ناداتەوەکە هاودێیەکانی داوایان لێکرد بۆ ئەحمەدی بسێنێتەوە. قادر لە خودای دەویست، لە قینی ئەحمەد هەوای گۆڕی، بە تووڕەییەوە رووی گۆرانی و مانای لە کابانە:

هاتە دەرکی دەروازە
چەتیوە حیلە بازە
کار لە کاران ترازا
حەزت لێ ناکەم تازە

ئەو رۆژە تا نێوەڕۆ بەو هەوایە شاییان گێڕا. هەر دووکیان لەگەڵ کابانیان بوو، قادر بێ فەزیحەتی پێدەکرد، ئەحمەد دەیلاواند. قادر نە بەقەدەر ئەحمەد کەلیمەی دەزانی، نە ئەوەنەش دەنگی خۆش و پێکەوتوو بوو. رۆژ درەنگە، ئەحمەد دەبێ بڕوا، سەبرێ بە کابانی گوت:

ـ من دەبێ بڕۆم، پاش نوێژ دێمەوە.کابن لە شایی چووە دەرێ، ئەحمەد بە دوویدا بەریدا. چاوەش پیکی لە زار ناوە وفووی پێدا کرد. دەهۆڵ کوت هەی کرد لە گۆچان.

دوو رۆژە شایی دەگەڕێ. برا زاوای رەعیەتی شەوانە دەچنە مزگەوت جۆرابێن دەکەن. ئەوەی خەوی بێ هەر لەوێ دەنوێ. کچانی غەریبە لەگەڵ کچە تازاواییەکان، دوان و سیان دەچنەوە و بەیانی زوو دێنەوە قەلا. برا زاوای شاری و ئاغاوات لە قەلا دەمێننەوە، تا خەو دەیانباتەوە، کۆڕی مەجلیسیان گەرمە و ئارەق و شەراب کلاشە دەکا، دارودیوار مەست دەبێ.

لە ماوەی ئەو دوو رۆژەدا، ئەوەندەی ئەحمەد فەڕاش سەری پەرژابێ، چووەتە شایی، ئەوەندەی ئەو دەچوو، کابان دەچووە دەستییەوە، ئەحمەد لەوێ نەبایە، ئەویش هەڵنەدەپەڕی، هەر لە دوورەوە سەیریدەکرد.

هەوا سارد ساردە، تف هەڵاوی دەیبەستێ، کەس ئاگای لە خۆی نییە و وەنازانن سەرما هەیە. سەری سێ رۆژە جلە بووک هاتەوە. دەستەیەک پیاو و ژن کەوتنە تەکی و جلیان برد بۆ کانی توو، ناسکێ خانمیش لەگەڵە، ئەوبەر بووکە.

ماڵی بووک چڕنە و پڕنەی تێرژاوە و ژاوەی دێ! قیژ و واژی منـداڵ و چریکـەی ژنـان گوێی گوێدار کەڕ دەکا. ژن و منداڵی کانیتوو، پوورەگوڵە نەبێ، هەمـوو لـەوێن، شـەوی خەنەبەندانە.

ناسکێ سەری سندووقی هەڵداوە، پارچە پارچە جلـە بـووک و زێـڕی نیشـانندان. ژنـان گێژومەنگ تێی دەڕوانن، لە دڵەوە خۆزگە بە کەوێ دەخوازن. دوای نیشاندان، ناسکێ جـل و زێری لە سندووق خستەوە و دەرگای قایم کرد و کلیلیدا بە پێخەسوو، پووراماں پێخەسووە.

کەوێ لە نێوەڕاستی ژنان دانیشتووە، کەس نازانێ چ حاڵەتێکی هەیە! لـە خـەمبار ناچـێ! بەکەیفیش نییە! چۆنی تەماشا کەن، وا دەنوێنێ، دەڵێی ئاوێنەیە! بە پێکەنینەوە چاوی لێکـەن، پێدەکەنێ! خەمبار و پەشێو تەماشای کەن، دایکی دەرد و ژانە و خەم و پەژارەی لێ دەبـارێ! دەڵێی مەرگ و مان بۆ ئەو یەکسانە. کەس لە دڵی ناگا مینـا نـەبێ. لـە دوورەوە چـاوی لـە چاوی بڕیوە، لە دڵەوە دەیدوێنێ:

ــــ دەزانم چـت لـە دڵـدایە، دەتناسـم، سـەد جـار لای مـن گوتووتـە، وا نەکـەی کەوێگیان!ئەگەر وا بکەی هەر ئەمشەوت ماوە، دەزانم وادەکـەی، دەتناسـم، بـاوەڕم پێتـە، دەروونت دەناسم، ئەک کوێر بم کەوێگیان.

مینا بێئیختیار فرمێسک دەبارێنێ.

کەوێ چاوی لە مینایە، بە گریان و دەنگێکی لەرزۆکەوە بانگی کرد. مینـا بـەنێو ژنانـدا هاتە پەنایەوە، سەریان نا بە یەکەوە و سرتوهۆڕ دەستیان پێکرد.

کەس ئاگای لە کەینوبەینی کەوێ و مینا نییە. ژنان پڕ بە کاسەیەک خەنەیان گرتۆتـەوە لە سەر مەجومعەیەک دایانناوە. زارا مەجموعەی لەسەر دەستە، کۆڕ بە کـۆڕ بـە نێـو ژنانـدا دەیگێـڕێ. ژنـان قامکـێ لـە خەنـە وەر ئـەدەن و پـووڵ و دراو دەخەنـە سـەر مەجومعـە وموبارەکبایی دەڵێن. پووراماں پێخەسووە، جامە خەنەی دەست دایە ودەست و پێی بـووکی لە خەنە گرت. کەوێ هەر دەپەنجەکانی بـە خەنـەوە هـەڵـێنا و بـەرەو روخسـاری خـۆی رایگرتن. وەک ئەوەی چەمۆڵە لە خۆی نێ، وردە وردە لە دەموچـاوی نزیکیـان دەکاتـەوە. مینا زانی کەوێ دەیەوێ چ بکا، دەستی گـرت و نەیهێشـت خەنـە لـە روخسـاری خـۆی هەڵسوێ، بێ ئەوەی کەس تێبگا، دەستی کەوێی هێناوە خوارێ.

خەنەبەندان تەواو بووە. ژن و منداڵی نێو دێ ڕۆیشتوون. پێخەسوو، بـەربووک و میـوانی هەندەران نوستوون. کەوێ و مینا نەبێ، کەس نەماوە نەنوێ. ئەوانیش تا خەو بەلایـدا هێنـان، دەردە دڵ و گریان و سکالا یان بوو.

بەیانی سوارێ لە تازاواوە هات، هەواڵی هاتنی بـرا زاوای هێنـاوە. ژنـان سـەر لـە نـوێ هاتنەوە بۆ ماڵی بووک. لە قاوەڵتووندا ناسکێ کلیلی سندووقی لـە پێخـەسـوو وەرگرتـەوە. بووکی بردە سەرەشۆرگە و سەری شوشت و پرچە ڕەش و درێژەکەی بە شانەکرد، بـە دابی ئاغاوات پرچی بەمشان و ئەوشاندا پەرێشان کردەوە، پرچی کەوێ ئەوەندە ڕەش و جـوان و درێژە، ناسکێ لە دڵەوە بەخیلی پێ دەبا. پاش سەر شتن، بردییە دیوێک، جلـی بـووکێنی بـە بەردا کرد. کەوێ بۆ چاوپێکەوتنی بابی، ئیزنی لە بەر بووک و پخەسوو خواسـت، بـە جلـی بووکێنییەوە چووە دیوەکەی بابی.

کویخا کەریم لە سەر جێ خەوی لێ کەوتووە. کەوێ بێ چرپە چـووە پشـت سـەری و تێی ڕاما.

لە نەکاو چاوی بە چەقۆ و تەزبێحەکەی کەوت. سەبرێ داهاتەوە، بە ئەسپایی چەقۆکـەی هەڵگرت و لە لۆی پشتوێنی بووکێنی شاردییەوە و لە تەنیشتەوە چـۆکی دادا، سـەری بـردە پێشێ و ویستی ماچی کا وەخەبەر نەیێ. دەمی هێشتا نەگەیبوو بە ڕوومەتی، کوێخـا ڕاپـەڕی و وەک تامەزرۆیەک کەوێی لە ئامێز گرت و سەری بـە سـینگەوە گوشـی، بـە دڵـپڕیەوە گوتی:

ـ ئەمشەو لە حەیفان نەنوستووم، هەر لە بیری تۆدا بووم، دەزانم نەبەدڵ دەڕۆی، نەبـەدڵ دەردێکی گرانە، بەخودای بە دڵی منیش نییە، دەسەلاتم نـەبوو، وەک بـە زۆر ڕاتکێشـن، وا دەزانم، لەگەڵ زاڵم چ ناکرێ، دەستێ زۆردار بیبڕێ، خوێنی نییە،دەڵێی چی؟ هـیچ نـاکرێ، قەیناکە، جێت خۆش دەبێ، هەر ماوەیەک نامۆیی دەکەی، خووی پێدەگری و پێـی ڕادێـی، ئەو عالەمە تۆ دەیبینی زۆر کەمیان وا بووە بە دڵی خۆیان بـوو بـێ، زۆربـەیان نابـەدڵ و بـە زۆری کوتەک مارە کراون. دایکی تۆ بە زۆر لـە منیـان مـارە کـرد، تـا یـەک دوو سـاڵ دانەدەنیشت، هەر بەملاو ئەو لادا هەڵدەهات، تۆمـان بـوو، داسـرەکا، تـۆش دادەسـرەکێی، ئەوەندەت زەحمەتە تا خوو دەگری، عەتا تۆی خۆش دەوێ. بەختەوەرت دەکـا، بەختـەوەر بی کچم، دڵتەنگی مەکە، خۆم زوو زوو سەرت ئەدەم، دەبڕۆ خودات لەگەڵ بێ.

کەوێ بێ قسە و گریان، وەک ئەوەی هیچی نەبیستبێ، لە دیوەکەی بابی هاتە دەرێ. دەم بە بزەوە چووە نێو ژنان و دانیشت.

سوارە لە ئاسۆگی کێوە بەرداویلە قەرەوڵیاندا. منالە ورکە لە ماڵ دەرپەڕین، خۆیان بۆ پووڵ هەڵگرتنەوە ساز کرد. هەرا و بریو کەوتە نێو ژنان و ماڵی بووک وەک چێشتی مجێور شێوا، ژنان دەرپەڕینە دەرێ و دەوری بووک چۆڵ بوو. کێوە بەرداویلە لە دەلاقەوە دیارە، سوار و پیادە بە کێودا ڕێچکەیان بەستووە و دێنە خوارێ. لەبەرچاوی کەوێ وەک مێگەلەکەی حەمە دەچن کە ئێواران بە کارە کاڕ لە کێوەوە خۆیان بەر ئەداوە و دڕژانە نێو دێ.

سوارە و پیادە رژانە نێو دێ و دەرگایان گرت. حەوشە و دەرکوبان پڕ بوو لە برازاوا. ئەحمەد فەڕاش بە هەوای نایێتە دەر و بووک گوێزانەوە دەستی پێکرد. برا زاوا بە تێکڕا، بەوهەوایە چەپڵە لێ ئەدەن:

ئەو چاوانەی دەیگرییێنی
رۆژ نییە مردووم لێ نەمرێنی
نایێتەدەر نایێتە دەر، بووک یاخییە و نایێتە دەر
بووکمان جوانە، تۆپە گوڵە
نایێتەدەر، نابەدڵە
نایێتەدەر، نایێتەدەر، نابەدڵە
نایێتەدەر، نایێتەدەر، لێم یاخییە و نایێتەدەر
بووکمان وەکو ماینی شێیە
زاوا بێنن، بووکمان پێیە
نایێتەدەر، نایێتەدەر، بووک یاخییە و نایێتەدەر

بووک بە نێو حەشیمەتدا هاتە دەرێ. رەحیم و ئەحمەد خاڵی بووکن، ئەمشان و ئەوشانیان گرتووە. بەربووک لە پێشەوە و پێخەسوو لە دواوەی دەڕۆن. کورسییەک لە نێوەڕاستی حەوشە دانراوە. بووک چووە سەری. برا زاوا هەر یەک لە لایەکەوە مستێ قەرەپووڵیان بە سەر دا هەڵاویشت. منداڵەورکە تێرژان و کەوتن بە سەر یەکدا و وەک گوڵی قوڕاو لە قوڕ وەردران. بکێش بکێش و پچڕ پچڕ پووڵ لە قولی یەکتر دەڕفێنن، زۆر دار زۆری پێ برا، کەم زۆر، کەم.

فەیزە درێژ جڵەوکێشە.ماینە بۆرەی هێنا و لە بەر کورسی رایگـرت. پێخەسـوو داوێـنی بووکی کۆکردەوە و پێی گرت و لە ئـاوزەنگی نـا. رەحـیم و ئەحمـەد هـەنگێـزی قۆڵــی بووکیاندا، بووک سوار بوو. فـەیزە جڵـەوی بـۆرەی کێشـا و لـە حەوشـە بردییـە دەرێ، بەربووک و پێخەسوویان سوار کردو شانبەشانی بووک وەڕێکەوتن.

کەوێ لە ژێر تاراوە، بە وردی سەرنجی دارودیوار و خەڵکی کانی‌توو دەدا. چاو لە خاڵــە حەمەدی و خاڵۆژن مینای دەگێڕێ، هەر دووکیان دەگرین و شانبەشانی دەڕۆن، ماوەیــەکی زۆر لە ژێر تاراوە سەرنجی دانێ. بە چەشنێ تەماشایان دەکا، دەڵێ بەخیلییان پــێ دەبـا! یــان ئاخر تەماشایەتی و دیدار و ئاخر دەکەون! کێ دەزانێ چارەنووس چی بە سەر دێنێ؟

لەو لای دێوە دەستەی ماڵی بووک گەڕانەوە. سوار بە دەورە لە پێش بووکــەوە ئەسـپیان تاو داوە و بە دەوروپشتیدا یەکتر رەپێ دەنێن. بە دەم غارەوە لە کێوە بەر داویلە سـەرکەوتن. تا لە چاو ونبوون. ئەحمەد و مینا لە دوور چاویان لێکرد.

برا زاوا بە رمبازێن و دەوەر و جلیتــێن گەیینــە تـازاوا. بـووک گەیشـتە بـەر دەروازە. زێڕوەشان کرا و بردیانە حەوشە. کورسییان بۆ دانا و دایانبەزاند. دەستەیەک کچە ئـازەب بــە هەوای گۆرانی ئەحمەد فەڕاش چوونە پێشێ و بە سەماوە لەدەوری هەڵدەپەڕن. رەشـیدخان و قادرخان قۆڵیان گرت. دوو کوڕە ئاغا زاوایان بە چێوشــەقەوە هێنــا بــە پـیری بووکـەوە و عەتری لێ‌پرژاند. زاواگەڕاوە و بووکیان بە چەپڵەڕێزان بردە ژووری.

بووک کە دابەزی، ئاو دەکرێ بە ئاوردا.

برا زاوای دوور و نزیک، کوڕوکچی دێ هەر یەک بە لایەکدا بڵاوەیان کـرد. خزمــی نزیکی زاوا نەبێ، قەڵا کەسی لێ نەماوە.

شەو درەنگە. قەڵا کڕوکپە و وزەی باڵی مـێش نایــە. چــرای دیوەکــان کوژاونەتــەوە. شەوقێکی کەم تەوژم لە دیوی بووک بە ئاستەم سۆڵەی دێ. بووک لە پــەردەدا چــاوەڕوانی چارەنووسێکی نادیارە.

پێخەسوو لە پشتی دەرگای دیوی بووک وەستاوە. بە سەر سـوورمانەوە چـاوی بڕیوەتــە دەرگای دیوێ، لە وای ئێوارێوە زاوا لەوێ خزیوە و نایێتــە دەرێ! ماوەیــەکی زۆرە ناسـکێ خانم و رەشیدخانی مێردی چوونەتە لای و لەگـەڵ عـەتا چـپ و هۆڕیانــە! پوورامــان لــەو سرتوخورتە دڵ کرمێیە! پاش درەنگانێ، رەشید و ناسکێ، تووڕە و ئاڵۆز هاتنــە دەرێ و هــەر یەک چوونە دیوێ. پێخەسوو هێندی دیکە کەوتە شکەوە! پاش ئێستا، زاوا رەنگ پــەڕیــو و

هەڵبرووسکاو، بە چێو شەقەوە هاتە دەرێ، سەری داخست و بە شانی پێخەسودا، دەستی لە دەرگای دیوی بووکەوە نا. کزوماتی و رەنگ پەڕیوی زاوا، شکی پوورامانی قایمتر کرد.

جیرە لە دەرگاوە هات، کەوێ دەست بە چەقۆ لە سەر جێ راستەوە بوو! لێبڕاوانە چەقۆی لە سەر دڵی خۆی راگرت! راپەڕینی کەوێ هێند چوست و چالاک و نەترسانە بوو، عەتای لە جێ وشک کرد! مات بە چێو شەقەوە تێی راما! چاوی وەک دوو پۆلووە ئاور لە بەر چاوی زاوا پرشنگیان دەپێکا! پرشنگی چاوی، تەزوو و مچوڕکی خستە لەشی بیماری و دڵی برینداری هەڵقرچاند. نرکەی بووک ئەوندە رژد هاتە گوێی زاوا، لەشی وە لەرزین کەوت:

ــ مەیێ پێشێ! لە جێی خۆت مەبزوو! بە خودای جەرگی خۆم هەڵدەدڕم! لە جێی خۆت راوەستە قسەم زۆرە، دەبێ پێت بڵێم.

عەتا سپی سپی هەڵگەڕاوە! چێو شەقە لە بن باڵیدا بووە بە شەق شەقە و ئارەقە لە روخساری دەباری، لێوی باری ماتەمی گرتووە، رەنگ، زەرد زەردە! بە دەنگێکی لەرزۆکەوە، دڵپڕ گوتی:

ــ منیش قسەم زۆرە!

دوو سێ هەنگاو چووە پێشێ. کەوێ چەقۆی راساندەوە، لە جاری پێشوو توندتر گوتی:

ــ مەیێ پێشێ! دوورکەوە و گوێ بگرە! من حەرامی تۆم! بەر لەوەی مارەکراوی تۆبم، خۆم لە کەسێکی تر مارە کردبوو! خۆم کردووتە نەرزی! حەڵاڵی ئەوم، لە تۆ حەرامم، ئەوە شەرع و ئەوە مەلا، برۆ بپرسە، خۆت باش دەزانی ئەو کەسە کێیە، من سوێند خۆرم، سوێندم بۆ حەمە خواردووە، خۆم کردۆتە نەرزی، مێردی من یا ئەوە، یان گۆڕە! مەبە بایسی روحم.

عەتا لە مێژە وێرانە، قەڵای دڵی بنکەنە و هوڵۆڵە، بەو قسانەی کەوێ رووخا و تێک تەپی! لە دەروونەوە رووخاوە. بە هەر لەونێ بوو، خۆی کێشایە بەرپەنجەرە، رووی لە کێوە بەفر گرتووەکان و پشت بە کەوێ وێستا، وا کە روخساری لە کەوێوە دیار نەبێ، لە سەرەخۆ گوتی:

ــ دەزانم! باش دەزانم! ئەو دەم مارەیان کردی، من نەبووم، بابم مارەی کردی، لە ئەوەڵەوە دەمزانی تۆ بۆ من نابی! پێیان کردم! بەزۆر پێیان کردم! زارا پێی کردم، ئەوەی بە سەرم هات، ئەو بە سەری هێناوم، تۆ بە من رازی نیت، منیش تۆم ناوێ! چۆن هاتووی، هەر ئاوا دەتنێرمەوە، سوێندت بۆ دەخۆم دەستم لێت ناکەوێ، باوەڕم پێ بکە، ئەو چەقۆیە لابە،

حەلاڵیشم بی، تازە لە من حەرامی! لای بە، چەقۆکەت لا بە، لە من مەترسێ، وەبزانە ئافرەتم لات وێستاوم!

دەنگی عەتا جار لەگەڵ جار لەرزۆکتر دەبێ! کەوێ هەستی بە رووخانی دەروونی عەتا کردووە، قسە و دەنگی، بۆنی تێکشکانی لێدێ. تەواوی هەوڵ و تێکۆشانی عەتا ئەوەیە لە بەرانبەری کەوێ خۆڕاگری و غورووری نەشکێ، کەوێ قسەکانی پوورەگوڵەی هاتەوەبیر. رۆژێ بۆ دڵنەوایی کەوێ چووبوو، گوتبووی:

ـ مەترسێ! تۆ بە ژنی عەتا نابی! ئەو جۆرەی حەمە لەوی داوە و من چاوم پێی کەوتووە، من پیاو بم، عەتا پیاو نییە، ئەرخەیان بە پاڵی لێبدەوە. لە من بترسە، لەو مەترسە.

بووک و زاوا بێ دەنگن! کەوێ بۆ ئەوەی ئەرخەیان بێ، بێ دەنگی شکاند:

ـ باوەڕت پێناکەم! تۆ حەلاڵ و حەرام نازانی، تەماحت لە ناموسی خەڵک دەکرد، دەتەوێ خاوم ببەستی، تۆ ئێستا من بە حەلاڵی خۆت دەزانی، چۆنت باوەڕ پێ بکەم؟ نا نا، فریوت ناخۆم.

عەتا لەوە زیاتر خۆی پێ ڕانەگیرا. رووی وەرگێڕا، چاوە شینەکانی لە بەر شەوقی لامپا خەفەکراوەکە بریقەیان دەدا، دەنگە لەرزۆکەکەی لە جاران زیاتر لەرەی دێ، زیاتر لە دەنگی تەلی تار دەچێ، گوتی:

ـ لە من حەرامی! لێم حەرامی! حەلاڵی دنیام لێ حەرامە! حاڵی بووی؟ ئەمجار باوەڕ دەکەی؟

ئەوەی گوت و بە تووڕەییەوە چێو شەقەکەی چەقاند، بە دوو باز گەیشتە بەر دەرگا. پێخەسوو هەستی پێ و تەقەی چێوە شەقەی کرد، لە پشت دەرگا رەوی کرد و خۆی لە دیوێ پەستاوت و لە کونی دەرگاوە عەتای خستە ژێر چاوەدێری، عەتا چووە دیوی نوێن. دەمانچەکەی بابی لە بەر پشتوێن قایمکرد، بە شەلە شەل لە پلیکان چووە خوارێ و رووەو تەویلە رۆیشت. پێخەسوو هەناسەیەکی هەڵکێشا و بە ئەرخەیانی لێی نووست و لە شک دەرچوو.

تەقە لە دەرکی تەویلەوە هات. حەسەن مەیتەر لە میانە راستەوە بوو:

ـ کێیە؟ بەو شەوە چت دەوێ؟

ـ منم حەسەن، هەستە ئەسپەڕەشم بۆ زینکە.

حەسەن دەنگی عەتای ناسییەوە. خەریکبوو بڵێ شەوە بۆ چتە، دەنگی عەتای بە تـووڕەیی بیست، گێڕایەوە و نەیوێرا. بە گورجی ئەسپی لە تەویلە دەرکێشا و بۆی زین کرد. عەتا پێـی لە ئاوزەنگی نا، بە تاو لە دەروازە نزیکبۆوە. مام عەلی دەروازەی بۆکردەوە، تا لە لێـژ چـووە خوارێ، مام عەلی عەبەساو، چاوی لێکرد، یەک دوو جـار سـەری راوەشـاند، لەبەرخۆیـەوە بۆلاندی:

ــ خودا روحم بکا! بەم شەوە بۆ کوێ دەچێ؟! دەروازەی پێوەدا و چل مێـردەی خسـت. نازدار لەدەلاقەی مدبەقەوە ئاگای لەدەرباز بوونی عەتاوە بوو. لەودەمەوە بووک هـاتووە، بـە دوای هەلێکدا دەگەڕا کەوێ تەنیا ببینێ! هەلی بۆ رەخسا. بێ چرپـە وەسـەر کـەوت، وەک ئەوەی چەند ساڵ بێ دەستە خوشکی کەوێ بێ، چووە دیوەکەی.

کەوێ راستەوە بوو و دەنگیدا:

ــ کێی؟ ئێرە بۆ هاتووی؟

نازدار دەرگای پێوەدا، دەم بە بزە لێی چووە پێشێ، سەبرێ گوتی:

ــ ناوم نازدارە، کلفەتی قەڵام، دەسگیرانی ئەحمەد فەڕاشـم، دۆسـتی حەمـەین، کـەوێ گیان! لە مێژە ئاواتە خواز بووم چاوم پێت بکـەوێ، هێنـدێ ئەمانـەتی حەمـەم لایـە دەبـێ بتدەمەوە! ئەو دەم کە گیرا بوو لە تەویلە لێی کەوتبوو و ئەحمەد دیبوویـەوە و دای بـە مـن بۆت هەڵگرم، هەق بە هەقدار دەگا.

دەستی کرد بە گیرفانیدا، ئاوێنە و شووشە عەتر و ئەنگوستیلەی دەرهێنا و خستییە کۆشـی کەوێوە.

کەوێ دیارییەکانی حەمەی وەبیر هاتەوە، مینا پێی گوتبوو: حەمە دیاری بۆ کـڕیبووی و ونیکردوون. دیاری هەڵگرت، بە گریانەوە و نازداری لەئامێز گرت. تـا ئەودەمـەی خرمـەی سمی ئەسپە ڕەش هاتە گوێیان، نازدار و کەوێ پێکـەوە دەردە دڵـیان کـرد. رمـەی سـم، نازداری دەرپەڕاندە دەرێ، کەوێ دەرگای قایم کرد، چووە سەر جێ، دیارییەکـانی دەرهێنـا و بە کوڵ بە سەریاندا دەگری.

عەتا ئەسپە ڕەشی بە حەسـەن مەیتـەر سـپارد، وردە وردە و شـەلان شـەلان لـە پلیکـان وەسەرکەوت. چووە دیوەکەی خۆی، دەرگای لەو دیوەوە لە سەرخۆی هەڵپێکا و ئەرخـەیان خەوت.

٢٥

سایەقە و ساواق، سەرما و بەستەڵەک بڕستی لە گیانەوەر بڕیوە و داروبەرد جەڕی داوە، سیرە سیرە، سیخوار و ئاڵشک، کەرەسیسە و خووسار وەک باڵی سووتاوی پەپوولە بە دەم هەناسەی سروشتەوە کەشان کەشان سەما دەکەن و بە سەد نازەوە دێنە خوارێ، جی پێ و شوێنی شەوێ پڕ دەکەنەوە.

شەو گەلێکی لە نیوەلاداوە، بەینی شەوورۆژە، شەوقی تاقە چرایەک لەدەلاقەی مزگەوتی کانی‌توو، لە نێو مژەکوێرە و تەمدا، بە ئاستەم سۆڵەی دێ. ئاوایی مردوو مۆدارە و ماتەم ناخی گرتووە، بۆنی مەیت دێ! مەیتێکی کوژراو! بۆنی خوێن دێ! کەیخودا و گەورەی ئاوایی، ماڵی پیاوێک لە مزگەوتن. مەلا کەریم و دوو قورعان خوێن، دەنگیان داوەتە دەنگی یەک و لە سەر تەرمی کوژراوی زارا قورعان دەخوێنن. فەتاحە کوێر بە دیار تەرمی خێزانییەوە ئەژنۆی گرتۆتە باوش و بە هەوای قورعان خوێنەکان خۆ رادەژێنێ، وەک کردە پەشیمانێ لە دڵەوە لۆمەی خۆی دەکا:

ــ سەد حەیف و هەزار مخابن! بە ئەستۆی شکاوم خۆم بۆ نەچووم دەرگا بکەمەوە؟ ئاخر ناپیاو ئەو ئافرەتە چ تاوانێکی کردبوو سزای کوشتن بێ؟ خۆزگە خۆم چووبام و منی کوشتبا. چ بکەم لەو منداڵانە؟ کێ ئەوانە بۆ من دەحەوێنێتەوە؟

دەنگی سەدقەڵلاهۆلعەزیم و فاتیحایەک، فەتاحی لە گێژاو دەرهێنا. مامۆستا قورعانەکەی وێکهێنا و رووی لە فەتاح کرد:

ــ براله! گریان و دەست هەڵپێکان چ ناکا، شوکرانە بژێر بە، خودا ساردتری لە کنە، بە جێی ماتەم گرتن، لە بیری پاشە رۆژدا بە، بەیانی ئاغا جوابی دەوێ. ئەویش دەوڵەت باس و خواسی لێدەکا، ئەوە قەتڵە! دەوڵەت، ئاغا هەڵدەپێچێ، ئەویش ئێمە دەخاتە

گازوگیر، دەبێ شتێک بلێین، باوەڕمان پێ بکا. براله! ئاوا نابێ، تــۆ شــتێک دەڵــێی وکــا فەیزە جۆرێکی دیکه باسی دەکا! هیچتان شاهیدتان نییــە. شــەرعەن بــۆ رووداوی وا، تاقــە شاهید سوێندی لێ دەکەوێ، دەبێ هەر دووکتان سوێند بخۆن، تۆ سوێند دەخۆێ؟

ــ بەڵێ من له قەولی زاراوە سوێند دەخۆم.

مەلا رووی له فەیزە کرد:

ــ تۆ دەڵێی چی کا فەیزە؟ لێت روونه ئەوەی دیت حەمه بــوو؟ ئەگــەر لــە شــکدای، خۆت له تینی خودا مەدە، سوێند هەر وا سووک و هاسان نییه، بەیانی دەبێ له حــوزووری ئاغادا دەست به سوورەی بەراتا دەی، سوێند دەخۆێ؟

فەیزە هەستایه سەر چۆک، لێبڕاوانه گوتی:

ــ من له منداڵییەوە دەیناسم، هەر دوو چاوم ببەستن، به رێدا بڕوا، دەنگی پێــی دەناســم، به قورعانێ لێت خوێندووە، حەمه بوو. بەر له کوشتنی باجی زارا، من له سەر حەوز بووم. به پەنامدا تێپەڕی، سواری چارەوێ بوو، هــەوەڵ بــە عەتابــەگ، یــان رەسووڵــی نۆکــەری تێگەیشتم، بانگم کرد، ئەوەڵ به ناوی عەتا، پاشان رەسووڵ، جوابی نەدامەوە، پــێم دەنگــی ناسیم، رکێفی لێدا و خۆی کرد به کۆڵانــدا. لێــی زەنــین بــووم، دوورونزیــک وە دووی کەوتم. زۆری نەخایاند، ئەوەندەی من عەرزت دەکــەم، ئەوەنــدەی پــێ نــەچوو، لــە پــڕ تەقەیەک کرا، ئەوەندەم نەزانی، سوارە بەرەو دوا، به غارگــەڕاوە، بــە پــەنای منــدا، کــرژ تێپەڕی و به جوانی ناسیمەوە و له شک دەرچوو، حەمه بوو! ئەوەی راســتی بــێ، نــەموێرا گورمیشی بم، به گورجی خۆم گەیاندە ماڵی کا فەتاح و خەڵک تێ‌ڕژان، هــەوەڵ کــەس، من گەیشتمێ، وا نەبوو کا فەتاح؟ وا نەبوو؟

ــ بەڵێ وابوو، ئەشەدوو وا بوو.

مەلا گوتی:

ــ کا فەتاح! تۆ چۆنت دی و بیستت براله؟

ــ مامۆستا! من هیچم نەدیوە، بیستم. له دەرگایان دا و زارا له حەوشه بوو، گــوێم لێبــوو، گوتی: ئەوە هاتم، له پڕ هاواری له من کرد: فەتاح عەتابەگە! تا من هەستام، تەقه بــەرزەوە بوو، پێ خاوس دەرپەڕیم، تا گەیشتمێ، زارا کەوتبوو و به دەنگ نــەیگــەیشــتمێ، تــەواو ببوو، لەوە زیاتر نه هیچم دی، نه هیچم بیست، ئەوەڵ کەس که گەیشتێ، کا فەیزە بوو، لــە رِێوە گوتی: حەمه شوان بوو. سوێند دەخۆم لەوەندە زیاتر، هیچ نازانم.

تەحجا تەحجا و پچە پچ کەوتە نێو دانیشتووانی مزگەوت:
ـ عەتابەگ؟! نا نا جێی بەقا نییە! ئەوە تازە زاوایە! تازە زاوا چۆن بووکی یەکشەوە بە جێ دێڵێ؟ ئاخر بۆ؟! بۆ دەبێ زارا بکوژێ؟! زارا بە قەت هەموو کەس بۆی هەڵسووڕاوە، ئەو کەوێی بۆ ساز کرد، بە جێی پیاوەتی دەبێ بیکوژێ؟! نا نا، درۆیە، بە چاوی خۆم بیبینم، باوەڕ ناکەم. قسەی فەیزە راستە، هەر چەند ئەو بە لای راستا ناڕوا، ئەمجارە راست دەکا، کاری حەمەیە، دەیزانی زارا لە پێی کەوێ هالاوە، ئەوە کوشتی. بەلام باسی مەکەن! شتیوا، بۆ باس نابێ، چمان لەو گێرەوکێشە داوە؟ بە ئێمە چی؟ بستێ رێ بێ و خۆمان پێیدا بڕۆین، ئەڵڵام دەکرد سەری گایان دەکرد بە قوونی کەرێوە! شتی وا کێشەی بە دواوەیە، ئەو هەویرە ئاو زۆر دەبا! ئەگەر حەمە بێ، هەر وا دەست هەڵناگرێ، وەک گورگی بەچکە خوراو، هەر کەس بە خراپە ناوی بەرێ، شەوێ دێتە سەری. پوورەگوڵەش ببیستێتەوە ناوی حەمەمان هێناوەتە گۆڕێ، دەمانکا بە پەڕۆی بۆ سۆ و ئابڕوومان دەبا، خۆ گێل کەن! دیزە بە دەرخۆنە، سەری بنێنەوە و ئەنەهوو هیچ نازانین.
بەیان ئەنگووتووە. شەبەق لە سەرانی داوە، شەڕە بانگی کەڵەباب، ئەم ماڵ و ئەو ماڵ بۆ یەکی دەستێننەوە. بانگوێژ بۆ تازە کردنەوەی دەسنوێژ لە مزگەوت هاتە دەرێ. بانگی بەیانی جموجووڵی خستە ئاوایی. مەلا لە مێحراب وێستا و جەماوەر لە پشتی ریز بوون. دوو رکاعەت نوێژ، پاشان وێرد و دۆعا تەواو بوو. مەلا لە سەر چۆک سووڕا و رووی لە جەماوەر کرد:
ـ برادەرینە! دنیا بۆ بەقا نابێ، دوێنێ لەم دێیە شایی و خۆشی بوو، ئەمڕۆ شین و ماتەمە، پشت بە دنیا مەبەستن. ئەمڕۆ لە کا فەتاحە سبەی لە ئێمەیە، ئەو وشترە لە دەرکی هەموو کەس دەخەوێ، کا فەتاح دڵ بریندارە، مردوو مۆدارە کابرای مردوو مۆدار لەسەرخۆ نییە،ئەرکی سەر شانی هاوماڵەکانە هۆشیان پێوەی بێ، میوانی بۆ بە رێکەن، سێ رۆژ لەگەڵی دانیشتن دڵخۆشی بدەنەوە و کاروباری بۆ بەرێوە بەرن و نەهێڵن زەرەری لێ بکەوێ. ئەوە رۆژە، دووکەس دووکەس برۆن بۆ شار و تازاوا، خەلاتی بێنن و هەواڵ بە ئاغا بدەن با وەدرەنگ نەکەوین، شەرعەن مەیت نابێ ئەوەندە بمێنێتەوە.
فەیزە درێژ لە سەفی پێشەوە هەستا.
ـ مامۆستا! من دەچم بۆ تازاوا، تەنیا دەچم.
ـ زستان بۆ بەقا نابێ، کەسێ لەگەڵ خۆت بەرە.

ـ کەسم ناوێ، خۆ منداڵ نیم! کەسم بۆ چییە؟ ئەوە رۆژە.

لە سەفی پشتەوە، دوو کوڕە جەحێڵەی قۆچاخ هەستان، عەلی حاجی و کەریمی مام ڕەسووڵ بوون.

ـ قوربان! ئێمە دەچین بۆ خەڵاتی.

هەر سێ وەڕێکەوتن. فەتاح لە گەڵیان چووە دەرێ، بە عەلی و کەریمی گوت:

ـ بچنە دوکانی حاجی عەزیز، حیسابم لەگەڵ ئەو هەیە، قەند و چا و ڕۆن و برنج بێنن، کەم نەهێنن!

ئەوەیگوت و چووە ژوورێ.

هێندەی نەخایاند، سوارێک و دوو پیادە لەدێ وەدەرکەوتن. عەلی و کەریم بە ڕێی شاردا، فەیزە بە سواری، بەرەو تازاوا، بەڵام بە ڕێی دێ کۆندا، لە دێ دوور کەوتنەوە. ڕێی دێ کۆن دوورتر و پڕمەترسی تریشە، بڵێی فەیزە بۆ لەوێوە بڕوا؟ ڕەنگە دڵی کاڵکاڵەی مەزراکەی کردبێ! نەکا پیلانێکی لە سەردا بێ! خۆی نەبێ کەس نازانێ!

بە پەلە و چەواشە، بەڵام دڵخۆش و بەکەیف، وەک ئەوەی گرێیەک لە گرێ کوێرەی ژیانی کرابێتەوە، ماینە ئەبڵەقی وەبەر رکێف داوە و هەورازونشێوی پێواوە و گەیووەتە دێی کۆن.

لەو کاتەوە عەبە دێ کۆنی ئاوەدان کردۆتەوە و زەوی لە فەیزە داگیرکردووە، ئەو چاوی بەرایی نەداوە تەماشای ماڵەکەی عەبە بکات، تەنانەت لە دووریشەوە نەیدیوە و لەوێوە نەڕۆیشتووە. گەییوەتە بەرانبەری کاولاشەکە، وەک کڕیارێ بە چاوی مشتەری لە سەربان و قوونەبان دەڕوانێ و بە چاو تاقی دەکاتەوە! لەنەکاو گەڵاز لە سەربانەوە خۆی هاویشتە خوارێ و ئامبازی بوو. هێرشی گەڵاز هێند لە نەکاو و کوتوپڕ بوو. فەیزە و چارەوێ خوودار بوون. ئەگەر هێندێ زووتر خۆی گیر نەکردبا، لە سەر زین دەگلا، بەڵام زوو پێی لەئاوزەنگی توند کرد و دەستی بە لەغاوەوە لە یاڵی گیر کرد و خۆی گرتەوە. گەڵاز هاوشاڵی بردوەتێ و ماوڵی لێ بڕیوە و لەوانەیە بپەڕێتە سەر پشتی چارەوێ.

عەبە بە دەنگی گەڵاز، شڕ و شێواوە، دەست بە گۆپاڵەوە دەرپەڕی. ئەوەڵ تەماشا، فەیزەی ناسییەوە! ماوەیەک مات تێی ڕوانی! زانی ڕێبوارە و لە ماڵەکەی دوورکەوتۆتەوە، بە فیکەیەک، گەڵازی لە کۆڵ کردەوە، ئەگەر نێوانی لەگەڵ فەیزە بایە،

ڕەنگە گوتبای: ئەمە تۆی گێلە! بەڵام عەبە هیچی نەگوت، گەلازی بانگ کردەوە و چووە ژووری.

فەیزە بە سوارییەوە ماوەیەک تاسا. پشووی هاتەوە سەرخۆ، ئەگەر ترسی گەلازی نەبایە، لەوانە بوو بۆی بگەڕێتەوە و خەشی دڵی پێ بڕێژێ، بەڵام لەترسی ئەو نەیوێرا، ڕێی گرتەوە بەر و لەبەرخۆیەوە دوو سێ جار بۆڵاندی:

ــ ڕاتوەستابێ! با زەویت لە من داگیرکردبێ! بەخودای مەگەر بۆم نەلوێ، دەنا دەبێ ئەو دڕوەت لە ژێر پێ دەرهێنم، مابێتمان.

مژێکی کەم تەوژم لە سەر لارەکە و پێچەکەی چۆم بە لەنگەر وەستاوە. توێژێکی ناسکی، وەک پەردەی تۆڕی وەسەر تازاوا کێشاوە، ئاوایی لە دوورەوە بە ئاستەم لە نێو مژوبەفردا بۆر دەکاتەوە. قەڵا نەبێ، بانی ماڵەکان یەکسان بە ئەرزەوە نووساون و هیچیان لە هیچیان بەرزتر نین، لە دوورەوە زۆرتر لە جێ تەپکە و جێ دانگە دەچێ، نەک ئاوەدانی، بەڵام قەڵا لە دوورخۆ دەنوێنێ و بە کەشم و نەشمەوە پێناسەی ئاوەدانی نیشانی ڕێبواری سەر لێ شێواو دەدا و ئاوایی پێ دەناسێنێ.

فەیزە بە سەر ماینە ئەبڵەقەوە کوشک هەڵاتووە و نێو چاوانی وێک هێناوە، ئاسەواری ڕق و تووڕەیی لە عەبە لە ڕوخساریدا بەدی دەکرێ، سەرمای بەیانی ئەوەندەی دیکە گرژی کردووە و وەک ژێی کەوان وێکی هێناوەتەوە. هەر دوو دەستی لە گیرفانی باڵتەکەی ناوە. کەڕەسیسە و سیخوار بە سەر سمێل و برۆیەوە کەپرۆکەی بەستووە، حاندی کونە لووتی، گرتک گرتک زەنگوڵە سەهۆڵ وەک لەرزانە بە سمێڵییەوە شۆڕ بوونەتەوە. لەغاوی شل بەرەڵلای سەر ملی چارەوێ کردووە. ماینە ئەبڵەق، بێ ڕکێف، لەقان لەقان شەقڵی بەفر دەشکێنێ و لە تازاوا نزیک دەبێتەوە.

تاوێکی سەرما بردوو بە سەر بەفردا بلاو بۆتەوە. ئاڵشک وخووسار لەبەر تیشکی خۆر زریوە زریو دێنە خوارێ و لە سەر بەفر دەنیشنەوە و بریقە بریقیان چاو ئازار دەدەن. فەیزە لەگەڵ گزنگی هەتاو گەیشتە بەر دەروازەی قەڵا، هەر بە سوارییەوە لە دەروازەیدا، ئەوەڵ تەقە هیچ، دوا تەقە، مام عەلی دەرگای کردەوە، بە سەرسوڕمانەوە گوتی:

ــ یا خوا خێر! چ بووە بەو بەیانییە کا فەیزە؟!

فەیزە دەستێکی بە دەم و سمێڵیدا هێنا، مستی پڕ بوو لە ئاو و سەهۆڵ و هێنای بە تەنیشتی باڵتەکەیدا، مات گوتی:

قەوماوە مامە، قەوماوە!! ئەمشەو زارای خێـزانی فـەتاحیـان کوشـتووە، خەڵـک پیـاو دەکوژێ، ئەو خوێڕییە، ژن!

مام عەلی لێوی خۆی گەست! چوونە دەرێی شەوێی عەتای وەبـیر هاتـەوە! لەدڵسـافی خۆی گوتی:

ـ ئەو دەرپەڕینەی ئەو شەوێ دەرپەڕی، زانیم شتێکی بە دەمەوەیە! پێیان زانیوە؟ فەیزە بە تووڕەییەوە بە سەریدا خوڕی:

ـ تۆ کێ دەڵێی؟ حەمە هەتیو کوشتوویە، من ئەو دەڵێم، بـە چـاوی خـۆم دیم، حەیـە حەی! تۆ گێرەت لە هەولێر دەگەڕێ! کەر لە کوێ کەوتووە و کوندە لە کوێ دڕاوە!!

رکێفی لەماین دا و یەک غار چووە دەرکی تەویلە، لـە چـارەوێ دابـەزی، مـاینی لـە دەرکی تەویلە بە حەسەن مەیتەر سپارد، بێ وێستان رۆیشتە ژوورێ. مام عەلی گێژومـەنگ بە دەرگاوە عەبەساوە! بە سەر سوورمانەوە، تا فەیزە لە پلیکانەکان وەسەرکەوت، تێی رامـا! فەیزە ونبوو، ئەویش دەروازەی پێوەدا.

قەڵا چۆڵ و بێ دەنگ، دەڵێی وێرانەیە، خەم و ماتەم لە دارودیواری دەبارێ! ئەحمـەد فەڕاش نەبێ کـەس بـەدیارەوە نییـە، ئـەویش سـەماوەری تـێ خسـتووە و بـە لایـەوە خەوەنووچکە دەیباتەوە. لە جێرەی دەرگا راپەڕی:

یا خوا خێر بی! چ رووی‌داوە فەیزە؟

فەیزە سڵاوی کرد. ئەحمەد هەستا. لە سرتە و خورتەی ئەوان جموجۆڵ کەوتە قـەڵا و دەرگاوە جیرەجیر کەوتن. یەک یەک و دوو دوو، ئاغـا و خـانم هاتنـە دەرێ، هـەمـوو رووتاڵ و نێوچاو گرژن! فەیزە بە سەرسوورمانەوە تێیان دەڕوانێ، لە دڵەوە دەڵـێ: ــ ماڵـی زاوا دەبوو هەموو دەم بە بزە بان، ئەوەی دێتە دەرێ، کرێوە لە نێو چاوانی دەبارێ! ئەوە چ باسە؟!

لە پڕ هەمزەبەگ دەرگای دیویکردەوەو فەیزەی دی، تووڕەوتوند تێی خوڕی:

ـ بەو بەیانییە بۆ هاتووی؟چت بەدەمەوەیە؟!

فەیزە لەو قسانەی مام عەلی دەرکەوان، دڵ کرمێ بوو، بۆ ئەوەی ئەحمەدیش تێنـەگا و رێسەکەی نەبێتەوە بە خوری، لە ئاغا چووە پێشێ و سرتاندی بە گوێیدا. هەمزەبەگ چـووە ئەو دیو و فەیزە بە دوویدا چووە ژوورێ و دەرگای پێوەدا:

ـ قوربان! وەفریاکەوە! لە وای ئێوارەوە کەس خەو چاوی نەچووە! حەمە هەتیو هاتۆتەوە! ئەمشەو زارای خێزانی فەتاحی کوشتووە! نێو دێ شێواوە! هەر کەس قسەیەک دەکا، فەتاحیان فێر کردووە بڵێ عەتابەگ کوشتوویە! هەر چەند هاوار دەکەم و دەڵێم بابە! من بە چاوی خۆم حەمەم دیوە، کەس باوەر ناکا! مەلا دەڵێ دەبێ سوێند بخۆن. قەرارە من و فەتاح سوێند بدەن.

قوربان! ئەو هەتیوە زۆر بێ رەزایە! زانیویە کەوێ گوێزراوەتەوە، وەک گورگی بێچوو خوراو، هەر شەوێ پەلاماری کەسێ ئەدا! ئەوەی هاموشۆی قەڵا بکا، بە دەستییەوە نەجاتی نایە! لە بیری چارەدا بە، چارەیەکی بکە.

هەمزەبەگ مات بیر دەکاتەوە، وەک ئەوەی باوەڕ بە فەیزە نەکا، دوو شک وتی:

ـ بە ڕاستی دیوتە، یان لە بەر ئەوەی فەتاح گوتوویە عەتایە؟ ئەگەر لە بەر ئەوەوا دەڵێی، ئەوە هیچ نییە، خۆم جێ بە جێی دەکەم. بە راست خۆت ئەوت دیوە؟ دڵنیای ئەو بوو؟

ـ ئەی بێ بەڵا بی! سێبەرەکەی ببینم، دەیناسمەوە، لە بیرتە ئەو جارەش عەرزم کردی حەمە و کەوێم پێکەوە لە مێرگە گەورە دیون؟ درۆم کرد؟ درۆ ناکەم، بە پێوە دەچمە سەر قورعان، ئەوەی زارای کوشت، حەمە بوو. قوربان! لە بیری چارەدا بە، تا درەنگ نەبوو، بیر بکەوە!

ـ چ بکەم؟ تۆ دەڵێی من چ بکەم؟

ـ تفەنگچی بگرە! قوربان! تفەنگچی!

ـ لە کوێ؟ بەو زستانە کەسم پێ شک نایە فەیزە.

ـ قوربان! من دوو کەس دەناسم! بۆ سەد کەس ئاوڕ نادەنەوە! بەو شەرتە تێریان کەی، مردوو لە قەبر دەردێنن، ئەوانەت هەبێ، پاڵی لێ بدەوە، بلە سوور و عەلیلە، هەر دوو کار نەکردەن، کۆنە چەتەن، ئەگەر ئیزن بفەرمووی، دەیانهێنمە خزمەتت، هەر دووکیان پیاوی چاکن، سەریان پێ بسپێرە.

ـ جا ئەوانە جێی باوەڕن؟

ـ ئەی بێ قەزا بی! باوەڕ بە من ناکەی؟! هەرچی بوو بە ئەستۆی من، دوای پرسە، دەچم لە دوویان، خودا دەکا لەگەڵم دێن، داوای هەر چی بکەن، دەیاندەمێ و رازییان دەکەم.

هەمزەبەگ رووناکی کەوتە روخساری، بە بزەوە گوتی:
ـ خۆزگە هەموو رەعیەتەکانم وەک تۆ دڵسۆزبان، زۆر باشە، پاش سێ رۆژە، بڕۆ لە دوویان، ئێستا برۆ لای ئەحمەد بەرقەنە بخۆ، با رەشید و قادر هەستن، ئەوانەش دەبەین و لەو لاوە بەڕاو دێینەوە.
دەستی کرد بە گیرفانیدا، پەنجا تمەنی دایە:
ـ ئەوەش بۆ خەرجی قاوەخانە، دە برۆ دەی.
ئاغایان لە خەو هەستان. بەرقەنە خورا. نۆکەر هاتوونە حوزوور. عەزیز، نۆکەری قادر خانە. مینە بە جێی سەعید، نۆکەری رەشیدخانە. سێ ئاغا بە سێ نۆکەرەوە هاتنە حەوشە. حەسەن مەیتەر، ئەسپی بە زین و لەغاوەوە بۆکێشانە دەرێ. هەر کەس سواری چارەوێی خۆی بوو، فەیزە سواری ماینە ئەبڵەق بوو، ئاغا لە پێشەوە نۆکەر لە پشت سەریان، فەیزە لە دوای نۆکەرەوە، وەڕێکەوتن و شەش تاژی، هەر دوانیان بە دەستی نۆکەرێکەوە رستکراون. هەمزەبەگ بە دەم رێوە، بانگی ئەحمەد فەراشی کرد:
ـ ئەحمەد! تۆش ئەو پیرێژنە سوارکە و بە دووی ئێمەدا بیهێنەوە بۆ کانیتوو، پێخەسوو دەڵێم.
ئەوەی کوت و سەری کوێتەی وەرسووڕاند. حەوت سوار لە دەروازەوە چوونە دەرێ.
قاوەڵتوونێکی درەنگە. دەستە سوارێ لە ئاسۆگی کێوە بەر داویلە سەریان هەڵدا. لە نێو دێوە خەبەر بە مزگەوت درا. کەیخودا دەرپەڕین و لە بەر مزگەوت چاوەڕێ وێستان. سوارە گەیینە دێ. فەیزە جیا بۆوە و بەرەو ماڵ دەڕوا، چارەوێکە دەباتەوە. ئاغا و نۆکەر چوونە بەر مزگەوت. شەش کوڕە جەحێڵە، هەر یەک جڵەوی چارەوێیەکیان گرت. هەمزەبەگ لە پێشەوە. ئاغا و نۆکەر لە پشت سەری و کەیخودا بە دوای ئەواندا، چوونە ژوورێ. مەلا، فاتیحای هەدیە کرد. پاش دەست گرتنەوە، لە هەمزەبەگەوە یەک بە یەک بەخێرهاتنی کردن، گەڕاوە سەر هەمزەبەگ:
ـ قوربان! بۆیە بەو سەرمایە موزاحمت بووین، بە پێویستمان زانی تەشریفتان لێرە بێ، ئاغا گەورەی هەموو لایەکە، هەڵبەت کافەیزە هەموو شتێکی عەرز کردووی، رووداوێکی وا بێ گەورە جێ بە جێ نابێ، ئاغا چۆن دەفەرمێ وا دەکەین، شەرعەن جەنازە نابێ زۆر راگیرێ، تەماداری دەستووری ئاغاین.
هەمزەبەگ وەک داخدارێ، بە هەناسەیەک بایسینگی خاڵی کرد:

ـ وا دیاره ئەو هەتیوە لێمان بووە بە خولە پیزە! بە سەری بابـام وای نـاخوا، هـەر لـەو ڕۆژانەدا دەبێ کەلاکی لەو جێیەی زارادا ڕاکێشرێ. هەموو و گوێتان لێ بێ. هـەر کـەس مەوتەنی ئەو هەتیوە دەسنیشان کـا، هـەزارتمـەن خـەڵات وەردەگـرێ، حاڵـی بـوون؟ هەتیوێکی بەرِەڵلا چۆن دەتوانێ لە ملکی مندا یاخی بێ؟! ئەوە خۆیڕیەتی ئێوەیە، لە ئێـوە رادەبینێ و دێ خەڵک دەکوژێ! ئەم دێیە پیاوی تێدا نییە! ئەگـەر ببـێ، هـەر فـەیزەیـە! ئەویش بە تەنیا هیچی پێ ناکرێ.

مەلا کەریم هەڵیدایە:

ـ وەڵڵا پیاو نازانێ بڵێ چی؟ دوو کەس بە دوو جۆر شەهـادەت ئـەدەن! کـا فـەیزە جۆرێکی دیوە، کا فەتاح جۆرێکی دیکەی بیستووە! پیاو نازانـێ بـاوەڕ بـە کامیـان بکـا! قوربان! کا فەیزە دەڵێ من دیومە و ناسیومە حەمە شوان بـوو. کـا فـەتاح دەڵـێ، بـەر لـە کوشتنی خێزانی، گوێی لێبووە، هاواری کردووە، عەتابەگە! بە بڕوای من، شەرعەن دەبـێ هەر دووکیان سوێند بخۆن، ئەگەر ئاغا ئیزنی لە سەر بێ، دەبێ سوێند بخۆن.

هەمزەبەگ وەک عادڵێ رووی لە فەتاح کرد:

ـ فەتاح! بێ ترس، چت دیوە و چۆنت بیستووە، کوڕم بیڵێ، هیچ مەشارەوە، ئەرخەیان، ئەوەی دەیزانی، لە کەس مەترسێ.

فەتاح تەواوی لەشی دەلەرزێ و رەنگ لە روخساری پەڕیوە! بەدەم تـرس و لـەرزەوە، گوتی:

ـ قوربان! عەرزی مامۆستاشم کردووە، من لە زارام بیست، ئەوە دەڵێم، خۆم هیچ نازانم. تازە جێی راخستبوو و بنووین. من لە جێدا بووم، زارا لە حەوشە بوو، لـە دەرکەیانـدا، ئـەو چوو بیکاتەوە، لە پڕ هاواری کرد: فەتاح عەتابەگە! من ڕاپـەڕیم و خـۆم کـۆکردەوە، لـە نەکاو تەقەیەکم بیست! لەگەڵ تەقەکە، زیڕەی زارا هاتە گوێم! پێ خـاوس دەرپـەڕیم، تـا گەیشتمێ، زارا تەواو ببوو. بەدەنگ نەگەیشتمێ، لەوە زیاتر نە هیچم دی، نە هیچم بیسـت، لە سەر ئەوەی کە عەرزم کردی ، سوێند دەخۆم، مـن ناڵـێم عەتابەگـە، لـە زمـانی زاراوە دەڵێم.

مەلا چاوی بە خەڵکەکەدا گێڕا و فەیزەی دی، بانگی کرد:

ـ کا فەیزەوڵڵا! برالە! وە درەنگمان مەخەن، لەگەڵ کا فەتاح بڕۆن دەسنوێژ هەڵـگرن و وەرنەوە، دە بڕۆن دەی.

فەیزە و فەتاح دەست بە دەستنوێژەوە بە بەرانبەری قورعان چۆکیان داداوە.

فەیزە پشتەوسوور و بێ ترس، رەنگی نەگۆڕاوە. فەتاح هەموو بەندی لەشی وەک بـنی ئاو دەلەرزێ و ددانی وەددان ناگا! روخساری سوورایی لێ بڕاوە و رەنگـی مـردووی لـێ نیشتووە! بلێی لە قورعانەکە ترسابێ، یان ترسی پاشە رۆژی ئاغای لە دڵدایە؟ دوو سێ جـار تەمای بوو بڵێ سوێند ناخۆم، بەڵام چونکە بەلای خەڵکەوە گوتوویە، بە درۆزن دەردەچـوو پێی لە جەرگی ناو سوێندی خوارد:

ـ بە حەقی ئەو قورعانە بەر لە کوشتنی خێزانم، گوێم لـێ بـوو زارا گـوتی عەتابەگـە، لەوەش زیاتر هیچ نازانم. بە گریانەوە هەستا و چووە لای تەرمەکەی زارا و دانیشت. فەیزە لە خۆبایی و پشتە ستوور دەستی لە سەر سوورەی بەرات دانا:

ـ بە حەقی ئەو قورعانە بە چاوی خۆم حەمەی کوڕی مەحموودی حـاجی بـرایمم دی، وەک رۆژ لێم روونە زارای خێزانی فەتاح ئەو کوشتی.

فەیزە بە فیزێکەوە هەستا و دوورکەوتەوە.

مەلا رووی لەئاغایە:

ـ قوربان! چ دەفەرمووی؟

ـ ئێوە بە خاکی بسپێرن. خۆم بە دەوڵەت رادەگەیێنم، کارتان بەوەی نەبێ.

ئەوەی گوت و هەستا. جەماوەر هەستان. ئاغا و نۆکەر وەدەرکەوتن، خاس و عـام بـە دوویاندا هاتنە دەرێ و بەڕێیان کـردن. ئـەوان بـەرەو دەشـتی مێرگـە گـەورە و هـەزار ئەشکەوت تاژییان وەدووی خۆیانخست. خەڵکەکەش چوونە مزگەوت.

عەلی و کەریم بۆ نیوەڕۆ لە شـار گەڕانـەوە. زارا کفـن کـرا و بردیـان بـۆ قـەبران، لەودەمەدا کە تەرمیان دەبرد، ئەحمەد فەڕاش و پێخەسوو خۆیان کرد بە دێدا. ماڵی کوێخـا خزمەکانیان نەبێ، کەسی نێو دێیی لێ نییە وکەسیش سەری ئەوەی ناپەرژێ هـەواڵـێ لـە بووک و رووسپییەتی بپرسێ. پێخەسوو ئەوەی دەیزانی، بۆ ماڵـی بـووکی گێـڕاوە، وەک نهێنییەک هەر لەوێ، لەگەڵ تەرمی زارا ناشتیان و دیزە بە دەرخۆنە، سەریان ناوە.

سێ رۆژە، پرسە تەواو بووە. خەڵکی کانی توو چاوەڕێی ئەوەن. فەیزە، یـان فـەتـاح، یەکیان بدڕێن! ئەوە سێ رۆژ تێپەڕی و هەر دووکیان ساخ و سەلامەتن! ئەی بـۆ!! رەنگـە ئەوەی بە درۆ سوێندی خواردووە، ئەوەندە پیس بێ قورعان کاری لێ نەکا! کار لـە پـیس

ناکا، قورعان کار لە پاک دەکا، داوێنگیری ماڵ و منداڵی دەبێ، درەنگ و زووی هەیە، ئاخری کاری خۆی دەکا.

شەو و رۆژێکە کەلوکونی شار نەماوە فەیزە سەری پێدا نەکا. بە هەزار ناری عەلی توانیویە بلە سوور و عەلیلە بدۆزێتەوە. هاتوونەتە چایخانەکەی حاجی رەشید، سەریان ناوە بە یەکەوە و گوێیان بۆ فەیزە شل کردووە:

ــ نانتان لە رۆندایە! بەخت جارێ روو لە پیاو دەکا!دڵنیا بن هیچ روو نادا، من کردوومە بە هەمهەمە و ئاغام تۆقاندووە، دەنا هیچ لە گۆڕێدا نییە، حەز دەکەم ئێوە بە نواڵەیەک بگەن،ساڵێ سێ تەغار گەنم و جلوبەرگ و پێڵاو بۆ هەر کامتان دەستێنم. دەبنە پیاو، خەڵک حیسابتان لە سەر دەکەن. دەبنە تفەنگچی ئاغا! بە نێو پیاوی سێ تەغارە، دوو سێ تەغاری دیکەشتان گیر دەکەوێ، دەڵێن چی؟ لە گەڵم دێن؟ من باسی ئێوەم بۆ ئاغا کردووە، دەنا ئەو ئێوە ناناسێ، بە قسەم بکەن، قازانج دەکەن، رێوی بە پیرتانەوە هاتووە.

بلە سوور لە خۆشیان هێندەی دیکە سوور هەڵگەڕاوە. چاوە شینەکانی پڕ بوون لە بزە و چین و چروک لە تەوێڵە پانەکەی بڕاوە. بە پەنجە گۆشتنەکانی کولۆیەکی لە قەندانەکە دەرهێنا و لە چایەکەی هەڵکێشا و خۆی ئەمبەرەوئەوبەر کرد. لەش و لاری گۆشتن فیتەری، تەختەکەی وەجیرەجیڕ خست. دەستی دایە ئیستیکانە چایەکە و لە نێو قولیداون بوو. چاوی پڕ پرسیاری بڕییە عەلیلەی هاوەڵی.

عەلیلە وەک نارازییەک روخسارە تەسک و تەوێڵە پڕ لۆچەکەی وێک هێناوەتەوە. چاوە بچووک و مژ و مۆرەکانی لە بلە زیت کردۆتەوە. جەستە سووک و چالاکەکەی راست کردەوە و وەک نەبانێ لێوی هەڵقرچاند و چاوێکی لە ساعەتە مووچییەکەی کرد، وا کە فەیزە ببینێ، گوتی:

ــ چوو، چوو، جا ئەوەندە چییە؟ شەوێ ماڵبڕەکەم هەڵگرم، ئەوەندە دێنمەوە، چم لە ئاغا داوە؟ من تاقەتی خۆ چەماندنەوە و بەڵێ قوربان بەڵێ قوربانم نییە.

بلە ویستی جوابی بداتەوە، فەیزە نۆرەی نەدا:

ــ ئەوە دەڵێی چی کا عەلی؟ خەڵک خودا خودایەتی کارێکی وای گیر کەوێ، دەبی بە پیاو، بە چاوێکی دیکە تەماشات دەکەن، ناڵێن عەلیلە....

ــ دەڵێن عەلیلە دزە؟ قەیناکە با بڵێن، بەس نییە ئاغا و کوێخای خۆمم، پێت وایە ئەو چم پێدەکا؟ یان تالان، یان پیاوکوژی، لەوە زیاتر؟

ـ ئەوەتا! براله! ئاوا له دنیا حاڵییه! من دەڵێم چی و ئـەو چـم جـواب دەداتـەوە؟ بابـە! وەڵلا، بیللا، تەڵلا ئاغا هیچ کارێکی به ئێوه نییه، من هانمداوە، له بەر ئەوەی ئێوه به نانـێ بگەن، دەنا هیچ له گۆڕێدا نییه، دەخۆن و دەخەون. سەرەڕای بەرات، چەک و پووشـێ بـە بەریەوە دەکەن، سێ هێندەی بەراتەکـەتان گیردەکـەوێ و ئەمنییـە و ئـاژانیش نـاوێرێ قەرەتان کەوێ و هەموو رۆژێ بتانگرێ. ئێوە دەزانن کـێن؟ لەوسـەری دنیـا دزییـەک بکرێ، ئێوه دەگرن، یان دەبێ بچنه زیندان، یان نیوەتان لێ دەستێنن، بوونەته برا بەش! من له بەر ئێوه دەڵێم، دەنا هی دیکه زۆرە، بەوەش کەمتر دێن، نانه زگـی دەیکـەن، کـەیفی خۆتانه، ئەوە دەڕۆم، بەڵام بەر لەوەی بڕۆم، نەقلێکتان بۆ دەگێڕمەوە.

ـ کابرایەک باداری گرتبوو. چاکێک بوو پێیان دەگوت:«پیر محەمەد» هـەر کەسـێ چووبا، دەبوو مریشکی بردبایه ئەویش مریشکی رەش. کابرا به مریشکی رەشـەوە چـووە سەری، گوتی:ئەوە مریشکی رەشم هێناوە، چاکم دەکەیەوە، باشە، دەنا شەخسـەکـەی لای ماڵان به کولێرەیەک دەستم ماچ دەکا.

فەیزه ئەوەی گوت و هەستا، بەڵام دوودڵ بوو.

لەودەمەوە ئەوان هاتوونه چایخانه، کوێخا شەریف لەگەڵ حاجی رەشید سەریان ناوە بـە یەکەوە و سرتەیانه. کوێخا سەری هەڵێنا:

ـ ئەحواڵی کا فەیزە! ئەوە لێرە چ دەکەی؟ حاجی! ئەمە کا فەیزەیه که دەڵێن حەمـەی دیوە زارای کوشتووە.

حاجی هێندێ تێی راما:

ـ باوەر ناکەم!

ـ به چی؟ به من، یان بەو که کاری وا بکا؟

ـ به هیچتان! رەنگه تۆ به هەڵه دیبێتت، ئاخر...

خەریک بوو بڵێ حەمه بێ سەروشوێنه، بەڵام گێڕایەوە.

فەیزه زوو هەڵیدایە:

ـ ئاخر چی؟ خۆ ئیشاڵلا به ریشی سپیەوە بوختان ناکەم. حەمـە منداڵـی بـەر دەسـتی خۆمە، پیاو منداڵی خۆی ناناسێتەوە؟ بەرێوەڵلا حاجی گیان! ئەو بوو، له قیامـەتیش دەڵـێم حەمە، زارای کوشت.

فەیزە لەوە زیاتر نەوێستا، پوولی چایەکانی دانا و بەرەو دەرگا ڕێکەوت. بەر لەوەی وەدەرکەوێ، بلە و عەلیلە هەستان. لە بەر دەرگا دەستیان خستە سەر شانی.بلە گوتی:

ــ چ تۆر نۆکی! خۆ جاران وانەبووی! ئێمە سازین، بڕۆین؟

فەیزە بزەیەک کەوتە سەر لێوە ئەستوورەکانی و ددانی وەک شوول چەپەر، زەرد و شاش، چەپوچیڕ وەدەرکەوت. فەیزە لە پێشەوە و ئەوان بە دوویدا، ئەوان بەر دەرگا و مەحموود شوان بەر دەرگا و لووتیان تەقی بە لووتی یەکترەوە، نە فەیزە ئەوی دواند، نە ئەویش بایەخێکی بۆ فەیزە دانا.

لەو ڕۆژەوە کە قاو بڵاو بۆتەوە حەمە زارای کوشتووە. حاجی ڕەشید و مەحموود شوان و کوێخا شەریف هەڵدەسووڕێن هەواڵێکی بزانن. دوو سێ جاریش مەحموود شوان سەری لە عەبە و پوورەگوڵە داوە، ئەوانیش لێی بێ هەواڵن. هیچ بەڵگەیەک گیر نەکەوتووە کە حەمە هاتبێتەوە.

دوو مانگە بلە و عەلیلە، بێ ئەوەی ڕەشیان نابێتە سەر سپی، ئاغا لەدەرەوەی قەڵا دیوێکی بۆ تەرخان کردوون و سێ ژەمە دەچنەوە قەڵا، لەتەڕ دەخۆن و لە وشک دەخەون و لەگەڵ فەیزە موو بە بەینیاندا ناچێ، بە گەرمە هاموشۆی یەک دەکەن. هەمزەبەگیش بەوە زۆرکەیف سازە، دوو تفەنگی بڕنووشی داونەتێ و شەوورۆژ بە شانیانەوەیە.

ئەوەڵی ڕەشەمە و ئاخر مانگی زستانە. بلە و عەلیلە شەوێ میوانی فەیزەن. ئەو شەوە تا دەرنگانێکی درەنگ، بە دزی ژن و منداڵەوە سرتەیانە، خۆیان نەبێ، کەس نازانێ خەریکی چ پیلانێکن. ڕایان هێنایە سەر ئەوە بەیانی دوانیوەڕۆ، بلە و عەلیلە بەرەو تازاوا بڕۆنەوە. هەر کە لە کانی توو نەدیوکەوتن. بچنە سەر چۆم و فەیزەش بە مێرگە گەورەدا پێشاو بڕیان بداتەوە و لە سەر کانییە بەردینە یەک بگرنەوە.

دوانێوەڕۆیە. فەیزە و بلە و عەلیلە لە سەر کانییە بەردینە بە یەک گەیشتنەوە وەک سێ گورگی چێ، بەرەو ترۆپکی هەزار ئەشکەوت تێهەڵگەڕان.

هەوا گۆڕاوە. هەر هەنگاوێ کە وەسەردەکەون، هەوار تاریک و تاریکتر دەبێ. تەم و مژ، کێو و شاخی لە ئامێز گرتووە و چاو چاو نابینێ. کڕیوە وەک بە هێلەگداکەی، ورد ورد دێتە خوارێ، پێ هەڵێنییەوە، شوێن پڕ دەکاتەوە. دەڵێی سروشت لەگەڵ ئەوان هاوپیلانە! لە سەر دوندی کێو، فەیزە ئاوڕی داوە، وەک سەرکەوتوویەک گوتی:

ـ بەخت یارمانە! هەوا هەلی بۆ رەخساندووین. بە بیانووی سەر لێ شێواوییەوە خۆ دەکەن بە ژووردا، بەڵام دەبێ زۆر وریا بن! بەئاستەم هەڵە بکەن، تێدەگا! زۆر سەگە! شک بخا، خۆ بە دەستەوە نادا. خۆ بە دەستەوە نەدا، دەبێ بە تفەنگ بیکوژن، ئەو دەم رێسەکەمان دەبێتەوە بە خوری و ئاشکرا دەبین، ئەو ئێوە ناناسێ، زۆر لەسەرە خۆ بڵێن شارەزای ئەم وڵاتە نین، سەرمان لێ شێواوە و سەرەندەر ناکەین، ئەمشەو میوانی تۆین. هەر کە چوونە ژووری، بە هەر لەونێ کرا، سەگەکەی پێ بەستنەوە. کوڕە! ئەو کارە نەکەن، گیر دەخوێن، سەگەکەی زۆر بێ رەزایە! دەنگی ئەو ببیستێ، کۆ لە شێر ناکا. سەگی بەستەوە، تەنووری پێ داخەن، دووکەڵ لە سەربان هەستێ من دەگەمێ و کۆتایی پێ دێنم. زۆری رۆژماوە؟

عەلیلە چاوی لە سەعاتەکەی کرد؛ بە وەڕەزییەوە گوتی:

ـ دوو سەعاتی ماوە.

فەیزە وەک پێشەنگێ وەپێش کەوت. بلە پێی نایە جێ پێی. عەلیلە جار لەگەڵ جار هێزی کەم دەبێتەوە و هەنگاوی ناگاتە جێ پێی ئەوان! وەدوا دەکەوێ، دەڵێی ماندووە! یان لەدەروونەوە هەست بە ئازارێ دەکا و کلافەی ویژدان لە لاقی کەوتووە! جار نە جارێ لە بەفرە بە سەری نساری هەزار ئەشکەوت رۆ دەچێ، دەکەوێ و هەڵدەستێتەوە. فەیزە و بلە بە توانجەوە ئاوڕ دەدنەوە و ئیستێکی لە سەر دەگرن. عەلیلە نابەدڵ خۆ کێش دەکا و دەیانگرێتەوە.

سێ کەس وەکو گورگی برسی لە تەپی پشت دێ کۆن قەرەوڵیاندا. فەیزە خۆی کێشایە پەنا بەردی بەرزایی تەپ:

ـ جا بابم بە قوربانتان، بزانم چ دەکەن. من لێرەوە چاوم لێیە، دووکەڵ هەستێ، من لەوێم. کار تەواو بێ، جوانەگاکان دەبەم بۆتان دەفرۆشم. لەبیرتان نەچێ، سەگەکەی پێ ببەستنەوە! خۆ نابەڵەد کەن. نێوی بەزارتاندا نەیێ! دەبڕۆن بزانم چ دەکەن.

گەلاز لە سەربانەوە وەزمان هاتووە! خۆی هاویشتە خوارێ، بە وەڕینەوە بەرەو تەپی پەچە خرە ڕۆیشت.

عەبە بە دەنگی گەلازەوە، خوودار و هەڵەشە، دەست بە گۆپاڵەوە هاتە دەرێ و زەینی دایە ئەو شوێنە کە گەلاز پێی دەوەڕێ.

دوو تاپۆ لە نێو مژو کرێوەدا بەئاستەم وەبەرچاو دێـن. گـەلاز لێیـان نزیـک بۆتـەوە. یەکیان بانگی کرد:

ـ کاکە! سەرمان لێ شێواوە و سەرەندەری هیچ کوێ ناکەین، رووومان لە تۆ کـردووە، میوانی تۆین، میوان رادەگرێ؟ وەرە ئەوە سەگەمان لێ دوورخەوە.

عەبە بانگی گەلازی کرد، بە دوای ئەودا جوابی داوە:

ـ میوان حەبیب خواس، ئەر وە من قایل ون، نۆکەریتان ئەکەم. گەلاز، گەلاز، گـەلاز، گەلاز، بێرەو، بێرەو، بێ دواوۆ، مێوانن. ئەی داخ گرانم! خـاس وو لـەو کێفانـە سـەرتان دەرکردییە، بێن بێن، هام لە خمەتانا.

گەلاز واز ناهێنێ! ملاسکە، پەلامار دەبا! عەبە سەری سورماوە! قەت وا نەبووە! گـەلاز دەنگی ناپرمێتەوە! بلێی دەنگی عەبەی نەبیسـتبێ؟ نـا نـا، دەیبیسـتێ و ئـاورِ ئـەداتـەوە! ماوەیەک بێ دەنگ دەبێ! هەمیسان تێهەڵدەکاتەوە!!

عەبە بەراکردن خۆی گەیاندێ. گەلازی دوورخستەوە، بە لەبزێکی شـیرین رووی لـە میوان کرد:

ـ سلامەلێ! مانی نەون! وەخێر هاتن بان ئەم چاو وەلمە، فەرموون برۆێنەو، ئـەی مـاڵ هەژارم بە خوا کەسیرە کەفتوون، لە زووەو هان بەم کێفانەو؟

بلە هەڵیدایە:

ـ ناوت چییە؟

ـ عەودوڵلای نۆکەرت.

ـ چاوی منی. تەنیای؟

ـ وەناشکوری نەوێ، بەڵێ.

ـ میوانی تۆین، میوان رادەگرێ؟

ـ قەیەم شەریفتان وە بان چاوم، چەم لە دەس بێ، دریخ ناکەم، ئەر ئێوە تـەڵـختان لـێ نەچێ، من دەربایس نیم فەرموون.

بلە وە پێش کەوت. عەلیلە چاوێکی لە سەعاتەکەی کرد، سـەعـاتێکی رۆژ مـاوە، بـە دوودڵییەوە بە دوای بلەدا چووە ژوورێ.

هەر دوو لە بن کورسی خزین، بلە بە زمانێکی خۆرێخەرانە گوتی:

ـ کاکە عەبە! زۆرمان سەرمایە، تەنوورەکە دانەخەیتەوە، گەرممان نابێتەوە، بەڵام بەر لەوە، ئەو سەگە بەستەوە، براله ئەوە سەگ نییە! بەڵا یە ئێمە دەچینە دەرێ، خۆ ناکرێ تۆ هەستێنین رەوانەمان کەی، پیاوەتی بکە بیبەستەوە، بە خودا نەیبەستییەوە دڵم دەتۆقێ! ئەمشەو ئێمە لێرەین، تا لێرە بین، لە هیچ مەترسێ، دەستی دا بە قۆنداخی تفەنگەکەیدا:

ـ تا تفەنگ ببێ، سەگت بۆ چییە؟ ئێمە چەکدارین، پیاوی چەکدار شەوانە خەوی نییە، دەبێ دایمە یەکمان لە دەرێ بین، پێیەکمان لە دەرێ و یەکمان لە ژوورێ دەبێ، سەگەکەشت سەگ نییە براله! پیاو دەخوا! تا ئێستا من شتی وام نەدیوە!

بەو تاریفانەی کە بلە لە سەگەکەی دەکرد، عەبە گەز گەز باڵا دەکا و لە خۆبایی دەبێ، بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ لە بەرا گەماڵەکە بوەسمەو یا تەنوورەکە بکەمەو؟

ـ سەگەکە ببەستەوە.

عەبە بێ قسە چووە دەرێ. عەلیلە سەری لە بلە بردە پێشێ و سەبرێ گوتی:

ـ برایم! وەرە وەک مەردان واز لەو کارە بێنە! ئەوە زۆر بەستزمانە، ئاخر چی هەیە؟ ماری رەش هێقی بۆ دەکاتەوە! ئەوە بۆ دەبێ زوڵم بکا! بە قسەی فەیزە مەکە، خودا دەزانێ چ قینێکی لەو داماوەیە، بە قسەم بکە، تا شەو بە سەر دا نەهاتووە، هەستە با بڕۆین، حاشا لەو قازانجە و لە دۆستایەتی فەیزەش.

بلە چاوە شینەکانی لێ دەرپەڕاند، بێ ئەوەی دەنگ هەڵێنێ، بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ ئەوە شێت بووی؟! سێ جوانەگای هەیە! دەزانی سێ جوانەگا یانی چی؟ یانی بەراتەکەی هەمزەبەگ! بە شەوێ، بە قەت ساڵێ! دەترسێی؟ ئەگەر حاڵت وایە، بۆ لەگەڵ منی؟ جاران باشتر بووی! بۆیە دەڵێن پیاو کە پیر بێ، ترسەنۆک دەبێ!

ـ بە ترسەنۆکم دەزانی؟ چەند ساڵە دیوتە ترسابێتم؟ ئەوە ترسان نییە، بە زەیم پێیدا دێ، نازانم بۆ لە خۆڕا خۆشم دەوێ؟! کەسم ئەوەندە رەزاسووک نەهاتۆتە بەرچاو! بابە! ماڵەکەی بەرە، کارت بە خۆی نەدابێ، ئەگەر هیچ لە خۆی نەکەی، بەشەکەی منیش بۆ تۆ، بە گۆڕی بابی فەیزەوە، چ دەکا با بیکا.

دەستی لە ئەستۆی بلە کرد، بە پاڕانەوە، ماچی دەکا. خووی بەڵەدە، دەزانێ کە بەڵێن بدا، لە سەر بەڵێن سوورەو نایشکێنێ. لەوە دەچێ رازی بێ، ویستی قسە بکا عەبە هاتەوە و بێ دەنگی لێ هێنا. عەبە دەم بە بزەوە گوتی:

ـ ئەویشە گەماڵ، ئەرخەیان بچنە دەشتەو، ئیسە تەنوورەکەشتان بو ئەکەمەو، چۆن تێڵم سەرماتان ویێ، بوچە عەبە مردیە؟

ئەوەی گوت و رۆیشتەوە دەرێ.

عەلیلە دیسان بە پاڕانەوە بلەی هەڵیپێچا:

ـ کوڕە! مەحز بۆ خودا! لە ئاهی پەڕوپۆ دەردەکەین! براله! بە شاهێدی خودا بەراتەکەشم بۆ تۆ، وازی لێ بێنە، باشە؟

بلە دیسان چاوی لێ دەرپەراندەوە:

ـ بۆ شەل و کوێری ئیمام حسێنم؟ بەراتی تۆم بۆ چییە؟ پەلەم لێ مەکە! با بزانم.

عەلیلە دەزانێ کە تووڕە بێ، نە بەزۆر چەنە بەری دەکا، نە بە تفەنگ پێی دەوێرێ، خۆی ماتکرد و بێ دەنگەی لێ هێنا.

عەبە بە کەلارەیەک وردە و تەپاڵە هاتە ژوورێ. وەک ئەوەی هەستی بە شتێک کردبێ، دڕدۆنگ دیارە! دوو شک چاو لە میوانەکانی دەکا! لە دڵەوە سێ و دوویەتی:

ـ بێژی چکارەون؟ دزوچەتەن، یا پیاو خاسن؟ بێژی تاهیر بشناسێ؟ ناشێ! ئەر واوایە، دەس وەجێ ئەیانوت. راس ئێژن ئەم ناوەقە نەهاتین، غەریون و کەس ناشناسن، وە من چە؟ هەر کەس ون، خاسن، خوا خاسیان بۆ بکا، خراون، خوا خراویان بۆ بکا، هەرچی هەن مێوانن، حەوەجێیان کەفیتە سەر من، ئەوەی لە دەسم بێ، درێخ ناکەم، خاسە ناویان بزانم:

ـ برا! عەیب نەوێ! ناو شەریفتان؟

عەلیلە زاری کردەوە و ویستی بڵێ. بلە زووتر هاتە جواب:

ـ جارێ تەنوورەکە داخە، گەرممان هاتەوە، پێت دەڵێم، زۆرم سەرمایە!

عەبە بە دوو دڵیەوە کورسی لە سەر تەنوور لابرد و دایسخت. عەلیلە بێ ئوقرە ئەمبەرەوئەوبەر دەجووڵێتەوە! چاوێ لە عەبە دەکا، سەرنجێکی بلە دەدا. بێ ئیختیار چاوی دێتەوە سەر عەبە:

روخسارە کزولاوازەکەی عەبە لە بەر شەوقی تەنوور زەرد زەرد دەنوێنێ و لێوی باری گرتووە. چاوە بچووک و زیتەکانی لە جاران زیتتر، زوو زوو دەیانترووکێنێ و هەر جارێ تەماشای یەکیان دەکا، دەڵێی بە چاو دەیاندوێنێ! وەک سەر لێشێواو، پەستا پەستا وردە لە تەنوور دەخا، دەڵێی ئەویش لە سوور کردنەوەی تەنوورەکە بە پەلەیە! تەنوور بووە بە

دەنووکی کەو. تین و بڵێسەی، بلە و عەلیلە دوورخستەوە. عەبە هەر لە گـوێی تـەنـوورە و تێی دەماڵێ. گڕ، شاڵاو بۆ روخساری دەبا، وا کە بیترسێنێ، بەڵام ئەو وەک ئەوە دەچـێ هەست بە هانای ئاور نەکا! بێ تەکان چاوی لە نێو کڵی ئاور بڕیوە، وەک هـۆگری بـوو بێ، چاو ناترووکێنێ. عەلیلە چاوی لە سەر عەبە گوێزاوە و تەماشایەکی سەعاتەکەی کرد، نیو سەعاتی رۆژ ماوە.

دووکەڵ لە کولاوکەوە وەسەرکەوت. فەیزە لە پەنا بەردەوە دەرپەڕی و بـە دوو لـۆق خۆی گەیاندە بەر ماڵەکەی عەبە، یەکەم دەرگاکە سەری بردە ژوور، گـەلاز لـە کـادێن لێی راستەوە بوو. هێرشی گەلاز هێند لە ناکاو و بـە حوجـەت بـوو، فـەیزە سـەرەنگرێی بەست و کەوت. گەلازیش پەت لە ملی توند بوو و بە سەروە گلاوگوڵۆڵە بوو. فـەیزە لـە سەر چۆک و چنگ خۆی دا بە دەرکی تەویلەدا. لـە تەقـەی دەرگـا عەبـە راپـەڕی، بـە چاوپێکەوتنی فەیزە، دڵی داخورپا!! بە تەکان هەستاو ئامبازی بوو. هێشتا عەبە نەگەییبـووە فەیزە، بلە لە دواوە پەلاماریدا و عەبەی بابۆڵە کرد و بەرەو تەنووری سوورەوە بووی هێنا.

عەلیلە دەستی گرت بە چاویەوە و دەرپەرییە دەرێ، گەیشتە کادێن، زیـڕە و هـاواری عەبە، عەلیلەی وێستاند و چاوی بڕییە کەلاک و زمانی درکشاوی گەلاز کە لە نێوەڕاستی کادێن بێ مرە و پاس کەوتووە و ئیتر گوێی لە هاواری عەبەوە نییە، چاوی کراونەتـەوە و زەق زەق دەڕوانە عەلیلە، دەڵێی پرسیاری لێ دەکا! عەلیلە بە شەرمەوە چـاوی لـە سـەر کەلاک گواستەوە، تەماشای سەعاتەکەی کـرد، رۆژ لـە ئـاوا بوونـە. دەرگـای کـردەوە وکێوی گرتە بەر. هێشتا لە کاولاشەکە دوور نەکەوتبووەوە، بۆنی گۆشـتی بـرژاو و بـۆ چروکی ئێسکە سووتاو تەز و مچوڕکی خستە لەشی عەلیلەوە، چەواشە و کێو بـڕ دەشـتی گرتە بەر. لە تەپی پەچە خڕە ئاوڕی داوە. بلە و فەیزە بە سێ جوانەگاوە لـە کاولاشـەکـە وەدەرکەوتن. بلە لە پێشەوە و فەیزە لە دواوە بەرەو شار وەڕێکەوتن.

٢٦

سێ مانگی سەرما و سەخڵەت دەرەتانی نەداوە مام حەسەن لە دێ وەدەرکەوێ، ڕێی دووری مزگەوت بووە. لەوەتا خۆرەتاوان ڕەش بوونەتەوە و بەر بەرۆچکان تینیان تێگەڕاوە، دڵی بۆ کەژوکێو دەکورکێنێ.

شەوێ بەر لە نووستن، بە مینای بووکی ڕاگەیاندبوو نان و پێخۆر و نەوتی بۆ ساز کا، بەیانی دەیەوێ سەرێکی عەبە بدا، بێ تاقەتی خۆی بەسەربەرێ و خاوی ئەسپەکەشی دەشکێنێ.

گزنگ لە مێژە لە سەردانی داوە. مام حەسەن لە دەرکی حەوشە قەنەی داگیرساندووە و لەسەرەخۆ مژی لێ دەدا، تەمادارە ئەحمەد چارەوێی بۆ بێنێ.

ئەحمەد لە حەوشە چارەوێ زین دەکا. مینا بە هەگبەیێ نان و پێخۆر و دوو بتری نەوتەوە، وەک هەڕەتی کچێنی، بە حەسرەتەوە، ورد لە مێردەکەی دەڕوانێ.

چارەوێ زین و لەغاو کرا. ئەحمەد بە بزەوە هەگبەی لە مینا وەرگرت و لە پاشکۆ دایبەست. بترییە نەوتی بەم لاوئەو لای زیندا هەڵاواسی. دەستە جڵەوی چارەوێی گرت و کێشایە دەرکی حەوشە. مام حەسەن پێی لە ئاوزەنگی نا و سوار بوو و بە ئاستەم ڕکێفی لێدا.

جاران، هەرکەس لە یاڵ سەری دەرکەوتبا، گەلاز دەوەڕی و عەبە بە دەنگییەوە دەردەپەڕی، دوور بە چڕە و گوڕە ڕێبواری وەقسە دەهێنا. زانیبای میوانی ئەوە، گەلازی بێ دەنگ دەکرد، بە گاڵتە و قسەی خۆشەوە دەچوو بە پیریەوە.

ئەمڕۆ چ قەوماوە؟!! نە حەپەی گەلاز، نە چڕەی عەبە و نەبۆڕەی جوانەگاکانی دێ و نە دووکەڵی کاولاشەکەی دیارە!! چۆڵی دەستی ناوەتە ناخی ئاوەدانی و لەگەڵ

گۆڕستانە کۆنەکەی دێ کۆن یەکسانە! دەڵێی هەرگیز بوونەوەرێ لەو شوێنەوارەدا نەژیاوە! یان هیچ دەستێ بە خوێنی کەسێ سوور نەبووە و پەنجەی زۆرداری ناخی هەژارێکی نەگوشیوە! یان، قەت گورگ دڵی نەهاتووە زگی مەڕێ هەڵدڕێ، هیچ تاژییەک لە لاندا کەروێشکی بە تەماڵ هەڵنەهێناوە و پەنجە و نینۆکی تیژی لە تووکی نەرمیدا ون نەکردووە، هەرگیز بزنی شاخدار ئەوەندە بێ بەزە نەبووە شاخ لە کۆڵە بکوتێ.

دەڵێی ئیتر ململانێ و دووبەرەکی زۆردار و بێ زۆر لە گۆڕێدا نەماوە و هێمنایەتی و برایەتی فەرمانڕەوایە! ئەرێ، ئەرێ، ئەمڕۆکە هیچ بوونەوەرێ لە دێ کۆندا نەماوە، رۆژی یەکسانییە، تەنانەت سروشتیش رەنگدانەوەی یەکسانی تێدا بەدیدەکرێ.

هەوای ئاخر مانگی زستان هێمن و لەسەرخۆیە و چرنووک لە روخساری مام حەسەن ناگرێ، بێ رکێف، بەڵام دوو دڵ و چەواشە و بە پەناگۆڕستانە کۆنەکەدا تێپەڕی و لە بەر کاولاشەکە دابەزی. دەسکەوساری چارەوێکەی کرد بە دوولکی گرێژەنەی دەرگادا و دووشک سەری بردە ژوورێ، بە چاوپێکەوتنی کەلاکی گەلاز لە جێ وشکبوو!

گەلاز بە پەتەوە، لە ناوەڕاستی کادێن چوار چەقڵەی بەستووە و بە قەت رەشکەیێک ماسیوە! پێ پێ و عەبەساو چووە تەویلە، پەت و مێخی بێ جوانەگا لە سەر ئاخوڕە! گێژومەنگ، بە دڵەکوتێوە پێی نایە نێو ژوورەکە. دووتا کەوشی قولاخ هەڵپچڕاو و کڵاوە تەپە دڕاوەکەی عەبە لەم بەروئەوبەری تەنوورەکە کەوتوون!! ماوەیەکی زۆر بەسەر سوڕمانەوە لە ئاسەواری بە جێماوی دەفکرێ. بۆ چرووکی ئێسکە سووتاو بەرەو تەنوورەکەی کێشا و داهاتەوە و سەری کێشایە نێو تەنوورەکە، تاریکی بوو بە لەمپەر و هیچی نەدی. چەرخە نەوتینەکەی دەرهێنا و هەڵیکرد. لە بەرا باوەڕی نەکرد! چاوی هەڵگلۆفی! دیسان سەرنجی داوە، تەز و مچۆڕک کەوتە لەشی! تاسا و واقی وڕما! وەهەم و خۆف بەندی دڵی وەلەرزە خست، ماوەیەک خۆی لێ ونبوو، ترسا، زۆر ترسا! دوو سێ هەنگاو بەرەو دەرگا کشاوە، ویستی هەڵێ! راچەنی، خۆی دۆزییەوە، ورەیدا بە خۆی، لە جێ چەقی، بە سەر ترسا زاڵبوو. گەڕاوە، لە سەر تەنوور وێستا، داهاتەوە و ئەژنۆی دادا. چەرخی لێداوە و چاوی کردەوە. جەستەی عەبەی وەک باغە و لایلۆنە

سووتاویٚ هاتە بەر چاو، یان نانی گەرمە تەنوورە و لە دەستی کابانی شپرێو بەر بۆتـەوە و لە سەر کڵی ئاور، لەگەڵ خۆڵەمێشەکەی دامرکاوەتەوە و بووە بە کۆڵە.

مام حەسەن لە پڕ هەستا و دەرپەڕی. چوست و چالاک، وەک هەڕەتی لاوی پەڕییە سەر زین و ئەسپی تاودا.

یەکەم جار کە بانگەواز مەرگی کەسیٚ رادەگەیێنیٚ، مێشک وەرینا گریٚ. بوو بـە دوو جار، دەکەوینە گومانەوە، سەری سیٚ جار رادەچەنین و دەکەوینە بیری مەرگی خۆمان. کە مام حەسەن گەیشتە دیٚ، لە سەربانی مزگەوتەوە بانگەواز، مەرگی عەبەی راگەیانـد. خەڵک گویٚ قوڵاخ وەستان! کە دووپات بۆوە. چپە کەوتە نێویان. بـوو بـە سـیٚ جـار، کانی توو هەژا و رژانە مزگەوت و جەماوەریٚ ویستیان وەڕێکەون بۆ دیٚ کـۆن. مـەلا کەریم لە بەر مێحرابەوە هەستا:

ـ برادەرینە؟ لە سەرەخۆ بن، دنیا بیٚ خاوەن نییە، سبەی رۆژیٚ باس و خواسی دەبـیٚ، ئەوە ئێمەش چووین، خۆ دەبیٚ ئاغا بزانیٚ بیٚ دەستووری ئەو نابیٚ دەستی لیٚ دەریٚ، ئەوە مەسەلەی قەتڵە، بە من دەکەن سواریٚ بچیٚ و خەبەر بە ئاغا بدا، بزانین دەستوور چ دەبیٚ.

فەیزە هەستا:

ـ مامۆستا! من دەچم هەر لە تازاوەوە، لە خزمەت ئاغادا دەچینە دیٚ کۆن. تـازە ئێـرە نایێینەوە، تا ئێوە دەگەن، ئێمە لەوێین.

ئەودەمەی بانگەواز کرا، ئەحمەدی مام حەسەن خۆی گەیاندبووە ماڵـی پوورەگوڵـە. رایان هێنابووە سەر ئەوە ئەحمەد بچیٚ ماینەکەی بـاپیری بخـوازیٚ و ئـەوی سـوارکا و وەڕێکەون.

فەیزە کە لە دیٚ وەدەرکەوت، ئەحمەد و پوورەگوڵەش وەدەرکەوتن. فەیزە بە رێی کێوە بەرداویلەدا، بەرەو تازاوا و ئەوان بە رێی مێرگە گەورەدا، بەرەو دیٚ کۆن.

بە گەیشتنی فەیزە، قەڵا لە بارودۆخ کەوت! هەمزەبەگ هەستاوەتە سەر پیٚ و یـەک بە خۆی دەگوڕێنیٚ:

ـ کەس لە کەسە!! ملک بووە بە ئاشی بیٚ خاوەن و هەر کـەس بـۆ خۆیـەتی! هـەر رۆژیٚ کەسیٚ دەکوژریٚ!! ئیشەڵڵام بە خودا کردبیٚ، نۆرەی منیش دیٚ!

رووی کردە فەیزە:

ـ درێژی قوڕمساخ! زارا، حەمە کوشتی، عەبە چی؟ نالێی ئەو، ها؟ دەبلێ دەی، بۆ نالێی.

فەیزە سەری بەرداوەتەوە و کڕەی لە خۆی بڕیوە. هەمزەبەگ بانگی ئەحمەد فەڕاشی کرد:

ـ بڕۆ بە ڕەسووڵ و ئەو دوو چەکدارە حیزبابە بلێ بێنە ژووری، بە حەسەنیش ڕاگەیێنە چارەوێکان زین کا.

پیاوانی کانی‌توو، پیر و جوان لە دێ کۆن، تەمداری فەرمانن. پێنج سوار تەنگەتاو ڕکێف بە ڕکێفی یەکەوە. کەندولەندی ڕێی تازاوایان بڕیوە و کرژ لە یاڵەوە هاتنە خوارێ، گەیشتنە نێو کەلاوەکان، حەشیمەت چوونە پێشواز. هەمزەبەگ لە پێشەوە، ڕەسووڵ و فەیزە و بلە و عەلیلە بە دوویەوەن. سوارە و خەڵک لەبەر کاولاشەکە کۆ بوونەوە. ئاغا دابەزی و کرژ چووە ژوورێ، دەستەیەک کەیخودا بە دوویدا ڕۆیین. پاش ماوەیەک هاتنەوە دەرێ. هەمزەبەگ بە دەنگی بەرز و تووڕە، گوتی:

ـ زۆر کەسم دیوە کوژراوە، هیچیان بەقەت ئەمجارە کاری تێ نەکردووم، هەر کەس ئەو کارەی کردووە، ئاشکرا بێ، بە قەبری بابمی تێچووە، وەک ئەو لە ئاوردا دەیبرژێنم ئاشکراش دەبێ، ڕۆژ لە ژێر هەور دا نامێنێتەوە.

عەلیلە چاوێکی لە فەیزە و بلە کرد. بلە لێوە لە فەیزە دەکورۆژێ. فەیزە لووتی هەڵێنا، ئەنەهوو هەر نایانناسێ. هەمزەبەگ پێی نایە ئاوزەنگی، دەستی لە سەر یاڵی کوێتە و قەڵبۆزی زینە و ڕووی لە مەلا، گوتی:

ـ بە خاکی بسپێرن، خۆم بە دەوڵەت ڕادەگەیێنم.

پێی لە ئاوزەنگی و دەستی لە یاڵ و زین توند کرد و پەڕییە سەر زین، ڕکێفی لە کوێتەدا و ڕەسووڵ و بلە و عەلیلە، بە ریز وەدووی کەوتن. فەیزە دوور کەوتەوە و دابەزی، چارەوێکەی بەستەوە و هاتەوە نێو خەڵکەکە.

دوا بە دوای ڕۆیینی هەمزەبەگ، پوورەگوڵە خۆی کرد بە ژووردا، لە سەر تەنوور چۆکی دادا، ئێسکی سووتاوی عەبەی لە نێو خۆڵەمێشی تەنوور بە لەت و کوتی دەرهێنا و لە توورەگەی کرد. هەر لە پشتی کاولاشەکە بە خاکیان سپارد. پاش تەڵقین و فاتحا، پوورەگوڵە چاوی پڕ قینی بڕییە نێو چاوانی فەیزە، بەرز گوتی:

ـ ئەمجارە چی؟! بڵێی حەمە نەهاتبێتەوە؟! ڕەنگە کاری ئەو بێ!! سوێند ناخۆی؟!

فەیزە، بێ جواب رووی وەرگێڕا و دوورکەوتەوە، وەک ئەوەی دڵپڕ بـێ و بگـری، دەسرە دەستەکەی گرت بە دەموچاویەوە، سواری ماینە ئەبڵەق بوو و تاقە سـوارە رێـی گرتە بەر.

حەشیمەت بە جەماوەر دێ کۆنیـان چۆڵـکرد. پوورەگوڵـە لـە ژوور سـەری عەبـە ئەژنۆی لە باوەش گرتووە، ئەحمەد بێ قسـە لـە پشـتییەوە وەسـتاوە، نـە پوورەگوڵـە دەبزوێ، نە ئەو دەوێرێ هیچ بڵێ. ئـاخر کـەس لـە نسـاری بـەفرە بـە سـەری هـەزار ئەشکەوت وەسەرکەوت و ئاوا بوو. ئەحمەد ماینە بۆرەی هێنا پێشـێ، بـێ قسـە، قۆڵـی پوورەگوڵەی گرت و هەڵیساند و سواری کرد.

مردووی بێ سەرەخۆشی و خەمخۆری زۆر.

ئەوەی عەبەی دیبێ، بۆی بە خەمە. لە هەمووان داخدارتر پوورەگوڵەیە. لەوەتی حەمە رۆییوە، بۆنی ئەوی نابوو بە عەبەوە، خووی پێ گرتبوو. لە پوورەگوڵە بە دوا، ئەحمەد و مینا بۆی بە کوڵن. شەوێ لە تاوان هانایان بردە بـەر پوورەگوڵـە. لـە سـەرەخۆ، وەک بیرەوەری قسەکانی عەبە دەگێڕنەوە. پوورە گوڵە بە دەم بیرەوەرییەوە، وڕینـەی پێـوە دەکا:

ئاشکرا دەبێ! خۆم دەزانم، وەک رۆژ لێم روونە، خوێن ون نابێ، ئەویش خوێنی بـێ تاوان، ئەگەر گوڵە ئەقلی بێ، بەشک دیومەتەوە! دەزانم کاری کێیە؟ ئەگەر کاری ئـەو بێ، بە ددان لەتی دەکەم، دڵم دەڵێ کاری ئەوە، سێ چوار جار خۆی ئاشکرا دەیگوت:

ــ میمکە! ئەو براگەماڵە فرەی قـین لێمـە، بـە زات خـوا سالـی وەهـەزار چـووێ ئەمکوژێ، هەر دەمایەکی کوژرام، ئەو کوشتمیە، خوێنم گوم مەکە میمکەگیان.

ئەحمەد باشی بۆ چووە، لە دڵەوە دەزانێ مەبەستی پوورەگوڵە کێیە.

ــ بە هەڵە چووی، ئەوەی تۆ دەڵێی، لە دووریش نەیدەوێرا چاو لە چاوی عەبە بکات، ئەگەر وێرابا، هەر ئەو ساڵە کە عەبە دێ کۆنی ئاوەدان کردەوە، دەیکوشت، نا نـا، ئـەو زۆر ترسەنۆکە، چاو لەوە مەکە لە نێو دێ بێ حەیایە، زۆر دێڵ و خوێڕییە پوورێ گیان!

ــ ئەسقەزا هەر لە بەر ئەوە شکم لێیەتی، پیاوی پیـاو کـاری وا ناکـا، ئـەوە کـاری خوێڕییە پیاوە، دەستی ئەوی تێدایە، دەسکیس بووە، هی دیکـەی لـەگـەڵ بـووە، خـۆ ئاشکرا دیارە، ئەوە نییە سەگەکەیان پێ بەستۆتەوە! هەر کەس بـووە، خـاوی بەسـتووە، بەڵەدی گەلاز بووە، زانیویە دەستی بۆ بەرن، گەلاز لەتیان دەکا، لـە بـەر ئـەویان پـێ

بەستۆتەوە، کە هاواری کردووە، گەڵاز تەکانی داوە و پەت لە ملی توند بووە خنکاوە، ئەریّ، هەر وا بووە، دەبیّ هەر وا بووبیّ.

مینا واقیوڕە! لەو وتوویژە حاڵی نییە، بە سەر سوورمانەوە گوتی:

ــ باسی کیّ دەکەن؟! وەک باس دەکەن، شکور ئاشکرایە.

پوورە گوڵە لەوەی گوتوویەتی، پەشیمانە، زوو بای داوە:

ـــ چووزانم! پیاو ئیمانیشی دەچیّ، نازانم بە کیّ بڵێم؟ عەبە کیّ کوشتی؟دەبیّ هەر لە خۆمان پرسیار بکەین: ئەریّ عەبە کیّ کوشتی؟!! تۆ بڵێی کوڕانی مەنسوور خان لە تۆڵەی خوێنی بابیان نەیانکوشتبیّ؟! بڵێی ئەودەمەی کە لە نێو گڕەگڕی ئاوردا هەڵقرچاوە و هێشتا گیانی تێدا ماوە، لە بیری چیدا بووبیّ؟! بڵێی لە بیری ژنە کوژراوەکەی و کوڕ و کچە ناز لیّ شێواوەکەیدا، یان لە بیری دەربەدەری و چوڵپەرستییەکەی خۆیدا بوو بیّ؟ رەنگە ئەوانەی هیچ لە بیر نەبووبیّ، ئەگەر لە بیریشی بوو بیّ، وەک هەورە برووسکەیەک بە مێشکیدا تێپەڕیون و لە بەر ئێش و ئۆف هیچیان لە مێشکدا نیشتەجیّ نەبوون، تەنیا لە بیری گیانیدا بووە، بڵێی چەندە پەلەقاژیّ و هەوڵی دابیّ و هاواری کردبیّ؟!

پوورەگوڵە چاوی بڕیوەتە گڕی لامپاکە، ئەودەمەی هێناوەتە بەرچاو کە پەپولەکان خۆیان دەکرد بە نێو شووشەکەیدا و لە نێو گڕدا باڵیان هەڵدەپڕووزا و سەرەنجام خۆشیان تا گیانیان تێدا دەما، هەڵدەبەزینەوە، پاشان لە خۆ گوتان و هەڵبەزین دەکەوتن.

لەودەمەوە پوورەگوڵە چاوی بڕیوەتە گڕ، ئەحمەد و مینا بە چاو یەکتر دەدوێنن:

ــ یانی عەبە ئەو پیاوە بووە؟!! ئەی چۆن کەس نەیزانیوە؟! لانی کەم چۆن ئێمە نەمانناسیوە؟! ئەی داخی بە جەرگم بۆ زوو نەمانزانی؟

پوورەگوڵە لە چاویان حاڵییە، لەدڵەوە جوابی دانەوە:

ــ ئەریّ ئەریّ، عەبە ئەو پیاوە بوو، لە ترسی زوردار ناوی خۆی نابوو عەبە! ناوی خۆی شا محەمەد بوو، خەڵک پێیان دەگوت عەبە شێت.

ئەو شەوە تا درەنگانیّ، ئەوەی سەبارەت بە عەبە دەیزانی، وەک چیرۆکی بۆ ئەحمەد و مینای گێڕاوە و ەک داغێک دەیچزاند و بە دڵیانەوە. مانگیّ لە مەرگی عەبە تێپەڕیوە و لە بیران نەچۆتەوە. پتر لە هەموو کەس، بیری عەلیلەی ئاڵۆز کردووە و بۆ ساتێکیش

لەبەر چاوی لاناچێ. لەودەمەوە بۆک و نابۆک لەگەڵ بلە دەدوێ، ئەوەندی دەشیدوێنێ، هەوڵی ئەوەیە لە فەیزەی هاندا:

ــ دۆستی وەک فەیزەت هەیە، دوژمنت بۆ چییە؟! پیاو دۆستی وای ببێ،دەبێ شێوی لە بری ناشتای بێ! پیاوی پێ کوشتی، پووڵی جوانەگای نایە باخەڵی و قسەشت لەگەڵ ناکا! ئەوە گۆڕت بێ، چەندەم گوت کورە ئەو بەستزمانە مەکوژە؟ جوابت نەدامەوە، پێت وا بوو خولە پیزەم بۆ دەکوژی. ئەو دەمیش گوتم، ئێستاش دەڵێم، من هیچم ناوێ، بە خێر و شەڕەوە بۆ تۆ، حاشا، نە گۆشتی کەروێشک دەخۆم. نە... کەیفی خۆتە، لەگەڵ فەیزە چۆن پێکدێن، پێک وەرن. خوداش دەزانێ لەو کارەدا لەگەڵت نەبووم، لەو بابەتەوە دڵنیام، هەر نەبێ ویژدانم ئازار نادا.

لەو دەمەیرا عەلیلە دایمەزراندووە، هەر دوو کەوتوون بە لادا و پشتیان کردۆتە یەک، بلە راستەوە بوو:

ــ کەسێ نابەڵەد بێ، دەڵێ ئەم کابرایە عابدە و بەرماڵی بە سەر ئاوەوە دەگەڕێ و لە ترسی خودا شەوانە خەوی نییە! ئاخر تۆ کێی؟ عەلیلە دز نیت؟ کەمت مل بڕیوە؟ لەوەتا دەتناسم دز و تالانچی بووی. لای کەسێ خۆت هەڵکێشە پڕ بە کراسێ کە نەتناسێ! ئێمە ماری کونێکین، لانی کەم بیست ساڵە بە هەموو خلێنە و بلێنەیەکی یەک دەزانین.

عەلیلەش راست بۆوە:

ــ ناڵێم دز نیم، پیاوکوژ نیم، لە کوشتنی ئەو بەستزمانەدا دەستم نەبووە، ئەویش بۆ کێ؟! بۆ فەیزە درێژ!! تۆ پیاوت کوشتووە، ئەو بوو بە خاوەن پووڵ! داخی هیچ نەیکوشتووم، بە گەوجت دەزانێ! کێ باوەڕ دەکا جوانەگای دابێ بە سێسەد تمەن؟! ئەویش ئەو جوانەگایانە! بە خودا برا بە برای نادا بە هەزار و پێنسەدیش، تۆ باوەڕ دەکەی؟ ئەگەر باوەڕ بکەی، دیارە گەوجی، باوەڕ دەکەی، ها؟

بلە، مات تەماشای بەردەمی دەکا، عەلیلە درێژەی دایە:

ــ ئەگەر لە بیرت بێ، لە چایخانەکەی حاجی گوتم: کوڕە داوم مەخە داوی ئاغاواتەوە! نەمگوت قەزای ماڵبڕەکەی خۆم دەخەم لە هەزار بەراتی ئاغا؟ نەمگوت؟ من رۆحم لە رۆحی فەیزە تۆقیبوو، دەمزانی ئێمە چەندە بەری قەلە و دەلەی فەیزە ناکەین، بە قسەت نەکردم. دەفەرموو، تۆ ئێستا چت لە دەست دێ؟ بە حاڵ هەر بە حاڵ قسەی لەگەڵ بکەی ئەوەی لە دیزە دایە، بە کەوچک دەریدێنێ و لە پێشی ئاغای دادەنێ، خۆ

قسەی تۆ قسەی ئەو نابڕێ، دەیبڕێ؟ نەوەڵڵا، گوێت لێ بـوو لـە دێ کـۆن ئاغـا چـی دەگوت؟ چاوت لە فەیزە نەبوو چۆن بەو قسانە خۆی گێڤ دەکرد؟ بە حـاڵ، هـەر بـە حاڵ پێ لە پشکۆوە بنێی، سەر و ماڵییە، ئەوە فەیزەیە! بۆ قڕانێ سەد پیاو دەکـوژێ! تـۆ لات وایە بۆ عەبەی بە تۆ بە کوشتدا؟ لە بەر بستێ زەوی، کە هی ئەویش نەبوو، ئـەوە من لە خۆڕا ناڵێم، خەڵک دەڵێن. زیرەکە، زۆر زیرەکە!! پیاوی پێ کوشـتی، بـە زەوی گەیشت و پووڵی جوانەگای نایە تەنکەی باخەڵ، ئێستا پێدەکەنێ.

ــ بە چی پێدەکەنێ؟

ــ بە تۆ، بە من، بە گەوجی ئێمە، بە زیرەکی خۆی، ئێستا دەڵێ ئەو سێسـەد تمەنـەی دەدەمێ، دەیەوێ هەر ئەوەیە، نایەوێ هەر ئەوەیە، کورت و کرمـانجی، دەڵـێ: ئـەوەم شەمامەیە، بۆنی دەکەی بیکە، نایکەی، هەر ئەوەیە، دەڵێی چی؟ چت پێ دەکرێ؟

ــ چم پێ دەکرێ؟ لە چاوی دەردێنم، بە خەوی شـەوان پێـی دەگێڕمـەوە، خەیاڵـی خاویکردووە، ئەوە بلە سوورە، خراپ حاڵی بووە.

عەلیلە قاقای کێشا، چاوێکی لە سەعاتە مووچییەکەی کرد، کەوت بە لادا، پشـت لـە بلە گوتی:

ــ ئەی مەگەر... بگری.

بلە بە تووڕەییەوە رووی وەرگێڕا و پشت بە عەلیلە راکشا، بە رقەوە گوتی:

ــ دەیبینی، یان دەیگرم، یان نایگرم.

لە مێژە بێ دەنگن. عەلیلە سەری ناوەتە سەر باسکی راستی و پرخەی دێ. بلە باسکی چەپی کردووە بە کۆڵەکەی سەرەقورسە پڕ خەیاڵەکەی و لە گێژاوی زوڵـمی فـەیزەدا پەلە قاژێ، پەل دەکوتی. لە پڕ راستەوە بوو. سەرنجی دەلاقـەکـەیـدا. رۆژ ئـاوا بـووە. هەستا، لە کەلێنی دەرگاوە تەماشایەکی لێژی قەڵا و دەراوی چۆمی کـرد، کـەس دیـار نییە. گەڕاوە، بێ چرپە چووە سەر عەلیلە. یەک دوو جار، سـەبرکۆخی. عەلیلـە ئاگـای نەکرد. بەرەو تفەنگەکەی رۆیشت. فیشەکدانی لە خۆی بەست. بڕنووی لە شـان کـرد و بێ خشپە وەدەرکەوت. هێشتا بلە لە لێژ نەترازابوو، عەلیلە لە درزی دەرگاوە خستییە ژێر چاوەدێری، تا لە چۆم کردییە ئەو بەر، چاوی لێیبوو.

تەنگی نوێژی شێوان و جەنگەی شێوە. بێ دەنگـی و تـاریکی پـەنجـەی بـە سـەر کانیتوو کێشاوە، بەشدار لە سەر بەشەنان مشتومڕیانە و ئاگایان لە دێ نییـە. دوو کونـد

ئەمبەروئەوبەر جار نەجار بۆ یەکی دەسێننەوە. لە پڕ هاڕەی بڕنوو کوندەکانی بێ دەنگ کرد. ئاوایی بە سەر یەکدا شڵەژا، خەڵک پێ خاوس و بە پێڵاوی ئەم پێ و ئەو پێوە رژانە دەرێ:

ـ چ بووە دیسان!! ئەو تەقەیە لە کوێوە هات؟!

قیژەی ژن و منداڵ حەشیمەتی بەرەو ماڵی فەیزە کێشا. دەرک و بان پڕ بوو لە خەڵک. کەیخودا و مەلا چوونە ژوورێ.

ماڵ پڕ لە قورم و بۆنی باڕووت. لامپا لە نێو تۆزدا بە ئاستەم سۆڵەی دێ. فەیزە لە نێوەڕاستی دیودا درێژ راکشاوە و شەڵتانی خوێنە! گوللەی بڕنوو لە کولاوکەوە تەوقی سەری سمیوە و شەویلکەی لەگەڵ خۆی هەڵتەکاندووە، کەس بە دەنگ نەیگەیشتوەتێ.

ژن و منداڵ خۆ دەڕنن. ژنان دەورەی فاتمی خێزانی فەیزەیان داوە و لە پەستا دنەی دەدەن زیاتر لە خۆ کوتان و خۆڕنین شێلگیر بێ.

مەلا کەریم هەستا:

ـ ژنان! بۆ وا دەکەن؟ بە جێی دڵنەواییی، ئاور لە جەرگی بەر دەدەن؟ ئەو کارە خەلافی شەرعە. لە رۆژی وادا، شەرعەن وەزیفەی دراوسێکان ژن و منداڵی ئەو مەرحوومە بەرنە ماڵێ و دڵخۆشییان بدەنەوە، شەرعی ئیسلام وا دەفەرمێ: خۆڕنین و لە خۆدان، تیغ هەڵگرتنە بۆ شەڕ لەگەڵ خودا. باجی فاتم! شەڕ لەگەڵ خودا دەکەی؟ ئەستەخفیرڵلا، نەعووزوبیللا!! بە بەشی خودا رازی بە خوشکی دنیا و ئاخرەتم.

بە قسەی مەلا، ژنان، ژن و منداڵیان بردە ماڵان و دەنگی گریان نەما. مەلا رووی کردە پیاوان:

ـ براینە! دەست هەڵپێکان و ماتەم گرتن هیچ ناکا. تا شەو درەنگ نەبووە، هەواڵ بە ئاغا بدەین، بزانین ئەو چ قۆڵێ دەکێشێ، خۆ ناکرێ بێ دەستووری ئەو دەستی لێ دەین، بە من، هەر ئێستا کەسێ سوار بێ و خەبەر بەرێ.

فەتاحە کوێر گوتی:

ـ مامۆستا! چارەوێیەکم بدەنێ، ئێستا دەڕۆم.

ـ تەنیا دەچی؟

ـ بەڵێ، خۆ چلەی زستان نییە، بەهارە و وڵات رەشە، مەڕ دەڕوا.

مەلا چاوی لە مام حەسەنە. مام حەسەن چاوێکی بە نێو خەڵکەکەدا گێڕا، ئەحمەدی کوڕی دیت:

ـ ئەحمەد رۆڵە لەگەڵ کا فەتاح برۆ ئەسپەکەی بۆ زینکە و بیدەیە

هەورێکی مات چوار نکاڵی ئاسمان گرتۆتە بەر و تاقە ئەستێرەیەک بەدی ناکرێ. تاریکە شەوێکی ئەنگوستە چاوە. هەوا هێمن و لە سەرەخۆیە. فەتاح کۆنە راوچییە، لە شەو و تەنیایی و تاریکی و چۆلی بێ باکە. چەند ساڵ لەمەوبەر، لە راودا تفەنگی رەشۆکی لوولەی تۆقیوەتەوە چاوی راستی قەلپووچ کردووە. چارەوێ هێور هێور کوێرە رێی دۆڵی دزان دەبڕێ. سوار پەلەی لێ ناکا. لەغاوی شل هاویشتۆتە سەر یاڵی، بێ ئەوەی خۆی ئاگا بکا، بە دەنگ لەگەڵ خۆی دەدوێ:

ـ هەی گۆڕبەگۆڕ! سوێندی ناحەق ئاوات لێدەکا! ئاخر وەڵلاهی ژنی من عەتا کوشتی کەچی دەستدەدا بە قورعاندا و ئاوقای حەمە شوانی دەکا! ئەوە گۆڕت بێ، قورعان ئاوات لێدەکا، خودا بۆ منی گەیاند! دەڵێن دەعبای کوێر خودا هێلانەی بۆ دەکا، ئەوە منم، ئەو کوژرا و فاتم بێوەژن کەوت، ئەو بێوەژن و من بێ ژن.

لە نەکاو سمی چارەوێ شڵپەی لە ئاوی چۆم هەستان و بارودۆخی خەیاڵی فەتاحی گۆڕی، گەییوەتە نزیک تازاوا، لە چۆم پەڕییەوە و سەرو ژوورەی لێژی قەڵا دەبڕێ، لە پڕ خرمەی چەخماخ و دەنگێ لە جێ وشکی کرد:

ـ کێی کوڕە بەو شەوە؟

دەنگی بلە هێند کوتوپڕ هات، ماوەیەک فەتاح بە سەر چارەوێوە تاسا. دیسان دەنگی داوە:

ـ کێی کوڕە کوژرای!

ـ فەتاحم، خەڵکی کانی تووم.

ـ بۆ کوێ بەم شەوە؟

ـ کارم بە قەڵایە، خەبەرم بۆ ئاغا هێناوە، پیاوکوژراوە، فەیزەیان کوشتووە.

ـ کێ کوشتویە؟ قاتڵ گیراوە؟

ـ نەوەڵلا، کەس نازانێ کێ کوشتویە.

ـ باشە، دابەزە و دەست بنێ سەرسەرت، وردە وردە وەرە پێشێ، چەکت پێیە؟

چەکی چی؟ نەوەڵلا.

فەتاح دابەزی. لەغاوی کرد بە قۆڵدا و هەر دوو دەستی نایە سەر سەری و هاتە پێشێ. بلە بە وردی فەتاحی پشکنی. بە جوت چوونە بەر دەروازە و لێیاندا.

ـ کێیە! راوەستێ ئەوە هاتم.

ـ بیکەوە مامە، خۆمانین.

مام عەلی دەنگی بلەی ناسی و چل مێردەی لابـرد و دەروازە کـراوە. بلـە رۆیشـتە ژووری. فەتاح باسی کوشتنی فەیزەی بۆ مام عەلی دەگێڕاوە، بلە هاتەوە و فەتاحی ناردە ژووری.

فەتاح جلّەوی چارەوێی کێشا و بردییە سەر ئاخوڕی حەوشە و بەسـتییەوە، بـە پەلـە وەسەرکەوت. ئەحمەد فەڕاش لە پێشخانەوە دیوی ئاغای پێشاندا. سەبرێ لـە دەرکـەیدا چـووە ژووری، لەبـەر دەرگـا، دەسـتەونەزەر وێسـتا. هـەمزەبـەگ دوگمـەی رادیـۆ ئەندەلیاکەی بادا و بێ دەنگی کرد:

ـ فەتاح! بەو شەوە بۆ هاتووی؟

ـ قوربان! مامۆستا ناردوومی، کا فەیزە عومری داوە بە ئاغا.

ـ چی؟! کەی؟

ـ ئەم ئێوارێیە، مامۆستا فەرمووی با ئاغا سەر حیسابی بێ.

ـ دەی بەو شەوەبۆ؟ رۆژ نەدەبۆوە؟

ـ ئاخر فەتاح گەیەکی گرت و گنجاندی!

ـ ئاخر چی؟ مردووە، مردووە، هەموو دەمرین، رۆژ دەبۆوە.

فەتاح پێی لە جەرگی نا:

ـ ئاخر بە دەردی خۆی نەمردووە، کوژراوە، کوشتوویانە قوربان!

هەمزەبەگ وەک ئەوەی لە ناوی کوشتن بێزار بێ، بە تۆیی کراس و دەرپێوە راست بۆوە.

ـ کوژراوە؟!! کێ کوشتوویە؟!

ـ نازانم، کەس نازانێ، لە سەربانەوە لێیانداوە قوربان، کـەس بـەدەنگ نەگـەیوەتێ. هەمزەبەگ بە نێو دیوەکەدا دێت و دەچێ هەر دوو دەستی رادەوەشێنێ و لەگەڵ خـۆی دەدوێ:

ـ ئاخۆران و بخۆرانە! هەر ئەوەمان کەم بوو! جوابی ئەو هەموو کوشت و کوشتارە چۆن بدەمەوە؟ بۆ زارا گوتم ئەو هەتیوە شوانە یاغی بووە، کۆنە قینی لەو ماڵە بووە، بۆ عەبە گوتم رەشە دز لەبەر جوانەگاکانی کوشتوویانە. بۆ فەیزە بڵێم چی؟

فەتاح لانزەلیانە بە لای دەرگاوە وەستاوە و بە تاقە چاوێ دەڕوانێتە راوشکاری ئاغا و تەماداری وەڵامە.

هەمزەبەگ لە نەکاو سەری وەرسووڕاندێ:

ـ تۆ چت دەوێ کوێری سەگ؟! بە تەمای بەو شەوە بمبەی و بە کوشتنم دەی؟

ـ من بۆ ئاغا؟! کەیخوداکان منیان ناردووە، دەفەرمووی بڕۆم، چ بکەم؟ لە خزمەت مەرەخەس بم؟ بچمەوە بڵێم ئاغا چی دەفەرموو؟

ـ قوڕوەسەرکەن! چ دەکەن! هەر پووڵی منە و بۆ ئەمنییە دەبێ، بڕۆن بینێژن، لەوە زیاتر چ دەکرێ؟ دەبڕۆ لەبەر چاوم بڕۆ.

فەتاح پشتی لە دەرگا کردەوە بڕوا، ئەحمەد فەڕاش گوێی لە قەڵەشی دەرگا کردەوە و بە پەلە رۆیشتەوە سەر سەماوەر و ئیستیکانەکانی. دەرگا کراوە فەتاح پشتاوپشت هاتە دەرێ. هێشتا دەرگاکەی پێوە نەداوە، ئاغا لە سەرەخۆ، وا کە فەتاح ئاشت کاتەوە، بانگی کرد:

ـ بە مەلا بڵێ، ئاغا دەیفەرموو زۆری گەورە نەکاتەوە، بەیانی خۆشم دێم. ئەگەر هاتم، وەبیرمی بخەوە کارم پێتە! لە بیرت نەچێ، لە بیرت بچێ، خۆت زەرەر دەکەی، بڕۆ.

فەتاح لە پلیکان هاتە خوارێ و ئەحمەد فەڕاش بە دوویدا. فەتاح گەیشتە حەوشە، ئەو خۆی کرد بە مدبەقدا و لەگەڵ نازدار دەستی کرد بە چپ و هۆڕ.

فەتاح سوار بوو و لە دەروازە چووە دەرێ. دەرکەوان چل مێردەی دەروازەی خست. لەو دیوی دەروازەوە، بلە هاتەوە سەر رێ:

ـ چ بوو؟ ئاغا چی فەرموو؟

ـ فەرمووی بە خاکی بسپێرن. بەیانی خۆشی دێ.

بلە سەر رێی بەردا. فەتاح بە وێڵغار لە لێژی قەڵاوە رۆیشتە خوارێ. بلە بە دڵنیایی چووە ژوورێ و لای عەلیلە دانیشت.

ئەودەمەی فەتاح لە کانی‌توو وەدەرکەوتبوو. قەبرکەن چووبوونە سەر قەبران، بە گەڕانەوەی ئەو و بیستنی پەیامی ئاغا. مەلا دەستووری شتنی تەرمی فەیزەی‌دا. پاش شتن، بردیانە مزگەوت. ئەو شەوە تا رۆژ کەس خەو چاوی نەچوو. لە مالان و مزگەوت، ئاشکرا و نهێنی باس باسی فەیزەیە:

ــ قورعان خواردن شۆخی نییە، خۆ لە تیغدانی خودایە، دیتان چۆن کاری خۆی کرد، ئەوەی بە درۆ خۆی لێدا ئاخری گیرۆدە دەبێ، ئەو تیری غەیب بوو، لە غەیبەوە بۆی نازڵبوو، دەنا فەیزە کێ دەیکوژێ؟!

بەڵام رای پوورەگوڵە وا نییە! ئەو دەڵێ:

ــ کوشتنی فەیزە بێ سرٍ نییە! دەبێ پێوەندی بە کوشتنی عەبەوە بێ، ئەو کەسەی لەکوشتنی عەبەدا دەستی بووە. فەیزە ئەو کوشتوویە، بۆیە ئەو کاری کردووە، کوشتنی عەبەی لێ ئاشکرا نەبێ، هەرکەس هەیە، فەیزەی باش ناسیوە، زانیویە قسە لە زاریدا بەند نابێ، لەبەر ئەوە، ئەویشی کوشت. من وای تێدەگەم، ئەگەر وا نەبوو. هەڵبەت گوڵە ئەقڵی نییە.

پوورەگوڵە ئەو قسانەی هەر بە لای ئەحمەد و میناوە گوتووە.

بەیانی تەرمی فەیزەیان بە خاک سپارد و گەڕانەوە و مزگەوت. پاش فاتحا، ئاغا و نۆکەر و دوو تفەنگچییەکەی سوار بوون. فەتاح لەو لای دێوە جڵەوی کوێتەیگرت:

ــ قوربان! شەوێ فەرمووت بەیانی وەبیرمی بخەوە کارم پێتە، لە خزمەتام.

هەمزەبەگ بە بزەوە گوتی:

ــ با چلەی فەیزە بچێ فاتمت لێ مارە دەکەم، پێت چۆنە؟

فەتاح تاقە چاوەکەی بەرداوە، بە شەرمەوە گوتی:

ــ خودا لە گەورەییت کەم نەکا و سایەت لە سەرمان بمێنێ.

دەستە جڵەوی بەردا و پاشەوپاش رێی چۆڵ کرد. هەمزەبەگ رکێفی لە کوێتەدا. رەسووڵ و بلە و عەلیلە بە دوویدا، لە کێوە بەرداویلە وەسەرکەوتن.

٢٧

ئەودەم کە لە نەخۆشخانە هێنابوویانەوە، کەس نەیدەوێرا خۆ لە قـەرەیدا. مـڕومۆچ، نێـو چاوان گرژ و تاڵ، قەڵس و جنگزی، نەحەواوە و بە بیانوو، شەڕانی و جنێـوفرۆش، تـووڕە و دەمشڕ، لەگەڵ جیرەی دەرگا بە شەڕ دەهات.

کێ دەیوێرا دەرکەی لێ بقەڵەشێنێتەوە؟! نۆکەر بایە، یـان فـەڕاش، کڵـفەت بایـە، یـان قەرەواش، پڕ جنێوی دەکردن و وەدەری دەنان. تەنانەت دایک و بابیشـی نەیانـدەوێرا سـەر بخەنە سەری. شەووروژ، بیست و چوار سەعاتە، دەرکەی لە خۆی گاڵە دابوو و رق و کینـەی دەخواردەوە. لێوی دەبرد بە دەمدا و تاڵ تاڵ سمێڵە خورماییەکـەی بـە ددان دەقرتانـد و بـە نووکی زمان دەیهاویشتەوە دەرێ، یان، نینۆکی پەنجەکانی دەجوینەوە تا دەیگەیاندنـە سـەر زیندوو خوێنیان لێ دەردەپەڕی.

کە بووکیان بۆ گواستەوە ئەو خووخدانەی لـە سـەر لاچـوو. ئێسـتا مـات و مەلوولـە، جنێوفرۆش و دەمشڕ نییە، لاشەڕ و بێ بیـانووە، ئاسـەواری تـووڕەیی تێـدا بـەدی نـاکرێ، ساویلکە و بێ فڕ و فێڵە، گێرەی لە سـەر زگ بکـەی، قەڵـس نابـێ، لەگـەڵ دەسـتوپێوەند رووخۆش و بە بەزەییە، هەر دەڵێی عەتا هەڵەشە و سەرچڵەکەی جارانیش نییە!

گۆشەگیر و لانیشنە، حەز بە تەنیایی دەکا، تا نەیدوێنن، کەس نادوێنـێ، دەڵـێی لەگـەڵ دەروونی بەربەرەکانێیەتی! ماوەیەکە هۆگری دیوانە شیعرەکانی حافز و خەییام بووە، ئەویان دادەنێ و ئەوی دی هەڵدەگرێ، دایمە سەری لە سەریانە.

دوو مانگە چێوشەقی وەلاناوە و وردە وردە دەرودەشت دەکا. لەو دەمەوە زۆربەی شـەو وەدەردەکەوێ و تا شەو شەق دەبێ، نایێتەوە. دوو سێ چەل، هەمزەبەگ، ئەحمەد فەڕاشی بـە دزییەوە وەدووخستووە. ئەحمەد، دوورونزیک وەدووی کەوتبوو، بێ ئەوەی عەتا بزانـێ، تـا

گردەکەی پشت ماڵان لەگەڵی ببوو. پاشان دەچووە سەر بەردێ، ئەحمەد بێ خشپە چووبووە پشت بەردەکە، هێندە لێی نزیکببۆوە. دەنگی هەناسەی عەتای دەبیست. هەر یەکەم شەو ئەحمەد زانیبووی عەتا هۆگری بادەبووە، بەڵام ئەوەی بە هەمزە بەگ نەگوتبوو، هەر بۆ نازداری گێڕابۆوە. نازداریش بۆ کەویی باس کردبوو.

زۆر لە مێژە تەماداری دەرفەتێکە ئەوەی لە دڵیدایە بۆ کەویی هەڵڕێژێ، بەڵام تا ئێستا ئەو هەلەی بۆ نەڕەخساوە و کەمتر یەک دەدوێنن. شەش مانگی ڕەبەقە بە یەکەوە لە دیوێکدا دەنوون، بەڵام نەک وەک ژن و مێرد، بەڵکو وەک دوو دەستە خوشک، یان، دوو دەستە برا، تەریک لە یەک، هەرکەس لە سەر جێی خۆی. تا ئێستا، کەوێ وەک پاڕانەوە داوای جیابوونەوەی لێ کردووە، بەڵام عەتا گوێی لێ خەواندووە و هیچ جوابێکی نەداوەتەوە. ڕەنگە بە تەمای ئیشاڵڵای دوکتۆر بێ، ئاخر دوکتۆر شەش مانگ ماوەی بۆ داناوە بچێتەوە، عەتا زۆری شایی بەوەیە، بڕیارە بەیانی بڕوا بۆ شار.

لەو ڕۆژەوەی کەوێ هاتۆتە قەڵا، مەگەر چووبێتە حەوشە تاو لە سەری دابێ، دەنا دەرەوەی نەدیوە، وەک دەست بە سەر، دایمە لە ژووری، لە ژێر چاوەدێری دایە، ئەودەم کە تازە هاتبوو، زۆر دەترسا، دایمە و دەرهەم وەک کەرویشکی بازرە هەزارەی بوو. قەت تێر خەو نەدەبوو. لە شیرینی خەودا با، عەتا بە دەم خەوەوە جووڵابا، ئەو چەقۆی دەنووشتاندەوە. پاش دوو سێ مانگ بە تەواوی بۆی دەرکەوت، عەتا هیچی لە جانتادا نییە، بەڵام هەر دوو دڵ بوو. ئەمجار بە راوێژی نازدار، کەوتە تاقیکاری.

وردە وردە کەوتە دواندنی عەتا. خۆی نزیک دەکردەوە، بزەی بۆ دەخستە سەر لێو، دەهاتەوە، لە بەری هەڵدەستا. هەتا ئەو لێی نزیک دەبۆوە. ئەو دوورەپەرێز دەوەستا. بە تەواوی لە لایەنی عەتاوە دڵنیا بوو و سەرینی ئەرخەیانی نایە ژێر سەر. چەند ڕۆژێکە دیسان ترس هێرشی بۆ هێناوەتەوە نەک لە عەتا!!

ئەو شەوانەی کە تەنیا دەبوو، کەسێ دەهاتە پشت دەرکی دیوەکەی! سەبرێ دەستی لە دەرگاوە دەنا، دەیزانی پشتی خراوە، دەگەڕاوە. تا ئێستا سێ شەو بەو دەستوورە دەهات و دەگەڕاوە. هەرچەند کەوێ لە کونی دەرگاوە سەرنجی دابووبێ، بۆی نەدەناسرا. نەشیدەوێرا دەنگی بدا، یان بێتە دەرێ و بیگرێ. نەشیوێراوە بە لای عەتاوە بیدرکێنێ، تەنیا بە لای نازدارەوە باسی کردووە. هەر شەوێک کە عەتا لە ماڵ نابێ، ترس ئۆقرەی لێ هەڵدەگرێ. بە تایبەت ئێستا کە بڕیارە عەتا بڕوا بۆ شار.

خۆی شکی لە کەسێکە کە ناوێرێ لە لای خۆشی بیدرکێنێ!! تەنانەت بە نازداریشی نەگوتووە!

وڵات کرۆکپە و قەڵا وەک دڵی کەوێ و عەتا وێرانە. شەو لە نیوە لایداوە، کەوێ و عەتا هەر کام لە سەر جێ، تەریک، راکشاون خەیاڵاوی چاویان بڕیوەتە بن میچ:

ـ عەتابەگ! سبەینێ دەڕۆی؟

عەتا بە وەرەزییەوە جوابی داوە:

ـ ئەرێ.

ـ کەنگێ دێیەوە؟

ـ نازانم، بۆ؟

ـ هەر وا پرسیم، حەز دەکەم بزانم کەنگێ دەگەڕێیەوە؟

ـ نازانم، دوکتۆر دەزانێ، چوون بە منە، هاتنەوەم بەوە، رەنگە سێ چوار شەوم پێ بچێ.

کەوێ راستەوە بوو لە سەر جێ دانیشت، هێندێ توند گوتی:

ـ سێ چوار شەو!! دە بە خودای لێرە نابم! یان دەبێ بمبەیەوە ماڵی بابم، یان لەگەڵت دێم، دەنا بە هەر لەونێ بێ، دەرفەت دێنم و هەڵدێم.

عەتا بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ هەڵدێی؟!

ـ ئا، ئەرێوەڵڵا، ئابرووی خۆم خۆش دەوێ!

ـ با بێمەوە، دەتبەمەوە.

ـ حەی حەی!! کابرا گوتی تا سەرە چەرمەکە ئاو نەیبردووە، من چ دەڵێم، تۆ چم جواب دەدەیەوە! راوەستێ کورت و کرمانجی پێت بڵێم، من بە تەنیا لێرە نابم! ئابڕووم لە خەتەر دایە! هەرچەند تا بە رۆح زیندوو بم و رەگی تەڕ لە لەشمدا بمێنێ، کەس ناتوانێ دەستم بۆ بێنێ، بەڵام هەر بە ئاستەم شتێک روو بدا، ئابڕووم دەچرژێ، ئابروو وەک شووشەیە، بچرژێ، دەشکێ، شووشە گوتوویە: بشکێم، نەچرژێم. هەرچی بێ، من مارەکراوی تۆم، ئابڕووی تۆش دەچێ، ئابڕوومان بپارێزە، تکات لێدەکەم بە تەنیا جێم مەهێڵە.

عەتا لە سەر جێ راستەوە بوو:

ـ چ باسە؟! دەتەوێ چ بڵێی؟

کەوێ بزەیەکی ژەهراوی هاتێ، بەینی گریان و پێکەنین، گوتی:

ـ تۆ زۆر ساویلکەی! هەر کە لە ماڵ نەبی، دەرگام پێ دەگرن!! تا ئێستا سێ جار هاتۆتە پشت دەرگا، دەستی تێوەدەنێ، دەزانێ داخراوە، سەبرێ دەگەڕێتەوە، زۆرم حەولداوە بیناسم، بۆم نەناسراوە، من نازانم بۆ منت لێرە داناوە؟ بە هیوای چیت؟ من هەر شەوی ئەوەڵ بە تۆم گوت، بۆ دەبییە بایسی جوانیم؟ رزگارم کە رزگار.

کەوێ دای لە پڕمەی گریان.

عەتا وەک داخ بە دڵیدا چزابێ، یەک تەکان هەستایە سەر پێ، بە دەنگی بەرز، گوتی:

ـ کێ دەرگات پێ دەگرێ؟!

کەوێ بە دەم گریانەوە گوتی:

ـ دەنگ هەڵمەهێنە، ئابڕووم مەبە، لەسەرە خۆ.

عەتا خاو بۆوە، لە سەر جێ دانیشتەوە، بێ دەنگ، بیر دەکاتەوە، لە نەکاو بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ رەنگە بابم بوو بێ! ئەوە خووی لە مێژینەیەتی، شەوانە بە دەم خەوەوە دەڕوا، هەموو دیوەکان دەگەرێ، هیچ نییە، تۆ لە خۆڕا دڵتەنگی دەکەی.

کەوێ شکەکەی قایم بوو، ئەوەی لێی دەترسا، بەڕاست گەڕا. بەوەیڕا شکی لە هەمزەبەگ بوو، کە دەیدی بە چەشنێ چاوێ دەبڕییە چاوی، ناچار دەبوو سەر داخا و خۆ بشارێتەوە. کەوێ لە سەر جێ هەستا و لە عەتا نزیکبۆوە. سەبرێ گوتی:

ـ ئەی بۆ ئەو شەوانەی تۆ لە ماڵی، ئەو بە دەم خەوەوە ناڕوا! هەر دەبێ تۆ لە ماڵ نەبی؟ من بڕوا ناکەم، تۆش کەیفی خۆتە، گوتم، تا رەگی تەڕم تێدا بێ، کەس ناتوانێ زۆرم لێبکا، کە مردم، بە توون، چ دەکا با بیکا. عەتابەگ! وەرە وەک مەردان رزگارم کە، کوڕە ئەمجارە رزگارم کەی، تا مردن هەر قەرەواشتم، کوڕە هەر نەبێ بە باوە خوێنی بمبەوە، بووکی خەڵکی مانگێ لە ماڵە مێرد نابێ، باوە خوێنی دەکەنەوە، من ئەوە شەش مانگە بۆ هێندە بێئینسافن؟ دوو سێ جار بابم، خاڵمی لە دوو ناردووم، هەر ئەمڕۆ سبەینێم پێ دەکەن، بە گەوجم دەزانن؟ بۆ هیچ ناڵێی؟ ئابڕووی منت بە لاوە بێ بایەخە؟ بۆیە دەڵێن ئاغاوات ببێ بە پرد، بە سەریدا مەڕۆن، هەر بۆیە لە هەوەڵەوە دەمگوت مێردت پێ ناکەم، دەنا تۆ لە چت کەمە؟ رەعیەت بە بەشەر نازانن، لاتان وایە حەیوانین، دەشتێک بڵێ؟ ئاخر دڵم تۆقی.

لەودەمەوە کەوێ بە تانە و لۆمە دەدوێ، ئاورێ لەدەروونی عەتادا هەڵایساوە هەر بە ئاستەم دوو لێوەی ببزوێ، کوڵی دەرونی بە قوڵپە کەلا و دەکا و دەڕژێتە دەر، دەروونی

سووره‌كوانی گه‌ییوه‌، به‌ ئاسته‌م، هه‌ر به‌ ئاسته‌م نووكه‌ ده‌رزی وێ كه‌وێ، ده‌رگای ده‌بێ، بـۆ ئه‌وه‌ی هێنده‌ی دی لای كه‌وێ غورووی نه‌شكێ، ددانی به‌ خۆیدا گرتووه‌ و لێو نابزوێنێ.

كه‌وێ هێندێكی دیكه‌ لێی چووه‌ پێشێ:

ــ بۆ جوابم ناده‌یه‌وه‌؟ قسه‌كانم رقه‌؟ هه‌قه‌ بۆیه‌ ره‌قه‌!

عه‌تا چی دی پێشی كوڵی ده‌روونی پێ ناوه‌ستێ، كوان ده‌رگای بوو و تۆقییه‌وه‌، كۆڕه‌ی گریان ئه‌وكی به‌ردا، كه‌وێش وێڕای ئه‌و. گریان، گریان، هه‌ر دوو بۆ چاره‌ره‌شی، بۆ مـرادی دڵیان، به‌ڵام هه‌ر یه‌ك به‌ لایه‌كدا. كوڵی دڵ رژا و دامركایـه‌وه‌. عـه‌تا ئـه‌هـۆن، ده‌یهـه‌وێ پرێسكه‌ی دڵی بكاته‌وه‌.

ــ كه‌وێگیان! ده‌مه‌وێ ئه‌وه‌ی له‌ دڵمدایه‌ بۆت هه‌ڵڕێژم و بێ پێچوپه‌نـا بـدوێم. چـی دی نامهه‌وێ عه‌تابه‌گ بم، عه‌تایه‌كی بێ غه‌لوغه‌شم. ئه‌و قسانه‌ی ئه‌وه‌ڵ شه‌وت بوون به‌ هه‌ڵـقه‌ و چوون له‌ گوێمه‌وه‌. ئاڵوگۆڕی تێدا به‌دی هێناوم. من لام وابوو ئه‌و كـاره‌ش وه‌ك هـه‌مـوو كاره‌كانی دیم، ده‌توانم به‌ زۆر دایسه‌پێنم، له‌و شه‌وه‌وه‌ من بیر ده‌كه‌مه‌وه‌، بـه‌وه‌ گه‌یشـتووم، هه‌موو كارێ به‌ زۆر بكرێ، خۆشه‌ویستی به‌ زۆر ناكرێ، تـاوانی منـه‌، مـن تاوانكـارم، بـۆ ئه‌وه‌ی پێت بسه‌لمێنم كه‌ درۆ ناكه‌م، به‌ڵێنت ده‌ده‌مێ هاتمه‌وه‌، ده‌تبه‌مه‌وه‌، به‌ هه‌ر لـه‌ونێ تـۆ حه‌ز ده‌كه‌ی. ئه‌وه‌ش بزانه‌، ئه‌وه‌نده‌ی تۆ گوتووته‌ بمبه‌وه‌، من به‌ بابم گوتووه‌. ئه‌و ملی پێـدا ناكا، نایێته‌وه‌، نه‌یێته‌وه‌، ماره‌یی ده‌كه‌وێ. پرسی مه‌لای كردووه‌. مـه‌لا گوتوویـه‌، شـه‌رعه‌ن، نه‌یێته‌وه‌، ماره‌یی ده‌كه‌وێ، چون خه‌تا له‌وه‌وه‌ نییه‌، كوڕی تۆ عه‌یبداره‌. جا له‌ به‌ر ئـه‌وه‌، بـابم به‌ رۆینه‌وه‌ت رازی نییه‌، ماره‌ییه‌كه‌شت كانی تووه‌.

كه‌وێ له‌ روخساری عه‌تادا جگه‌ له‌ راستی، هیچی دی نابینێ، له‌ سه‌ره‌خۆ، وا كه‌ عـه‌تا دڵ شكاو نه‌كا، گوتی:

ــ كانی‌توو پێشكه‌ش به‌ تۆ، من ماره‌ییم ناوێ، گه‌ردنی حه‌وت پشتت ئازا بێ.

ــ ده‌ی باشه‌، به‌ هه‌ر له‌ونێ بێ، ئه‌و دوو سێ رۆژه‌ خۆ راگره‌، بێمه‌وه‌، لایه‌كت ده‌خه‌م بـه‌ لایه‌كدا.

ئیتر هه‌ر دوو بێ ده‌نگ بوون، هیچیان ئاگایان له‌ یه‌ك نییه‌، كامیان زووتـر خـه‌وی لـێ كه‌وت؟ ره‌نگه‌ هیچ كامیان.

دوو سێ روژه‌ ده‌وسێی ئه‌و شه‌وه‌ی تاهیر و ده‌سته‌كه‌ی چووبوونه‌ ماڵی كوێخا شـه‌ریف، هاتبۆوه‌ و سه‌روان خودایی، كوێخای له‌ هه‌مزه‌به‌گ خواستبوو. ئه‌و دوانیوه‌ڕۆیه‌ كه‌ بڕیار بـوو

عەتا بڕوا بۆ شار، هەمزەبەگ پیاوی لە دووی ناردبوو بۆ ئێوارە بێتە قەڵا و بەیانی زوو لەگەڵ عەتا بڕوا و خۆی بە پاسگا بناسێنێ.

بەیانی زوو، بەر لەتاوکەوتن، کوێخا شەریف هەستا، چووە حەوشە و هاتەوە، لە پێشخانە، لەگەڵ ئەحمەد دانیشت و دەستیان کرد بە قسە کردن و چاخواردنەوە. پاش ماوەیەک، هەمزەبەگ لە دیوەکەی خۆیەوە بانگی کوێخای کرد و چووە حوزوور:

ـ دەزانی بۆ ناردوومە لە دووت؟

ـ ئەمر، ئەمری ئاغایە

ـ لە پاسگاوە خوازراوی! ئەو کارە جوانە تۆ دەیکەی، دەبێ کەسێ هەر بۆت پاسا و بدا. ئەو ڕۆژە دوو سەعات لەگەڵ جەناب سەروان شەڕە چەلەحانێم کردووە، بە هەزار ناری عەلی، قایلم کردووە ئەم جارە جەبەت کا، ئەوەش بە مەرجێ هەرچی بڵێ، بە قسەی بکەی. یا ورمێ و روکنی دوو! دەزانی یانی چی؟! یانی تا دەمری، لە بەندا هەر سیر بخۆ و زورنا بژەنە، ئەگەر بە قسەی بکەی، نانت لە ڕۆندایە، دەبی بە پیاو! من بەڵێنم داوە کە لە قسەی دەرناچی، حاڵی بووی؟

ـ بەڵێ قوربان، هەرچی ئاغا بفەرمێ، وا دەکەم.

ـ دەبڕۆ ئەحمەدم بۆ بنێرە. عەتاش دێ بۆ شار، بەرقەنەتان خوارد، وەڕێکەون. کوێخا پشتاوپشت هاتە دەرێ و ئەحمەدی نارد. هەمزەبەگ گوتی:

ـ بڕۆ بەو دوو تفەنگچییە بڵێ، ئاغا دەیفەرموو خۆ ساز کەن لەگەڵ عەتا تا نزیکی شار بچن، بەڵام نەچنە نێو شار. لەوێوە بە حەسەن مەیتەریش بڵێ ئەسپە ڕەش تێر کا و زینی بکا. گەڕایەوە، عەتاش حاڵی کە بێتە لای من، کارم پێیەتی، دە بڕۆ دەی.

بەر لە عەتا، کەوێ هاتە دەرێ. چووە حەوشە و هاتەوە. عەتاش هەستا. هەر لە پێشخانە، ئەحمەد ڕاسپاردەی پێگەیاند. پاش بەرقەنە، عەتا چووە دیوەکەی بابی.

هەمزەبەگ هێندێ سەرنجی دایە:

ـ عەتا! پووڵ بە دایکتە، چەندەت پێویستە، لەوی وەربگرە.

عەتا بێ قسە هاتەوە دەرێ و چووەوە دیوەکەی خۆی، هێندێ لە کەوێ ڕاما و هاتەوە دەرێ، چووە لای دایکی.

دوو سوار لە دەروازەوە وەدەرکەوتن. دوو پیادەی چەکدار کەوتنە تەکیان و ڕێی شاریان گرتە بەر. ڕێ دوورە و ئەوانیش خەیاڵاوی. عەلیلە نەبێ. عەتا و کوێخا و بلە لە نێو

خەیاڵدا دەخولانەوە. عەتا لە بیری چووەنە دوکتۆر و رابردوو و داهاتوویدایە. کوێخاش لە بیری پاسگا و ئەمنییە دایە. بلە سوور چ خەیاڵێ لە سەریدایە؟!

لە غاو لە سەر یاڵ ویێڵە و چارەوێ بە کەیفی خۆی رێ دەبڕن. کەس کەس نادوێنێ. عەلیلە چاوە بچووکەکانی زیت کردوونەوە و هەر جارێ دەڕوانێتە یەکیان، زۆرتر عەتا سەرنجی راکێشاوە! بە چەشنێ نوقمی خەیاڵە، جار جار، بێ ئەوەی خۆی هەست بکا، ورتەیەکی لێوە دێ:

ـ بڵێی کەوێ درۆ نەکا؟! ئەگەر وابێ چی؟! دەبێ سەری خۆم هەڵگرم و تەرکە وڵات بم. چاک بوومە بایسی ئەو و ئەو هەتیوە شوانە، خودای ئەوان بوو وام بە سەر هات، جا هەر ئەوە؟! لەوەتی راست و چەپی خۆم ناسیوە، جگە لە کاری بیلعەت، بە لای کاری باشا نەرِۆییوم! جا چم نەکردووە؟! زوڵم دەڵێی، تەماح لە ناموسی خەڵک دەڵێی، لە خەڵکدان، داتروسکانی ئەم و ئەو، منداڵی مەمکە خۆرە هەتیوکردن! پەلاماری ئەم و ئەو، لە هەموو خراپتر ئەو زارا بەستزمانەم کوشت! ئاخر چی کردبوو؟ بە خەیاڵ پیاوەتی لەگەڵ منی ناپیاو کردبوو، سەرەڕای چاکە، بشتکوژن! تۆ خودا بەوە دەڵێن کار؟ ئینسان وایە؟ مەگەر ئەو عالەمە عەبدی تۆن؟ باشە، ئاغای ئاغا بە، مەگەر تۆ ئەو ملک و ماشەت لە کوێ بوو؟ کارت کردووە؟ شەونخوونیت کێشاوە؟ شوانی و سەپانی و دروێنە و دەسکەنەت کردووە؟ ئاخر لە کوێت بوو، رەنگە تاقانە کوڕی ئادەم و حەوا بی! نەوەڵڵا، نە بیللا، هەمووی بە زوڵم و زۆر داگیرکراوە، زاڵم زاڵمی دەبێ، گیا لە سەر ریشەی خۆی شین دەبێ، پشتاوپشت هاتووە، لە بنەچەکەوە هاتووە و گەییوە بە من، منیش ئەگەر تووم لێ بکەوێتەوە، ئەویشوا دەبێ، جارێ بە سایەی خوداوە من تووم نییە، ئەگەریش بمبێ، خوێڕی دنیا بم، ئەگەر بهێڵم عەولادم لە سەر ئەو ریشەیە بگوروێ. ئاخر تۆ چیت؟ بنیادەمی؟ دەتوانی مانگێ لە سەر پێی خۆت راوەستێی؟ نەوەڵڵا، تۆی دەست و پێ سپیلکە، ژەمێ نانت نەدەنێ، دەمری، ئەوان کەرەستەن، یان تۆ سەرباری؟ بە خودای تۆ، تف لە غیرەتت، نەمێنی پیاو، تۆش پیاوی؟ ئەگەر پیاو بای بە زۆر ئافرەتێکی بەستزمان کە تۆی خۆش ناوێ، بە لای خۆتەوە نەتدەبەستەوە. دەڵێی خۆشم دەوێ؟ ئەوە نییە ئەو یەکی دیکەی خۆشدەوێ، بۆ بوویە بایسیان؟ تف، نەعلەت لە غوروور و غیرەتت.

لە پڕ ئەسپە ڕەش سەر سمێکی داو پڕماندی، هەودای خەیاڵی عەتا ئاڵۆزاو بە سیلەی چاو روانییە کوێخا، زوو تێگەیشت ئەویش لە گۆمی خەیاڵدا پەل دەکوتێ!

کوێخا شەریف لە بیری راستە و پاستە کردنی جواب دایە بۆ سەروان:

ـ ئەگەر هەڵیشم واسێ باسێ لە مەحموود شوان و کاوەی کوڕی ناکەم! ئەو بێتــە گــۆڕێ و بیخوازن، بە تایبەت بزانێ من ناوم بردووە، ئەوەی لە دیزەدا بێ، بــە کــەوچک دەریــدێنێ، ئەویش قەتڵ، حەی حەی! قەتلی کێ؟ پیاوی دەوڵەت!! دوو ئەمنییەم کوشتووە! گاڵتەی پــێ ناکرێ! جا وەرە ئەو دەم داری تەڕ و سەڵای سەگ، بە خودای لەت لەتم کــا، نــاوی ئــەوان نابەم، هەرچی بڵێ بە قسەی دەکەم، بەو مەرجە باسێ لەوان نەبێ، خودا دەکا نامدا بــە ورمــێ. بڵێی چی لێم بوێ؟ ئاغا دەیگوت نانت لە رۆندا دەبێ و دەبی بە پیاو! رەنگــە پووڵــم بــداتێ، یان، دەمکا بە مواجب بگێری دەوڵەت! ئەگەر وابێ، هەرچــی بڵــێ، دەیکــەم، ئــەی ئەگــەر هاتوو باسی کاوەی کرد؟ ئەودەم چی؟ ئەها، دەڵێم نایناسم، دەڵێم ئەو شەوە کە هــاتن هــەر شەش کەس بوون، سوێندی بۆ دەخۆم، خۆ سوێندم لێ ناکەوێ و درۆشــم نــەکردووە، ئــەو ماڵی من نەهاتووە.

لەنەکاو، عەلیلە وە قسە هات:

ـ ئەرێ برا! ئەوە قوڕوقەپە؟! وەڵڵا دەڵێی مەلا مەلایان کردووە! ئەوە گەیشتینە شار.

عەلیلە رووی لە بلەیە:

ـ تۆ لە چ خەیاڵێکدای؟ تەمات نییە بگەڕێیەوە؟! ئاغا فــەرمووبووی نەچینــە شــار، ئــەوە گەیشتین!

بلە بە دزییەوە چاوێکی لێ مۆڕکردەوە، سەر زارەکی، بە زمانێکی شیرین گوتی:

ـ با، بەرێوەڵڵا، تەماداری دەستووری عەتابەگم.

عەتا بێ ئەوەی روو وەرسووڕێنێ و چاو لە بلە بکا، لە سەرەخۆ گوتی:

ـ کارم بە ئێوە نییە، دەبوو زووتر گەڕابانەوە، خواتان لەگەڵ.

لەودەمەوە عەبە و فەیزە کوژراون، عەلیلە وەک مار لە سەر چوزە و دایمە بە دهــۆوە بلــە دەدوێنێ، بلە لە ترسی ئەو ناوێرێ قامک لە ئاو رۆکات. بلە زۆر لــە مێــژە داغ لــە دڵــە و لــە دووی دەرفەتەوەیە، ئەمرۆ هەلیەتی، لەودەمەوە لە قەڵا وەدەرکەوتون، بلە لە بیری پیلاندایــە. عەتا و کوێخا بەرەو شار و ئەوان بەرەو دوا لێک هەڵبران.

لە دەرکی کاروانسەرا، عەتا و کوێخا دابەزین. عەلی شامی کاروانسەراچی بــە پیریانــەوە هات. کوێخا شەریف بەر لە عەتا گوتی:

ـ کا عەلی! کاو جۆیان بدەیە. من بەیانی دەگەڕێمەوە، ڕەنگە عەتابەگ دو سێ ڕۆژی پێ بچێ، نەهێڵی ئەسپەکەی برسی و تینوو بێ.

ـ بەسەرچاو، مانگێ لێرە بێ، پاڵی لێ بدەنەوە، خاترجەم.

لەغاوی چارەوێی گرت و کێشانییە ژووری. عەتا بەرەو نەخۆشخانە، کوێخا بەرەو پاسگا رویشتن.

کوێخا دوو شک و دڵ پڕ ترس و خورپە، گەیشتە بەر پاسگا. قەرەوڵی بەر دەرگا پشکنی و ڕەوانەی دیوی سەروانی کرد. کوێخا چووە ژووری و سڵاوی کرد، بەڵام جوابی نەبیست. پاش ماوەیەک سەروان سەری هەڵێنا و بە ئاماژەی سەر پرسی. کوێخا دوو سێ هەنگاو چووە پێشێ و بە ترسەوە گوتی:

ـ جەناب سەروان! من کوێخا شەریفم، هەمزەبەگ ناردوومیە خزمەتت.

سەروان خودایی بە وردی تێی ڕوانی:

ـ لە کوێ تۆم دیوە؟ شێوەت دەکەم!

کوێخا سنووری کەوتە دڵی، یەک دوو هەنگاوی دیکە چووە پێشێ:

ـ شەووروژێ لە خزمەتتدا بووم، لەگەڵ ڕەسووڵی نۆکەری هەمزەبەگ ڕێنوێنتان بووین.

ـ لە کوێ؟!

ـ لە هەزار ئەشکەوت، ئەو دەمەیکە وەدووی چەتەکان کەوتبوون، سواری ئەسپە شێکە بووم.

سەروان بۆ ئەوەی کوێخا چاوەڕووی نەکرێتەوە، خۆی گێف کرد و نێو چاوانی وێکهێناوە و بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ تۆ لە نالێش دەدەی لە بزماریش! هاوکاری ئەوانی و ڕێنوێنی ئێمەش.

کوێخا بەو قسەیە وێک هاتەوە و بزەی سەر لێوی مرد:

ـ من؟!

ـ بەڵێ تۆ، مەگەر نەهاتوونە ماڵت؟

ـ بەڵێ هاتوون، ماڵی هەمووکەس دەچن، ئەوە هاوکارییە؟ ئەوان چەکدارن، هەر کوێ مەیلیان بێنێ، دەچن، دەستی کەس دەستی ئەوانی پێ بانادرێ.

ـ یانی ئەوان بە زۆر هاتوونە ماڵت؟

ـ بەڵێ، ئەی خۆ لە دووم نە ناردوون.

سەروان راساوە و بە کەیفی خۆی زللەیەکی سرەواندە پەنا گوێی و سووری هەڵگەڕاند، تا ماوەیەک، کوێخا هەر زرینگە لە گوێیەوە دەهات. سەروان گوڕاندی:

ـ درۆمەکە، قینم لە درۆیە، بە زۆر هاتوونە ماڵت هیچ، ئەی بە زۆریش تا ئەو لای دێوە بردتیان؟ بە زۆر پووڵیان بۆ کۆوە دەکەی؟ بە زۆر هەواڵیان دەدەیتێ؟ ها؟ دە بڵێ دەی؟

کوێخا هێشتا دەستی بە لارووەمەتییەوەیە، ڕەنگ گۆڕاو و ئالۆز، کەوتە پاڕانەوە:

ـ ئەمجارە جەبەم کە جەناب سەروان.

ـ جەبەت کەم؟! ئەو تاوانە بۆ ئەوە دەبێ؟

ـ خۆت بە هەمزەبەگت فەرمووبوو، هەرچی دەفەرمووی دەیکەم.

سەروان چۆوە پشت مێزەکە و دانیشت. جگەرەیەکی دەرهێنا ودایگیرساند، دوو مژی لێدا، هێندێ بە کوێخادا روانێ، لە سەرەخۆ گوتی:

ـ هاوکاریم دەکەی؟

کوێخا بە پەلە و چەواشە گوتی:

ـ بەڵێ، بە گیان و دڵ.

سەروان بۆ ئاشت کردنەوەی، پاکەتە جگەرەکەی بەرەو کوێخا درێژ کرد. کوێخا بۆ ئەوەی دەستی سەروان ڕەت نەکاتەوە، جگەرەیەکی دەرهێنا، سەروان بۆی ئاور دا و گوتی:

ـ چۆن باوەر بکەم؟

ـ سوێند دەخۆم، بەڵام بەو مەرجە گیانی خۆم و ماڵ و منداڵم بپارێزرێ، هەر چی بفەرمووی دەیکەم، چم لە دەست دێ؟

سەروان بە بزەوە گوتی:

ـ زۆر کار! ئەگەر بیکەی، ئەوەی تۆ دەتوانی، بە سەد کەس ناکرێ، ئەوەی من دەمەوێ، بیکەی، ئەوی دڵت بیخوازێ، دەتدەمێ، جگە لە جایزەی دەوڵەت، مانگانە مواجبت دەبێ! ماڵ و منداڵت دەحەسێنەوە، خانووت لە شار دەدەمێ! بۆ خۆت دەبی بە پیاو! پیاوی دەوڵەت! بەو مەرجە من چ دەڵێم، بەرێوەی بەری، دەزانم لە دەستت دێ، ئەوە کاری تۆیە، هەڵبەت لە خۆڕا ناڵێم، ئاغا تاریفی کردووی! زۆر لە مێژ بوو لە دووی کەسێکی وەک تۆ دەگەڕام.

کوێخا شەریف جار لەگەل جار لە خۆی دەردەچوو و بەرخەبەبەی شۆڕ دەبۆوە، لە خۆباییانە گوتی:

ـ نازانم چت دەوێ، بەڵێنم بە ئاغا داوە هەرچیت لە من بوێ، بیکەم، هەرچی دەفەرمووی بەسەرچاو، من لە خزمەتام.
سەروان هەستا و دەستی خستە سەر شانی، بە پێکەنینەوە گوتی:
ـ تۆ لە ئێستاوە پیاوی دەوڵەتی! بۆ ئەوەی دڵنیابم، بڕۆ دەستنوێژ بگرە و سوێندم بۆ بخۆ لە قسەی من دەرناچی و ئەوەی بیڵێم، بەڕێوەی دەبەی.
سەروان بانگی ئەمنییەیەکی کرد، کوێخا شەریف کەوتە تەکی. پاش هێندێ، بە دەستی دەستنوێژەوە هاتەوە و دەستی بۆ دا بە قورعاندا، سەروان بە دڵنیاییەوە گوتی:
ـ بڕۆوە ماڵی خۆت، هەر دەمایەکی کارم پێت بوو، دەنێرم لە دووت، بەڵام ئەوە لە بەینی خۆماندا بێ، من و تۆ و هەمزەبەگ بزانین، تەنانەت خێزانیشت نەزانێ.
کوێخا بە سەرسووڕمانەوە گوتی:
ـ ئەی کارەکەم پێ ناسپێری؟!
ـ جارێ نا، با وەختی بێ، بە وەختی خۆی پێت دەڵێم، دەستی درێژ کرد و نایە نێو دەستی.
کوێخا شەریف گێژومەنگ لە پاسگا هاتە دەرێ و وەک ماخولیا، کەوتە شەقام. دەمادەی عەسر و ئێوارێ، دڵ کرمێ و چەواشە بەرەو کاروانسەرا گەڕاوە و داوای لە عەلی شامی کرد ئەسپەکەی بۆ دەرکێشێ. عەلی شامی بە سەرسووڕمانەوە گوتی:
ـ بڕیار بوو عەتابەگ دوو سێ شەو چارەوێکەی لێرە بێ و تۆش بەیانی بێیەوە، ئەو نێو سەعات دەبێ رویشتووە، تۆش دەڕۆی؟!
ـ ئەو رۆیشت؟! قەرار بوو نەڕوا، هیچی نەگوت؟
ـ نە وەڵڵا، بێ قسە و باس سوار بوو و رۆیشت. کوێخا دەستی کرد بە گیرفانیدا و دوو تمەنییەکی ئەسکیناسی دەرهێنا و دای بە عەلی شامی. پاش ماوەیەک سواری ئەسپەشێ بوو و خەیاڵاوی لە شار دەرچوو.عەتا کە چووبووە دوکتۆر، پاش تاقیکارییەکی زۆر، دوکتۆر هیچی بۆ دەرنەکەوتبوو، بۆی نووسیبوو بڕواتە دوکتۆرێ لە ورمێ. عەتا لە شاربەندی هەڵنەگرتبوو. هەرچەند قسەکانی کەوێی دەکەوتەوە بیر، تەزوو بە لەشیدا دەهات و مێشکی دەهەژاند. هەر بۆیە رای گۆڕابوو و بەرە و تازاوا گەڕابۆوە.

شەو ئاوایی خەوتن، ئەسپەڕەش هێور هێور، رەوانی شێواو و لەشی ماندوو و وەڕەزی عەتای گەیاندە ئاوایی. لە لێژی قەڵا کە وەسەر دەکەوت، تەمادار بوو چەکدارەکانی بەر

قەڵا دەنگی بدەن بەڵام لە دیوەکەیان رەتبوو و هەواڵی نەبوو! گەیشتە بەر دەروازە، هەر بە سوارییەوە لێیدا. مام عەلی وەک ئەوەی تەمادار بێ، لە پشت دەرگاوە گوتی:

ـ کێیە؟

عەتا لە سەرەخۆ جوابی داوە:

ـ بیکەوە مامە، عەتام، مام عەلی دەروازەی کردەوە، گوتی:

ـ هەر تەنیای؟ ئەی بلە و عەلیلە؟

ـ ئەوان هەر نیوەڕۆ گەڕانەوە، نەهاتوونەوە؟

ـ نەوەڵڵا، مەپرسە ئاغا چ دەکا! دە کەڕەت پیاوی ناردۆتە ئێرە.

عەتا رکێفی لێدا، ئەسپە ڕەش بەرەو تەویلە وەڕێکەوت. حەسەن مەیتەر لە دەلاقەی سەر میانەوە ملی کێشا و عەتای ناسییەوە. جووت پێ خۆی هاویشتە خوارێ و پێ خاوس پەڕییە دەرێ و لەغاوی لەدەستی عەتا وەرگرت. عەتا بە سرتە گوتی:

ـ مەیکێشە ژوورێ، رەفتەنیم، بە زینەوە، لە حەوشە بیبەستەوە.

هەر ئێوارە، کەوێ نازداری تێگەیاندبوو شەوێ هۆشی پێیەوە بێ. جیرە جیڕ لە دەرگای پێشخانەوە هات، نازدارو کەوێ، هەر کام لە دیوی خۆیەوە، چاویان نا بە کونی دەرگاوە. عەتا هاتە پێشخانە و گڕی خەفەکراوی لامپاکەی هەڵکێشا و سەبرێ چووە دیوی نوێنەکان. کەوێ دەستبەجێ عەتای ناسییەوە. شەوژنی لە پشت دەرگا لابرد و ئەرخەیان چووە سەرجێ و خۆی کردە خەو.

ماوەیەکی زۆر عەتا لە کونی دەرگاوە دیوەکەی کەوێی خستە ژێر چاوەدێری. پاش درنگانێ، جیرەی دەرگایەک عەتای هارووژاند و دڵی وە قرت و فرت کەوت. سەرتا پا سپیەک لە سەر پەنجە بەرەو دیوەکەی کەوێ وەڕێ کەوت! گەیشتە بەر دەرکە و ئیستێ وێستا، دەستی تێوەنا، دەرکە قایم نەبوو، کراوە و پێی نایە نێو دیوەکە و وێستا و لە جێدا روانییە کەوێ. زۆر وێستا، هەر وا تێیراماوە. لە نەکاو دەستێ چووە سەر شانی و سەرتاپا سپی داترووسکا! ئاڵۆز و شێواو، توند گوتی:

ـ عەتا! کەی هاتوویەوە؟!

بە دەنگی هەمزەبەگەوە، کەوێ وەک لە خەو راپەڕیوێک زریکاندی! لە زریکەی ئەو، نووستوانی قەڵا لە خەو راپەڕین. عەدلە خانم بە سەری رووت و بێ پشتوێن هاتە پێشخانە و لە پەیکەرەی کوڕ و مێردی، کە لە نێو ژوورەکەی کەوێ وشک دەڕوانینە یەک، راما!!

هەمزە بەگ چاوی کەوتە عەدلە خانم، سەری داخست و بەرەو دیوەکەی خۆی گەڕاوە. عەدلە ئیتر لەو شوێنە کە وێستابوو، توانای جووڵانەوەی نەبوو، دانیشت، عەتا لە سەرەخۆ بە کەوێی گوت:

ـ خۆ سازکە دەتبەمەوە! چت هەیە جل و زێڕ، کۆوەی کە.

کەوێ وەخۆکەوت. پاش ئیستێ، هاتە پێشخانە، عەدلە خانم هەر دانیشتبوو. کەوێ رووی تێکرد و ئەویش هەستا و ئامێزی بۆ کردەوە و کەوێ خۆی لە باوەشی هاویشت. گریان. نازدار هاتە دەرێ، لە ئامێزی عەدلە هاتە دەرێ و باوشی بە نازداردا کرد و بە سەر یەکدا گریان، بەڵام گریانی شادی، عەتا دەستیانی لە ئەستۆی یەک کردەوە و پیلی کەوێی گرت و رۆیشتنە خوارێ. عەتا و کەوێ، دوو پشتەکی سوار بوون و لە دەروازەوە چوونە دەرێ.

ئەسپەڕەش یەک رکێف، دوو پشتەکی عەتا و کەوێی گەیاندەکانی توو. لە نێو دێ، عەتا سەری چارەوێی لە ماڵی کوێخا کەریم وەرسووڕاند.

کەوێ دەنگیدا:

ـ هەڵەت کرد، ماڵی بابم ئەوەتا.

ـ دەزانم، دەتبەمە ماڵی مەلا!

ـ بەو نیوەشەوە؟!

ـ ئەرێ، هەر ئەمشەو رزگارت دەکەم.

لە دەرکی ماڵی مەلا دابەزین. عەتا لە دەرکیدا.

مەلا کەریم دەنگی دان:

ـ کێیە؟ ئەوە هاتم.

دەرگای کردەوە، عەتا و کەوێ چوونە ژوورێ. پاش ئەوەی کە مەلا تێگەیشت ئەوانە دەیانەوێ جوێ ببنەوە، گوتی:

ـ وەک دەزانن مارە کردن بێ شاهید نابێ، تەڵاقدانیش نابێ، راوەستن بەیانی.

عەتا گوتی:

ـ مامۆستا! هەرچی دەیکەی، ئێستا بیکە، بەیانی درەنگە.

مەلا ماتبوو. بێ دەنگ هەستا و ودەرکەوت. پاش ماوەیەک بە کەیخوداوە هاتەوە.

مام رەسووڵ و حاجی قادر و سۆفی مینە و مام حەسەن و ئەحمەدی کوڕی وەژوورکەوتن. مەلا گوتی:

ـ ئێوە شاهیدن کە کەوێی مام کوێخا لە سەر مارەیی کانی‌توو لە عەتای کوڕی هەمزەبەگ مارەمان کرد؟ وابوو؟

هەموو گوتیان:

ـ ئەشهەدوو وا بوو.

مەلا رووی لە کەویٚ کرد:ـ تۆ دەڵێی چی کچم؟ مارەییت دەکەویٚ، دەتەویٚ یان ناتەویٚ؟

کەویٚ لەگەڵ مەلاژن لە پشتەوە دانیشتبوون، جوابی داوە:

ـ نەخێر مامۆستا، بە شاهیدی ئەو شاهیدانە، گەردنی ئازا بیٚ.

مەلا، قەڵەم و کاغەزی هێنا، کاغەزی تەڵاقنامەی نووسی، یەکە یەکە، کەیخودا مۆریان کرد. مەلا کاغەزی‌دا بە مام حەسەن باپیری کەویٚ، عەتا هەستا، مالاوایی لێکردن و وەدەرکەوت.

ئاوایی کانی‌توو پڕ بووە لە چپەی ژنان! باس باسی کەوێیە و یەک دەڵیٚ و یەک دەیسێنێتەوە، ئەوانەی کە ئەوەڵ دەیانگوت کەویٚ بە ژنی ساڵێکی عەتا نابیٚ و تەڵاق بە قوونی دەکا، ئێستا دەڵێن کەویٚ لای دانەنیشتووە، لە ئەوەڵیشەوە بە زۆر مارەیان کرد، دەنا مێردی پیٚ نەدەکرد. ئەوانەی کە ئاواتیان بە کەویٚ دەخواست و دەیانگوت دەبیٚ بە خانم، ئێستا دەڵێن عەتا ئەوی ناویٚ، دەنا کەویٚ دەست رادەگریٚ و ئەوی بە سەردا بڕوا. لەودەمەوە کەویٚ هاتۆتەوە، ژنان ماڵەوماڵ دەگەڕێن، بەڵام پوورامان دەڵیٚ:

ـ ئەوانە هەموو درۆیە، ژنان بوختان ساز دەکەن، من دەزانم بۆ وای لێهات، من پێخەسوو بووم، عەتا پیاو نەبوو، خۆمان ژنین، کوڕ بۆ ژن دێنیٚ؟ کچ بۆ شوو دەکا؟ لە سەری مەڕۆن ژنان، لە سەر رۆینی باش نییە.

پوورەگوڵە دەڵیٚ:

ـ قسەی پوورامانە، ئەوەڵ خۆم بە کەوێم گوت لە عەتا مەترسیٚ، من پیاو بم، ئەو پیاو نییە. باسەکە جار لەگەڵ جار پەرە دەگریٚ تا لە پڕ هەوالێکی تازە هات و باسی کەویٚ لە بیر چۆوە، دەڵێن تەرمی کوژراوی عەلیلەیان لە هەزار ئەشکەوت دیوەتەوە و بلە سووریش بیٚ سەروشوێنە!!

٢٨

قەڵا ئاڵۆز و جەنجاڵە. ئاغاوات؛ بێ نۆکەر، دەستەیەک دەڕوا و دەستەیەک دێ! خـۆ بە خۆ سەر دەکەن بە یەکدا و گوێ لە رادیۆ ناکەنەوە، سـرت و هـۆڕ پـیلان دەڕێـژن، شەووروژ لە هاموشودان!!

فەڕاش و کڵفەت، نۆکەر و مەیتەر لە بەر میوان بەڕێکردن نایانپەرژێ سەری خۆیـان بخورێنن، کەس دەرفەتی چوونە دەرێی نییە.

لەودەمەوە بلە و عەلیلە نەماون، رەسووڵی نۆکەر بە رۆژ خزمەتی میوان دەکـا، شـەو برنوو بە شان، کێشکچی قەڵایە، وەڕەزی و مانـدووبوون نازانـێ، مـێش بێتـە ژووری و برواتە دەرێ، لە ژێر چاوەدێری ئەودایە.

ئەحمەد و نازدار سووسەیان کردووە چ باسە، رایان لە سـەر ئەوەیـە، دەرفـەت بـێ، راکەن، بەڵام رەسووڵ بووە بە ملۆزم و وەک دڕووەکەی مەم و زیـن لـە سـەر رێیـان سەوز بووە، لە ترسی ئەو ناوێرن پەل ببزێون، چاوەدێری هەلێکن.

لەودەمەوە عەتا، کەوێیی بردۆتەوە و تەڵاقی داوە، رەبەن و هەڵوەدای شارە. دەڵـێن لە چایخانەکەی حاجی رەشید دیتوویانە، گوایا لەگەڵ حـاجی نێـوانی خـۆش کـردووە. عەدلە خانم شەووروژ چاوی وشک نەبۆتەوە، ماوڵی لە هەمزەبەگ بڕیوە و دوولایی لـە سەر هەڵناگرێ، هەر دەڵێ کوڕەکەم. هەمزەبەگ دوو سێ جار پیـاوی نـاردووە، هـەر دێنەوە و دەڵێن نەماندیوە. هەمزەبەگ خۆشی چووە، بەڵام تووشی نەهاتووە. بە خـزم و نزیکانی راگەیاندووە، ئەگەر دیتان، یان بیهێننەوە، یان هەواڵی بـدەنێ. تـا ئێسـتا هـیچ هەواڵێ لە عەتا نەبووە. وەدیارە عەتا خۆی لە قەرەی ناسیاو نادا.

خەڵکی دێ وەک لە گوێی گادا نووستبێتن، ئاگایان لەو کۆبوونەوەی ئاغاوات نییــە، سەریان پێوە ناوە و خەریکی کاری خۆیانن، ئاگایان لە مەحموودی بێزەواد نییە.

تاهیر و هاورێکانی وەک داشە هارە هەڵدەسوورێن، پێیەکان لەم دیوە و پێیــەکیــان لەو دیوە و ئاگاداری هەموو رووداوێکن. ئێستا هاتوونەوە، بەر لە هەمــوو کــەس تــاهیر پوورەگوڵەی دیوە، ئەویش ئــەوەی زانیبــێتی و دیتبــێتی بــۆی گێڕاوەتــەوە. هــەر لــە گواستنەوەی کەوێ و کوشتنی زارا و عەبە و فەیزە و عەلیلە تا تەڵاقــدانی کــەوێ، بــە وردی بۆی باسکردووە، تەنانەت باسی ئەوەشی کردووە کە فاتمی خێــزانی فــەیزەیــان داوە بە فەتاحەکوێر لەبریخوێنی ژنەکەی. ئەوانە هەمووی بۆ تاهیر ســەرنج بــوو، بــەڵام کوشتنی عەبە بە چەشنێ کاری تێکردبوو، ئەوانەی دیکەی لە بیر بردبۆوە. بە دەنگێکــی بەرز لای پوورەگوڵە بانگی هەڵدابوو، سوێندی خواردبوو قاتڵەکەی پــەیــدا کــات، بــە دەستی خۆی بیکوژێ.

شەو دەرنگانێ تاهیر و مەحموود شوان و کوێخا شەریف لە بەر هەیوانەکــەی ماڵــی مەحموود شوان سەریان ناوە بە سەری یەکەوە، تاهیر هێور هێور رووداوەکانی نــاوخۆ و دەرەوەیان بۆ دەگێڕێتەوە:

ـ دنیا خەریکی ئاڵوگۆڕبوونە، دەبێ وەخۆکەوین، ئێران شڵەژاوە! خەڵک هەژیــون! ئەو بزووتنەوە، بزووتنەوەیەکی گەورەیە، ئاڵوگۆڕێکی سەیر بــەدی دێ، ئاغــا نامێنــێ، خەڵک دەبنە خاوەنی خۆیان! ژن و منداڵیان هی خۆیان دەبێ! بێگاری و دەودوو نادەن، دەبنە خاوەن ئاووزەوی، سەربەخۆ دەبن، خۆیان ئاغا و کوێخــای خۆیــان دەبــن، دەبــێ وەخۆکەوین، ئەوەی توانامان هەیە، دەبێ بە کاری بەرین، هەلی چاکە، دەبێ لە دەســتی نەدەین، ئەوەش بە تەنیا بە ئێمە ناکرێ، دەبێ خەڵکمان لە پشت بێ، بێ ئــەوان هیچمــان پێ ناکرێ، دەبێ هانیان دەین بێنە مەیدان، هەر ئەوەندە بجووڵێنەوە، وەک لافاو و بوومە لەرزە وان. هیچ هێزێ چەنەبەر و باشاریان ناکا و کۆشک و قەڵای ئاغاوات دادەماڵن. تا ئەو هەلە رەخساوە و دەوڵەت زەبوونە، وەخۆکەون، دەرفەتە، شا لە هەڵاتنە، شا هــەڵــێ، دەور دەگۆردرێ، موسەدیق دێتە سەرکار، ئەو پشتیوانی وەرزێرە، بە خەڵک راگەیێــنن، ئەو کەسانەی تێیان رادەبینن، ئەوانەی ســەربزێو و دڕوودارن، پێیــان بڵــێن، ئاگاداریــان کەن؛ ئاگادار بن، خۆیان دێنە مەیدان، هەر ئەوەندە بجووڵێنەوە، خاس و عام خۆ نــاگرن

و وەک لافاو هەڵدەستن، کاری ئێمەش ئەوەیە، خەڵک وەخەبەر بێنن، ئەوە کاری ئێوەیە، خۆشم زوو زوو سەرتان دەدەم، پێتان لێ نابڕم.
کوێخا بە تاڵووکە هەڵیدایە:
ـ من ناتوانم بمێنمەوە، خاڵە ئاگادارە، هەموو ڕۆژێ دەمکێشنە پاسگا، خەریکن دێڵم دەکەن، ئاشکرا بووم، داوای هاوکاریم لێدەکەن، کار لەوەیدا نەماوە بمێنمەوە، یان دەبێ لەگەڵ ئێوە بم، یان لەگەڵ ئەوان بم. چا بوو هاتییەوە. دەنا بە تەما بووم وەدووتان کەوم، مەڕومالاتەکەم هەرزان فرۆش کردووە و خانووم لە شارکڕیوە، ژن و منداڵ دەبەمە شار و لەگەڵتان ڕێدەکەوم، دەرتانم نەماوە.
تاهیر ماتە. پاشان گوتی:
ـ پێت لەسەرچاو، بەڵام مانەوەت بە کەڵکترە، ئەوەی تۆ دەتوانی لە نێو خەڵک بیکەی، لە دەرەوە ناتوانی، مانەوت باشترە، بریا من توانیبام.
ـ منیش ناتوانم، باوەڕ بکە ناتوانم.
تا شەو شەق بوو، لەو بارەوە دوان، تاهیر نەیتوانی کوێخا شەریف قایل کات بمێنێتەوە. لە ئاکامدا رایان هێنایە سەر ئەوەی شەوێ ماڵی کوێخا هەڵێنن و بیبەنە شار و لەگەڵیان ڕێکەوێ.
ئەو کارە کرا، کوێخا کەوتە تەکیان و بەرەو سنوور وەڕێکەوتن.
ئەو کەسانەی سەربزێو و دڕوودار بوون. مەحموود شوان، بە دزییەوە، یەکە یەکە دەچووە لایان و دەیدواندن.و بەرە بەرە شەوانە کۆ دەبوونەوە و راوێژیان دەکرد. هێندەی نەخایاند، کۆڕوکۆ بوونەوە پەرەی سەند و دێهاتەکانی دەوروبەری گرتە بەر. لە هەر دێیەک چەند پیاوێکی بوێر و نەترس، بە شێوەی نهێنی بوونە کەلا و گەورەی ئاوای و سوێندخۆری خەڵک، خەڵکیان سوێند دەدا تا سەر لەگەڵ بن.
ئەو بزووتنەوە وردە وردە بووە جەماوەری و پیر و لاو بوونە بەشدار. ئەحمەد فەڕاشیش یەکێک بوو لەوان، تەنانەت حەسەن مەیتەریشی دەهێنا و ئەوەی لە قەلا بیستبایان، دەیانگێڕاوە و خەڵکیان ئاگادار دەکرد. هەبوون کەسانێ ترسەنۆک و پاش کولۆش، لە ترسی پاشەڕۆژ شەوانە بە دزی خەڵکەوە بۆ جامە لۆسکێ دەچوونە قەلا وخۆیان دەخستە ماڵی ئاغا، ئەحمەد بۆ خەڵکی دەگێڕاوە و ئیتر لە نێو کۆڕوکۆبوونەوە ڕێیان نەدەدان.

هێزی خەڵک ڕۆژ بە ڕۆژ بە هێزتر و پتەوتر دەبوو، ئاغـاوات کـز و لاوازتـر. لـەو کات و سەردەمەدا ئاغاکان کۆڕێکی گەورەیان لە ماڵی هەمزەبەگ پێکهێنـا و تـەواوی ئاغاواتی ناوچە بەشدار بوون. هەموو رایان هێنایە سەر ئەوە کـە بـە خۆیـان و نۆکـەر و ئەوانەی وا شەوانە خۆ دەخەنە لایان و خۆیان بە رەعیەت و لایەنگری ئـەوان دەناسـێنن، چەکدار کەن و ئەوەی لامجوومی و سەربزێوی دەکا، لە دێ وەدەریان نـێن و شـڕەیان بخەنە دەرەوەی دێ و بەزەییان بە ماڵ و منداڵیاندا نـەیێ. ئەحمـەد فـەراش لـە پشـت دەرگاوە گوێ بیسی ئەو حەیس و بەیسە بووە. بە بیانووی ئاو لە سەماوەرکردنەوە هاتـە خوارێ وحەسەن مەیتەری تێگەیاند و ناردی بۆ نێو دێ و خەبەری بڵاوکردەوە.

مەحموود شوان وەک نوێنەرێکی تاهیر لە نێو خەڵکدا بوو، نوێنەری خەڵکەکەشە و هەموو چاویان لە زاری ئەوە و هەموو فەرمانێکی بەڕێوە دەچێ:

ـ خەڵکینە! ئەوەی لەگەڵ ئێمەیە، بە گەورە و بچووک، ژن و پیاو، ئەوەی دەستیدار دەگرێ، هەرچی هاتە بەردەست، چەکی گەرم و سارد، داس و شەنە، گۆپاڵ و کۆڵەوەژ، دەستی دەنێ و کوچە و کۆڵان و سەربان و گوێبان بگرن، ئەوەی لە قـەڵا هاتـە دەرێ، بەزەییتان پێیدا نەیە و داپپاچن. دوو کەسی نەترس هەر ئێستا بڕۆنە بـەر دەروازە، بڵـێن ئەو خەڵکە دەڵێن پێ لە پشکۆوە بنێن، قەڵەمی پێیان دەشکێنین. دەبێ هەر ئێسـتا، هـەر ئەمشەو ئەو کۆڕوکۆبوونەوە کۆوەکەن، ئەگینا، ئەوەی بە سەریان بێ، تاوانەکەی لە پێی خۆیانە، بلێن مەحموود شوان دەیگوت زوو بار و بنەیان وەپێچن، بەری قینی ئەو خەڵکە بە کەس ناگیرێ، زۆر داخ لە دڵن، هەر ئەمشەو قەڵا میوانی لێ نەمێنێ، وەنـەزانن هـەر تازواین، خەڵکی چەند دێ لێرەن، پێویست بێ، ئەوەندە دێنین قەڵا بگرن بە شانەوە.

دوو کوڕە جەحێڵە لە نێو حەشیمەتی مزگەوت هەستان و بە کـرژی وەدەرکـەوتن. ژن و پیاو، گەورە بچووک، ئەوەی دەستی داری گرتبا، بـە خـەنجـەر و قەمـە، داس و شەنە، گۆپاڵ و کۆڵەوەژ، تەور و تەشوێوە هاتنە مەیدان و چاویان لە زاری گەورەکانـە، بە حاڵ، هەر بە ئاستەم ئاماژەی هێرش بۆ قەڵا بکەن.

ئەودەمەی مام عەلی دەرکەوان راسپاردەی خەڵکی گەیاند، شەو لە نیوە لای دابوو.

بـە بیسـتنی ئـەو پەیامـە، دەسـتە دەسـتە سـوارە لـە دەروازەوە دەربـاز بـوون و هەمزەبەگیشیان لەگەڵ خۆیان برد. ئەودەم کە هەمزەبەگ سوار بوو، قەڵای بە رەسـووڵ

سپارد. ڕەسووڵ بەڵێنیدا تا خوێن لە دەمارەکانیدا بمێنێ، نەهێڵێ ڕەعیەت بێنە حەوشـەی قەڵا. ئەو کەینوبەینە هەر خۆبەخۆ لە نێوانی ئاغا و نۆکەر دا بوو، کەس بەوەی نەزانی.

ئەحمەد زانی قەڵا چۆڵە، هەلی بە دەرفەت زانی، نازداری تێگـەیانـد خۆسـازکا بـۆ ڕاکردن، خۆی هاتە دەرێ وڵات بە تاقی کاتەوە. چووە بەر دەرگا بچووکەکـەی چـۆم، شەوژەنی لابرد و سەرێکی کێشا، کەس نییە، بێ ئەوەی پشتی دەرگا بخاتـەوە، سـەبرێ پێوەی‌دا و بێ چرپە وەسەرکەوتەوە. چووە پشت دەرگای دیوەکەی نازدار.

نازدار هەستی خشپەی پێی ئەحمەدی کرد، گورج ڕاپەڕی و هاتە دەرێ. ئەحمەد لـە پێشەوە و ئەو بە دوویدا لە پلیکان هاتنە خوارێ، بە بن دیـوار و دیـواردا گەیشـتنە بـەر دەرکە و چوونە دەرێ. لە دەرەوەی حەوشەی قەڵا ماوەیەک ڕوانینە یەک، لـە تاریکـدا بزەی شادی ڕوخساریانی گرتبووە بەر، ئامێزیان بۆ یەک کردەوە و یەکیان گوشـی بـە خۆوە. وەک جووتێ پەلەوەرێ لە رکە هەڵاتوو بای باڵیان دا و ئامادەی فڕین بوون. لە نەکاو شریخەی بڕنوو بای باڵی نازداری شکاند و لە دوای ئەحمەدەوە ڕهێڵ بوو! ئەحمەد لە جێ وشک و تاسا!!

نازدار دەنگی دا:

ـ من پێکرام تۆ هەڵێ.

ڕەسووڵ لە سەربانەوە گوڕاندی:

ـ ڕاوەستە حیزباب، لە جێی خۆت نەبزووی.

نازدار لە ئەحمەد خوڕێ:

ـ هەڵێ ئەحمەد هەڵێ، تۆش دەکوژرێی، ڕەسووڵە، هەڵێ، لە من گەڕێ.

ئەحمەد وەخۆهاتەوە پڕی دایە نازدار و خستییە سەر شانی، بە بن دیواری حەسـاردا ئەحمەد پەنجەی نایە نێو پەنجەی و چاوی بڕییە پەنجەی پێکانی. سەر پێـی سـپی سـپی بوونەتەوە و سوورایی لێبڕاوە، بە پەلە پەلاماری دایە، سارد سارد وەک لە سـەهۆڵ گـیرا بێ، بانگی هەڵدا و خۆی وەسەرکێشا.

ژنان تێکڕا دەرپەڕینە دەرێ، کەس خۆی پێ نەگیرا. لە پشت دەرگاوە گوێیـان لـە دەنگی بە سۆزی ئەحمەدەوەیە کە بە کوڵ لە دەروونییەوە دەهاتە دەرێ:

نازدار و نازدار، نازداری بابی

کۆترە باریکەی باڵ بە خوێنابی

هەر خۆم زووم زانی تۆ بۆ من نابی
تۆ لە پەنجەرەوە و من لە دوودەری
بۆ تۆم پۆشابوو بەرگی نۆکەری
شەرتە لە دوای تۆ مەولا و مەولاکەم
هەڵگرم کەشکۆڵ روو لە سەحراکەم

لەو ماوەدا، نازدار بێژان و ئۆف، بزە لە سەر لێو گوێی راگرتبوو. ئەحمەد دای لە کۆڕەی گریان. نازدار لە سەرەخۆ، دوو دڵۆپ فرمێسک لە گۆشەی چاوەکانی رژانە خوارێ و لە سەر گۆنا هەڵپڕووکاوەکانی قەتیس بوون، بە دەنگێکی لەرزۆکەوە گوتی:

سەفەریم سەفەر دوو دڵ رەزاکە
دەم بنێ نێو دەمم، گەردنم ئازاکە

ئەحمەد بە هێمنی دەمی نایە نێو دەمی. لێوەکانی نازدار وردە وردە تەڕرایی لێبڕا و بوون بە سەهۆڵ. دەست و پێی ئەحمەد گرێکیان تێدا نەما، شل کەوت بە لادا.

ژنان بە خۆڕنین و گریانەوە هەواڵیان دا بە مزگەوت. یەکەم کەس کە گەیشتە سەر تەرمی نازدار و ئەحمەد، مەحموود شوان بوو، بەندی دەستی ئەحمەدی گرت، هاواری کرد:

ــ لە هۆش چووە، وەرن لەو خوێنەی دوورخەنەوە.

بە چوار دەستان، ئەحمەدیان لابرد و لە سەرجێ رایانکێشا. بریوبریو لە حەوشە ساز بوو. پوورەگوڵە بوو. هاتە سەر تەرمی نازداری بێناز کەوتوو، لە حەوسالان راستەوە ببوو. بێ قسە و باس چووە لای ئەحمەد و لە ژوور سەری دانیشت تا هاتەوە هۆش. ئەحمەد چاوی هەڵێنا و روانییە پوورەگوڵە، لە سەرەخۆ گوتی:

پوورێگیان! درەنگ هاتی؛ زۆر چاوڕوانت بوو.

پوورەگوڵە شووشەیەکی دەرهێنا و چێوپەمەی لە زارکی دەرکێشا، نای بە زاری ئەحمەدەوە، یەک دوو قومی خواردەوە دەمی کێشاوە. پوورەگوڵە دیسان بە زۆر نایەوە بە زاریەوە:

ــ بیخۆ، ئاوی میوەیە، با هێز بێتەوە بەرت و پیاوانە هەستە و لە بیری تۆڵەدا بە، بە گریان هیچ ناکرێ، گریان کردەوەی بێدەسەڵاتە، تۆ پیاوی، دەتوانی تۆڵەی بستێنی.

ئەحمەد دوو سێ قومی دیکەی لێدا. بــە ئــاو میــوە گرێــک کەوتــە دڵــی و قســەکانی پوورەگوڵە ورەی دایە و هەستایە سەر پێ.

لە تاو کەوتندا، قەبرکەن، قەبری نازداریان تەواو کرد. پوورەگوڵە تــەرمی نــازداری شۆرد و خەڵاتی بە باڵای بڕی، هەواڵی بە پیاواندا تەرمی سازە و بیبەن بۆ مزگەوت.

بەر لە هاتنی پیاوان، عەدلە خانم، حەسەن مەیتەری نارد ئیزن بدەن دوا چاوپێکــەوتن لەگەڵ نازدار بکات، مەحموود شوان زۆر بە ڕێزەوە ئیزنی دایە. ڕووی لە جەماوەر کرد:

ــ کەس هەقی نییە بێ حورمەتی بەو ئافرەتە بکات، بە ژنان بڵێن زۆر بە حورمەت بن لەگەڵی. دوو سێ کەسیش بڕۆن ئەحمەد فەڕاش بێننە مزگەوت، با لەوێ نەبێ.

عەدلە خانم لە دەرگای حەوشە، بە نێو کۆڕی پیاواندا خۆی کرد بە حەوشــەدا. ژنــان چوون بە پیرییەوە. لە ناوەڕاستی حەوشەدا چارشێوی فڕێدا و بانگی هەڵدا و خۆی وەسەر تەرمی نازداری بێنازدا کێشا. گریا، گریا، بوو بە حەوجۆش. شــیوەنێکــی گێــڕا دایــک مەگەر بۆ ڕۆڵەی گێڕابێ. ژنان وێڕای ئەو، تێکڕا دەگــرین و کــەس نایپــەرژێتــە ســەر کەس.

پوورەگوڵە وەخۆکەوت، چووە سەر تەرم، عەدلە خانم لە بەری هەســتا. پوورەگوڵــە دەستی دایە قۆڵی و لە تەرمەکەی دوورخستەوە، بە خوێنــدنی فاتیحایــەک ژنــانی بــێ دەنگ کرد. پیاوان دارە تەرمیان هێنا و تەرمیان لە سەر دانا و بردیانــە مزگــەوت. مــەلا نوێژی مردووی لە سەر خوێند. لە قاوەڵتووندا نازداریان بە خاک سپارد.

چەند ڕۆژ لە کوشتنی نازدار تێپەڕیــوە. مــەحموود شــوان بیســتوویەتەوە، ئەحمــەد دەیهەوێ خۆ بکا بە ماڵی ڕەسووڵی نۆکــەر دا بــە تۆڵــەی نــازدار، ژن و منداڵــەکــانی بکوژێ. لە بەر ئەوە چاوی لێ خافڵ ناکا و شەو و ڕۆژ لەگەڵ خۆی دەیگێڕێ. تەنانەت بشچێتەوە بۆ کانییە کوێرە، ئەحمەد لەگەڵ خۆی دەباتەوە. یەکەم جار کە چــووە ماڵــی مەحموود شوان، ئەحمەد چاوی بە کابان کەوت، لێوی خۆی گەست:

ــ ئەوە کچە باڵا بەرزەکەیە وا لە حەوشەی قــەڵا دەهاتــە دەســتمەوە! یــانی کچــی خاڵەیە؟!!

٢٩

ساڵه وەختێکه حەمه له شاری سلێمانی نیشتەجێیە و له چایخانەکەی بله ئێرانی گیرساوەتەوە. سەرودڵخۆش، به کارەوه جەنجاڵه و هەست به غەریبی ناکات.

له هەوەڵەوه زۆر وەڕەزی دەکرد، به تایبەت دڵتەنگی کەویٚ و پوورەگوڵه و عەبه بوو. وەک نامۆ، شەوانه خەوی لیٚ نەدەکەوت، ئێواران دڵی قوفڵ دەبوو، وەک ئەوەی شەوه دڵی ڕێک بگوشیٚ، زەرد زەرد هەڵدەگەڕا حەجمینی لیٚ دەبڕا و چی پیٚ نەدەخورا، ڕۆژ به ڕۆژ لاواز دەبوو. دایمه له بیری گەڕانەوەدا بوو، بەڵام که چاکه و پیاوەتی بله ئێرانی وەبیر دەهاتەوه پەشیمان دەبۆوە.

ئێستا هەوای گەڕانەوەی له سەردا نەماوە، ورده ورده، هەموو شتێکی له بیر بردۆتەوه و سای خستوون.

لەودەمەوه پێڵاوی غەریبی لەویٚ کردۆتەوە، بله ئێرانی وەک باپێکی دڵسۆز ئاگای لێیەتی، ئەویش وەک بابی خۆی ڕێز و حورمەتی دەگریٚ و دڵسۆزانه کار دەکا. حەمه ڕۆژ به ڕۆژ ڕەسم و یاسای دەوروبەری فێر دەبیٚ و دابونەریتی شاری ڕەچاو دەکات. نه وەک هەر خوووخدەی گۆڕاوە، شێوه و قەلافەتیشی وەک جاران نەماوە.

جاران داڵبون بوو، هێندیٚ درێژ له چاوی دەدا. سەوزەیەکی ڕەشتاڵه بوو، ئێستا سەوزەی گەنم ڕەنگه، قەلافەتی قەوی قۆڵتر له جارانه و لەگەڵ بالای له یەک دەکاڵێنەوە، له جاران کورتەبالاتر دێته بەرچاو.

به سایەی ڕاپەرینەکەی عەبدولکەریم قاسمەوه چەک ئاشکرا بەدەستی خەڵکەوەیە و چایخانه ژاوەی دیٚ له حەشیمەت. له بەر سمڕسمڕی چەک فرۆش وکڕیار کەس ئاگای له کەس نییە.

بلە ئێرانی لە پشتی مێزەکەی دانیشتووە. کەریمی چاپەز چا دەگێڕێ. کوڕە مێرمنداڵەکە خەریکی قلیاناوی ساز کردنە. حەمە بە سەتڵە شەکرەوە دەگەڕێ و جێ شەکرەکان پڕ دەکاتەوە. لە نەکاو سەتڵە شەکری فڕێدا و پڕ بە زاری هاواری کرد:

ـ کاک تاهیر! کاک تاهیر! بەدەم هاوارەوە دەرپەڕی.

بلە ئێرانی بە سەرسوورمانەوە وەدووی کەوت. دانیشتووانی چایخانە بەرەو پەنجەرە وەرسووڕان، هێندێکیان چوونە دەرێ.

بەدەنگی حەمە، تاهیر و دوو هاوڕێکەی ئاوڕیان داوە. تاهیر، پەشۆکا و هاواری کرد:

ـ کوڕە خۆ ئەوە حەمەیە! حەمەگیان، ئەوە لە کوێی ماڵتە خۆ دنیات لێ گەڕام.

تاهیر بە کرژی گەڕاوە، هاوڕێکانی پێ‌پێ بە دوویدا. تاهیر و حەمە تامەزرۆ، یەکیان لە ئامێز گرت. بلە ئێرانی نزیک بۆتەوە، ئەوەندە نزیک کە هەموو وتەکانیان حاڵی دەبێ، پاش چەند جار یەک هەڵمژین، تاهیر گوتی:

ـ شوێن نەماوە دوو جار و سێ جار سەری لێ نەدەم، هەر ئەو شەوەی رۆیشتبووی، چومە کانییەکوێرە، مەحموود شوان گوتی دوێشەو لێرە بوو، دواشەو چوومە دێ کۆن، عەبە گوتی رۆییوە. چوومە کانی توو، دەجار چوومە هەزار ئەشکەوت، ئەشکەوت نەماوە سەری پێدا نەکەم.

ـ پوورەگوڵە چی؟

ـ پوورەگوڵەی چی بێ؟ هەر مەپرسە چ دەکا! رێی لە رێبوار بڕیوە، ئەوەی بیناسێ و نەیناسێ، هەواڵی تۆی لێ دەپرسێ.

ـ هەواڵی دیکە چی؟

ـ دەزانم لە چی دەپرسی، ئەوەی تۆ لێی دەپرسی، ساخ و سەلامەت، لە ماڵی بابیەتی و چاوەڕوانیگەڕانەوەی تۆیە، تۆ ئەوەت دەوێ، نییە؟

حەمە سوور هەڵگەڕا، بۆ ئەوەی باسەکە بگۆڕێ، رووی کردە هاوڕێکانی تاهیر: ـ ئەو برادەرانە کێن؟

ـ ئەمەیان سارۆیە و ئەوەشیان مینەیە.

حەمە یەکەیەکە ماچی کردن. قۆڵی تاهیری گرت، رووی لە سارۆ و مینە، گوتی:

ـ من لەو چایخانە کار دەکەم، لەودەمەوە لەوێم؛ خاوەنەکەی لە باب چاکترە بۆ من، فەرموون، لەوێ تێر قسە دەکەین.

لەودەمەوە بلە ئێرانی گوێ بیس بووە. بیرەوەری بیست و دوو ساڵ لەمەو بەری زیندوو بوونەتەوە، لە دەروونەوە سێ و دوویەتی:

ــ کانییە کوێرە! دێ کۆن! کانی توو! هەزار ئەشکەوت! ئەوانە دەڵێن چی؟! دەستی نایە سەر شانی حەمە، حەمە ئاوڕی داوە:

ــ کاک تاهیر! ئەوە خاڵە برایمە، لای ئەو کار دەکەم.

بلە ئێرانی قسەکەی بە حەمە بڕییەوە:

ــ ئەی بۆ دەتگوت خەڵکی چۆمی مەجیدخانم کوڕی باش؟!

بە پەلە رووی لە تاهیر کرد:

ــ ئەو شوێنانەی باست کردن، مڵکی هەمزەبەگن؟

ــ بەڵێ، بەڵەدی؟

بلە، جوابی تاهیری نەداوە، زەق زەق چاوی بڕییە حەمە. چاوەکانی وردە وردە زەلین و بوون بە گۆمیلکە. لێوەکانی لە سەر یەک کەوتنە لەرین. وەک ئەوەی بیهەوێ بدوێ و لەرەی لێو ماوڵی نەدا.

حەمە لەو سەرنج و تێڕامانەی بلە دوودڵە! تاوێ دەڕوانێتە بلە و تاوێ تەماشای تاهیر دەکا، پاشان چاوی بڕییە بەر پێی خۆی و سەری شەرمەزاری بەردایەوە.

تاهیر، تێبینانە رازی دەروونی بلە لە چاوەکانیدا دەخوێنێتەوە، لە پڕ، وا کە بلە بپەشۆکێ، پرسیارەکەی لێ دووپات کردەوە:

ــ خاڵە! جوابی منت نەداوە؟ گوتم ئەو مەڵبەندە بەڵەدی؟

بلە بە پەشۆکاوییەوە گوتی:

ــ ئەرێ بەڵەدم، چاک بەڵەدم.

ــ کێ دەناسی؟

ــ هەر کەس بڵێی.

ــ ماڵی حاجی برایم دەناسی؟ کوڕەکەی ناوی مەحموودە!

ــ کام حاجی برایم؟ بلە جەواڵ؟

حەمە لە جێ ڕاپەڕی.

تاهیر بە ئاماژەی چاو دایمرکاندەوە. زوو جوابی بلەی داوە:

ــ دەم خۆش، ئەرێ ئەرێ خۆیەتی.

باوەشی کرد بە حەمەدا، بە دڵپڕی و بزەوە گوتی:
ـ حەمەگیان چاو و دڵت روون، ئەوە بابتە، بابت، خۆیەتی، خۆیەتی، خاڵە مەحموودە، خاڵە مەحموود! ئەوە کوڕی خۆتە! حەمە کوڕی تۆیە، کوڕی سەلمەی خێزانتە.

باب و کوری یەکتر نەدیو ماوەیەک روانینە یەک.

تاساو و عەبەساو، گێژ گێژ دەڕواننە یەک!! دەم تاقی چرایە و چاو پۆڕگ، بێ تەکانن. مەحموود بیر لەودەمە دەکاتەوە کە هێشتا حەمە لە دایک نەببوو، سەلمەی خێزانی و تافی لاوییانی هاتەوە یاد و شێوەی هاتەوە بەر چاو، تەز و مچوڕک وەک هەورە برووسکە بە لەشیدا تێپەڕی، شەرمەزار و لە خۆی بێزار سەری بەرداوە و چاوی لە حەمە خافڵاند.

حەمە بیر لە سەردەمی منداڵی خۆی و چاوەڕوانی دایکی دەکاتەوە، ئەو وڕێنانە کە دایکی لە کاتی سەرەمەرگ دەیڕەواند، هاتە مێشکی:
ـ هاتییەوە مەحموود؟! تەماشای کە! هەر لە خۆت دەچێ، چاووبرۆی کوتومت خۆت. حەمە رووی گرژ بوو وەک ژێ وێک هاتەوە وەک رق هەستاوان لە بەر پێی مۆڕ بۆوە. راکردن و ناچار بوونی خۆی وەبیر هاتەوە.

لە پڕ بانگی هەڵدا و باوەشی بە بابیدا کرد. باب و کوڕ بە دەنگێکی بەرز، لە ئامێزی یەکدا دەگرین، تاهیریش وێرای ئەوان.

دانیشتووانی چایخانە بە چاپەزەوە هاتوونە دەرێ، دوکاندار و رێبواری بازار و شەقام دەورەیان داون، باب و کوڕ دەگرین و ئەوان پێدەکەنن، چەپڵەڕێزان و هەرایە،
ـ چاو و دڵتان رۆشن، پێرۆز بێ پیرۆز.

حەشیمەت هەر دێ و زۆر دەبن. تاهیر وەخۆهاتەوە، گورجێ قۆڵی گرتن و بردنییە ژوورێ و حەشیمەت بە دوویاندا خێزەرەیان کردە ژوورێ. دەستە دەستە دۆست و ناسیاو دێن و پیرۆزباییان لێ دەکەن. باب چاو لە کوڕ ناترووکێنێ، کوڕ تاوێ چاو لە بابی دەکا و ماوەیەک دەڕوانێتە وێنەکەی قەد دیوارەکە و جار جارێ بە بزەوە دەڕوانێتە تاهیر، دەیهەوێ بڵێ بابی من ئەو وێنەیە بووە. تاهیر لێی حاڵییە، بە تەکانی سەر بۆی دەسەڵمێنێ.

بلە ئێرانی بە لای تاهیر و دوو هاوڕێکەیەوە ناوی مەحموودە، بە لای خەڵکی سلێمانییەوە بلەیە، تاهیر هەستا گوتی:

خاڵە مەحموود! ئیزن بدە ئێمە بڕۆین، رفێقمان لەگەڵە، چاوەڕێمانن.

ـ حەیە حەی!! دەڕۆن؟! بە خوا تا لە سلێمانی بن، میوانی منن، بنێرە ئەوانیش بێن.

رووی وەرسووڕاند، چاوی لە نێو حەشامەتەکەدا گێڕا، کەریمی چایچی وەبەر چاوی کەوت:

ـ کەریم! هۆی کەریم! گورج پا هەڵخە و هەواڵ بە نەجیبە بدە، ئەوەی دەزانی و بیستووتە، بۆی بگێڕەوە، بڵێ دێنەوە بۆ ماڵێ، لە سەر رێ، لادە دوکانی عەزیزی قەساب، چی گۆشتی بوو لەگەڵ خۆت بیبەوە، زووکە راکە، ها بابم.

ئەو دەم کەریم گەیشتە ماڵێ، نەجیبە پڕ بە تەشتێ قاب و کەوچکی بە دەستەوە بوو و لە پلیکانەکان دەهاتە خوارێ. بە بیستنی ئەو هەواڵە، نەجیبە تەشتەکەی لە دەست بەر بۆوە، تاسا و پەشۆکا، ئەو پەشۆکانەی نەجیبە، کەریمی دووشک کرد، لە دڵەوە لە خۆی پرسی:

ـ بڵێی لە خۆشییا بێ؟ یان....؟

ئەو کاتە هاتنەوە، کەریمیشی لەگەڵ بوو. نەجیبە دەستی ئاوات و ئارەزووی بە دەستەوە بوو تەمادار وێستا بوو. هەر لە دوورەوە، وەک ئەو حەمە لە داوێنی خۆی بەربووبێتەوە، بە پیرییەوە هات و لە ئامێزی گرت، نەک هەر ئەو، تاهیر و و هاوڕێکانیشی یەکە یەکە ماچ کردن. زوو زوو بە ئاوات و ئارەزووی دەگوت:

ـ ئەوە برا گەورەکەتانە، بڕۆن دەستی ماچ کەن، بڕۆن دەستی کاکتان ماچکەن. هەموو ئەسرینی شادی لە چاویان گەڕاوە، بە چاو دەگرین، بە زار پێدەکەنن. ئاوات و ئارەزوو خۆیان لە باوەشی حەمە هاویشت. نەجیبە ئەسپەندەری ئاوردا و لە دەوری گێڕان.

ئەودەم کە هێشتا لە چایخانە وەدەرنەکەوتبوون، تاهیر، سارۆی ناردبوو لە دووی هاوڕێکانی دیکەیان. کە هاتنە چایخانە، ئەوان رۆیبوونەوە، بەڵام بە شاگردەکەیان سپارد بوو کە هاتنەوە رێنوێنییان بکا بێنەوە ماڵێ.

هێشتا تاهیر و ئەوان لە حەوشە بوون، شاگردەکە دەرگای حەوشەی کردەوە و بانگی کرد:

ـ خاڵە برایم! میوانەکانم هێنا.

مەحموود ئێرانی گورگە لۆق بە پیریانەوە چوو:

ـ فەرموون فەرموون.

یەکەیەکە هاتنە ژووریَ و ماچی کردن. یەکیان توند توند باوشی پێدا کرد و زوو زوو دەستی کرد بە ماچ کردن.

ـ کاک مەحموود! من ناناسی؟ من شەریفی رەحمانی خانێم، خەڵکی کانییە کوێرەم. ئەو دەم تۆ هەڵاتی، من تازە خەتم دابوو.

دەستی بەرەوکاوە راهێڵا:

ـ ئەوەش کوڕی مەحموودی نادرە، ناوی کاوەیە.

بە گوڕە و هەرای کوێخاوە، حەمە ئاوڕی داوە، دەستی لە ئەستۆی ئاوات و ئارەزوودا شل بۆوە! هەستایە سەر پیَ:

ـ کاک تاهیر! ئەوە لێرە چ دەکا! گورگت لە کۆزی خۆت هاویشتووە!

تاهیر چووە پێشیَ، دەستی خستە سەر شانی حەمە و بە پێکەنینەوە، سەبریَ گوتی:

ـ چۆن چ دەکا؟! ئێمە چ دەکەین، ئەویش ئەوە دەکا.

ـ سەیرە! چۆن باوەڕ بەوە دەکەی؟ ئەوە من دەیناسم، گورگە و لە پێستی مەڕدایە، باشە! زۆر باشە، تا ئێستا قوڵە چۆماخ و کوتەک بە دەستی ئەو ناوەقە بوو، ئێستا هەق ئەستێنی خەڵکە!! بە خودا شێرم بۆ بە گویَ بگریَ، دڵم لەوە ئاو ناخواتەوە، تۆش کەیفی خۆتە.

تاهیر نێو چاوانی وێکهێناوە، بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ بۆ بیری خراپ دەکەیەوە؟ تۆ دەیبوغزێنی دەنا ئەو وا نییە، ئەگەر وابوو با دەستی لە ماڵ و منداڵ هەڵنەدەگرت و کێواوکێومان لەگەڵ بکات، خۆ بە زۆر نەمانهێناوە.

ئەوەش هیچ، مەگەر ئێمە نامانەویَ خراپ چاک بکەین؟ گریمان ئەو خراپ بووە، ئەوە نییە دەیهەویَ باش بیَ؟ ئەوانە لە مێشکت دەرکە، کوێخا زۆر چاکە، ئەوە بەرەو تۆ هات، رووت خۆش بیَ.

کوێخا بە باوەشی ئاواڵەوە بەرەو حەمە هات. تاهیر لە پشتەوە لە حەمەی گوتا و هانیدا، حەمە دوو سیَ هەنگاو چووە پێشیَ و یەکیان لە ئامێز گرت. ئەوانی دیکەش، یەکە یەکە حەمەیان ماچ کرد و خۆیان پیَ ناساند:

من مینەم. سارۆم. نامیقم. رەشۆم. قادرم. کاوە دواکەسیان بوو. حەمە تا ئێستا کــاوەی نەدیبوو، هەر لە دوورەوە ناوی بیســتبوو، گــەرموگوڕ لەگەڵــیدوا و تیــر تێرتێیــڕوانی، چاوەکانی هەر لە کابانی خوشکی دەچوو.

ئەو رۆژە تا شەو داهات، شەوێ تا شەو شەق بوو، باب و کوڕ چیرۆکــی رابــردووی خۆیان گێڕاوە. ئەودەمەی حەمە باسی چۆنییەتی مەرگی دایکی دەکرد، بابی خــوڕ خــوڕ فرمێسکی دەباراند وەختی نووستن، تاهیر و حەمە چوونە دیوێک. ئەوەی کــە لــە پــاش هەلاتنی حەمە روویداوە و تاهیر لە پوورەگوڵە و ئەم و ئەوی بیستووە، بــە وردی بــۆی گێڕاوە. حەمە جارێ گریا و جارێ پێکەنی. بەوەی کــە کــەوێ بــە کچییــەتی تــەلاق دراوە، پێکەنی. بۆ کوشتنی عەبە زۆر گریا، هەموو بە سەرهاتەکەی عەبــەی بــۆ تــاهیر گێڕاوە، سوێندی خوارد قاتڵی عەبە بدۆزێتەوە، بە دەستی خۆی تۆڵەی بستێنێ.

سێ شەو و سێ رۆژ تاهیر و حەمە لە ماڵ وەدەرنەکەوتن. رایان هێنایــە ســەر ئــەوە تاهیر لەگەڵ بابی بدوێ و کارەساتی پێڕاگەیێنــێ. شــەوی چــوارم، تــاهیر، مــەحمود ئێرانی بردە دیوێک، ئەوەی سەبارەت بە حەمە و کەوێ دەیزانی، بە وردی بــۆی بــاس کرد. پاش هێندێ بیرکردنەوە، مەحموود گوتی:

ـ حەمە ئیتر هەتیو نییە، ناهێڵم بە چاوی سووک تەماشای کەن. ئەو چەشنە تــۆ بــاس دەکەی، خۆم دەتوانم بیمەوە ئەو دیو، خۆم دێم و خوازبێنی بۆ دەکەم، ئەوەی لە توانامــا بێ، دەیکەم، بەیانی مۆڵەتم بدەن، دووسبەی وەڕێ دەکەوین.

شار و دێ، کێو و رێ لە ژێر دەسەلات و سایەی هێمنایەتیدایە. نە دەوڵەت و ئەمنییە لە گۆڕێدایە، نە ئاغا و نۆکەر و رێگرەکانیان. بێ تــرس و خــۆف نــۆ پیــادە و هێســتر سوارێ، هەشتیان چەکدارن، هێور هێور سنووریان بڕی. سێ رۆژە، بــە رۆژ رێ دەبــڕن، شەوێ لە هەر لایێک رۆژئاوا بێ، لا دەدەنــە دێیــەک وچــان دەگــرن و خەڵــک کــۆ دەکەنەوە و قسەیان بۆ دەکەن و لە رووداوی تازە ئاگاداریان دەکەن.

مەحموودی حاجی برایم تا لە زێدەکەی نزیکتر دەبێتەوە، زیاتر رابــردووی دێتــەوە بیر. دیمەنی کەژ وکێو، چۆم و رووبار، مووچە و مەزرا، شێوەی ژن و پیــاو، گــەورە و بچووکی خەڵکی دێی دێتەوە زەین. لە دەروونەوە وڕێنە دەکا:

ـ بیست و دوو ساڵە! کێ وەک خۆی ماوە؟ کەسانێ پیر بوون ئێستا حەوت کفنیان رزاندووە. هاوتەمەنی من پیر بوون و وەک من شــێوەیان گــۆڕاوە، هــەر نایانناســمــەوە.

ئەوانەی منداڵ بوون، کوڕ خاوەنی ژن و ماڵە، کچ لە ماڵە مێردە. زۆریش دوای مـن لـە دایک بوون، من هەر نازانم کێن و ناویان چییە!! بڵێی کێ بناسمەوە؟ کێ بمناسـێتەوە؟ ئەی کێو و کەژ؟ مووچە ومەزرا؟ چۆمەکەی بەر دێ چی؟ بڵێی وەک خۆیان مابن؟ دار بییەکەی سەرکانی چی؟ ئەو دەم تازە یەختە کرابوو، پژ و باڵ و چرۆکانی نەرم و شلک بە دەم باوە سەمایان دەکرد، لە گەرمای نیوەڕۆدا وەک چەتر دەچووینە ژێـری، ڕەنگـە ئێستا پیر و کولۆر بووبێ و منداڵان لە چاو شارۆکێدا خۆ لە کولۆرەکەیدا وەشارنەوە.

بزەیەکی هاتێ، دیسانەوە جوابی خۆی داوە:

ـ ئەوانە هیچ نین، چی وەک خۆی دەمێنێ؟ ئەوانە بە جێی خۆی، بڵێی سـەبارەت بـە خۆم چۆن بیر بکەنەوە؟ ڕەنگە خەڵک زانیبێتیان لەبەرچی هەڵاتووم، بڵێی بە بـێ‌تـاوانم بزانن، یان بە شەرواڵ‌پیس؟ خۆ خودا دەزانێ لەو دەمەوە هەمـزەبـەگ ئـەو ئـافرەتـەی هێناوە، چاوم بە چاوی نەکەوتووە، وەی خودام کرد بە گژتدا هەمزەبەگ، جا ئـەو بـۆ؟ فەیزە، فەیزەی گۆڕبەگۆڕ.

لە نەکاو، تاهیر پێشی هێسترەکەی گرت:

ـ گەیشتین، لەو تەپە وەسەرکەوین، کانی تووە؛ کەسـێ نـەنێرین هـەواڵ بـدا؟ بـا سەربەخۆ نەچینە نێو دێ.

مەحموود بە چەشنێ نوقمی خەیاڵ بوو، وەی نەدەزانی سـواری هێسـترە و هـەشـت چەکدار و حەمەی کوڕی لەگەڵە. شپڕێو پەشۆکاو گوتی:

ـ ها؟! گەیشتین؟! باشە باشە، وا بکە.

تاهیر بانگی کرد:

ـ کاوە! دادەی پێ هەڵخە و لە پێشەوە خۆ بگەیێنە نێو دێ بە پوورەگوڵە بڵێ حەمـە هاتەوە و بابیشی لەگەڵە، دە هەڵێ دەی.

کاوە، گورجێ وەپێشکەوت، کرژ لە گرد ئاوا بوو. تا ئەوان لـە لێـژ وەسـەرکەوتن، کاوە گەیشتە نێو دێ. ئەوان گەیینە دەوری دێ، بریو بریو بەرز بۆوە.

ـ وەدەرکەون! خەڵکینە! وەدەکەون! حەمە هاتەوە!! بابیشـی لەگەڵـە!! مـەحموود!! مەحموود! مەحموودی حاجی بـرایم! بلـە جـەواڵ هاتـەوە!! وەدەرکـەون، وەرن وەرن. دەنگی پوورەگوڵە دەگاتە گوێی تاهیر و حەمە، هەر دوو دەڕواننە یەک و پێـدەکـەنن. حەمە تەماشای بابی کرد، بە بزەوە گوتی:

ـ دەزانی دەنگی کێیە؟
ـ نەوەڵڵا، پێم وا نییە کەس بناسمەوە.
ـ دەنگی پوورەگوڵەیە، گوڵەی مام کەریم، تەماشاکە! تۆ چاوکە! ئەو عالەمەی وەدووی خۆی داوە! تەواو خەڵکی دێ وەدوویکەوتوون! کێ دەوێرێ وەدووی نەکەوێ؟! تەماشای کە! دەڵێی شەماڵە!
پوورە گوڵە لە پێش خەڵکەکەوە گەیشتێ. حەمە بەرەو پیری هەڵات و خۆی لە باوەشی خست، تاهیر بە دووی حەمەدا. مەحموود خۆی لە هێستر هاویشتە خوارێ. پوورەگوڵە یەکەیەکەماچی کردن و خەڵک بە جەماوەری هوورژمیان هێنا و باب و کوڕ لە نێو حەشیمەتا ونبوون.
تاهیر، مینەی بانگ کرد:
ـ بەو کوڕانە بڵێ جۆێبنەوە، دوور لە خەڵک بڕۆن و ئاگاداری دەوروبەر بن، دۆست و دوژمن تێکەڵە، کەس لە کەسە.
چەکدار جوێبوونەوە، دوور لە خەڵک، شانبەشانیان دەڕۆن.
سرتە و چپە کەوتە نێو خەڵک! قوشقی و کوڕەگوێ، چاویان بڕییە چەکدار!! بە دزییەوە لە یەک دەگوتن:
ـ ئەوانە کێن؟! پوورەگوڵە دەیانناسێ!! ئەوە نییە دەستی یەکیان گرتووە، دەبێ ئەوە گەورەیان بێ، ڕەنگە. ئەو لە کوێوە ئەوانە دەناسێ؟ کێ؟ پوورەگوڵە؟! جا کێ ناناسێ؟! بە ناو دەیانناسێ،یەکە یەکە ماچی کردن! ئەوەی لە گەڵیەتی ناوی تاهیرە، خۆم گوێم لێبوو ناوی برد، ڕەنگە هەر ئەو کەسە بێ هەمزەبەگ دەیگوت چەتەیەک بە برینداری ونبووە! ئەرێ ئەرێ خۆیەتی، ئەوە ئەو دەم پوورەگوڵە شاردوویەتەوە و دەرمانی کردووە، لەودەمەوە دەیناسێ، ئەو ژنە زۆر سەیرە! سڕی وەک سڕی هەنگە! کەس لە سڕی ناگا!! بڵێی کێ بن؟ هەر کەس بن، هەر بێوەی بن و ئازاریان بۆ ئێمە نەبێ، بەڕێی خۆیان.
پوورەگوڵە گوێی داونێ و لە چپەیان حاڵییە، لە تاهیری کوتا:
ـ گوێت لێیە؟! باسی تۆ دەکەن! وات دەناسن، من وات ناناسم!! لەوانەیە بزانن کوڕی کێی!! چاو! تۆ چاویان لێکە! تەماشا چۆن گوێییان قوت کردۆتەوە! دەڵێی کەری جووتیارن و گورگیان دیوە!! ئەوە ناتانناسن، نازانن لایەنی ئەوانن، بە حاڵ، هەر بە حاڵ

سووسه بکەن ئێوە کێن و دەڵێن چی، ریش دێننە پێشێ و هەژدە هەژدە قسە وەبەرکەس ناخەن. باوەریان پێ مەکە، قسەیان تا چەنەیان بڕ ناکا، گوێ بە هەیت و هووتیان مەدە، چاو لە ئێستا مەکە، ئێستا ترسی ئاغا و ئەمنییەیان نییە، بە ئاستەم، هەر بە ئاستەم بزانن ئەوان لە سەرێن، سەدی وەک تۆ بە پووڵێ، تۆ نایانناسی، من دەزانم ئەوانە چن، ئەوانە رێوین رێوی، هەر کوێ پێ دانەدا خۆی لێ نادەن، کورتوکرمانجی، هەر کەس کەر بێ، ئەوان کورتانن، ئەوانە بۆ ئەوە نابن وەک ئێوە خۆیان بۆ بدەن بە کوشت، حەیف و خەسار.

ـ دەڵێی چی پوورێگیان؟ هەر ئەو خەڵکەمان هەیە، دەبێ لە سەرەخۆ بین و سەبرمان هەبێ، چاک دەبن، وردە وردە و هەنگاو هەنگاو.

وردە وردە و هەنگاو هەنگاو بە جەماوەری چوونە نێو دێ و گەیینە دەرکیماڵی کوێخا کەریم.

ئەودەمەی پوورەگوڵە جاڕیدا، مینا خۆی گەیاندە کەوێ و بە جووت چوونە سەربان، کەوێ بێ ئوقرەیە، ئەم پێ و ئەو پێیەتی، دڵی بە تەکان لێدەدا و پەنجە هەڵدەگوڵۆفێ. لەرز و نۆبەتێ دایگرتووە و چەقوچۆ هەڵیدەچۆقێنێ و ددانی بۆ لە سەر یەک بەند نابێ. بە چاو دەگری، بە زار پێدەکەنی. سەرکولمی سوور سوور هەڵگەڕاون، چاوی پڕ بوون لە ئاو و شەپۆل دەدەن و لە کەلاون، کەلاویان کرد، ریز ریز فرمێسک وەک دەنکە مرواری بە سەر رومەتیدا خولۆر بوونەوە و ئاوێتەی بزەی بوون. مینا بە سەر سووڕمانەوە تێی روانی:

ـ کەوێ! ئەیەڕۆ!! ئەوە دەگریت؟! وەختی گریانە کچەتیو؟!

ـ چ بکەم؟ بە خۆم نییە خاڵۆژنگیان، وەختە لە خۆشیان بفڕم کە بیر لە خۆم دەکەمەوە، پێم خۆشە ئەرز قوتمدا، خۆم بە شەرمەزار دەزانم، شەرمەزاریم مینا گیان، دەترسێم، زۆر دەترسێم لێم زیز بوو بێ.

ـ بۆ دەبێ زیز بێ؟ خۆ بە دڵخوازی خۆت ئەو کارەت نەکردووە، بە زۆر مارەیانکردی، خۆی ئەوە دەزانێ؛ وا نییە، درۆ دەکەی، لە خۆشییان لەرزت لێ هاتووە، بە کێ دەڵێی؟ لە تازە راوچی وایە کۆنە راوچی کوێرە، بە شێتم دەزانی؟

مینا، دەستی هەڵێنا چەپۆک بدا بە سەر کەوێدا، لە حەوا پەنجەی وشک وێستا:

ـ ئەوەتا!! ئەوەتا!! ئەوە حەمە! هاها لەگەڵ خاڵتە.

حەشیمەت وەدەرکەوتن، کەویّ و مینا خۆیان دایە پەنای زیادە دیواری سەربان، وا کە هەموو کەس نەیانبینیّ.

مام حەسەن و مەحموودی حاجی شانبەشان لە پێشەوەن. ئەحمەدی مام حەسەن دەستی بە دەستی حەمەوەیە و خەڵک بە دوویانەوەن. لە بەرماڵی کوێخا کەریم، حەمە گۆشەی چاوی دایە درەک و بان، لە نەکاو، وەک ئەوەی هەورە برووسکەی وێ کەویّ، تەز و مچوڕکە بە لەشیدا هات و لە ناخەوە دڵی دەلەرزی! زوو وەخۆهاتەوە و بە سیلەی چاو روانییە ئەحمەد. بەر لەوەی حەمە چاوی لێ کا، ئەحمەد رووی وەرسووڕاندبوو، ئەنەهۆو هیچ نازانیّ، دیسان چاو بوو بە ئەسپی سەرکێش بەرەو سەربان و کەویّ هەڵیگرتەوە، لە دڵەوە دواندی:

ـ کەوێگیان! تووڕە و زیزی؟ مەتۆریّ، تۆ خودا لێم زیز مەبە، بە خودا بێ‌تاوانم، دەزانم، لەوە تووڕەی بە جێم هێشتی، شەرمەزارم، تۆ چاوە جوانەکانت لێم مەتۆریّ، من هەر شوانەکەی جارانم.

لە پڕ بریو بریو کەوتە نێو خەڵک، هەر یەک لە لایەکەوە دەیانگوت میوانی منن. پوورەگوڵە دەستی تاهیری بەردا و پەڕییە نێو پیاوان.

ـ کەس قڕە نەکات! میوانی منن.

مام حەسەن لە سەرە خۆ گوتی:

ـ پوورێگیان! ماڵی ئێمەش هەر هی تۆیە، ئەو عالەمە لەویّ جێیان نابێتەوە.

ـ کامە عالەم؟! ئەوان دە کەسن، عالەم دەچنەوە ماڵی خۆیان، دوای شێو بێنە مزگەوت، تاهیر دەیهەویّ قسەیان بۆ بکات، ئێستا بڵاوەی کەن. مام حەسەن! تۆش وەرە.

دەنگی پوورەگوڵە هێندیّ لە تووڕە دەچوو، کەس نەیوێرا قسە لە قسەیدا بکات.

شەویّ دوای شێو هاتنەوە مزگەوت. خەڵکی کانی‌توو، خاس و عام، پیاوان لە ژووریّ، ژنان لە بەر پەنجەرە ودەرکی مزگەوت کۆ بوونەوە. تاهیر تا دەرنگانیّ سەبارەت بە رووداوی دەرەوە و ناوخۆ بۆیان دوا. هەر ئەو شەوە تاقمێک لە کوڕە جەحێڵەی کانی‌توو بۆ هاوکاری لەگەڵ تاهیر خۆیان نیشاندا.

بەیانی زوو، تاهیر هەواڵی هاتنەوەی حەمە و بـابی نـارد بـۆ مـەحموود شـوان. لـە قاوەڵتووندا مەحموود شوان و دەستەیەک خەڵکی تازاوا گەیشـتە کـانی‌تـوو، ئەحمـەد فەرِاشیش لەگەڵە.

رەنگ زەرد و لێو بە بار، هەڵپڕووکاو و لاواز، تاسەبار و بێزار، ریش هـاتوو و داتـە پاو، وەڕەز و دڵپڕ خۆی لە ئامێزی حەمە هاویشت.

حەمە گێژومەنگ، بێ هەواڵ لە هەموو شتێک، گوتی:

ـ پڕ بە دڵ تاسەتم کردبوو، نازدار چۆنە؟

ئەحمەد لە بەر هەنیسکدان جوابی پێ نەدراوە. مەحموود شوان حەمەی دوورخستەوە:

ـ باسی نازدار مەکە!

ـ بۆ؟!

ـ نەتزانیوە؟! نازدار نەماوە!

ـ وا نەڵێی!! بۆ نەماوە؟

ـ کوژرا!! رەسووڵ کوشتی، دوایی بۆت دەگێڕمەوە. بزانە دەتوانی کارێ بکـەی لـە مێشکی دەرکەی؟ لەو رۆژەوە نەموێراوە چاوی لێ خافل کەم، دەترسێم، زۆر دەترسـێم، دەترسێم بەلایەک بە سەر خۆێ بێنێ.

حەمە خۆی دەردەدارە ودەردی ئەحمەد هەست دەکا، لەدڵەوە گوتی:

ـ پێویستی بە دڵسۆزێک هەیە دەردی دڵی لای هەڵڕێژێ.

دەستی ئەحمەدی گرت و بردییە دەرێ.

حەمە ئەحمەدی بە دەم پرسیاری چۆنییەتی کوشتنی نازدارەوە لە کێوەبەرداویلە بـرد بەو دیودا. لەودەمەوە نازدارکوژراوە، کەس ئەو پرسیارەی لێ نـەکردووە. تـا گەیشـتنە تازاوا و چوونە سەر گڵکۆی نازدار. ئەحمەد کوڵ و کـۆی دەروونی رشـت و تاوێـک چاوی وشک نەبۆوە. لەوماوەدا تاقە جارێ حەمـە نـەیگوت مـەگری، ئـەویش وێـڕای ئەحمەد دەگریا و زۆرتر هانی دەدا بگری. وردە وردە گریانی تەواو بوو، کەوتە بـیری تۆڵە.

ـ دەستم بە رەسووڵ ناگا، خاڵە مەحموود ناهێڵێ تۆڵەی نازدار بستێنم.

ـ تۆڵەی لە کێ دەستێنی؟

ـ بیهێشتبا، میزکەرم لێ دەبڕین، ژن و منداڵم نەدەهێشت.

ـ پیاو ژن و منداڵ دەکوژێ؟!
ـ ئەی چ بکەم؟ خۆی وەک دیڵ لە قەلا خزاندووە و کـەس ناتوانـێ زەفـەری پـێ بەرێ، چەکی پێیە، ئەوەی نزیکی قەلا بکەوێ، دەیداتە بەر گوللە.
ـ پەلە مەکە، روژی خۆی گۆڕ دێنێتە گۆڕخانە.
ـ ئێستا رۆژیەتی، دەرفەت بێنێ هەڵدێ و لە کیس دەچێ، هەر بینا هەلات.
ـ هەڵدێ؟ بۆ کوێ دەچێ؟ ئەو قاتلە، هـەر نـازداری تـۆی نەکوشـتووە. سـەعیدی نۆکەریش ئەو کوشتی. بزانە، بە هەر لەونێ دەتوانی ژن و منداڵـەکـەی تێنـاگـەیـێنی، دەیگرین، لەم رۆژانەدا دەیگرین و مەحکەمەی دەکەین، با ئەوانیش لێرە بن.
ـ چۆن دەگیرێ؟ ئەو چەکی پێیە!
ـ دەی ئێمەش چەکمان هەیە، ئەو چەکدارانەت نەدیوە؟
ـ ئەوانە کێن؟
ـ دۆست و دڵسۆزی من و تۆن، ئەوانەن کە هەمزەبەگ دەیگوت چەتەن.
ـ بڵێی رەسووڵ بگرن و بیدەنە دەستی من؟
ـ ئائا، کاری ئەوان ئەوەیە، تۆڵەی بێ زۆر لە زوردار دەستێنن، ئەرخەیان بە، دەیدەنە دەستی خۆت، چی لێ دەکەی بیکە.
ئەحمەد بەو بەڵێنە رەنگی گۆڕا و گوڕوتین گەڕایە لەشـی. هـەر ئـەو رۆژە بـەرەو بژوێ وەڕێکەوت.
حەوتەیێکە، هەر شەوێک لە ماڵی بانگهێشتنیان دەکەن. رۆژی هەشتەم، مـەحموودی حاجی، تاهیر و پوورەگوڵەی برد و چوونە ماڵی مام حەسـەن. تـاهیر وەک دەراو تـاقی کاتەوە، خوازبێنی کەوێی درکاند. مام حەسەن بە پێکەنینەوە گوتی:
ـ کەوابێ، دەبێ خۆ سازکەم قەرزەکەی حەمە بدەمەوە! ئاخر شەست تەغار گـەنم و دوو سەد و پەنجا تمەنی لای منە.
پوورەگوڵە هەڵیدایە:
ـ ئەی ناکا بڵێی چونکە باپیری کەوێم، دەیخۆم! بەر لە کەوێ، دەبێ خۆ بخورێنی.
ئەوەی بۆ پێکەنین گوت. هەموو قاقایان کێشا، مام حەسـەن گاڵـتەی وەلا نـا و لـە سەرخۆ گوتی:

ـ بەش بە حاڵی خۆم، حەمەم بەقەت ئەحمەد خۆش دەوێ، و پوورەگوڵە و کا مەحموود ئیختیاری سەروماڵیان هەیە، تۆش ئیختیاری سەرم، بە من بێ، بە کراسەکەی بەریەوە پێشکەشە. ئیزن بدە! بچمە لای کوێخا و پرسێکی پێ بکەم، ئاخر بابیەتی، دەبێ قایل بێ، دەزانم قایلە، بەو بوایە کار نەدەگەیشتە ئەو جێگایە بەڵام چاری ناچار بوو، دەستێ زۆر ببڕی، خوێنی نییە، تامڵ بگرن، بەیانی جوابتان دەدەمەوە.

هەر ئەو رۆژە مام حەسەن چووە ماڵی کوێخا و باسەکەی درکاند. کوێخا ماوەیەک ماتبوو. پاشان گوتی:

ـ تۆ دەڵێی چی؟ پێت خۆشە؟

ـ ئەی بۆ؟ کوڕ لە حەمە و خزم لە مەحموود باشتر؟ ئەرێ وەڵڵا، زۆرم پێ خۆشە.

ـ دەی باشە، تۆ پێت خۆش بێ، دەیدەمێ، بەڵام بە مەرجێ لە دێ نەیباتە دەرێ،مەحموود بیانوو نەگرێ ببیا بۆ ئەودیو، خۆت دەزانی من زەلیلم، کەس شک نابەم، هەر کەوێم هەیە، ئەوە ماڵ و مووچە و مەزرا، بە زاوابەندی بێتە سەر ماڵ، وا نەبێ، نایدەم.

مام حەسەن خۆی گیڤ کرد و توند گوتی:

ـ من تێدا نیم! کچ وا بە مێرد نادەم، ئەوە قسە نییە، کابرا کاری وا ناکا، نابێتە زاوا ڕێوی، ئەویش بیکات، من نایکەم، کوڕ ژنی هێنا و کچ مێردی کرد، کوێیان پێ خۆش بێ، لەوێ دەبن.

ـ ئاخر.

ـ ئاخری ناوێ، ئەی لێرە بێ بۆ قسەی ئەم و ئەو؟ جوان بیر بکەوە، چاو لە ئێستا مەکە، سبەی رۆژێ هەمزەبەگ دەسەلات بکەوێتەوە دەستی، پشیلە لە دەرپێمان دەخا و قالۆنچە لە چاومان دەبەستێ، بە زۆر لە حەمەی رادەکێشێ، مەگەر ئەو جارە بە زۆر نەبوو؟ بە من بێ دەیدەمێ، نەشرِوا، دەبێ بڕوا، بڕوا باشترە، ئاو دەکرێ بە ئاوردا.

لەودەمەوە ئەوان قسە دەکەن، کەوێ لە پشت دەرکەوە گوێی لێیە، دوو گۆزەی دەست دایە و کرژ لە حەوشە چووە دەرێ، بە بیانووی کانییەوە، بە بەر دەرگای ماڵی باپیریدا رۆیشت و مینای تێگەیاند بێ بۆ کانی:

ـ میناگیان! بزانە حەمە نابینی، بڵێ کار تەواوە، بابیشم رازییە، بەڵێنی بە باپیرم داوە بمدا، مزگێنی لێ بستێنی.

ـ ئەی خۆت؟ مزگێنی خۆت چییە؟
ـ تۆ چت دا بە من، منیش دەتدەمێ.
هەر دوو بە پێکەنین گەڕانەوە. دەمەو نێوەڕۆ. مینا مزگێنی بە حەمەدا، حەمە بەڵێنی دایە بە سەر جلی بووکەوە کراسێکی بۆ بکڕێ. لە دواییدا بە مینای گوت ئەگەر چاوت بە کەوێ کەوت، بڵێ، ئەگەر شەوێ کەیخودا هات، دێمە سەربان.کەیخودا بە مەلاوە لە ماڵی کوێخان، دیوە خان پڕە، کوێخا لە سەر جێ پاڵی داوە بە سەرینەوە، چڕەوگوڕەیە لە سەر مارەیی و گوڵ و گوارە و جیازی، مەحموودی حاجی بە قسەیەک هەموویانی بێ دەنگ کرد:
ـ باشە، بە چاوان، ئەوەی مام حەسەن و کوێخا بڵێن، لە سەر سەرم، لە سەر چاوم، بەیانی شیرنی دەخۆین و مارەی دەکەین.
تێکرا بە دەنگی بەرز گوتیان:
ـ مەبارەک بێ، پیر و غەرە بن.
دەنگی مەبارەکبایی هێندە بەرز بوو، حەمە لە سەربان و کەوێ لە بەر کولاوکەی نێو ماڵەوە گوێیان لێبوو و پیرۆزباییان لە یەک کرد و بە دڵ بەدەم یەکەوە تریقانەوە.
بەیانی زوو، مەحموودی حاجی، پیاوی بە پووڵەوە نارد بۆ شار کەلوپەلی پێداویست بێنێ. لە قاوەڵتووندا، مام حەسەن هاتە ماڵی پوورەگوڵە و لەگەڵ مەحموودی حاجی دانیشت؛ دەستی کرد بە باخەڵدا:
ـ کاک مەحموود! ئەوە دووسەد و پەنجا تمەنی حەمەیە لە پوورەگوڵەم قەرزکردبوو. شەست تەغار گەنمیشە، ئەویش لە چاڵدایە، بە کوڕەکانم گوتووە دەریهێنن، ئەویش بکە بە پووڵ، بە کەروبار و پیاوی خۆم بۆت دەنێرم لە شار بیفرۆشن.
مەحموود بە پێکەنینەوە، دەستی نا بە پووڵەکەوە و نایەوە بەردەمی، دەستی کرد بە پشت جێوبانەکەی پشتەوە و خورجینێکی دەرهێنا، دەرگای ئاواڵە کرد و نایە بەر دەمی مام حەسەن:
ـ مامەگیان! ئەوە هەمووی پووڵی تۆیە، دەمەوێ بە ماڵی خۆم بووک بگوێزمەوە، ئەوە پووڵی حەمەیە، کەیفی خۆیەتی، چی لێدەکا، بیکا ئەوە با لە لای تۆ بێ.
ـ نا، نەوەڵلا، خۆم مواخیزەی کەس ناکەم، دەست دەست دەناسێ، لە کێم وەرگرتووە، دەیدەم بەو.

پووڵەکەی داوە بە پوورەگوڵە.

دوانیوەڕۆ ژن و پیاو لەماڵی کوێخا کۆوەبوون، شیرینی خواردنە. شەوێ لە ماڵی پوورەگوڵە نانی کەیخودا ساز کرا. دوای شێو، چوونەوە ماڵی کوێخا. مام حەسەن بوو بە وەکیلی کوێخاکەریم، مەحموود وەکیلی حەمەیە، کەوێ لە سەر دوو دەست جل و گوڵ و گوارە و کرمەک و چوار تا بازنەی زێر و حەوسەد تمەن پووڵ لە حەمە مارە کرا. بەر لەوەی مارەی کەن، بابی زاوا گوتی:

ـ کەیخوداکان! مام حەسەن! کوێخاکەریم! من ماڵم لەو دیوە، کوڕ و کچم، ژن و ماڵم لەوێیە، بووکی خۆم دەبەمە ئەوێ، پاشە ڕۆژ پیاو خراپم نەکەن.

مام حەسەن هەڵیدایە:

ـ بووکی خۆتە، بۆ کوێی دەبەی، بیبە، مەبارەکت بێ، کەس دەس ناهێنێتە ڕێت.

دیسانەوە دوو بەرەکی و مشتومڕ لە نێو ژناندا ژیایەوە:

ـ کەوێ بێوە ژنە! بێوەژن هەیت و هووتی ناوێ، هەر شەوێ بە دزییەوە دەیگوێزنەوە.

ـ کەوێ کچە، بە کچیەتی هاتۆتەوە، بێ عەیبە، لە ئاوی شەوێ پاکترە، عەتا پیاو نەبوو، پیاویش بوو بێ، ئەو خۆی بە دەستەوە نەداوە، دەبێ بە قەدر و حورمەتەوە، بەزمی بۆ سازکەن.

ئەو بەر بەرەکانێیە دڵی ژنانی کرمێ کردووە. نازەنین دایکی کەوێ، روو لە هەر ژنێ دەنێ ببێتە پێخەسوو، خۆ لە قەرەی نادەن، دەترسن کچ نەبێ، پوورامان جاری پێشوو پێخەسوو بوو، دەیزانی چ باسە، چووە لای نازەنین و بەڵێنی دایە پێخەسووی کەوێ دەبێ.

پازدەی دووهەم مانگی پاییز جلی بووکێنی کرایە بەر کەوێ. ئەحمەد فەڕاش ئەو حەیس و بەیسەی ژنانی بیستبوو. لەودەمەیدا بووک هاتە دەرێ بە هەوای بووک گواستنەوە نەرم و حەزین، بە دڵی بریندارەوە دەستی پێکرد:

خەمی خۆمە و دەردی شۆڕێ
ترسی زاڵم لێم ناگەڕێ
لە سەر باڵات بیکەم شەڕێ
پایزە لە من، درەنگە لە تۆ
سوور دەبێ نارنج، زەرد بێ لیمۆ
خەمی خۆمە و دەردم دوان
ڕەنگە زەردەی تۆ وەک مردوان
بۆ چۆڵت کرد لێم جێژوان
پاییزە لە من، درەنگە لە تۆ
سوور دەبێ نارنج، زەدە دەبێ لیمو

بووک بەو هەوایە نەرم نەرم لە ژێر تاراوە دەگری. ئەحمەد فەڕاش لەگەڵ هەر بەندێ، دڵۆپی فرمێسک لە چاوی خولۆر دەبنەوە. ئەوەی گوێی لە دەنگییەوە و دەردی دەزانێ، بە هەوای گۆرانی چەپڵە لێ دەدەن و دەگرین. بێ ماندوو بوون و پشوودان تا دەرکی ماڵەکەی پوورەگوڵە، یەکبین نەیبڕییەوە.

بووک چووە ژوورێ و خەڵک بڵاوەیان کرد. شەو ڕۆیشت، ڕۆژ هاتەوە. بەر لە تاوکەوتن، پووراماں بە پرێسکەوە، سەر بەرز گەڕایەوە ماڵی کوێخا کەریم.

٣٠

ئەودەم کە تازە قەڵای جێ هێشتبوو، سێ جەمــە و جــێ خــەوی چایخانەکــەی حاجی رەشید بوو. کە حاجی چووە بنجوبناوانی و لە مەبەستی گەیشت، زانی کــار لە کار ترازاوە و چوونەوەی ئەستەمە، بەرە بــەرە خــۆی لــێ نزیــک کــردەوە و نێوانی لەگەڵ خــۆش کــرد. دوانــدی، دوانــدی تــا لــە مــەرامی گەیشــت.ئەمجار نەیهێشت لە چایخانە بنوێ. بردیەوە ماڵــێ. شــەوورۆژ، بیســت و چــوار ســەعاتە، دەستی بە دەستییەوە و ئاو بێ یەک ناخۆنەوە؛ بە هەمــوو ســڕونهێنییەکــی یــەک دەزانن.

لە هەوەڵەوە، حاجی بە پــارێزەوە دەیدوانــد، هــەمــوو قســەیــەکــی بــە لاوە نەدەکرد. عەتا وەک ساویلکەیەک، ئەوەی دەیزانی، پاک و بارەئاشــی، چــی لــە دڵیدا بوو و دەیزانی، بۆی هەڵڕشت. باسی خۆی و کەوێ، کوشتنی زارا، ناجســنی رابردووی، چوونە سەر جێی ژنی خەڵک و بێحورمەتی بە ناموســی ئــەم و ئــەو، لەودەمەوە چەپ و راستی خۆی ناسییەوە، ئەوەی کردوویە، وەک تاوانباری خــاچ پەرست کە لای قەشە، دان بە تاوانەکانی خۆیدا دەنــێ، بــێ کــەم و زیــاد بــە لای حاجییەوە باسی کردوون، وەک کردە پەشیمانێ، خۆی بە نفــرە دەزانــێ. ئــەوەی کە زۆرتر رەوانی جەزرەبە دەدا، لە یەککردنی کەوێ و حەمەیە. هێندێ بــەوەی دڵخۆشە کەوێی بە کچێتی تــەلاق داوە. شــەوێ دە جــار لای حــاجی گوتوویــە: کەوێ بووە هۆی نەجاتم، ئەو قسانەی ئەو بووە هۆی ئەوەی رێ بــە کــاری خــۆم

بەرم. ئەو ڕێی ژیانی ڕاستەقینەی نیشـاندام. دەڵـێن گیـا لـە سـەر رەگـی خـۆی دەڕوێ، من ئەو رەگە دەبڕم وشکی دەکەم و پەیوەنـدی مرۆڤـایەتی لـێ دەدەم، پەیوەندی خۆشەویستی و خۆشویستن، پەیوەندی دڵ پێوە بوون. لە خەمی ئینساندا بوون، هەستی پێکردنی دەرد و ژان، وێڕای خەڵک شـادی، وێـڕای ئـەوان خـەم خواردن و سووتان. ئەرێ ئەرێ، دیومەتەوە، پێشانیداوم، کەوێ ڕێنوێنی کردووم، ڕێی ژیانی پێ گوتووم، ڕێی ئینسان، وەک ئینسان ژیان و وەک ئەوان مردن.

هەرچی لە دڵەوە بێ، بە دڵەوە دەنووسێ. حاجی، وتەکانی عـەتای بـە دڵـەوە نووساوە، بە دڵ باوەڕی پێیەتی. هێور هێور، هەر شەوێ مەبەستێ، هـەر مەبەسـتێ چەند وشە، هەر وشەیەک ئاماژەیەک، بڕبڕ و کوت کوت، هەر بـڕ و کوتـێ لـە قۆناخێکەوە تا گەیاندییە تاهیر و هەڵوێسـت و ڕێبـاز و ویسـتی ئـەو. چـی لـەو بارەوە دەزانی، یەکە یەکە بۆی شیکردۆتەوە. عەتا وەک لایـەنگرێ تامـەزرۆی چاو پێکـەوتنی تـاهیرە. بـڕیارە بـەیانی بـۆ چاوپێکـەوتنی بـەرەو کـانی‌تـوو وەڕێکەون. بەڵام نەک ئاشکرا، بە دزییەوە چاوپێکەوتنێ لەگەڵ تاهیر و بەس.

نیوە شەو کە حاجی وەخەبەر هات، عەتا لە جێدا نەمابوو! خـۆی کـۆکردەوە، کرژ پەڕییە دەرێ. لە سەر یەکەم پلیکانەوە ڕوانییـە تاریکـانی حەوشـە، هیچـی وەبەر چاو نەهات. لە جێوە سەبرێ بانگی کرد:

عەتابەگ! عەتاگیان!

لەوسەری حەوشەوە، عەتا جوابیداوە. حاجی بەرەو شـوێنی دەنگـی، پـێ‌پـێ، وەڕێکەوت، لە سەرەخۆ چووە پشت سەری و وێستا.

عەتا، خەیاڵاوی لـە سـەرکۆتەدارێ دانیشـتووە و ئـەژنۆ لـە بـاوەش، چـاوی بڕیوەتە ئەوپەڕی تاریکە شەو. حاجی، بە ئەسپایی، وا کە دانەچڵەکێ، دەستی نایـە سەر شانی، بە لەبزێکی شیرین دواندنی:

ـ گەمییەکەت نوقم نەبێ!! بیر لە چی دەکەیەوە؟ عەتا بـێ ئـەوەی چـاو لـەو شوێنە نادیارە بگوازێتەوە، هەناسەیەکی هەڵکێشا:

ـ دەزانی ئەو حیز بابە عەلیلەی کوشتووە؟! بلە سوور دەڵێم.

ـ چووزانی؟

ـ چاک دەزانم، بە سەعاتەکەیڕا! ئێوارە لە چایخانە دیتم، سەعاتەکەی عەلیلە بوو لە دەستیدا، ناسیمەوە. حاجی بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ عەجەب بەڵگەیەک!! خۆ هەر ئەو سەعاتە نییە، سەد کەس سەعاتی هەیە.

ـ نا، من دەزانم، ئەو سەعاتە باش دەناسمەوە. سەد جارم دیوە، ناونیشانی هەیە، دیارە، دەستە کۆکەکەی دیارییە، خۆم دەیناسمەوە، ناسیمەوە، وەک شتی خۆم دەیناسم. ساڵە وەختێ، ئەوەندەی عەلیلەم دیبا، بۆ گاڵتە سەرم دەخستە سەری و داوای ئەو سەعاتەم لێدەکرد، ببوومە کڕیاری، دەمگوت کەس سەعاتی هێندە جوانی لە دەستا نییە. ئەویش زۆر بەوە لە خۆبایی دەبوو. خۆی گیف دەکرد، چاوەکانی زیت دەبوونەوە، سوور هەڵدەگەڕا، بە شەرمەوە دەیگوت:

ـ ئاغا گیان! قابیلی ئێوەی نییە، هەر وا پێشکێشە، بە فرۆشتن نایفرۆشم. چەندەی شایی بەو سەعاتەی بوو!! هەر کەسی دیبا، چەشنێ دەستی رادەگرت، چاوی بە سەعاتەکەی کەوتبا، خۆی پێوە دەنواند، وەی دەزانی دنیای هەیە. دەزانم ئەوە سەعاتەکەی ئەوە. ئەو رۆژە کە لەگەڵ من هاتن بۆ شار، بەیانی عەلیلە کوژرا و بلە ونبوو! دوو برنۆی قەڵاشی رفاندووە، هەر کاری ئەو سەگەیە، چۆن بزانین؟ خۆزگە دەمزانی و لێم ئاشکرا دەبوو.

ـ جا ئەوە چییە، بە کۆڵی شێرەوە نییە، پاش دوو سێ رۆژ بۆت ئاشکرا دەکەم، با تاهیر ببینین، وەبیرم بخەوە، بەوی راگەیێنین، خۆی چاری دەکا. رەنگە بیگرێ، زۆر کاری دیکەش ئاشکرا بێ، رەشە دز و پیاوکوژی ئەم ناوە هەر ئەوانەن. هەستە، بەیانی وەخەبەر نایێین، هەستە بڕۆین بنوین.

رۆژێ پێشتر، حاجی بە مەحموود شواندا هەواڵی چوونی خۆی و عەتای بۆ تاهیر ناردووە. شوێنی چاوپێکەوتن هەزار ئەشکەوت، دۆڵی بەردە دەنگدارەیە و کات قاوەڵتون تا نیوەڕۆ.

هەر ئێوارە، حاجی دوو چارەوێی لە کاروانچی بە سۆغرە گرتووە. بەیانی، بەر لەتاوکەوتن، عەتا و حاجی چوونە کاروانسەرا و چارەوێیان دەرکێشا، جووتە سوارە لە شار وەدەرکەوتن.

بێ ئەوەی خۆ لە قەرەی خەڵک و ئاوەدانی دەن، کێو بڕ، کەندولەند، بەرزی و نزمی دەبڕن. حاجی لە پێشەوە ئاوڕیداوە، ویستی هاوسەفەرەکەی بدوێنێ. کە

زانی عەتا نوقمی خەیاڵە، بۆ ئەوەی هەودای رایەڵەی خەیاڵی ئاڵـۆز نـەکا، وازی لێ هێنا و نەیدواند، بەڵام هەروا تێی راما و سەرنجی دایە روخسار و بزووتنـەوەی شان و مل و سەروچاوی. جار جار، وەک ئەوەی بـدوێ، لێـو دەبـزوێنی، بـزەی دێتێ!! برۆکانی قیل و قاچ دەکا و نێو چاوانی پڕ دەبێ لە گنج! سەر تـەکان دەدا و رایدەوەشێنێ! مل کەچ دەنێ بە لارەوە و شەرمەزار، چاو دادەخـا، دەڵـێی جـار جار تاوانبارە و قازی مەحکەمەی دەکا! جار جاریش قازییە و تاوانبـار مەحکەمـە دەکا! جەنجاڵ و ئاڵۆزە، لەگەڵ دەروونی تێوە چووە، ویژدانی مەحکەمەی دەکا!

جوابی دەداتەوە، دەیهەوێ رازی بکات و رازی نابێ:

ـ بۆ کوێ دەچـی! بـەو رابـردووە جوانەتـەوە دەتـەوێ وە خـۆت گـرن؟!! ئەوانیش وەخۆت گرن، بە تەمای حەمە چاوپۆشیت لێ بکات؟! ئەی ئەو هـەمـوو زوڵمە؟! دەربەدەرت کرد، دەسگیرانیت داگیرکرد،ماڵێت تالان و سـووتاند، جـا چت نەکرد؟ بە تەمای چاوپۆشیت؟ باوەڕ ناکەم!! من بووبام، نەمدەکرد.

ـ بۆ باوەڕ ناکەی؟ ئەوە نییە کەوێت بە کچی داوەتەوە! لەوە زیاتر؟ ئـەوچی دەوێ؟ جگـە لـەوەش، ئـەویش لـەتۆی داوە، ئـەویش ئـەو لێدانـە!! دەردێکـی نەداویەتێ دەرمانی بێ. ئەوەت پێ کەمە؟

ـ دەی خۆ ئەوە تاوانی ئەو نەبوو، من شەڕم بەو فرۆشت، دەبـوو بیکوشـتبام، من بووبام، ئەوم دەکوشت، بۆم نەکرا، دەنا دەمکوشت و وەک بـەفرەکـەی پـار دەچوو.

ـ کای کۆن بە با مەکە، هەرچی بوو، چوو و رابرد، هەموو کەس هەڵە دەکـا، باوەڕ ناکەم وا بیر بکەنەوە، هەر نەبێ، تاهیر وا بیر ناکاتەوە، هەر ئەو حەسابە.

ـ ئەگەر تاهیر وەخۆی نەگرتی چی؟

ـ دەی سەری خۆم هەڵدەگرم و دەڕۆم.

ـ وەڵلا پیاوێکی دووبادی!! تۆی دەست و پێ سپیلکە چت لە دەست دێ؟ بـە کامە هونەر و تواناوە؟ لە برسان بمری، نانێکت پێ پەیدا دەکرێ؟ هەر لە برسـان دەمری. خودا بتکا بە قوربانی ئەو حاجییە، ئەگەر ئەو نەدەبوو، دەمزانی چـت بـە سەر دەهات! دەبوو هەڵوەدا بی، یـان چووبایـەوە لای بابـت و داوای لێبوردنـت کردبا!! دەزانم ئەوکارەت نەدەکرد، کێ لەو تاوانە خۆش دەبـێ؟! ئەگـەر وابـێ،

تاوانێکیگەورەیە، رەنگە واش نەبێ، هەر تۆ وکەوێ دڵ کرمــێ بــووبێتن، ئەگــەر وابێ، بۆ چاوپۆشی نابێ، نا نا، هەرگیز، هەرگیــز، ئەگــەر راســت بــێ لــە دڵــت دەردەچێ؟

ـ باسی مەکە، وە بیرمی مەخەوە، برینی دڵم مەکولێنەوە، بۆ خســتتەوە بــیرم؟ برینم هاتەوە سۆ.

ـ زۆر ناخۆشە؟! ئەی چۆن بە سەر نامووسی کەسەوە نەدەچووی؟ یانی ئــەوان نامووسیان نەبوو؟! یان ئەودەم خۆت نامووست نەبوو؟ با با دەســەلاتیــان نــەبوو، ئێستا بۆیان هەڵکەوێ بە سەرتەوە ناچن. بە قسەم دەکەی خۆ لە قەرەیــان مــەدە، خۆ لە داڵدەی کەس مەدە، خۆ بخە داڵدەی تاهیر، رەنگە بە تکای ئەو لێت خــۆش بن، ئەگینا، دەبێ هۆشیار بی، هۆشیار بە، تۆڵەت لێ دەستێنن!! دەســتی تۆڵــە بــە هێزە. ـ عەتابەگ! نەکەوی! هۆشیار بە.

دەنگی حاجی، عەتای وەهۆش هێناوە، ئەگین ئەو نەبایە، ئەو ســەرەنگرێیــەی چارەوێ بەستی، عەتا لە چڕ و هەڵەمووتی هەزار ئەشکەوت هەڵدەدێرا، خۆی بــە مل و یاڵی چارەوێدا هەڵواسی. بەر لە زەویکەوتن. حــاجی گەیشــتێ و لەنگــەری گرت. عەتا، رەنگ پەڕیو و چەواشە چۆوە سەر ماڵی زیــن و شانبەشــانی حــاجی چوون بە رووکاری بەردە دەنگدارەدا.

حاجی لە دوورەوە تــاهیر و دوو هاورێکــەی دی. وەک ئامۆژگــار رووی لــە عەتا کرد:

ـ تاهیر و ئــەوان هــاتوون. خۆکۆکــەوە، بــۆ هێنــدە مــاتی؟! ئــەوان پیــاوی رووخۆش و دەم بە بزە و زیرەکیان خۆش دەوێ، قوت و وریا بە. هێنــدێ ســەرو پۆتراکت رێکوپێک کە، تەماشا! لێوت باری لێ نیشتووە! دەڵــێی کۆســتکەوتەی! گنجی نێو چاوانت شەڕی لێدەبارێ! هێندێ روو خۆش ودەم بە بزە بــە، وەبزانــە ناسیاون و سەد جارت دیون. تاهیر کوڕی چاکە، زوو لێت حاڵی دەبێ، کاری بــە رابردووی تۆ نییە. حەز بە خوێندەوار دەکا، پێی خۆشە خوێنــدەواری زۆر لەگــەڵ بێ، خۆت بنوێنە، با وەربەر چاوکەوی، باش بچییە بەر چاو، دەچییە دڵیەوە، هــەر هەوەڵ بە دڵی بی، لە سەر سەرت دادەنێ. مەترسێ! ورە بە خــۆت بــدە، خــۆت لا کەم نەبێ! کوڕی وەک تۆ کوا؟

عەتا وەخۆکەوت. خۆی ڕێکوپێک کرد. باری لێوی بە زمانی خووساند. دەسرۆکەی بەر پشتوێنی دەرهێنا و لێوی سڕی. ورەی بە خۆیدا و قیتوقۆز لە سەر زین قیتبۆوە و وەک و دودەکەوتە زیتە زیت. لێوی لە ژێر سمێڵە خورماییەکەیەوە وەبزەکەوت. گەیینە بەردەکە، چوست و چالاک خۆی هاویشتە خوارێ، دلێرانە گوتی:

ـ من عەتام! کوڕی هەمزەبەگی تازاوا، ئیزنم هەیە کاک تاهیر زیارەت کەم؟!

تاهیر بەرەو پیری هات، باوەشی گرتەوە:

ـ مادام ویستی تۆ ئەوەیە، پێت لە سەر چاوی تاهیرە.

یەکیان لە ئامێز گرت. سارۆ و ڕەشۆ، نۆرە نۆرە ماچیان کرد، حاجیش وەک ئەو. تاهیر، دەستی عەتای گرت و بەرەو بەردەکە گەڕانەوە:

ـ ڕەنگە کاک حاجی بۆی باس کردبێتی؟ ڕێگایەکمان لە پێشە دژوار و پڕ لە هەڵسوکەوت. ئەمڕۆ لێرە و سبەی لە لایەکی دی. حەسانەوەمان نییە. هەوڵ و تێکۆشان دەرەتانی سەرخواران نادا. ئەوانە هەمووی لە پێناوی بیروباوەڕماندایە و خۆمان لە پێناوی ڕێبازماندایین. هەموو ئینسانێکی باش خۆشەویستی ئێمەیە، هەموو خراپێ دوژمنمانە، جا هەر کەس بێ، شەڕمان لەگەڵ خراپە، بابی من، یان بابی تۆ، هەر کەس بێ، خراپ خراپە، مەبەستم زاڵمە؛ زاڵم، زاڵمە، فەرقیان نییە، ئامانج لە ناو چوونی زۆردارە، بۆ لە ناو چوونی زۆردار و بەرەو پێش بردنی ئەو ئامانجە، هەر کەس هەنگاو هەڵێنێ، دۆست و خۆشەویستی ئێمەیە، هاوڕێمانە، لە خەم و شادیمان شەریکە جا هەر کەسێ هەیە، هەژار، یان دەوڵەمەند، ئاغا، یان ڕەعیەت. ئەمڕۆ ئێمە لە سەرێین، ڕەنگە بەیانی وەژێرکەوینەوە، لەوانەیە نان نەبێ بیخۆین. زۆر جار، شەوێ لە بنە بەردان، بێ پێخۆر و پێخەف ڕۆژ دەکەینەوە. دەکەوینە گەمارۆی دوژمنەوە، تەنانەت دەکوژرێین، بۆ ئامانجی خۆمان، بۆ بیروبڕوای خۆمان دەکوژرێین، فیز بە سەر کەسدا لێنادەین، مووچە خۆری کەس نین، چاوەڕێی نین سبەی ڕۆژ خەڵک قەرەبووی کاتەوە، نا، ویستی خۆمانە، کەس لە دووی نەناردووین خۆ بە کوشت بدەین. کورتوکرمانجی،

نۆکەری بێ خەڵات و بەراتین، زۆر جار نانیشمان نادەنێ، راپۆرتیشمان لێدەدەن. ئەوەیە رێبازی ئێمە.

جا نازانم، کاک عەتا ئەو بارە قورس وگرانە دەگرێ بە کۆڵەوە؟ یان رقی هەستاوە و لە ماڵێ زیز بووە؟

عەتا چاوەشینەکانی پڕ بوون لە ئاو، بە دەنگێکی لەرزۆک و دڵی پڕەوە گوتی:

ـ چ پیرۆزە ئەو رێبازە! گیان لە پێناوی ئامانجا!! منیش دەتوانم بەختی کەم؟

در ره او چو قلم گەر بی سەرم بایدرفت
با دل زخم کیش و دیدە گریان من روم

تاهیر دیسانەوە عەتای گرتەوە ئامێز:

ـ پیرۆز بێ رێبازی نوێت. هەر دەمایەک پێویست بێ هەواڵت دەدەمێ و لەگەڵمان کەوە.

عەتا بەو وتەیە رەنگی گۆڕا و ماتبوو. لە دڵەوە گوتی:

ـ نەمگوت! وەخۆم ناگرن! باوەڕم پێ ناکەن.

تاهیر لە رواڵەتی عەتای روانی، لە دەروونەوە گوتی:

ـ ناوێرم! پوورەگوڵە و حەمەم لێ دەتۆرێن، با بیاندوێنم.

دەستی خستە سەر شانی عەتا، بە پێکەنینەوە گوتی:

چییە! دڵمەن بووی؟ دڵمەن مەبە، رەنگە بەیانی، یان چەند رۆژێکی دی هەواڵ بنێرم، لە ئێستاوە لە ریزی ئێمەدای، لەوبارەوە ئەرخەیان بە، ئاواتە خوازین هی وەک تۆمان زۆر بێ، شانازی دەکەین. عەتا رەنگی هاتەوە سەرخۆ و بزە وەلێوی گەڕا. لەودەمەدا عەلیلەی هاتەوە بیر و باسی هێنایە گۆڕێ.

حاجی بڕیە بەر خۆی:

ـ بلە سوور لەو رەشە دزانەیە کە رێگری و پیاوکوژی دەکا، عەتادبەگ شکی لێیەتی کە ئەو عەلیلەی کوشتووە. لەوماوەدا کە ئەو و عەلیلە لەو ناوقەدا بوون، زۆر کەس کوژراون، من گومان و باوەڕم وایە لە کوشتنی عەبەشدا دەستی هەیە، دەستیشی نەبێ، هەواڵی هەیە، رام وایە بیگرن و مەحکەمەی کەین، رەنگبێ بێ دەسکەوت نەبین.

تاهیر، وەک ئەوەی هەواڵێکی خۆشی پێ درابێ، لە جێ راپەڕی:

ـ خۆش مزگێن بن! لە مێژ بوو تەماداری ئەوە بوم، بەڵگەی چاکە، پوورەگوڵەش هەر رای وایە کوشتنی عەبە و فەیزە و عەلیلە پێوەندییان بە یەکەوە هەیە، رای منیش هەر ئەوەیە، ئەو بلە سوورە مەوتەنی کوێیە؟

حاجی جوابی داوە:

ـ ژن و ماڵی نییە، شەوانە لە ماڵی خوشکی دەبێ، من ماڵەکەیان دەزانم.

ـ کە وابێ هەر ئەمشەو دەنێرم بیگرن، ئێوە کە چوونەوە بیخەنە ژێر چاوەدێری، وەبزانن شەوێ گیراوە، ئەگەر قسە و باس نەماوە، با بڵاوەی کەین.

تاهیر و هاوڕێکانی بەرەو کانی توو، حاجی و عەتا بەرەو شار سوار بوون و لە یەک جیا بوونەوە.

هەر کە تاهیر گەیشتەوە کانی توو، چووە ماڵی پوورەگوڵە، حەمە و کەوێی تێگەیاند و بە وردی باسی بلە سووری بۆ گێڕانەوە. پوورەگوڵە وەک ئەوەی خۆی لەگەڵ بوو بێ، نووسا بە سوێنددا کوشتنی عەبە کاری بلەیە. هەر ئەو دوانیوەڕۆیە، تاهیر، رەشۆ و کاوە و نامیقی نارد بۆ شار بلە سوور بگرن، بەڵام سەبارەت بە عەتا، تاهیر بە لای پوورەگوڵەوە هیچی نەگوت، هەر بە لای حەمە و هاورێکانی دیکەیەوە درکاندی. حەمە بە بیستنی ئەو هەواڵە لە سەر راوەشانێ پتر، هیچی نەگوت. کوێخا شەریف لە خۆشییان شاگەشکە بوو و زیادە لە هەموویان پیرۆزبایی بە تاهیر گوت.

شار وەک دێ دو بەرەکی و ئاڵۆزی تێدا نییە. ئاغاوات دێیان جێ هێشتووە و خۆیان لە شار و ماڵە خزمی شاری خزاندووە. ئەمنییە و ئاژان کەمتر دێنە شەقام و نێو شار، ئەگەر بشێن، وەک بێ لایەنێ کەرەستەی خۆیان دەکرن، ئیتر خۆ لە کاری خەڵک هەڵناقورتێنن و کەیخودایی ناکەن، کەسیش خۆ لەوان ناگەیەنێ و نایانحەبێنن.

بەینی عەسر و رۆژئاوا، حاجی و عەتا گەیینەوە چایخانە، بلە سوور لەوێ بوو. عەتا تەماشایەکی ماناداری حاجی کرد! حاجی بە ئاماژەی چاو عەتای تێگەیاند نەیهاروژێنێ. ناچار ملی نا بە لارەوە و چووە قوژبنێ دانیشت.

ڕۆژئاوا بوو، بلە وەدەرکەوت. دوا بە دوای ئەو. حاجی ونبوو، کە گەڕاوە، سێرە هەڵگیرا بوو. هەر لە دەرگاوە، بە ئاماژەی دەست عەتای بانگ کرد و بە جووت ڕۆیشتن. کە چوونەوە ماڵێ، ڕەشۆ و نامیق و کاوە لەوێ بوون. پاش شێو، حاجی گوتی:

ـ بە تەماڵم خستووە! تا چۆوە ماڵێ، بە دوویەوە بووم. کوڕە! بلە زۆر بێ ڕەزایە! دەبێ کارێ بکەن دەست نەکاتەوە، دەستی بە چەک بگا، سەگی نووستوە وەخەبەر دێنێ، ئەمنییە و ئاژان لە بیانوون، ڕیشەکەمان لێ دەکەنەوە بە خوری، زۆر بە پارێز بن.

نامیق گوتی:

ـ کاک حاجی! لە پێشدا، دوو بە دوو دەچین، چاوێ لە دەر و دیوار دەکەین و وڵات تاقی دەکەینەوە.

حاجی و نامیق وەدەرکەوتن. پاش ماوەیەک گەڕانەوە. نامیق پیلانی ڕشت:

ـ کوڕینە! کەلێنێ لە دیواری حەوشەدایە، لەوێوە یەکمان دەچین و دەرگا دەکەینەوە دوانمان دەچینە بەر دەرکی ژوورەکە، ئەوەی لە دەرێیە، لە دەرگا بدا، بێ گومان ئەو بازرەیە و لە خۆی دەترسێ، هەر ئەو دێتە دەرێ، هەر کە سەری وەدەرنا، لە ملا و ئەو لاوە لوولەی تفەنگی لە سەر ڕاگرن و بیهێننە دەرێ، ئەوە باشترین پیلانە.

سێ چەکدار بە کۆلانی شارداگەیشتنە دەرگای ماڵی خوشکی بلە سوور. ڕەشۆ بە کەلێندا چووە حەوشە و دەرگای کردەوە. کاوە چووە ژوورێ، بە جووت چوونە بەر دەرکی ژوورەکەو ئەمبەر و ئەوبەری دەرکەیان گرت. نامیق بە توندی لە دەرگەی دا. بلە، دەست بە بڕنۆ، کرژ هاتە دەرێ. سەری وەدەرکەوت، دوو لوولەی بڕنۆ لەم لا و ئەو لاوە نووسان بە ملیەوە:

ـ نەبزووی! چەکەکەت دانێ. بلە، گێژ و وڕ چەکی لە دەست کەوتە خوارێ و ڕەشۆ هەڵیگرتەوە. کاوە، بلەی وەپێش دا. نامیق بەرەو ڕەشۆ هات و بە جووت چوونە ژوورێ.

ماڵێکی ڕەش و ڕووت. دوو کیژۆڵەی حەوت هەشت ساڵە لای ژوورووی ماڵ، لەبەر دوودەست نوێندا، هێندێ ئاڵا و چیلکەیەکیان بە دەستەوە، خەریکی بووک دروست کردنن.

پیاوێکی نەخۆش، کز و لاواز لە سەر جێیە، هەر چاوی زیندووە. ئافرەتێک لەو لای نەخۆشەکەوە خەریکی پینە و پەڕۆی پاتۆڵە کۆنێکە، بە سام و هەیبەتێکی شێرە ژنانە نێو چاوانی وێکهیناوە، وەک مێشێکی میوان نەبێ، لە جێ نەبزوا، چاوی بڕییە نامیق و ڕەشۆ، دلێرانە گوتی:

ـ ئەوەی دەتانویست، گرتتان، چتان دەوێ؟ ئەوەش ماڵەکە، ڕەش و ڕووتە! نامیق لە شەرمان سوور هەڵگەڕا. ڕەشۆ شەرمێونانە گوتی:

ـ بلە دوو بڕنۆی هەیە، ئەوی دیکەیان کوا؟

ـ بە هیوای هەستم بیدەمە دەستت؟! خۆتان بگەڕێن. کیژۆڵەکان لە بەر ئەوەی کایەیان نەشێوێ، یەکیان گوتی:

ـ لێرەیە، لە پشت ئەم نۆێنەیە، خۆت وەرە دەریهێنە.

ڕەشۆ نوێنی لابرد، دوو ڕیز فیشەکدان و بڕنۆیەک وەدەرکەوت. نامیق هەر وا وەستاوە و چاو لەو ئافرەتە بە سامە دەکا، ئەویش ورد ورد پینەی پاتۆڵەکۆنی وەبەرتەقەڵ داوە و سەر هەڵناهێنێ. ڕەشۆ بڕنوو وفیشەکدانی کرد بە شاندا و قۆڵی نامیقی گرت و هاتنە دەرێ.

ئەودەمەی بلەیان هێنایە دەرێ، حاجی و عەتا لە پەنا دیواری ئەو بەری کۆڵانەوە بەرەو ماڵ گەڕانەوە.

لەدەم بەیاندا بلەیان قۆڵبەستە گەیاندە کانی تـوو و لە دیوی بزنەکانی پوورەگوڵەیان خست. پاش تاوکەوتن، لە قاوەڵتووندا، تاهیر کەیخودا و مەلای لە مزگەوت کۆ کردەوە، سارۆ و قادر، بلەیان هێنایە حوزووری خەڵک. بلە لە بەرانبەری تاهیرەوە چۆکی دادا و لێوە کورۆژی، بە قینەوە چاوی لێدەکا:

ـ منت بۆ هێناوە؟! کەسێ نابەڵەدبێ پیاوم کوشتووە!! من بە بەرات لای هەمزەبەگ بووم، هەر کەس بەراتم داتێ، پیاوی ئەوم، ئەوە تاوانە؟ تاوانیش بێ، هێندە گەورە نییە ئاوا بێ حورمەتم کەن.

تاهیر لە سەرەخۆ ڕووی لە جەماوەر کرد:

ـ برادەرینە! ئەم پیاوە بە تاوانی کوشتنی دۆست و هاوڕێی خۆی، عەلیلە، کە هەر دووکیان چەکداری هەمزەبەگ بوون، مەحکەمە دەکرێ، هەر لە حوزووری ئێوە باس وخواسی لێدەکەم، ئەگەر تاوانبار بێ، بە سزا دەگا، بێ تاوانیش بێ، هیچ. هەموو دەزانن ئەم پیاوە لەگەڵ عەلیلە چەکداری هەمزەبەگ بوون؟ دەشزانن عەلیلە کوژراوە؟

بە جەماوەری گوتیان:

ـ بەڵێ، خۆمان تەرمەکەمان هێناوە و لە گۆڕستانی کانیتوو بە خاک سپێردراوە.

ـ خۆ دەشزانن لەودەمەوە ئەم پیاوە ونە؟

ـ بەڵێ، ئاگادارین، نەک هەر ئێمە، خەڵکی دێیەکانی دیش دەزانن.

بلە لە سەر چۆک سووڕاو رووی کردە خەڵک:

ـ دەی ئەوە بەڵگەی ئەوەیە من عەلیلەم کوشتبێ؟

تاهیر جوابی داوە:

ـ نا، بەڵگەی دیکەمان هەیە، ئەو سەعاتەی دەستت بەڵگەیە.

بلە بە چەشنێ راچەنی و چاوی لە سەعاتەکەی کرد، هەموو دانیشتووانی مزگەوت پێیانزانی:

ـ سەعات بۆ بەڵگەیە؟ سەعاتی خۆمە، هەقم نییە بمبێ؟

ـ با، بەڵام ئەوە سەعاتەکەی عەلیلەیە، ئەو رۆژەی ئەو کوژراوە، لە دەستی ئەودا بووە، ئەو کەسەی ئەو سەعاتە دەناسێ، ئەو رۆژە لەگەڵتان بووە و لە دەستی عەلیلەدا دیویە و هەر ئەو رۆژە ئەو کوژراوە و تۆش لەودەمەوە ونی، جگە لەوەش، ئەو کەسە نێو نیشانی ئەو سەعاتەی هەیە، بەڵگە لەوە باشترە؟ دادەی سەعاتەکەت! بلە دەستی بە دەسبەندی سەعاتەکەوە کەوتە لەرزین:

ـ من لە بازاڕ، بە دەستی دەستفرۆشەوە کڕیومە.

ـ ناوی چییە، دەیناسی؟ دەنێرم بیهێنن.

ـ ناوی نازانم، بیبینم دەیناسمەوە.

ـ درۆیە! یەکەم کەس کە تەرمی عەلیلەی دۆزییەوە، کێیە؟ شوانەکەی کانیتوو هەستایە سەر پێ:

ـ من بووم کاک تاهیر، تەنیا نەبووم، عەلی حاجیم لەگەڵ بوو.
عەلی حاجی هەستا:
ـ بەڵێ، منیش بووم. ئەو ڕۆژە من نـۆرەدار بـووم. کـە دیمانـەوە، نـەمانوێرا دەستی لێ دەین، زوو بە خەڵکی ئاواییمان ڕاگەیاند، ئەوە مامۆستا و کەیخوداکان دەزانن چی پێ بوو بێ و پێی نەبوو بێ.
مەلا کەریم گوتی:
ـ وەڵلاهی جگە لە بەرگی بەری، هیچی پێ نەبوو، کەس سـەعاتی نـەدیوە، وا نەبوو؟ دانیشتووانی مزگەوت یەک دەنگ وەجواب هاتن:
ـ بەرێوەڵلا.
تاهیر بە تووڕەییەوە ڕووی لە بلە کرد:
ـ ئەمجار دەڵێی چی؟
ـ من نەمکوشتووە، بۆ دەبێ کوشتبێتم؟! بۆ سەعاتێ؟!
تاهیر ئەهوند و لە سەرە خۆ ڕوو بە خەڵک گوتی:
ـ بە زۆری نابێ،دەنێرم لە دووی ئەو کەسەی کە نێو نیشانی ئـەو سـەعاتە بـە تەواوی دەزانێ، سەعاتەکە دەدەمە دەستی مامۆستا، ئەگەر هات و ناوونیشانەکانی ڕاست بوو، دیارە ئەو کوشتوویە، ئەگەر نا، هیچ. ئەگەر بڵـێم ئـەو کەسـە کێیـە. باوەڕ ناکەن! با بێ، دەزانن. کۆ بوونەوەی ئەمڕۆ تەواو بوو، بـەیانی ئـەم دەمانـە لێرە کۆ دەبینەوە.
تاهیر، سەعاتەکەی دایە دەستی مەلا کەریم. هەر ئەو ڕۆژە، دوانیوەڕۆ. تـاهیر، کاوە و ڕەشۆی نارد بۆ شار.
بەیانی، لە قاوەڵتووندا بلەیان هێنایەوە مزگەوت. لەودەمەداکـە مزگـەوت پـڕ بوو لە حەشیمەت، عەتا هاتە ژوورێ. بە چاو پێکـەوتنی عـەتا، هـەمـوو واقیـان بردەوە! تاهیر هەستا:
ـ خەڵکینە! سەیر نییە، عەتا باوەڕپێکراوی منە، دەیهەوێ لـە پێنـاوی ئێـوەدا گیان بەخت کات. وەرە ئێرە عەتاگیان! وەرە ئێرە.
عەتا چووە لای تاهیر و مامۆستاوە دانیشـت. خەڵـک بـە گـەرمی پێشـوازیان لێکرد و بە خێریان هێنا. تاهیر گوتی:

ـ عەتاگیان! سوێند دەخۆی ئەوەی سەبارەت بە بلە و عەلیلە و سەعاتەکەی دەیزانی، بێ بوختان و درۆ، راست بدوێی؟

عەتا دەستی بەرەو قورعانەکان درێژ کرد و سوێندی خوارد جگە لە راستی، درۆ بە زاریدا نەیێ.

تاهیر گوتی:

ـ دوا چاوپێکەوتنی تۆ لەگەڵ بلە و عەلیلە کەی بوو؟

ـ ئەو رۆژە کە بۆ بەیانی گوتیان عەلیلە کوژراوە، کوێخا شەریفم لەگەڵ بوو، تا نزیک شار هاتن، لەوێ گەڕانەوە.

کوێخا شەریف هەستا و گوتی:

ـ راستە، وابوو.

ـ ئەو رۆژە عەلیلە سەعاتەکەی لە دەستا بوو؟

عەتا و کێوخا بە جووت گوتیان:

ـ بەڵێ، ئەو دەم کە ویستیان بگەڕێنەوە، عەلیلە تەماشای کرد، گوتی نێوەڕۆیە.

ـ تۆ سەعاتەکەی دەناسییەوە؟

عەتا گوتی:

ـ بەڵێ، سەد جار چاوم لێ کردووە. نێو نیشانی هەیە.

ـ چییە؟

ـ سێ نێو نیشانی ئاشکرای هەیە، سەری دەستە کۆکەکەی لایەکی پەڕێوە، دەرزیلەی دەستە بەندەکەی لەتی دەرزی سنجاقی تێخراوە، سەفحە رەشەکەی شوێنێکی رووشاوی تێدایە.

لەودەمەوە عەتا نێو نیشان دەڵێ، مەلا کەریم چاو لە سەعاتەکە دەکا:

ـ بەین و بەینەڵڵا وایە.

سەعات دەست بەدەست بە نێو کەیخودادا گەڕا و لە ئەستۆیاندا. بلە هەستایە سەر پێ و پڕ بە زاری گوڕاندی:

ـ ئەرێ ئەرێ من کوشتم، من عەلیلەم کوشت، هەر ئەوم نەکوشتووە. عەبە و فەیزەش من کوشتوومن، فەیزە، عەبەی پێ دام بە کوشت و پووڵی جوانەگاکانی

لێ خواردم، ئەویشم کوشت. عەلیلە خۆی دەستی نەبوو. هەموو ڕوژێ هـەڕەشـەی دەکرد راپۆرتم لێبدا، ئەویشم کوشت، ئەرێ ئەرێ، هەر سێکیان من کوشتوومن.

دانیشتووانی مزگەوت وەک شیر هەڵچوون، وێکـڕا هـەسـتان و هورۆژمیـان کردە سەر بلە. تاهیر گوڕاندی و دوو گوللەی حەوایی تەقاند، خەڵک چلەکانـەوە و دامرکان:

ـ دامرکێن، لە سەرە خۆ بن. سزای پیاوکوژ، کوشتنەوەیە. هەر ئێسـتا خەبـەر بە دێهاتی دەوروبەربدەن بەیانی لە دێ کۆن لە سەر گلکۆی عەبە کـۆ دەبینـەوە، هەر لەوێ بە سزای خۆی دەگەیێنین.

گورجێ مینە و سارۆی بانگ کرد، ئـەملا و ئـەو لایـان لـە بلـە گـرت و لـە حەشامیان شاردەوە.

حەمە هەلی بەدەرفەت زانی. ئەحمـەد فەڕاشـی نـارد لـە دووی ژن و منداڵـی سەعید لە بژوێ. فێری کرد، بەیانی داوای تۆڵەی نـازدار و سـەعیدی نۆکـەر لـە تاهیر بکەن. ئەو هەلە لە دەست بدەن، وەک بەفرەکەی پار دەڕوا.

دێ کۆن پڕە لە حەشیمەت. تاهیر، بلەی بردە سـەر گلـکۆی عەبـە. خەڵـکی چوار دێ لە چوار لاوە هەڵقەیان داوە. بە دەنگێکی بەرز تاوانەکانی بلـە سـووری خوێندەوە، داوای لێکرد، ئەگەر شتێکی بۆ گوتن هەیە، بیلێ. بلـە داوای کوشـتنی خۆی کرد. سێ کـەس، تـاهیر و حەمـە و عـەتا بلـەیان جیـا کـردەوە. تـاهیر، چەکەکەی خۆی دایە دەستی عەتا، چەکی مینەی دا بە حەمە، خۆشـی بڕنووکـەی کاوەی وەرگرت. لەودەمەدا حەمە و عەتا چاویان بڕییە یەک، بێ غـەل و غـەش بۆ یەک شنینەوە. بۆ ئـەوەی لـە پـێش چـاوی خەڵـک خـوێن نـەرژێ، بلـەیان وەپێش دا، لە تەپی پەچە خڕە چوون بەو دیودا. پاش ماوەیەک سێ تەقە گەیشـتە گوێ و جم و جووڵ کەوتە نێو خەڵک و بەرەو شوێنی تەقە ڕۆیشتن.

مەلێعای خێزانی سەعید و ئەحمەد فەڕاش کەوتنە دواوە و بـە پێـنج منداڵـەوە هێور هێور وەسەرکەوتن. هێشتا لە نێو قەدی تەپ بوون، تـاهیر و حەمـە و عـەتا سەریان وەدەرکەوت. حەمە لە دوور گوتی:

ـ ژن و منداڵـی سـەعیدی نۆکـەرن. ئـەوەش ئەحمـەد فـەڕاش، دەسـگیرانی نازدارە، دەردیان یەکە بۆیە یەک کەوتوون.

تاهیر له جێ وێستا. ژن و منداڵ وەسەرکەوتن. مەلێعا بە منداڵەوە خۆی خستە بەر پێی تاهیر:

ـ کاک تاهیر! یارمەتیم بدە، پێنج منداڵم هەتیو کەوتوون. رەسوڵی نۆکەر هەتیوی خستوون.

تاهیر دەستی دایە باڵی و هەڵیساندەوە، یەکە یەکە منداڵەکانی ماچکرد. حەمە بە چاو ئاماژەی کردە ئەحمەد، دەی تۆش ئەحمەد رووی هەڵماڵیێ:

ـ نازدار دەسگیرانی من بوو، رەسووڵ لە باوەشی خۆمدا کوشتی، کاک تاهیر! چاوەڕوانی تۆڵە سەندنین.

تاهیر تەماشای حەمە و عەتای کرد. حەمە گوتی:

ـ وەک دەڵێن لە قەلایە، پارێزگاری ئەوێی گرتۆتە ئەستۆ، مێش بەوێدا بفڕێ، وەبەرگوللەی دەدا.

تاهیر گوتی:

ـ کێی لێیە؟

ئەحمەد فەڕاش زوو جوابی داوە:

ـ چەند رۆژ لەمەوبەر، حەسەن مەیتەر عەدلە خانمی دایکی عەتابەگی برد بۆ شار، ئێستا هەر مام عەلی دەرکەوان و حەسەن مەیتەر و رەسووڵ لەوێن، مام عەلی و حەسەن مەیتەر لەئەستۆی من، ئەوان هیچ ناڵێن.

عەتا هەڵیدایە:

ـ کاک تاهیر! ئیزن بدە من دەچم دەیگرم.

ـ نا، تۆ بە تەنیا نا، دوو چەکدار بەرە، هەر ئەمشەو بڕۆن، هەر رێیان نیشاندە، کارت نەبێ. دەتوانی؟

ـ وەک ئاوخواردنەوە وایە، شارەزای هەموو کەلێن و قوژبنێکی قەلام، پەروەردەی ئەوێم.

ـ باشە، بەو مەرجە خوێن لە لووتی نەیێ، ساخ و سەلامەت دەمەوێ.

ـ بەسەرچاو.

ـ ئەمشەو لەگەڵ رەشۆ و سارۆ بڕۆن. کەس تێمەگەیێنن.

سێ تاپۆ، دوانیان چەکدارە، بێ هەست و خوست گەیینە بەر دەروازە و سەبرێ لێیان دا. مام عەلی وەک ئەوەی هاوڕازیان بێ، هاتە پشتی دەرگا، سەبرێ گوتی:

ـ کێیە؟

منم مامە، عەتا بیکەوە.

ـ تۆی باوانەکەم؟! ئەوە لە کوێی؟

شەو ژنی پشتی دەرگا بچووکەکەی لابرد و کردییەوە، عەتا هاتە حەوشە و رەشۆ و سارۆ بە دوویدا:

ـ یا غەوس! ئەوانە کێن؟!

ـ سەبر مامە، سەبر، ئاونە دۆستی منن، با کەس تێنەگا، رەسووڵ لە کوێیە؟

ـ لە سەر بانە، بە مەرقەدی کاکە حەمە دەمکوژێ. رەشۆ گوتی:

ـ مەترسێ مامە، بەر لەوەی تۆ بکوژێ، خۆی کوژراوە، تۆ خۆ گێل کە، دەرگا دامەخە، بڕۆ ژوورەکەی خۆت.

مام عەلی: گێژ و مەنگ دەرگای پێوەدا و چووە ژوورەکەی و دەرگای لە سەر خۆی گاڵەدا. عەتا لە پێشەوە، سارۆ و رەشۆ بە دوویدا، بن دیوار دیوار خۆیان گەیاندە پلیکانەکان و وەسەرکەوتن. عەتا رێی هەورەبانی نیشاندان. رەشۆ گوتی:

ـ ئێوە لێرە بن، خۆم ئێستا دەیهێنمە خوارێ.

رەشۆ بە پلیکاندا وەسەرکەوت.

زەینی دایە سەربان. تاپۆی رەسووڵ لە گوێسوانەوە وەک دێوەزمەیەک هاتە بەر چاو. رەشۆ لە نەکاو خرڕەی لە چەخماخی برنووەوە هەستان، بە نرکەیەکی شێرانەوە گوڕاندی:

ـ چەک بەردە، مەوتت گەیشتێ!

نرکەی هێند گورچوو بڕ و لە نەکاو بوو، تا ماوەیەک رەسووڵ تاسا! دیسانەوە تێی خوڕی:

ـ چەک دانێ و دەستت بنێ سەر سەرت.

ڕەسووڵ چەکی لە دەستی پەڕی و زرمەی لە سەربان هەستان. هەر دوو دەستی نایە سەر سەری و بێ ڕۆح بەرەو دەرکەی هەورەبان هات. ڕەشۆ، کرژ لە نێو دەرگا هاتە دەرێ، لوولەی تفەنگی گرتە ڕەسووڵ و بەرەو چەکی کەوتوو ڕۆیشت. پەنجەی پێی خستە ژێر لوولەی برنۆ، لە چاوترووکانێکدا هەڵیهاویشت و بە دەستی چەپ قۆزییەوە. برنۆ لە شان کرد و ڕەسووڵی دایە پێش و هێنایە خوارێ. لە تاریکی نێو داڵان و سەر پلیکان، بێ ئەوەی بزانێ کێن، قولبەست کرا. بێ قسە و باس، بەر لە ئاوایی نووستن گەیاندییانە کانی‌توو.

بە گەیشتنیان، خەڵک لە ماڵ دەرپەڕین و دێ هەژی و ڕەسووڵ کەوتە نێو گێژەوی حەشیمەت. لەو گێژ و خولەدا، لە نەکاو، ڕەسووڵ بۆڕەی لێ هەستا و کەوت! خەڵک دڕیان‌دا و دووره پەرێز وێستان. تاهیر ڕایکردە سەری. پەیکەری بێ گیانی ڕەسووڵ شەلاڵی خوێنە! دوو دەبان لە کۆڵەی سینگ و کۆڵنجییەوە ئەم دیو و ئەو دیو نووکیان دوو قامک هاتوونە دەرێ. تاهیر خەنجەری لە برین ڕاکێشا و گوڕاندی:

ـ کێ کوشتی؟! کێ بوو؟! کەس جوابی نەداوە و خۆی نەکردە خاوەنی. هەموو لە خۆ دەترسێن! یەک دوو شک دەڕواننە یەکتر!! تاهیر هەر دوو خەنجەرەکەی بەدەستەوە، بێقسە و ئاوڕدانەوە ڕۆیشت. خەڵک تەرمی ڕەسووڵیان برد بۆ حەوزی پیاوان.تەرم شۆرا و بردیانە مزگەوت. لەو هەل و دەرفەتەدا کە وڵات چۆڵ بوو، تاهیر عەتای ناردەوە بۆ شار و خۆی گەڕاوە و چووە ماڵی پوورەگوڵە.

شەو درەنگانێ، ئەحمەد فەڕاش و مەلێعا، بێ ئەوەی کەس بزانێ، خۆیان کرد بە ماڵی پوورە گوڵەدا، بە نهێنی ڕازی کوشتنی ڕەسووڵیان بە لای تاهیر و حەمە و پوورەگوڵەوە درکاند، گوتیان:

پێشەکی، بەر لەوەی بیهێنن، ئێمە ڕاوێژمان کردبوو خۆمان تۆڵە بستێنین.

تاهیر ئەو کارەی بە تاوان زانی، پوورەگوڵە و حەمە گوتیان:

ـ دەستان خۆش بێ، هەقی خۆتان بوو، هەق دەبێ بە دەستی خۆت بیستێنی، بەڵام لای کەس دەنگ مەکەن، دیزە بە دەرخۆنەی کەن.

بەیانی، تاهیر و هاوڕێکانی چوونە قەڵا. دەرکی ئەمباری گەنمیان کـردەوە و لە بەینی هەژار و بێ نان هەر سێ دێکە دابەشیان کـرد و قـەڵا بـوو بـە بنکـە و کاروباری خەڵک لەوێ بەڕێوە دەبرێ.

لەوەتا ڕەسووڵ کوژراوە، ئەحمەد وەک جاران چاپەزە. کەسەری وەلا نـاوە و وردە وردە ویزەی گۆرانی دێ. ماوەی حەوتەیەکە تاهیر لـە قـەڵا نیشـتەجێیە و ئەحمەد چاپەزە.

لە سەر جێی جاران، ئەحمەد خەریکی چـا تێکردنـە، لـە نـەکاو، حەمـە هاتـە ژووری. ئەحمەد بەتوانجەوە گوتی:

ـ دێمانەت بەخێرگوڵە پاییزە! کەڵەبابی خۆت بە لەپەوە لێنـاوە و لـە کـەس ناپرسی! ئاوڕێ لە منی هەژار بدەوە، لای خۆی ڕۆژێ هاودەرد بووین.

ـ من هەر کوڕەکەی جارانم، چم پێ دەکرێ، لە خزمەتام، ئەگـەر کـارت بـە من دەکرێ، پێم بڵێ.

ـ ئەوەی من دەمەوێ، هەر بە تۆ دەکرێ، سێ چوار ڕۆژە بە تەمام بێی و پێت بڵێم، دەمەوێ خوازبێنیم بۆ بکەی!

ـ خوازبێنی؟! دەی بە چاوان، هی کێ؟

ـ کابان!! کابانی مەحموود شوان، زۆرم بە کەیفە.

ـ ئەویشکەیفی لێیە؟

ـ ئا، زۆری پێ خۆشە. ئەگەر باب و براکەی بیدەن.

ـ بۆ نایدەن؟ کوڕ لە تۆ باشتر؟ با دەرفەت ببێ، بە کاک تـاهیر دەڵـێم بـۆت داواکا. ئەو بۆت دەستێنێ.

لە پڕ تاهیر لە دوو هاتە دەرێ:

ـ حەمەگیان! هاتی؟ وەرە ژووری.

حەمە چووە ژووری. تاهیر گوتی:

ـ دەزانی بۆ ناردوومە لە دووت؟ وردە وردە خۆ سازکەن. تا ئێستا بابـت دوو سێ جار داویە بە گوێمدا بڕۆنەوە، کەوێ سازکە، با ڕووزەردی لای بابت نـەبین. بەڵێنم داوە تا چەند ڕۆژی دیکە وەڕێتان خەم. تا زوو بڕۆن، درەنگە، دنیا هـەر وا نابێ، لەوانەیە دەوڵەت پێ بگرێتەوە. پێ بگرێتەوە بەو گـەز و مەنـە نامانـدەنێ،

ئەگەر کرا و رازی بوو، پوورەگوڵەش سازکە. ئەوانەی سەر بە دەرەوەن، وەک خاڵە مەحموود و ئەوان، دەبێ راگوێزرێن، خۆم قسەیان لەگەڵ دەکەم، ئێوە ساز بن با راپەڕێن.

ـ باشە، بەسەرچاو. بەڵام بەر لەوەی ئێمە وەڕێ خەی، کاری ئەحمەد وەڕێ خە.

ـ ئەو بۆ؟

ـ دەیهەوێ خوازبێنی بۆ بکەی.

ـ هی کێ؟

ـ کابانی خاڵە مەحموود.

ـ ئەگەر بە یەک قایل بن، بە سەر چاو، خۆم بە خاڵە دەڵێم، تۆ بڕۆ و لە بیری خۆسازکردندا بە، هەر ئەمڕۆ خاڵە دەبینم.

حەمە وەدەرکەوت. هەر لە پێشخانە مزگێنی بە ئەحمەددا.

هەر ئەو رۆژە، تاهیر مەحموود شوانی دواند و خوازبێنی کابانی بۆ ئەحمەد کرد. مەحموود شوان کابانی بە کراسەکەی بەریەوە کردە پێشکەشی.

بەیانی، تاهیر و ئەحمەد چوونە کانی‌توو و ماڵی پوورەگوڵە. دوانیوەڕۆ. تاهیر و پوورەگوڵە و حەمە و بابی و ئەحمەد، مەلا کەریمیان هەڵگرت و چوونە کانییە کوێرە. پاش مارەکردنی کابان لە ئەحمەد، پوورەگوڵە گوتی:

ـ یا خودا مەبارەک بێ، بەڵام هەر خۆمانین، ئەحمەدی رەبەنی بێ ماڵ و حاڵ، بووک بەرێتە کوێ؟! دەبێ لە بیری ئەوەدا بین.

مەحموودی حاجی گوتی:

ـ ئەگەر خاڵە مەحموود ئیزنی لە سەر بێ و ئەحمەد کەیفی لێبێ، ئێمە دەڕۆینەوە. لەگەڵمان بێن، وەک کوڕە چکۆلەی شا بەڕێ دەچن.

مەحموود شوان سەرێکی راوەشاند:

ـ حەیە حەی! چۆن کچی خۆم دەنێرمە غەریبایەتی!! سواڵ بکەم، بە خێویان دەکەم. هەر لێرە، لە پەنای خۆم چاوەدێرییان لێ دەکەم، کوڕ کوڕی خۆمە و کچ کچی خۆم، بە هەموو کەموکووڕییەکەوە دەحاوێینەوە.

پوورەگوڵە هەڵیدایە:

ـ ئێمەش سەر داناخەین، من پووڵ و گەنمی حەمەم بەلاوەیە، نە من کارم پێیە تی نە ئەو، هەر دەمایەکی بووت، بماندەوە، دوو سەدوپەنجاتمەنە و شەست تەغارگەنم، پووڵەکەی لایخۆمە، گەنمەکە لە چاڵی ماڵی مام حەسەندایە، چوومەوە، بە کوڕەکانی دەڵێم بۆت دەرهێنن.

حەمە هەر ئەو پێ و ئەو پێی بوو، تەماداری ئەوە بوو قسەی پوورەگوڵە تەواو بێ، بە پەلە گوتی:

ـ هەر بەیانی بۆی دەردێنین، هێندێ زوو، با زوو ساز بێ، تا لێرەین پلاوەکە بخۆین. مەلا کەریم گوتی:

ـ خودا کاری خێر زوو رێ دەخا، حەزرەتی عەلی زامنی کاری خێرە، مەبارەکە ئینشائەڵلا سەرەو خێر بێ.

بەیانی، ئەحمەد و حەمە چوونە ماڵی مام حەسەن. کوڕانی مام حەسەن چاڵیان دەرهێنا. شەست تەغار گەنمیان، بە کەروباری خۆیان بار کرد، ئەحمەدی مام حەسەن لەگەڵ ئەحمەد فەڕاش بردیانە شار. پاش حەوتەیەک، کەلوپەل و جلکی بووک سازکرا و بووکیان بۆ ئەحمەد گواستەوە. ئەحمەد و کابان هەر لەکانییە کوێرە نیشتەجێ بوون.

بڕیارە بەیانی زوو مەحموودی حاجی بە خۆی وکوڕ و بووکییەوە بڕۆنەوە بۆ ئەو دیو. ئەو رۆژە، کەوێ چۆوە ماڵی بابی، شەوێ ماڵی پورەگوڵە پڕ بوو لە دۆستانی نزیک، تاهیر و مەحموود شوان، مام حەسەن و ئەحمەدی کوڕی، کابان و ئەحمەد فەڕاش، حەمە و بابی، بە هەموویان شل و کول بوون پوورەگوڵە ساز کەن لەگەڵیان بڕوا، بەلام قایل نەبوو. بە تووڕەییەوە گوتی:

ـ عەجایەب سەرێکتان هەیە! بە خودا دنیا خراپ بێ، لەم ماڵە ناچمە دەرێ، لێرە هاتوومە دنیا، هەر دەبێ لەم ماڵەدا بمرم.

سبەینێ، لە تاوکەوتندا سێ چارەوێ بە زین و لەغاوەوە لە دەرکی ماڵی پوورەگوڵە راگیرا، تەماداری حەمە و بابی و کەوێن لە ماڵی کوێخا کەریم بێنە دەرێ. پاش ئێستا هاتنە دەرێ. خات نازەنینی دایکی کەوێ بە چاوی فرمێسکاوییەوە کەوێی لە ئامێز گرت. کوێخاکەریم لەرزە لەرز دەست و گووپی مەحموودی حاجی ماچ کرد و ئەمانەتی کەوێی پێ سپارد.

بەر دەرکی ماڵی پوورەگوڵە پڕە لە حەشـام. تـاهیر و کـاوە و قـادر لـەوێن. حەمە و بابی و کەویێ هاتنەوە. یەکە یەکە ماڵاواییان لە خەڵک کـرد، هـەر سـێ سوار بوون، دوو چەکدار، قادر و کاوە، بە فەرمانی تـاهیر لـەگـەڵـیان کـەوتن، بڕیارە تا سەر سنوور ڕەوانەیان کەن. چەکـدار لـە پێشـەوە و سـوارە لـەدواوە و حەشام بە دووی سوارەوە تا تەپی ماڵان چوون.

یەک یەک و دوو دوو، خەڵک گەڕانەوە. تاهیر و پوورەگوڵە، هەتا سـوارە و پیادە لە چاو ونبوون، چاویان لێ خافڵ نەکردن. کە لە چاو ونبـوون، پوورەگوڵـە لەبەرخۆیەوە گوتی:

ـ گوێرەکەی خەڵک هەر گوێرەوساری بە دەستەوە دەمێنێ!

٣١

شەوە، وڵات کڕوکپە، شەوە، خوڕەی نەرمونیانی ئاوی چۆمەکەی بەر قەڵا و حەوزەکـەی حەوشە لە هەموو کات و ساتێ باشتر دەگاتە گوێ.

شەوە، ترپەی دڵی ئەویندار لە گشت کاتێ پتر هەست پێدەکرێ. شـەوە، خـەو لـە چـاوی تاهیر تاراوە، ڕەوانی پڕە لە ترپەی ئەوین، ئارا و قارای لێ براوە و لە دەروونـەوە دەیسـووتێنێ. هاوارێ لە ناخەوە دەیدوێنێ:

ـ من برووسکەم! گڕم! تاوتینی دڵم؛ بەڵام تەنیام، تەنیا لە نێو شـەوقی خۆمـا خنکـاوم! بریـا تاریکی بووبام، دەمم دەنا بە مەمکی خۆرەوە وتێر تێرم دەمژی، بەڵام لە ڕووناکیـدا دەژیم، تـین و هانای خۆم دەمژم. ئاخ! ئەی مردن! زۆر کەس هەن درەنـگ دەمـرن، بـەڵام بـێ کەڵـکن. هێندێ زوو دەمرن، ئەوانە بە کەڵکن. من چی؟ کەی دەمرم؟ کەی دەتوانم بمرم؟ خۆزگـە لـە دایک نەبووبام، کە بووم، دەبێ بزانم بۆ دەمرم، مردن و مەرگم لا گرینگە، دەبێ بژیم تـا بـزانم بۆ دەمرم. ژیان خۆشە، سەر چاوگەی خۆشییە، بەڵام هەزار مخابن ئەو سەر چاوگەیـە هـەر بـۆ زۆردارە و هەر ئەوان ئاوی لێ دەخۆنەوە. ئاو بۆ ئێمە لە بیرێکـی قووڵـدایە، ئـەویش دێوەزمـە سەری پێدا گرتووە و وێنەی بزەی ژەهراوی ئەو، ئاوەکەمان لێـدەکا بـە زەلکـاوێکی بۆگـەن. دەبێ هەر بمێنم هەتا سەر چاوگەیەکی ڕوونتر دەدۆزمـەوە، ئەگـەر پێویسـت بـێ، باڵـی بـۆ دەگرمەوە و تا دەگەمە سەر چاوگەیەکی ڕوون، بۆی دەفـڕم. ئۆخـەی! نـەمردم مـاوەیـەکـی کورت سەربەخۆییم دی، هەر چەند کورت و کەم تەمەن بوو، هەر بە قـەدەر تەمـەنی گوڵـێ، بگرە کەمتر لەوەش، بە قەدەر خەونێکی شیرینی درێژ لە چەن چرکە پتر نەبوو، بەڵام بە قـەدەر سەدەیەک بە کەڵک، خەڵک فێر بوون، ئەزموونێک بوو بـۆ ئـەوان، خۆیـان تـاقی کـردەوە. تێگەیین دەتوانن دژی زۆردار بەربەرەکانی بکـەن، هـەر نـەبێ تێگـەیشـتن. ئـەوەی کوللـە هەڵدەستێ بە هەوای سەهەندە. قەیدی نییە، با ئاغا هەر ئاغا بێ، خەڵک لێیـان حاڵـییە. ئـەمجارە

هەر بە ئاستەم بزووتنەوەیەک ببێ، دژی دەوڵەت ڕێدەکەوێ. قەڵای ئاغا دەوڵەتە، دەبێ ئەو قەڵایە بڕووخێ، ئەگەر ئەو قەڵایە بڕووخێ، ئەودەمەیە من بەسەر چاوگەی ئاواتمدەگەم، ئەودەمەیە مەرگ و ژین بۆ من یەکسانە. لە جێ هەستا و گشت هاوڕێکانی هەستان:

ـ کوڕینە لە بەیانییەوە وەخۆکەون ئەو کەسانەی لە دەورمان بوون، کۆیانکەنەوە، ئەوانەی خۆیان داخوازن، بەڕییان کەین. دەوڵەت پێی گرتۆتەوە، شا بێتەوە، ئاغاوات زیندوو دەبنەوە و تالان و بڕۆ، کوشتوکوشتار ڕێدەکەوێ. ئەوانەی پێشڕەو بوون، دەستنیشان دەکرێن، دەبێ بیانپارێزین. کوێخا شەریف گوتی:

یانی دەبێ بڕۆین؟

ـ بەڵێ دەبێ بڕۆین. لەوانەیە لەشکر بێتە سەرمان. دەوڵەت چاوپۆشی ناکا، لەوانەیە تاقمێک لە خەڵک بەربەلا بن، دەبێ ئێمە بیانپارێزین. بەیانی کۆیان دەکەینەوە، ئەوەی لە خۆی دەترسێ، ڕەوانەیان دەکەین. کوێخا چاوێکی پێدا گێڕا:

ـ بەو زووانە دەڕۆین؟

ـ ڕەنگە تا سێ شەوی دی وەرێکەوین.

ـ ئەگەر وایە من دەچمەوە ماڵێ، دەبێ چاوم بە ژن و منداڵ بکەوێ، ئیزن دەدەی؟

ـ باوەڕ ناکەم بتوانی بچیەوە شار. تازە تۆ ناسراوی، دەتگرن. بە من نەچیەوە باشە، هەواڵ بنێرە ئەوان بێنە ئێرە.

کوێخا بە پێکەنینەوە گوتی:

ـ ئەی بێ بەلا بی! چەند جار چوومەتەوە کەس نەیزانیوە؟ ماڵەکەمان پەڕە، شەوێ دەچم و شەوێ دێمەوە.

تاهیر وەک ئەوەی پێی خۆش نەبێ، لەوبارەوە نەدوا، ڕووی کردە ئەوانی دیکە:

ـ قادر و کاوە لەگەڵ حەمە ڕۆییون، ڕەنگە بەیانی، دوو بەیانی بێنەوە. سارۆ! تۆ و مینە و نامیق بچنە ئەو دێهاتەی دەروبەر. من و ڕەشۆ دەچینە لای پوورەگوڵە، کوێخاش ئەوە دەڕواتەوە. دەبێ تا ئێوارە لێرە کۆ بینەوە.

کوێخا گوتی:

ـ ئێستا بڕۆم؟

ـ کەیفی خۆتە، دەڕۆی بڕۆ. کوێخا هەستا. فیشەکدانی لە خۆی دا، بڕنۆ لە شان کرد و کرژ وەدەرکەوت. ئەو ڕۆیشت، تاهیر چەکی کردەشان و چووە سەربان، نۆرەکێشکی بوو.

شەوەکی، تاهیر لە خەو هەستا و هەموویانی وەخەبەر هێنا. ڕەشۆ لە سەر بان بوو، لە حەوشەوە ڕەشۆی بانگکرد و بەرەو کانیتوو وەڕێکەوتن. لە کێوە بەرداویلە سەریان وەدەرکەوت منداڵەورکە چوونە پیریانەوە. تاهیر، یەکە یەکە ماچی کردن، بە قسەی خۆش و کایەوە هاتنە خوارێ. گەیینە دەوری دێ و پیاوان بەرەو لای هاتن. هەر یەک لە لایەکەوە قۆڵی دەکێشن بیبەنە ماڵێ، تاهیر گوتی:

ــ کارمان بە پوورەگوڵەیە، دەبێ زوو بگەڕێینەوە، ئەگەر ماین، بۆ جارێکی دیکە.

پیاوان کەوتنە تەکیان، بە قسە کردن گەیینە دەرکی ماڵەکەی پوورەگوڵە. خۆدێیەکان گەڕانەوە، تاهیر و ڕەشۆ چوونە ژوورێ. پوورەگوڵە گوتی:

ــ چییە؟ دەڵێی هەواڵێکت پێیە!

ــ چوزانی؟!

ــ ڕواڵەتت دەڵێ، چ بووە؟ یا خوا خێر بێ!!

ــ هاتووین ماڵاواییت لێ بکەین.

ــ ماڵاوایی؟! بۆ دەچن بۆ کوێ؟ تاهیر حاڵاتی ڕوخساری گۆڕی و بزەی لە سەر لێو لابرد، لە سەرەخۆ گوتی:

ــ پوورێگیان! دەوڵەت ژیاوەتەوە، شا دێتەوە، ئاغا زیندوو دەبنەوە، ئێمەش دەبێ بڕۆین. بڕیارە دەستەیەک لەو کەسانەی کە پێویستە لێرە نەمێنن، ڕایانپەڕێنین، ئەگەر لە خۆت دووشکی، خۆ سازکە لەگەڵ ئەوان بتنێرین. پوورەگوڵە وەک لە سەربانەوە بەربێتەوە، تاسا! ڕەنگێکی هێنا و برد. ماوەیەک وشکبوو. پاشان گوتی:

ــ کێ دەڵێ؟

ــ ڕادیۆ گوتی، موسەدیق شکا، ئەرتەش لە سەر کارە، ئەمڕۆ سبەی شا دێتەوە، خۆ سازکە، لەگەڵ خاڵە مەحموود و ئەوان ڕاتانگوێزین.

ــ من لە جێی خۆم نابزووم، لەم ماڵە لە دایک بووم، دەبێ هەر لێرەدا بمرم.

ــ ئاخر نەک بێ حورمەتیت پێ بکەن.

ــ ئەوەی بێ حورمەتی بە من دەکا، هێشتا لە دایک نەبووە، کەی دەڕۆن؟ چاوم پێت دەکەوێتەوە؟

ــ دەمزانی نایێی! ڕەنگە ئەمشەو، سبەی شەو. پێم وا نییە بتبینمەوە، پووری گیان! ئەگەر نەکرا بتبینمەوە، گەردنم ئازا کە.

ــ تۆ ئەو خودایە ئاگات لە خۆت بێ، ئەگەر کرا دێمە تازاوا، با جارێکی دیش بتبینم.
ــ نا پوورێگیان، مەیێ، ڕەنگبێ زووتر بڕۆین.
ــ دە باشە، لە هەر کوێ بووی، بێ هەواڵم مەکە، لە هەر شوێنێ بی، خۆم دێم، ئەگەر مام.
ــ دەمێنی پوورێگیان، ئیشاڵلا سەد ساڵی دیکە دەمێنی. پوورەگوڵە بە دڵپڕییەوە دەستی خستە ئەستۆی و ماچیکرد، ڕەشۆشی ماچ کرد. ئەو ڕۆژە تا عەسر لەوێ مانەوە. کە وەدەرکەوتن، پوورەگوڵەش هاتە دەرێ. تا ئەو لای دێ ڕەوانەیکردن، دیسانەوە دەستە ملانیان بۆوە و ماڵاوایی یەکجارییان کرد.

شەوێ لە قەڵا کۆبوونەوەیەکی بچووک پێکهات. ئەوەی هاتبوون هەر مەحموود شوان و ئەحمەد فەراش بوون. بڕیارە بەیانی قادر و کاوە بێنەوە، کە هاتنەوە، خۆیان و بنەماڵەیان بەرنە سنوور. قادر و کاوەش هەر لەوێ بن تا ئەمان دەچن، شوێنی دیاریکراو شێنێی ئێراقە، دێیەکی ئەو دیوی سنوورە، شەوی دواتر، کوێخا شەریف هاتەوە. شەش چەکدار، بێ ئەوەی کەس بزانێ، لە دەروازەی قەڵا دەرباز بوون، کەوتنە گوێی چۆم و بەرەو هەزار ئەشکەوت وەڕێکەوتن.

هێشتا شەوی ماوە. پوورەگوڵە لە شیرینی خەو دایە. ئەودەم کە چوو بووە نێو جێ، بە خەیاڵی تاهیرەوە خەو بردبوویەوە. بە دەنگی تەقەی دەرگاوە وەخەبەر هات و ڕاپەڕی! گورج لە جێ ڕاستەوە بوو، هەر لە دەرکی ژوورەکەوە بانگی کرد:
ــ تاهیر گیان! تۆی؟
ــ پوورێگیان! تاهیر نییە، عەتام، عەتابەگ! بیکەوە. پوورەگوڵە بە سەر سوورڕمانەوە خۆی کۆ کردەوە، دوو دڵ هاتە دەرێ و دەرگای هەڵگرت:
ــ بەو شەوە بۆ هاتووی؟!
ــ هەواڵم پێیە! زوو نەکەی، کاک تاهیر تێدا دەچێ!! وەفریاکەوە پوورێ، لە تۆ زیاتر کەسم شک نەبرد. پوورەگوڵە سەرێک بە حەوشەدا هەڵات! دیسان بەرەو عەتا گەڕاوە. چنگی لە بەرۆکی عەتا گیر کرد و توند ڕایوەشاند.
ــ تۆ چووزانی؟
ــ ئەمڕۆ لە نێو شار کوێخا شەریفم دی، پێم سەیر بوو، چۆنە هاتۆتە نێو شار؟! لێی دو شک بووم و وەدووی کەوتم، بەرەو پاسگا ڕۆیشت و چووە ژوورێ. درەنگانێ هاتە دەرێ. لە هاتنە دەرێدا، سەروان خودایی زۆر بە ڕێزەوە ڕەوانەی کرد، بۆم دەرکەوت شتێکی لە ژێر سەردایە،

بێوەستان چوومە لای حاجی ڕەشید، ئەو ناردمی هەواڵێ بزانم، کە چوومە قەڵا، چۆڵ و هۆڵ بوو، ئەقڵم بە هیچ نەشکا و بڕی نەکرد، هەر تۆم وەبیر هاتەوە، چ بکەین پوورێگیان؟ پوورەگوڵە خول هەڵبوو و لە پێش عەتاوە وەڕێکەوت. گەیینە دەرکی ماڵی مام حەسەن، پوورەگوڵە غالیە بە دڵیدا هات:

ــ ئەم هەتیوە تا دوێنێ دوژمن بوو! کوێڕا بوو بە دڵسۆز؟! وا باشە تەنیا لەگەڵی ڕێ نەکەوم. لایدا و لە دەرکێدا. ئەحمەدی هەستان و خستییە تەک خۆی و ڕووە و هەزار ئەشکەوت ڕێکەوتن.

ئەودەم کە تاهیر و ئەوان گەییبوونە هەزار ئەشکەوت و دۆڵی بەردەدەنگدارە، کێشکیان دامەزراندبوو. نۆرە لە تاهیرەوە دەستی پێ کردبوو، ئاخر کەس کوێخا شەریفە. بەری بەیانە. دەروونی کوێخا پڕ لە خورپە و دڵی بە توندی لێ دەدا!! دەستی بە تفەنگەکەیەوە دەلەرزێ، بێ ئۆقرە دێت و دەچێ و چاو لە ئاسمانی ڕۆژهەڵات دەکا. ئەستێرەی بەیان تازە سەری لە کەل وەدەرناوە. چاو لە ئاسمانی وەک برێشکەی سەر ساج هەڵدەچۆقێ. لە دەروونی خۆیدا:

ــ ئەی جەرگت خرا بێ! لە چی دەترسێی! مەترسێ، دەبی بە پیاو! خەڵات وەردەگری، هەموو مانگێ جیرەو مواجیبت دەدەنێ، دەحەسێیەوە، ماڵ و منداڵت دەحەسێنەوە، دەبیتە پیاوی دەوڵەت! مەترسێ، ئەوە لە بەر دەستت نووستووە. لوولەی تفەنگ بنێ سەر دڵی و قامک بێنە بە پەلەپیتکەکەیدا، مەترسێ، لەشکرێ لەو لاتەوە وەستاوە، چاوەڕێی تەقەی تۆن، لێیدە و هەڵێ، ئەوانە هەموویان نووستوون. تا وەخۆ دەکەون، تۆ گەییوی بە لەشکر. دەی، زوو بە دەی.

هاڕەی بڕنۆ دڵی کێوی بەئەشکەوتەکانەوە داخوڕپاند و لە داوێنی هەزار ئەشکەوت چۆکی بە پوورەگوڵە دادا. کەوی ئەو دۆڵە، ئەمبەروئەو بەر شەوپەڕیان کرد و ناوەخت گوڕەکەو ساز بوو. مینە و سارۆ و ڕەشۆ و نامیق خەواڵو و چەواشە دەستیان دایە چەک و ئاکۆیی دەسترێژێکیان نا بە کێو و شاخەوە و هەڵاتنە سەر تاهیر. چاوەکانی گەش گەش دەڕوانێتە گرشە گرشی ئەستێرەی بەیان و بزەی لە سەر لێوە، دەڵێی ڕاز و نیازی لەگەڵ دەکا!! یان تەماداری هاتنی هەتاوە دەم بنێ بە مەمکییەوە تێر تێر بیمژێ، ڕەنگە هەتاو ئەو سەرچاوگە ڕوون و زوڵاڵە بێ کە بڕیار بوو بەرەو لای بفڕێ و بە ئاواتەکانی بگا؟ کێ دەزانێ؟ یان خۆی پێی وایە ئەستێرەکەی بەیان چاوەکانی کاڵێیە وا بە حەسرەتەوە تێی ڕاماوە و چاوی لێ ناتروکێنێ؟ کەس نازانێ ڕەنگە گشت ئەوانە بێ؟

مینە، بە پەلە پەلاماری دایێ و رایوەشاند. وەک ئەوەی دەستی چووبێ بە ئاوی شیلە و گەرما، دەستی کێشاوە و لە پەنجەی خۆی روانی، خوێن لە بوومەلێڵدا رەشی نواند. تەقەی داوێنی کێو، مینە و هاورێکانی راپەڕاند، چوار برا کوژراو، چوار گورگی بێچووە خوراو لە بەرانبەر لەشکرێکەوە کە وەک مێگەل بەرەو لایان وەسەردەکەوتن، وەکارکەوتن. چوار گوللە، چواری لە دۆڵدا رەهێڵ کرد. دەست چوەوە سەر چەخماخ، چواری دی گلاند. لە ماوەیەکی کورتا، چوار چواری گلان. مینە پشوویەکی هێناوە بەر خۆی و چاوێکی بە دەور و بەردا گێڕا. لە سێ لاوە بە کێودا دێنە سەرێ:

ــ دەیانەوێ دەورمان بگرن، پاشەکشێ دەکەین.

یەکە یەکە چوونە سەر تەرمی تاهیر، نێو چاوانیان ماچ کرد، هەر چواریان گەڕانەوە و دەسرێژێکی دیکە و چواری دی بە جێ مان. بە دەم تەقەوە یەکە یەکە وەسەرکەوتن و ئاوای ئەودیو بوون. لە تاوکەوتندا، تەقە لە چۆم کردییە ئەوبەر و دۆڵی دزانی گرتە بەر. پوورەگوڵە و عەتا و ئەحمەدی مام حەسەن، چەواشە و دوو دڵ گەیینە دۆڵی بەردە دەنگدارە. لە پێچی ئاخری دۆڵ، کەوتن بە سەر کەلاکی ئەمنییەدا، پێنچ چوارییان ژمارد. گەیینە سەر کانی بەر سێ کونەکە. دوور پوورەگوڵە وەک باڵدار باڵی گرتەوە، بەر لە عەتا و ئەحمەد گەیشتە سەر تەرمی تاهیر. بێ گریان چاوی برییە چاوە گەشەکانی و تێی راما. عەتا، نێو چاوانی تاهیری راموسی. هێدی هێدی فیشەکدانی لە قەدی تاهیر کردەوە و دوو ریز لە خۆی بەست. چەکی کەوتووی لە شان کرد، بێ قسە و باس بەرەو ترۆپکی هەزار ئەشکەوت وەسەرکەوت.

هاوارێ لە ناخەوە دەیدوێنێ: ــ من برووسکەم! گڕم! تاوتینی دڵم، بەڵام تەنیام. تەنیا لە نێو شەوقی خۆما خنکاوم! بریا تاریکی بووبام. دەمم دەنا بە مەمکی خۆرەوە و تێر تێرم دەمژی، بەڵام لە رووناکیدا دەژیم. تین و هانای خۆم دەمژم. ئاخ! ئەی مردن! زۆر کەس هەن درەنگ دەمرن، بەڵام بێ کەڵکن. هێندێ زوو دەمرن. ئەوانە بەکەڵکن. من چی؟ کەی دەمرم؟ کەی دەتوانم بمرم؟ خۆزگە لە دایک نەبووبام. کە بووم. دەبێ بزانم بۆ دەمرم.مردن و مەرگم لا گرینگە. دەبێ بژیم تا بزانم بۆ دەمرم. ژیان خۆشە. سەر چاوگەی خۆشییە، بەڵام هەزار مخابن ئەو سەر چاوگەیە هەر بۆ زۆردارە و هەر ئەوان ئاوی لێ دەخۆنەوە. ئاو بۆ ئێمە لە بیرێکی قووڵدایە. ئەویش دێوەزمە سەری پێدا گرتووە و وێنەی بزەی ژەهراوی ئەو ئاوەکەمان لێدەکا بە زەلکاوێکی بۆگەن.